CHARLOTTE BRONTËOVÁ

Jana Eyrová

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Charlotte Brontëová

Kapitola 1.

Toho dne nebylo pomyšlení na procházku. Dopoledne jsme sice hodinu bloudily bezlistým křovím, ale od oběda – paní Reedová, nebyla-li zrovna společnost, obědvala časně – přinesl studený zimní vítr tak chmurná mračna a tak pronikavý déšť, že o další zábavě na čerstvém vzduchu nemohla být řeč.

Mně to bylo vhod: dlouhé procházky jsem nikdy neměla ráda, zvláště za chladných odpolední – strašné mi připadalo chodit domů za syrového soumraku, s prokřehlými prsty na rukou i na nohou a se srdcem skleslým káráním chůvy Bessie i vědomím, že fyzicky nestačím Elize, Johnovi ani Georgianě Reedovým.

Zmínění Eliza, John a Georgiana se právě tulili kolem své maminky v saloně: ležela natažena na pohovce u krbu a se svými miláčky kolem sebe – kteří se zrovna ani nehádali, ani neplakali – vypadala naprosto šťastně. Mně dovolila, abych se k nim nepřipojila; prohlásila totiž, „že lituje nutnosti držet mě stranou; ale dokud se od Bessie nedoví a dokud na vlastní oči neuvidí, že se opravdu snažím být přívětivější a dětštější povahy, jednat přitažlivěji a čile – zkrátka, mít v sobě víc lehkosti, otevřenosti, přirozenosti –, musí mě skutečně vyloučit z výsad, které patří jen spokojeným, šťastným malým dětem."

„Co o mně Bessie řekla, že jsem provedla?" zeptala jsem se.

„Jano, nemám ráda rýpaly ani vyzvídavce; a ostatně je v dítěti, které takhle odsekává starším, cosi vyloženě odpudivého. Někam si sedni; a dokud nebudeš umět mluvit mile, zůstaň zticha."

K salonu přiléhal snídaňový pokoj; vklouzla jsem tam. Byla v něm skříň s knihami: brzy jsem se zmocnila jednoho svazku a dala si záležet, aby to byl ten s obrázky. Vyšplhala jsem se do okenního výklenku, podtáhla pod sebe nohy, posadila se po turecký způsobu a zatáhla téměř až k sobě červenou vlněnou záclonu; a tak jsem byla uzavřena v dvojím ústraní.

Záhyby šarlatové látky mi zaclonily pohled vpravo; vlevo byly jasné tabulky skla, chránily mě, ale neoddělovaly od pochmurného listopadového dne. Chvílemi, zatímco jsem obracela listy, zkoumala jsem i tvář toho zimního odpoledne. V dálce se nabízela bledá prázdnota mlhy a mraků, blíž pak scéna mokrých trávníků a bouří ošlehaných keřů, přes které se v dlouhých a žalostných poryvech divoce hnal nepřetržitý déšť.

Vrátila jsem se ke své knize – byl to Bewickův *Nárys dějin britského ptactva*: tištěné pojednání mě obvykle moc nezajímalo; a přece v něm byly určité úvodní stránky, které jsem jako dítě nedokázala jen tak přejít. Pojednávaly o útočištích mořských ptáků, o „osamělých skalách a výběžcích", které obývají jen oni, o pobřeží Norska poseté ostrovy od jižního mysu Lindesnes, zvaného Naze, až po Severní mys –

> „Kde Severní oceán ve zběsilých vírech
> vře kolem holých, melancholických ostrovů
> nejzazší Thulé; a Atlantik se valí
> mezi bouřlivé Hebridy."

Nemohla jsem také přejít bez povšimnutí zmínku o pustých březích Laponska, Sibiře, Špicberků, Nové Zemle, Islandu a Grónska s jejich „obrovskou klenbou arktického pásu, těmi opuštěnými krajinami chmurného prostoru – tím zásobníkem mrazu a sněhu, v němž pevná pole ledu, nahromaděná staletími zim, lesknoucí se jako alpské vrcholky nad vrcholky, obklopují pól a zahušťují znásobené krutosti nejzazšího chladu." O těch bělostných říších smrti jsem si utvořila vlastní

představu, mlhavou, jako jsou všechny nedočerpané pojmy, které dětem matně proplouvají hlavou, ale zvláštně působivou. Slova těch úvodních stránek se vázala k navazujícím vinětám a dodávala význam skalisku ztracenému v moři vln a tříště, rozlomenému člunu uvízlému na pustém pobřeží, chladnému, přízračnému měsíci, jenž skrze pruhy mračen pohlíží na právě potápějící se vrak.

Neumím povědět, jaký pocit obcházel ten docela osamělý hřbitov s nápisem na náhrobku, s jeho brankou, dvěma stromy a nízkým obzorem obepnutým rozpadlou zdí a s právě vzešlým srpkem měsíce, dokládajícím hodinu večera.

Dvě lodě ztracené klidem na strnulém moři jsem měla za mořské přízraky.

Ďábla, přitlačujícího za zády zloděje jeho uzlík, jsem rychle minula: byl to předmět hrůzy.

Stejně tak černá rohatá bytost, co seděla stranou na skále a pozorovala vzdálený dav kolem šibenice.

Každý obrázek vyprávěl příběh; mému nevyvinutému rozumu a nedokonalému cítění často tajemný, a přece pokaždé hluboce zajímavý: zajímavý jako povídky, které Bessie zimními večery někdy vyprávěla, když se zrovna náhodou cítila dobře naložena; a když si přinesla žehlicí stolek ke krbu dětského pokoje, dovolila nám, abychom se kolem něj posadily, a zatímco naškrobovala krajkové volánky paní Reedové a žehlila lemy jejích nočních čepců, krmila naši dychtivou pozornost úryvky o lásce a dobrodružství ze starých pohádek a jiných balad; nebo (jak jsem později zjistila) ze stránek Pamely a Jindřicha, hraběte z Morelandu.

S Bewickem na kolenou jsem byla tehdy šťastná: šťastná alespoň po svém. Nebála jsem se ničeho než vyrušení, a to přišlo příliš brzy. Dveře snídaňového pokoje se otevřely.

„Bů! Madam Mrzouti!" vykřikl hlas Johna Reeda; pak se zarazil: pokoj byl zdánlivě prázdný.

„Kde ta se k čertu zdejchla!" pokračoval. „Lizzy! Georgy! (volal na sestry) Joan tu není: řekněte mamince, že vyběhla do deště – zvíře zlomyslné!"

„Dobře jsem udělala, že jsem zatáhla záclonu," pomyslela jsem si; a vroucně jsem si přála, aby mou skrýš neobjevil: ani by ji John Reed sám nenašel; neměl rychlý zrak ani rychlé myšlení; jenže Eliza jen strčila hlavu do dveří a hned pronesla –

„Je přece v okenním výklenku, Jacku, kde jinde."

A já okamžitě vyšla ven, protože mě děsila představa, že by mě odtud zmíněný Jack vytáhl.

„Co chceš?" zeptala jsem se s rozpačitou ostýchavostí.

„Máš říct: ‚Co chcete, mladý pane Reede?'" zněla odpověď. „Chci, abys sem přišla;" a usadiv se do křesla, naznačil posunkem, abych se přiblížila a postavila se před něj.

John Reed byl čtrnáctiletý školák; o čtyři roky starší než já, protože mi bylo teprve deset: na svůj věk velký a tělnatý, s kalnou a nezdravou pletí; hrubé rysy v rozložité tváři, těžké údy a velké končetiny. Při jídle se obvykle přejídal, což mu kazilo žluč a dávalo mu matné, zarudlé oči a povadlé tváře. V tuhle dobu měl být ve škole; ale maminka si ho vzala na měsíc nebo dva domů „kvůli jeho křehkému zdraví." Pan Miles, ředitel, tvrdil, že by mu úplně stačilo, kdyby mu z domova posílali méně koláčů a sladkostí; jenže mateřské srdce se od tak příkrého mínění odvracelo a klonilo se spíš k vybranější myšlence, že Johnova sinalost pochází z přepracovanosti a snad i ze stesku po domově.

John matku ani sestry moc nemiloval a ke mně choval odpor. Trápil mě a trestal; ne dvakrát nebo třikrát za týden, ne jednou nebo dvakrát za den, ale neustále: každý nerv ve mně se ho bál a každý kousíček masa na mých kostech se stáhl, když se přiblížil. Byly chvíle, kdy mě hrůza, kterou ve mně budil, úplně mátla, protože jsem se proti jeho hrozbám ani jeho ranám neměla kam odvolat; služebnictvo nechtělo rozzlobit mladého pána tím, že by se mě proti němu zastalo, a paní

Reedová byla v té věci slepá a hluchá: nikdy ho neviděla udeřit a neslyšela mu nadávat, ačkoli dělal obojí tu a tam přímo před ní, většinou však za jejími zády.

Zvyklá Johna poslouchat, přistoupila jsem k jeho křeslu: strávil asi tři minuty tím, že na mě vyplazoval jazyk, jak nejdál mohl, aby si při tom nepoškodil kořeny; věděla jsem, že brzy udeří, a zatímco jsem se ran bála, uvažovala jsem o odpudivém a ošklivém vzhledu toho, kdo mi je co nevidět uštědří. Nevím, jestli ten úsudek vyčetl z mé tváře; neboť zničehonic, beze slova, udeřil náhle a prudce. Zapotácela jsem se, a když jsem opět získala rovnováhu, ustoupila jsem o krok nebo dva od jeho křesla.

„To je za tvou drzost, žes před chvílí odmlouvala mamince," řekl, „a za tvůj plíživý způsob, jak se schováváš za závěsy, a za ten pohled, cos měla před dvěma minutami v očích, ty kryso!"

Zvyklá na urážky Johna Reeda, nikdy mě nenapadlo odpovídat na ně; starala jsem se jen o to, jak snést ránu, která po urážce jistě přijde.

„Co jsi dělala za tou záclonou?" zeptal se.

„Četla jsem."

„Ukaž tu knihu."

Vrátila jsem se k oknu a přinesla ji odtamtud.

„Nemáš co brát naše knihy; jsi tu z milosti, říká maminka; nemáš peníze; otec ti žádné nenechal; měla bys žebrat, a ne žít tady s dětmi gentlemanů, jako jsme my, a jíst stejná jídla jako my a nosit šaty na náklady naší maminky. Teď tě naučím, jak se hrabat v mých knihovnách: protože jsou *mé*; celý tenhle dům patří mně, nebo za pár let patřit bude. Jdi si stoupnout ke dveřím, aby ses nepletla ani zrcadlu, ani oknům."

Udělala jsem to, zprvu nevědouc, co má v úmyslu; ale když jsem ho uviděla zvedat a zvažovat tu knihu v ruce a napřahovat se, aby ji po mně hodil, instinktivně jsem s výkřikem úleku uskočila stranou: ne však dost rychle; svazek byl vrhnut, zasáhl mě a já upadla, přičemž

jsem si rozbila hlavu o dveře a pořezala si ji. Rána krvácela, bolest byla ostrá: hrůza překročila svůj vrchol a vystřídaly ji jiné pocity.

„Zlý a krutý chlapče!" řekla jsem. „Jsi jako vrah – jsi jako otrokář – jsi jako římští císařové!"

Četla jsem Goldsmithovy *Dějiny Říma* a utvořila jsem si svůj úsudek o Neronovi, Caligulovi a dalších. Vedla jsem i mlčky paralely, které mě ovšem nikdy ani nenapadlo vyslovit nahlas.

„Cože! Cože!" vykřikl. „To mi řekla? Slyšely jste ji, Elizo a Georgiano? Jestli to nepovím mamince! Ale napřed –"

Vrhl se střemhlav na mě: ucítila jsem, jak mě chytá za vlasy a za rameno: pustil se do zápasu se zoufalou bytostí. Opravdu jsem v něm viděla tyrana, vraha. Cítila jsem, jak mi po krku stéká z hlavy kapka či dvě krve, a byla jsem si vědoma jakési pronikavé bolesti: ty pocity v tu chvíli převládly nad strachem a já ho přijala ve vzteklém zápalu. Dost dobře nevím, co jsem dělala rukama, ale on mě nazval „Kryso! Kryso!" a nahlas zařval. Pomoc byla blízko: Eliza a Georgiana doběhly pro paní Reedovou, která šla nahoru: ta teď přišla, následována Bessie a její komornou Abbotovou. Byli jsme rozděleni: zaslechla jsem slova –

„Panebože, panebože! Jaká fúrie se vrhá na mladého pána Johna!"

„Viděl kdy někdo takový obraz zuřivosti!"

Pak paní Reedová dodala –

„Odveďte ji do červeného pokoje a tam ji zamkněte." Čtyři ruce se na mě okamžitě položily a byla jsem nesena nahoru.

Kapitola 2.

Vzpírala jsem se celou cestu: pro mě novinka, a okolnost, která značně posílila špatné mínění, jaké o mně Bessie a slečna Abbotová měly sklon chovat. Pravda je, že jsem byla trochu bez sebe; nebo spíš *mimo sebe*, jak by řekli Francouzi: byla jsem si vědoma, že chvíle vzpoury už mě vystavila podivným trestům, a jako každý jiný vzbouřený otrok jsem si ve svém zoufalství předsevzala jít do krajnosti.

„Držte jí ruce, slečno Abbotová: je jako divoká kočka."

„Fuj, hanba! Hanba!" vykřikla komorná. „Jaké hrozné chování, slečno Eyrová – uhodit mladého gentlemana, syna své dobroditelky! Vašeho mladého pána."

„Pána! Jak to, že je můj pán? Jsem snad služka?"

„Ne; jsi méně než služka, protože za svůj chléb neděláš nic. Tak sedni si a přemýšlej o své zlobě."

Mezitím mě dostaly do pokoje, který paní Reedová označila, a vrazily mě na stoličku: první, co mě napadlo, bylo vyskočit jako pružina; jejich dva páry rukou mě okamžitě zarazily.

„Jestli nebudeš sedět v klidu, budeme tě muset přivázat," řekla Bessie. „Slečno Abbotová, půjčte mi své podvazky; moje by hned přetrhla."

Slečna Abbotová se obrátila, aby svlékla ze své statné nohy potřebnou pásku. Ta příprava k poutům a dodatečná potupa, jíž mi hrozila, mi něco ze vzrušení vzala.

„Nesundávejte je," vykřikla jsem; „nehnu se."

Na záruku jsem se chytla rukama svého sedátka.

„Pamatuj, že se nehneš," řekla Bessie; a když se přesvědčila, že se opravdu uklidňuji, pustila mě; pak ona a slečna Abbotová stály se založenýma rukama, dívajíce se chmurně a nedůvěřivě na mou tvář, jako by neuvěřily, že jsem při rozumu.

„Dřív to nikdy neudělala," pravila konečně Bessie, obracejíc se k té Abigail.

„Ale vždycky to v ní bylo," zněla odpověď. „Paní jsem o tom dítěti své mínění říkala často, a paní se mnou souhlasila. Je to zákeřná malá věc: děvče v jejím věku, co by mělo tolik za lubem, jsem jakživ neviděla."

Bessie neodpověděla; ale za chvíli, obrátivši se ke mně, řekla –

„Měla byste si, slečno, uvědomit, že jste paní Reedové zavázána: ona vás živí; kdyby vás vyhnala, musela byste do chudobince."

Na ta slova jsem neměla co říct: nebyla pro mě nová: moje úplně první vzpomínky na život zahrnovaly narážky stejného druhu. Ta výčitka, že jsem na obtíž, mi už byla v uších neurčitou melodií: velmi bolestnou a drtivou, ale jen z poloviny srozumitelnou. Slečna Abbotová se přidala –

„A neměla byste si myslet, že jste rovna slečnám Reedovým a mladému pánu Reedovi, protože vám paní laskavě dovoluje být s nimi vychovávána. Budou mít spoustu peněz a vy nebudete mít žádné: vaše místo je být pokorná a snažit se jim zavděčit."

„To, co ti říkáme, je pro tvé dobro," dodala Bessie nikterak drsným hlasem, „měla by ses snažit být užitečná a milá, pak bys tu snad měla domov; ale budeš-li vášnivá a hrubá, paní tě odtud pošle, to vám povídám."

„A ostatně," řekla slečna Abbotová, „Bůh ji potrestá: může ji srazit mrtvou doprostřed jejích záchvatů, a kam by potom šla? Pojď, Bessie, nechme ji; za nic bych nechtěla mít její srdce. Odříkejte si modlitby, slečno Eyrová, až budete sama; neboť nebudete-li činit pokání, mohlo by být dovoleno, aby komínem sestoupilo něco zlého a odneslo vás."

Odešly a za sebou dveře zavřely a zamkly.

Červený pokoj byl čtvercová komnata, v níž se spalo velmi zřídka, mohu říci vůbec, leda když náhodný příliv návštěv v Gateshead Hall přiměl využít všechno ubytování, které poskytoval: a přitom to byla jedna z největších a nejvznešenějších komnat sídla. Postel na masivních mahagonových sloupech, zavěšená závěsy z tmavočerveného damašku, čněla uprostřed jako svatostánek; obě velká okna, s roletami vždy staženými, byla napůl zahalena festony a splývajícími záhyby stejné látky; koberec byl červený; stůl v nohách postele byl pokryt karmínovým ubrusem; stěny měly jemnou plavou barvu s přídechem růžové; šatník, toaletní stolek i židle byly z tmavě leštěného starého mahagonu. Z těch hlubokých okolních stínů se tyčily vysoko a svítily běle navršené matrace a polštáře postele, pokryté sněhobílou marseillskou přikrývkou. Sotva méně nápadné bylo prostorné polstrované křeslo blízko hlavy postele, také bílé, s podnožkou před sebou; vypadalo, myslela jsem si, jako bledý trůn.

Tento pokoj byl chladný, protože se tu málokdy topilo; byl tichý, protože odlehlý od dětského pokoje a kuchyně; slavnostní, protože bylo známo, že se do něj zřídka vstupuje. Jen služka sem chodila v sobotu, aby ze zrcadel a nábytku setřela týdenní tichý prach: a sama paní Reedová jej v dalekých odstupech navštěvovala, aby přehlédla obsah jisté tajné zásuvky v šatníku, kde byly uloženy různé pergameny, její šperkovnice a miniatura jejího zesnulého manžela; a v těch posledních slovech leží tajemství červeného pokoje – to kouzlo, jež ho uchovávalo tak osamělý navzdory jeho velkoleposti.

Pan Reed byl již devět let mrtev: právě v této komnatě vydechl naposledy; zde ležel na parádním loži; odsud byla jeho rakev odnesena pohřebními zřízenci; a od onoho dne cosi jako posvátné zasvěcení pokoj uchránilo před častým vstupem.

Mé sedátko, k němuž mě Bessie a trpká slečna Abbotová přikovaly a tam opustily, byl nízký otoman u mramorové obruby krbu; postel se

přede mnou tyčila; po mé pravici stál vysoký, tmavý šatník s tlumenými, lomenými odrazy, které obměňovaly lesk jeho panelů; po levici byla zahalená okna; velké zrcadlo mezi nimi opakovalo prázdnou vznešenost postele a pokoje. Nebyla jsem si docela jistá, jestli zamkly dveře; a když jsem se odvážila pohnout, vstala jsem a šla se podívat. Žel! Ano: žádné vězení nikdy nebylo bezpečnější. Vracejíc se, musela jsem přejít před zrcadlem; můj okouzlený pohled mimoděk zkoumal hloubku, kterou odkrývalo. Všechno vypadalo chladněji a temněji v té přízračné prohlubni než ve skutečnosti: a ta zvláštní malá postavička, co odtamtud zírala na mě, s bílou tváří a pažemi rýsujícími se v šeru a s lesklýma očima strachu, které se hýbaly, zatímco všechno ostatní stálo – ta na mě působila jako skutečný duch: zdála se mi jako jeden z těch drobných přízraků, zpola víl, zpola šibalů, které Bessiiny večerní povídky představovaly, jak vycházejí z opuštěných kapradinových úvalů ve vřesovištích a objevují se před očima pozdních poutníků. Vrátila jsem se na svou stoličku.

Pověrčivost byla v té chvíli se mnou; ale ještě nenadešla její hodina úplného vítězství: moje krev byla ještě horká; nálada vzbouřeného otroka mě ještě vzpružovala svou trpkou silou; musela jsem překonat prudký nápor zpětných myšlenek, než jsem před chmurnou přítomností zmalomyslněla.

Všechna násilná tyranství Johna Reeda, všechna hrdá lhostejnost jeho sester, všechen odpor jeho matky, všechna stranickost služebnictva – to všechno se vynořilo v mé zjitřené mysli jako temný sediment v zakalené studni. Proč jsem pořád trpěla, proč jsem byla pořád umlčována, pořád obviňována, navěky odsuzována? Proč jsem se nikomu nedokázala zavděčit? Proč bylo marné pokusit se získat něčí přízeň? Eliza, která byla umíněná a sobecká, se těšila úctě. Georgiana, která měla rozmazlenou povahu, velmi jedovatou zášť, puntičkářské a drzé chování, byla všeobecně rozmazlována. Její krása, její růžové tváře a zlaté kadeře, zdály se dávat potěšení každému, kdo se na ni podíval,

a vykupovaly ji za každou chybu. Johnovi se nikdo nestavěl na odpor, natož aby ho trestal; ačkoliv ukroucoval krky holubům, zabíjel malá páví kuřata, pouštěl psy na ovce, obíral skleníkové réviny o jejich plody a lámal poupata z nejvzácnějších rostlin v zimní zahradě: nazýval svou matku i „stará holka"; občas jí spílal pro její snědou pleť, podobnou jeho vlastní; neomaleně nedbal jejích přání; nejednou roztrhal a zničil její hedvábné oblečení; a přesto zůstával „jejím miláčkem". Já se neodvážila dopustit se žádné chyby: usilovala jsem splnit každou povinnost; a byla jsem označována za zlobivou a protivnou, zasmušilou a plíživou, od rána do poledne a od poledne do noci.

Hlava mě ještě bolela a krvácela z rány a pádu, které mě potkaly: nikdo Johnovi nevytkl, že mě svévolně udeřil; a protože jsem se proti němu obrátila, abych odvrátila další nerozumné násilí, byla jsem obtížena všeobecným odsouzením.

„Nespravedlivé! – Nespravedlivé!" říkala má rozumová úvaha, nucená mučivým popudem k předčasné, byť přechodné síle: a Odhodlání, stejně rozdmýchané, podněcovalo nějakou podivnou možnost, jak dosáhnout úniku z nesnesitelného útlaku – třeba útěkem, nebo – nelze-li toho dosáhnout – nikdy už nejíst a nepít a nechat se zemřít.

Jaké pozdvižení v duši jsem toho chmurného odpoledne cítila! Jak byl můj mozek vzbouřený, jak celé mé srdce v povstání! A přesto v jaké temnotě, v jaké husté nevědomosti se vnitřní bitva vedla! Nemohla jsem si odpovědět na tu neustálou vnitřní otázku – *proč* takhle trpím; teď, ze vzdálenosti – nechci říkat kolika let, to vidím jasně.

Byla jsem v Gateshead Hall rozladěným tónem: nikomu tam jsem se nepodobala; neměla jsem nic společného s paní Reedovou ani s jejími dětmi, ani s její zvolenou družinou. Jestli oni nemilovali mě, upřímně jsem já nemilovala je. Nebyli zavázáni s láskou pohlížet na věc, která nemohla s nikým z nich soucítit; na věc různorodou, odlišnou od nich v povaze, ve schopnostech, ve sklonech; na věc neužitečnou, neschopnou sloužit jejich zájmům nebo přispívat k jejich potěšení; na věc ško-

dlivou, chovající v sobě zárodky rozhořčení nad jejich zacházením, pohrdání jejich úsudkem. Vím, že kdybych byla sangvinické, zářivé, bezstarostné, nárokovité, pěkné, dovádivé dítě – byť stejně odkázané na jejich milost a bez přátel –, paní Reedová by má přítomnost snášela klidněji; její děti by ke mně chovaly víc srdečnosti ze sdíleného cítění; služebnictvo by nebylo tolik nakloněno dělat ze mě obětního beránka dětského pokoje.

Denní světlo začalo opouštět červený pokoj; byly po čtvrté a zamračené odpoledne spělo k chmurnému soumraku. Slyšela jsem, jak déšť neustále buší do okna schodiště a jak vítr vyje v háji za sídlem; postupně jsem prochladla jako kámen a pak mi klesla odvaha. Moje obvyklá nálada ponížení, pochybnosti o sobě, osamělé stísněnosti dopadla vlhce na uhlíky mého skomírajícího hněvu. Všichni říkali, že jsem zlá, a snad jsem taková opravdu byla; jakou myšlenku jsem si zrovna hodila do hlavy, než že se vyhladovím k smrti? To byl jistě hřích: a byla jsem připravena zemřít? A což hrobka pod presbytářem gateshead-ského kostela byla snad vábným cílem? V té hrobce, jak mi bylo řečeno, ležel pochován pan Reed; a vedena touto myšlenkou k tomu, abych si jeho představu vybavila, dlela jsem u ní s rostoucí hrůzou. Nemohla jsem si na něj vzpomenout; ale věděla jsem, že to byl můj vlastní strýc – matčin bratr –, že si mě jako dítě bez rodičů vzal k sobě do domu; a že v posledních chvílích vymohl na paní Reedové slib, že mě vychová a vydržuje jako jedno ze svých vlastních dětí. Paní Reedová pravděpodobně usuzovala, že slib dodržela; a to si troufám tvrdit, dodržovala jej, pokud jí to její povaha dovolila; ale jak mohla doopravdy mít ráda vetřelce, který není jejího rodu a jehož po smrti jejího manžela s ní nespojuje žádné pouto? Muselo jí být nanejvýš trapné cítit se spoutaná těžko vymoženým slibem zastávat místo rodiče cizímu dítěti, které nemohla milovat, a vidět nepříhodnou cizorodou bytost trvale vnucenou své rodinné pospolitosti.

Zvláštní myšlenka se mi zrodila. Nepochybovala jsem – nikdy jsem nepochybovala –, že kdyby pan Reed byl naživu, choval by se ke mně laskavě; a teď, jak jsem seděla a dívala se na bílé lože a stíněné stěny – chvílemi obracejíc i okouzlené oko k matně mihotavému zrcadlu –, začala jsem si vybavovat, co jsem slyšela o mrtvých, kteří ve svých hrobech rušeni porušením svých posledních přání opět navštěvují zemi, aby trestali křivopřísežníky a mstili utlačené; a napadlo mě, že duch pana Reeda, soužený křivdami páchanými na dítěti své sestry, mohl by opustit své sídlo – ať už v kostelní hrobce, nebo v neznámém světě zesnulých – a povstat přede mnou v této komnatě. Setřela jsem si slzy a utišila vzlyky, bojíc se, aby snad nějaký projev prudkého žalu nevzbudil nadpřirozený hlas, který by mě utěšoval, nebo nevyvolal z šera nějakou tvář ve svatozáři, skloněnou nade mnou se zvláštní lítostí. Tuhle myšlenku, v teorii utěšující, cítila jsem, že bude strašná, pokud se naplní: ze všech sil jsem ji potlačovala – snažila jsem se být pevná. Setřásla jsem si vlasy z očí, zvedla hlavu a pokusila se směle rozhlédnout po temném pokoji; v tu chvíli zablýskalo na zdi světlo. Byl to, ptala jsem se sebe, paprsek měsíce pronikající nějakou skulinou v roletě? Ne; měsíční svit stojí, a tohle se hýbalo; zatímco jsem se dívala, vyklouzlo to až ke stropu a zachvívalo mi nad hlavou. Teď už mohu snadno hádat, že ten pruh světla byl vší pravděpodobností záblesk z lucerny, kterou někdo nesl přes trávník: ale tehdy, když má mysl byla připravena na hrůzu a mé nervy otřeseny rozrušením, pokládala jsem ten rychle šlehající paprsek za posla nějakého nadcházejícího zjevení z jiného světa. Srdce mi bušilo prudce, hlava mi hořela; uši mi naplnil zvuk, který jsem považovala za svist křídel; cosi se zdálo blízko mě; byla jsem tísněna, dusila jsem se: vytrvalost se zhroutila; vrhla jsem se ke dveřím a v zoufalém úsilí zalomcovala zámkem. Po chodbě venku se rozběhly kroky; klíč se otočil, Bessie a Abbotová vstoupily.

„Slečno Eyrová, je vám špatně?" řekla Bessie.

„Jaký strašlivý řev! Projel mnou skrznaskrz!" zvolala Abbotová.

„Odveďte mě pryč! Dovolte mi jít do dětského pokoje!" volala jsem.

„Nač? Jsi zraněna? Viděla jsi něco?" ptala se znovu Bessie.

„Ach! Viděla jsem světlo a myslela jsem si, že přijde duch." Teď jsem už Bessii uchopila za ruku a ona mi ji neodtrhla.

„Zařvala schválně," prohlásila Abbotová s jistým znechucením. „A takový řev! Kdyby ji bolelo něco opravdu, omluvila bych ji, ale ona chtěla jenom, abychom sem všichni přiběhli: její zlobivé kousky znám."

„Co se to tady děje?" tázal se další hlas rozkazovačně; a paní Reedová přicházela chodbou, čepec rozlétlý, róba bouřlivě šelestící. „Abbotová a Bessie, myslím, že jsem dala rozkaz, aby Jana Eyrová zůstala v červeném pokoji, dokud k ní sama nepřijdu."

„Slečna Jana tak hlasitě vykřikla, madam," omlouvala se Bessie.

„Nechte ji," zněla jediná odpověď. „Pusť Bessiinu ruku, dítě: tímhle způsobem se ven nedostaneš, buď si tím jistá. Nesnáším přetvářku, zvláště u dětí; je mou povinností ti ukázat, že triky ti nepomohou: zůstaneš tu teď o hodinu déle, a jen pod podmínkou dokonalé poslušnosti a klidu tě potom osvobodím."

„Ach, tetičko! Smilujte se! Odpusťte mi! Nemohu to vydržet – nechte mě potrestat jiným způsobem! Zabije mě to, jestli –"

„Mlč! Tenhle výbuch je úplně odporný"; a tak to nepochybně vnímala. V jejích očích jsem byla předčasně vyspělá herečka; upřímně mě považovala za směs zhoubných vášní, nízkého ducha a nebezpečné dvojakosti.

Bessie a Abbotová odstoupily, a paní Reedová, netrpělivá vůči mé nyní šílené úzkosti a divokým vzlykům, mě zprudka strčila zpátky a zamkla mě, bez dalšího slova. Slyšela jsem, jak odkráčí; a brzy poté, co odešla, se mi, předpokládám, přihodilo cosi jako záchvat: bezvědomí uzavřelo scénu.

Kapitola 3.

Příští, co si pamatuji, je, jak se probouzím s pocitem, jako bych měla strašlivou noční můru, a vidím před sebou hrozivou rudou záři, přetnutou hustými černými pruhy. Slyšela jsem i hlasy, jak mluví dutě, jako by je tlumil nápor větru nebo vody: rozrušení, nejistota a všemu panující pocit hrůzy mi mátly smysly. Zakrátko jsem si uvědomila, že se mnou někdo manipuluje; že mě zdvihá a opírá do sedu, a to něžněji, než jsem kdy předtím byla pozvednuta nebo opřena. Složila jsem hlavu na polštář nebo paži a bylo mi lehko.

Za dalších pět minut se mrak zmatku rozplynul: věděla jsem docela dobře, že jsem ve své vlastní posteli a že ta rudá záře je oheň v dětském pokoji. Byla noc: na stole hořela svíce; Bessie stála u pelesti s miskou v ruce a nějaký pán seděl v křesle u mého polštáře a nakláněl se nade mnou.

Pocítila jsem nevýslovnou úlevu, uklidňující jistotu ochrany a bezpečí, když jsem poznala, že v místnosti je cizinec, člověk, který k Gatesheadu nepatří a není příbuzný paní Reedové. Odvrátivši se od Bessie (ačkoli její přítomnost mi byla mnohem méně protivná než třeba přítomnost Abbotové), zkoumala jsem pánův obličej: znala jsem ho; byl to pan Lloyd, lékárník, kterého si paní Reedová někdy volala, když stonalo služebnictvo: pro sebe a své děti najímala doktora.

„Nuže, kdo jsem já?" zeptal se.

Vyslovila jsem jeho jméno a zároveň mu podala ruku: vzal ji, s úsměvem a slovy: „To bude brzy v pořádku." Pak mě položil zpátky, obrátil se k Bessii a uložil jí, aby pečlivě dbala, abych nebyla v noci ru-

šena. Poté co dal ještě několik dalších pokynů a naznačil, že se nazítří zastaví znovu, odešel; k mému zármutku: cítila jsem se tak chráněná a provázená, dokud seděl v křesle u mého polštáře; a jak za sebou zavíral dveře, všechen pokoj potemněl a mé srdce opět pokleslo: nevýslovný smutek je stlačoval dolů.

„Myslíte si, slečno, že byste mohla usnout?" zeptala se Bessie dost tiše.

Sotva jsem se jí odvážila odpovědět; bála jsem se, že další věta může být drsná. „Zkusím to."

„Chcete se napít, nebo byste snědla něco?"

„Ne, děkuji, Bessie."

„Pak snad půjdu do postele, protože je po dvanácté hodině; ale v noci mě můžete zavolat, kdybyste cokoli potřebovala."

Jaká to podivuhodná laskavost! Dodala mi odvahu položit otázku.

„Bessie, co mi je? Jsem nemocná?"

„Pláčem jste onemocněla, předpokládám, tam v červeném pokoji; brzy vám bude lépe, o tom není pochyb."

Bessie šla do pokoje pokojské, který byl blízko. Slyšela jsem ji říkat –

„Sáro, pojď spát ke mně do dětského pokoje; za nic na světě nedokážu zůstat té noci sama s tím ubohým dítětem: ještě by mi mohla umřít; je to divná věc, že měla takový záchvat: jestli opravdu něco viděla. Paní to trochu přepískla."

Sára se s ní vrátila; obě si šly lehnout; půl hodiny si šeptem povídaly, než usnuly. Zachytila jsem útržky jejich rozhovoru, z nichž jsem až příliš zřetelně vytušila, o čem se baví.

„Něco kolem ní prošlo, celé v bílém, a zmizelo" – „Velký černý pes za ním" – „Tři hlasitá klepání na dveře komnaty" – „Světlo na hřbitově rovnou nad jeho hrobem" atd., atd.

Nakonec obě usnuly: oheň i svíce zhasly. Pro mě hodiny té dlouhé noci ubíhaly v hrůzném bdění; sluch, zrak i mysl byly stejně napjaté

strachem: takovým strachem, jaký umějí cítit jen děti.

Po té příhodě v červeném pokoji nenásledovala žádná vážná nebo zdlouhavá tělesná nemoc; jen moje nervy dostaly otřes, jehož ozvěnu cítím dodnes. Ano, paní Reedová, vám vděčím za strašné bolesti duševního utrpení, ale měla bych vám odpustit, protože jste nevěděla, co činíte: zatímco jste trhala struny mého srdce, myslela jste, že jen vytrháváte mé špatné sklony.

Nazítří k poledni jsem byla vzhůru a oblečená a seděla jsem zabalena do šály u krbu v dětském pokoji. Fyzicky jsem se cítila slabá a zlomená: ale horší nemocí byla nevyslovitelná bída v mysli: bída, která ze mě vydírala tiché slzy; sotva jsem si setřela jednu slanou kapku z tváře, následovala druhá. A přece, myslela jsem si, měla bych být šťastná, protože nikdo z Reedů tu nebyl, všichni odjeli kočárem s maminkou. Abbotová také šila v jiném pokoji a Bessie, jak si tak chodila sem a tam, uklízela hračky a rovnala zásuvky, občas na mě promluvila slovem nezvyklé laskavosti. Tenhle stav věcí měl pro mě být rájem klidu, zvyklá, jak jsem byla, na život bez konce plný výčitek a nevděčné dřiny; ale moje natržené nervy byly ve skutečnosti v takovém stavu, že žádný klid je nemohl utěšit a žádné potěšení je příjemně nerozdmýchalo.

Bessie zašla dolů do kuchyně a přinesla s sebou nahoru tartaletku na jistém křiklavě pomalovaném porcelánovém talířku, jehož rajka, hnízdící ve věnci svlačců a růžových poupátek, ve mně obvykle vzbuzovala nejvroucnější obdiv; a který talířek jsem často prosila, aby mi dovolili vzít do ruky a prohlédnout si ho pořádně, jenže doposud jsem byla pokaždé shledána nehodnou takové výsady. Tento vzácný kus mi byl nyní položen na kolena a já byla srdečně vyzvána, abych snědla kolečko jemného pečiva na něm. Marná laskavost! přicházející, jako většina jiných dlouho odkládaných a často vytoužených laskavostí, pozdě! Nemohla jsem tartaletku pozřít; a peří ptáka, tóny květů se zdály podivně vybledlé: dala jsem talířek i tartaletku stranou. Bessie se zepta-

la, zda bych chtěla knihu: slovo *kniha* zapůsobilo jako přechodný povzbuzující podnět a já ji poprosila, aby přinesla z knihovny Gulliverovy cesty. Tuto knihu jsem už mnohokrát s rozkoší prostudovala. Považovala jsem ji za vyprávění skutečných věcí a objevila jsem v ní žílu zájmu hlubší, než jaký jsem nacházela v pohádkách: pokud šlo o skřítky, hledala jsem je marně mezi listy a zvonky náprstníku, pod houbami a pod břečťanem obalujícím staré kouty zdí, až jsem se nakonec smířila s tím smutným zjištěním, že všichni odešli z Anglie do nějaké divoké země, kde jsou lesy divočejší a hustší a kde je lidí poskrovnu; zatímco Liliput a Brobdignag byly v mém přesvědčení skutečné části zemského povrchu, a nepochybovala jsem, že snad jednoho dne – na dlouhé plavbě – uvidím na vlastní oči ta malá políčka, domky a stromky, ten drobounký lid, ty maličké krávy, ovce a ptáky jedné říše; a kukuřičná pole vysoká jako les, mohutné dogy, obludné kočky, lidi vysoké jako věže v říši druhé. A přece – když mi teď byl ten milovaný svazek vložen do ruky, když jsem obracela listy a hledala v jeho podivuhodných obrazech kouzlo, které jsem až dosud nikdy neopomenula najít –, všechno bylo přízračné a chmurné; obři byli vychrtlí skřeti, pygmejové zlomyslní a hrůzní šibalové, Gulliver nejzoufalejší poutník v nejděsivějších a nejnebezpečnějších krajinách. Zavřela jsem knihu, do níž jsem se už neodvažovala nahlédnout, a položila ji na stůl vedle neokoušené tartaletky.

Bessie teď dokončila utírání prachu a úklid pokoje, a když si umyla ruce, otevřela jistou malou zásuvku plnou nádherných útržků hedvábí a atlasu a začala šít nový čepec pro Georgianinu panenku. Zatím zpívala; její píseň byla –

„V těch dnech, kdy jsme chodili cikánit,
před dávnými časy."

Píseň jsem už slyšela mnohokrát a vždy se živou rozkoší; neboť Bessie měla sladký hlas – alespoň jsem si to myslela. Ale teď, ačkoli byl její hlas stále sladký, nacházela jsem v jeho melodii nepopsatelný smutek. Chvílemi, zabraná do práce, zpívala refrén velmi tiše, velmi protáhle; „před dávnými časy" vycházelo jako nejsmutnější kadence pohřebního chorálu. Přešla k další baladě, tentokrát opravdu žalostné.

„Nohy mě bolí a údy jsou znavené;
dlouhá je cesta a hory jsou divoké;
brzy soumrak bez měsíce a chmurný se snese
přes stezku ubohého sirotka.

Proč mě poslali tak daleko a tak samotnou,
tam nahoru, kde se vřesoviště prostírají a šedé skály se vrší?
Lidé mají tvrdé srdce, a jen dobří andělé
dbají nad kroky ubohého sirotka.

A přec vzdálený a tichý je noční vánek,
žádných mraků, a jasné hvězdy mírně září;
Bůh ve svém milosrdenství ukazuje ochranu,
útěchu a naději ubohému sirotkovi.

I kdybych upadla při přechodu zbořeným mostem,
nebo zabloudila v močálech, oklamána falešnými světly,
můj Otec s příslibem a požehnáním
přec jen přitiskne k svému lůnu ubohého sirotka.

Je jedna myšlenka, co by mi měla dát sílu,
ačkoli jsem oloupena o útočiště i o rod;
Nebe je domov a odpočinek mě nemine;
Bůh je přítelem ubohého sirotka."

„No tak, slečno Jano, neplačte," řekla Bessie, když dokončila. Mohla to stejně dobře říci ohni: „Nehoř!" Jak ale měla uhádnout chorobné utr-

pení, jehož kořistí jsem byla? Během dopoledne pan Lloyd přišel znovu.

„Copak, už vzhůru!" pravil, jak vstoupil do dětského pokoje. „Nu, chůvo, jakpak je jí?"

Bessie odpověděla, že se mi daří velmi dobře.

„Pak by měla vypadat veseleji. Pojď sem, slečno Jano: jmenuješ se Jana, že?"

„Ano, pane, Jana Eyrová."

„Nu, pláčeš, slečno Jano Eyrová; můžeš mi říct proč? Něco tě bolí?"

„Ne, pane."

„Ach, troufám si tvrdit, že pláče, protože nemohla jet s paní v kočáře," vložila se Bessie.

„Určitě ne! Vždyť na takové mrzutosti je už přece velká."

Myslela jsem si totéž; a protože mé sebevědomí bylo tím nepravdivým obviněním zraněno, odpověděla jsem rychle: „Nikdy v životě jsem kvůli něčemu takovému neplakala: nenávidím jízdy v kočáře. Pláču, protože jsem nešťastná."

„Ale slečno, fuj!" řekla Bessie.

Dobrý lékárník se zdál být trochu zaražen. Stála jsem před ním; velmi pevně na mě upřel oči: oči měl malé a šedé; ne příliš jasné, ale troufám si teď říct, že bych je považovala za bystré: tvář měl tvrdých rysů, a přece dobromyslného výrazu. Když si mě pokojně prohlédl, řekl –

„Z čeho ses včera roznemohla?"

„Spadla," řekla Bessie a opět vložila své slovo.

„Spadla! Vždyť to je jako malá! Neumí v jejím věku chodit? Musí jí být osm nebo devět let."

„Byla jsem sražena na zem," zněla úsečná odpověď, vymáčknutá ze mne další bolestí pohaněné hrdosti; „ale z toho jsem se nerozstonala," dodala jsem, zatímco si pan Lloyd nabral špetku šňupacího tabáku.

Když zasouval krabičku zpět do kapsy vesty, hlasitě zazvonilo na oběd služebnictva; věděl, co to znamená. „To je pro vás, chůvo," řekl; „můžete sejít dolů; dám slečně Janě kázání, než se vrátíte."

Bessie by raději zůstala, ale musela jít, protože dochvilnost při jídlech byla v Gateshead Hall přísně dodržována.

„Z toho pádu jsi tedy neonemocněla; z čeho tedy?" pokračoval pan Lloyd, když byla Bessie pryč.

„Byla jsem zavřená v pokoji, kde straší, až do tmy."

Viděla jsem, jak se pan Lloyd zároveň usmál a svraštil čelo.

„Duch! Cože, přece jen jsi malá! Bojíš se duchů?"

„Ducha pana Reeda ano: zemřel v tom pokoji a tam ho vystavili. Ani Bessie, ani nikdo jiný tam v noci nevejde, pokud se tomu může vyhnout; a bylo kruté zavřít mě tam samotnou bez svíčky – tak kruté, že si myslím, že na to nikdy nezapomenu."

„Nesmysl! A tohle tě tak trápí? Bojíš se teď, za bílého dne?"

„Ne: ale noc zase brzo přijde: a kromě toho – jsem nešťastná – velice nešťastná – i pro jiné věci."

„Pro jaké jiné věci? Můžeš mi některé z nich říct?"

Jak velmi jsem si přála na tu otázku odpovědět plně! Jak těžké bylo vůbec nějakou odpověď sestavit! Děti umějí cítit, ale nedokážou své city rozebrat; a pokud se rozbor částečně v myšlence uskuteční, nedovedou výsledek toho pochodu vyjádřit slovy. V obavě však, abych nepřišla o tuto první a jedinou příležitost ulevit svému žalu tím, že ho sdělím, zmohla jsem se po rozrušené odmlce na skromnou, avšak v mezích svých hranic pravdivou odpověď.

„Předně nemám otce ani matku, bratry ani sestry."

„Máš laskavou tetu a bratrance a sestřenice."

Opět jsem se odmlčela; pak jsem neobratně pronesla –

„Jenže John Reed mě srazil na zem a teta mě zamkla v červeném pokoji."

Pan Lloyd podruhé vytáhl krabičku se šňupacím tabákem.

„Nemyslíš, že je Gateshead Hall velice krásný dům?" zeptal se. „Nejsi velice vděčná, že máš tak krásné místo k životu?"

„Není to můj dům, pane; a Abbotová říká, že na to, abych tu byla, mám menší právo než služka."

„Pch! Snad nejsi tak hloupá, abys chtěla opustit tak nádherné místo?"

„Kdybych měla kam jinam jít, s radostí bych odešla; ale pryč z Gatesheadu se nikdy nedostanu, dokud nebudu dospělá."

„Snad budeš – kdo ví? Máš kromě paní Reedové nějaké příbuzné?"

„Myslím, že ne, pane."

„Žádné z otcovy strany?"

„Nevím: jednou jsem se tety Reedové ptala a ta řekla, že snad mám nějaké chudé, nízko postavené příbuzné jménem Eyre, ale že o nich nic neví."

„Kdybys takové měla, chtěla bys k nim jít?"

Zamyslela jsem se. Chudoba se dospělým jeví ponuře; dětem ještě víc: nemají velkou představu o pracovité, pilné, počestné chudobě; vybaví si to slovo jen ve spojení s roztrhanými šaty, kusou stravou, bezohnivými krby, hrubými mravy a potupnými neřestmi: chudoba pro mě byla totéž co ponížení.

„Ne; nechtěla bych patřit k chudým lidem," zněla má odpověď.

„Ani kdyby na tebe byli hodní?"

Zavrtěla jsem hlavou: nedokázala jsem si představit, jak by chudí lidé měli prostředky být hodní; a pak se naučit mluvit jako oni, osvojit si jejich způsoby, zůstat bez vzdělání, vyrůst v jednu z těch chudých žen, které jsem někdy vídala u dveří chalup ve vesnici Gatesheadu, jak kojí své děti nebo perou šaty: ne, nebyla jsem dost hrdinná, abych svobodu koupila za cenu stavu.

„Ale copak jsou vaši příbuzní tak chudí? Jsou to dělníci?"

„Nemohu říci; teta Reedová říká, že jestli nějaké mám, musí to být žebrácká cháska: a já bych nerada šla žebrat."

„Chtěla bys jít do školy?"

Opět jsem se zamyslela: sotva jsem věděla, co škola je: Bessie o ní občas mluvila jako o místě, kde mladé dámy sedí v kládách, nosí rovnací desky na záda a očekává se od nich, že budou neobyčejně vznešené a přesné: John Reed svou školu nenáviděl a svému učiteli nadával; jenže Johnovy záliby nebyly pro mě měřítkem, a zatímco Bessiiny zprávy o školní kázni (nasbírané u mladých dam z rodiny, u níž žila, než přišla do Gatesheadu) byly poněkud děsivé, její podrobnosti o jistých dovednostech, jichž tytéž mladé dámy dosáhly, byly, myslela jsem si, stejně přitažlivé. Chlubila se krásnými krajinomalbami a kyticemi, které tyto dámy namalovaly; písněmi, které zpívaly, a skladbami, které zahrály, peněženkami, které upletly, francouzskými knížkami, které přeložily; až se mi při poslechu rozehrál duch toužící vyrovnat se jim. A ostatně, škola by byla úplná změna: znamenala dlouhou cestu, úplné odloučení od Gatesheadu, vstup do nového života.

„Opravdu bych do školy chtěla jít," zněl slyšitelný závěr mých úvah.

„Nu, nu! Kdoví, co se může stát?" řekl pan Lloyd, jak vstával. „To dítě by potřebovalo změnu vzduchu a prostředí," dodal, mluvě sám k sobě; „nervy nejsou v dobrém stavu."

Bessie se teď vrátila; v témž okamžiku bylo slyšet, jak kočár přijíždí štěrkovou cestou.

„Je to vaše paní, chůvo?" zeptal se pan Lloyd. „Rád bych s ní mluvil, než půjdu."

Bessie ho vyzvala, aby přešel do snídaňového pokoje, a vedla ho ven. V rozhovoru, který mezi ním a paní Reedovou následoval, předpokládám z pozdějších událostí, se lékárník odvážil doporučit, abych byla poslána do školy; a to doporučení bylo nepochybně ochotně přijato; neboť jak jednou v noci říkala Abbotová, když to s Bessií probírala a obě seděly u šití v dětském pokoji, poté co jsem už byla v posteli a – jak si myslely – spala: „Paní byla, troufala si tvrdit, docela ráda, že se zbaví tak protivného, zle založeného dítěte, které vždycky vypadalo,

jako by každého špehovalo a tajně kulo pikle." Myslím, že Abbotová mi připisovala, že jsem jakýsi Guy Fawkes v útlém věku.

Při téže příležitosti jsem se poprvé dozvěděla, ze zpráv, jež slečna Abbotová předávala Bessii, že můj otec byl chudý duchovní; že si ho má matka vzala proti vůli svých přátel, kteří tu partii pokládali pod její úroveň; že můj dědeček Reed byl její neposlušností tak rozhořčen, že ji vydědil bez šilinku; že rok poté, co se moji rodiče vzali, otec dostal skvrnitý tyfus, když obcházel chudinu velkého továrního města, kde měl své kurátské místo a kde se v té době ta choroba rozmáhala; že se matka od něho nakazila a oba zemřeli během jednoho měsíce.

Bessie, když to vyprávění vyslechla, vzdychla a řekla: „Chudák slečna Jana je k politování také, Abbotová."

„Ano," odpověděla Abbotová; „kdyby to bylo milé, pěkné dítě, mohl by člověk soucítit s jeho opuštěností; ale takovou malou žábu jako je ona, opravdu nelze mít rád."

„Moc ne, to je pravda," souhlasila Bessie: „každopádně kráska jako slečna Georgiana by ve stejném postavení dojímala víc."

„Ano, já slečnu Georgianu zbožňuji!" zvolala vroucí Abbotová. „Zlatíčko malé! – s těmi dlouhými kadeřemi a modrýma očima a tou sladkou barvičkou, co má; úplně jako kdyby ji namalovali! – Bessie, dala bych si k večeři velšského králíčka."

„Já taky – s pečenou cibulkou. Pojď, půjdeme dolů." Odešly.

Kapitola 4.

Z rozmluvy s panem Lloydem i ze zprávy o rozhovoru mezi Bessií a Abbotovou jsem načerpala naděje tolik, aby mi stačila jako důvod přát si uzdravení: zdálo se, že změna je blízko – toužila jsem po ní a mlčky čekala. Jenže ta se zdržovala: dny a týdny plynuly; vrátilo se mi obvyklé zdraví, ale o věci, nad kterou jsem hloubala, nepadla jediná nová zmínka. Paní Reedová mě chvílemi přejela přísným okem, zřídkakdy ke mně však promluvila: od mé nemoci mezi mě a své vlastní děti narýsovala čáru oddělení ještě zřetelnější než předtím; určila mi k spaní malou komůrku, odsoudila mě k samotným jídlům a všechen čas jsem měla trávit v dětském pokoji, zatímco bratranec a sestřenice byli neustále v saloně. O odeslání do školy však neutrousila ani slůvko: a přece jsem instinktivně cítila s jistotou, že mě pod jednou střechou se sebou dlouho snášet nebude; neboť její pohled, obrácený na mě, nyní víc než kdy jindy vyjadřoval nepřekonatelný a hluboce zakořeněný odpor.

Eliza a Georgiana, zjevně jednající podle rozkazu, se mnou mluvily co možná nejméně: John na mě při každém setkání vyplazoval jazyk z koutku úst a jednou se pokusil mě potrestat; ale protože jsem se proti němu okamžitě obrátila, vzpružena týmž pocitem hlubokého hněvu a zoufalé vzpoury, který ve mně už jednou pobouřil mé špatné sklony, raději toho nechal a utekl ode mě, vyrážeje kletby a přísahaje, že jsem mu rozbila nos. Vskutku, mířila jsem k tomu výraznému rysu tak tvrdým úderem, jaký mé klouby dokázaly uštědřit; a když jsem viděla, že buď ten, anebo můj pohled jím otřásl, měla jsem co nejsilnější

chuť svůj úspěch patřičně využít; jenže on už byl u maminky. Slyšela jsem ho plačtivě začínat vyprávět, jak se na něj „ta protivná Jana Eyrová" vrhla jako vzteklá kočka: byl však dost ostře zaražen –

„Nemluv mi o ní, Johne: řekla jsem ti, aby ses k ní nepřibližoval; nestojí za povšimnutí; nepřeji si, aby ses s ní stýkal ani ty, ani tvé sestry."

Tu jsem se naklonila přes zábradlí a náhle vykřikla, aniž bych svá slova vážila –

„To oni se se mnou nehodí stýkat."

Paní Reedová byla žena spíš statná; ale když zaslechla to podivné a troufalé prohlášení, vyběhla hbitě po schodech, smetla mě jako vichr do dětského pokoje, přitlačila mě k pelesti postýlky a důrazným hlasem mě vyzvala, abych se opovážila z toho místa zvednout nebo po zbytek dne vypustit jediné slovo.

„Co by vám řekl strýc Reed, kdyby byl naživu?" byla moje sotva zamýšlená otázka. Říkám sotva zamýšlená, protože se zdálo, jako by můj jazyk pronášel slova, aniž má vůle k jejich vyslovení přivolila: cosi ze mě promlouvalo, nad čím jsem neměla žádnou moc.

„Cože?" řekla paní Reedová polohlasně: její obvykle chladné a vyrovnané šedé oko se zakalilo pohledem podobným strachu; sňala ruku z mé paže a hleděla na mě, jako by opravdu nevěděla, zda jsem dítě, nebo zlý duch. Teď jsem to měla schytat.

„Strýc Reed je v nebi a vidí vše, co děláte a co si myslíte; a stejně tak papá a mamá: vědí, jak mě zavíráte celý den, a jak si přejete, abych byla mrtvá."

Paní Reedová brzy sebrala vládu nad sebou: zatřásla mnou co nejpořádněji, obouchala mi obě uši a pak odešla beze slova. Bessie zaplnila tu mezeru hodinovým kázáním, v němž nade vši pochybnost dokázala, že jsem nejhorší a nejzatracenější dítě, jaké kdy pod střechou vyrůstalo. Zpola jsem jí uvěřila; neboť v hrudi mi opravdu vířily jen zlé city.

Listopad, prosinec a půl ledna přešly. Vánoce i Nový rok se v Gatesheadu slavily s obvyklou slavnostní bujarostí; dárky se vyměnily, večeře a večírky se konaly. Z každé zábavy jsem byla samozřejmě vyloučena: můj podíl na veselí spočíval v tom, že jsem byla svědkem denního strojení Elizy a Georgiany a dívala jsem se, jak sestupují do salonu, vyšňořené v mušelínových šatečkách a šarlatových šerpách, s vlasy pečlivě navinutými do kadeří; a potom jsem naslouchala, jak zdola zní klavír nebo harfa, přecházení majordoma a lokaje sem a tam, cinkání skla a porcelánu, když se podávalo občerstvení, přetrhávaný hukot rozhovoru, kdykoli se dveře salonu otevřely a zase zavřely. Když jsem tím vším unavena, odcházela jsem z vrcholu schodiště do opuštěného a tichého dětského pokoje: tam jsem sice byla trochu smutná, ale nešťastná nebyla. Mám-li říct pravdu, neměla jsem sebemenší přání jít do společnosti, neboť ve společnosti si mě sotvakdy někdo všiml; a kdyby Bessie bývala jen laskavá a družná, bývala bych pokládala za svátek strávit s ní večery tichounce, místo abych je zažívala pod hrozivým okem paní Reedové, v pokoji plném dam a pánů. Jenže Bessie, sotva své slečny ustrojila, odebrala se do živoucích krajů kuchyně a hospodyňské světnice, obvykle i se svíčkou. Pak jsem sedávala s panenkou na klíně, dokud oheň nezeslábl, a chvílemi jsem se rozhlédla, abych se ujistila, že se v tom stinném pokoji nezjevuje nic horšího než já sama; a když řeřavé uhlíky klesly k matné rudi, spěšně jsem se svlékala, cuchajíc, jak jsem jen uměla, uzle a tkaničky, a hledala útočiště před chladem a tmou ve své postýlce. Do té postýlky jsem si vždycky brala i panenku; lidští tvorové musí něco milovat, a při nedostatku hodnotnějších předmětů náklonnosti jsem si uměla najít potěšení v tom, že miluji a hýčkám tu vybledlou vyřezávanou podobu, otrhanou jako miniaturní strašák. Teď mi připadá podivné vzpomínat, s jak nesmyslnou upřímností jsem na té drobné hračce lpěla, zpola si představujíc, že žije a vnímá. Nemohla jsem usnout, dokud nebyla zabalena

v mé noční košili; a když tam ležela v bezpečí a v teple, byla jsem poměrně šťastná a věřila jsem, že je šťastná i ona.

Hodiny mi připadaly dlouhé, zatímco jsem čekala na odchod hostů a naslouchala kroku Bessie na schodech: někdy mezitím vyšla nahoru, aby si přišla pro náprstek nebo nůžky, nebo mi třeba přinesla něco k večeři – housku nebo tvarohový koláček – a pak si sedla na postel, zatímco jsem jedla, a když jsem dojedla, zastrkala mi peřinu kolem těla, dvakrát mě políbila a řekla: „Dobrou noc, slečno Jano." Když takhle bývala vlídná, zdála se mi Bessie nejlepší, nejhezčí a nejlaskavější bytostí na světě; a nejvroucněji jsem si přála, aby takhle byla pořád tak milá a přívětivá a aby mnou nikdy nestrkala, nekárala mě a bezdůvodně mi nenakládala tolik úkolů, jak s oblibou až příliš často činívala. Bessie Leeová, mám za to, musela být dívka od přírody dobře nadaná, protože ve všem, co dělala, byla obratná, a měla pozoruhodný dar vyprávět; usuzuji tak alespoň z dojmu, jaký na mě dělaly její pohádky z dětského pokoje. Byla i hezká, pokud jsou mé vzpomínky na její tvář a postavu správné. Pamatuji si ji jako štíhlou mladou ženu, s černými vlasy, tmavýma očima, velmi pěknými rysy a dobrou, jasnou pletí; měla však náladovou a prchlivou povahu a lhostejné představy o zásadách i o spravedlnosti: a přece, taková, jaká byla, jsem ji měla raději než kohokoli jiného v Gateshead Hall.

Bylo patnáctého ledna, kolem deváté ranní: Bessie sešla dolů ke snídani; můj bratranec a sestřenice ještě nebyli zavoláni k matce; Eliza si nasazovala čepec a oblékala si teplý zahradní kabát, aby šla krmit svou drůbež, zaměstnání, které měla ráda – a stejně tak ráda prodávala vejce hospodyni a shromažďovala peníze, které tak získala. Měla sklon k obchodu a výrazný sklon ke spoření; projevovaly se nejen v prodávání vajec a kuřat, ale i v tvrdém smlouvání se zahradníkem o cibulky, semena a sazenice; onen funkcionář měl totiž od paní Reedové příkaz koupit od mladé slečny všechny plody jejího záhonu, které si bude přát prodat: a Eliza by prodala i vlasy z hlavy, kdyby na tom

mohla krásně vydělat. A pokud šlo o její peníze, zprvu je ukrývala do odlehlých koutů, zabalené do hadříku nebo starého papírku na natáčení kadeří; ale protože některé z těch pokladů objevila služka, Eliza, ve strachu, že by o svůj drahocenný poklad jednoho dne mohla přijít, svolila, aby jej svěřila matce, při lichvářské úrokové sazbě – padesát nebo šedesát procent; a ten úrok si vymáhala každé čtvrtletí, vedouc své účty v knížečce s úzkostlivou přesností.

Georgiana seděla na vysokém taburetu, upravovala si vlasy před zrcadlem a vplétala do kadeří umělé květiny a vybledlá pírka, jichž našla zásobu v jedné zásuvce na půdě. Já jsem stlala postel; měla jsem od Bessie přísné rozkazy mít ji srovnanou, než se vrátí (neboť Bessie mě nyní často zaměstnávala jako jakousi pomocnici chůvy, abych uklidila pokoj, oprášila židle a tak dále). Když jsem rozprostřela přikrývku a složila noční košili, šla jsem k lavici v okenním výklenku dát do pořádku pár obrázkových knih a kousky nábytku z domečku pro panenky, co se tam povalovaly; úsečný rozkaz Georgiany, abych nechala její hračky na pokoji (neboť ty maličké židličky a zrcátka, ty vílí talířky a šálky patřily jí), mou činnost zarazil; a tehdy, pro nedostatek jiné zábavy, jsem se dala do toho, že jsem dechem rozpouštěla mrazové kytky, jimiž bylo okno zdobené, a tím vyčistila na skle místo, kterým jsem mohla vyhlédnout ven do areálu, kde bylo pod vlivem silného mrazu všechno nehybné a zkamenělé.

Z tohoto okna byla vidět vrátnice i cesta pro kočár, a sotva jsem rozpustila tolik stříbrobílého listoví zahalujícího tabulky, aby to stačilo k výhledu, uviděla jsem, jak se otevírá brána a jak jí projíždí kočár. S lhostejností jsem sledovala, jak stoupá po příjezdové cestě; kočáry do Gatesheadu jezdívaly často, ale žádný dosud nepřivezl návštěvu, která by mě zajímala; zastavil se před domem, hlasitě zazvonil domovní zvonek, nově příchozí byl vpuštěn. A protože se mě tohle vůbec netýkalo, moje nezaujatá pozornost brzy našla živější zdroj zájmu v podívané na malé vyhládlé červenky, která přiletěla a cvrlikala na

větvičkách bezlisté třešně přitlučené ke zdi u okna. Zbytky mé snídaně z chleba a mléka stály na stole, a když jsem drobila kousek rohlíku, tahala jsem za rám, abych drobky vysypala na okenní parapet, když Bessie vběhla po schodech do dětského pokoje.

„Slečno Jana, dolů s tou zástěrkou; co to tam děláte? Umyla jste si dnes ráno ruce a obličej?" Zatahala jsem ještě jednou, než jsem odpověděla, protože jsem chtěla, aby pták chleba dostal určitě: rám povolil; drobky jsem vysypala, pár na kamenný parapet, pár na větev třešně, pak jsem zavřela okno a odpověděla –

„Ne, Bessie; teprve jsem domila prach."

„Protivné, nedbalé dítě! A co děláš teď? Vypadáš celá rudá, jako bys zrovna něco provedla: proč jsi otvírala okno?"

Odpovědi jsem byla ušetřena, neboť Bessie se zdála být příliš uspěchaná, než aby poslouchala vysvětlování; odvlekla mě k umyvadlu, uštědřila mi nemilosrdné, ale naštěstí krátké drhnutí obličeje a rukou mýdlem, vodou a hrubou utěrkou; disciplinovala mi hlavu štětinatým kartáčem, zbavila mě zástěrky, a potom, poháníc mě ke schodišti, přikázala, abych šla hned dolů, protože mě chtějí ve snídaňovém pokoji.

Byla bych se zeptala, kdo mě chce: byla bych se dožadovala, zda je tam paní Reedová; ale Bessie už byla pryč a za sebou dveře dětského pokoje zavřela. Sešla jsem pomalu dolů. Téměř tři měsíce jsem nebyla volána k paní Reedové; a protože jsem byla tak dlouho omezena na dětský pokoj, staly se mi snídaňový pokoj, jídelna a salon strašnými krajinami, do nichž mě skličovalo vstoupit.

Teď jsem stála v prázdné vstupní síni; přede mnou byly dveře snídaňového pokoje a já se zastavila, zastrašená a chvějící se. Jaký ubohoučký strašpytel ze mě strach, zrozený z nespravedlivého trestu, v těch dnech udělal! Bála jsem se vrátit do dětského pokoje a bála jsem se postoupit do saloniku; deset minut jsem stála v rozrušeném váhání; prudké zvonění ve snídaňovém pokoji mě rozhodlo; *musela* jsem vstoupit.

„Kdo by mě chtěl?" tázala jsem se v duchu, jak jsem oběma rukama otáčela tuhou klikou, která se po dvě vteřiny vzpírala mým silám. „Co uvidím kromě tety Reedové? – muže, nebo ženu?" Klika se otočila, dveře se otevřely, a procházejíc jimi s hlubokou poklonou, jsem vzhlédla – na černý sloup! – takový se mi aspoň na první pohled jevil ten rovný, úzký, do uhlově černé látky oděný tvar, stojící vzpřímeně na kobercové předložce: pochmurná tvář nahoře byla jako vyřezávaná maska, posazená nad dříkem jako hlavice sloupu.

Paní Reedová seděla na obvyklém místě u krbu; dala mi znamení, abych přistoupila; udělala jsem to a ona mě představila tomu kamennému cizinci slovy: „To je ta malá, o kterou jsem se u vás přimlouvala."

On – neboť to byl muž – pomalu obrátil hlavu tam, kde jsem stála, a prohlédnuv si mě dvěma zvídavýma šedýma očima, které zajiskřily pod párem huňatých obočí, pravil slavnostně a basovým hlasem: „Je drobná: kolik je jí let?"

„Deset."

„Tolik?" zněla pochybovačná odpověď; a prodloužil své zkoumání na několik minut. Potom mě oslovil – „Jak se jmenuješ, maličká?"

„Jana Eyrová, pane."

Při těch slovech jsem vzhlédla: zdál se mi vysokým pánem; ale já jsem byla velmi malá; jeho rysy byly velké, a stejně jako všechny linie jeho postavy byly drsné a strohé.

„Nu, Jano Eyrová, a jsi hodné dítě?"

Odpovědět na to kladně bylo nemožné: můj maličký svět byl opačného mínění: mlčela jsem. Paní Reedová odpověděla za mě výmluvným zavrtěním hlavy a brzy dodala: „Snad čím méně se o tom bude mluvit, tím lépe, pane Brocklehurste."

„Je mi to opravdu líto! Já s ní musím prohodit pár slov"; a nakláněje se z kolmé polohy, usadil se v křesle naproti paní Reedové. „Pojd sem," řekl.

Překročila jsem předložku; postavil mě přesně a rovně před sebe. Jaká to tvář, teď když byla téměř v jedné rovině s mou! Jaký nos! A jaká ústa! A jaké velké vyčnívající zuby!

„Není smutnějšího pohledu než na zlobivé dítě," začal, „a zvláště na zlobivou dívenku. Víš, kam přijdou zlí lidé po smrti?"

„Přijdou do pekla," zněla má pohotová a pravověrná odpověď.

„A co je peklo? Můžeš mi to říci?"

„Jáma plná ohně."

„A chtěla bys do té jámy upadnout a hořet tam navěky?"

„Ne, pane."

„Co musíš udělat, aby ses tomu vyhnula?"

Zamyslela jsem se chvilku; moje odpověď, když přišla, byla nemístná: „Musím zůstat zdravá a neumřít."

„Jak se udržíš zdravá? Děti mladší, než jsi ty, umírají denně. Zrovna před den nebo dva jsem pohřbíval dítko pětileté – hodné dítko, jehož duše je nyní v nebi. Nutno se obávat, že totéž by se nedalo říci o tobě, kdybys měla být odtud povolána."

Nebyla jsem s to jeho pochybnost odstranit, jen jsem sklopila oči na obě velká chodidla stojící na předložce a vzdychla jsem, přejíc si být dost daleko odtud.

„Doufám, že ten povzdech jde od srdce a že lituješ, že jsi kdy přivodila nepohodlí své vznešené dobroditelce."

„Dobroditelce! Dobroditelce!" říkala jsem si pro sebe. „Všichni paní Reedovou nazývají mou dobroditelkou; jestli tomu tak je, pak dobroditelka je nepříjemná věc."

„Modlíš se ráno i večer?" pokračoval můj vyslýchající.

„Ano, pane."

„Čteš Bibli?"

„Někdy."

„S potěšením? Máš ji ráda?"

„Mám ráda Zjevení a knihu Daniel, a Genesis a Samuele, a kousek Exodu, a některé části Královské a Letopisů, a Joba a Jonáše."

„A Žalmy? Doufám, že máš ráda i ty?"

„Ne, pane."

„Ne? Ach, to je otřesné! Mám malého chlapečka, mladšího než jsi ty, který umí šest Žalmů nazpaměť: a když se ho zeptáš, jestli by raději chtěl perník k snědku, nebo verš z Žalmu k naučení, řekne: ‚Ach, verš z Žalmu! Andělé zpívají Žalmy;' říká, ‚chci být takový malý andílek už tady dole;' pak dostane dva oříšky za odměnu za svou dětskou zbožnost."

„Žalmy nejsou zajímavé," poznamenala jsem.

„To dokazuje, že máš zlé srdce; a musíš se modlit k Bohu, aby ti ho proměnil: aby ti dal nové a čisté; aby ti vzal kamenné srdce a dal ti srdce z masa."

Chystala jsem se vznést otázku, jakým způsobem se ten úkon proměny mého srdce bude provádět, když paní Reedová zasáhla a vyzvala mě, abych si sedla; a sama pak pokračovala v rozhovoru.

„Pane Brocklehurste, myslím, že jsem v dopise, který jsem vám před třemi týdny psala, naznačila, že tato maličká nemá tak zcela charakter a povahu, jaké bych si přála: budete-li ji přijímat do lowoodské školy, byla bych ráda, kdyby ředitelka a učitelky dostaly příkaz na ni ostře dohlížet a především se mít na pozoru před její nejhorší vadou, totiž před sklonem ke lži. Zmiňuji to před tebou, Jano, abys se nepokoušela pana Brocklehursta oklamat."

Dobře jsem se mohla paní Reedové bát, dobře se jí mohla hnusit; neboť bylo její přirozeností zraňovat mě krutě; nikdy jsem v její přítomnosti nebyla šťastná; jakkoli pečlivě jsem poslouchala, jakkoli usilovně jsem se jí snažila zavděčit, mé úsilí bývalo odbyto a oplaceno větami, jako byla ta právě pronesená. A nyní, pronesena před cizincem, mě ta obžaloba řízla do srdce; mlhavě jsem vnímala, že už vymazává naději z nové fáze existence, kam mě chtěla poslat; cítila jsem, i když

bych ten pocit nedokázala vyjádřit, že na mou budoucí cestu rozsévá odpor a nelaskavost; viděla jsem, jak se pod zrakem pana Brocklehursta proměňuji ve vychytralé, škodlivé dítě, a co jsem mohla udělat, abych tu křivdu napravila?

„Nic, opravdu nic," myslela jsem si, zatímco jsem se snažila potlačit vzlyk a spěšně jsem si setřela několik slz, oněch bezmocných důkazů mého utrpení.

„Lež je u dítěte vskutku smutná vada," řekl pan Brocklehurst; „je příbuzná se lhavostí a všichni lháři budou mít svůj úděl v jezeře hořícím ohněm a sírou; nicméně na ni budeme dohlížet, paní Reedová. Promluvím o tom se slečnou Templovou a s učitelkami."

„Přála bych si, aby byla vychována způsobem odpovídajícím jejím vyhlídkám," pokračovala moje dobroditelka; „aby byla přivedena k užitku a držena v pokoře: a pokud jde o prázdniny, bude je, s vaším dovolením, trávit vždy v Lowoodu."

„Vaše rozhodnutí jsou naprosto rozvážná, madam," odvětil pan Brocklehurst. „Pokora je křesťanská ctnost, zvláště příhodná chovankám Lowoodu; proto přikazuji, aby se její pěstování mezi nimi věnovala obzvláštní péče. Studoval jsem, jak nejlépe v nich umrtvit světský pocit pýchy; a zrovna předevčírem jsem se dočkal milého důkazu svého úspěchu. Moje druhá dcera Augusta se vypravila s maminkou do školy na návštěvu, a když se vrátila, zvolala: ‚Ach, drahý tatínku, jak všechny ty dívky v Lowoodu vypadají tiše a prostě, s vlasy učesanými za uši, s dlouhými zástěrkami a s těmi malými plátěnými kapsami zevně na šatech – jsou téměř jako děti chudáků! A,' pravila, ‚dívaly se na moje šaty a maminčiny, jako by jakživ hedvábné roucho neviděly.'"

„Přesně takovýto stav věcí schvaluji," odvětila paní Reedová; „kdybych prohledala celou Anglii, sotva bych našla soustavu, která by dítěti jako Jana Eyrová vyhovovala přesněji. Důslednost, drahý pane Brocklehurste; já stojím za důsledností ve všem."

„Důslednost, madam, je první z křesťanských povinností; a je ctěna v každém uspořádání souvisejícím s ústavem Lowood: prostá strava, prostý oděv, nenáročné ubytování, otužilé a činorodé návyky; takový je denní pořádek v domě i u jeho obyvatelek."

„Zcela správně, pane. Mohu se tedy spolehnout, že toto dítě bude přijato jako chovanka v Lowoodu a tam vychováváno v souladu s jejím postavením a vyhlídkami?"

„Můžete, madam: bude zařazena do té školky vybraných rostlin, a věřím, že se ukáže vděčná za nedocenitelnou výsadu svého zvolení."

„Pošlu ji tedy, jakmile to bude možné, pane Brocklehurste; neboť vás ujišťuji, že toužím být zbavena odpovědnosti, která mi začínala být příliš obtížná."

„Nepochybně, nepochybně, madam; a nyní se s vámi loučím. Vrátím se do Brocklehurst Hall během týdne, dvou: můj dobrý přítel arcijáhen mi nedovolí, abych od něj odjel dříve. Pošlu slečně Templové zprávu, že má očekávat novou žákyni, aby s jejím přijetím nebylo žádných obtíží. Sbohem."

„Sbohem, pane Brocklehurste; vyřiďte mé pozdravy paní a slečně Brocklehurstovým a Augustě i Theodorovi a mladému pánu Broughtonu Brocklehurstovi."

„Vyřídím, madam. Maličká, zde je knížka s názvem ‚Vůdce dítěte'; čti ji s modlitbou, zejména tu část, která obsahuje ‚Zprávu o strašlivě náhlé smrti Marty G——, zlobivého dítka propadlého lžím a klamu.'"

S těmi slovy mi pan Brocklehurst vložil do ruky tenkou brožurku prošitou v obalu, zazvonil pro svůj kočár a odjel.

Paní Reedová a já jsme zůstaly samy: několik minut uplynulo v tichu; ona šila, já ji pozorovala. Paní Reedové mohlo tehdy být asi šestatřicet nebo sedmatřicet; byla žena mohutné postavy, širokých ramen a pevných údů, nikoli vysoká, a byť statná, přece ne tlustá: měla poněkud velkou tvář, s velmi vyvinutou a velmi masivní spodní čelistí; čelo měla nízké, bradu velkou a vystupující, ústa i nos dostatečně pravidel-

né; pod světlými obočími jí svítilo oko postrádající jakoukoli slitovnost; pleť měla tmavou a neprůhlednou, vlasy téměř lněné; měla pevné zdraví jako zvon – nemoc se k ní nikdy nepřiblížila; byla přesná a bystrá hospodyně; její domácnost i nájemci byli zcela pod její kontrolou; jen její děti občas vzdorovaly její autoritě a smály se jí; oblékala se dobře a měla takový zjev a držení, které byly stvořené k tomu, aby pěkný oděv vynikl.

Seděla jsem na nízké stoličce několik yardů od jejího křesla; studovala jsem její postavu; zkoumala jsem její rysy. V ruce jsem držela traktát obsahující náhlou smrt onoho Lháře, k jehož vyprávění byla moje pozornost přivedena jako k příhodnému varování. To, co se právě odehrálo; to, co paní Reedová o mně řekla panu Brocklehurstovi; celý ráz jejich rozhovoru byl v mé mysli čerstvý, syrový a palčivý; cítila jsem každé slovo stejně ostře, jako jsem je zřetelně slyšela, a vášnivý odpor ve mně teď kvasil.

Paní Reedová vzhlédla od své práce; její pohled se usadil na mém, prsty zároveň zastavily svůj hbitý pohyb.

„Vyjdi z pokoje; vrať se do dětského pokoje," zněl její rozkaz. Můj pohled, nebo něco jiného, muselo jí připadat urážlivé, protože mluvila s krajním, ač potlačovaným podrážděním. Vstala jsem, šla jsem ke dveřím; vrátila jsem se zpátky; došla jsem k oknu, přes pokoj a pak až k ní.

Promluvit jsem musela: byla jsem těžce pošlapána a *musela* jsem se obrátit: ale jak? Jakou jsem měla sílu, abych vrhla odvetu proti svému protivníku? Shromáždila jsem své síly a vrhla je do této strohé věty –

„Nejsem prolhaná: kdybych byla, řekla bych, že *vás* miluji; ale prohlašuji, že vás nemiluji: nenávidím vás ze všech lidí na světě, hned po Johnu Reedovi; a tuhle knížku o lhářce můžete dát své holčičce Georgianě, protože to ona říká lži, ne já."

Ruce paní Reedové stále ležely nečinně na její práci: její ledové oko dál ledově setrvávalo na mém.

„Co máš ještě k tomu říci?" zeptala se spíš tónem, jakým by člověk oslovil dospělého protivníka, než jakým se obvykle mluví na dítě.

To její oko, ten hlas rozvířily ve mně všechny antipatie. Chvějíc se od hlavy k patě, rozechvěna neovladatelným vzrušením, pokračovala jsem –

„Jsem ráda, že nejste moje příbuzná: nikdy vás, dokud budu živa, nebudu nazývat tetou. Nikdy vás nepřijdu navštívit, až budu dospělá; a jestli se mě někdo zeptá, jak jsem vás měla ráda a jak jste se mnou zacházela, řeknu, že už se mi dělá z pouhé představy vás zle a že jste se mnou zacházela s mizernou krutostí."

„Jak se opovažuješ to tvrdit, Jano Eyrová?"

„Jak se to opovažuji, paní Reedová? Jak se to opovažuji? Protože je to *pravda*. Myslíte si, že nemám žádné city a že se obejdu bez špetky lásky nebo laskavosti; ale já tak žít nemohu: a vy nemáte žádný soucit. Zapamatuji si do smrti, jak jste mě strkala zpátky – hrubě a násilně strkala zpátky – do červeného pokoje a zamkla mě tam, přestože jsem byla v mukách; přestože jsem křičela, dusíc se zoufalstvím: ‚Slitujte se! Slitujte se, teto Reedová!' A ten trest jste mě nechala vytrpět proto, že mě váš zlý kluk uhodil – srazil mě na zem pro nic. Komukoli, kdo se mě bude vyptávat, povím přesně tenhle příběh. Lidé si o vás myslí, že jste hodná žena, ale vy jste zlá, kamenného srdce. *Vy* jste prolhaná!"

Dříve než jsem tu odpověď dokončila, moje duše se začala rozpínat, jásat tím nejzvláštnějším pocitem svobody, triumfu, jaký jsem kdy zažila. Zdálo se mi, jako by neviditelné pouto puklo a já se vymotala do nedoufané volnosti. Ne bezdůvodně se mi takový pocit zrodil: paní Reedová vypadala vyděšeně; práce jí sklouzla z klína; zvedala ruce, kolébala se sem a tam a dokonce i křivila tvář, jako by chtěla plakat.

„Jano, jsi v omylu: co ti je? Proč se tak prudce chvěješ? Chtěla bys napít vody?"

„Ne, paní Reedová."

„Je ještě něco jiného, co by sis přála, Jano? Ujišťuji tě, že si přeji být tvým přítelem."

„To tedy ne. Řekla jste panu Brocklehurstovi, že mám špatný charakter, prolhanou povahu; a já dám všem v Lowoodu vědět, kdo jste a co jste provedla."

„Jano, těmto věcem nerozumíš: děti je nutno napravovat kvůli jejich chybám."

„Lhavost není moje chyba!" vykřikla jsem divokým, vysokým hlasem.

„Jsi však vášnivá, Jano, to musíš uznat: a teď se vrať do dětského pokoje – no, hodná holčička – a lehni si na chvíli."

„Nejsem vaše hodná holčička; lehnout si nemohu: pošlete mě brzy do školy, paní Reedová, protože nenávidím tady žít."

„Já ji opravdu brzy pošlu do školy," zamumlala paní Reedová *sotto voce*; a sebravši svou práci, náhle místnost opustila.

Zůstala jsem tam sama – vítěz na bojišti. Byla to nejtvrdší bitva, jakou jsem kdy svedla, a první vítězství, jaké jsem získala: chvíli jsem stála na předložce, kde stál pan Brocklehurst, a vychutnávala jsem si samotu dobyvatelky. Nejdřív jsem se pro sebe usmála a cítila povznesení; ale ten divoký pocit potěšení ve mně opadl stejně rychle, jak opadl zrychlený tep mého pulsu. Dítě se se staršími hádat nemůže, jako jsem se já pohádala; nemůže dát svým zuřivým citům neovládanou volnost, jako jsem já dala těm svým, bez toho, aby pak zažilo bodnutí výčitek a chlad reakce. Hřeben zapáleného vřesu, živý, blýskavý, požírající, by byl výstižným znakem mé mysli, když jsem obviňovala a hrozila paní Reedové: týž hřeben, černý a sežehlý poté, co plameny zhasly, by stejně výstižně představoval můj následný stav, když mi půlhodina mlčení a přemítání ukázala šílenství mého počínání a smutnost mé nenáviděné a nenávidící pozice.

Čehosi pomstychtivého jsem poprvé okusila; jako aromatické víno se mi to po polknutí zdálo, teplé a říznuté: její pozdější příchuť, kovo-

vá a leptavá, mi dala pocit, jako bych se byla otrávila. Nyní bych ráda zašla a paní Reedovou poprosila o odpuštění; ale věděla jsem, zčásti ze zkušenosti a zčásti z pudu, že to je způsob, jak ji přimět, aby mě odstrčila s dvojitým pohrdáním, a tím znovu rozpálila každý bouřlivý popud mé povahy.

Ráda bych uplatnila nějakou lepší schopnost, než je ta mluvit divoce; ráda bych našla potravu pro nějaký méně ďábelský cit, než je ten chmurného rozhořčení. Vzala jsem si knihu – nějaké arabské pohádky; sedla jsem si a snažila jsem se číst. Předmětu jsem nemohla porozumět; mé vlastní myšlenky mi stále proplouvaly mezi mnou a stránkou, která mě obvykle fascinovala. Otevřela jsem skleněné dveře ve snídaňovém pokoji: v křovinách bylo úplné ticho: černý mráz vládl, nepřerušen ani sluncem, ani vánkem, nad celým areálem. Zahalila jsem si hlavu a ruce lemem svých šatů a vyšla jsem si na procházku do části parku, která byla docela odloučená; nenacházela jsem však potěšení v tichých stromech, v padajících šiškách, ztuhlých pozůstatcích podzimu, rezavých listech, které minulé větry sfoukly na hromady a které teď spolu ztvrdly. Opřela jsem se o branku a hleděla do prázdného pole, kde se nepásla žádná ovce, kde krátká tráva byla sežnutá a zbělala. Byl to velmi šedivý den; nejneprůhlednější nebe, „jak se chystá nasnežit", všechno zakrývalo; chvílemi z něj dopadaly vločky, jež uléhaly na tvrdou cestu a na jinovatkou pokrytou louku a netály. Stála jsem, nebohoučké dítě, a zas a znovu si pro sebe šeptala: „Co budu dělat? – Co budu dělat?"

Vtom jsem zaslechla jasný hlas, jak volá: „Slečno Jana! Kde jste? Pojďte na oběd!"

Byla to Bessie, dobře jsem to věděla; ale ani jsem se nehnula; její lehký krok tanečně seběhl po cestičce.

„Ty neposlušná maličká!" řekla. „Proč nejdeš, když se volá?"

Bessiina přítomnost, srovnána s myšlenkami, nad nimiž jsem hloubala, se zdála veselá; i když, jako obvykle, byla trochu nerudná. Pravda

je, že po mém sporu s paní Reedovou a mém vítězství nad ní jsem nebyla moc nakloněna starat se o přechodný hněv chůvy; a *byla* jsem nakloněna hřát se v jejím mladistvém odlehčení srdce. Jen jsem ji oběma rukama objala a řekla: „Pojď, Bessie! Nekárej mě."

Čin to byl otevřenější a nebojácnější, než na jaký jsem byla zvyklá; a nějak ji potěšil.

„Jsi divné dítě, slečno Jano," řekla, jak se na mě dívala dolů; „taková toulavá, osamělá věcička: a jdeš, předpokládám, do školy?"

Přikývla jsem.

„A nebude ti líto opustit chudinku Bessie?"

„Co se stará Bessie o mě? Pořád mě kárá."

„Protože jsi tak divná, vylekaná, plachá maličká. Měla bys být odvážnější."

„Cože! Abych dostala víc ran?"

„Nesmysl! Ale je ti dost ubližováno, to je jisté. Moje matka, když mě minulý týden přijela navštívit, říkala, že by nechtěla, aby její vlastní maličká byla ve tvém postavení. – A teď, pojď dovnitř, mám pro tebe dobré zprávy."

„Nemyslím, že máš, Bessie."

„Dítě! Co tím myslíš? Jaké smutné oči na mě upíráš! Nu, ale paní a mladé slečny a mladý pán John jdou dnes odpoledne pryč na čaj, a ty budeš mít čaj se mnou. Poprosím kuchařku, aby ti upekla malý dortík, a pak mi pomůžeš prohlédnout si tvoje zásuvky; neboť mám za chvíli balit tvůj kufr. Paní má v úmyslu, abys za den nebo dva Gateshead opustila, a budeš si moct vybrat, které hračky si vezmeš s sebou."

„Bessie, musíš slíbit, že mě už nebudeš kárat, dokud nepůjdu."

„Dobře, slíbím; ale pamatuj, buď velmi hodná holčička a neboj se mě. Nelekej se, když náhodou promluvím trochu ostřeji; je to tak dráždivé."

„Myslím, že se tě už nikdy bát nebudu, Bessie, protože jsem si na tebe zvykla a brzy budu mít další sadu lidí, kterých se budu obávat."

„Jestli se jich budeš obávat, nebudou tě mít rádi."

„Jako ty, Bessie?"

„Já tě nemám neráda, slečno; věřím, že tě mám raději, než všechny ostatní."

„Nedáváš to najevo."

„Ty uštěpačná maličká! Máš docela nový způsob řeči. Co tě tak odvážnou a troufalou dělá?"

„Vždyť brzy budu od tebe daleko, a kromě toho –" chtěla jsem říct něco o tom, co se mezi mnou a paní Reedovou odehrálo, ale po rozmyšlení jsem usoudila, že bude lépe o té věci mlčet.

„A tak jsi ráda, že mě opouštíš?"

„Ani v nejmenším, Bessie; vlastně, zrovna teď je mi dost smutno."

„Zrovna teď! A dost! Jak chladně to moje mladá dámička říká! Troufám si teď říct, že kdybych tě požádala o polibek, nedala bys mi ho: řekla bys, že bys *raději* nedala."

„Políbím tě ráda: skloň se." Bessie se sklonila; vzájemně jsme se objaly, a šla jsem za ní do domu docela utěšená. Odpoledne přešlo v klidu a souladu; a večer mi Bessie vyprávěla některé ze svých nejpoutavějších příběhů a zpívala mi některé ze svých nejsladších písní. I pro mě měl život své záblesky slunce.

Kapitola 5.

Pátou hodinu stěží odbilo ráno devatenáctého ledna, když Bessie přinesla svíčku do mé komůrky a shledala, že jsem už vzhůru a téměř oblečená. Vstala jsem půl hodiny před jejím příchodem, umyla si obličej a oblékla se při svitu půlměsíce, který právě zapadal a jehož paprsky proudily úzkým oknem u mé postýlky. Toho dne jsem měla Gateshead opustit dostavníkem, který projížděl kolem vrat vrátnice v šest ráno. Bessie byla jediná osoba, co již vstala; v dětském pokoji zatopila a nyní mi tam začala chystat snídani. Málo dětí dokáže jíst, když je vzrušuje pomyšlení na cestu; já také ne. Bessie, když mě marně nutila sníst pár lžic vařeného mléka s chlebem, které mi připravila, zabalila nějaké sušenky do papíru a strčila mi je do tašky; pak mi pomohla s pláštíkem a čepcem, zahalila se do šálu a společně jsme opustily dětský pokoj. Když jsme procházely kolem ložnice paní Reedové, zeptala se: „Nepůjdete se dovnitř rozloučit s paní?"

„Ne, Bessie: přišla včera večer k mé postýlce, když jsi byla dole u večeře, a řekla, že ji ráno nemusím rušit, ani sestřenice a bratrance; a nakázala mi, abych si pamatovala, že byla vždy mou nejlepší přítelkyní, a abych tak o ní mluvila a byla jí patřičně vděčná."

„Co jste řekla, slečno?"

„Nic: zakryla jsem si obličej peřinou a odvrátila se od ní ke zdi."

„To bylo špatně, slečno Jano."

„Bylo to zcela správné, Bessie. Vaše paní nebyla mojí přítelkyní: byla mým nepřítelem."

„Ach, slečno Jano! Takhle nemluvte!"

„Sbohem, Gatesheade!" zvolala jsem, když jsme procházely vstupní síní a vyšly předními dveřmi.

Měsíc byl zapadlý a venku byla velká tma; Bessie nesla lucernu, jejíž světlo se zalesklo na mokrých schodech a na štěrkové cestě promočené nedávnou oblevou. Syrové a chladné bylo zimní jitro: cvakala jsem zuby, jak jsem spěchala po cestě. Ve vrátnici svítilo světlo: když jsme k ní dorazily, zastihly jsme ženu vrátného, jak právě rozdělává oheň: můj kufr, snesený dolů už večer předtím, stál svázán provazem u dveří. Zbývalo jen pár minut do šesté, a krátce po tom, co ta hodina odbila, oznámilo vzdálené dunění kol přijíždějící dostavník; vyšla jsem ke dveřím a dívala se, jak se jeho lampy rychle blíží tmou.

„Jede sama?" zeptala se vrátného žena.

„Ano."

„A jak daleko to je?"

„Padesát mil."

„Taková dálka! Divím se, že se paní Reedová neobává svěřit ji tak daleko samotnou."

Dostavník zastavil; stál u brány se svými čtyřmi koňmi a střechou obtíženou cestujícími: strážný a kočí hlasitě pobízeli k rychlosti; můj kufr byl vyzdvižen nahoru; byla jsem vyrvána z Bessiiny šíje, k níž jsem lnula polibky.

„A dávejte na ni pořádně pozor," zvolala na strážného, jak mě zvedal dovnitř.

„Jo, jo!" zněla odpověď; dveře bouchly, hlas zvolal „V pořádku!" a ujížděli jsme pryč. Takto jsem byla oddělena od Bessie a Gatesheadu; takto odvířena do neznámých a, jak jsem tehdy soudila, vzdálených a tajemných krajů.

Z cesty si pamatuji jen málo; vím jen, že den mi připadal nepřirozeně dlouhý a že jsme podle všeho projeli stovkami mil cesty. Projížděli jsme několika městy, a v jednom, velmi velkém, dostavník zastavil; koně byli vypřaženi, cestující vystoupili na oběd. Mě odnesli do

hostince, kde strážný chtěl, abych něco pojedla; ale protože jsem neměla chuť, nechal mě v nesmírné místnosti s krbem na každém konci, s lustrem visícím ze stropu a s malou červenou galerií vysoko u zdi, plnou hudebních nástrojů. Tady jsem dlouhou dobu přecházela sem a tam, cítíc se velmi divně a smrtelně obávajíc se, že někdo přijde a unese mě; protože jsem v únosce věřila, jejich kousky se často vyskytovaly v Bessiiných kronikách u krbu. Nakonec se strážný vrátil; opět jsem byla uložena do dostavníku, můj ochránce usedl na své místo, zatroubil na svůj dutý roh, a hrkotali jsme pryč po „kamenné ulici" města L——.

Odpoledne se dostavilo mokré a poněkud mlhavé: jak sláblo v soumrak, začínala jsem cítit, že se opravdu dostáváme hodně daleko od Gatesheadu: přestali jsme projíždět městy; krajina se měnila; velké šedé kopce se vzdouvaly kolem obzoru: jak soumrak houstl, sjížděli jsme do údolí temného lesem, a dlouho poté, co noc zahalila výhled, slyšela jsem divoký vítr, jak se žene mezi stromy.

Ukolébána tím zvukem, nakonec jsem usnula; nedlouho jsem spala, když mě probudilo náhlé ustání pohybu; dveře dostavníku byly otevřeny a stála u nich osoba vypadající jako služka: v záři lamp jsem viděla její tvář a oděv.

„Je tady malá dívenka jménem Jana Eyrová?" zeptala se. Odpověděla jsem „Ano" a byla jsem potom vyzdvižena ven; můj kufr byl podán dolů a dostavník okamžitě ujel.

Byla jsem ztuhlá dlouhým sezením a zmatená hlukem a pohybem dostavníku: sebrala jsem své smysly a rozhlédla se. Déšť, vítr a tma plnily vzduch; nicméně jsem matně rozeznala zeď přede mnou a dveře v ní otevřené; těmito dveřmi jsem prošla se svou novou průvodkyní: zavřela a zamkla je za sebou. Nyní byl viditelný dům nebo několik domů – neboť budova se rozprostírala daleko – s mnoha okny a se světly hořícími v některých z nich; šli jsme po široké oblázkové cestě,

cákajíc vodou, a byli jsme vpuštěni jedněmi dveřmi; pak mě služebná vedla chodbou do pokoje s krbem, kde mě nechala samotnou.

Stála jsem a hřála své zdřevěnělé prsty nad plamenem, pak jsem se rozhlédla; svíčka tam nebyla, ale nejisté světlo z krbu v intervalech ukázalo tapetované stěny, koberec, závěsy, lesklý mahagonový nábytek: byla to parádní světnice, ne tak prostorná a nádherná jako salon v Gatesheadu, ale dost pohodlná. Luštila jsem předmět obrazu na stěně, když se dveře otevřely a vstoupila osoba se světlem; další následovala těsně za ní.

První byla vysoká dáma s tmavými vlasy, tmavýma očima a bledým a vysokým čelem; její postava byla zpola zahalena šálem, výraz tváře byl vážný, držení vzpřímené.

„Dítě je velmi mladé na to, aby bylo posláno samo," řekla a postavila svíčku na stůl. Chvíli nebo dvě si mě pozorně prohlížela, pak dodala –

„Měla by se brzy uložit ke spánku; vypadá unaveně: jsi unavená?" zeptala se a položila mi ruku na rameno.

„Trochu, madam."

„A jistě i hladová: nechte ji povečeřet, než půjde do postele, slečno Millerová. Je to poprvé, co jsi opustila rodiče, abys přišla do školy, maličká?"

Vysvětlila jsem jí, že nemám rodiče. Zeptala se, jak dlouho jsou mrtví: pak jak jsem stará, jak se jmenuji, jestli umím číst, psát a trochu šít: pak se mi dotkla ukazováčkem jemně tváře, a řkouc, „že doufá, že budu hodné dítě", propustila mě společně se slečnou Millerovou.

Dámě, kterou jsem opustila, mohlo být tak dvacet devět; té, co šla se mnou, se zdálo být o několik let méně: první na mě zapůsobila svým hlasem, pohledem i vystoupením. Slečna Millerová byla obyčejnější; ryšavé pleti, ačkoli ustaraných rysů; chvatná v krocích i v pohybech, jako někdo, kdo má vždy spoustu úkolů najednou: vypadala totiž na to, čím jsem ji později shledala být, že vskutku jest – pomocnou učitelkou. Vedena jí, procházela jsem z prostory do prostory, z chodby

na chodbu, velké a nepravidelné budovy; až jsme, vynořivše se z úplného a poněkud smutného ticha, které panovalo v té části domu, kterou jsme prošly, narazily na šum mnoha hlasů, a brzy vstoupily do široké, dlouhé místnosti s velkými jedlovými stoly, dva na každém konci, na nichž hořely dvojice svíček, a usazeno kolem na lavicích bylo shromáždění dívek každého věku, od devíti nebo deseti do dvaceti. Při slabém světle kahanů mi jejich počet připadal nespočetný, ačkoli ve skutečnosti nepřesahoval osmdesát; všechny byly jednotně oblečené v hnědých šatech starodávného střihu a v dlouhých plátěných zástěrách. Byla hodina studia; byly zaměstnány přeříkáváním zítřejšího úkolu, a šum, který jsem slyšela, byl spojeným výsledkem jejich šeptaných opakování.

Slečna Millerová mi dala znamení, abych si sedla na lavici blízko dveří, pak kráčela k hornímu konci dlouhé místnosti a zvolala –

„Monitorky, seberte učebnice a odneste je!"

Čtyři vysoké dívky vstaly od různých stolů, obešly je, nasbíraly knihy a odnesly je. Slečna Millerová opět vydala povel –

„Monitorky, přineste tácy k večeři!"

Vysoké dívky vyšly a brzy se vrátily, každá nesouc tác, na němž bylo rovnáno cosi, nevěděla jsem co, a uprostřed každého tácu džbán vody a hrnek. Porce byly rozdány; ty, co měly chuť, se napily vody, přičemž hrnek byl společný pro všechny. Když přišla řada na mě, napila jsem se, protože jsem měla žízeň, ale jídla jsem se nedotkla, vzrušení a únava mě činily neschopnou jíst: nyní jsem však viděla, že je to tenký ovesný koláč rozlámaný na kousky.

Když bylo po jídle, slečna Millerová přečetla modlitby, a třídy odpochodovaly po dvou nahoru. Zdolána tou dobou únavou jsem sotva zpozorovala, jaké místo je ta ložnice, kromě toho, že, podobně jako učebna, byla velmi dlouhá. Dnes v noci jsem měla být spolunocležnicí slečny Millerové; pomohla mi se svlékáním: když jsem ulehla, pohlédla jsem na dlouhé řady postelí, z nichž každá byla rychle naplněna dvě-

ma obyvatelkami; za deset minut bylo jediné světlo zhasnuto a uprostřed ticha a dokonalé tmy jsem usnula.

Noc rychle uběhla: byla jsem příliš unavená, než abych snila; jen jednou jsem se probudila a slyšela, jak vítr řve ve zuřivých poryvech a jak déšť padá v proudech, a vnímala, že slečna Millerová zaujala místo vedle mě. Když jsem oči opět otevřela, hlasitě zvonil zvonec; dívky byly vzhůru a oblékaly se; den ještě nezačal svítat a v místnosti hořelo jedno nebo dvě knotová světla. Také já jsem neochotně vstala; byla kousavá zima a oblékala jsem se, jak jsem jen při tom třesu dovedla, a umyla se, když se objevil volný umyvadlový stojan, což dlouho nenastalo, neboť na šest dívek bylo jen jedno umyvadlo na stojanech uprostřed místnosti. Opět zvonec zazněl: všechny se seřadily do zástupu po dvou, a v tomto pořadí sestoupily po schodech a vstoupily do studené a šeře osvětlené učebny: zde slečna Millerová přečetla modlitby; potom zvolala –

„Do tříd!"

Několik minut panoval velký zmatek, během něhož slečna Millerová opakovaně volala: „Ticho!" a „Pořádek!" Když se vše uklidnilo, viděla jsem je všechny seřazené do čtyř půlkruhů před čtyřmi židlemi, postavenými u čtyř stolů; všechny držely knihy v rukou, a na každém stole, před prázdnou židlí, ležela velká kniha, jako Bible. Pauza několika vteřin následovala, naplněná nízkým, neurčitým hukotem čísel; slečna Millerová přecházela od třídy k třídě a utišovala ten neurčitý zvuk.

Vzdálený zvonek cinkl: okamžitě tři dámy vstoupily do místnosti, každá kráčela k jednomu stolu a usedla; slečna Millerová zaujala čtvrtou prázdnou židli, která byla nejblíže ke dveřím a kolem níž se shromáždily ty nejmenší z dětí: do této spodní třídy jsem byla povolána a postavena na úplný konec.

Nyní započala práce: byla opakována denní „kolekta", pak byly odříkány jisté texty Písma, a po těch následovalo prodloužené čtení kapitol

z Bible, které trvalo hodinu. Když to cvičení skončilo, bylo již plně rozednilo. Neúnavný zvonec nyní zazvonil počtvrté: třídy byly seřazeny a odpochodovaly do další místnosti ke snídani: jak jsem byla ráda, že vidím vyhlídku, že dostanu něco k jídlu! Byla jsem už téměř nemocná z vyhladovění, poněvadž den předtím jsem jedla tak málo.

Jídelna byla velká místnost s nízkým stropem a chmurná; na dvou dlouhých stolech se kouřily misky s čímsi horkým, co však k mé hrůze vydávalo pach daleko ne lákavý. Viděla jsem všeobecný projev nespokojenosti, když se výpary pokrmu dotkly nozder těch, které měly jídlo spořádat; z předvoje průvodu, od vysokých dívek z první třídy, zazněla šeptaná slova –

„Odporné! Kaše je zas připálená!"

„Ticho!" zvolal hlas; nebyl to hlas slečny Millerové, ale jedné z vyšších učitelek, drobné a tmavé osoby, úpravně oděné, ale poněkud mrzutého zjevu, která se usadila v čele jednoho stolu, zatímco plnější dáma předsedala druhému. Marně jsem hledala tu, kterou jsem spatřila předchozího večera; nebyla vidět: slečna Millerová zaujala místo na dolním konci stolu, kde jsem seděla, a podivná, cize vypadající, starší dáma – učitelka francouzštiny, jak jsem později zjistila – zaujala odpovídající místo u druhého stolu. Byla pronesena dlouhá modlitba a zpívána hymna; pak služka přinesla učitelkám trochu čaje a jídlo začalo.

Hladová a nyní velmi malátná jsem spořádala lžíci nebo dvě své porce, nemyslíc na její chuť; ale jakmile byla první hrana hladu obroušena, uvědomila jsem si, že mám v ruce odpornou břečku; připálená kaše je skoro tak hrozná jako zahnilé brambory; sám hlad se nad tím brzy znechutí. Lžíce se pohybovaly pomalu: viděla jsem, jak každá dívka ochutnává své jídlo a snaží se je spolknout; ale ve většině případů bylo úsilí brzy zanecháno. Snídaně skončila, a nikdo nesnídal. Když byl vzdán dík za to, co jsme nedostaly, a byla zazpívána druhá hymna, jídelna byla vyklizena ve prospěch učebny. Byla jsem jedna z posled-

ních, kdo odcházel, a procházejíc kolem stolů, viděla jsem, jak jedna učitelka vzala misku kaše a ochutnala ji; podívala se na ostatní; všechny jejich tváře vyjadřovaly nespokojenost, a jedna z nich, ta plnější, zašeptala –

„Odporná břečka! Jaká ostuda!"

Čtvrt hodiny uplynulo, než začaly opět hodiny, a během té doby panoval v učebně slavný zmatek; pro tu dobu se zdálo být dovoleno mluvit hlasitě a volněji, a dívky té výsady využily. Celý rozhovor se točil kolem snídaně, kterou všechny do jedné hrubě odsuzovaly. Chudinky! Byla to jediná útěcha, kterou měly. Slečna Millerová byla nyní jediná učitelka v místnosti: skupinka velkých dívek stojících kolem ní mluvila s vážnými a zasmušilými gesty. Slyšela jsem jméno pana Brocklehursta vyslovované některými rty; při kterém slečna Millerová nesouhlasně zavrtěla hlavou; nevyvíjela však velké úsilí všeobecný hněv krotit; nepochybně se na něm podílela.

Hodiny v učebně odbily devátou; slečna Millerová opustila svou skupinku, a stojíc uprostřed místnosti, zvolala –

„Ticho! Na svá místa!"

Zavládla kázeň: za pět minut se zmatený shluk vyřešil v pořádek a poměrné ticho zatlačilo babylonský hluk jazyků. Vyšší učitelky nyní dochvilně zaujaly svá místa: ale stále se zdálo, že se čeká. Seřazené na lavicích podél stran místnosti seděla osmdesátka dívek nehybná a vzpřímená; vypadaly jako podivné shromáždění, všechny s hladkými vlasy sčesanými z tváří, žádná kadeř nebyla vidět; v hnědých šatech, šitých vysoko a lemovaných kolem krku úzkým okružím, s malými plátěnými kapsičkami (tvarovanými trochu jako skotská peněženka) uvázanými vepředu na šatech, které měly sloužit jako pracovní pytlíček: a všechny také nosily vlněné punčochy a venkovsky vyráběné boty se spínanými mosaznými přezkami. Víc než dvacet z těch oděných v tomto kostýmu byly již dospělé dívky, či spíše mladé ženy; slušel jim špatně a dodával nádech podivnosti i té nejhezčí z nich.

Dívala jsem se na ně stále, a také jsem v intervalech zkoumala učitelky – žádná z nich mi nepadla přesně do oka; neboť ta plnější byla trochu hrubá, ta tmavá nemálo rázná, cizinka drsná a groteskní a slečna Millerová, chuděra! vypadala promodralá, ošlehaná počasím a přepracovaná – když, jak mé oko bloudilo z tváře do tváře, celá škola najednou povstala, jako by ji pohnula jediná pružina.

Co se dělo? Žádný rozkaz jsem neslyšela: byla jsem zmatena. Dřív než jsem shromáždila smysly, byly třídy opět usazeny: ale protože se nyní všechny oči obracely k jednomu bodu, můj pohled šel za obecným směrem a padl na osobu, která mě přijala předchozí noci. Stála na dolním konci dlouhé místnosti, u krbu; neboť na každém konci byl krb; mlčky a vážně přehlížela obě řady dívek. Slečna Millerová se k ní přiblížila, zdálo se, že se na něco ptala, a dostavši odpověď, vrátila se na své místo a nahlas řekla –

„Monitorko první třídy, přines zeměkoule!"

Zatímco se příkaz vykonával, oslovená dáma pomalu procházela místností nahoru. Předpokládám, že mám značný smysl pro úctu, protože ještě dnes v sobě chovám ten pocit obdivujícího ustrnutí, s nímž mé oči sledovaly její kroky. Spatřena nyní za plného denního světla vypadala vysoká, světlé pleti a souměrné postavy; hnědé oči s dobrotivým světlem v duhovkách, a jemný oblouk dlouhých řas, odlehčovaly bělost jejího vysokého čela; na každém spánku jí vlasy, velmi tmavě hnědé, byly nahromaděny v kulatých kadeřích, podle módy těch dob, kdy ani hladké pruhy, ani dlouhé lokny nebyly v módě; její šaty, také ve stylu toho dne, byly z fialového sukna, odlehčené jakýmsi španělským lemováním z černého sametu; zlaté hodinky (hodinky tenkrát nebyly tak běžné jako nyní) jí svítily u pasu. Nechť čtenář přidá, aby obraz dokončil, jemné rysy; pleť, ač bledou, přece jasnou; a vznešený zjev a držení, a bude mít alespoň tak jasně, jak jen slova mohou dát, správnou představu o zevnějšku slečny Templové – Marie Temp-

lové, jak jsem později viděla jméno napsané v modlitební knize, která mi byla svěřena, abych ji nesla do kostela.

Ředitelka Lowoodu (neboť tím tato dáma byla) usadila se před dvojicí zeměkoulí umístěných na jednom ze stolů, přivolala kolem sebe první třídu a začala dávat hodinu zeměpisu; nižší třídy byly svolány učitelkami: opakování z historie, mluvnice atd. probíhala hodinu; psaní a počty následovaly, a hodiny hudby dávala slečna Templová některým starším dívkám. Trvání každé hodiny bylo měřeno hodinami, které konečně odbily dvanáctou. Ředitelka vstala –

„Mám jedno slovo k žákyním," řekla.

Rozruch z přerušení hodin už propukal, ale na její hlas se zklidnil. Pokračovala –

„Měly jste dnes ráno snídani, kterou jste nemohly sníst; musíte být hladové: nařídila jsem, aby bylo všem podáno občerstvení – chléb a sýr."

Učitelky na ni pohlédly s jakýmsi překvapením.

„Má se to stát na mou odpovědnost," dodala vysvětlujícím tónem k nim, a hned nato místnost opustila.

Chléb a sýr byly brzy přineseny a rozděleny, k velikému potěšení a občerstvení celé školy. Nyní zněl rozkaz: „Do zahrady!" Každá si nasadila hrubý slaměný čepec s pentlemi z barevného kalika a plášť ze šedé frízy. Byla jsem podobně vystrojena, a následujíc proud, vyšla jsem si na čerstvý vzduch.

Zahrada byla široké ohrazené prostranství, obklopené zdmi tak vysokými, že vylučovaly jakýkoli záblesk výhledu; krytá veranda běžela podél jedné strany, a široké chodníčky lemovaly střední prostor rozdělený na desítky malých záhonů: tyto záhony byly přiděleny jako zahrádky k obdělávání žákyním, a každý záhon měl svou majitelku. Když budou plné květin, budou nepochybně vypadat pěkně; ale nyní, na sklonku ledna, všechno bylo zimní zvadlost a hnědý rozklad. Zachvěla jsem se, jak jsem stála a rozhlížela se: byl to nelítostný den na pohyb

venku; ne vysloveně deštivý, ale zatemněný mžícím žlutým mlhavem; všechno pod nohama bylo ještě promáčené po včerejších přívalech. Silnější z dívek pobíhaly a účastnily se živých her, ale několik bledých a hubených se shluklo pohromadě pro úkryt a teplo na verandě; a mezi těmi, jak hustá mlha pronikala k jejich chvějícím se tělům, jsem často slyšela zvuk dutého kašle.

Zatím jsem s nikým nemluvila, ani nikdo nedával najevo, že by si mě všímal; stála jsem docela osamělá: ale na ten pocit izolace jsem byla zvyklá; nijak zvlášť mě netížil. Opřela jsem se o sloup verandy, přitáhla si šedý plášť těsně k sobě, a snažíc se zapomenout na chlad, který mě zvenčí štípal, a na neukojený hlad, který mě uvnitř hryzal, oddala jsem se zaměstnání dívat se a myslet. Mé úvahy byly příliš neurčité a kusé, aby stály za zaznamenání: sotva jsem ještě věděla, kde jsem; Gateshead a můj minulý život se zdály odvanuty do nezměrné dálky; přítomnost byla neurčitá a divná a o budoucnosti jsem si nedokázala vytvořit žádný dohad. Rozhlédla jsem se po klášterní zahradě a pak vzhlédla na dům – velkou budovu, jejíž polovina se zdála šedá a stará, druhá polovina docela nová. Nová část, která obsahovala učebnu a ložnici, byla osvětlena okny s kamennými pruty a mřížemi, což jí dodávalo kostelní vzhled; kamenná deska nade dveřmi nesla tento nápis:

> LOWOODSKÝ ÚSTAV.
>
> Tato část byla znovu zbudována L. P. ——, Naomi Brocklehurstovou, z Brocklehurst Hall, v tomto hrabství.
>
> „Tak ať svítí vaše světlo před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a oslavovali vašeho Otce, který je v nebesích.” – Mat. V. 16.

Četla jsem ta slova zas a znovu: cítila jsem, že si zasluhují vysvětlení, a nebyla jsem s to proniknout plně jejich smysl. Stále jsem přemítala o významu slova „Ústav” a snažila se nalézt souvislost mezi prvními slovy a veršem z Písma, když mě zvuk zakašlání těsně za mnou donutil

otočit hlavu. Spatřila jsem dívku sedící na kamenné lavici poblíž; byla sehnutá nad knihou, do jejíhož čtení se zdála být zabraná: z místa, kde jsem stála, jsem viděla název – byl to „Rasselas"; jméno, které mi připadlo divné, a tudíž přitažlivé. Jak obracela stránku, náhodou vzhlédla, a já jsem jí přímo řekla –

„Je ta tvá kniha zajímavá?" Měla jsem už úmysl požádat ji, aby mi ji jednou půjčila.

„Mně se líbí," odpověděla po pauze vteřinu či dvě, během níž si mě prohlížela.

„O čem to je?" pokračovala jsem. Sotva vím, kde jsem našla tu smělost, abych takhle zahájila rozhovor s cizí osobou; ten krok byl v rozporu s mou povahou a návyky: ale myslím, že její zaneprázdnění se dotklo kdesi struny sympatie; neboť já jsem také ráda četla, i když četby lehkovážného a dětského rázu; vážnějších nebo závažnějších věcí jsem nedokázala strávit ani pochopit.

„Můžeš se do ní podívat," odpověděla dívka a nabídla mi knihu.

Udělala jsem to; krátké zkoumání mě přesvědčilo, že obsah je méně poutavý než název: „Rasselas" vypadal nudný mé frivolní chuti; nic jsem neviděla o skřítcích, nic o duších; na hustě tištěných stránkách se nerozestíral žádný jasný rozmach. Vrátila jsem knihu dívce; přijala ji tiše a bez jediného slova chtěla se vrátit do své dřívější studijní nálady: já se opět odvážila ji vyrušit –

„Můžeš mi říci, co znamená ten nápis na kameni nade dveřmi? Co je Lowoodský ústav?"

„Tento dům, kde ses přišla žít."

„A proč mu říkají Ústav? Liší se nějakým způsobem od ostatních škol?"

„Je to zčásti dobročinná škola: ty a já a všechny ostatní jsme dobročinné děti. Předpokládám, že jsi sirotek: nezemřel ti otec nebo matka?"

„Oba zemřeli dřív, než jsem si pamatuji."

„Nu, všechny dívky zde ztratily buď jednoho, nebo oba rodiče, a tomu se říká ústav pro vzdělávání sirotků."

„Neplatíme žádné peníze? Mají nás tady zadarmo?"

„Platíme, nebo naši přátelé platí, patnáct liber ročně za každou."

„Tak proč nás nazývají dobročinnými dětmi?"

„Protože patnáct liber nestačí na stravu a vyučování, a nedostatek je doplňován z příspěvků."

„Kdo přispívá?"

„Různé dobročinné dámy a pánové v okolí a v Londýně."

„Kdo byla Naomi Brocklehurstová?"

„Dáma, která vystavěla novou část tohoto domu, jak ta deska zaznamenává, a jejíž syn tu všechno dohlíží a řídí."

„Proč?"

„Protože je pokladníkem a správcem toho zařízení."

„Tento dům tedy nepatří té vysoké dámě, co má hodinky a která řekla, že máme dostat chléb a sýr?"

„Slečně Templové? Och ne! Kéž by tak bylo: ona se musí odpovídat panu Brocklehurstovi za vše, co dělá. Pan Brocklehurst kupuje všechno naše jídlo a všechno naše oblečení."

„Žije tady?"

„Ne – dvě míle odtud, ve velkém sídle."

„Je to dobrý člověk?"

„Je to duchovní a říká se o něm, že dělá velmi mnoho dobra."

„Řekla jsi, že se ta vysoká dáma jmenuje slečna Templová?"

„Ano."

„A jak se jmenují ostatní učitelky?"

„Ta s červenými tvářemi se jmenuje slečna Smithová; ta se stará o práci a stříhá – neboť si šijeme vlastní šaty, pláštíky a vůbec vše; ta malá, s černými vlasy, je slečna Scatcherdová; vyučuje historii a mluvnici a vede opakování druhé třídy; a ta, co nosí šál a má kapesník uvá-

zaný k pasu žlutou stuhou, je madame Pierrotová: pochází z Lisle ve Francii a vyučuje francouzštinu."

„Máš ty učitelky ráda?"

„Celkem."

„Máš ráda tu malou tmavou a madame –? – nedokážu to jméno vyslovit tak jako ty."

„Slečna Scatcherdová je prchlivá – musíš si dávat pozor, abys ji neurazila; madame Pierrotová není špatná osoba."

„Ale slečna Templová je nejlepší, že?"

„Slečna Templová je velmi dobrá a velmi chytrá; stojí nad ostatními, protože ví mnohem víc než ony."

„Jsi tady dlouho?"

„Dva roky."

„Jsi sirotek?"

„Moje matka je mrtvá."

„Jsi tady šťastná?"

„Ptáš se trochu moc otázek. Dala jsem ti dost odpovědí: a teď si chci číst."

Ale v tu chvíli zazněla výzva k obědu; všechny jsme opět vešly dovnitř. Pach, který teď naplňoval jídelnu, byl sotva chutnější než ten, který předtím lahodil našim nozdrám při snídani: oběd byl podáván ve dvou velkých nádobách obalených cínem, z nichž stoupala silná pára páchnoucí žluklým tukem. Shledala jsem, že břečka sestává z lhostejných brambor a divných cárů zapáchajícího masa, promíchaných a společně uvařených. Z této přípravy byl každé žákyni přidělen slušně hojný talíř. Snědla jsem, co jsem mohla, a přemítala jsem v duchu, zda bude strava každého dne taková.

Po obědě jsme se okamžitě odebraly do učebny: hodiny začaly znovu a pokračovaly až do páté.

Jedinou pozoruhodnou událostí odpoledne bylo, že jsem viděla tu dívku, s níž jsem rozmlouvala na verandě, jak byla v hanbě vypovězena

slečnou Scatcherdovou z hodiny historie a poslána postavit se doprostřed velké učebny. Trest mi připadal vysoce potupný, zvláště pro tak velkou dívku – vypadala na třináct nebo víc. Očekávala jsem, že projeví známky velké tísně a studu; k mému překvapení však ani neplakala, ani se nezardila: klidně, byť vážně, stála, středobod všech očí. „Jak to může snášet tak tiše – tak pevně?" ptala jsem se sebe. „Kdybych byla na jejím místě, zdálo by se mi, že si přeji, aby se země otevřela a pohltila mě. Vypadá, jako by přemýšlela o něčem za svým trestem – za svou situací: o něčem, co není kolem ní ani před ní. Slyšela jsem o snění v bdělém stavu – není teď v takovém snění? Oči má upřené na podlahu, ale jsem si jista, že ji nevidí – její zrak je obrácen dovnitř, sestoupil do jejího srdce: dívá se na to, co si pamatuje, věřím; ne na to, co je skutečně přítomné. Ráda bych věděla, co je to za dívku – zda hodná, nebo zlobivá."

Krátce po páté odpolední jsme měly další jídlo, sestávající z malého hrnečku kávy a půl krajíčku tmavého chleba. Pozřela jsem svůj chleba a napila se své kávy s chutí; byla bych však ráda, kdybych dostala stejně tolik znova – stále jsem byla hladová. Následovala půlhodina odpočinku, pak studium; pak sklenice vody a kousek ovesného koláče, modlitby a lůžko. Takový byl můj první den v Lowoodu.

Kapitola 6.

Druhý den začal jako ten předchozí – vstávání a oblékání při svitu loučí; toho rána jsme ovšem musely upustit od obřadu mytí: voda ve džbánech byla zmrzlá. Předchozího večera se počasí změnilo a ostrý severovýchodní vítr, který celou noc hvízdal škvírami v oknech naší ložnice, nás v postelích roztřásl zimou a proměnil obsah umývadel v led.

Než skončila celá ta předlouhá hodina a půl modliteb a čtení z Bible, cítila jsem, že zimou snad zahynu. Konečně nastal čas snídaně a dnes ráno kaše aspoň nebyla připálená: dala se jíst, jenže jí bylo málo. Jak malá se mi má porce zdála! Přála bych si, aby byla dvojnásobná.

V průběhu dne jsem byla zapsána do čtvrté třídy a byly mi uloženy pravidelné úkoly a práce. Dosud jsem byla jen pozorovatelkou lowoodského dění; teď jsem v něm měla hrát svůj díl. Zpočátku, protože jsem nebyla zvyklá učit se zpaměti, mi lekce připadaly dlouhé i obtížné; mátl mě i častý přechod od jednoho úkolu k druhému, a byla jsem ráda, když mi kolem třetí odpoledne slečna Smithová vložila do rukou dva lokte mušelínu k lemování spolu s jehlou, náprstkem a tak podobně a poslala mě sednout si do tichého rohu učebny, abych lem obroubila. Většina ostatních v tu dobu rovněž šila; jedna třída však stále stála kolem židle slečny Scatcherdové a četla, a protože bylo ticho, bylo slyšet, o čem lekce je i jak si každá dívka vede, i jaké má slečna Scatcherdová k výkonu výtky či pochvaly. Byly to anglické dějiny. Mezi čtenářkami jsem spatřila svou známou z verandy: na počátku

hodiny stála na prvním místě ve třídě, ale pro nějakou chybu ve výslovnosti či pro nepozornost k interpunkci byla rázem poslána úplně na konec. I v této bezvýznamné pozici na ni slečna Scatcherdová nepřestávala upírat pozornost: ustavičně k ní obracela věty jako:

„Burnsová" (tak se tedy, jak se zdá, jmenovala – dívky zde oslovovaly příjmením, jako jinde chlapce), „Burnsová, stojíte na krajích bot; okamžitě vytočte špičky." „Burnsová, nepříjemně předsouváte bradu; stáhněte ji." „Burnsová, trvám na tom, abyste držela hlavu zpříma; nestrpím vás před sebou v takovém postoji," a tak podobně.

Když kapitola byla přečtena dvakrát, knihy se zavřely a dívky byly zkoušeny. Lekce zahrnovala část vlády Karla I. a kladly se různé otázky o tonáži a librách a lodním groši, na které většina z nich zřejmě neuměla odpovědět; ale každou drobnou obtíž vyřešila okamžitě Burnsová, když se dostala na ni: její paměť si zřejmě podržela podstatu celé lekce a měla pohotovou odpověď na každou věc. Pořád jsem čekala, že slečna Scatcherdová její pozornost pochválí, ale místo toho najednou vykřikla:

„Ty špinavá, nepříjemná holko! Dneska ráno sis vůbec nevyčistila nehty!"

Burnsová neodpověděla: divila jsem se jejímu mlčení.

„Pročpak," pomyslela jsem si, „nevysvětlí, že si nemohla ani vyčistit nehty, ani umýt obličej, protože voda byla zamrzlá?"

Mou pozornost nyní odvolala slečna Smithová – požádala mě, abych jí držela přadeno nitě; zatímco je navíjela, čas od času se mnou mluvila, ptala se, zda jsem už někdy chodila do školy, zda umím značkovat prádlo, štepovat, plést a podobně; takže než mě propustila, nemohla jsem pokračovat ve svém pozorování slečny Scatcherdové. Když jsem se vrátila na své místo, ona dáma právě dávala příkaz, jehož obsah jsem nezachytila; ale Burnsová okamžitě odešla ze třídy, zašla do malé přilehlé komory, kde se chovaly knihy, a za půl minuty se vrátila s otýpkou prutů svázanou na jednom konci. Tento zlověstný nástroj

podala slečně Scatcherdové se zdvořilou poklonou, pak si tiše a bez vyzvání rozvázala zástěrku a učitelka jí okamžitě a ostře uštědřila na krk tucet ran svazkem prutů. V Burnsové oku se neobjevila ani slza; a zatímco jsem já ustala v šití, protože se mi prsty při té podívané třásly bezmocným a jalovým hněvem, nezměnil se v jejím zamyšleném obličeji ani jediný rys obvyklého výrazu.

„Zatvrzelá holka!" zvolala slečna Scatcherdová; „nic tě nenapraví z tvých nedbalostí: odnes prut."

Burnsová poslechla: pozorně jsem si ji prohlížela, když vycházela z knihovního kumbálku; právě si strkala kapesník zpátky do kapsy a na její hubené tváři se leskla stopa po slze.

Večerní hodina her mi připadala jako nejpříjemnější úsek lowoodského dne. Kousek chleba a doušek kávy spolknuté v pět hodin oživily životní sílu, i když neutišily hlad; dlouhé denní sevření polevilo; v učebně bylo tepleji než ráno – ohňům bylo dovoleno hořet o něco jasněji, aby do jisté míry nahradily svíčky, které se ještě nezapalovaly; ten rudý soumrak, povolený povyk a směsice mnoha hlasů dávaly příjemný pocit volnosti.

Toho večera, který následoval po dni, kdy jsem viděla slečnu Scatcherdovou šlehat její žákyni, Burnsovou, bloudila jsem jako obvykle mezi lavicemi, stoly a smějícími se skupinkami bez společnice, přesto jsem se necítila opuštěně: když jsem šla kolem oken, občas jsem nadzvedla roletu a vyhlédla ven; sněžilo hustě, u spodních tabulek už se tvořila závěj; když jsem přitiskla ucho k oknu, dokázala jsem od veselého povyku uvnitř rozeznat sklíčený kvil větru venku.

Kdybych byla před nedávnem opustila dobrý domov a laskavé rodiče, byla by to pravděpodobně právě ta hodina, kdy bych odloučení nejpalčivěji litovala: ten vítr by mi tehdy drásal srdce, toto nejasné víření by rušilo můj klid. Takto jsem z obojího čerpala podivné vzrušení, a nerozvážná a horečnatá jsem si přála, aby vítr vyl ještě divočeji, soumrak se prohloubil do tmy a zmatek vzrostl v hluk.

Přeskakujíc lavice a prolézajíc pod stoly jsem se dostala k jednomu z krbů; tam, klečíc u vysoké drátěné zástěny, jsem našla Burnsovou – ponořenou, mlčící, oddělenou od všeho kolem společenstvím knihy, kterou četla v tlumeném třpytu žhavých uhlíků.

„Je to ještě *Rasselas*?" zeptala jsem se, když jsem k ní přistoupila zezadu.

„Ano," odpověděla, „a právě jsem ji dočetla."

A za dalších pět minut ji zavřela. Byla jsem tomu ráda.

„Teď," pomyslela jsem si, „ji snad přiměju mluvit." Posadila jsem se vedle ní na podlahu.

„Jak se jmenujete ještě jinak než Burnsová?"

„Helen."

„Pocházíte z daleka?"

„Pocházím z místa daleko na severu, docela na hranicích Skotska."

„Vrátíte se tam někdy?"

„Doufám; ale budoucností si nikdo nemůže být jist."

„Určitě byste chtěla z Lowoodu odejít?"

„Ne! Pročpak? Poslali mě sem, abych se vzdělala; a nemělo by smysl odcházet, dokud nedosáhnu tohoto cíle."

„Ale ta učitelka, slečna Scatcherdová, se k vám chová tak krutě?"

„Krutě? Vůbec ne! Je přísná: nelíbí se jí mé chyby."

„A kdybych byla na vašem místě, byla bych na ni rozzlobená; postavila bych se jí. Kdyby mě tím prutem udeřila, vzala bych jí ho z ruky; zlomila bych ho jí před nosem."

„Pravděpodobně bys nic takového neudělala; ale kdybys to udělala, pan Brocklehurst by tě vyloučil ze školy; a to by byl velký žal pro tvé příbuzné. Mnohem lepší je trpělivě snášet bolest, kterou cítíš jen ty sama, než se dopustit unáhleného činu, jehož zlé následky zasáhnou všechny, kteří jsou s tebou spjati; a kromě toho, Bible nás nabádá, abychom za zlé odpláceli dobrým."

„Ale pak se mi zdá nedůstojné, aby člověka šlehali a stavěli ho uprostřed místnosti plné lidí; a vy jste už tak velká holka: já jsem o hodně mladší než vy, a nesnesla bych to."

„A přece by bylo tvou povinností to snést, pokud by ses tomu nemohla vyhnout: je slabé a hloupé říkat, že *nedokážeš snést* to, co ti osud ukládá, abys snesla."

Poslouchala jsem ji s údivem: nedokázala jsem pochopit tuto nauku o snášení; a ještě méně jsem rozuměla či soucítila se shovívavostí, kterou projevovala vůči své trestatelce. Přesto jsem cítila, že Helen Burnsová vidí věci ve světle, které je mým očím neviditelné. Tušila jsem, že by snad mohla mít pravdu a já se mýlit; ale nechtěla jsem se nad tím hluboce zamýšlet; jako Felix jsem to odložila na vhodnější chvíli.

„Říkáte, že máte chyby, Heleno: jaké? Mně se zdáte moc hodná."

„Pak se ode mne pouč, abys nesoudila podle vzhledu: jsem, jak řekla slečna Scatcherdová, nedbalá; málokdy si uložím věci v pořádku a nikdy je v něm nedržím; jsem bezstarostná; zapomínám na pravidla; čtu, když se mám učit lekce; nemám žádnou metodu; a občas říkám, jako ty, že *nedokážu* snést, že mě podřizují systematickému pořádku. To všechno slečnu Scatcherdovou náramně dráždí, protože ona je od přírody pořádná, přesná a pečlivá."

„A protivná a krutá," dodala jsem; ale Helen Burnsová můj dodatek nepřijala: zachovala mlčení.

„Je slečna Templová k vám tak přísná jako slečna Scatcherdová?"

Při vyslovení jména slečny Templové přelétl její vážnou tvář jemný úsměv.

„Slečna Templová je plná dobroty; bolí ji, musí-li být k někomu přísná, i k nejhorší ve škole: vidí mé chyby a mluví mi o nich mírně; a udělám-li něco, co si zaslouží chválu, štědře ji poskytne. Jedním silným důkazem mé bídně vadné povahy je, že ani její napomenutí, tak mírná, tak rozumná, nemají dost síly, aby mě z mých chyb vyléčila;

a ani její chvála, i když si jí nejvíc vážím, mě nedokáže pobídnout k vytrvalé péči a předvídavosti."

„To je zvláštní," řekla jsem, „vždyť je tak snadné být pečlivá."

„Pro *tebe* jistě ano, o tom nepochybuji. Všimla jsem si tě dopoledne ve třídě a viděla jsem, že jsi věnovala všechnu pozornost: tvé myšlenky se nikdy nezdály bloudit, zatímco slečna Millerová vysvětlovala lekci a kladla ti otázky. Mé zase ustavičně těkají; když bych měla poslouchat slečnu Scatcherdovou a pilně sbírat vše, co říká, často ztratím i samotný zvuk jejího hlasu; propadnu jakémusi snění. Někdy si myslím, že jsem v Northumberlandu a že zvuky, které kolem sebe slyším, jsou bublání malého potoka, který teče Deepdenem u našeho domu; a když pak na mě přijde řada odpovědět, musí mě probudit; a protože jsem z toho, co se četlo, nic neslyšela, neboť jsem poslouchala vysněný potok, nemám připravenou odpověď."

„A přece jsi dnes odpoledne odpovídala tak dobře."

„To byla jen náhoda; téma, o kterém jsme četly, mě zaujalo. Dnes odpoledne jsem místo snění o Deepdenu uvažovala, jak mohl muž, který chtěl jednat spravedlivě, občas jednat tak nespravedlivě a nemoudře, jako Karel I.; a myslela jsem si, jaká škoda, že při své poctivosti a svědomitosti neviděl dál než za výsady koruny. Kdyby jen uměl pohlédnout do dálky a spatřit, kam směřuje to, čemu říkají duch doby! Přesto Karla miluji – vážím si ho – lituji ho, chudák zavražděný král! Ano, jeho nepřátelé byli ti nejhorší: prolili krev, kterou prolít neměli právo. Jak se opovážili ho zabít!"

Helen už teď mluvila sama k sobě: zapomněla, že jí nemohu moc dobře rozumět – že jsem o předmětu, který probírala, nevědomá, nebo skoro vůbec. Zavolala jsem ji zpátky na svou úroveň.

„A když vás učí slečna Templová, bloudí vaše myšlenky také?"

„Ne, určitě ne často; protože slečna Templová obvykle říká něco, co je novější než mé vlastní úvahy; její mluva je mi mimořádně příjemná a informace, které sděluje, bývají právě tím, co jsem si přála získat."

„Dobře, se slečnou Templovou jste tedy hodná?"

„Ano, pasivně: nestojí mě to žádnou námahu; jdu, kam mě vede sklon. V takové dobrotě není žádná zásluha."

„Ale ano, velká: jsi hodná k těm, kteří jsou hodní k tobě. Jen o to jsem si vždycky přála usilovat. Kdyby lidé byli vždycky vlídní a poslušní k těm, kteří jsou krutí a nespravedliví, zlí lidé by si dělali, co by chtěli: nikdy by se neměli čeho bát, a tak by se nikdy nezměnili, ale byli by horší a horší. Když nás někdo udeří bez důvodu, měli bychom udeřit zpátky, a to pořádně silně; jsem si jistá, že bychom měli – tak silně, aby to toho, kdo nás udeřil, poučilo, aby to už nikdy neudělal."

„Doufám, že svůj názor změníš, až budeš starší: zatím jsi jenom malá nevzdělaná holčička."

„Ale cítím tohle, Heleno: musím nemít ráda ty, kteří mě, ať pro ně dělám cokoliv, aby je potěšilo, vytrvale nemají rádi; musím vzdorovat těm, kteří mě trestají nespravedlivě. Je to tak přirozené, jako je přirozené, že miluji ty, kdo mi ukazují náklonnost, nebo se podrobím trestu, když cítím, že si ho zasloužím."

„Takový názor zastávají pohané a divošské kmeny, ale křesťané a civilizované národy ho zavrhují."

„Jak? Nerozumím."

„Není násilí, co nejlépe přemáhá nenávist – ani msta, co nejjistěji hojí křivdu."

„Co tedy?"

„Čti Nový zákon a všímej si, co říká Kristus a jak jedná; udělej z jeho slova své pravidlo a z jeho chování svůj vzor."

„Co říká?"

„Milujte své nepřátele; žehnejte těm, kteří vás proklínají; čiňte dobro těm, kdo vás nenávidí a zle vás užívají."

„Pak bych musela milovat paní Reedovou, což nedokážu; musela bych žehnat jejímu synu Johnovi, což je nemožné."

Helen Burnsová mě požádala, abych jí to vysvětlila, a já jsem bez váhání začala svým vlastním způsobem vylévat příběh svých utrpení a svých zášti. Hořká a bojovná ve vzrušení jsem mluvila tak, jak jsem cítila, bez rezervy a bez zjemňování.

Helen mě trpělivě vyslechla až do konce: čekala jsem, že potom něco pronese, ale neřekla nic.

„Nu," zeptala jsem se netrpělivě, „není paní Reedová tvrdosrdečná, špatná žena?"

„Byla k tobě nevlídná, o tom není pochyb; protože, víš, nelíbí se jí tvůj typ povahy, jako slečně Scatcherdové nelíbí ten můj; ale jak podrobně si pamatuješ všechno, co ti udělala a řekla! Jaký zvláštně hluboký otisk zřejmě její nespravedlnost zanechala ve tvém srdci! Žádné zlé zacházení takto nevpaluje svůj záznam do mých citů. Nebyla bys šťastnější, kdybys zkusila zapomenout na její přísnost spolu s vášnivými pohnutími, která v tobě vzbudila? Život mi připadá příliš krátký, aby se trávil pěstěním nevraživosti nebo zápisem křivd. Všichni jsme a musíme být na tomto světě zatíženi chybami; ale brzy přijde čas, kdy je, jak věřím, odložíme spolu s porušitelnými těly; kdy z nás odpadne ponížení a hřích s touto neohrabanou slupkou těla a zůstane jen jiskra ducha – neuchopitelný počátek světla a myšlení, čistý jako tehdy, když opustil Stvořitele, aby vdechl život tvoru: odkud přišel, tam se vrátí; snad bude znovu předán nějaké bytosti vyšší než člověk – snad projde stupni slávy, od bledé lidské duše až k rozzáření v serafa! Jistě nebude naopak dopuštěno, aby se zvrhl z člověka v démona? Ne; tomu nemohu věřit: zastávám jiné krédo, kterému mě nikdo neučil a o kterém zřídkakdy mluvím; ale které mě těší a kterého se držím: neboť dává naději všem: dělá z Věčnosti odpočinek – mocný domov, ne hrůzu a propast. A s tímto krédem mohu tak jasně rozlišit mezi zločincem a jeho zločinem; mohu tak upřímně odpustit prvnímu, zatímco druhý se mi hnusí: s tímto krédem mi srdce nikdy nesouží pomsta, nikdy mě

příliš hluboce neodpuzuje ponížení, nikdy mě nedrtí nespravedlnost: žiji v klidu a hledím ke konci."

Helenina hlava, vždy skloněná, klesla při dokončení té věty ještě níž. Z jejího pohledu jsem viděla, že si už nepřeje se mnou mluvit, ale spíše rozmlouvat s vlastními myšlenkami. Dlouho však k meditaci čas nedostala: hned přistoupila monitorka, velká neohrabaná dívka, a zvolala silným cumberlandským přízvukem:

„Helen Burnsová, jestli hned nejdeš dát do pořádku svou zásuvku a nesložíš si tuhle minutu práci, zavolám slečnu Scatcherdovou, ať se na to přijde podívat!"

Helen vzdychla, jak jí snění prchlo, a vstala a bez odpovědi i bez prodlení monitorku poslechla.

Kapitola 7.

Mé první čtvrtletí v Lowoodu mi připadalo jako věk – a nikoliv zlatý věk. Zahrnovalo úmorný zápas s potížemi při přivykání novým pravidlům a neobvyklým úkolům. Strach, že v nich selžu, mě soužil hůř než fyzická strádání mého údělu – ačkoli ani ta nebyla maličkostí.

V lednu, únoru a části března nám hluboké sněhy a po jejich tání téměř nesjízdné cesty bránily, abychom opouštěly zahradní zdi, krom cesty do kostela; ale v těchto hranicích jsme musely trávit každý den jednu hodinu pod širým nebem. Oblečení nám nestačilo, aby nás ochránilo před krutým chladem: neměly jsme boty, do střevíců nám napadl sníh a tam tál; ruce bez rukavic nám tuhly a pokrývaly se oznobeninami, stejně tak nohy: dobře si pamatuji to strašné svědění, které jsem z tohoto důvodu musela snášet každý večer, když mi plála chodidla, i tu trýzeň ráno, když jsem musela napuchlé, rozedřené a ztuhlé prsty vsouvat do střevíců. Pak byla trápivá i skrovná dávka jídla: s ostrými apetyty rostoucích dětí jsme sotva měly tolik, aby to udrželo při životě chatrného churavce. Z tohoto nedostatku výživy plynul jeden nešvar, který těžce doléhal na mladší žákyně: kdykoliv měly velké hladovějící dívky příležitost, lichotily nebo vyhrožovaly menším, až jim jejich díl vzaly. Nejednou jsem rozdělila mezi dva prosebníky vzácný kousek tmavého chleba, co se rozdával při čaji; a když jsem třetí osobě odevzdala polovinu obsahu svého hrnku kávy, polkla jsem zbytek za doprovodu tajných slz, vymáčknutých naléhavostí hladu.

Neděle byly v tom zimním období chmurné dny. Musely jsme ujít dvě míle k farnímu kostelu v Brocklebridge, kde sloužil náš patron. Vycházely jsme zkřehlé, do kostela jsme docházely zkřehlejší: během dopolední bohoslužby nás zima téměř ochromovala. Bylo příliš daleko vracet se k obědu, a tak nám mezi bohoslužbami podávali příděl studeného masa a chleba ve stejně skrovné proporci, jaká platila u našich obvyklých jídel.

Po skončení odpolední bohoslužby jsme se vracely otevřenou pahorkatou cestou, kde nám krutý zimní vítr, vanoucí přes řadu zasněžených vrcholů na severu, málem rval kůži z tváří.

Pamatuji si slečnu Templovou, jak jde lehce a svižně podél naší skleslé řady, s kostkovaným pláštěm, který mrazivý vítr nadouval, pevně přitaženým k tělu, a jak nás příkladem i slovem povzbuzuje, abychom udržely náladu a šly dál, jak říkala, „jako statní vojáci". Ostatní učitelky, chudinky, byly obvykle samy příliš sklíčené, aby se pokusily povzbuzovat ostatní.

Jak jsme toužily po světle a horku rozpáleného ohně, když jsme se vrátily! Ale těm malým to bylo odepřeno: každý krb v učebně se okamžitě obklopil dvojitou řadou velkých dívek, a za nimi se v hloučcích krčily mladší děti a halily své vyhladovělé paže do zástěr.

Útěcha přišla při čaji v podobě dvojné dávky chleba – namísto půl krajíce celý krajíc – s lahodným přídavkem tenkého natření másla: byl to týdenní poklad, na který jsme se všechny těšily od neděle k neděli. Obvykle se mi podařilo ušetřit si polovinu té štědré hostiny pro sebe, ale zbytek jsem byla vždy nucena postoupit.

Nedělní večer se trávil tím, že jsme zpaměti opakovaly církevní katechismus a pátou, šestou a sedmou kapitolu podle Matouše, a tím, že jsme poslouchaly dlouhé kázání čtené slečnou Millerovou, jejíž nezadržitelná zívání dosvědčovala její únavu. Častou vložkou těchto představení bylo, že některé z dívek, přemožené spánkem, přehrávaly roli Eutycha – spadly, ne-li z třetího patra, tedy ze čtvrté lavice, a vyzvedly

je napůl mrtvé. Lékem bylo postrčit je doprostřed učebny a nutit je tam stát, dokud kázání neskončí. Někdy se jim podlomily nohy a složily se na hromadu; pak je podepřely vysokými stoličkami monitorek.

Nezmiňovala jsem se dosud o návštěvách pana Brocklehursta; a vskutku byl ten pán po většinu prvního měsíce po mém příjezdu mimo domov; snad protahoval svůj pobyt u přítele arcidiákona: jeho nepřítomnost mi přinášela úlevu. Nemusím podotýkat, že jsem měla své vlastní důvody obávat se jeho příchodu: ale přijít přijel.

Jednoho odpoledne (byla jsem tehdy v Lowoodu tři týdny), když jsem seděla s břidlicovou tabulkou v ruce a potýkala se s dělením o více cifrách, zachytily mé oči, které jsem roztržitě zvedla k oknu, zrovna procházející postavu: skoro instinktivně jsem rozpoznala ten vyzáblý obrys; a když dvě minuty poté všechna škola, včetně učitelek, povstala *en masse*, nebylo třeba, abych vzhlédla, abych zjistila, čí vstup se tak vítá. Dlouhý krok proměřil učebnu, a vzápětí stál vedle slečny Templové, která sama rovněž povstala, tentýž černý sloup, jenž na mě tak zlověstně shlížel z krbové předložky v Gatesheadu. Teď jsem po tom kusu architektury úkosem pohlédla. Ano, měla jsem pravdu: byl to pan Brocklehurst, zapjatý do svrchníku a vypadající delší, užší a tužší než kdy jindy.

Měla jsem své vlastní důvody být tím zjevením zděšena; až příliš dobře jsem si pamatovala zrádné narážky paní Reedové na mou povahu a tak podobně; i slib pana Brocklehursta, že upozorní slečnu Templovou a učitelky na mou zkaženou povahu. Po celou dobu jsem se obávala naplnění toho slibu – denně jsem vyhlížela „Přicházejícího muže", jehož informace o mém dřívějším životě a řeči měly ze mne natrvalo udělat zlé dítě: a teď tu byl.

Stál vedle slečny Templové; mluvil k ní tiše do ucha: nepochybovala jsem, že odhaluje mé ničemnosti, a sledovala jsem její oko s bolestnou úzkostí, očekávajíc každou chvíli, že se jeho temná bulva ke mně obrátí s pohledem odporu a opovržení. Také jsem naslouchala; a protože

jsem shodou okolností seděla docela nahoře, zachytila jsem většinu toho, co říkal: smysl jeho slov mě okamžité obavy zbavil.

„Myslím, slečno Templová, že ta nit, co jsem koupil v Lowtonu, poslouží; měl jsem dojem, že bude právě té kvality na kaliko košile, a jehly jsem k ní vybral odpovídající. Můžete slečně Smithové říci, že jsem zapomněl zaznamenat jehly na látání, ale příští týden jí nějaké papíry přijdou; a za žádných okolností nesmí každé žákyni vydat víc než jednu najednou: pokud jich mají víc, mají sklon k nedbalosti a ztrácejí je. A, ach paní! Přál bych si, aby se lépe hledělo na vlněné punčochy! – když jsem tu byl naposledy, zašel jsem do zelinářské zahrady a prohlédl si prádlo, které schlo na šňůře; bylo tam množství černých punčoch ve velmi špatném stavu: podle velikosti děr v nich jsem si byl jist, že se čas od času pořádně nespravovaly."

Odmlčel se.

„Vaše pokyny budou dodrženy, pane," řekla slečna Templová.

„A, paní," pokračoval, „pradlena mi hlásí, že některé dívky mají dva čisté nákrčníky za týden: to je příliš mnoho; řád je omezuje na jeden."

„Myslím, že vám tu okolnost mohu vysvětlit, pane. Agnes a Catherine Johnstoneovy byly minulý čtvrtek pozvány k přátelům v Lowtonu na čaj, a dala jsem jim svolení, aby si při té příležitosti vzaly čistý nákrčník."

Pan Brocklehurst přikývl.

„Dobrá, tentokrát ať to projde; ale, prosím vás, ať se taková okolnost nestane příliš často. A ještě jedna věc mě překvapila: nahlédl jsem do účtů s hospodyní a shledal jsem, že během uplynulých čtrnácti dnů byla dívkám dvakrát podána svačina sestávající z chleba a sýra. Jak to? Prošel jsem řád a žádné takové jídlo jako svačina tam uvedené nenalézám. Kdo zavedl tuto novotu? A z jakého oprávnění?"

„Za tu okolnost musím být zodpovědná já, pane," odpověděla slečna Templová; „snídaně byla připravena tak špatně, že ji žákyně nemohly pozřít; a já jsem si netroufala nechat je o hladu až do oběda."

„Paní, dovolte mi okamžik. Jste si vědoma, že mým plánem při výchově těchto dívek je nikoli zvykat je na návyky přepychu a shovívavosti k sobě, nýbrž činit je otužilými, trpělivými, zříkajícími se sebe. Pokud by nastalo nějaké drobné náhodné zklamání apetitu – zkažení pokrmu, nedovaření či převaření jídla –, taková příhoda se nemá vyvažovat tím, že ztracenou útěchu nahradíme něčím lahodnějším, čímž bychom hýčkali tělo a mařili cíl tohoto ústavu; má se naopak povznést k duchovnímu vzdělání žákyň tím, že je povzbudíme, aby při dočasném strádání projevily pevnost. Krátká promluva by při takových příležitostech nebyla nemístná, v níž by moudrý vychovatel využil příležitosti a odvolal se na utrpení prvokřesťanů, na muka mučedníků, na výzvy našeho požehnaného Pána samého, který vybízel své učedníky, aby vzali svůj kříž a následovali ho, na jeho výstrahy, že nebude člověk živ jen chlebem, ale každým slovem, které vychází z úst Božích, na jeho božské útěchy: ‚Trpíte-li hlad nebo žízeň pro mé jméno, blaze vám.' Ó, paní, když vkládáte těmto dětem do úst chléb a sýr místo připálené kaše, snad sytíte jejich bídná těla, ale málo vážíte, jak hladoví necháváte jejich nesmrtelné duše!"

Pan Brocklehurst se opět odmlčel – snad přemožen svými city. Slečna Templová sklopila oči, když k ní poprvé promluvil; teď však hleděla přímo před sebe a její tvář, od přírody bledá jako mramor, nabývala, jak se zdálo, i chladu a nehybnosti té látky; obzvláště ústa, sevřená, jako by k jejich rozevření bylo třeba sochařova dláta, a čelo, jež postupně usedalo do zkamenělé přísnosti.

Mezitím pan Brocklehurst, stojící u krbu s rukama za zády, majestátně přehlédl celou školu. Náhle jeho oko zamžouralo, jako by narazilo na něco, co buď oslňovalo, nebo šokovalo jeho zornici; obrátiv se, řekl rychlejším tempem, než dosud užíval:

„Slečno Templová, slečno Templová, co – *co* je to za dívku s kudrnatými vlasy? Rudé vlasy, paní, kadeřavé – samá kadeř?" A natáhl hůl a ukázal na onen hrozný předmět, a při tom se mu třásla ruka.

„To je Julia Severnová," odpověděla slečna Templová velmi tiše.

„Julia Severnová, paní! A proč má ona nebo kdokoli jiný kadeřavé vlasy? Proč se vzpírá každému předpisu a každé zásadě tohoto domu a přizpůsobuje se světu tak otevřeně – zde, v evangelickém, dobročinném ústavu –, že má vlasy jedinou spoustou kadeří?"

„Juliiny vlasy se kudrnatí přirozeně," opáčila slečna Templová ještě tišeji.

„Přirozeně! Ano, ale my se přírodě přizpůsobovat nebudeme; přeji si, aby tyto dívky byly dětmi Milosti: a proč ta hojnost? Opakovaně jsem naznačil, že si přeji vlasy upravené těsně, cudně, prostě. Slečno Templová, té dívce musejí být vlasy úplně ustřiženy; zítra sem pošlu holiče: a vidím další, které mají tohoto výrůstku příliš mnoho – ta vysoká dívka, řekněte jí, ať se otočí. Řekněte celé první řadě, ať povstane a obrátí tváře ke zdi."

Slečna Templová si přejela kapesníkem rty, jako by chtěla smazat bezděčný úsměv, který jí je zkadeřil; nicméně vydala rozkaz, a když první třída pochopila, co se od ní žádá, uposlechla. Nakloněna trochu dozadu na své lavici jsem viděla pohledy a úšklebky, jimiž tento manévr komentovaly: škoda, že je nemohl vidět i pan Brocklehurst; snad by pak pocítil, že ať s vnějškem číše a mísy udělá cokoliv, vnitřek je mnohem víc mimo jeho zásah, než se domníval.

Prohlížel si rub těchto živoucích medailí asi pět minut, pak vynesl rozsudek. Ta slova padla jako hrana osudu:

„Všechny tyto culíky musí být ustřiženy."

Zdálo se, že slečna Templová namítá.

„Paní," pokračoval, „mám Pána, jemuž sloužím, jehož království není z tohoto světa: mým posláním je umrtvovat v těchto dívkách žádosti těla; učit je odívat se do studu a střízlivosti, nikoli do spletených vlasů a drahého oděvu; a každá z mladých osob před námi má pramen vlasů stočený do copů, jaký by snad spletla sama marnivost; ty, opakuji, musí být ustřiženy; pomyslete na promarněný čas, na –"

Pan Brocklehurst byl v této chvíli přerušen: do pokoje vstoupily tři další návštěvnice, dámy. Měly přijít o něco dříve, aby slyšely jeho přednášku o oděvu, neboť byly nádherně oděny do sametu, hedvábí a kožešin. Dvě mladší z té trojice (hezké dívky šestnácti a sedmnácti let) měly šedé bobří klobouky, tehdy módní, zastíněné pštrosími péry, a zpod lemu této půvabné pokrývky hlavy jim splývala hojnost světlých kadeří, pečlivě natočených; starší dáma byla zahalena do drahého sametového šálu, lemovaného hermelínem, a nosila falešné francouzské kadeře.

Tyto dámy slečna Templová uctivě přijala jako paní Brocklehurstovou a slečny Brocklehurstovy a odvedla je k čestným místům v čele sálu. Zdá se, že přijely kočárem spolu se svým ctihodným příbuzným a prováděly důkladnou prohlídku místností nahoře, zatímco on jednal s hospodyní, vyslýchal pradlenu a kázal představené. Nyní obracely různé poznámky a výtky k slečně Smithové, která byla pověřena péčí o prádlo a dohledem nad ložnicemi: já jsem však neměla čas poslouchat, co říkaly; mou pozornost odvedly a zajaly jiné věci.

Až dosud, zatímco jsem sbírala rozhovor pana Brocklehursta a slečny Templové, nezanedbávala jsem opatření k zajištění vlastního bezpečí; myslela jsem, že toho dosáhnu, pokud se mi podaří uniknout pozornosti. Za tím účelem jsem si sedla hodně vzadu na lavici a předstíraje, že se zabývám svým příkladem, držela jsem břidlicovou tabulku tak, aby mi zakryla tvář: mohla jsem uniknout pozornosti, kdyby mi má zrádná tabulka nějak nebyla vyklouzla z ruky a nespadla s dotěrným třeskem, čímž na mě přitáhla všechny oči; věděla jsem, že je po všem, a když jsem se shýbla, abych posbírala dva zlomky tabulky, sebrala jsem síly na to nejhorší. Přišlo to.

„Nedbalá holka!" řekl pan Brocklehurst a hned nato: „Vidím, že je to ta nová žákyně." A dříve než jsem mohla popadnout dech: „Nesmím zapomenout, že o ní mám něco říci." Pak nahlas – a jak hlasité se mi to zdálo!: „Ať to dítě, které rozbilo svou tabulku, předstoupí!"

Z vlastní vůle jsem se nemohla ani pohnout; byla jsem ochromená. Ale dvě velké dívky, které seděly po mé pravici i levici, mě postavily na nohy a postrčily mě k tomu strašnému soudci, a pak mi slečna Templová jemně pomohla až k jeho nohám, a já zaslechla její šeptanou radu:

„Neboj se, Jano, viděla jsem, že to byla náhoda; nebudeš potrestána."

Ten laskavý šepot mi vnikl do srdce jako dýka.

„Ještě chvíli a bude mnou pohrdat jako pokrytkyní," pomyslela jsem si; a při tom přesvědčení mi v tepnách skákal popud vzteku vůči Reedovým, Brocklehurstovi a spol. Nebyla jsem žádná Helen Burnsová.

„Přineste tu stoličku," řekl pan Brocklehurst a ukázal na jednu velmi vysokou, z níž právě povstala jedna monitorka: byla přinesena.

„Postavte to dítě na ni."

A byla jsem tam postavena, kým, nevím. Nebyla jsem ve stavu, abych vnímala podrobnosti; jen jsem si uvědomovala, že mě vyzvedli do výše nosu pana Brocklehursta, že on je ode mne na yard a že se pode mnou šíří a vlní rozprostřená záplava šarlatových a nachových hedvábných plášťů a oblak stříbrného peří.

Pan Brocklehurst si odkašlal.

„Dámy," řekl, obraceje se ke své rodině, „slečno Templová, učitelky, dívky – vidíte všechny tuto dívku?"

Jistěže viděly; neboť jsem cítila jejich oči namířené jako zápalná skla proti mé spálené kůži.

„Vidíte, že je ještě mladá; všímáte si, že má obvyklou postavu dětství; Bůh jí milostivě dal tvar, který dal nám všem; žádná nápadná deformace ji neoznačuje za zvláštní povahu. Kdo by si pomyslel, že si Zlý už v ní našel služebnici a nástroj? A přece, s žalem to říkám, je tomu tak."

Nastala pauza, během níž jsem začala utišovat třas svých nervů a cítit, že Rubikon je překročen a že zkouška, které už se nelze vy-

hnout, musí být pevně snesena.

„Mé drahé děti," pokračoval ten černý mramorový duchovní s patosem, „toto je smutná, melancholická příležitost; neboť mou povinností je upozornit vás, že tato dívka, která by mohla být jedním z Božích vlastních beránků, je malým zavrženým: nikoli členem pravého stáda, ale zjevně vetřelcem a cizinkou. Musíte se mít před ní na pozoru; musíte se vyhýbat jejímu příkladu; je-li toho třeba, vyhýbejte se její společnosti, vylučte ji ze svých her a nedopouštějte ji ke svým rozhovorům. Učitelky, musíte na ni dohlížet: upírejte oči na její pohyby, zvažujte dobře její slova, zkoumejte její činy, trestejte její tělo, abyste zachránily její duši; je-li ovšem takové spasení možné – neboť (jazyk mi zakolísá, když to říkám) tato dívka, toto dítě, rodačka křesťanské země, horší než leckterý malý pohan, který se modlí k Brahmovi a klečí před Juggernautem – tato dívka je – lhářka!"

Teď nastala pauza deseti minut, během níž jsem já, nyní zcela v držení svých smyslů, pozorovala, jak všechny ženské Brocklehurstovy vytahují kapesníčky a přikládají si je k zrakům, zatímco starší dáma se kymácela sem a tam a obě mladší si šeptaly: „Jaká hrůza!"

Pan Brocklehurst pokračoval:

„Toto jsem se dozvěděl od její dobroditelky; od zbožné a dobročinné dámy, která si ji přijala v jejím sirotčím stavu, vychovala ji jako svou vlastní dceru a jejíž laskavost, jejíž velkorysost ta nešťastná dívka splatila takovou nevděčností, tak zlou, tak strašnou, že nakonec byla její vynikající patronka donucena oddělit ji od svých vlastních dětí, obávajíc se, aby její zkažený příklad nenakazil jejich čistotu: poslala ji sem, aby byla uzdravena, tak jako staří Židé posílali své nemocné k rozbouřenému rybníku Bethesda, a prosím vás, učitelky, představená, nenechte vody kolem ní zastavit se v stojaté hlubině."

S tímto vznešeným závěrem si pan Brocklehurst upravil horní knoflík svrchníku, zamumlal něco ke své rodině, která povstala, uklo-

nila se slečně Templové, a pak všichni velcí lidé v slavnostním průvodu vypluli ze sálu. U dveří se můj soudce otočil a řekl:

„Nechte ji ještě půl hodiny stát na té stoličce a ať s ní nikdo po zbytek dne nemluví."

A tam jsem tedy byla, povznesena do výše; já, která řekla, že nesnese hanbu stát na vlastních nohou uprostřed místnosti, byla teď vystavena obecnému pohledu na podstavci potupy. Jaké byly mé pocity, žádný jazyk nedovede popsat; ale zrovna když se všechny vzedmuly a dusily mi dech a stahovaly mi hrdlo, přišla ke mně jedna dívka a prošla kolem: v chůzi zvedla oči. Jaké podivné světlo v nich sídlilo! Jaký mimořádný pocit mnou ten paprsek projel! Jak mě ten nový cit podepřel! Bylo to, jako by mučednice, hrdinka, prošla kolem otroka či oběti a předala v tom míjení sílu. Přemohla jsem rostoucí hysterii, zvedla hlavu a pevně se postavila na stoličce. Helen Burnsová položila slečně Smithové nějakou drobnou otázku o své práci, byla pokárána za malichernost dotazu, vrátila se na své místo a usmála se na mě, když šla znovu okolo. Jaký to byl úsměv! Pamatuji si ho dodnes a vím, že to byl výron jemného intelektu, pravé odvahy; rozjasnil její výrazné rysy, hubenou tvář, zapadlé šedé oko jako odraz andělské tváře. A přitom v té chvíli nosila Helen Burnsová na rukávu „odznak nedbalosti"; sotva před hodinou jsem slyšela, jak ji slečna Scatcherdová odsoudila zítra na večeři chleba a vody, protože při opisu úlohy udělala kaňku. Taková je nedokonalá povaha člověka! Takové skvrny jsou i na nejčistší planetě; a oči jako slečny Scatcherdové dokážou vidět jen tyhle drobné vady a jsou slepé k plné záři koule.

Kapitola 8.

Dřív než půlhodina skončila, odbila pátá; škola byla rozpuštěna a všechny odešly do refektáře k čaji. Odvážila jsem se nyní sestoupit: byl hluboký soumrak; stáhla jsem se do rohu a sedla si na podlahu. Kouzlo, kterým jsem byla dosud podpírána, počalo se rozpouštět; nastala reakce, a brzy, tak zdrcující byl žal, jenž mě zachvátil, klesla jsem na zem obličejem k zemi. Teď jsem plakala: Helen Burnsová tu nebyla; nic mě neudrželo; ponechána sama sobě jsem se vzdala sama sobě, a mé slzy skrápěly prkna. Chtěla jsem být tak hodná a v Lowoodu toho tolik vykonat: získat tolik přátel, zasloužit si úctu a vysloužit si náklonnost. Už jsem učinila viditelný pokrok: právě toho rána jsem byla první ve své třídě; slečna Millerová mě vřele pochválila; slečna Templová se usmála na souhlas; slíbila, že mě naučí kreslit a dovolí mi učit se francouzsky, pokud budu dalších dva měsíce stejně postupovat: a byla jsem i dobře přijata mezi spolužačkami; ty, které byly v mém věku, se mnou jednaly jako se sobě rovnou, a nikdo mě netrápil; a ted jsem tu zas ležela rozdrcená a pošlapaná – mohla jsem ještě vůbec povstat?

„Nikdy," pomyslela jsem si; a vroucně jsem si přála zemřít. Zatímco jsem to přání vzlykala přerývaným hlasem, někdo přistoupil: trhla jsem sebou – zase byla Helen Burnsová u mne; dohasínající ohně jen tak ukazovaly, jak kráčí tou dlouhou, prázdnou místností; nesla mi kávu a chléb.

„Pojďte, snězte něco," řekla; ale odstrčila jsem obojí od sebe, protože jsem cítila, že by mě ve stavu, v jakém jsem byla, i jediná kapka či

drobek zalkly. Helen se na mě dívala, pravděpodobně s údivem: nedovedla jsem své rozrušení utlumit, i když jsem se o to usilovně snažila; stále jsem hlasitě plakala. Posadila se na zem vedle mne, objala si rukama kolena a opřela si o ně hlavu; v této pozici zůstala tichá jako Indián. Byla jsem to já, kdo promluvil první:

„Heleno, proč zůstáváte u dívky, o které všichni věří, že je lhářka?"

„Všichni, Jano? Vždyť je tu jen osmdesát lidí, kteří tě tak slyšeli nazvat, a svět má stovky milionů."

„Ale co mám já co dělat s miliony? Těch osmdesát, které znám, mnou pohrdá."

„Jano, mýlíš se: pravděpodobně tebou nikdo ve škole nepohrdá, ani tě nemá v nelibosti: mnozí tě, tím jsem si jistá, hluboce litují."

„Jak mě mohou litovat po tom, co řekl pan Brocklehurst?"

„Pan Brocklehurst není bůh: není ani velikým a obdivovaným mužem: tady ho málokdo má rád; nikdy neudělal nic pro to, aby ho oblíbili. Kdyby s tebou nakládal jako se svou zvláštní oblíbenkyní, byla bys našla nepřátele, zjevné či skryté, všude kolem; takto by ti větší část nabídla soucit, kdyby si troufaly. Učitelky a žákyně na tebe mohou den nebo dva hledět chladně, ale přátelské city se jim skrývají v srdci; a budeš-li vytrvávat v dobrém jednání, tyto city se zanedlouho projeví o to zjevněji, oč byly dočasně potlačeny. A kromě toho, Jano," – odmlčela se.

„Nu, Heleno?" řekla jsem a vložila jí svou ruku do dlaně: jemně mi otírala prsty, aby je zahřála, a pokračovala:

„Kdyby tě celý svět nenáviděl a věřil, že jsi zlá, ale tvé vlastní svědomí tě schvalovalo a zprošťovalo viny, nezůstala bys bez přátel."

„Ne; vím, že bych o sobě soudila dobře; ale to nestačí: pokud mě ostatní nemilují, raději bych zemřela, než žila – nesnesu, Heleno, být osamocená a nenáviděná. Podívejte; abych získala nějakou skutečnou náklonnost od vás, nebo od slečny Templové, nebo od kohokoliv, koho opravdu miluji, ochotně bych se podrobila tomu, aby mi zlomili kost

paže, nebo abych nechala býka, aby mě přehodil, nebo abych stála za kopajícím koněm a nechala ho, aby mi udeřil kopytem do hrudi –"

„Pšt, Jano! Příliš se zaobíráš láskou lidských bytostí; jsi příliš impulzivní, příliš prudká; svrchovaná ruka, která stvořila tvé tělo a vdechla do něj život, ti dala jiné prostředky než tvé slabé já, nebo než tvory tak slabé jako ty. Kromě této země a kromě lidského rodu je i neviditelný svět a království duchů: ten svět je kolem nás, neboť je všude; a ti duchové nás střeží, neboť jsou pověřeni nás chránit; a kdybychom umírali v bolesti a hanbě, kdyby nás zasahovalo opovržení ze všech stran a drtila nenávist, andělé vidí naše muka, poznávají naši nevinu (jsme-li nevinní: jak já vím, že jsi nevinná v obvinění, které pan Brocklehurst slabošsky a nabubřele zopakoval z druhé ruky od paní Reedové; neboť v tvých vroucích očích a na tvém jasném čele čtu upřímnou povahu), a Bůh čeká jen na odloučení ducha od těla, aby nás korunoval plnou odměnou. Proč tedy máme kdy klesnout zavaleni žalem, když život tak brzy končí a smrt je tak jistým vstupem ke štěstí – ke slávě?"

Mlčela jsem; Helen mě utišila; ale v klidu, který mi dala, byla příměs nevýslovného smutku. Cítila jsem dojem bolesti, zatímco mluvila, ale nedokázala jsem říci, odkud přichází; a když, dokončivši, trochu rychleji dýchala a krátce zakašlala, na okamžik jsem zapomněla na vlastní žal a propadla neurčitému znepokojení o ni.

Opřela jsem hlavu o Helenino rameno a objala jsem jí paže kolem pasu; přitiskla mě k sobě a mlčky jsme spočívaly. Netrvalo dlouho a vstoupila další osoba. Těžké mraky, které s rostoucím větrem oblohu smetly, obnažily měsíc; a jeho světlo, proudící blízkým oknem, dopadlo plně na nás i na přicházející postavu, kterou jsme obě ihned rozeznaly jako slečnu Templovou.

„Přišla jsem výslovně proto, abych tě našla, Jano Eyrová," řekla; „chci tě u sebe v pokoji; a protože je s tebou Helen Burnsová, může přijít také."

Šly jsme; následujíce vedení představené, musely jsme projít několik spletitých chodeb a vyjít po schodišti, než jsme dorazily do jejího bytu; byl v něm dobrý oheň a vypadal vesele. Slečna Templová řekla Helen Burnsové, aby se posadila do nízkého křesla po jedné straně krbu, a sama usedla do druhého a zavolala mě k sobě.

„Je to už za námi?" zeptala se a shlédla mi do obličeje. „Vyplakala jsi už svůj žal?"

„Obávám se, že se mi to nikdy nepodaří."

„Proč?"

„Protože mě obvinili neprávem; a vy, paní, i všichni ostatní budou teď o mně smýšlet jako o zlé."

„Budeme o tobě smýšlet tak, jak se sama projevíš, dítě. Pokračuj v jednání jako hodné děvče, a budeš nám po vůli."

„Opravdu, slečno Templová?"

„Budeš," řekla a objala mě paží kolem sebe. „A teď mi pověz, kdo je ta dáma, kterou pan Brocklehurst nazval tvou dobroditelkou?"

„Paní Reedová, žena mého strýce. Můj strýc je mrtvý a zanechal mě její péči."

„Takže si tě neadoptovala z vlastního rozhodnutí?"

„Ne, paní; bylo jí líto, že to musí udělat: ale můj strýc, jak jsem často slýchala od služebnictva, ji přiměl, aby mu před smrtí slíbila, že si mě vždy ponechá."

„Nuže, Jano, víš, nebo ti to aspoň povím, že když je obviněn zločinec, vždy je mu dovoleno promluvit na svou obhajobu. Byla jsi obviněna ze lži; obhaj se mi, jak nejlépe umíš. Pověz vše, co ti paměť radí jako pravdivé; ale nic nepřidávej a nic nepřeháněj."

Rozhodla jsem se v hloubi srdce, že budu nejvýše střídmá – nejvýše přesná; a když jsem několik minut uvažovala, abych soudržně uspořádala, co mám povědět, vylíčila jsem jí celý příběh svého smutného dětství. Vyčerpaná pohnutím byla má řeč utlumenější, než bývala, když se rozváděla toto smutné téma; a pamětliva Heleniných výstrah

před požitkem ze zášti jsem do vyprávění vložila daleko méně žluči a pelyňku než obvykle. Takto zdrženlivé a zjednodušené to znělo věrohodněji: s pokračováním jsem cítila, že mi slečna Templová plně věří.

V průběhu vyprávění jsem zmínila pana Lloyda, jak za mnou přišel po tom záchvatu: neboť jsem nikdy nezapomněla na, pro mě, hroznou epizodu červeného pokoje: ve vyprávění o ní bylo mé rozrušení jistě do jisté míry mimo meze; neboť ve vzpomínce nic nemohlo zjemnit křeč bolesti, která mi sevřela srdce, když paní Reedová zavrhla mou divokou prosbu o odpuštění a zavřela mě podruhé do tmavé a strašidelné komnaty.

Skončila jsem: slečna Templová mě několik minut mlčky pozorovala; pak řekla:

„Něco o panu Lloydovi vím; napíšu mu; pokud jeho odpověď souhlasí s tvým vyprávěním, budeš veřejně očištěna od každého nařčení; pro mne, Jano, jsi očištěná už teď."

Políbila mě, a stále mě držíc po svém boku (kde jsem se zcela spokojeně nechala stát, neboť jsem čerpala dětskou radost z pohledu na její tvář, její šaty, její jeden či dva šperky, její bílé čelo, zkadeřené a lesklé kadeře a zářivé tmavé oči), pokračovala v hovoru s Helen Burnsovou.

„Jak se dnes večer máš, Heleno? Kašlala jsi dnes mnoho?"

„Ne tolik, paní, myslím."

„A bolest v hrudi?"

„Je o něco lepší."

Slečna Templová vstala, vzala ji za ruku a vyšetřila jí tep; pak se vrátila na své místo: jak se posadila, slyšela jsem ji tiše vzdychnout. Chvíli byla zamyšlená, pak se vzchopila a vesele řekla:

„Ale vy dvě jste dnes večer moje návštěvnice; musím se k vám chovat jako k návštěvnicím." Zazvonila na zvonek.

„Barbaro," řekla služce, která se dostavila, „ještě jsem neměla čaj; přineste tác a nachystejte šálky pro tyto dvě mladé dámy."

A tác byl brzy přinesen. Jak hezké mi připadaly porcelánové šálky a lesklá konvička postavené na malém kulatém stolku u krbu! Jak voňavá byla pára nápoje a vůně toustu! – z něhož jsem však, k svému zděšení (neboť mi začínal hlad), rozeznávala jen velmi malou porci: slečna Templová to rozeznala také.

„Barbaro," řekla, „nemohla byste přinést trochu více chleba a másla? Pro tři to nestačí."

Barbara odešla; brzy se vrátila:

„Paní, paní Hardenová říká, že poslala obvyklé množství."

Paní Hardenová, buď poznamenáno, byla hospodyně: žena přesně po srdci pana Brocklehursta, složená stejným dílem z velrybí kosti a ze železa.

„Nu, dobrá!" opáčila slečna Templová; „musíme si vystačit, Barbaro, nejspíš." A když dívka odešla, dodala s úsměvem: „Naštěstí jsem s to tentokrát ten nedostatek doplnit."

Vybídla mě i Helen, abychom přistoupily ke stolu, a před každou z nás postavila šálek čaje s jedním lahodným, ale tenkým soustem toustu; pak vstala, odemkla zásuvku a vytáhla z ní balíček zabalený v papíře, který nám vzápětí odhalil pořádný mazanec s rozinkami.

„Chtěla jsem dát každé z vás kousek, abyste si vzaly s sebou," řekla, „ale protože je toustu tak málo, musíte to mít teď," a začala štědrou rukou krájet plátky.

Hostily jsme se toho večera jako na nektaru a ambrosii; a nejmenší radostí z té hostiny nebyl úsměv potěšení, s nímž nás naše hostitelka pozorovala, zatímco jsme sytily své vyhladovělé apetity jemnou krmí, kterou nám velkoryse poskytovala.

Když byl čaj dopit a tác odnesen, pozvala nás opět ke krbu; sedly jsme si jedna po každé straně od ní, a mezi ní a Helenou se nyní rozvinul rozhovor, při kterém bylo opravdu výsadou být přítomna.

Slečna Templová vždy v sobě měla cosi z klidu v chování, z důstojnosti v držení, ze vznešené slušnosti v řeči, co jí bránilo sklouzávat do vášnivosti, vzrušení, dychtivosti: cosi, co utlumovalo požitek těm, kdo se na ni dívali a jí naslouchali, usměrňujícím pocitem bázně; takový byl i můj pocit teď: ale co se Helen Burnsové týkalo, byla jsem naplněna úžasem.

Osvěžující pokrm, zářivý oheň, přítomnost a laskavost její milované učitelky, nebo snad víc než to vše, cosi v její vlastní jedinečné mysli, probudily v ní její síly. Procitly, vzplály: nejprve zasvítily ve svěží barvě jejích tváří, které jsem až do této chvíle nikdy neviděla jinak než bledé a bez krve; pak zazářily v tekutém lesku jejích očí, které náhle získaly krásu zvláštnější než krása slečny Templové – krásu nikoli jemné barvy ani dlouhých řas, ani malovaného obočí, ale krásu významu, pohybu, záře. Pak jí seděla duše na rtech a jazyk plynul z pramene, který neumím pojmenovat. Má čtrnáctiletá dívka srdce dost velké, dost silné, aby pojala vzdouvající se pramen čisté, plné, žhoucí výmluvnosti? Takový byl ráz Helenina rozhovoru toho pro mne nezapomenutelného večera; její duch jako by spěchal prožít během velmi krátkého úseku tolik, co mnozí žijí za protáhlou existenci.

Mluvily o věcech, o kterých jsem nikdy neslyšela; o národech a minulých časech; o zemích daleko odtud; o tajemstvích přírody objevených či domýšlených: hovořily o knihách – kolik jich přečetly! Jaké zásoby znalostí vlastnily! Pak se zdály být tak dobře obeznámeny s francouzskými jmény a francouzskými autory: ale můj úžas dosáhl vrcholu, když se slečna Templová zeptala Heleny, zda si občas uloupne okamžik, aby si vybavila latinu, kterou ji učil otec, a vzala ze police knihu a vyzvala ji, aby přečetla a přeložila stránku z Vergilia; a Helen uposlechla a mé ústrojí úcty se při každém zvučném verši rozpínalo. Sotva skončila, zvon ohlásil čas jít spát – nebylo možné žádné otálení; slečna Templová nás obě objala, a jak nás tiskla k srdci, řekla:

„Bůh vám žehnej, mé děti!"

Helenu objímala o něco déle než mne: pustila ji méně ochotně; její oko sledovalo k dveřím Helenu; za ni podruhé vzdychla smutkem; pro ni setřela s tváře slzu.

Když jsme se dostaly do ložnice, uslyšely jsme hlas slečny Scatcherdové: prohlížela zásuvky; právě vytáhla Heleninu, a když jsme vstoupily, byla Helen uvítána ostrým napomenutím a oznámením, že zítra bude mít na rameni připjato půl tuctu neuspořádaně složených věcí.

„Mé věci byly vskutku v hanebném nepořádku," zamumlala mi Helen tichým hlasem; „chtěla jsem je uspořádat, ale zapomněla jsem."

Druhý den ráno napsala slečna Scatcherdová nápadnými písmeny na kousek lepenky slovo „Lajdačka" a připjala jej jako filaktérii okolo Heleniny velkého, mírného, inteligentního a dobrotivého čela. Nosila to až do večera, trpělivá, bez zášti, hledíc na to jako na zasloužený trest. V okamžiku, kdy se slečna Scatcherdová vzdálila po odpolední škole, běžela jsem k Heleně, strhla jí to a hodila do ohně: zuřivost, které ona nebyla schopna, mi hořela v duši celý den a slzy, horké a velké, mi ustavičně pálily tvář; neboť pohled na její smutné odevzdání mi působil v srdci bolest, kterou jsem nemohla snést.

Asi týden po událostech výše vylíčených obdržela slečna Templová, která napsala panu Lloydovi, jeho odpověď: ukázalo se, že to, co napsal, mé vyprávění potvrzovalo. Slečna Templová, shromáždivši celou školu, oznámila, že obvinění vznesená proti Janě Eyrové byla přešetřena, a že je s velikou radostí schopna prohlásit ji za úplně očištěnou od každého nařčení. Učitelky mi pak podaly ruku a políbily mě a šum potěšení prošel řadami mých družek.

Takto zbavena tíživé zátěže jsem se od té hodiny pustila s obnoveným úsilím do práce, odhodlána prorazit si cestu každou obtíží: pracovala jsem usilovně a můj úspěch byl úměrný mé námaze; má paměť, od přírody ne příliš houževnatá, se cvikem zlepšovala; cvičení mi zbystřilo rozum; za několik týdnů jsem byla povýšena do vyšší třídy; za necelé dva měsíce mi bylo dovoleno začít s francouzštinou a kresle-

ním. Téhož dne jsem se naučila první dva časy slovesa *être* a nakreslila jsem svou první chaloupku (jejíž zdi, mimochodem, se ve svém sklonu vyrovnaly zdem šikmé věže v Pise). Toho večera, když jsem šla spát, zapomněla jsem si v představivosti připravit tu barmecidovskou večeři horkých pečených brambor nebo bílého chleba a čerstvého mléka, kterou jsem mívala ve zvyku bavit své vnitřní hlady: hostila jsem se místo toho podívanou vysněných kreseb, které jsem viděla v temnotě; samá dílka mých vlastních rukou: volně kreslené domy a stromy, malebné skály a trosky, kuýpovské skupiny dobytka, lahodné obrázky motýlů poletujících nad nerozkvetlými růžemi, ptáků zobajících zralé třešně, hnízdo střízlíka obklopující vajíčka jako perly, propletená mladými výhonky břečťanu. Zkoumala jsem také v myšlenkách možnost, zda budu někdy schopna plynně překládat jistou krátkou francouzskou povídku, kterou mi toho dne ukázala madame Pierrot; a nebyl ten problém vyřešen k mé spokojenosti, než jsem sladce usnula.

Dobře řekl Šalomoun: „Lepší je krmě z bylin, kde je láska, než vykrmený vůl spolu s nenávistí."

Nyní bych nevyměnila Lowood se vším jeho strádáním za Gateshead a jeho každodenní přepych.

Kapitola 9.

Strádání, nebo spíš útrapy Lowoodu polevily. Jaro se blížilo: ba již bylo tu; mrazy zimy ustaly; sněhy roztály, pronikavé větry zmírnily. Mé ubohé nohy, odřené a oteklé do kulhavosti ostrým povětřím ledna, se pod jemnějším dechem dubna začaly hojit a splaskávat; noci a jitra už neděsily v žilách krev svou kanadskou teplotou; už jsme snesly volnou hodinu strávenou v zahradě: někdy za slunečného dne začínala být i příjemná a vlídná, a nad těmi hnědými záhony se prostírala zeleň, která den ode dne čerstvěla a svědčila o tom, že Naděje jimi v noci prošla a každé jitro na nich zanechala jasnější stopy svých kroků. Mezi listím vyhlížely květiny; sněženky, krokusy, nachové petrklíče a maceška se zlatými očky. Ve čtvrtečních odpoledních – polovičních prázdninách – jsme nyní chodily na vycházky a nalézaly ještě sladší květy, které se otevíraly při cestě, pod živými ploty.

Objevila jsem také, že velká radost, požitek omezený jedině obzorem, leží venku za vysokými, hroty opatřenými zdmi naší zahrady: tím požitkem byl výhled na vznešené vrcholy obepínající velkou úžlabinu, bohatou na zeleň a stín; na jasnou bystřinu plnou tmavých kamenů a jiskřivých vírů. Jak jinak mi ta scenerie připadala, když jsem ji vídala rozprostřenou pod železnou oblohou zimy, strnulou mrazem, zahalenou sněhem! – kdy mlhy chladné jako smrt bloudily v pohybu východních větrů po těch nachových štítech a valily se dolů po stráních a lukách, až splývaly se zmrzlou mlhou nad bystřinou. Ta bystřina pak byla divokým tokem, kalným a nezkrotným: trhala les na kusy a vysílala vzduchem řvoucí zvuk, často zhoustlý divokým deštěm nebo vířícím

deštěm se sněhem; a pokud šlo o les na jejích březích, *ten* ukazoval jen řady koster.

Duben pokročil v máj: jasný, pokojný máj to byl; dny modré oblohy, tichého slunce a mírných západních nebo jižních větrů vyplňovaly jeho trvání. A nyní rostlinstvo bujelo vší silou; Lowood rozpustil své kadeře; byl samá zeleň, samý květ; jeho veliké kostry jilmů, jasanů a dubů byly navráceny majestátnímu životu; lesní rostliny rašily v jeho zákoutích v hojnosti; nespočetné druhy mechu zaplňovaly jeho prohlubně a z bohatství svých divokých petrklíčů vytvářel zvláštní pozemní slunko: viděla jsem jejich bledé zlato zářit v zastíněných koutech jako posypané nejsladším leskem. Všechno to jsem často a plně užívala, volná, neohlížená, skoro sama: a pro tu neobvyklou svobodu a potěšení existoval důvod, k němuž nyní musím přejít.

Nepopisovala jsem snad půvabné místo pro obydlí, mluvím-li o něm jako o uloženém v náručí hor a lesa a vyvstávajícím z břehu bystřiny? Jistě, dost půvabné: ale zdravé-li, to je jiná otázka.

Ta lesní úžlabina, kde Lowood ležel, byla kolébkou mlhy a mlhou zrozené nákazy; ta, oživená oživujícím jarem, vplížila se do sirotčího ústavu, vdechla tyfus do jeho přeplněné učebny i ložnice, a než nastal máj, proměnila seminář v nemocnici.

Polohladovění a zanedbané rýmy předurčily většinu žákyň k přijetí nákazy: čtyřicet pět z osmdesáti dívek leželo nemocno zároveň. Třídy byly zrušeny, pravidla uvolněna. Těm několika, co zůstaly zdravé, se dovolovala téměř neomezená volnost; neboť lékař, který ústav navštěvoval, trval na nutnosti častého pohybu k zachování zdraví: a nebylo-li by tak, nikdo neměl kdy je sledovat nebo krotit. Veškerou pozornost slečny Templové pohlcovaly pacientky: žila v nemocniční komnatě, odcházela odtud jen aby si ukradla pár hodin odpočinku v noci. Učitelky byly plně zaměstnány balením a jinými nutnými přípravami k odjezdu těch dívek, které měly to štěstí mít přátele a příbuzné, kteří je byli schopni a ochotni odvézt z ohniska nákazy. Mnohé, již zasaže-

né, odjely domů jen aby zemřely: některé zemřely ve škole a byly pohřbeny tiše a rychle, neboť povaha choroby nedovolovala otálení.

Zatímco se takto choroba stala obyvatelkou Lowoodu a smrt jeho častým hostem; zatímco v jeho zdech vládl stesk a strach; zatímco se z jeho pokojů a chodeb kouřilo nemocničním pachem, kdy lék a vonná pastilka marně bojovaly se zápachem smrti, zářil ten jasný máj nezastíněn nad smělými pahorky a krásným lesem venku. I jeho zahrada plála květy: slézy vyrostly vysoké jako stromy, lilie se otevřely, tulipány a růže kvetly; okraje malých záhonů byly pestré růžovou armérií a karmínovými pernatkami; sladkobejl ráno i večer vydával svou vůni koření a jablek; a všechny ty vonné poklady byly většině obyvatel Lowoodu k ničemu, leda že občas poskytly hrst bylin a květů do rakve.

Ale já a ostatní, které jsme zůstaly zdravé, jsme plně užívaly krásy té krajiny a toho ročního období; nechaly nás potulovat se v lese jako cikány od rána do noci; dělaly jsme, co se nám chtělo, chodily, kam se nám chtělo: lépe jsme se i stravovaly. Pan Brocklehurst a jeho rodina se k Lowoodu teď ani nepřiblížili: domácí záležitosti nebyly tak podrobně zkoumány; mrzutá hospodyně odešla, zahnána strachem z nákazy; její nástupkyně, která byla matrónou v lowtonské lékárně, nezvyklá na způsoby svého nového působiště, zásobovala poměrně štědře. Mimoto bylo méně úst, které se musely krmit; nemocné nemohly moc jíst; naše snídaňové misky byly plnější; když nebyl čas připravit řádný oběd, což se stávalo často, dala nám velký kus studené paštikové placky nebo tlustý krajíc chleba se sýrem, a to jsme si odnášely do lesa, kde si každá vybrala místo, které měla nejraději, a hostily jsme se knížecky.

Mým oblíbeným místem byl hladký a široký kámen, zdvíhající se bělavý a suchý ze samého středu bystřiny; dalo se k němu dostat jen tak, že se brodilo vodou: ten výkon jsem zdolávala naboso. Kámen byl právě tak široký, aby pohodlně pojal mimo mne ještě jednu dívku, mou tehdejší zvolenou družku – jistou Mary Ann Wilsonovou; chytrou

a všímavou osůbku, jejíž společnost mě bavila zčásti proto, že byla vtipná a svérázná, zčásti proto, že měla způsoby, u nichž jsem se cítila volně. O několik let starší než já, znala víc ze světa a dokázala mi říci mnoho věcí, které jsem ráda slyšela: u ní má zvídavost nacházela uspokojení: i mým chybám prokazovala shovívavost, nikdy nic z toho, co jsem řekla, nebrzdila ani neuzdila. Měla sklon k vyprávění, já k rozboru; ona ráda informovala, já se ptala; a tak jsme spolu výborně vycházely, čerpaly jsme z našeho vzájemného styku mnoho zábavy, i když ne mnoho poučení.

A kde zatím byla Helen Burnsová? Proč jsem s ní netrávila tyhle sladké dny volnosti? Zapomněla jsem na ni? nebo jsem byla tak bezcenná, že mě unavila její čistá společnost? Jistě ta Mary Ann Wilsonová, o níž jsem se zmínila, byla níž než moje první přítelkyně: dovedla mi jen vyprávět zábavné historky a oplácet veselé a trefné drby, do nichž jsem se chtěla pouštět; zatímco – jestliže jsem o Heleně mluvila pravdu – ona byla způsobilá dát těm, kdo měli výsadu její rozprávky, chuť na mnohem vyšší věci.

Pravda, čtenáři; a já to věděla a cítila: a třebaže jsem bytost vadná, s mnoha chybami a málo vlastnostmi na vyvážení, přece se mi Helen Burnsová nikdy neomrzela; nikdy jsem nepřestala k ní chovat cit přilnutí tak silný, něžný a uctivý, jaký kdy oživoval mé srdce. Jak by to mohlo být jinak, když Helen mi za všech okolností prokazovala tiché a věrné přátelství, které špatná nálada nikdy nezatrpčila, podrážděnost nikdy nerušila? Ale Helen byla v této době nemocná: už několik týdnů mi byla odvedena z očí do pokoje nahoře, nevěděla jsem kterého. Nebyla, jak mi říkali, v nemocniční části domu s pacientkami s horečkou; neboť její neduh byla souchotina, ne tyfus: a souchotinou jsem ve své nevědomosti chápala něco mírného, co doba a péče jistě zmírní.

V té představě mě utvrzovalo i to, že párkrát sešla dolů za velmi teplých slunečných odpolední a slečna Templová ji vzala do zahrady;

při takových příležitostech jsem k ní však nesměla jít a promluvit s ní; viděla jsem ji jen z okna učebny, a to ne zřetelně; neboť byla hodně zabalená a seděla v dálce pod verandou.

Jednoho večera počátkem června jsem s Mary Ann zůstala v lese velmi dlouho; oddělily jsme se, jak jsme měly ve zvyku, od ostatních a zabloudily jsme daleko; tak daleko, že jsme ztratily cestu a musely jsme se zeptat v osamělé chalupě, kde žil muž a žena, kteří obstarávali stádo polodivokých prasat, jež se v lese krmila na bukvicích. Když jsme se vrátily, byl už po východu měsíce: u zahradních dveří stál pony, o němž jsme věděly, že patří lékaři. Mary Ann prohodila, že nejspíš někdo musí být velmi nemocný, když si poslali pro pana Batese v takovou večerní hodinu. Vstoupila do domu; já jsem zůstala vzadu ještě pár minut, abych zasadila do své zahrádky hrst kořenů, které jsem vykopala v lese a o kterých jsem se bála, že by zvadly, kdybych je nechala do rána. Když to bylo hotovo, otálela jsem ještě chvíli: květiny tak sladce voněly, jak padala rosa; byl to tak krásný večer, tak pokojný, tak teplý; stále ještě žhnoucí západ zřetelně sliboval zítra další jasný den; měsíc stoupal s takovou vznešeností na vážném východě. Všímala jsem si těch věcí a užívala je, jak jen dítě dovede, když mi do mysli vstoupilo, co nikdy předtím:

„Jak smutné je ležet teď na lůžku nemoci a být v nebezpečí smrti! Tento svět je krásný – jak by bylo tesklivé být z něho vyvolán a muset jít kdo ví kam?"

A pak se má mysl poprvé vážně snažila pochopit, co jí bylo vlito o nebi a pekle; a poprvé ucouvla zmatena; a poprvé, vzhlédnuvši zpět, do stran i před sebe, viděla kolem sebe nezbádanou propast: cítila ten jeden bod, kde stála – přítomnost; všechno ostatní byl beztvarý mrak a prázdná hlubina; a zachvěla se při pomyšlení, že by zavrávorala a padla do toho chaosu. Zatímco jsem o té nové myšlence rozvažovala, slyšela jsem, jak se otvírají vchodové dveře; vyšel pan Bates a s ním

ošetřovatelka. Když viděla, jak nasedá na koně a odjíždí, chystala se zavřít dveře, ale já k ní přiběhla.

„Jak je Helen Burnsové?"

„Velmi bídně," zněla odpověď.

„Pan Bates byl u ní?"

„Ano."

„A co o ní říká?"

„Říká, že tu dlouho nebude."

Ta věta, zaslechnutá včera, by mi byla znamenala jen to, že ji chystají odvézt do Northumberlandu, k ní domů. Nebyla bych tušila, že to znamená, že umírá; teď jsem to však hned věděla! Rozsvítilo se mi, že Helen Burnsová počítá své poslední dny na tomto světě a že ji chystá k přenesení do krajiny duchů, pokud nějaká taková krajina je. Zasáhl mě otřes hrůzy, pak silné zachvění žalu, pak touha – nutnost spatřit ji; a zeptala jsem se, ve kterém pokoji leží.

„Je v pokoji slečny Templové," řekla ošetřovatelka.

„Smím k ní jít a promluvit s ní?"

„Ale ne, dítě! To není možné; a teď je už čas, abys šla dovnitř; dostaneš horečku, zůstaneš-li venku, když padá rosa."

Ošetřovatelka zavřela vchodové dveře; já jsem vešla postranním vchodem, který vedl do učebny: přišla jsem právě včas; bylo devět a slečna Millerová svolávala žákyně k lůžku.

Mohlo to být o dvě hodiny později, snad kolem jedenácté, když jsem já – nemohouc usnout a soudíc z dokonalého ticha ložnice, že mé družky jsou všechny zahaleny do hlubokého spánku – tiše vstala, přetáhla si přes noční košili šaty a bez bot vyklouzla z místnosti a vydala se hledat pokoj slečny Templové. Byl úplně na druhém konci domu; ale cestu jsem znala; a světlo nezastíněného letního měsíce, pronikající sem a tam průchozími okny, mi umožnilo nalézt ho bez obtíží. Pach kafru a páleného octa mě varoval, že se blížím k horečnému pokoji: a prošla jsem rychle kolem jeho dveří, bojíc se, aby mě neslyšela ošet-

řovatelka, která tam seděla celou noc. Děsila jsem se, že budu objevena a poslána zpět; neboť jsem Helen *musela* vidět – musela jsem ji obejmout, než zemře – musela jsem jí dát poslední polibek, vyměnit s ní poslední slovo.

Sestoupila jsem po schodišti, prošla kus dolního patra a podařilo se mi otevřít a bez hluku zavřít dvoje dveře; došla jsem k dalším schodům; vystoupala jsem po nich, a přímo proti mně byl pokoj slečny Templové. Klíčovou dírkou a zpod dveří pronikalo světlo; v okolí vládlo hluboké ticho. Když jsem se přiblížila, zjistila jsem, že dveře jsou pootevřené; nejspíš aby do uzavřeného sídla nemoci vnikal čerstvý vzduch. Nemajíc chuti váhat, plná netrpělivých popudů – duše i smysly se chvěly ostrými záchvěvy – strčila jsem do dveří a nahlédla dovnitř. Mé oko hledalo Helenu a bálo se najít smrt.

Těsně vedle lože slečny Templové, zpola zakryté bílými závěsy, stála malá postýlka. Viděla jsem obrys postavy pod přikrývkou, ale tvář byla ukrytá za závěsy: ošetřovatelka, s níž jsem mluvila v zahradě, seděla v křesle a spala; na stole hořela matným plamenem svíce, kterou nikdo nestřihl. Slečna Templová nebyla k nalezení: dozvěděla jsem se později, že byla povolána k blouznící pacientce v horečném pokoji. Pokročila jsem; pak jsem se zastavila u postýlky: ruka mi spočívala na záclonce, ale raději jsem promluvila, než jsem ji odhrnula. Stále jsem couvala před hrůzou, že spatřím mrtvolu.

„Heleno!" zašeptala jsem tiše, „jsi vzhůru?"

Pohnula se, odhrnula závěs, a já jsem spatřila její tvář, bledou, vyhublou, ale naprosto klidnou: vypadala tak málo změněná, že mi strach rázem zmizel.

„Jsi to ty, Jano?" zeptala se svým obvyklým jemným hlasem.

„Ach!" pomyslela jsem si, „nezemře; mýlí se: nemohla by mluvit a vypadat tak klidně, kdyby umírala."

Vyšplhala jsem k ní na postýlku a políbila ji: čelo měla studené a tvář také studenou a hubenou, a takové byly i její ruka a zápěstí; ale

usmála se jako dřív.

„Proč jsi sem přišla, Jano? Je po jedenácté: slyšela jsem ji odbíjet před několika minutami."

„Přišla jsem tě vidět, Heleno: slyšela jsem, že jsi hodně nemocná, a nemohla jsem spát, dokud s tebou nepromluvím."

„Přišla jsi se tedy se mnou rozloučit: přišla jsi nejspíš právě včas."

„Jdeš někam, Heleno? Jedeš domů?"

„Ano; do svého dlouhého domova – svého posledního domova."

„Ne, ne, Heleno!" zastavila jsem se, zarmoucená. Zatímco jsem se snažila spolknout slzy, Helenu zachvátil záchvat kašle; neprobudil však ošetřovatelku; když přešel, ležela chvíli vyčerpaná; pak zašeptala:

„Jano, máš bosá chodidla; lehni si a zakryj se mou pokrývkou."

Učinila jsem tak: ovinula kolem mne paži a já se k ní přitiskla. Po dlouhém mlčení pokračovala stále šeptem:

„Jsem velmi šťastná, Jano; a až uslyšíš, že jsem umřela, musíš se opravdu nermoutit: není proč se rmoutit. Všichni musíme jednou zemřít, a nemoc, která mě odvolává, není bolestivá; je mírná a pozvolná: moje mysl má klid. Nenechávám tu nikoho, kdo by za mnou vážně truchlil: mám jen otce; a ten se nedávno znovu oženil, nebude mu chybět. Tím, že umírám mladá, uniknu velkému utrpení. Neměla jsem vlohy ani nadání, abych si v tomto světě dobře razila cestu: byla bych bývala neustále v nesnázích."

„Ale kam jdeš, Heleno? Vidíš to? Víš to?"

„Věřím; mám víru: jdu k Bohu."

„Kde je Bůh? Co je Bůh?"

„Můj Stvořitel a tvůj, který nikdy nezničí, co stvořil. Spoléhám se bezpodmínečně na jeho moc a plně se svěřuji jeho dobrotě: počítám hodiny do té osudné, která mě k němu navrátí, zjeví mi ho."

„Jsi tedy, Heleno, jistá, že je takové místo, jako je nebe, a že se tam naše duše po smrti dostanou?"

„Jsem si jistá, že existuje budoucí stav; věřím, že Bůh je dobrý; mohu mu bez obav odevzdat svou nesmrtelnou část. Bůh je můj otec; Bůh je můj přítel: miluji ho; věřím, že on miluje mne."

„A uvidím tě ještě, Heleno, až umřu?"

„Přijdeš do téže krajiny štěstí: přijme tě tentýž mocný, všeobjímající Otec, o tom není pochyb, drahá Jano."

Znovu jsem se tázala, ale tentokrát jen v myšlenkách. „Kde je ta krajina? Existuje?" A objala jsem Helenu pevněji; zdála se mi dražší než kdy předtím; cítila jsem, že ji nemohu pustit; ležela jsem s tváří ukrytou na jejím krku. Vzápětí řekla v nejsladším tónu:

„Jak je mi dobře! Ten poslední záchvat kašle mě trochu unavil; mám pocit, že bych mohla spát: ale neopouštěj mě, Jano; mám ráda, když jsi u mě."

„Zůstanu s tebou, *drahá* Heleno: nikdo mě od tebe neodtrhne."

„Je ti teplo, miláčku?"

„Ano."

„Dobrou noc, Jano."

„Dobrou noc, Heleno."

Políbila mě a já ji, a brzy jsme obě usnuly.

Když jsem procitla, byl den: probudil mě nezvyklý pohyb; vzhlédla jsem; byla jsem v něčí náruči; ošetřovatelka mě držela; nesla mě chodbou zpět do ložnice. Nebyla jsem pokárána za to, že jsem opustila své lůžko; lidé měli na mysli jiné věci; na mé mnohé otázky mi tenkrát nikdo nedal vysvětlení; ale den nebo dva poté jsem se dozvěděla, že slečna Templová, když se za úsvitu vrátila do svého pokoje, mě našla položenou v té malé postýlce; tvář přitisknutou k rameni Helen Burnsové, paže kolem jejího krku. Já jsem spala, a Helen byla – mrtvá.

Její hrob je na hřbitově v Brocklebridge: patnáct let po její smrti ho pokrýval jen travnatý rov; teď však to místo značí deska z šedého mramoru, s nápisem jejího jména a slovem „Resurgam".

Kapitola 10.

Doposud jsem podrobně zaznamenávala události své bezvýznamné existence: prvním deseti letům svého života jsem věnovala skoro stejný počet kapitol. Toto však nemá být řádný životopis: zavazuji se obracet se k Paměti jen tam, kde vím, že její odpovědi budou mít jistou míru zajímavosti; proto nyní přejdu úsek osmi let téměř mlčením: pár řádků stačí, aby zachovaly články spojení.

Když tyfus vyplnil ve Lowoodu své poslání zkázy, znenáhla odtud zmizel; ale ne dřív, než jeho zuřivost a počet jeho obětí přitáhly k ústavu pozornost veřejnosti. Vyšetřoval se původ té rány, a postupně vyšly najevo různé skutečnosti, které vzbudily nejvyšší míru veřejného rozhořčení. Nezdravá povaha místa; množství a jakost dětské stravy; brakická, páchnoucí voda, které se používalo při její přípravě; ubohé oblečení a ubytování žákyň – to vše se odhalilo, a odhalení přineslo výsledek, pro pana Brocklehursta pokořující, ale pro ústav blahodárný.

Několik zámožných a dobročinných osob v hrabství upsalo významné částky na vybudování pohodlnější budovy na lepším místě; byly stanoveny nové řády; byla zavedena zlepšení v jídle a ošacení; prostředky školy byly svěřeny správě výboru. Pan Brocklehurst, kterého pro jeho bohatství a rodinné svazky nebylo možné přejít, si podržel místo pokladníka; při výkonu jeho povinností mu však bylo ku pomoci přiděleno několik pánů s poněkud širším a soucitnějším duchem: také jeho úřad inspektora sdíleli ti, kdo uměli spojit rozum s přísností, pohodlí s úsporností, soucit s poctivostí. Škola, takto zlepšená, se časem

stala opravdu užitečným a vznešeným ústavem. Já jsem v jejích zdech zůstala i po té obnově osm let: šest jako žákyně a dvě jako učitelka; a v obou postaveních mohu vydat svědectví o její hodnotě a významu.

Během těch osmi let byl můj život jednotvárný: ale ne nešťastný, neboť nebyl nečinný. Měla jsem na dosah prostředky výtečného vzdělání; náklonnost k některým ze svých předmětů, a touha vynikat ve všech, spojená s velikou radostí, když jsem se zavděčila svým učitelkám, zvláště těm, které jsem milovala, mě pobízely dál: plně jsem využila nabídnutých výhod. Časem jsem se stala první žákyní první třídy; pak jsem byla oděna úřadem učitelky; vykonávala jsem jej s horlivostí po dvě léta: ale koncem té doby jsem se změnila.

Slečna Templová zůstávala přes všechny změny až dosud ředitelkou ústavu: jejímu vedení jsem vděčila za lepší část toho, co jsem získala; její přátelství a společnost mi bývaly nepřetržitou útěchou; stála mi na místě matky, guvernantky a v poslední době i družky. V tomto období se provdala, odstěhovala se se svým manželem (duchovním, znamenitým mužem, skoro hodným takové ženy) do vzdáleného hrabství, a tak byla pro mne ztracena.

Od toho dne, co odjela, jsem už nebyla táž: s ní odešel i každý usazený cit, každá vazba, která z Lowoodu v jisté míře činila můj domov. Vstřebala jsem do sebe od ní něco z její povahy a hodně z jejích návyků: harmoničtější myšlenky, co se zdály být lépe spořádanými city, se staly obyvateli mé mysli. Složila jsem slib povinnosti a řádu; byla jsem tichá; věřila jsem, že jsem spokojena: v očích druhých, obvykle i v očích vlastních, jsem se jevila jako ukázněný a zkrocený charakter.

Ale osud, v podobě reverenda pana Nasmytha, se vložil mezi mne a slečnu Templovou: viděla jsem ji v cestovních šatech vstupovat do dostavníku krátce po svatebním obřadu; sledovala jsem, jak dostavník vystupuje do kopce a mizí za jeho hřebenem; a pak jsem se odebrala do svého pokoje, kde jsem o samotě strávila větší část té polodenní prázdniny, povolené na počest té události.

Větší část té doby jsem přecházela po komnatě. Představovala jsem si, že jen lituji své ztráty a přemýšlím, jak ji napravit; ale když mé rozjímání skončilo a já vzhlédla a shledala, že odpoledne je pryč a večer daleko pokročilý, svitlo mi další odhalení: že jsem totiž během té chvíle prošla proměnou; že má mysl odložila vše, co si přejala od slečny Templové – nebo spíš, že ona vzala s sebou pokojnou atmosféru, kterou jsem v její blízkosti dýchala – a že nyní jsem zůstala ve svém přirozeném živlu a začala jsem cítit, jak se ve mně hýbou staré emoce. Nevypadalo to, že mi někdo vzal oporu, spíš jako by zmizela pohnutka: nebyla to schopnost být klidná, co mě opustilo, nýbrž důvod k pokoji, který už nebyl. Můj svět byl po několik let v Lowoodu: mé zkušenosti byly z jeho pravidel a soustav; teď jsem si vzpomněla, že skutečný svět je širý, a že pestré pole nadějí a strachů, vzruchů a vzrušení čeká na ty, kdo mají odvahu vydat se do jeho rozlohy a hledat skutečné poznání života mezi jeho nebezpečími.

Šla jsem k oknu, otevřela je a pohlédla ven. Byla tam obě křídla budovy; byla tam zahrada; byly tam okraje Lowoodu; byl tam kopcovitý obzor. Mé oko přešlo všechny ostatní předměty, aby spočinulo na těch nejvzdálenějších, na modrých štítech; po nich jsem toužila stoupat; všechno uvnitř jejich hranice skály a vřesu mi připadalo jako vězení, jako hranice vyhnanství. Sledovala jsem bílou cestu vinoucí se kolem úpatí jedné hory a mizící v soutěsce mezi dvěma; jak jsem toužila jít po ní dál! Vybavila jsem si dobu, kdy jsem po té samé cestě jela ve voze; vzpomínala jsem si, jak jsem za soumraku sestupovala s onoho kopce; zdálo se, že od toho dne, kdy jsem přijela do Lowoodu, uplynul věk, a já ho od té doby neopustila. Všechny mé prázdniny jsem strávila ve škole: paní Reedová si mě nikdy nedala přivézt do Gatesheadu; ani ona, ani nikdo z její rodiny mě nikdy nepřišel navštívit. Nedoručil mi od vnějšího světa dopis ani vzkaz: pravidla školy, povinnosti školy, zvyky a pojmy školy, hlasy, tváře, obraty, oděvy, záliby a nechuti – takové bylo mé poznání bytí. A teď jsem cítila, že to nestačí; za jediné

odpoledne mě unavila osmiletá rutina. Toužila jsem po svobodě; po svobodě jsem lapala dech; za svobodu jsem pronesla modlitbu; zdálo se, že ji roznesl vítr, který tenkrát slabě vál. Zanechala jsem jí a utvořila jsem skromnější prosbu; o změnu, o podnět: i ta prosba se zdála být smetena do mlhavého prostoru. „Pak," zvolala jsem polozoufale, „dej mi aspoň novou službu!"

Tu zvonec, oznamující hodinu večeře, mě zavolal dolů.

Nemohla jsem se vrátit k přerušené niti svých úvah až do doby před spánkem: i tehdy mě učitelka, s níž jsem bydlela v jednom pokoji, zdržovala od předmětu, k němuž jsem se chtěla vrátit, dlouhým výlevem drobného tlachu. Jak jsem si přála, aby ji spánek umlčel. Zdálo se mi, že kdybych se mohla jen vrátit k myšlence, která mi naposled vstoupila do mysli, když jsem stála u okna, nějaký vynalézavý nápad by se mi zvedl k pomoci.

Slečna Gryceová konečně zachrápala; byla to tělnatá Velšanka a dosud mi její obvyklé nosní nápěvy nepřipadaly jinak než jako obtěžování; dnes v noci jsem první hluboké tóny vítala s uspokojením; byla jsem zbavena vyrušování; má polozapomenutá myšlenka okamžitě ožila.

„Nová služba! V tom něco je," rozmlouvala jsem sama se sebou (v duchu, rozumí se; nahlas jsem nemluvila). „Vím, že je, protože to nezní příliš sladce; to nejsou slova jako Svoboda, Vzrušení, Požitek: skutečně půvabné zvuky; ale pro mne nic než zvuky; a tak dutá a prchavá, že je ztráta času jim naslouchat. Ale Služba! To musí být věc skutečná. Sloužit může kdokoli: já tu sloužím osm let; teď chci jen sloužit jinde. Což si tolik vlastní vůle nemohu vymoci? Není ta věc proveditelná? Ano – ano – cíl není tak těžký; jen kdybych měla rozum dost čilý, aby vyslídil prostředky, jak ho dosáhnout."

Posadila jsem se v posteli, abych tenhle svůj rozum vzbudila: byla chladná noc; přehodila jsem si šátek přes ramena a pak jsem *znovu začala přemýšlet* ze všech sil.

„Co chci? Nové místo, v novém domě, mezi novými tvářemi, za nových okolností: chci to proto, že chtít něco lepšího nemá smysl. Jak lidé dostávají nové místo? Obracejí se, zdá se, na přátele: já přátele nemám. Je mnoho jiných, kteří přátele nemají, kteří se musí poohlédnout sami a být si sami pomocí; a jaký je jejich prostředek?"

Nedovedla jsem odpovědět: nic mi neodpovídalo; nařídila jsem pak svému rozumu, aby odpověď našel, a rychle. Pracoval a pracoval rychleji: cítila jsem, jak mi v hlavě a spáncích tepou tepny; ale skoro hodinu pracoval v chaosu; a žádný výsledek jeho úsilí nepřinesl. Rozpálená marnou prací, vstala jsem a prošla se po pokoji; odhrnula záclonu, zahlédla hvězdu nebo dvě, zachvěla se zimou a zase se vplížila do lože.

Jakási laskavá víla za mé nepřítomnosti jistě upustila na můj polštář potřebný nápad; neboť když jsem ulehla, přišel mi do mysli tiše a přirozeně: „Ti, kdo chtějí místo, dávají inzerát; musíš dát inzerát v listě ——*shire Herald*."

„Jak? Nic o inzerování nevím."

Odpovědi se teď dostavovaly hladce a rychle:

„Musíš vložit inzerát a peníze na jeho zaplacení do obálky adresované na vydavatele *Heraldu*; musíš ho při nejbližší příležitosti dát na poštu v Lowtonu; odpovědi se budou adresovat J. E., poste restante tamtéž; můžeš se tam jít zeptat asi týden po odeslání dopisu, jestli nějaké přišly, a podle toho jednat."

Ten plán jsem si prošla dvakrát, třikrát; pak byl v mé mysli stráven; měla jsem ho v jasné praktické podobě: cítila jsem se spokojená a usnula jsem.

S nejranějším dnem jsem byla vzhůru: dřív než zvonec zazvoní na probuzení školy, měla jsem svůj inzerát napsaný, vložený do obálky a adresovaný; zněl takto:

„Mladá dáma zvyklá vyučovat" (nebyla jsem snad učitelkou dva roky?) „si přeje získat místo v soukromé rodině, kde děti nejsou starší čtrnácti let" (soudila jsem, že protože mi bylo sotva osmnáct, nebylo

by vhodné brát se do vedení žákyň o mém věku). „Je způsobilá vyučovat obvyklé obory dobrého anglického vzdělání spolu s francouzštinou, kreslením a hudbou" (v oněch dnech, čtenáři, byl tento dnes úzký seznam dovedností pokládán za snesitelně obsažný). „Adresa: J. E., Poštovní úřad, Lowton, ——shire."

Tento dokument zůstal celý den zamčen v mé zásuvce: po čaji jsem si vyžádala od nové ředitelky dovolení jít do Lowtonu, abych vyřídila několik drobných pochůzek pro sebe a pro jednu či dvě z kolegyň; svolení mi bylo ochotně dáno; šla jsem. Byla to procházka na dvě míle a večer byl deštivý, ale dny byly ještě dlouhé; navštívila jsem obchod nebo dva, vhodila dopis do pošty a vracela se v hustém dešti, se šaty, z nichž se lila voda, ale s ulehčeným srdcem.

Následující týden se zdál dlouhý: nakonec však, jako všechny podměsíční věci, i on skončil, a jednou, k závěru krásného podzimního dne, jsem se opět ocitla pěšky na cestě do Lowtonu. Byla to malebná stezka, mimochodem; vedla podél bystřiny a nejsladšími zákruty údolí: ale toho dne jsem myslela víc na dopisy, které na mě v té malé osadě, kam jsem mířila, snad čekají, než na kouzlo luk a vod.

Mým zdánlivým posláním tentokrát bylo nechat si vzít míru na nové střevíce; vyřídila jsem tedy nejdřív to, a když to bylo hotovo, přešla jsem přes čistou a tichou uličku od ševce k poště: držela ji stará paní, která nosila na nose rohové brýle a na rukou černé rukavice bez prstů.

„Je zde nějaký dopis pro J. E.?" zeptala jsem se.

Podívala se na mě přes brýle, pak otevřela zásuvku a dlouho se v jejím obsahu přehrabovala, tak dlouho, že mé naděje počaly kolísat. Konečně, poté co asi pět minut držela nějaký list před svými skly, podala mi ho přes pult a doprovodila to dalším vyzvídavým a nedůvěřivým pohledem – byl adresován J. E.

„Jen jeden?" zeptala jsem se.

„Víc jich není," odpověděla; a já ho strčila do kapsy a obrátila tvář k domovu: tam jsem ho otevřít nemohla; pravidla mi ukládala být zpátky do osmi, a bylo už půl osmé.

Po návratu mě čekaly různé povinnosti: musela jsem sedět s dívkami při hodině jejich studia; pak byla řada na mně předříkávat modlitbu; dohlédnout, aby šly spát: potom jsem s ostatními učitelkami povečeřela. I když jsme konečně odešly do postele, byla mi nevyhnutelná slečna Gryceová stále společnicí: měly jsme ve svícnu jen malý zbyteček svíce, a já se bála, že bude mluvit, dokud úplně nedohoří; naštěstí však vydatná večeře, kterou snědla, působila uspávavě: byla už vzápětí zachrápaná, než jsem se stačila převléci. Zbývalo ještě sotva palec svíce: vytáhla jsem teď svůj dopis; pečeť byla označena iniciálou F.; rozlomila jsem ji; obsah byl krátký.

„Pokud J. E., která inzerovala v minulém čtvrtečním vydání ——*shire Heraldu*, má uvedené dovednosti a je-li s to podat uspokojivé reference k charakteru i způsobilosti, lze jí nabídnout místo, kde je jen jedna žákyně, malá dívka mladší deseti let; plat činí třicet liber ročně. J. E. se žádá, aby zaslala reference, jméno, adresu a všechny podrobnosti na adresu:

„Paní Fairfaxová, Thornfield, u Millcote, ——shire."

Studovala jsem ten list dlouho: písmo bylo staromódní a poněkud nejisté, jako písmo starší dámy. Ta okolnost mě uspokojila: tajný strach mě hryzal, že při takovém jednání na vlastní pěst a pod vlastním vedením riskuji, že se dostanu do nějaké šlamastyky; a ze všeho nejvíc jsem si přála, aby výsledek mého úsilí byl počestný, slušný, *en règle*. Teď jsem cítila, že starší dáma není špatnou přísadou v tom, co mám na starosti. Paní Fairfaxová! Viděla jsem ji v černém rouchu a vdovském čepci; chladnou snad, ale ne nezdvořilou: vzor starší anglické důstojnosti. Thornfield! to bude bezpochyby jméno jejího domu: úhledné, řádné místo, byla jsem si jista; i když jsem se marně snažila představit si správně půdorys. Millcote, ——shire; osvěžila jsem si

v paměti mapu Anglie; ano, viděla jsem je; hrabství i město. ——shire bylo sedmdesát mil blíž Londýnu než vzdálené hrabství, v němž jsem nyní bydlela: to mluvilo v jeho prospěch. Toužila jsem jít tam, kde je život a pohyb: Millcote bylo veliké tovární město na břehu A——: dost rušné místo, bezpochyby: tím lépe; aspoň to bude úplná změna. Ne že by mou fantazii mnoho uchvacovala představa dlouhých komínů a mračen kouře – „ale," namítala jsem si, „Thornfield bude pravděpodobně pořádný kus od města."

Zde zbytek svíce ve svícnu klesl a knot zhasl.

Druhý den se měly učinit další kroky; mé plány už nemohly zůstávat pouze v mém nitru; musela jsem je svěřit, abych jim zajistila úspěch. Vyžádala jsem si a dostala jsem slyšení u ředitelky během polední volné hodiny a řekla jsem jí, že mám vyhlídku dostat nové místo, kde by byl plat dvojnásobný oproti tomu, co teď dostávám (neboť v Lowoodu jsem brala jen patnáct liber ročně); a prosila jsem, aby věc za mě sdělila panu Brocklehurstovi nebo některému členu výboru, a zjistila, zda by mi dovolili uvést je jako reference. Ochotně svolila jednat v té věci jako prostřednice. Druhý den předložila záležitost panu Brocklehurstovi, který prohlásil, že se musí napsat paní Reedové, protože ona je mou přirozenou poručnicí. V tom smyslu jí byl poslán list, na nějž odpověděla, že „mohu dělat, co se mi zlíbí: ona už dávno zanechala každého vměšování do mých záležitostí." Tenhle list obešel výbor, a konečně, po dlouhém čekání, které se mi zdálo nejmučivější, mi bylo formálně dovoleno zlepšit si poměry, mohu-li; a připojilo se ujištění, že protože jsem se vždy chovala dobře jako učitelka i jako žákyně, v Lowoodu, bude mi okamžitě vystaveno osvědčení o charakteru a způsobilosti, podepsané inspektory ústavu.

Toto osvědčení jsem skutečně obdržela asi za měsíc, poslala jsem jeho opis paní Fairfaxové a dostala jsem od té paní odpověď, že je spokojena a stanoví den za čtrnáct dní jako lhůtu, kdy mám nastoupit místo guvernantky v jejím domě.

Zabývala jsem se nyní přípravami: čtrnáct dní uběhlo rychle. Neměla jsem příliš velký šatník, přesto postačil mým potřebám; a poslední den stačil k zabalení kufru – téhož, který jsem si před osmi lety přivezla z Gatesheadu.

Kufr byl ovázán, lístek přibit. Za půl hodiny si pro něj měl přijít povozník, aby ho odvezl do Lowtonu, kam jsem se já sama měla za časného rána následujícího dne odebrat, abych se setkala s dostavníkem. Vykartáčovala jsem si své černé látkové cestovní šaty, připravila klobouk, rukavice a muf; prohlédla jsem všechny své zásuvky, abych viděla, že nic nezůstalo zapomenuto; a teď, nemajíc už co dělat, posadila jsem se a snažila se odpočinout. Nedovedla jsem; i když jsem byla celý den na nohou, nemohla jsem teď na okamžik spočinout; byla jsem příliš rozrušena. Jedna fáze mého života se dnes večer zavírala, jiná se zítra otevírala: nemožno dřímat mezi tím; musela jsem horečně bdít, zatímco se změna uskutečňuje.

„Slečno," řekla služka, s níž jsem se setkala v předsíni, kde jsem bloudila jako znepokojený duch, „dole je nějaká osoba, která vás chce vidět."

„Nejspíš povozník," pomyslela jsem si a běžela dolů, aniž bych se dál ptala. Procházela jsem kolem zadní pracovny neboli obývacího pokoje učitelek, jehož dveře byly pootevřeny, cestou do kuchyně, když ze dveří vyběhl někdo:

„To je ona, jsem si jistá! – poznala bych ji kdekoli!" vykřikla osoba, která mi zahradila cestu a vzala mě za ruku.

Pohlédla jsem: viděla jsem ženu oděnou jako dobře ošacená služka, usedlou, ale stále ještě mladou; velmi hezkou, s černými vlasy a očima a živou pletí.

„Nu, kdo je to?" zeptala se hlasem a úsměvem, které jsem napůl poznala; „nezapomněla jste na mě docela, myslím, slečno Jano?"

Vzápětí jsem ji objímala a vroucně líbala: „Bessie! Bessie! Bessie!" to bylo všechno, co jsem řekla; a ona se napůl smála, napůl plakala, a obě

jsme vešly do pokoje. U ohně stál malý tříletý chlapec v kostkovaných šatečkách a kalhotkách.

„To je můj chlapeček," řekla Bessie hned.

„Takže jste vdaná, Bessie?"

„Ano; už skoro pět let za Roberta Leavena, kočího; a mám kromě Bobbyho taky holčičku, které jsem dala jméno Jana."

„A nebydlíte v Gatesheadu?"

„Bydlím ve vrátnici: starý vrátný odešel."

„Nu, a jak se jim všem daří? Povězte mi o nich všechno, Bessie: ale sedněte si napřed; a Bobby, pojď si sednout na kolínka, ano?" ale Bobby se raději přitiskl bokem k mamince.

„Nevyrostla jste moc do výšky, slečno Jano, ani moc do šířky," pokračovala paní Leavenová. „Řekla bych, že vám ve škole moc nedávali: slečna Reedová je o hlavu vyšší než vy; a slečna Georgiana by vás obešla do šířky dvakrát."

„Georgiana je asi hezká, Bessie?"

„Velmi. Odjela loni v zimě do Londýna se svou maminkou, a tam ji všichni obdivovali, a mladý lord se do ní zamiloval: ale jeho příbuzní byli proti sňatku; a – co myslíte? – domluvili se se slečnou Georgianou, že utečou; ale vypátrali je a zastavili. Byla to slečna Reedová, kdo je vypátral: nejspíš jí záviděla; a teď spolu žijí jako kočka a pes; neustále se hádají –"

„Nu, a co John Reed?"

„Ach, nedaří se mu tak, jak by si jeho maminka přála. Šel na univerzitu a – říkají tomu asi, že propadl; a pak chtěli strýcové, aby se stal advokátem a studoval právo: ale je takový rozmařilý mladík, že z něj, myslím, nikdy nic nebude."

„Jak vypadá?"

„Je velmi vysoký: někdo mu říká pohledný mladík; ale má tak tlusté rty."

„A paní Reedová?"

„Paní vypadá tělnatá a dost zdravě v obličeji, ale myslím, že nemá klid v duši: chování pana Johna ji nepotěšuje – utrácí spoustu peněz."

„Poslala vás sem, Bessie?"

„Opravdu ne; ale dlouho jsem vás chtěla vidět, a když jsem slyšela, že od vás přišel dopis a že odjíždíte do jiné části země, pomyslela jsem si, že se vyberu a podívám se na vás, než mi budete úplně z dosahu."

„Bojím se, Bessie, že jste ve mně zklamaná." Řekla jsem to se smíchem: všimla jsem si, že Bessiin pohled, i když vyjadřoval náklonnost, v žádné podobě neznamenal obdiv.

„Ne, slečno Jano, přesně ne: jste dost ušlechtilá; vypadáte jako dáma, a to je víc, než jsem od vás kdy čekala: krasavicí jste jako dítě nebyla."

Usmála jsem se nad Bessiinou upřímnou odpovědí: cítila jsem, že je správná, ale přiznávám, nebyla jsem k jejímu smyslu úplně lhostejná: v osmnácti si většina lidí přeje být milá, a přesvědčení, že nemají vzezření, které by té touze posloužilo, přináší cokoli jiného než uspokojení.

„Ale myslím, že jste chytrá," pokračovala Bessie na útěchu. „Co dovedete? Umíte hrát na klavír?"

„Trochu."

Jeden byl v místnosti; Bessie šla a otevřela ho a pak mě požádala, abych si sedla a zahrála jí. Zahrála jsem valčík nebo dva, a byla okouzlena.

„Slečny Reedovy nedovedou hrát tak dobře!" řekla rozjařeně. „Vždycky jsem říkala, že je ve vzdělání překonáte: a umíte kreslit?"

„Tamhle nad krbem je jeden z mých obrazů." Byla to krajinomalba akvarelem, kterou jsem dala jako dárek ředitelce na uznání její laskavé prostřednické služby u výboru v můj prospěch, a kterou mi dala zarámovat a zasklít.

„Nu, to je krásné, slečno Jano! Je to tak krásný obraz jako kterýkoli, co by mohl namalovat učitel kreslení slečen Reedových, nemluvě

o těch mladých dámách samotných, které se tomu ani neblíží: a naučila jste se francouzsky?"

„Ano, Bessie, umím ji číst i mluvit."

„A umíte vyšívat na mušelín a plátno?"

„Umím."

„Ach, jste úplná dáma, slečno Jano! Věděla jsem, že budete: prorazíte si cestu, ať si vás vaši příbuzní všimnou, nebo ne. Něco jsem se vás chtěla zeptat. Slyšela jste někdy něco od rodiny vašeho otce, od Eyrů?"

„V životě ne."

„Nu, víte, paní vždycky říkala, že jsou chudí a dost opovrženíhodní: a může to být, že jsou chudí; ale myslím, že jsou právě tak urození jako Reedovi; neboť jednoho dne, asi před sedmi lety, přišel do Gatesheadu nějaký pan Eyre a chtěl vás vidět; paní řekla, že jste ve škole padesát mil odsud; zdálo se, že je velmi zklamaný, protože nemohl zůstat: chystal se na plavbu do cizí země, a loď měla za den či dva vyplout z Londýna. Vypadal docela jako pán, a myslím, že to byl bratr vašeho otce."

„Do které cizí země jel, Bessie?"

„Na ostrov tisíce mil daleko, kde dělají víno – komorník mi to řekl –"

„Madeira?" navrhla jsem.

„Ano, to je ono – to je přesně to slovo."

„Takže odejel?"

„Ano; v domě se nezdržel mnoho minut: paní s ním mluvila velmi povýšeně; pak mu říkala ‚úskočný obchodník'. Můj Robert soudí, že to byl vinný obchodník."

„Velmi pravděpodobně," odvětila jsem; „nebo možná písař či zástupce vinného obchodníka."

Bessie a já jsme ještě hodinu rozprávěly o starých časech, a pak musela odejít: viděla jsem ji ještě na pár minut ráno v Lowtonu, zatímco jsem čekala na dostavník. Rozešly jsme se nakonec u dveří hos-

tince U Brocklehursta tamtéž: každá se vydala svou cestou; ona se vypravila ke hřebenu Lowood Fell, kde měla potkat povoz, který ji měl vrátit do Gatesheadu, a já nastoupila do vozu, který mě měl odvézt k novým povinnostem a novému životu do neznámého okolí Millcote.

Kapitola 11.

Nová kapitola v románu je něco jako nová scéna v divadle; a když tentokrát opona půjde nahoru, čtenáři, musíte si představit, že vidíte pokoj v hostinci U Jiřího v Millcote, s velkými vzorovanými tapetami na stěnách, jaké v hostinských pokojích bývají; takový koberec, takový nábytek, takové ozdoby na krbové římse, takové tisky, včetně portrétu Jiřího Třetího, dalšího prince z Walesu a výjevu smrti generála Wolfa. To všechno vidíte při světle olejové lampy visící ze stropu a při světle výborného ohně, u něhož sedím ve svém plášti a klobouku; muf a deštník mi leží na stole, a já si zahřívám necitlivost a chlad, které jsem si přivodila šestnáctihodinovým vystavením syrovosti říjnového dne: vyjela jsem z Lowtonu ve čtyři hodiny ráno a městské hodiny v Millcote právě odbíjejí osm.

Čtenáři, i když se zdám být pohodlně uložena, nejsem v mysli docela klidná. Myslela jsem si, že když tu dostavník zastaví, bude tu někdo, kdo mě vyzvedne; úzkostlivě jsem se rozhlížela, sestupujíc po dřevěných stupátkách, která mi *boots*, čistič bot, k mému pohodlí postavil, a čekala jsem, že uslyším vyslovit své jméno a uvidím nějaký druh kočáru, který mě má odvézt do Thornfieldu. Nic podobného nebylo vidět; a když jsem se zeptala číšníka, zda se někdo neptal po slečně Eyrové, dostala jsem zápornou odpověď: nezbylo mi tedy než požádat, aby mě uvedli do soukromého pokoje: a tady čekám, zatímco mi myšlenky znepokojují všelijaké pochyby a strachy.

Je to velmi zvláštní pocit, když se nezkušené mládí cítí docela samo na světě, odříznuté od každého spojení, nejisté, zda přístav, k němuž

směřuje, lze dosáhnout, a mnoha překážkami zdrženo v návratu k tomu, který opustilo. Kouzlo dobrodružství ten pocit sladí, žhavý závan hrdosti ho zahřeje; ale pak jím tluče záchvěv strachu; a strach u mne převládl, když uplynula půlhodina a já jsem byla stále sama. Vzpomněla jsem si, že mám zazvonit.

„Je zde v okolí místo zvané Thornfield?" zeptala jsem se číšníka, který na zvonek odpověděl.

„Thornfield? Nevím, paní; zeptám se v šenku." Zmizel, ale okamžitě se objevil znovu:

„Jmenujete se Eyrová, slečno?"

„Ano."

„Nějaká osoba na vás tu čeká."

Vyskočila jsem, vzala muf a deštník a pospíchala do průchodu hostince: u otevřených dveří stál muž, a v pouličním svitu lampy jsem matně viděla jednospřežný povoz.

„To bude asi vaše zavazadlo, předpokládám?" řekl ten muž dost strohým tónem, když mě spatřil, ukazuje na můj kufr v průchodu.

„Ano." Vyzvedl ho na povoz, který byl jakýmsi vozíkem, a pak jsem nastoupila; než mě zavřel, zeptala jsem se ho, jak daleko je to do Thornfieldu.

„Něco jako šest mil."

„Jak dlouho nám potrvá, než se tam dostaneme?"

„Snad hodinu a půl."

Zavřel dveře vozu, vyšplhal na své sedadlo venku a vyjeli jsme. Postupovali jsme pomalu, a já měla dost času k přemýšlení; byla jsem spokojena, že jsem tak blízko konce své cesty; a jak jsem se opřela v tom pohodlném, byť ne elegantním povoze, přemítala jsem docela klidně.

„Soudě," pomyslela jsem si, „podle prostoty služebníka a povozu, paní Fairfaxová není nijak nápadná osoba: tím lépe; nežila jsem mezi vznešenými lidmi než jednou, a tenkrát mi s nimi bylo velmi mizerně.

Jsem zvědavá, zda bydlí sama, nepočítaje tu malou dívku; jestli ano, a jestli je v nějaké míře laskavá, určitě s ní vyjdu; udělám, co bude v mých silách; škoda, že snaha po nejlepším nevede vždy k cíli. V Lowoodu jsem tenhle slib dala, dodržela ho a podařilo se mi líbit; ale u paní Reedové, pamatuji si, moje nejlepší vždy bylo pohrdavě zavrženo. Prosím Boha, aby se paní Fairfaxová neukázala jako druhá paní Reedová; a kdyby se jí snad ukázala, nejsem zavázána u ní zůstat! ať se stane nejhorší, mohu dát inzerát znovu. Jak daleko už jsme na své cestě, zajímalo by mě?"

Spustila jsem okénko a vyhlédla ven; Millcote bylo za námi; soudě podle počtu jeho světel vypadalo jako místo značné velikosti, mnohem větší než Lowton. Nyní jsme byli, pokud jsem mohla posoudit, na jakési veřejné pastvině; ale po celé krajině byly roztroušené domy; cítila jsem, že jsme v odlišné oblasti než Lowood, lidnatější, méně malebné; živější, méně romantické.

Cesty byly těžké, noc mlhavá; můj průvodce nechal koně kráčet celou cestu, a hodina a půl se, opravdu věřím, protáhla na dvě hodiny; konečně se obrátil na svém sedadle a řekl:

„Vo moc toho už neni do Thornfieldu."

Opět jsem vyhlédla: míjeli jsme kostel; viděla jsem jeho nízkou, širokou věž proti nebi, a jeho zvon odbíjel čtvrt; viděla jsem také úzkou galaxii světel na úbočí kopce, značící vesnici nebo osadu. Asi za deset minut sestoupil řidič a otevřel dvojbranu: projeli jsme, a brána za námi třaskla. Pomalu jsme teď stoupali po příjezdové cestě a vyjeli jsme k dlouhému průčelí domu: v jednom okně krytém záclonou s obloukovou klenbou blikalo světlo svíčky; všechna ostatní okna byla tmavá. Vozík zastavil u hlavních dveří; otevřela je komorná; vystoupila jsem a vešla dovnitř.

„Pojďte, prosím, tudy, paní," řekla ta dívka; a já ji následovala přes čtvercovou vstupní síň s vysokými dveřmi po všech stranách: uvedla mě do pokoje, v němž mě dvojí osvětlení ohně a svíce zprvu oslepilo,

kontrastujíc s temnotou, k níž byly mé oči dvě hodiny zvyklé; když jsem však viděla, představil se mi útulný a milý obraz.

Útulná malá místnost; kulatý stůl u veselého ohně; vysoké starobylé křeslo, v němž seděla nejupravenější představitelná malá starší dáma, ve vdovském čepci, černých hedvábných šatech a sněhobílé mušelínové zástěře; přesně taková, jak jsem si představovala paní Fairfaxovou, jen méně vznešená a mírnějšího vzezření. Byla zaměstnána pletením; velká kočka seděla usedle u jejích nohou; zkrátka, nic nescházelo k dokončení ideálu domácího pohodlí. Uvítavější úvod pro novou guvernantku si lze stěží představit; nebyla tu žádná velkolepost, která by zavalila, žádná vznešenost, která by uváděla do rozpaků; a pak, jak jsem vešla, stará dáma vstala a rychle a laskavě mi vyšla vstříc.

„Jak se vám daří, drahá? Obávám se, že jste měla únavnou jízdu; John jezdí tak pomalu; musí vám být zima, pojďte k ohni."

„Paní Fairfaxová, předpokládám?" řekla jsem.

„Ano, uhodla jste: posaďte se, prosím."

Odvedla mě ke svému vlastnímu křeslu, a pak mi začala sundávat šál a rozvazovat tkanice klobouku; prosila jsem ji, aby si s tím nedávala takovou práci.

„Ach, žádná práce; řekla bych, že máte své vlastní ruce skoro ztuhlé zimou. Léo, uvařte trochu teplého negusu a ukrojte sendvič nebo dva: tady jsou klíče od komory."

A vytáhla ze své kapsy svazek klíčů tak dokonale hospodyňský a předala jej služce.

„Nuže, přisuňte se blíž k ohni," pokračovala. „Přivezla jste si zavazadlo s sebou, drahá, ne?"

„Ano, paní."

„Dohlédnu, aby ho odnesli do vašeho pokoje," řekla, a čile vyšla.

„Zachází se mnou jako s návštěvou," pomyslela jsem si. „Takové přivítání jsem nečekala; čekala jsem jen chlad a strnulost: tohle není,

co jsem slyšela o zacházení s guvernantkami; ale nesmím jásat příliš brzy."

Vrátila se; vlastníma rukama odklidila ze stolu své pletení a knihu či dvě, aby udělala místo pro tác, který Léa nyní přinesla, a pak mi občerstvení sama podala. Byla jsem dost zmatena, že se mi dostává víc pozornosti, než jsem kdy předtím zažila, a to ze strany mé zaměstnavatelky a nadřízené; ale protože se zdálo, že si sama nepřipadá, že by dělala něco mimo svou roli, uvážila jsem, že bude lépe přijmout její zdvořilosti tiše.

„Budu mít tu radost vidět slečnu Fairfaxovou dnes večer?" zeptala jsem se, když jsem se najedla toho, co mi nabídla.

„Co jste říkala, drahá? Jsem trochu nahluchlá," odpověděla ta hodná paní a přiblížila ucho k mým ústům.

Opakovala jsem otázku zřetelněji.

„Slečnu Fairfaxovou? Ach, vy myslíte slečnu Varensovou! Varensová je jméno vaší budoucí žákyně."

„Opravdu! Ona tedy není vaše dcera?"

„Ne – nemám rodinu."

Měla jsem navázat na svou první otázku a zeptat se, jak je s ní slečna Varensová spojena; ale vzpomněla jsem si, že není slušné ptát se příliš mnoho: ostatně, nepochybně se to časem dozvím.

„Jsem tak ráda," pokračovala, když se posadila proti mně a vzala kočku na kolena; „jsem tak ráda, že jste přijela; bude teď docela příjemné žít tu se společnicí. Jistě, kdykoli je tu příjemně; vždyť Thornfield je krásné staré sídlo, v posledních letech snad trochu zanedbané, ale přesto je to počestné místo; víte však, že v zimě se člověk cítí stesklivě, i kdyby byl v nejlepší části sám. Říkám sám – Léa je jistě milé děvče, a John a jeho žena jsou velmi slušní lidé; ale víte, jsou to jen služebnictvo, a člověk s nimi nemůže rozmlouvat jako s rovnými: musí si je držet v náležité vzdálenosti, aby neztratil svou autoritu. Loni v zimě (byla velmi tuhá, pamatujete-li si, a když zrovna nesněži-

lo, tak pršelo a foukalo) nepřišel k domu od listopadu do února jediný tvor kromě řezníka a listonoše; a já byla opravdu docela sklíčená, že jsem seděla noc za nocí sama; občas jsem si zavolala Léu, aby mi četla; ale ta ubohá dívka ten úkol, myslím, neměla moc ráda: cítila to jako omezení. Na jaře a v létě to šlo lépe: sluneční svit a dlouhé dny dělají takový rozdíl; a pak, zrovna na začátku letošního podzimu, přijela malá Adèla Varensová a její chůva: dítě hned oživí dům najednou; a teď jste tady vy, budu docela veselá."

Mé srdce se k té úctyhodné dámě opravdu rozehřálo, jak jsem ji poslouchala; přitáhla jsem si židli o něco blíž k ní a vyjádřila jsem své upřímné přání, aby pokládala mou společnost za tak příjemnou, jak očekává.

„Ale nebudu vás nutit vysedávat pozdě dnes v noci," řekla; „bije dvanáctá, a vy jste cestovala celý den: musíte být unavená. Pokud máte nohy dobře zahřáté, ukážu vám ložnici. Dala jsem připravit pokoj vedle svého; je to jen malý byt, ale myslela jsem si, že vám bude milejší než jedna z velkých komnat vpředu: ty mají jistě krásnější nábytek, ale jsou tak chmurné a osamělé, že já sama v nich nikdy nespávám."

Poděkovala jsem jí za její ohleduplnou volbu, a protože jsem se opravdu cítila dlouhou cestou unavená, vyjádřila jsem svou ochotu odejít na odpočinek. Vzala svíci a já jsem ji následovala z místnosti. Nejdřív šla pohlédnout, zda jsou vchodové dveře uzamčeny; vyňala ze zámku klíč a vedla mě po schodech nahoru. Schody i zábradlí byly z dubu; okno na schodišti bylo vysoké a mřížované; i ono, i dlouhá galerie, do níž ústily dveře ložnic, vypadaly, jako by patřily spíš chrámu než domu. Velmi chladný a sklepnímu podobný vzduch prostupoval schody a galerii, vnukal mi tesklivé představy prostoru a samoty; a já byla ráda, když mě konečně uvedla do mé komnaty, že je malá a zařízená v obyčejném, moderním stylu.

Když mi paní Fairfaxová přála laskavé dobré noci a já zajistila dveře, pomalu se rozhlédla a do jisté míry setřela ponuré dojmy, které mi způsobila ta široká předsíň, to temné a prostorné schodiště a ta dlouhá, chladná galerie, veselejším vzhledem své malé komnaty, vzpomněla jsem si, že po dni tělesné únavy a duševních starostí jsem konečně v bezpečném přístavu. Impuls vděčnosti mi naplnil srdce, a já poklekla u lože a vzdala díky tam, kam díky patřily; nezapomněla jsem před tím, než jsem vstala, vyprosit si pomoc na své další cestě a sílu zasloužit si laskavost, která mi byla tak upřímně nabídnuta dřív, než jsem si ji vysloužila. Mé lůžko té noci neneslo žádné trny; můj osamělý pokoj žádné strachy. Zároveň unavená a spokojená, usnula jsem brzy a hluboce: když jsem procitla, byl bílý den.

Komnata mi připadala jako jasné malé místo, jak slunce svítilo mezi veselými modrými cícovými záclonkami oken a ukazovalo tapetované stěny a koberec na podlaze, tak nepodobné nahým prknům a potřísněné omítce Lowoodu, že se mi při tom pohledu rozjasnilo. Vnějšky mají veliký vliv na mladé: pomyslela jsem si, že se pro mě začíná krásnější období života, které bude mít své květy a potěšení, stejně jako své trny a tíhy. Mé schopnosti, probuzené změnou prostředí, novým polem nabízeným naději, se zdály být všechny v pohybu. Nedokážu přesně určit, co očekávaly, ale bylo to něco příjemného: ne snad toho dne nebo toho měsíce, ale v nějakém neurčitém budoucím období.

Vstala jsem; oblékla jsem se pečlivě: nucena být prostá – neboť jsem neměla žádný oděv, který by nebyl ušit s nejkrajnější prostotou – od přírody jsem přesto měla snahu být úhledná. Neměla jsem ve zvyku zanedbávat vzhled nebo nedbat dojmu, který dělám: naopak, vždy jsem si přála vypadat co nejlépe a líbit se, jak jen můj nedostatek krásy dovoloval. Někdy jsem litovala, že nejsem hezčí; občas jsem si přála mít růžové tváře, rovný nos a malá ústa jako třešničku; toužila jsem být vysoká, vznešeného zjevu a jemných proporcí; cítila jsem to jako neštěstí, že jsem tak drobná, tak bledá a mám rysy tak nepravidelné

a tak výrazné. A proč jsem měla tyhle touhy a tyhle lítosti? Těžko bych uměla říci: tenkrát jsem to nedovedla jasně říci ani sama sobě; a přece jsem měla důvod, a logický, přirozený důvod. Nicméně, když jsem si velmi hladce učesala vlasy a oblékla si černé šaty – které, ač kvakerské, měly aspoň přednost dokonalého střihu – a upravila si čistý bílý límeček, pomyslela jsem si, že budu dost slušně vypadat, abych se objevila před paní Fairfaxovou, a že moje nová žákyně ode mě aspoň nebude odstupovat s nelibostí. Když jsem otevřela okno ložnice a viděla, že nechávám všechno rovné a úhledné na toaletce, odvážila jsem se vyjít.

Procházejíc dlouhou a kobercem pokrytou galerií, sestupovala jsem po kluzkých dubových stupních; pak jsem došla do vstupní síně: na okamžik jsem se tam zastavila; podívala jsem se na pár obrazů na stěnách (jeden, pamatuji si, představoval zachmuřeného muže v kyrysu, druhý dámu s napudrovanými vlasy a perlovým náhrdelníkem), na bronzovou lampu zavěšenou ze stropu, na velké hodiny, jejichž skříň byla z dubu podivuhodně vyřezávaná a časem a oděrem zčernala jako eben. Všechno mi připadalo velmi vznešené a majestátní; ale byla jsem na velkolepost málo zvyklá. Hlavní dveře, zpola prosklené, byly otevřeny; překročila jsem práh. Bylo krásné podzimní jitro; rané slunce svítilo klidně na zhnědlé háje a stále ještě zelená pole; postupujíc na trávník, zvedla jsem oči a prohlížela si průčelí sídla. Bylo třípatrové, rozměrů ne obrovských, i když značných: panské sídlo šlechtického gentlemana, nikoli lordovo sídlo: cimbuří kolem vrchu mu dávalo malebný vzhled. Jeho šedé průčelí dobře vystupovalo z pozadí vraního hnízdiště, jehož krákorající nájemníci právě letěli: přelétali trávník a pozemky, aby přistáli na veliké louce, od níž byly odděleny ponořeným příkopem, a kde řada mohutných starých hlohů, silných, uzlovitých a širokých jako duby, hned osvětlovala etymologii pojmenování sídla. Dále v dálce byly kopce: ne tak vysoké jako ty kolem Lowoodu, ne tak skalnaté, ne tak podobné hradbám oddělujícím od živého světa;

ale přece dost tiché a osamělé kopce, které jako by Thornfield obklopovaly odlehlostí, jakou jsem tak blízko rušné lokality Millcote nečekala najít. Malá osada, jejíž střechy splývaly se stromy, se táhla po úbočí jednoho z těch kopců; místní kostel stál blíž Thornfieldu: jeho stará věž vykukovala nad pahorkem mezi domem a bránou.

Ještě jsem si vychutnávala klidný výhled a příjemný čerstvý vzduch, ještě jsem s rozkoší poslouchala krákání havranů, ještě jsem prohlížela široké, prošedivělé průčelí sídla a myslela si, jak veliké je to místo, aby ho obývala jedna osamocená malá paní jako paní Fairfaxová, když se ta paní objevila ve dveřích.

„Jakže! už venku?" řekla. „Vidím, že vstáváte brzy." Přistoupila jsem k ní, a byla jsem přivítána srdečným polibkem a stiskem ruky.

„Jak se vám Thornfield líbí?" zeptala se. Řekla jsem jí, že se mi velmi líbí.

„Ano," řekla, „je to pěkné místo; ale obávám se, že upadne v nepořádek, pokud si pan Rochester nevezme do hlavy, aby sem přijel a trvale sídlil; nebo ho aspoň navštěvoval o něco častěji: velké domy a krásné pozemky vyžadují přítomnost majitele."

„Pan Rochester!" zvolala jsem. „Kdo to je?"

„Majitel Thornfieldu," odpověděla klidně. „Nevěděla jste, že se jmenuje Rochester?"

Samozřejmě že nevěděla – nikdy jsem o něm předtím neslyšela; ale stará dáma zřejmě pokládala jeho existenci za všeobecně známou skutečnost, s níž musí být každý instinktivně obeznámen.

„Myslela jsem," pokračovala jsem, „že Thornfield patří vám."

„Mně? Bůh s vámi, dítě; takový nápad! Mně! Já jsem jen hospodyně – správce. Jistě jsem s Rochestery vzdáleně příbuzná po matčině straně, nebo aspoň můj manžel byl; byl duchovním, farářem v Hay – té vesničce tam dole na kopci – a tenhle kostel u brány byl jeho. Matka současného pana Rochestera byla Fairfaxová a sestřenice druhého stupně mého manžela: ale nikdy si na to spříznění nezakládám – ve

skutečnosti to pro mě nic není; považuji se zcela za obyčejnou hospodyni: můj zaměstnavatel je vždy zdvořilý, a víc neočekávám."

„A ta malá dívka – moje žákyně!"

„Je to chráněnka pana Rochestera; pověřil mě, abych pro ni našla guvernantku. Chtěl ji, pokud vím, nechat vychovávat tady v hrabství. A tady už jde, se svou *bonne*, jak říká své chůvě." Záhada byla rozluštěna: ta vlídná a dobrosrdečná paní vdova nebyla žádná velká dáma, nýbrž závislá osoba jako já sama. Neměla jsem ji o nic méně ráda, naopak – zalíbila se mi ještě víc. Rovnost mezi námi byla skutečná, ne pouhý výsledek její blahosklonnosti: tím lépe – moje postavení bylo o to volnější.

Zatímco jsem o tom objevu uvažovala, přiběhla po trávníku malá dívka a za ní její chůva. Pohlédla jsem na svou žákyni, která si mě zprvu zřejmě ani nevšimla: byla to opravdu ještě dítě, snad sedm nebo osm let, útlé postavy, s bledou tvářičkou drobných rysů a s bujnou hřívou vlasů splývajících v kadeřích až po pás.

„Dobré ráno, slečno Adèlo," řekla paní Fairfaxová. „Pojď a pozdrav paní, která tě bude učit a udělá z tebe jednoho dne chytrou slečnu." Přistoupila blíž.

„*C'est là ma gouvernante!*" prohlásila a ukázala na mě, přitom se obracela ke své chůvě; ta odpověděla:

„*Mais oui, certainement.*"

„Jsou to cizinky?" zeptala jsem se udiveně, když jsem slyšela francouzštinu.

„Chůva je cizinka a Adèla se narodila na kontinentě; a pokud vím, do letoška před půlrokem ho ani nikdy neopustila. Když sem přišla, neuměla ani slovo anglicky; teď už se trochu domluví: já jí nerozumím, protože to tak míchá s francouzštinou; ale vy jí jistě bez potíží porozumíte."

Měla jsem naštěstí tu výhodu, že mě francouzsky učila Francouzka; a protože jsem si vždycky dávala záležet, abych s madame Pierrotovou

mluvila co nejčastěji, a kromě toho jsem se posledních sedm let denně učila nazpaměť kus francouzštiny – snažila se o přízvuk a napodobovala co nejvěrněji výslovnost své učitelky – získala jsem jakousi obratnost a správnost v tom jazyce a nebylo pravděpodobné, že bych se s mademoiselle Adèlou dostala do velkých rozpaků. Když se dozvěděla, že budu její guvernantkou, přistoupila ke mně a podala mi ruku; a jak jsem ji vedla ke snídani, oslovila jsem ji několika větami v její mateřštině: zprvu odpovídala stroze, ale když jsme usedly ke stolu a ona si mě svýma velkýma oříškovýma očima prohlížela asi deset minut, náhle se rozpovídala plynně.

„Ach!" vykřikla francouzsky, „vy mluvíte mou řečí stejně dobře jako pan Rochester: můžu s vámi mluvit stejně jako s ním a Sophie taky. To ji potěší: tady jí nikdo nerozumí, paní Fairfaxová je úplně Angličanka. Sophie je moje chůva; přijela se mnou přes moře na velké lodi s komínem, který kouřil – jak ten kouřil! – a já jsem byla nemocná a Sophie taky a pan Rochester taky. Pan Rochester si lehl na pohovku v krásném pokoji, kterému se říkalo salon, a Sophie a já jsme měly postýlky jinde. Málem jsem ze své vypadla; byla jako police. A mademoiselle – jak se jmenujete?"

„Eyrová – Jana Eyrová."

„Erová? Bah! To nedokážu říct. No, naše loď přistála ráno, ještě než se docela rozednilo, u velkého města – obrovského města s velmi tmavými domy, všechno zakouřené; vůbec ne jako to hezké čisté městečko, odkud jsem přijela; a pan Rochester mě přenesl v náručí po prkně na břeh a Sophie šla za ním, a všichni jsme nasedli do kočáru, který nás odvezl do krásného velikého domu, většího než tenhle a hezčího, říkalo se mu hotel. Zůstali jsme tam skoro týden: Sophie a já jsme každý den chodily do velikého zeleného místa plného stromů, říkalo se mu Park; a bylo tam vedle mě spousta jiných dětí a rybník s krásnými ptáky, a ty jsem krmila drobky."

„Rozumíte jí, když takhle překotně mluví?" zeptala se paní Fairfaxová.

Rozuměla jsem jí velmi dobře, protože jsem byla zvyklá na plynulý jazyk madame Pierrotové.

„Byla bych ráda," pokračovala dobrá paní, „kdybyste jí položila otázku nebo dvě o jejích rodičích: zajímalo by mě, jestli si je pamatuje."

„Adèlo," zeptala jsem se, „s kým jsi žila, když jsi byla v tom hezkém čistém městečku, o kterém jsi mluvila?"

„Žila jsem dávno s maminkou; ale ta odešla ke Svaté Panně. Maminka mě učila tancovat a zpívat a říkat básničky. Chodila k ní spousta pánů a dám, a já jsem před nimi tancovala, nebo jsem jim sedala na klín a zpívala jim: líbilo se mi to. Mám vám teď zazpívat?"

Dojídala snídani, a tak jsem jí dovolila, aby ukázala vzorek svých umů. Slezla ze židle, přišla ke mně a usadila se mi na klín; pak si složila svoje malé ruce slušně před sebou, zahodila kadeře dozadu, zvedla oči ke stropu a začala zpívat árii z nějaké opery. Byl to zpěv opuštěné dámy, která poté, co oplakává nevěrnost svého milence, přivolává si na pomoc pýchu; nařídí komorné, ať ji oblékne do nejzářivějších šperků a nejbohatších rouch, a rozhodne se setkat se s tím nevěrným ještě tu noc na plese a dokázat mu veselostí svého vystupování, jak málo na ni jeho opuštění zapůsobilo.

Námět se zdál zvláštně vybraný pro dětskou zpěvačku; ale myslím, že pointa představení ležela v tom slyšet tóny lásky a žárlivosti rozechvívané šeplavým dětským hláskem; a ve velmi špatném vkusu ta pointa byla: aspoň já jsem si to myslela.

Adèla zazpívala tu kanzonettu docela líbě a s *naïveté* svého věku. Když to měla za sebou, seskočila mi z klína a řekla: „A teď, mademoiselle, vám přednesu nějaké básně."

Zaujala postoj a začala: „*La Ligue des Rats: fable de La Fontaine.*" Pak odrecitovala ten kousek s pečlivostí k interpunkci a důrazu, s pružno-

stí hlasu a přiléhavostí gesta tak neobvyklou v jejím věku, že to prozrazovalo pečlivý výcvik.

„To tě ten kousek naučila maminka?" zeptala jsem se.

„Ano, a vždycky to říkala takhle: *‚Qu'avez vous donc? lui dit un de ces rats; parlez!'* Nutila mě zvednout ruku – takhle – abych si pamatovala pozvednout hlas u otázky. Mám vám teď zatancovat?"

„Ne, to stačí: ale po tom, co máma odešla ke Svaté Panně, jak říkáš, s kým jsi pak žila?"

„S madame Frédéric a jejím manželem: starala se o mě, ale není mi vůbec příbuzná. Myslím, že je chudá, protože neměla tak krásný dům jako máma. Nebyla jsem tam dlouho. Pan Rochester se mě zeptal, jestli bych chtěla s ním žít v Anglii, a já jsem řekla ano; protože pana Rochestera jsem znala dřív než madame Frédéric, a vždycky na mě byl hodný a dával mi hezké šatečky a hračky: ale vidíte, nedodržel slovo, protože mě přivezl do Anglie a teď se zase sám vrátil pryč, a nikdy ho nevidím."

Po snídani jsme se s Adèlou odebraly do knihovny, kterou pan Rochester, jak se zdálo, určil k užívání jako učebnu. Většina knih byla uzamčena za skleněnými dveřmi; ale jedna knihovní skříň zůstala otevřená a obsahovala všechno, co mohlo být potřeba v oboru základních učebnic, a několik svazků lehčí literatury, poezii, životopisy, cestopisy, pár románů a tak dále. Zřejmě usoudil, že to je všechno, co bude guvernantka potřebovat pro vlastní četbu; a vskutku, prozatím mi to bohatě stačilo; ve srovnání s těmi hubenými útržky, které jsem v Lowoodu občas dokázala posbírat, se tu nabízela štědrá úroda zábavy a poučení. V tom pokoji bylo také klavírní pianino, zcela nové a znamenitého tónu; dále stojan na malování a dvojice globusů.

Svou žákyni jsem shledala dost poslušnou, ačkoli neochotnou se přičinit: nebyla zvyklá na žádný pravidelný druh zaměstnání. Cítila jsem, že by nebylo rozumné hned ji přespříliš svazovat; proto, když jsem si s ní dlouho povídala a trochu jsem ji přiměla, aby se něco na-

učila, a když dopoledne pokročilo k poledním, dovolila jsem jí, aby se vrátila ke své chůvě. Potom jsem si předsevzala vyplnit čas do oběda tím, že jí nakreslím několik malých náčrtků k užitku.

Jak jsem šla po schodech nahoru pro svou kreslířskou složku a tužky, paní Fairfaxová na mě zavolala: „Vaše dopolední vyučování je, předpokládám, u konce?" Byla v pokoji, jehož křídlové dveře stály dokořán: vešla jsem, jakmile mě oslovila. Byla to velká, vznešená komnata s nachovými křesly a záclonami, s tureckým kobercem, se stěnami obloženými ořechovým dřevem, s jedním obrovským oknem bohatým na barevné sklo a s vysokým, vznešeně štukovaným stropem. Paní Fairfaxová oprašovala několik váz z krásného nachového kazivce, které stály na příborníku.

„Jaký krásný pokoj!" zvolala jsem a rozhlížela se; nikdy předtím jsem neviděla nic, co by bylo ani zpola tak impozantní.

„Ano, to je jídelna. Právě jsem otevřela okno, aby sem trochu zavál vzduch a slunce; všechno v málo obývaných komnatách tak zvlhne; salon támhle vypadá jako hrobka."

Ukázala na širokou klenbu, odpovídající oknu, a stejně jako ono zahalenou záclonou v tyrské nachové, teď vykasanou. Vystoupala jsem k ní po dvou širokých stupních, podívala se skrze a měla jsem dojem, že vidím vílí místo – tak jasný mým nezkušeným očím ten výhled připadal. A přitom to byl pouze velice hezký salon a za ním budoár, oba potažené bílými koberci, na nichž jako by ležely zářivé věnce květin; oba se stropy ve sněhových štukách bílých hroznů a vinných listů, pod kterými v bohatém kontrastu plály karmínové pohovky a otomany; zatímco ozdoby na bledě parijské římse krbu byly z jiskřícího českého skla, rubínově červeného; a mezi okny veliká zrcadla opakovala to všeobecné prolínání sněhu a ohně.

„V jakém pořádku ty pokoje udržujete, paní Fairfaxová!" řekla jsem. „Žádný prach, žádné plátěné přehozy: nebýt toho, že je vzduch chladný, člověk by myslel, že se tu bydlí denně."

„Vidíte, slečno Eyrová, přestože návštěvy pana Rochestera tady jsou vzácné, bývají vždy náhlé a nečekané; a jelikož jsem zpozorovala, že ho to dráždí, když tu najde všechno zahaleno, a když se po jeho příjezdu musí všechno zbrkle chystat, pokládala jsem za nejlepší udržovat pokoje v pohotovosti."

„Je pan Rochester náročný, vybíravý muž?"

„Nijak zvláště; ale má gentlemanský vkus a návyky a očekává, že se věci budou spravovat podle nich."

„Máte ho ráda? Mají ho lidé obecně rádi?"

„Ale ano; rod je tu vždycky vážený. Skoro všechna půda v okolí, kam dohlédnete, patří Rochesterům od nepaměti."

„Dobře, ale když jeho půdu necháme stranou, máte ho ráda? Mají ho rádi pro něho samého?"

„*Já* nemám důvod ho nemít ráda; a myslím, že ho jeho nájemci považují za spravedlivého a velkorysého pána: ale on mezi nimi nikdy mnoho nebydlel."

„Ale nemá nějaké zvláštnosti? Co je, krátce řečeno, za člověka?"

„Och! jeho charakter je, předpokládám, bez poskvrnky. Je snad trochu zvláštní: hodně cestoval, hodně toho viděl ve světě, myslím. Dovedu si představit, že je bystrý, ale moc jsem s ním nikdy nemluvila."

„V čem je zvláštní?"

„Nevím – není to snadné popsat – nic nápadného, ale cítíte to, když s vámi mluví; nejste si vždy jistá, zda žertuje nebo mluví vážně, zda je potěšen nebo naopak; prostě mu úplně nerozumíte – aspoň já ne: ale na tom nezáleží, je to velmi dobrý pán."

To bylo všechno, co jsem se o jejím a mém zaměstnavateli dozvěděla od paní Fairfaxové. Jsou lidé, kteří zřejmě nemají tušení, jak načrtnout charakter, pozorovat a popsat výrazné body, ať na osobách, nebo na věcech: dobrá paní zjevně do této třídy patřila; mé otázky ji mátly, ale nerozpovídaly ji. Pan Rochester byl v jejích očích pan Rochester; gentleman, pozemkový statkář – nic víc: dál se nedoptávala a nehle-

dala, a zjevně se divila, že já stojím o jasnější představu o tom, kdo vlastně je.

Když jsme opustily jídelnu, navrhla, že mi ukáže zbytek domu; a já ji následovala nahoru a dolů po schodech, přičemž jsem se cestou obdivovala; vše bylo pěkně uspořádáno a pěkné. Velké přední komnaty mi připadaly obzvlášť vznešené: a některé pokoje ve třetím poschodí, i když temné a nízké, byly zajímavé svým nádechem starodávnosti. Nábytek, jenž byl kdysi určen pro dolní komnaty, sem byl časem postupně přesouván, jak se měnila móda: nedokonalé světlo, které dopadalo úzkými okénky, odhalovalo postele staré sto let; truhly z dubu nebo ořechu, které se svými zvláštními řezbami palmových ratolestí a cherubích hlav podobaly nápadným typům hebrejské archy; řady důstojných křesel s vysokými opěradly a úzkými sedadly; stolice ještě starobylejší, na jejichž polštářovaných vrcholcích byly dosud patrné stopy pozapomenutých výšivek, zhotovených prsty, jež byly již po dvě generace rakevním prachem. Všechny tyto památky dávaly třetímu poschodí Thornfieldu nádech domu minulosti: svatyně paměti. Měla jsem ráda to ztišení, tu ponurost, tu starosvětskost těchto útočišť ve dne; ale v žádném případě jsem netoužila po noci strávené na jedné z těch širokých těžkých postelí: některé byly uzavřené dubovými dveřmi; jiné zastíněné starými anglickými závěsy vyšívanými hustou prací, zobrazující podobizny podivných květů a podivnějších ptáků a nejpodivnějších lidských bytostí – vše by vskutku vypadalo podivně v bledém svitu měsíce.

„Spí služebnictvo v těchto pokojích?" zeptala jsem se.

„Ne; ti bydlí v řadě menších komnat vzadu; nikdy tu nikdo nespí: skoro by se dalo říct, že kdyby na Thornfieldu byl nějaký duch, tady by měl své sídlo."

„I já si to myslím: tedy žádného ducha nemáte?"

„Žádného, o kterém bych kdy slyšela," odpověděla paní Fairfaxová s úsměvem.

„Ani tradice nějakého? žádné pověsti nebo strašidelné příběhy?"

„Myslím, že ne. A přece se říká, že Rochesterové byli ve svém čase spíš prudký než pokojný rod: snad proto teď v hrobech odpočívají tak klidně."

„Ano – ‚po horečnatém kolotání života již dobře spí'," zamumlala jsem. „Kam teď jdete, paní Fairfaxová?" neboť se zvedala k odchodu.

„Na cimbuří; půjdete se podívat na výhled odtamtud?" Následovala jsem ji dál, po velmi úzkém schodišti až k podkrovím, a odtud po žebříku a dveřmi padacího poklopu na střechu síně. Byla jsem teď v jedné rovině s hnízdišti vran a viděla jsem do jejich hnízd. Nahnula jsem se přes cimbuří a dívala se daleko dolů; prohlížela jsem si pozemky, rozestřené jako mapa: zářivě sametový trávník, těsně obepínající šedou základnu sídla; pole, široké jako park, poseté starými stromy; les, zešedlý a sprahlý, protnutý zřetelně zarostlou stezkou, zelenější mechem než stromy listím; kostel u brány, cesta, tiché pahorky, všechno odpočívající ve slunci podzimního dne; obzor ohraničený příznivým nebem, modrým, mramorovaným perlovou bělí. Žádný rys toho výjevu nebyl mimořádný, ale všechno bylo potěšující. Když jsem se od výhledu odvrátila a přešla znovu kolem padacího poklopu, sotva jsem viděla cestu dolů po žebříku; podkroví mi připadalo černé jako hrobka ve srovnání s tou blankytnou klenbou, k níž jsem vzhlížela, a s tou scenérií osvětlenou sluncem – hájem, pastvinou a zeleným pahorkem –, jejímž středem byla síň a na niž jsem pohlížela s potěšením.

Paní Fairfaxová se chvíli zdržela, aby zavřela padací poklop; já jsem tápavě našla výpad z podkroví a začala jsem sestupovat po úzkém půdním schodišti. Zdržela jsem se v dlouhé chodbě, kam schodiště ústilo a která oddělovala přední a zadní pokoje třetího poschodí: byla úzká, nízká a šerá, s jediným oknem v nejzazším konci, a vypadala se svými dvěma řadami malých černých dveří, všech zavřených, jako chodba v zámku nějakého Modrovousa.

Zatímco jsem tiše kráčela, zarazil mě ten poslední zvuk, jaký jsem v tak klidném kraji čekala – smích. Zvláštní smích; zřetelný, formální, bezveselý. Zastavila jsem se: zvuk na okamžik ustal; pak začal znovu, hlasitěji: zprvu, i když zřetelný, byl totiž velmi tichý. Odezněl v hlučné salvě, která jako by probudila ozvěnu v každé osamělé komnatě; ačkoliv vyšel jen z jedné, a já bych uměla ukázat dveře, odkud ty tóny vycházely.

„Paní Fairfaxová!" zavolala jsem, neboť jsem nyní slyšela, jak sestupuje po velkém schodišti. „Slyšela jste ten hlasitý smích? Kdo to je?"

„Nejspíš někdo ze služebnictva," odpověděla; „asi Grace Poolová."

„Slyšela jste ho?" zeptala jsem se znovu.

„Ano, zřetelně: slýchám ji často: šije v jednom z těchto pokojů. Někdy je u ní Léa; často spolu dělají hluk."

Smích se opakoval ve svém tichém, slabikovitém tónu a skončil zvláštním mumláním.

„Grace!" zvolala paní Fairfaxová.

Vskutku jsem nečekala, že by nějaká Grace odpověděla; neboť ten smích byl tak tragický, tak nadpřirozený, jaký jsem kdy slyšela; a nebýt toho, že bylo vrcholné poledne a že žádná okolnost strašidelnosti to zvláštní chechotání neprovázela – nebýt toho, že ani scéna, ani roční doba nebyly nakloněny strachu – byla bych se pověrčivě bála. Avšak dění mi ukázalo, že jsem byla pošetilá, když jsem pociťovala i jen překvapení.

Nejbližší dveře se otevřely a vyšla služka – žena mezi třiceti a čtyřiceti; postava zavalitá, hranatá, s rezavými vlasy a s tvrdou, prostou tváří: méně romantickou nebo méně strašidelnou zjevnost si lze stěží představit.

„Příliš mnoho hluku, Grace," řekla paní Fairfaxová. „Pamatuj na pokyny!" Grace se mlčky uklonila a vešla zpět.

„Je to osoba, kterou tu máme na šití a na pomoc Lée při její pokojské práci," pokračovala vdova; „v některých bodech ne zcela bez vý-

hrad, ale snaží se slušně. Mimochodem, jak se vám dnes ráno dařilo s vaší novou žákyní?"

Rozmluva, takto obrácená na Adèlu, pokračovala, až jsme došly do osvětleného a veselého prostoru dole. Adèla nám přiběhla naproti do vstupní síně a volala:

„*Mesdames, vous êtes servies!*" a dodala: „*J'ai bien faim, moi!*"

Oběd jsme našly připravený a čekající na nás v pokoji paní Fairfaxové.

Kapitola 12.

Slib pokojné dráhy, který jako by moje první klidné uvedení na Thornfield skládalo, se při delším obeznámení s místem a jeho obyvateli neukázal lživý. Paní Fairfaxová se ukázala být tím, čím se zdála: ženou klidné povahy, dobromyslnou, s dostatečným vzděláním a průměrnou inteligencí. Moje žákyně byla živé dítě, zkažené rozmazlováním a povolností, a proto někdy svéhlavé; ale jelikož byla zcela svěřena do mé péče a žádné nemoudré zasahování z žádné strany nikdy nepřekřížilo mé plány na její zlepšení, brzy zapomněla na své malé rozmary a stala se poslušnou a učenlivou. Neměla žádné velké nadání, žádné výrazné rysy charakteru, žádný zvláštní rozvoj citu nebo vkusu, jenž by ji povznesl o palec nad obvyklou úroveň dětství; ale neměla také žádnou vadu nebo zlozvyk, který by ji pod ni srazil. Dělala rozumné pokroky, chovala ke mně živou, byť možná ne příliš hlubokou náklonnost; a svou prostotou, veselým štěbetáním a snahami líbit se ve mně na oplátku vzbuzovala tolik přívazu, abychom byly obě spokojené ve své vzájemné společnosti.

Tahle slova, *par parenthèse*, budou lidé, kteří zastávají slavnostní nauky o andělské povaze dětí a o povinnosti těch, komu je svěřena jejich výchova, pojmout k nim modlosložebnou oddanost, pokládat za chladná: ale já nepíšu, abych lichotila rodičovskému egoismu, abych opakovala frázi nebo podpírala humbuk; já pouze říkám pravdu. Cítila jsem svědomitou starost o Adèlin blahobyt a pokroky a tichou náklonnost k jejímu malému já: právě tak, jako jsem chovala vůči paní Fairfaxové vděčnost za její laskavost a potěšení z její společnosti úměrné

tomu klidnému zalíbení, které měla ke mně, a umírněnosti její mysli a povahy.

Ať mě viní, kdo chce, dodám-li k tomu, že chvílemi, když jsem si šla sama projít po pozemcích; když jsem došla k bráně a dívala se jí po cestě; nebo když si Adèla hrála se svou chůvou a paní Fairfaxová dělala v komoře zavařeniny, vystoupala jsem po třech schodištích, pozvedla padací poklop podkroví, dostala se na cimbuří a hleděla daleko nad odloučená pole a pahorky a podél šeré linie oblohy – že tehdy jsem toužila po síle vidění, jež by překročila ten limit; jež by dosáhla toho rušného světa, měst, krajin plných života, o nichž jsem slyšela, ale které jsem nikdy neviděla – že tehdy jsem si přála víc praktické zkušenosti, než jsem měla; víc styku s mými bližními, víc obeznámenosti s rozmanitostí charakterů, než bylo zde v mém dosahu. Cenila jsem si toho, co bylo dobré na paní Fairfaxové, a toho, co bylo dobré na Adèle; ale věřila jsem v existenci jiných a živějších druhů dobra, a v co jsem věřila, to jsem si přála spatřit.

Kdo mě viní? Mnozí, nepochybně; a budou mi říkat nespokojená. Nemohla jsem jinak: ten neklid byl v mé povaze; chvílemi mě bolestně rozrušoval. Jediná úleva mi pak byla chodit po chodbě třetího poschodí sem a tam, v bezpečí ticha a samoty toho místa, a dovolit zraku své mysli dlít na jakýchkoli zářivých vizích, které se před ním zvedaly – a jistě jich byla mnohá a plamenná; nechat své srdce zdvihat se tím jásavým pohybem, který je, zatímco je naplňoval úzkostí, zároveň rozpínal životem; a nejlépe ze všeho, otevřít své vnitřní ucho příběhu, který nikdy neskončil – příběhu, který moje představivost tvořila a bez přestání vyprávěla; překypujícímu všemi těmi příhodami, životem, ohněm, citem, po nichž jsem toužila a jež jsem ve svém skutečném bytí neměla.

Je marné říkat, že lidské bytosti by se měly spokojit s klidem: potřebují jednání; a vytvoří si je, nenaleznou-li je. Miliony jsou odsouzeny k ještě tišímu údělu, než je můj, a miliony tiše povstávají proti svému

osudu. Nikdo neví, kolik vzpour kromě politických kvasí v masách života, které zalidňují zemi. O ženách se předpokládá, že jsou obecně velmi klidné: ale ženy cítí stejně jako muži; potřebují cvik pro své schopnosti a pole pro své úsilí, stejně jako to potřebují jejich bratři; trpí příliš strnulým omezením, příliš bezvýhradnou stagnací, přesně tak, jak by trpěli muži; a je úzkoprsé od jejich privilegovanějších bližních říkat, že se mají omezit na dělání pudinků a pletení punčoch, na hraní na klavír a vyšívání kabelek. Je neuvážené je kárat nebo se jim smát, chtějí-li dělat víc nebo naučit se víc, než co obyčej prohlásil za nutné pro jejich pohlaví.

Když jsem tak byla sama, nezřídka jsem slýchávala smích Grace Poolové: tu samou salvu, to samé tiché, pomalé ha! ha!, které mě napoprvé zamrazilo: slýchávala jsem také její výstřední mumlání; podivnější než její smích. Byly dny, kdy byla docela mlčenlivá; ale byly i jiné, kdy jsem si neuměla ty zvuky, které vydávala, vysvětlit. Někdy jsem ji vídala: vycházela ze svého pokoje s miskou, nebo s talířem, nebo s podnosem v ruce, sešla do kuchyně a brzy se vrátila, obvykle (och, romantický čtenáři, odpusť mi, že říkám prostou pravdu!) nesouc konvici černého piva. Její zjev vždy působil jako chladná sprcha na zvědavost, kterou vzbuzovala její ústní podivnost: s tvrdými rysy a vážným klidem neměla žádný bod, k němuž by se zájem mohl upoutat. Učinila jsem několik pokusů ji přivést k hovoru, ale zdála se osobou slov skrovných: jednoslabičná odpověď obvykle každé úsilí toho druhu brzy zarazila.

Ostatní členové domácnosti, totiž John a jeho žena, pokojská Léa a francouzská chůva Sophie, byli slušní lidé; ale v žádném ohledu pozoruhodní; se Sophií jsem obvykle mluvila francouzsky a občas jsem jí kladla otázky o její rodné zemi; ale neměla popisnou ani vyprávěčskou povahu a obvykle dávala tak nicotné a popletené odpovědi, že spíš odrazovaly, než povzbuzovaly k dalším dotazům.

Říjen, listopad, prosinec minuly. Jednoho lednového odpoledne vyprosila paní Fairfaxová Adèle volno, protože ta byla nachlazená; a jelikož Adèla tu prosbu podporovala s takovým zápalem, že mi připomněla, jak drahocenné byly občasné prázdniny v mém vlastním dětství, vyhověla jsem, soudíc, že dobře učiním, projevím-li v tom bodě povolnost. Byl to pěkný, klidný den, přestože velmi studený; byla jsem unavená celodopoledním sezením v knihovně: paní Fairfaxová právě napsala dopis, který čekal na odeslání, a tak jsem si vzala čepec a plášť a sama se nabídla, že ho odnesu do Hay; vzdálenost dvou mil by byla příjemnou zimní odpolední procházkou. Když jsem Adèlu pohodlně usadila do její malé židličky u krbu v salonku paní Fairfaxové a dala jí nejlepší voskovou panenku (kterou jsem obvykle držela zabalenou ve stříbrném papíře v zásuvce), aby si s ní hrála, a knihu pohádek pro změnu zábavy; a když jsem odpověděla na její „*Revenez bientôt, ma bonne amie, ma chère Mdlle. Jeannette*" polibkem, vyrazila jsem.

Země byla tvrdá, vzduch tichý, cesta osamělá; šla jsem rychle, dokud mi nebylo teplo, a pak jsem šla pomalu, abych si vychutnala a rozebrala ten druh potěšení, které si na mě v té hodině a situaci schystalo. Byly tři hodiny; kostelní zvon odbíjel, když jsem procházela pod zvonicí: kouzlo té hodiny spočívalo v jejím blížícím se šeření, v nízko sklouzávajícím a bledě svítícím slunci. Byla jsem míli od Thornfieldu, v cestě proslulé letními divokými růžemi, podzimními oříšky a ostružinami, a i teď chovající několik korálových pokladů v šípcích a bobulích hlohu; její největší zimní rozkoš však ležela v naprosté samotě a bezlistém odpočinku. Pohyboval-li se dech vzduchu, nevydával tu žádný zvuk; neboť nebyl tu žádný cesmín, žádný stále zelený strom, který by zašelestil, a svlečené keře hlohu a lísky byly tak nehybné jako bílé, otlučené kameny, které tvořily dlažbu uprostřed stezky. Daleko široko po obou stranách nebyla než pole, na nichž teď žádný dobytek nespásal; a malí hnědí ptáci, kteří se občas pohnuli v živém plotě, vypadali jako jednotlivé rezavé listy, které zapomněly spadnout.

Tato cesta stoupala do kopce po celou dobu až k Hay; došla jsem doprostřed a sedla jsem si na schůdek v ohradě, kterým se vcházelo odtud na pole. Zahalila jsem si plášť kolem těla, schovala ruce do rukávníku a necítila jsem chlad, ačkoli pořádně mrzlo; to dokazovala plocha ledu pokrývající dlažbu, kde se malá bystřinka, nyní zamrzlá, před několika dny po prudkém tání rozlila. Ze svého sedu jsem dohlédla dolů na Thornfield: šedivá a cimbuřím opatřená síň byla hlavním předmětem údolí pode mnou; její lesy a tmavé vraní hnízdiště se zvedaly na západě. Zdržela jsem se, až slunce zapadlo mezi stromy a kleslo za nimi karmínové a jasné. Pak jsem se obrátila na východ.

Na vrcholu kopce nade mnou seděl vycházející měsíc; dosud bledý jako obláček, ale okamžik od okamžiku jasnější, hleděl na Hay, které, zpola ztracené mezi stromy, vysílalo modravý kouř z několika komínů: bylo ještě míli daleko, ale v naprostém tichu jsem jasně slyšela jeho tenké šumění života. Mé ucho také cítilo plynutí vod; v jakých údolích a hloubkách, nedokázala jsem říct: ale za Hay bylo mnoho kopců a nepochybně mnoho bystřin, které se vinuly jejich průchody. Ten večerní klid mi dovoloval slyšet jak cinkání nejbližších potůčků, tak šum těch nejvzdálenějších.

Hrubý zvuk zlomil ty jemné zvlnění a šeptání, zároveň tak vzdálené a tak zřetelné: zcela určitý dusot, dusot, kovový rachot, který smazal to měkké putování vln; jako když na obraze masivní blok útesu nebo drsné kmeny velkého dubu, nakreslené na popředí tmavě a mocně, zahladí vzdušnou dálku modrého kopce, slunečného obzoru a prolínaných oblak, kde se jeden odstín rozplývá v druhý.

Hluk přicházel z dlažby: blížil se kůň; zákruty cesty ho ještě skrývaly, ale přibližoval se. Právě jsem vstávala ze schůdku; ale protože stezka byla úzká, sedla jsem si zpět, abych ho nechala projít. V oněch dnech jsem byla mladá a všelijaké představy, jasné i temné, obývaly moji mysl: byly tam mezi jiným harampádím i vzpomínky na pohádky z dětského pokoje; a když se vracely, dospívající mládí k nim přidávalo

vigor a živost přesahující to, co dětství mohlo dát. Jak se tento kůň přibližoval a jak jsem čekala, až se objeví v šeru, vzpomněla jsem si na jisté Bessiiny příběhy, v nichž vystupoval severoanglický duch zvaný „Gytrash", který v podobě koně, mezka nebo velikého psa strašil samotářské cesty a občas přepadal opožděné pocestné, jako teď tento kůň přepadal mě.

Byl velmi blízko, ale ještě ne v dohledu; když jsem k dusotu, dusotu uslyšela i hluk pod živým plotem, a těsně kolem kmenů lísek se vyklouzl obrovský pes, jehož černo-bílá barva ho činila zřetelným předmětem na pozadí stromů. Byla to přesně jedna z podob Bessiina Gytrashe – lvovitý tvor s dlouhou srstí a obrovskou hlavou: minul mě však dost tiše; nezůstal, aby zvedl ke mně zrak svýma zvláštníma, více než psíma očima, jak jsem napůl očekávala. Následoval kůň – vysoký oř a na jeho hřbetě jezdec. Ten muž, ta lidská bytost, kouzlo rázem zlomila. Nikdy nic nejezdilo na Gytrashovi: ten byl vždy sám; a šotkové, jak jsem si představovala, i když mohli obývat němá těla zvířat, by stěží lačnili po úkrytu v obyčejné lidské podobě. Toto nebyl žádný Gytrash – pouze pocestný, který si zkracoval cestu do Millcote. Minul mě a já šla dál; několik kroků, a otočila jsem se: zvuk uklouznutí a výkřik „Co to k čertu je?" a klapavý pád mě přinutil obrátit pozornost. Muž i kůň leželi na zemi; sklouzli na ploše ledu, která pokrývala dlažbu. Pes se vrátil poskakováním zpět, a když viděl svého pána v nesnázi a slyšel koně, jak sténá, štěkal, až se večerní kopce ozývaly tím zvukem, který byl hluboký úměrně k jeho velikosti. Čichal kolem té složené skupiny a potom se rozběhl ke mně; víc nemohl udělat – nebylo tu nikoho jiného, koho by mohl přivolat. Poslechla jsem ho a sešla dolů k pocestnému, který se v té době sám probojovával k osvobození od svého oře. Jeho úsilí bylo tak energické, že jsem usoudila, že nemůže být vážně zraněn; ale přesto jsem se zeptala:

„Jste zraněn, pane?"

Myslím, že klel, ale nejsem si jistá; v každém případě pronášel nějakou formulku, která mu bránila odpovědět mi přímo.

„Můžu něco udělat?" zeptala jsem se znovu.

„Jenom se postavte stranou," odpověděl, jak se zvedl, nejprve na kolena a pak na nohy. Učinila jsem tak; načež se rozběhlo zvedání, dupání, klapání, provázené štěkotem a vytím, které mě účinně odsunulo o několik yardů dál; ale nechtěla jsem se nechat úplně vyhnat, dokud bych neviděla výsledek. To bylo nakonec dobré; kůň byl znovu na nohou a pes byl zticha po „Dolů, Pilote!" Pocestný se nyní sehnul a sahal si na nohu i chodidlo, jako by zkoušel, zda jsou nezraněná; zdá se, že něco bylo špatně, neboť dokulhal ke schůdku v ohradě, odkud jsem před chvílí vstala, a sedl si.

Byla jsem v náladě být užitečná, nebo přinejmenším horlivá, myslím, neboť jsem k němu znovu přistoupila.

„Jste-li zraněn a potřebujete-li pomoc, pane, můžu někoho přivést buď z Thornfieldu, nebo z Hay."

„Děkuji vám: zvládnu to: nemám žádnou kost zlomenou – jen vyvrtnutí," a znovu se postavil a zkusil nohu, ale výsledek vynutil nedobrovolné „Uf!"

Trochu denního světla ještě zbývalo a měsíc jasněl: viděla jsem ho zřetelně. Jeho postava byla zahalena do jezdeckého pláště, s kožešinovým límcem a ocelovou sponou; podrobnosti nebyly zřejmé, ale rozeznala jsem obecné rysy střední výšky a značné šířky hrudi. Měl snědou tvář s přísnými rysy a těžkým obočím; jeho oči a stažené obočí vypadaly právě teď hněvivě a zmařeně; byl za mládím, ale nedosáhl středního věku; snad mu mohlo být pětatřicet. Necítila jsem k němu žádný strach a jen velmi málo ostychu. Kdyby to byl býval krásný, hrdinsky vypadající mladý gentleman, nebyla bych se odvážila stát takto a vyptávat se ho proti jeho vůli a nabízet mu služby nežádána. Sotva jsem kdy viděla pěkného mladíka; nikdy v životě jsem s žádným nemluvila. Chovala jsem teoretickou úctu a hold ke kráse, eleganci,

dvornosti, kouzlu; ale kdybych tyto vlastnosti potkala vtělené do mužské podoby, byla bych instinktivně věděla, že se mnou nemají ani mít nemohou žádný soucit, a byla bych se jim vyhnula, jako se člověk vyhýbá ohni, blesku nebo čemukoli jinému, co je jasné, ale protivné.

I kdyby tento cizinec se byl usmál a byl ke mně dobromyslný, když jsem ho oslovila; kdyby odbyl mou nabídku pomoci vesele a s díky, byla bych pokračovala v cestě a nepociťovala bych žádné volání obnovit dotazy: ale ta nevrlost, ta drsnost pocestného mě postavila do klidu: zůstala jsem na svém místě, když mi mávl, abych šla, a oznámila jsem:

„Nemůžu pomýšlet na to, pane, že vás tak pozdě nechám v této osamělé cestě, dokud neuvidím, že jste schopen nasednout na koně."

Pohlédl na mě, když jsem to řekla; sotva se předtím na mě podíval.

„Myslím, že byste měla být raději sama doma," řekl, „máte-li v tomhle okolí nějaký domov: odkud přicházíte?"

„Jen zdola; a vůbec se nebojím být venku pozdě, když svítí měsíc: s radostí vám zaběhnu do Hay, pokud si přejete: vlastně tam jdu podat dopis."

„Vy bydlíte dole – myslíte v tom domě s cimbuřím?" ukazuje na Thornfield, na nějž měsíc vrhal šedivý svit a činil ho zřetelným a bledým proti lesům, které svým kontrastem se západní oblohou se ted jevily jako jedna hmota stínu.

„Ano, pane."

„Čí je ten dům?"

„Pana Rochestera."

„Znáte pana Rochestera?"

„Ne, nikdy jsem ho neviděla."

„Není tedy doma?"

„Ne."

„Můžete mi říct, kde je?"

„Nemohu."

„Nejste přece služka v tom sídle. Vy jste –" Zastavil se, přejel očima po mých šatech, které byly, jako obvykle, docela prosté: černý vlněný plášť, černý bobří čepec; ani jedno ani druhé nebylo ani zpola dost pěkné na komornou urozené dámy. Zdálo se, že je v rozpacích, jak určit, kdo jsem; pomohla jsem mu.

„Jsem guvernantka."

„Ach, guvernantka!" opakoval. „K čertu, zapomněl jsem! Guvernantka!" a moje roucho znovu podstoupilo prohlídku. Za dvě minuty se zvedl ze schůdku: jeho tvář vyjadřovala bolest, když se zkusil pohnout.

„Nemůžu vás pověřit, abyste mi přivedla pomoc," řekl; „ale můžete mi sama trochu pomoct, budete-li tak laskavá."

„Ano, pane."

„Nemáte deštník, který bych mohl použít jako hůl?"

„Ne."

„Zkuste chytit uzdu mého koně a přiveďte ho ke mně: nebojíte se?"

Byla bych se bála dotknout se koně, kdybych byla sama, ale když mi to bylo přikázáno, byla jsem ochotná poslechnout. Odložila jsem si rukávník na schůdek a šla k vysokému oři; snažila jsem se chytit uzdu, ale byl to divoký tvor a nenechal mě k hlavě přistoupit; dělala jsem pokus za pokusem, ale marně: mezitím jsem se smrtelně bála jeho dupajících předních kopyt. Pocestný chvíli čekal a pozoroval, a nakonec se zasmál.

„Vidím," řekl, „hora k Mohamedovi nepřijde, tak všechno, co můžete udělat, je pomoct Mohamedovi, aby šel k hoře; musím vás prosit, abyste přišla sem."

Přišla jsem. „Promiňte," pokračoval: „nutnost mě nutí, abych vás učinil užitečnou." Položil mi těžkou ruku na rameno, opřel se o mě trochu silou a došoural se ke svému koni. Jakmile jednou chytil uzdu, hned ho zvládl a vyskočil do sedla; při tom úsilí se škaredil, neboť mu to zabolelo ve vyvrtnutém kotníku.

„A teď," řekl, povoluje spodní ret po tvrdém kousnutí, „jen mi podejte můj bič; leží tam pod živým plotem."

Hledala jsem a našla.

„Děkuji; a teď si pospěšte s tím dopisem do Hay a vraťte se co nejrychleji."

Dotek ostruhy přiměl koně nejprve se vzepnout a vyhodit, a pak odskočit; pes se vrhl v jeho stopách; všichni tři zmizeli,

„jak vřes, co v pustině
divý vítr unáší."

Zvedla jsem si rukávník a šla dál. Příhoda se stala a pro mě pominula: *byla* to příhoda bez váhy, bez romantiky, bez zájmu v jistém smyslu; a přece poznamenala změnou jedinou hodinu monotónního života. Má pomoc byla potřebná a vyžádaná; já jsem ji dala: s potěšením jsem něco vykonala; triviální, prchavý jako ten čin byl, byl přece aktivní, a já jsem byla unavena bytím zcela pasivním. Ta nová tvář také byla jako nový obraz uvedený do galerie paměti; a nebyla podobná ničemu z toho, co tam viselo: za prvé, protože byla mužská; a za druhé, protože byla snědá, mocná a přísná. Měla jsem ji ještě před sebou, když jsem vcházela do Hay a vkládala dopis do pošty; viděla jsem ji, když jsem rychle sestupovala dolů z kopce po celou cestu domů. Když jsem došla ke schůdku, zastavila jsem se na minutku, rozhlédla se a naslouchala s myšlenkou, že by koňská kopyta mohla znovu zacinkat na dlažbě, a že jezdec v plášti a gytrashovitý novofundlanďan by se mohli znovu objevit: viděla jsem jen živý plot a oklestěnou vrbu, které se zvedaly tiše a rovně vstříc měsíčním paprskům; slyšela jsem jen nejslabší závan větru, bloudící vrtkavě mezi stromy kolem Thornfieldu, vzdáleného míli; a když jsem pohlédla dolů směrem toho šumění, mé oko, přejíždějící přes průčelí síně, zachytilo světlo zažíhané v okně: připomnělo mi, že se opožďuji, a já jsem pospíchala dál.

Nelíbilo se mi vracet se do Thornfieldu. Překročit jeho práh znamenalo vrátit se ke stagnaci; přejít tichou síní, vystoupat po temném schodišti, vyhledat svůj osamělý pokojík a pak potkat klidnou paní Fairfaxovou a strávit s ní, a jen s ní, dlouhý zimní večer – to vše znamenalo zcela potlačit to tiché vzrušení probuzené mou procházkou, znovu si navléci přes své schopnosti neviditelná pouta jednotvárné a příliš tiché existence; existence, jejíž výsady bezpečí a pohodlí jsem se stávala neschopnou ocenit. Jak by mi tehdy prospělo být zmítán bouřemi nejistého, zápasícího života a drsnou a hořkou zkušeností se naučit toužit po klidu, v němž teď reptám! Ano, právě tak, jako by prospělo muži unavenému seděním v „příliš pohodlném křesle" vydat se na dlouhou procházku: a právě tak přirozená, jako by byla jeho, byla v mých poměrech i má touha hnout se.

Zdržela jsem se u brány; zdržela jsem se na trávníku; chodila jsem sem a tam po dlažbě; okenice skleněných dveří byly zavřené; nemohla jsem dovnitř dohlédnout; a mé oči i duch jako by byly odvedeny od ponurého domu – od té šedé prolákliny plné bezpaprsčitých cel, jak se mi jevila – k té obloze, která se rozevírala přede mnou: modré moře osvobozené od poskvrny mraku; měsíc stoupající po něm slavnostním pochodem; jeho kotouč jako by vzhlížel, když opouštěl vrcholky kopců, zpoza nichž vyšel, daleko a dál pod ním, a usiloval k zenitu, půlnočně temnému v bezmezné hlubině a nezměřitelné vzdálenosti; a k těm chvějícím se hvězdám, které sledovaly jeho dráhu; ty mi rozechvěly srdce, roznítily žíly, když jsem se na ně zahleděla. Malé věci nás vracejí k zemi; v síni odbily hodiny; to stačilo; odvrátila jsem se od měsíce a hvězd, otevřela boční dveře a vešla dovnitř.

Vstupní síň nebyla temná, ani však nebyla osvětlena, pouze vysoko zavěšenou bronzovou lampou; teplá záře zalévala jak ji, tak dolní stupně dubového schodiště. Toto rudé světlo vycházelo z velké jídelny, jejíž dvoukřídlé dveře stály dokořán a odhalovaly přívětivý oheň v krbu, který se mihotal na mramorové desce a mosazném náčiní,

a odkrýval nachové závěsy a leštěný nábytek v nejpříjemnější záři. Odhalovaly také skupinku u římsy krbu: sotva jsem ji zahlédla a sotva jsem si uvědomila veselé smísení hlasů, mezi nimiž jsem jako by rozlišila tóny Adèly, dveře se zavřely.

Pospíchala jsem do pokoje paní Fairfaxové; i tam byl oheň, ale žádná svíčka, a žádná paní Fairfaxová. Místo ní, úplně sám, vzpřímeně sedící na předložce a hledící vážně do plamenů, jsem spatřila velkého černo-bílého dlouhosrstého psa, přesně jako ten Gytrash z té cesty. Byl mu tak podobný, že jsem předstoupila a řekla: „Pilote," a to stvoření vstalo, přišlo ke mně a čichalo si mě. Pohladila jsem ho a on zavrtěl svým velkým ohonem; ale vypadal jako podivné stvoření, s nímž být o samotě, a já jsem nedokázala říct, odkud přišel. Zazvonila jsem na zvonek, protože jsem chtěla svíčku; a chtěla jsem také zjistit něco o tomto hostu. Vešla Léa.

„Co je to za psa?"

„Přišel s pánem."

„S kým?"

„S pánem – s panem Rochesterem – právě dojel."

„Opravdu! A je paní Fairfaxová s ním?"

„Ano, a slečna Adèla; jsou v jídelně, a John šel pro lékaře; neboť pán měl nehodu; jeho kůň padl a kotník má vyvrtnutý."

„Spadl kůň na cestě do Hay?"

„Ano, cestou dolů z kopce; sklouzl na nějakém ledu."

„Ach! Přinesete mi svíčku, Léo?"

Léa ji přinesla; vstoupila, následována paní Fairfaxovou, která opakovala tu novinu; dodávajíc, že pan Carter, lékař, přijel a je právě u pana Rochestera: potom spěchala ven, aby dala pokyny ohledně čaje, a já jsem šla nahoru, abych odložila své věci.

Kapitola 13.

Pan Rochester, jak se zdá, podle lékařových pokynů šel toho večera brzy spát; a ani ráno se nezvedl brzy. Když sešel dolů, bylo to proto, aby se věnoval obchodním záležitostem: jeho správce a někteří z jeho nájemců přijeli a čekali, až s ním promluví.

Adèla a já jsme nyní musely vyklidit knihovnu: měla být denně užívána jako přijímací pokoj pro návštěvy. V jedné komnatě v patře se zatopilo a já jsem tam odnesla naše knihy a zařídila ji jako budoucí učebnu. V průběhu dopoledne jsem rozpoznala, že Thornfield je proměněné místo: již ne tichý jako kostel, odrážel každou hodinu nebo dvě zabušení na dveře nebo zacinkání zvonce; i kroky často přecházely síní a nové hlasy promlouvaly v různých tóninách dole; stružka z vnějšího světa jím protékala; měl pána: a mně se to líbilo lépe.

Adèla toho dne nebyla snadná na vyučování; nedokázala se soustředit: pořád běhala ke dveřím a dívala se přes zábradlí, jestli nezahlédne pana Rochestera; pak si vymýšlela záminky, aby mohla sejít dolů, a to, jak jsem bystře tušila, kvůli knihovně, kde jsem věděla, že není vítaná; pak, když jsem se trochu naštvala a nutila ji sedět, mluvila bez ustání o svém „*ami, Monsieur Édouard Fairfax de Rochester*", jak ho pokřtila (dosud jsem neslyšela jeho křestní jména), a dohadovala se, jaké jí přivezl dárky: zdá se totiž, že předchozího večera naznačil, že až jeho zavazadla dojedou z Millcote, najde se mezi nimi malá krabička, o jejíž obsah má zájem.

„*Et cela doit signifier*," řekla, „*qu'il y aura là dedans un cadeau pour moi, et peut-être pour vous aussi, mademoiselle. Monsieur a parlé de*

vous: il m'a demandé le nom de ma gouvernante, et si elle n'était pas une petite personne, assez mince et un peu pâle. J'ai dit qu'oui: car c'est vrai, n'est-ce pas, mademoiselle?"

Já a moje žákyně jsme obědvaly jako obvykle v salonku paní Fairfaxové; odpoledne bylo divoké a sněživé, strávily jsme je v učebně. Když se stmívalo, dovolila jsem Adèle odložit knihy a práci a seběhnout dolů; neboť ze srovnatelného ticha dole a z toho, že přestalo odvolávání ke dveřnímu zvonku, jsem usuzovala, že pan Rochester je nyní volný. Zůstala jsem sama, přešla jsem k oknu; ale nebylo odtud nic vidět: soumrak a sněhové vločky dohromady zhušťovaly vzduch a skrývaly i keře na trávníku. Spustila jsem záclonu a vrátila se ke krbu.

V jasných řeřavých uhlících jsem obkreslovala pohled, který se nepodobal obrazu heidelberského zámku nad Rýnem, jenž jsem si pamatovala, když vešla paní Fairfaxová a svým příchodem rozlomila ohnivou mozaiku, kterou jsem skládala dohromady, a rozptýlila i jisté těžké nevítané myšlenky, které se už začínaly tlačit na mou samotu.

„Pan Rochester by rád, kdybyste s vaší žákyní dnes večer vypily čaj s ním v saloně," řekla. „Celý den byl tak zaneprázdněn, že vás nemohl pozvat k setkání dřív."

„V kolik je u něj čaj?" zeptala jsem se.

„Och, v šest hodin: na venkově drží časné hodiny. Měla byste se ted převléknout; půjdu s vámi a zapnu vám to. Tady máte svíčku."

„Je nutné se převléknout?"

„Ano, bude to lepší: já se vždycky převlékám k večeru, když je pan Rochester tady."

Tenhle další ceremoniál se mi zdál poněkud vznešený; nicméně jsem se odebrala do svého pokoje a s pomocí paní Fairfaxové jsem vyměnila svoje černé látkové šaty za jedny z černého hedvábí; jediné další, které jsem měla, kromě jedněch světle šedých, které jsem podle svých lowoodských představ o toaletě pokládala za příliš slavnostní, aby se nosily jindy než při prvotřídních příležitostech.

„Potřebujete brož," řekla paní Fairfaxová. Měla jsem jedinou malou perlovou ozdobu, kterou mi dala slečna Templová jako památku na rozloučenou: nasadila jsem si ji a šly jsme dolů. Nezvyklá cizím, bylo pro mě spíš zkouškou objevit se takto formálně předvolaná v přítomnosti pana Rochestera. Nechala jsem paní Fairfaxovou předejít mě do jídelny a držela se v jejím stínu, když jsme přecházely tou komnatou; a prošly jsme klenbou, jejíž závěs byl nyní stažen, a vstoupily do elegantního výklenku za ní.

Dvě voskové svíce stály zapálené na stole a dvě na římse krbu: koupající se v světle a žáru překrásného ohně ležel Pilot – Adèla u něj klečela. Napůl ležící na pohovce se objevil pan Rochester, s nohou podpíranou polštářem; díval se na Adèlu a psa: oheň mu svítil plně do tváře. Poznala jsem svého pocestného s jeho širokým a smolným obočím; jeho hranaté čelo, učiněné hranatějším vodorovným sklonem jeho černých vlasů. Rozpoznala jsem jeho rozhodný nos, pozoruhodnější charakterem než krásou; jeho plné nozdry naznačující, jak mi přišlo, výbušnost; jeho zasmušilá ústa, bradu i čelist – ano, všechny tři byly velmi zasmušilé, bez omylu. Jeho postava, nyní zbavená pláště, se, jak jsem postřehla, hranatostí shodovala s jeho fyziognomií: předpokládám, že to byla dobrá postava v atletickém smyslu toho slova – široká v hrudi a hubená v bocích, ačkoli ani vysoká, ani půvabná.

Pan Rochester si musel být vědom toho, že paní Fairfaxová a já vcházíme; ale zdálo se, že nebyl v náladě si nás všimnout, neboť ani nezvedl hlavu, když jsme přistoupily.

„Toto je slečna Eyrová, pane," řekla paní Fairfaxová svým tichým způsobem. Uklonil se, aniž by přitom spustil oči ze skupinky psa a dítěte.

„Ať se slečna Eyrová posadí," řekl: a v tom nuceném strnulém poklonu, v tom netrpělivém, a přece formálním tónu bylo cosi, co jako by dál vyjadřovalo: „Co je mi do toho, zda tu slečna Eyrová je, nebo ne? V tuto chvíli nemám chuť ji oslovit."

Sedla jsem si zcela beze zmatku. Přijetí vybroušené zdvořilostí by mě pravděpodobně zmátlo: nemohla bych na ně odpovědět ani oplatit půvabem a elegancí ze své strany; ale drsný rozmar mě ničím nezavazoval; naopak, slušné ticho pod tím výstředním způsobem mi dávalo výhodu. Kromě toho byla ta výstřednost pikantní: zajímalo mě, jak bude pokračovat.

Pokračoval, jako by pokračovala socha, to jest, ani nemluvil, ani se nehýbal. Paní Fairfaxová považovala za nutné, aby někdo byl přívětivý, a začala mluvit. Vlídně, jako obvykle – a jako obvykle poněkud banálně – mu vyslovila soustrast nad tlakem obchodních záležitostí, které měl celý den; nad trápením, které mu to muselo působit s tím bolestivým vyvrtnutím: potom vychválila jeho trpělivost a vytrvalost při jeho zvládnutí.

„Paní, rád bych trochu čaje," byla jediná odpověď, které se jí dostalo. Spěchala zazvonit na zvonek; a když přišel podnos, pustila se do uspořádávání šálků, lžiček a tak dále s úporným spěchem. Adèla a já jsme šly ke stolu; ale pán neopustil svou pohovku.

„Podala byste šálek panu Rochesterovi?" řekla paní Fairfaxová mně; „Adèla by to možná rozlila."

Udělala jsem, co bylo žádáno. Když mi bral šálek z ruky, Adèla, myslec si, že nastal příznivý okamžik, aby přednesla žádost v můj prospěch, zvolala:

„*N'est-ce pas, monsieur, qu'il y a un cadeau pour Mademoiselle Eyre dans votre petit coffre?*"

„Kdo mluví o *cadeaux*?" řekl příkře. „Čekala jste dárek, slečno Eyrová? Máte ráda dárky?" a prohledával mi tvář očima, které byly, jak jsem viděla, temné, zlobné a pronikavé.

„Sotva vím, pane; mám s nimi málo zkušeností: obecně se o nich soudí, že jsou příjemné."

„Obecně se soudí? Ale co si myslíte *vy*?"

„Potřebovala bych čas, pane, než bych vám mohla dát odpověď hodnou vašeho přijetí: dárek má mnoho tváří, že? a člověk by měl zvážit všechny, než pronese úsudek o jeho povaze."

„Slečno Eyrová, nejste tak prostomyslná jako Adèla: ta hlasitě požaduje ‚cadeau' v okamžiku, kdy mě spatří: vy chodíte kolem horké kaše."

„Protože mám méně důvěry ve své zásluhy než Adèla: ta se může odvolávat na starou známost a rovněž na právo zvyku; neboť říká, že jste jí vždy dával hračky; ale kdybych já měla sestavit obhajobu, byla bych v rozpacích, neboť jsem cizinka a nic jsem neudělala, co by mě opravňovalo ke zvláštnímu uznání."

„Och, neuchylujte se k přepjaté skromnosti! Prozkoumal jsem Adèlu a shledal, že jste si s ní dala mnoho práce: není bystrá, nemá nadání; a přece za krátký čas udělala velký pokrok."

„Pane, teď jste mi dal mé ‚cadeau'; jsem vám zavázána: je to odměna, po níž učitelé nejvíc touží – chvála pokroku jejich žáků."

„Hm!" řekl pan Rochester a mlčky pil čaj.

„Pojďte k ohni," řekl pán, když byl podnos odnesen a paní Fairfaxová se usadila do kouta s pletením; zatímco mě Adèla vodila za ruku kolem pokoje a ukazovala mi krásné knihy a ozdoby na konzolách a chiffoniérách. Poslechly jsme, jak nám velela povinnost; Adèla si chtěla sednout mně na klín, ale bylo jí přikázáno, aby se bavila s Pilotem.

„Jste v mém domě tři měsíce?"

„Ano, pane."

„A vy jste přišla z –?"

„Ze školy v Lowoodu, v hrabství ——"

„Ach! charitativní zařízení. Jak dlouho jste tam byla?"

„Osm let."

„Osm let! musíte být houževnatá na život. Myslel jsem, že by polovina té doby na takovém místě hotově odbourala kteroukoli konstituci! Není divu, že máte ten výraz jako z jiného světa. Divil jsem se, kde jste

přišla k takové tváři. Když jste na mě natrefila včera večer na cestě do Hay, pomyslel jsem si nevysvětlitelně na pohádky a napůl jsem měl chuť se vás zeptat, jestli jste neočarovala mého koně: ještě si tím nejsem jist. Kdo jsou vaši rodiče?"

„Žádné nemám."

„A ani jste nikdy neměla, předpokládám: pamatujete si je?"

„Ne."

„To jsem si myslel. A tak jste čekala na své lidi, když jste seděla na tom schůdku?"

„Na koho, pane?"

„Na mužíky v zeleném: byl na ně náležitě měsíčný večer. Prolomil jsem jeden z vašich kruhů, že jste rozprostřela ten zatracený led na dlažbě?"

Zavrtěla jsem hlavou. „Mužíci v zeleném opustili Anglii před sto lety," řekla jsem a mluvila jsem tak vážně jako on. „A ani na cestě do Hay, ani na polích kolem byste nenašel po nich stopy. Nemyslím, že by na jejich hodokvasy ještě kdy zasvítilo letní, žňové či zimní měsíční světlo."

Paní Fairfaxové spadlo pletení, a s pozdviženým obočím se zdála divit, co je to za druh řeči.

„Dobrá," pokračoval pan Rochester, „popíráte-li rodiče, musíte mít nějakou obdobu příbuzných: strýčky a tetičky?"

„Ne; žádné, které jsem kdy viděla."

„A váš domov?"

„Žádný nemám."

„Kde žijí vaši bratři a sestry?"

„Nemám bratry ani sestry."

„Kdo vám doporučil, abyste sem přišla?"

„Dala jsem si inzerát a paní Fairfaxová na něj odpověděla."

„Ano," řekla dobrá paní, která teď věděla, o jaké půdě se mluví, „a denně jsem vděčná za tu volbu, k níž mě Prozřetelnost vedla. Slečna

Eyrová je mi neocenitelnou společnicí a Adèle laskavou a pečlivou učitelkou."

„Nenamáhejte se, abyste jí dávala doporučení," vrátil pan Rochester: „oslavné proslovy mě neovlivní; posoudím to sám. Začala tím, že srazila mého koně."

„Pane?" řekla paní Fairfaxová.

„Jí musím děkovat za tohle vyvrtnutí."

Vdova se zatvářila zmateně.

„Slečno Eyrová, žila jste někdy ve městě?"

„Ne, pane."

„Vídala jste mnoho společnosti?"

„Žádnou kromě žákyň a učitelek Lowoodu, a teď obyvatel Thornfieldu."

„Hodně jste četla?"

„Pouze takové knihy, které mi přišly do rukou; a nebylo jich mnoho ani nebyly nijak zvlášť učené."

„Žila jste život jeptišky: nepochybně jste dobře vyškolena v náboženských formách; – Brocklehurst, který, jak chápu, řídí Lowood, je farář, ne?"

„Ano, pane."

„A vy dívky jste ho pravděpodobně uctívaly, jako by klášter plný *religieuses* uctíval svého duchovního vůdce."

„Ale ne."

„Jste velmi chladná! Ne! Jak to! Novicka neuctívá svého kněze! Zní to rouhavě."

„Pana Brocklehursta jsem neměla ráda; a nebyla jsem v tom citu sama. Je to drsný muž; zároveň nabubřelý a všetečný; ostříhal nám vlasy; a z úspornosti nakupoval špatné jehly a nitě, s nimiž jsme stěží mohly šít."

„To byla velmi falešná úspornost," poznamenala paní Fairfaxová, která opět pochytila nit rozhovoru.

„A to byl vrchol a čelo jeho prohřešků?" dožadoval se pan Rochester.

„Nechával nás hladovět, když měl výhradní dohled nad zásobovacím oddělením, než byl ustaven výbor; a jednou týdně nás nudil dlouhými přednáškami a večerním předčítáním z knih svého vlastního sepsání o náhlých úmrtích a soudech, až jsme se bály jít spát."

„Kolik vám bylo let, když jste přišla do Lowoodu?"

„Asi deset."

„A zůstala jste tam osm let: je vám teď tedy osmnáct?"

Přitakala jsem.

„Aritmetika je, jak vidíte, užitečná; bez její pomoci bych sotva uhádl váš věk. Je to bod obtížně určitelný, kde se rysy a výraz tak neshodují jako ve vašem případě. A co jste se naučila v Lowoodu? Umíte hrát?"

„Trochu."

„Samozřejmě: to je ustálená odpověď. Jděte do knihovny – chci říct, pokud byste tak laskavě. – (Odpusťte mi ten rozkazovací tón; jsem zvyklý říkat ‚udělej tohle', a je to uděláno: nemůžu změnit své obvyklé návyky kvůli jedné nové obyvatelce.) – Jděte tedy do knihovny; vezměte si s sebou svíčku; nechte dveře otevřené; sedněte si ke klavíru a zahrajte nějakou skladbu."

Odešla jsem, poslouchajíc jeho pokynů.

„Dost!" zvolal po několika minutách. „Vy hrajete *trochu*, vidím; jako kterákoli jiná anglická školačka; snad lépe než některé, ale ne dobře."

Zavřela jsem klavír a vrátila se. Pan Rochester pokračoval:

„Adèla mi dnes ráno ukázala nějaké náčrtky, o kterých řekla, že jsou vaše. Nevím, zda jsou úplně vaše dílo; pravděpodobně vám pomáhal nějaký mistr?"

„Vskutku ne!" vyhrkla jsem.

„Ach! to píchá do pýchy. Dobrá, přineste mi svou složku, pokud můžete ručit za to, že její obsah je původní; ale nedávejte své slovo, pokud si nejste jistá: patlaninu rozeznám."

„Pak neřeknu nic a sám posuďte, pane."

Přinesla jsem složku z knihovny.

„Přistupte ke stolu," řekl; a já jsem ho přisunula k jeho pohovce. Adèla a paní Fairfaxová přišly blíž, aby viděly obrázky.

„Netlačte se," řekl pan Rochester: „berte si kresby z mé ruky, až s nimi skončím; ale netlačte tváře do mých."

Pečlivě zkoumal každý náčrt a každou malbu. Tři odložil stranou; ostatní, když je prohlédl, odhrnul od sebe.

„Odneste je k druhému stolu, paní Fairfaxová," řekl, „a podívejte se na ně s Adèlou; – vy" (pohlédl na mě) „se vraťte na své místo a odpovídejte na mé otázky. Vidím, že ty obrazy byly dělány jednou rukou: byla to ruka vaše?"

„Ano."

„A kdy jste našla čas je udělat? Zabraly hodně času a nějaké přemýšlení."

„Dělala jsem je o posledních dvou prázdninách, které jsem strávila v Lowoodu, když jsem neměla jiné zaměstnání."

„Odkud jste získala předlohy?"

„Z vlastní hlavy."

„Z té hlavy, kterou teď vidím na vašich ramenou?"

„Ano, pane."

„Má v sobě jiné zařízení téhož druhu?"

„Myslím, že možná ano: doufám – lepší."

Rozprostřel obrazy před sebe a znovu si je prohlížel střídavě.

Zatímco je takto zaměstnán, povím vám, čtenáři, co jsou: a především musím předeslat, že nejsou nic podivuhodného. Ty náměty se mi vskutku živě vynořily v mysli. Když jsem je viděla duchovním zrakem, než jsem je zkusila ztělesnit, byly úchvatné; ale má ruka neposlechla mou obraznost, a v každém případě vytvořila jen bledý portrét věci, kterou jsem si představila.

Tyto obrazy byly akvarely. První zobrazoval nízké a šedé mraky, převalující se nad vzdutým mořem: celé pozadí bylo v zatmění; stejně tak i popředí; či spíše nejbližší vlny, neboť tam nebyla země. Jeden paprsek světla zvedal do reliéfu napůl ponořený stěžeň, na němž seděl kormorán, temný a veliký, s křídly posetými pěnou; v zobáku držel zlatý náramek posázený drahokamy, který jsem obtáhla tak zářivými barvami, jaké mi má paleta mohla dát, a tak jiskřivou zřetelností, jakou mi mohla propůjčit tužka. Pod ptákem a stěžněm, hluboko klesaje, pohlédlo zelenou vodou utopené tělo; jediným jasně viditelným údem byla světlá paže, odkud byl náramek buď smyt, nebo stržen.

Druhý obraz obsahoval jako popředí jen šerý vrchol kopce, s trávou a některými listy nakláněnými jakoby větrem. Za ním a nad ním se prostírala rozloha oblohy, tmavě modré jako v soumraku: zvedající se do oblohy byla ženská postava do pasu, zobrazená v tónech tak šerých a měkkých, jak jsem je uměla smísit. Šeré čelo bylo korunováno hvězdou; rysy níže byly viděny jako skrze závoj mlhy; oči zářily temně a divoce; vlasy proudily jako stín, jako oblak bez paprsků roztržený bouří nebo elektrickým chvěním. Na krku ležel bledý odraz jako měsíčního svitu; stejný slabý lesk se dotýkal kadeře tenkých mraků, z nichž se zvedala a klaněla tato vize Večernice.

Třetí ukazoval vrchol ledovce probodávající polární zimní oblohu: shluk severních světel zvedal své šeré oštěpy, těsně semknuté, podél obzoru. Vrhaje tyto do dálky, zvedala se v popředí hlava – ohromná hlava, nakloněná k ledovci a opírající se o něj. Dvě tenké ruce spojené pod čelem a podpírající ho stahovaly před dolní rysy černý závoj; čelo zcela bez krve, bílé jako kost, a oko propadlé a strnulé, bez významu, až na skelnatost zoufalství, byly jediné viditelné. Nad spánky, mezi stočenými turbany černé drapérie, nejasnými ve své povaze a konzistenci jako mrak, zářil kruh bílého plamene, osázený jiskřičkami temnějšího odstínu. Tento bledý půlměsíc byl „podoba královské koruny"; a to, co korunoval, bylo „ten tvar, jenž tvaru neměl."

„Byla jste šťastná, když jste malovala tyto obrazy?" zeptal se pan Rochester po chvíli.

„Byla jsem pohlcena, pane: ano, a byla jsem šťastná. Malovat je bylo zkrátka vychutnávat si jedno z nejostřejších potěšení, jaké jsem kdy poznala."

„To moc neříká. Vašich radostí, podle vašeho vlastního líčení, bylo málo; ale soudím, že jste přece žila v jakési umělecké vysněné zemi, zatímco jste míchala a uspořádávala tyto zvláštní odstíny. Seděla jste u nich dlouho každý den?"

„Neměla jsem nic jiného na práci, protože byly prázdniny, a seděla jsem u nich od rána do poledne a od poledne do noci: délka letních dnů kolem slunovratu příhodně vycházela vstříc mému sklonu se jim věnovat."

„A cítila jste sebeuspokojení nad výsledkem svého vroucího úsilí?"

„Zdaleka ne. Byla jsem trýzněna kontrastem mezi svou představou a svým výtvorem: v každém případě jsem si představila něco, co jsem byla naprosto neschopná uskutečnit."

„Ne tak zcela: zajistila jste si stín své myšlenky; ale pravděpodobně nic víc. Neměla jste dost umělecké obratnosti a vědy, abyste tomu dala plné bytí: a přece jsou ty kresby, pro školačku, zvláštní. Co se myšlenek týče, jsou skřítkovské. Ty oči ve Večernici jste musela vidět ve snu. Jak jste je dokázala udělat tak jasné, a přece ne vůbec oslňující? neboť planeta nahoře umlčuje jejich paprsky. A jaký význam je v té jejich slavnostní hloubce? A kdo vás naučil malovat vítr? V té obloze fouká vysoký vichr, a na tom vrcholu kopce. Kde jste viděla Latmos? Neboť toto je Latmos. Tak! Dejte kresby pryč!"

Sotva jsem svázala stuhy složky, když, pohlédnuv na hodinky, náhle řekl:

„Je devět hodin: co to děláte, slečno Eyrová, že necháváte Adèlu tak dlouho ponocovat? Odveďte ji do postele."

Adèla ho šla před odchodem políbit: strpěl to pohlazení, ale sotva se zdálo, že by ho vychutnával víc, než by to byl Pilot, ba ani tolik.

„Přeji vám všem teď dobrou noc," řekl, dávaje pohybem ruky směrem ke dveřím znamení, že je unaven naší společností a přeje si nás propustit. Paní Fairfaxová složila pletení: já jsem si vzala svou složku; udělaly jsme před ním poklonu, dostaly jsme chladnou úklonou v odpověď, a tak jsme odešly.

„Říkala jste, paní Fairfaxová, že pan Rochester není nápadně zvláštní," poznamenala jsem, když jsem se k ní v jejím pokoji připojila, poté co jsem Adèlu uložila do postele.

„Nu, je?"

„Myslím, že ano: je velmi proměnlivý a prudký."

„Pravda: nepochybně se tak může cizinci jevit, ale já jsem na jeho způsob tak zvyklá, že na to nikdy nemyslím; a kromě toho, má-li zvláštnosti povahy, mělo by se mu to tolerovat."

„Proč?"

„Zčásti proto, že je to jeho povaha – a žádný z nás si za svou povahu nemůže; a zčásti proto, že má bolestné myšlenky, nepochybně, které ho sužují a činí jeho náladu nestálou."

„Jakého druhu?"

„Rodinné trápení, pro jedno."

„Ale on nemá rodinu."

„Teď ne, ale míval – nebo alespoň příbuzné. Před několika lety ztratil staršího bratra."

„*Staršího* bratra?"

„Ano. Nynější pan Rochester není majitelem majetku dlouho; jen asi devět let."

„Devět let je slušná doba. Měl toho bratra tolik rád, že je jeho ztrátou dosud neutěšen?"

„Ale ne – snad ne. Myslím, že mezi nimi bylo jakési nedorozumění. Pan Rowland Rochester nebyl zcela spravedlivý k panu Edwardovi;

a snad popudil otce proti němu. Starý pán měl rád peníze a úzkostlivě dbal o to, aby rodinný majetek zůstal pohromadě. Nerad by majetek zmenšoval dělením, a přece dbal, aby pan Edward měl také bohatství, aby udržel vážnost jména; a brzy poté, co dosáhl plnoletosti, byly podniknuty jisté kroky, které nebyly tak docela správné a napáchaly velké zlo. Starý pan Rochester a pan Rowland se spolu smluvili, aby pana Edwarda uvedli do situace, kterou on považoval za bolestnou, s cílem vybudovat mu jmění: jaká přesně byla povaha té situace, jsem se jasně nikdy nedozvěděla, ale jeho duch nemohl snést, co v ní musel vytrpět. Není příliš odpouštějící: rozešel se se svou rodinou, a nyní už mnoho let vede neusazený druh života. Nemyslím, že by někdy byl na Thornfieldu bydlel ani čtrnáct dní pohromadě od chvíle, kdy ho smrt bratra bez závěti učinila pánem panství; a vskutku, není divu, že se tomu starému místu vyhýbá."

„Proč by se mu měl vyhýbat?"

„Snad si myslí, že je ponuré."

Odpověď byla vyhýbavá. Byla bych ráda slyšela něco jasnějšího; ale paní Fairfaxová mi buď nemohla, nebo nechtěla dát přesnější informaci o původu a povaze trápení pana Rochestera. Tvrdila, že jsou záhadou i jí samé, a že to, co ví, je hlavně z domněnky. Bylo zjevné, že si přeje, abych nechala toho tématu, a já jsem to učinila.

Kapitola 14.

Několik dalších dnů jsem pana Rochestera takřka neviděla. Dopoledne býval zřejmě hodně zaneprázdněn obchody; odpoledne přijížděli pánové z Millcote nebo z okolí a někdy u něho zůstávali k večeři. Jakmile se mu kotník zahojil natolik, aby mohl zase do sedla, hodně vyjížděl – patrně aby ty návštěvy oplatil, poněvadž se obvykle vracel až pozdě v noci.

Během té doby ani Adèle nebývala často volána k němu, a já ho potkávala jen občas – v hale, na schodech nebo v galerii – a to tu kolem mě přešel povýšeně a chladně, přiznávaje mou přítomnost jen vzdáleným kývnutím či chladným pohledem, tu se zase uklonil a usmál s džentlmenskou laskavostí. Ty změny nálady mě neurážely, protože jsem viděla, že s jejich střídáním nemám nic společného: ten odliv a příliv závisel na příčinách, které se mě naprosto nedotýkaly.

Jednoho dne měl pan Rochester k večeři společnost a poslal si pro moje portfolio – bezpochyby proto, aby jeho obsah vystavil. Pánové odjeli brzy, aby se zúčastnili veřejné schůze v Millcote, jak mi oznámila paní Fairfaxová; ale noc byla deštivá a nehostinná, a tak pan Rochester s nimi nejel. Záhy po jejich odchodu zazvonil: vzkázal, že já i Adèle máme sejít dolů. Učesala jsem Adèle, upravila ji, a když jsem se přesvědčila, že já sama jsem v obvyklém kvakerském oděvu, na němž nebylo co doretušovat – vše bylo příliš střídmé a prosté, včetně vypletených vlasů, než aby se co mohlo rozcuchat – sestoupily jsme; Adèle přemítala, zda už konečně přišla *petit coffre*, neboť nějakým omylem bylo jeho doručení dosud opožděno. Dostalo se jí zadostiučinění: tam

stála, krabice, na stole, když jsme vešly do jídelny. Jako by ji poznala instinktem.

„*Ma boîte! ma boîte!*" zvolala a rozběhla se k ní.

„Ano, tady konečně máš tu svou ‚*boîte*': odnes si ji do kouta, pravá dcero Paříže, a baví se tím, že ji vykucháš," pravil hluboký a dost sarkastický hlas pana Rochestera, přicházející z hlubin obrovského křesla u krbu. „A pamatuj," pokračoval, „neotravuj mě podrobnostmi toho pitevního postupu ani žádnou zprávou o stavu vnitřností; nechť se operace koná v tichu: *tiens-toi tranquille, enfant; comprends-tu?*"

Adèle sotva potřebovala to varování; už se stáhla s pokladem na pohovku a pilně rozvazovala šňůrku, která přidržovala víko. Když tuto překážku odstranila a nadzvedla jisté stříbřité obálky z hedvábného papíru, vyhrkla jen –

„*Oh ciel! Que c'est beau!*" a pak zůstala pohroužena v extatickém pohledu.

„Je tu slečna Eyrová?" ozval se nyní pán, napolo se zvedaje ze sedadla, aby se obrátil ke dveřím, poblíž nichž jsem stále stála.

„Á! Dobrá, pojďte dopředu; posaďte se tady." Přitáhl si židli vedle své. „Nemám rád dětské žvatlání," pokračoval; „neboť jako starý mládenec s dětskou šišlavou nespojuji žádné příjemné vzpomínky. Bylo by mi nesnesitelné strávit celý večer *tête-à-tête* s uličníkem. Nedávejte tu židli dál, slečno Eyrová; posaďte se přesně tam, kam jsem ji postavil – prosím, ovšem. K čertu s těmito zdvořilostmi! Pořád na ně zapomínám. A ani nemám zvlášť v oblibě prostomyslné staré paní. Mimochodem, musím na svou pomyslet; nehodí se ji zanedbávat; je rozená Fairfax, nebo za Fairfaxe provdaná; a říká se, že krev není voda."

Zazvonil a vyslal pozvání paní Fairfaxové, která se brzy dostavila s košíkem pletiva v ruce.

„Dobrý večer, madam; poslal jsem pro vás v dobročinném úmyslu. Zakázal jsem Adèle, aby mi vyprávěla o svých dárcích, a ona je přesycená k prasknutí; buďte tak laskavá a posluhujte jí jako posluchačka a

interlocutrice; bude to jeden z nejdobromyslnějších činů, jaké jste kdy vykonala."

A opravdu, sotva Adèle paní Fairfaxovou spatřila, povolala ji k pohovce a brzy jí naplnila klín porcelánem, slonovinou a voskovým obsahem své „*boîte*"; mezitím chrlila výklady i nadšení oním zlomeným anglickým jazykem, jaký ovládala.

„Teď, když jsem splnil povinnost dobrého hostitele," pokračoval pan Rochester, „a své hosty jsem uvedl do situace, kdy se baví navzájem, mohu se po právu věnovat svému vlastnímu potěšení. Slečno Eyrová, přitáhněte si židli ještě trochu dopředu; jste pořád dál, než bych potřeboval; neuvidím vás, aniž bych narušil svou polohu v tomto pohodlném křesle, k čemuž nemám chuť."

Učinila jsem, co bylo žádáno, byť bych raději zůstala poněkud ve stínu; pan Rochester však vydával rozkazy tak přímo, že se zdálo samozřejmé poslechnout ho okamžitě.

Byli jsme, jak jsem řekla, v jídelně: lustr, který byl rozsvícen k večeři, naplňoval místnost sváteční šíří světla; velký oheň plápolal rudě a jasně; purpurové závěsy visely bohatě a vznosně před vysokým oknem i před ještě vznosnějším obloukem; vše bylo tiché, kromě tlumeného švitoření Adèle (neodvažovala se mluvit nahlas) a šumění zimního deště do oken, které vyplňovalo každou pauzu.

Pan Rochester, jak seděl v křesle potaženém damaškem, vypadal jinak, než jsem ho dosud vídala: ne tak přísný – mnohem méně zasmušilý. Na rtech mu hrál úsměv a oči se mu třpytily, zda vínem či ne, nejsem si jista; myslím však, že to je dost pravděpodobné. Zkrátka byl ve své poobědové náladě; otevřenější a vlídnější, zároveň shovívavější k sobě než za chladného a strohého povahopisu rána; přesto vypadal pořád vzácně zasmušile, hověl si statnou hlavou o vyklenuté opěradlo křesla a nechával si světlo ohně dopadat na své rysy jako vytesané do žuly i do svých velikých, tmavých očí – neboť měl veliké, tmavé oči, a oči velmi krásné – a nebylo tomu bez toho, aby se v jejich hlubinách

občas neobjevila jakási změna, která, nebyla-li snad něžností, aspoň něžnost připomínala.

Dvě minuty se díval do ohně a já jsem se stejnou dobu dívala na něj, když se najednou obrátil a přistihl můj pohled upřený na jeho fyziognomii.

„Prohlížíte si mě, slečno Eyrová," pravil; „myslíte si o mně, že jsem hezký?"

Kdybych byla uvážila, byla bych na tuto otázku odpověděla něčím konvenčně mlhavým a zdvořilým; jenže odpověď mi nějak sklouzla ze rtů dřív, než jsem si to uvědomila – „Ne, pane."

„Ach! Namouvěru! Je ve vás cosi zvláštního," pravil: „máte vzezření malé *nonnette*; podivně klidné, vážné a prosté, jak sedíte s rukama před sebou a očima většinou sklopenýma k zemi (až na to, mimochodem, když je zabodnete pronikavě do mé tváře, jako právě teď); a když vám někdo položí otázku nebo vysloví poznámku, na niž musíte odpovědět, vysypete ze sebe kulatou repliku, která, není-li přímo úsečná, je alespoň rázná. Co tím myslíte?"

„Pane, byla jsem příliš bez obalu; prosím vás za prominutí. Měla jsem odpovědět, že není snadné dát pohotovou odpověď na otázku ohledně zevnějšku; že vkusy se většinou liší; a že na kráse málo záleží, nebo něco v tom smyslu."

„Nic takového jste odpovědět neměla. Že na kráse málo záleží, opravdu! A tak pod záminkou, že budete tlumit předchozí urážku, že mě budete hladit a utěšovat do klidu, mi strčíte pod ucho záludný nožík! Pokračujte: jakou vadu na mně shledáváte, prosím? Předpokládám, že mám všechny údy a všechny rysy jako každý jiný muž?"

„Pane Rochestere, dovolte mi, abych svou první odpověď odvolala: nemyslela jsem žádný zacílený osten: byla to jen přehmátnutí."

„Právě tak: tak si to myslím: a budete za to odpovědná. Kritizujte mě: nelíbí se vám snad mé čelo?"

Nadzvedl černé vlny vlasů, které mu ležely vodorovně přes čelo, a odhalil dostatečně pevnou masu intelektuálních ústrojů; ale náhlý nedostatek tam, kde se měl zvedat vlídný znak dobrotivosti.

„Nuže, madam, jsem blázen?"

„Ani zdaleka, pane. Považoval byste mě snad za neomalenou, kdybych se vás vzápětí zeptala, zda jste filantrop?"

„Zase to! Další bodnutí nožíkem, zatímco předstírala, že mě hladí po hlavě: a to proto, že jsem řekl, že nemám rád společnost dětí a starých žen (budiž řečeno tichým hlasem!). Nikoli, mladá dámo, nejsem všeobecný filantrop; ale nosím svědomí;" a ukázal na výstupky, o nichž se říká, že svědčí o oné schopnosti, a které, pro něho šťastně, byly dostatečně nápadné – a dávaly skutečně výraznou šířku horní části hlavy. „A kromě toho jsem kdysi míval jakousi hrubou citlivost srdce. Když jsem byl ve vašem věku, byl jsem docela cítící člověk; nakloněný neoperým, nedochovaným a nešťastným; ale Fortuna mě od té doby pořádně proháněla: hnětla mě přímo klouby prstů, a já si teď pochvaluji, že jsem tvrdý a houževnatý jako gumový míč; propustný ovšem ještě skulinou nebo dvěma, a s jediným cítícím bodem uprostřed té hroudy. Ano: zbývá mi při tom naděje?"

„Naděje v co, pane?"

„V mou konečnou zpětnou proměnu z gumy zpět v maso?"

„Rozhodně vypil příliš mnoho vína," pomyslela jsem si; a nevěděla jsem, co na jeho podivnou otázku odpovědět: jak jsem mohla vědět, zda je schopen zpětné proměny?

„Tvářila jste se značně zmateně, slečno Eyrová; a ačkoli nejste o nic hezčí, než já hezký, přece vám zmatený výraz sluší; a kromě toho se mi hodí, neboť ty vaše pátravé oči odvádí ode mé fyziognomie a zaměstnává je květinami z vlny na koberci; buďte tedy nadále zmatená. Mladá dámo, jsem dnes večer naložen k družnosti a sdílnosti."

S tímto oznámením vstal z křesla a postavil se, opřev si ruku o mramorovou římsu krbu: v tom postoji byla jeho postava vidět stej-

ně zřetelně jako jeho tvář; neobvyklá šíře hrudi, téměř nepoměrná k délce končetin. Jsem si jista, že by ho většina lidí shledala ošklivým; a přece v jeho držení bylo tolik bezděčné pýchy; v jeho způsobech tolik lehkosti; takový pohled úplné lhostejnosti k vlastnímu zevnějšku; tak povýšené spoléhání se na moc jiných vlastností, vnitřních či nahodilých, aby vyvážily nedostatek pouhé osobní přitažlivosti, že se člověk při pohledu na něj té lhostejnosti nevyhnutelně účastnil, a dokonce v jakémsi slepém, nedokonalém smyslu věřil té jistotě.

„Jsem dnes večer naložen k družnosti a sdílnosti," opakoval, „a proto jsem pro vás poslal: oheň a lustr mi nebyly dostatečnou společností; ani Pilot ne, poněvadž žádný z nich nemůže mluvit. Adèle je o stupínek lepší, ale pořád daleko pod měřítkem; paní Fairfaxová rovněž; vy, jsem přesvědčen, mi vyhovíte, pokud budete chtít: popletla jste mě toho prvního večera, kdy jsem vás pozval dolů. Od té doby jsem na vás téměř zapomněl: jiné myšlenky mi vyhnaly vaše z hlavy; ale dnes večer jsem se rozhodl odpočinout si; zahnat to, co mě trápí, a připomenout si to, co mě těší. Těšilo by mě teď z vás něco vylákat – dozvědět se o vás víc – a proto mluvte."

Místo abych mluvila, usmála jsem se; a nikoli nijak samolibě či povolně.

„Mluvte," naléhal.

„O čem, pane?"

„O čemkoli chcete. Volbu tématu i způsob zacházení s ním ponechávám úplně na vás."

Následkem toho jsem seděla a nic neříkala: „Jestli očekává, že budu mluvit jen kvůli mluvení a předvádění, zjistí, že se obrátil na nesprávnou osobu," pomyslela jsem si.

„Jste němá, slečno Eyrová."

Zůstala jsem němá. Sklonil hlavu trochu ke mně a jediným rychlým pohledem jako by se mi ponořil do očí.

„Vzpurná?" řekl, „a znechucená. Á! Je to v souladu. Zformuloval jsem svou žádost absurdně, skoro drze. Slečno Eyrová, prosím vás za prominutí. Pravdou je, jednou provždy, že nechci s vámi jednat jako s podřízenou: to jest" (opraviv se), „nárokuji si jen takovou nadřazenost, jaká musí plynout z dvaceti let věkového rozdílu a století pokroku v zkušenosti. To je oprávněné, *et j'y tiens*, jak by řekla Adèle; a je to na základě této nadřazenosti, a jen jí, že si přeji, abyste mi byla tak laskavá a nyní se mnou chvíli pohovořila a odvedla mé myšlenky, které se trápí dlením na jednom bodu – rozžírají jako rezavý hřeb."

Uráčil se vysvětlení, skoro omluvy, a já nebyla necitlivá k jeho shovívavosti, ani jsem se taková zdát nehodlala.

„Jsem ochotna vás pobavit, mohu-li, pane – velmi ochotna; ale nemohu nadhodit téma, protože jak mám vědět, co by vás zaujalo? Ptejte se mě, a udělám, co bude v mých silách, abych odpověděla."

„Pak tedy nejprve: souhlasíte se mnou, že mám právo být trochu panovačný, úsečný, snad někdy náročný, ze dvou důvodů, jak jsem je uvedl: totiž že jsem dost starý na to, abych vám mohl být otcem, a že jsem se probil pestrou zkušeností s mnoha muži z mnoha národů a projel půl zeměkoule, zatímco vy jste si tiše žila s jednou společností v jednom domě?"

„Jak si přejete, pane."

„To není odpověď; nebo přesněji, je to velmi dráždivá, protože velmi vyhýbavá odpověď. Odpovězte jasně."

„Nemyslím si, pane, že máte právo mi poroučet jen proto, že jste starší než já, nebo že jste viděl více světa než já; váš nárok na nadřazenost závisí na tom, jak jste svého času a zkušenosti využil."

„Hm! Pohotově řečeno. Ale to vám nepovolím, uváží-li se, že by se to pro můj případ nikdy nehodilo, poněvadž jsem obou předností užil lhostejně, abych neřekl špatně. Nechme tedy stranou otázku nadřazenosti; přesto musíte souhlasit, že čas od času budete přijímat mé roz-

kazy, aniž byste byla dotčena nebo zraněna poroučivým tónem. Souhlasíte?"

Usmála jsem se: pomyslela jsem si, pan Rochester *je* zvláštní – zdá se, že zapomíná, že mi platí třicet liber ročně za to, abych přijímala jeho rozkazy.

„Úsměv je dobrý," řekl, zachytiv okamžitě ten mimoběžný výraz; „ale promluvte také."

„Přemýšlela jsem, pane, že by si málokterý pán dával tu práci se vyptávat, zda jeho placení podřízení jsou nebo nejsou dotčeni a zraněni jeho rozkazy."

„Placení podřízení! Jakže! Vy jste moje placená podřízená, že? Á, zapomněl jsem na plat! Nuže tedy, na tom žoldnéřském základě budete souhlasit, abych vás trochu komandoval?"

„Ne, pane, ne z toho důvodu; ale z toho důvodu, že jste na to zapomněl, a že vám záleží na tom, zda je závislá osoba spokojená ve své závislosti, s tím souhlasím ze srdce."

„A budete souhlasit, že upustíme od mnoha konvenčních forem a frází, aniž byste si myslela, že to opomíjení vyplývá z drzosti?"

„Jsem si jista, pane, že bych nikdy nezaměnila neformálnost za drzost: jedno mám docela ráda, druhé by nic svobodně narozeného nestrpělo, ani za plat."

„Nesmysl! Většina svobodně narozených věcí stráví cokoli za plat; proto si to nechte pro sebe a nevydávejte se za zobecnění, o nichž jste bezútěšně neznalá. Avšak v duchu vám podávám ruku za vaši odpověď, přes její nepřesnost; a stejnou měrou za způsob, jakým byla pronesena, jako za obsah řeči; způsob byl otevřený a upřímný; takový způsob se nevidí často: ne, naopak, strojenost, chlad nebo tupé, hrubé nepochopení smyslu bývají obvyklou odměnou upřímnosti. Ne tři ze tří tisíc syrových školsko-guvernantských holek by mi tak odpověděly, jak jste to právě udělala vy. Nemyslím to však jako lichocení: jste-li ulita do jiné formy než většina, není to vaše zásluha: udělala to Příro-

da. A ostatně příliš spěchám se závěry: co já zatím vím, nemusíte být o nic lepší než ostatní; můžete mít nesnesitelné vady, které vyvažují těch pár dobrých bodů."

„A vy také," pomyslela jsem si. Mé oko potkalo jeho, když mi ta myšlenka projela hlavou: zdálo se, že čte z toho pohledu, odpovídaje, jako by byl jeho smysl stejně vysloven jako myšlen –

„Ano, ano, máte pravdu," řekl; „sám mám spoustu vlastních chyb: vím to, a nehodlám je zlehčovat, ujišťuji vás. Bůh ví, že nemám být příliš přísný k druhým; mám minulou existenci, řadu činů, barvu života, nad níž mohu rozjímat ve vlastních ňadrech, a která by si mohla žádat můj posměch a mou výtku, od sousedů obrácenou vůči mně samému. Vykročil jsem – nebo spíše (neboť jako jiní viníci rád svaluji půl viny na špatné štěstí a nepříznivé okolnosti) jsem byl vržen na špatnou stopu ve věku jednadvaceti let a od té doby jsem se nevrátil na pravou cestu: ale mohl jsem být velmi odlišný; mohl jsem být tak dobrý jako vy – moudřejší – skoro tak neposkvrněný. Závidím vám klid vaší mysli, čisté svědomí, nezkalenou paměť. Děvčátko, paměť bez skvrny či poskvrnění musí být vzácný poklad – nevyčerpatelný zdroj čistého osvěžení: není-liž pravda?"

„Jaká byla vaše paměť, když vám bylo osmnáct, pane?"

„V pořádku tehdy; průzračná, zdravá: žádný náliv kalné vody ji ještě neproměnil ve smrdutou louži. V osmnácti jsem byl vám roven – docela vám roven. Příroda mě chtěla mít na celek dobrým člověkem, slečno Eyrová; jedním z toho lepšího druhu, a vidíte, že nejsem. Řeknete, že to nevidíte; aspoň si lichotím, že to tolik čtu z vašeho oka (pozor, mimochodem, co tím ústrojím vyjadřujete; umím rychle číst jeho řeč). Pak mi věřte na slovo – nejsem padouch: nemáte se domnívat – přisuzovat mi nějakou tak zlou slávu; nýbrž, jsem si opravdu přesvědčen, že spíše z okolností než z přirozeného sklonu, jsem obyčejný, otřepaný hříšník, prošoupaný ve všech chabých, malicherných výstřelcích, jimiž se bohatí a nehodní pokoušejí nasadit lesku životu. Di-

víte se, že se vám k tomu přiznávám? Vězte, že v průběhu vašeho budoucího života budete často zvolena nedobrovolnou důvěrnicí tajemství vašich známých: lidé instinktivně zjistí, jak jsem to zjistil já, že vaší silnou stránkou není mluvit o sobě, ale naslouchat, zatímco druzí mluví o sobě; budou také cítit, že naslouchá te bez zlomyslného pohrdání jejich indiskrecí, nýbrž jakousi vrozenou účastí; o nic méně utěšující a povzbuzující, protože se projevuje tak nenápadně."

„Jak to víte? – jak to všechno uhadujete, pane?"

„Vím to dobře; proto postupuji skoro tak volně, jako bych si zapisoval své myšlenky do deníku. Řeknete, že jsem měl být nad okolnosti; měl jsem – měl jsem; ale vidíte, že jsem nebyl. Když mi osud ublížil, neměl jsem moudrost zůstat chladný: zoufal jsem si; pak jsem zpustl. Teď, když mě jakýkoli zpustlý prosťáček popudí svými chatrnými oplzlostmi, nemohu si lichotit, že jsem lepší než on: musím přiznat, že on a já jsme na jedné úrovni. Přál bych si, abych byl obstál pevně – Bůh ví, že si to přeji! Děste se výčitek, slečno Eyrová, když budete v pokušení pochybit; výčitky svědomí jsou jed života."

„Pokání bývá označováno za jeho lék, pane."

„Není to jeho lék. Náprava snad může být; a já se dokážu napravit – mám k tomu ještě sílu – kdyby – ale co je platné na to myslet, znesvobodněn, zatížen, prokletý jak jsem? Ostatně, jelikož je mi štěstí nenávratně odepřeno, mám právo brát si z života potěšení: a já *si* ho vezmu, ať to stojí cokoli."

„Pak dále zpustnete, pane."

„Možná: avšak proč bych měl, mohu-li získat sladké, čerstvé potěšení? A mohu je získat tak sladké a čerstvé, jak je divoký med, který včela sbírá na vřesovišti."

„Bude bodat – bude chutnat hořce, pane."

„Jak to víte? – nikdy jste to nezkusila. Jak jste vážná – jak slavnostně vypadáte: a jste té věci stejně neznalá jako tahle kamejová hlava" (vzal jednu z krbové římsy). „Nemáte právo mě poučovat, novicko, která

jste nepřekročila předsíň života a jste jeho záhadám naprosto neznalá."

„Jen vám připomínám vaše vlastní slova, pane: řekl jste, že omyl přináší výčitky svědomí, a vy jste prohlásil výčitky za jed existence."

„A kdo mluví o omylu teď? Stěží si myslím, že nápad, který mi prolétl mozkem, byl omyl. Věřím, že to bylo spíš vnuknutí než pokušení: bylo to velmi srdečné, velmi uklidňující – to vím. Hle, zase to přichází! Není to ďábel, ujišťuji vás; nebo je-li, oblékl na sebe roucho anděla světla. Myslím, že musím tak krásného hosta vpustit, žádá-li o přístup do mého srdce."

„Nedůvěřujte tomu, pane; to není opravdový anděl."

„Opět, jak to víte? Jakým instinktem si troufáte rozlišovat mezi padlým serafem z propasti a poslem od věčného trůnu – mezi vůdcem a svůdcem?"

„Soudila jsem podle vaší tváře, pane, která byla zasmušilá, když jste řekl, že vám ta myšlenka znovu přišla. Jsem si jista, že vám přinese ještě více bídy, budete-li ji poslouchat."

„Ani v nejmenším – nese nejvznešenější poselství na světě: ostatně, nejste strážkyní mého svědomí, tak si nedělejte starosti. Pojď, pojd dál, krásný poutníku!"

Řekl to, jako by mluvil k vidění, neviditelnému žádnému oku kromě jeho vlastního; pak sepjal ruce, které měl napolo rozepjaté, na hrudi, a zdálo se, jako by do jejich objetí uzavíral neviditelnou bytost.

„Teď," pokračoval opět ke mně, „jsem toho poutníka přijal – zamaskované božstvo, jak opravdu věřím. Už mi prospěl: mé srdce bylo jakousi márnicí; nyní bude svatyní."

„Mám-li mluvit pravdu, pane, naprosto vám nerozumím: nemohu v rozhovoru dál pokračovat, neboť mi přerostl přes hlavu. Jen jednu věc vím: řekl jste, že nejste tak dobrý, jak byste chtěl být, a že litujete své vlastní nedokonalosti; – jednu věc chápu: naznačil jste, že pošpiněná paměť je trvalou pohromou. Zdá se mi, že kdybyste se tvrdě sna-

žil, časem byste zjistil, že je možné stát se tím, co by sám sobě schválil; a kdybyste od dnešního dne začal s rozhodností napravovat své myšlenky a činy, za pár let byste si uložil novou a čistou zásobu vzpomínek, k nimž byste se mohl s potěšením vracet."

„Správně myšleno; správně řečeno, slečno Eyrová; a v tomhle okamžiku dláždím peklo energií."

„Pane?"

„Pokládám dobré úmysly, o kterých věřím, že jsou trvanlivé jako křemen. Jistě, moji společníci a mé zájmy budou jiné, než byli dosud."

„A lepší?"

„A lepší – natolik lepší, o kolik je čistá ruda lepší než špinavý okuj. Jako byste pochybovala; já o sobě nepochybuji: vím, co je mým cílem, jaké jsou mé pohnutky; a v tomto okamžiku vydávám zákon, nezměnitelný jako zákon Médů a Peršanů, že obojí je správné."

„Nemůže být, pane, vyžaduje-li to nový zákon, aby to legalizoval."

„Je to tak, slečno Eyrová, i když to naprosto vyžaduje nový zákon: neslýchané shluky okolností žádají neslýchaná pravidla."

„Zní to jako nebezpečná zásada, pane; protože je hned vidět, že je přístupná zneužití."

„Sentenční mudřce! Ano, je: ale přísahám při svých domácích bozích, že ji nezneužiji."

„Jste člověk a omylný."

„Jsem: a vy také – co z toho?"

„Člověk omylný by si neměl osobovat moc, s níž jen božský a dokonalý dokáže bezpečně nakládat."

„Jaká moc?"

„Pronášet o jakémkoli zvláštním, nesvěceném postupu: ‚Budiž to správné.'"

„‚Budiž to správné' – ta pravá slova: vyslovila jste je."

„*Kéž* by to tedy bylo správné," řekla jsem, povstávajíc, uvažujíc, že je marné pokračovat v rozhovoru, který mi byl veskrze temný; a kromě

toho cítíc, že charakter mého partnera je mimo mé proniknutí; aspoň za jeho současné dosažitelnosti; a pociťujíc nejistotu, mlhavý pocit nebezpečí, který doprovází přesvědčení o nevědomosti.

„Kam jdete?"

„Uložit Adèle do postele: je už po jejím čase."

„Bojíte se mě, protože mluvím jako Sfinga."

„Vaše řeč je záhadná, pane: ale i když jsem zmatena, rozhodně se nebojím."

„*Bojíte* se – vaše sebeláska se děsí přehmátnutí."

„V tom smyslu cítím obavu – nechci říkat nesmysly."

„Kdybyste je řekla, bylo by to tak vážným, tichým způsobem, že bych je považoval za rozum. Vy se nikdy nesmějete, slečno Eyrová? Nenamáhejte se odpovědět – vidím, že se smějete zřídka; ale umíte se smát velmi vesele: věřte mi, nejste přirozeně strohá, stejně jako já nejsem přirozeně zkažený. Lowoodské omezení na vás pořád trochu lpí; ovládá vaše rysy, tlumí váš hlas a svazuje vaše údy; a bojíte se v přítomnosti muže a bratra – nebo otce, nebo pána, nebo co si přejete – usmát se příliš vesele, mluvit příliš volně, nebo se pohnout příliš rychle: ale postupem času, myslím, se naučíte být se mnou přirozená, stejně jako já shledávám nemožným být s vámi konvenční; a pak vaše pohledy i pohyby budou mít víc živosti a rozmanitosti, než se nyní odvažují nabídnout. Chvílemi vidím pohled zvláštního ptáka přes těsně postavené mříže klece: živý, neklidný, odhodlaný zajatec je tam; kdyby byl jen volný, vyletěl by k mrakům. Pořád jste rozhodnuta jít?"

„Odbila devátá, pane."

„Nevadí – počkejte minutu: Adèle ještě není připravena jít spát. Má poloha, slečno Eyrová, se zády k ohni a tváří k pokoji, přeje pozorování. Zatímco jsem k vám mluvil, pozoroval jsem také občas Adèle (mám své vlastní důvody, proč si o ní myslím, že je zvláštní studie – důvody, které vám snad, nebo spíš, které vám jednoho dne sdělím). Vytáhla asi před deseti minutami ze své krabice malou růžovou hedvábnou šatič-

ku; obličej jí rozzářil nadšením, když ji rozbalovala; koketnost jí koluje v krvi, mísí se jí s mozkem a ochucuje jí dřeň kostí. ‚*Il faut que je l'essaie!*' zvolala, ‚*et à l'instant même!*' a vyběhla z místnosti. Teď je se Sophií a prochází procesem oblékání: za pár minut vejde znovu; a já vím, co uvidím – miniaturu Céline Varens, jak se objevovala na prknech při vzejití – ale na tom nezáleží. Nicméně mé nejněžnější city dostanou šok: takové je mé tušení; zůstaňte teď, abyste viděla, zda se naplní."

Zanedlouho se ozval drobný krok Adèle, mihoucí se síní. Vstoupila, proměněná, jak její opatrovník předpověděl. Šaty z růžového atlasu, velmi krátké a tak nabrané v sukni, jak jen mohly být, nahradily hnědé šatičky, které měla dříve; věnec z poupat jí obkroužil čelo; nohy měla v hedvábných punčochách a malých bílých atlasových střevíčkách.

„*Est-ce que ma robe va bien?*" zvolala, poskakujíc dopředu; „*et mes souliers? et mes bas? Tenez, je crois que je vais danser!*"

A roztáhnuvši si šaty, zatančila v chassé přes místnost, až došla k panu Rochesterovi, kolem něho se lehce otočila na špičkách, pak klesla na jedno koleno u jeho nohou a zvolala –

„*Monsieur, je vous remercie mille fois de votre bonté;*" pak povstavši dodala, „*C'est comme cela que maman faisait, n'est-ce pas, monsieur?*"

„Přes-ně tak!" zněla odpověď; „a ‚*comme cela*' vytáhla z mé britské kapsy mé anglické zlato. I já jsem byl zelený, slečno Eyrová – ano, trávově zelený: žádný jarnější odstín vás nyní neosvěží, než jaký kdysi osvěžoval mě. Mé Jaro však pominulo, ale zanechalo mi tenhle francouzský kvítek na krku, kterého bych se v některých náladách rád zbavil. Jelikož teď necením kořen, z něhož vyrašil; shledav, že je takového druhu, že ho nelze přihnojit ničím než zlatým prachem, mám k tomu květu jen poloviční náklonnost, zvláště když vypadá tak uměle jako právě teď. Pěstuji ho a vychovávám spíš podle římskokatolického principu, že četné hříchy, velké nebo malé, se vykupují jedním dobrým skutkem. Někdy vám to všechno vysvětlím. Dobrou noc."

Kapitola 15.

Pan Rochester to jednou v budoucnu skutečně vysvětlil. Bylo to jednoho odpoledne, když mě s Adèle potkal náhodou v parku: a zatímco si hrála s Pilotem a svým peříčkem, požádal mě, abych s ním procházela sem a tam dlouhou bukovou alejí v dohledu od ní.

Řekl pak, že je dcerou francouzské operní tanečnice Céline Varensové, k níž kdysi choval, jak to nazval, „*grande passion*". Céline, jak sám tvrdil, jeho vášeň opětovala, dokonce s ještě větším zápalem. Považoval se za jejího idola, ošklivého jak byl: věřil, jak řekl, že jeho „*taille d'athlète*" preferuje nad elegancí Belvedérského Apolla.

„A, slečno Eyrová, tak lichotivá mi byla ta předvolba galské sylfy pro jejího britského gnoma, že jsem jí najal palác; dal jsem jí celé služebnictvo, kočár, kašmíry, diamanty, *dentelles* atd. Zkrátka jsem začal proces ničení sebe sama v zavedeném stylu, jako kterýkoli jiný potřeštěnec. Neměl jsem, zdá se, originalitu vyznačit si novou cestu k hanbě a záhubě, nýbrž jsem šel po staré stopě tak hloupě přesně, abych se neodchýlil ani o palec od vyšlapaného středu. Měl jsem – jak jsem si zasloužil – osud všech ostatních potřeštěnců. Když jsem jednoho večera náhodou zavítal v době, kdy mě Céline nečekala, nenašel jsem ji doma; byla však horká noc, a já byl unaven potulkami po Paříži, posadil jsem se tedy do jejího budoáru; šťasten, že dýchám vzduch tak nedávno posvěcený její přítomností. Ne – přeháním; nikdy jsem si nemyslel, že by měla cosi posvětitelného: byl to spíš jakýsi pastilový parfém, který po sobě zanechala; vůně pižma a ambry, než vůně svatosti. Zrovna jsem se začínal dusit výpary skleníkových květin a rozpráše-

ných tinktur, když mě napadlo otevřít okno a vyjít na balkón. Byl měsíc i plynové světlo, a bylo velmi tiché a klidné. Balkón byl zařízen jednou nebo dvěma židlemi; sedl jsem si a vytáhl doutník – vezmu si jeden i teď, dovolíte-li."

Zde následovala pauza, vyplněná vyjmutím a zapálením doutníku; přiloživ jej ke rtům a vydechnuv stopu havanského kadidla do mrazivého a bezslunného vzduchu, pokračoval –

„V těch dnech jsem měl rád i bonbony, slečno Eyrová, a *croquant*-oval jsem – (odpusťte to barbarství) – *croquant*-oval jsem čokoládové cukrovinky a kouřil střídavě, pozoruje mezitím kočáry, jež se valily po módních ulicích směrem k nedaleké opeře, když v elegantním uzavřeném kočáru, taženém krásným párem anglických koní, zřetelně rozlišitelném v jasné městské noci, jsem poznal ‚*voiture*', kterou jsem Céline daroval. Vracela se: samozřejmě mi srdce bušilo netrpělivostí o železné zábradlí, o něž jsem se opíral. Kočár zastavil, jak jsem čekal, u dveří paláce; můj plamen (to je přesné slovo pro operní milenku) vystoupil: ačkoli zabalena do pláště – zbytečná překážka, mimochodem, v tak teplý červnový večer – ihned jsem ji poznal po malé nožce, vykukující pod lemem šatů, když vyskakovala ze stupně kočáru. Nakláněje se přes balkón, chystal jsem se zašeptat ‚*Mon ange*' – tónem, ovšem, který měl být slyšen pouze uchu lásky – když ze dveří kočáru vyskočila za ní jiná postava; také v plášti; ale to byla ostruha, která zacinkala na dláždění, a to byla hlava v klobouku, která nyní procházela pod klenutým *porte cochère* paláce.

„Vy jste nikdy nepocítila žárlivost, že, slečno Eyrová? Samozřejmě ne: nemusím se ptát; neboť jste nikdy nepocítila lásku. Oba ty city máte ještě zažít: vaše duše spí; otřes, který ji probudí, ještě musí přijít. Myslíte si, že celá existence plyne tak klidným proudem, jakým vám plynulo mládí dosud. Plujíc se zavřenýma očima a zacpanýma ušima, nevidíte ani skály, které se nedaleko ježí v loži proudu, ani neslyšíte, jak u jejich paty vaří příboj. Avšak říkám vám – a dobře si mé slovo pa-

matujte – jednoho dne přijdete k útesnému přechodu v korytě, kde se celý tok vašeho života rozbije ve víření a vřavu, v pěnu a hluk: buď budete rozlámána na atomy o skalní špičky, nebo vyzvednuta a nesena nějakou mocnou vlnou do klidnějšího proudu – tak jako nyní já.

„Mám tenhle den rád; mám rád to ocelové nebe; mám rád tu přísnost a nehybnost světa pod tímto mrazem. Mám rád Thornfield, jeho starobylost, jeho ústraní, jeho staré vraní stromy a trnité stromy, jeho šedou fasádu a řady temných oken, odrážejících tu kovovou klenbu: a přece jak dlouho jsem jen pomyšlení na něj nenáviděl, vyhýbal se mu jako velkému morovému domu? Jak jej stále nenávidím –"

Zaskřípal zuby a umlkl: zastavil krok a udeřil botou do tvrdé země. Jakási nenáviděná myšlenka ho zjevně svírala, a držela ho tak pevně, že nemohl pokročit.

Když se takto zastavil, stoupali jsme alejí; dům byl před námi. Zvednuv oko k jeho cimbuří, vrhl po něm takový pohled, jaký jsem předtím ani později neviděla. Bolest, hanba, hněv, netrpělivost, odpor, nenávist jako by se chvějivým zápasem na okamžik potýkaly ve velké zřítelnici, rozšiřující se pod ebenovým obočím. Divoký byl zápas o nadvládu; ale jiný cit se zvedl a zvítězil: cosi tvrdého a cynického: svéhlavého a odhodlaného: usadilo mu to vášeň a zkamenělo tvář: pokračoval –

„Během toho okamžiku ticha, slečno Eyrová, jsem se dohadoval s osudem o jeden bod. Stála tam, u toho bukového kmene – vědma jako jedna z těch, které se zjevily Macbethovi na vřesovišti u Forres. ‚Máte rád Thornfield?' řekla, zvedajíc prst; a pak napsala do vzduchu paměť, která se táhla ohnivými hieroglyfy po celé průčelí domu, mezi horní a dolní řadou oken: ‚Mějte ho rád, můžete-li! Mějte ho rád, odvážíte-li se!'

„‚Budu ho mít rád,' řekl jsem; ‚odvažuji se ho mít rád;' a" (ponuře dodal) „dodržím své slovo; prolomím překážky štěstí, dobra – ano, dobra. Přeji si být lepším mužem, než jsem byl, než jsem; jako Jóbův

leviatan zlomil oštěp, kopí i brň, i já budu překážky, které jiní považují za železo a mosaz, pokládat jen za slámu a zteřelé dřevo."

Adèle sem před ním přiběhla se svým peříčkem. „Pryč!" vykřikl drsně; „drž se opodál, dítě; nebo jdi dovnitř k Sophii!" Pokračuje pak mlčky v chůzi, odvážila jsem se ho vrátit k bodu, od něhož náhle odbočil –

„Opustil jste balkón, pane," zeptala jsem se, „když Mademoiselle Varensová vešla?"

Skoro jsem čekala odbytí za tuto sotva vhodnou otázku, ale naopak, probíraje se ze svého mračného zamyšlení, obrátil oči ke mně a stín jako by mu zmizel z čela. „Á, zapomněl jsem na Céline! Nu, abychom pokračovali. Když jsem viděl, že moje okouzlená vchází takto doprovázena kavalírem, zdálo se mi, že slyším syčení, a zelený had žárlivosti, zvedaje se ve vlnivých závitech z měsícem ozářeného balkónu, mi vklouzl do vesty a za dvě minuty si prožral cestu k samému jádru mého srdce. Zvláštní!" zvolal, náhle znovu uhýbaje od předmětu. „Zvláštní, že si vybírám vás za důvěrnici tohoto všeho, mladá dámo; podivně zvláštní, že mě posloucháte klidně, jako by to byla nejběžnější věc na světě, aby muž jako já vyprávěl historky o svých operních milenkách tak podivné, nezkušené dívce jako jste vy! Ale ta poslední zvláštnost vysvětluje tu první, jak jsem naznačil už jednou: vy, se svou vážností, ohleduplností a opatrností, jste byla stvořena k přijímání tajemství. Kromě toho vím, s jakou myslí jsem navázal spojení se svou: vím, že není náchylná k infekci: je to zvláštní mysl: je to jedinečná mysl. Naštěstí jí nehodlám ublížit: ale kdybych i chtěl, neutrpěla by škodu ode mne. Čím více spolu rozprávíme, tím lépe; neboť zatímco já vás nemohu zvadlit, vy mě můžete osvěžit." Po této odbočce pokračoval –

„Zůstal jsem na balkóně. ‚Přijdou jistě do jejího budoáru,' pomyslel jsem si: ‚připravím si zálohu.' Vsunul jsem tedy ruku dovnitř otevřeným oknem, přetáhl přes něj závěs a nechal jen škvíru, jíž jsem mohl

pozorovat; pak jsem zavřel okno až na škvíru dost širokou, aby jí pronikl šepot milenců; pak jsem se vrátil ke své židli; a sotva jsem se posadil, pár vešel. Oko jsem měl rychle u otvoru. Vešla komorná Céline, zapálila lampu, nechala ji na stole a odešla. Pár mi tak zřetelně odhalila: oba shodili pláště, a tu byla ‚ta Varensová', zářící v atlasu a klenotech – samé mé dary ovšem – a tu byl její společník v důstojnickém stejnokroji; a já poznal v něm mladého prostopášníka vikomta – prázdnohlavého a prostopášného mladíka, s nímž jsem se někdy setkal ve společnosti, a kterého mě nikdy nenapadlo nenávidět, protože jsem jím tak naprosto pohrdal. Když jsem ho poznal, byl špičák hada Žárlivosti okamžitě zlomen; neboť ve stejném okamžiku má láska k Céline pohasla pod zhášečem. Žena, která mě mohla zradit s takovým soupeřem, nestála za to, abych o ni bojoval; zasluhovala jen pohrdání; méně však než já, který jsem byl její obětí.

„Začali mluvit; jejich rozhovor mě úplně uklidnil: frivolní, prodejný, bezcitný a bezsmyslný, byl spíš s to posluchače unavit než rozlítit. Jedna moje vizitka ležela na stole; všimnuvše si jí, přivedli mé jméno k rozhovoru. Ani jeden z nich neměl dost energie ani důvtipu, aby mě soustavně bušil, ale uráželi mě co nejhruběji po svém: zejména Céline, která se dokonce rozzářila nad mými osobními vadami – deformacemi, jak je nazývala. Dosud bývalo jejím zvykem vybuchovat ve vášnivý obdiv nad tím, co nazývala mým ‚*beauté mâle*': v čemž se naprosto diametrálně liší od vás, která jste mi otevřeně řekla při druhém setkání, že mě nepovažujete za hezkého. Ten kontrast mě tehdy zasáhl a –"

Adèle sem znovu přiběhla.

„*Monsieur*, John právě přišel říct, že váš agent přijel a přeje si vás vidět."

„Á! V tom případě musím zkrátit. Otevřev okno, vešel jsem k nim; osvobodil jsem Céline ze své ochrany; vyzval jsem ji, aby opustila palác; nabídl jsem jí měšec na okamžité potřeby; ignoroval jsem křik,

hysterie, prosby, protesty, konvulze; sjednal jsem si s vikomtem schůzku v Bois de Boulogne. Příští ráno jsem měl potěšení se s ním setkat; nechal jsem mu kulku v jedné z jeho ubohých zbledlých paží, chabé jako křídlo zakrsalého kuřete, a pak jsem si myslel, že jsem s celou tou bandou skončil. Ale naneštěstí mi ta Varensová šest měsíců předtím dala tuhle *filette* Adèle, o které tvrdila, že je mou dcerou; a snad je, i když nevidím žádný důkaz tak chmurného otcovství napsaný v její tváři: Pilot se mi podobá víc než ona. Několik let poté, co jsem s matkou skončil, dítě opustila a utekla do Itálie s nějakým hudebníkem nebo zpěvákem. Neuznal jsem žádný přirozený nárok Adèle, aby byla jím podporována, ani teď žádný neuznávám, neboť nejsem jejím otcem; ale slyšev, že je úplně bez prostředků, vzal jsem to ubohé stvoření z pařížského bahna a nánosu a přesadil jsem je sem, aby vyrostlo v čistotě ve zdravé půdě anglické vesnické zahrady. Paní Fairfaxová vás našla, abyste to pěstovala; ale teď, když víte, že je to nemanželské potomstvo francouzské operní dívky, snad budete smýšlet jinak o svém místě i o své svěřenkyni: přijdete mi někdy oznámit, že jste našla jiné místo – že mě žádáte, abych hledal novou guvernantku, atd. – ne?"

„Ne: Adèle není odpovědná za chyby ani své matky, ani za vaše: mám ji ráda; a nyní, když vím, že je v jistém smyslu bez rodičů – opuštěna matkou a vámi zapřena, pane – budu se k ní držet ještě víc než předtím. Jak bych mohla dávat přednost rozmazlenému mazlíčkovi bohaté rodiny, který by svou guvernantku nenáviděl jako obtíž, před osamělým malým sirotkem, který se k ní obrací jako k přítelkyni?"

„Á, tak v tomto světle to vidíte! Nu, musím teď dovnitř; a vy také: šeří se."

Ale zůstala jsem venku ještě pár minut s Adèle a Pilotem – uběhla jsem si s ní závod a zahrála jsem s ní jednu hru v peříčko. Když jsme vešly dovnitř a já jsem jí sundala čepec a plášť, posadila jsem si ji na klín; nechala jsem ji tam hodinu a dovolila jí žvatlat, jak chtěla: neká-

rajíc ani některé drobné volnosti a prostonárodní obraty, do nichž snadno sklouzla, když byla hodně v centru pozornosti, a které u ní prozrazovaly povrchnost povahy, zděděnou pravděpodobně po matce, sotva se shodující s anglickou myslí. Přesto měla své přednosti; a já byla ochotna ocenit vše dobré, co v ní bylo, do krajnosti. Hledala jsem v její tváři a rysech podobu k panu Rochesterovi, ale žádnou jsem nenašla: žádný rys, žádný obrat výrazu nenaznačoval příbuznost. Byla to škoda: kdyby se dalo prokázat, že se mu podobá, byl by si o ní myslel více.

Teprve když jsem se stáhla na noc do své vlastní komnaty, probrala jsem si důkladně tu povídku, kterou mi pan Rochester vyprávěl. Jak sám řekl, pravděpodobně nebylo nic neobvyklého v samé podstatě toho vyprávění: vášeň zámožného Angličana k francouzské tanečnici a její zrada byly bezpochyby ve společnosti každodenní záležitostí; ale bylo rozhodně něco zvláštního v paroxyzmu emoce, který se ho náhle zmocnil, když právě vyjadřoval svou současnou spokojenost s náladou a nově oživlé potěšení ze starého sídla a jeho okolí. Zamyslela jsem se udiveně nad tím incidentem; ale postupně jsem jej opouštěla, shledávajíc jej prozatím nevysvětlitelným, a obrátila jsem se k úvaze o chování svého pána ke mně. Důvěra, kterou mi uznal za vhodné prokázat, mi připadala jako pocta mé diskrétnosti: ocenila jsem a přijala ji jako takovou. Jeho způsoby ke mně byly po několik týdnů rovnoměrnější než zpočátku. Nikdy jsem mu nestála v cestě; nedostával záchvaty chladné povýšenosti: když mě potkal nečekaně, zdálo se, že je setkání vítané; vždy pro mě měl slovo a někdy úsměv: když mě povolal formálním pozváním ke své přítomnosti, byla jsem poctěna takovou srdečností přijetí, že jsem cítila, že mám skutečně moc ho pobavit, a že tyto večerní rozhovory se vyhledávají stejně pro jeho potěšení jako pro mé obohacení.

Já sama jsem opravdu mluvila poměrně málo, ale slyšela jsem ho mluvit s potěšením. Jeho povahou bylo být sdílný; rád otvíral mysli

neseznámené se světem výhledy na jeho scény a cesty (nemyslím jeho zkažené scény a špatné cesty, ale takové, které čerpaly svůj zájem z velkého měřítka, v němž byly provozovány, z podivné novoty, jíž byly charakterizovány); a já jsem s velkým potěšením přijímala nové myšlenky, které nabízel, představovala jsem si nové obrazy, které líčil, a sledovala jsem ho v mysli novými oblastmi, které odhaloval, nikdy nezaskočená ani netrápená žádnou škodlivou narážkou.

Lehkost jeho způsobů mě osvobodila od bolestivého omezení: přátelská upřímnost, stejně správná jako srdečná, s níž se mnou jednal, mě k němu přitahovala. Cítila jsem občas, jako by byl spíš mým příbuzným než mým pánem: a přesto býval ještě někdy panovačný; ale to mi nevadilo; viděla jsem, že je to jeho způsob. Tak jsem byla šťastná, tak uspokojená tím novým zájmem, přidaným k životu, že jsem přestala toužit po příbuzenstvu: mé tenké půlměsíčité souzení jako by se rozšířilo; prázdna existence se zaplňovala; mé tělesné zdraví se zlepšilo; získala jsem na mase a síle.

A byl pan Rochester v mých očích nyní ošklivý? Ne, čtenáři: vděčnost a mnoho asociací, všechny příjemné a vlídné, učinily z jeho tváře předmět, na který jsem se nejraději dívala; jeho přítomnost v místnosti byla rozjásanější než nejjasnější oheň. Přesto jsem nezapomněla na jeho chyby; opravdu jsem nemohla, neboť mi je často předkládal. Byl hrdý, sardonický, hrubý k podřízenosti každého druhu: v tajné duši jsem věděla, že jeho velká laskavost ke mně je vyvážena nespravedlivou přísností k mnoha jiným. Býval také náladový; nevysvětlitelně tak; víckrát, když jsem byla povolána, abych mu předčítala, jsem ho našla sedět v knihovně samotného, hlavu skloněnou na zkřížených pažích; a když vzhlédl, zasmušilý, skoro zlovolný šklebek mu zčernal rysy. Ale věřila jsem, že jeho náladovost, jeho tvrdost a jeho dřívější mravní chyby (říkám *dřívější*, neboť nyní se jich zdá být zbaven) mají původ v nějakém krutém kříži osudu. Věřila jsem, že je přirozeně člověkem lepších sklonů, vyšších zásad a čistších vkusů, než jaké okolnosti roz-

vinuly, výchova vštípila nebo osud podporoval. Myslela jsem, že v něm je výtečný materiál; ačkoli prozatím visí poněkud zkažen a zamotán. Nemohu popřít, že jsem se trápila kvůli jeho trápení, ať bylo jakékoli, a byla bych dala mnoho, abych je zmírnila.

Ačkoli jsem nyní zhasla svíčku a ulehla do lože, nemohla jsem usnout myšlenkami na jeho pohled, když se zastavil v aleji a vyprávěl, jak se před ním zjevil jeho osud a vyzýval ho, aby byl na Thornfieldu šťastný.

„Proč ne?" ptala jsem se sama sebe. „Co ho odcizuje tomu domu? Zase ho brzy opustí? Paní Fairfaxová říkala, že tu zřídka zůstal déle než čtrnáct dní; a nyní je tu usazen osm týdnů. Odejde-li, bude ta změna truchlivá. Dejme tomu, že bude pryč jaro, léto i podzim: jak bezradostné se zdá sluneční světlo a krásné dny!"

Stěží vím, jestli jsem po tomto rozjímání usnula nebo ne; v každém případě jsem se vzpřímeně probudila, zaslechnuvši neurčitý mumlající zvuk, zvláštní a truchlivý, který, jak se mi zdálo, zněl právě nade mnou. Přála jsem si, abych byla nechala svíčku hořet: noc byla ponuře temná; mé nálady byly stísněné. Vstala jsem a posadila se v loži, naslouchajíc. Zvuk utichl.

Pokusila jsem se znovu usnout; ale srdce mi úzkostně bušilo: můj vnitřní klid byl porušen. Hodiny dole v hale odbily druhou. Právě v tu chvíli, zdálo se mi, že se někdo dotkl mých dveří; jako by prsty přejely panely při tápavém hledání cesty tmavou galerií venku. Řekla jsem: „Kdo je tam?" Nic neodpovědělo. Zmrazil mě strach.

Náhle jsem si vzpomněla, že by to mohl být Pilot, který, když se stávalo, že kuchyňské dveře byly ponechány otevřené, docela často nacházel cestu nahoru až k prahu komnaty pana Rochestera: viděla jsem ho tam sama ležet po ránu. Ta myšlenka mě poněkud uklidnila: lehla jsem si. Ticho uklidňuje nervy; a jako se nyní nerušené ticho opět usadilo nad celým domem, začínala jsem cítit návrat spánku. Ale nebylo

mi souzeno té noci spát. Sotva se k mému uchu přiblížil sen, uprchl zděšen, vyplašen příhodou dost mrazící v morku kostí.

Byl to démonický smích – nízký, potlačený a hluboký – pronesený, jak se zdálo, přímo u klíčové dírky dveří mé komnaty. Hlava mého lože byla u dveří, a já si zprvu myslela, že ten strašidelný smíšek stojí u mého lože – nebo spíše skrčen u mého polštáře: ale vstala jsem, rozhlédla se, a nic nebylo vidět; a zatímco jsem stále pohlížela, nepřirozený zvuk se opakoval: a já věděla, že vychází zpoza stěnových panelů. Mým prvním popudem bylo vstát a zavřít závoru; následně znovu vykřiknout: „Kdo je tam?"

Něco zabublalo a zasténalo. Zanedlouho se kroky stáhly galerií ke schodišti do třetího poschodí: nedávno tam ke schodišti byly udělány dveře, které se zavíraly; slyšela jsem je, jak se otevřely a zavřely, a vše ztichlo.

„Byla to Grace Poolová? A je posedlá ďáblem?" pomyslela jsem si. Nemožno bylo nyní déle setrvat o samotě: musím jít k paní Fairfaxové. Rychle jsem si navlékla šaty a šálku; odsunula jsem závoru a otevřela dveře chvějící se rukou. Hned za nimi, na rohoži v galerii, hořela svíčka. Byla jsem tou okolností překvapena: ale ještě víc mě ohromilo postřehnutí, že vzduch je docela matný, jakoby plný kouře; a zatímco jsem se dívala vpravo i vlevo, abych zjistila, odkud ty modré věnce vycházejí, pocítila jsem dále silný zápach spáleniny.

Něco zavrzalo: byly to pootevřené dveře; a ty dveře byly dveřmi pana Rochestera, a kouř se z nich řinul v oblaku. Nepřemýšlela jsem už o paní Fairfaxové; nepřemýšlela jsem už o Grace Poolové ani o smíchu: v okamžiku jsem byla uvnitř komnaty. Jazyky plamene šlehaly kolem lože: záclony hořely. Uprostřed plamenů a par ležel pan Rochester natažen, nehybný, v hlubokém spánku.

„Vzbuďte se! vzbuďte se!" vykřikla jsem. Zatřásla jsem jím, ale jen zamumlal a převrátil se: kouř ho omámil. Nebylo možno ztratit okamžik: samotné prostěradlo se už vzňalo; vrhla jsem se k jeho umyva-

dlu a konvi; naštěstí jedno bylo široké a druhé hluboké, a obojí bylo plné vody. Zvedla jsem je, zalila lože i jeho obyvatele, přelétla zpět do svého pokoje, přinesla svou vlastní nádobu s vodou, znovu pokřtila lože, a s Boží pomocí se mi podařilo uhasit plameny, které je pohlcovaly.

Syčení uhašeného živlu, roztříštění džbánu, který jsem odhodila z ruky, když jsem jej vyprázdnila, a nade vše šplechot sprchy, kterou jsem štědře poskytla, konečně probudily pana Rochestera. Ačkoli byla nyní tma, věděla jsem, že je vzhůru; neboť jsem ho slyšela, jak hřímá podivná klnutí, když zjistil, že leží v tůni vody.

„Je povodeň?" zvolal.

„Ne, pane," odpověděla jsem; „ale byl tu požár: vstaňte, prosím; jste uhašen; přinesu vám svíčku."

„Pro všechny elfy v křesťanstvu, je to Jana Eyrová?" dožadoval se. „Co jste se mnou udělala, čarodějko, kouzelnice? Kdo je v místnosti kromě vás? Spikla jste se, abyste mě utopila?"

„Přinesu vám svíčku, pane; a proboha, vstaňte. Někdo něco spáchal: nemůžete příliš brzy zjistit, kdo to je a co to je."

„Tady! Teď jsem vzhůru; ale neopovažte se mi nést svíčku zatím; počkejte dvě minuty, než si obléknu něco suchého, pokud něco suchého mám – ano, tady je můj župan. Teď běžte!"

Běžela jsem; přinesla jsem svíčku, která stále zůstala v galerii. Vzal mi ji z ruky, zvedl ji a prohlédl si lože, celé zčernalé a sežehlé, prostěradla promočená, koberec kolem plavající ve vodě.

„Co to je? a kdo to udělal?" zeptal se.

Krátce jsem mu vypověděla, co se stalo: podivný smích, který jsem slyšela v galerii: kroky vystupující do třetího poschodí; kouř – zápach ohně, který mě přivedl do jeho pokoje; v jakém stavu jsem tam našla věci, a jak jsem ho zalila vší vodou, na kterou jsem položila ruku.

Naslouchal velmi vážně; jeho tvář, jak jsem postupovala, vyjadřovala spíš starost než údiv; neodpověděl hned, když jsem skončila.

„Mám zavolat paní Fairfaxovou?" zeptala jsem se.

„Paní Fairfaxovou? Ne; co byste ji k čertu volala? Co může udělat? Ať klidně spí."

„Pak zavolám Léu a probudím Johna a jeho ženu."

„Vůbec ne: buďte jen tiše. Máte šálu. Není-li vám dost teplo, můžete si vzít tamhleten můj plášť; obalte se jím a posaďte se do křesla: tak – oblékám vám ho. Teď si dejte nohy na stoličku, aby se nenamáčely. Nechám vás na pár minut. Vezmu si svíčku. Zůstaňte, kde jste, dokud se nevrátím; buďte tichá jak myška. Musím navštívit druhé poschodí. Nepohněte se, pamatujte, a nikoho nevolejte."

Odešel: pozorovala jsem, jak se světlo vzdaluje. Přešel galerií velmi tiše, otevřel dveře schodiště s co nejmenším hlukem, zavřel je za sebou, a poslední paprsek zmizel. Zůstala jsem v naprosté temnotě. Naslouchala jsem nějakému zvuku, ale neslyšela nic. Uplynul velmi dlouhý čas. Začínala jsem být unavená: byla zima, i přes plášť; a pak jsem neviděla smysl v tom, abych tu zůstávala, nemám-li budit dům. Byla jsem na pokraji toho, že se vystavím nelibosti pana Rochestera neposlušností jeho rozkazů, když světlo opět slabě zazářilo na zdi galerie, a já slyšela jeho bosé nohy šlapat po rohoži. „Doufám, že je to on," pomyslela jsem si, „a ne něco horšího."

Vešel znovu, bledý a velmi zasmušilý. „Vyšetřil jsem to," řekl, stavěje svíčku na umyvadlo; „je to, jak jsem si myslel."

„Jak, pane?"

Neodpověděl, ale stál se zkříženýma rukama, hledě k zemi. Po několika minutách se zeptal spíš zvláštním tónem –

„Zapomněl jsem, jestli jste říkala, že jste něco viděla, když jste otevřela dveře své komnaty."

„Ne, pane, jen svícen na zemi."

„Ale slyšela jste podivný smích? Slyšela jste ten smích už dříve, myslím, nebo něco podobného?"

„Ano, pane: je tu žena, která šije, jmenuje se Grace Poolová – ta se tak směje. Je to zvláštní osoba."

„Právě tak. Grace Poolová – uhodla jste. Je, jak říkáte, zvláštní – velmi. Nu, budu o té věci přemýšlet. Mezitím jsem rád, že jste jediná osoba, kromě mě, obeznámená s přesnými podrobnostmi dnešní noční příhody. Vy nejste tlachající blázen: neříkejte o tom nic. O tenhle stav věcí (ukázal na lože) se postarám já: a teď se vraťte do svého pokoje. Odpočinu si pro zbytek noci docela dobře na pohovce v knihovně. Jsou téměř čtyři – za dvě hodiny bude služebnictvo vzhůru."

„Dobrou noc tedy, pane," řekla jsem, odcházejíc.

Zdál se překvapen – velmi nedůsledně tak, protože mi právě řekl, abych šla.

„Jakže!" zvolal, „opouštíte mě už, a takto?"

„Řekl jste, že mohu jít, pane."

„Ale ne bez rozloučení; ne bez slova nebo dvou uznání a dobré vůle: ne, zkrátka, tímto krátkým, suchým způsobem. Vždyť jste mi zachránila život! – vytrhla jste mě z hrozné a mučivé smrti! A procházíte kolem mě, jako bychom byli vzájemnými cizinci! Alespoň si potřeste rukou."

Natáhl ruku; podala jsem mu svou: vzal ji nejprve do jedné, pak do obou svých.

„Zachránila jste mi život: mám potěšení, že vám dlužím tak nesmírný dluh. Nemohu říct víc. Nic jiného, co má bytí, by mi nebylo snesitelné v postavení věřitele takového závazku: ale vy – to je něco jiného; – necítím vaše dobrodiní jako břemeno, Jano."

Odmlčel se; zahleděl se na mě: slova téměř viditelná se mu chvěla na rtech – ale hlas měl zdušený.

„Dobrou noc znovu, pane. Není tu dluhu, dobrodiní, břemene, závazku."

„Věděl jsem," pokračoval, „že mi někdy, nějak uděláte dobře; – viděl jsem to ve vašich očích, když jsem vás poprvé spatřil: jejich výraz

a úsměv ne" – (znovu se zarazil) – „ne nadarmo" (pokračoval chvatně) „udeřily rozkoší do mého nejhlubšího srdce. Lidé mluví o přirozených sympatiích; slyšel jsem o dobrých géniích: zrnka pravdy jsou i v nejdivočejších bájích. Má milovaná zachránkyně, dobrou noc!"

V hlase mu byla podivná energie, v pohledu podivný oheň.

„Jsem ráda, že jsem byla náhodou vzhůru," řekla jsem: a pak jsem šla.

„Jakže! Vy *půjdete*?"

„Je mi zima, pane."

„Zima? Ano – a stojíte v tůni! Jděte tedy, Jano; jděte!" Ale pořád mi držel ruku, a já ji nemohla uvolnit. Vymyslela jsem si pomoc.

„Zdá se mi, že slyším paní Fairfaxovou pohnout se, pane," řekla jsem.

„Dobrá, opusťte mě:" uvolnil prsty, a já odešla.

Vrátila jsem se na své lože, ale ani nepomyslela na spánek. Až do úsvitu jsem byla zmítána na vzdouvajícím se, ale neklidném moři, kde se vlny trápení valily pod příbojem radosti. Chvílemi se mi zdálo, že za jeho divokými vodami vidím břeh, sladký jako kopce Beulahu; a tu a tam osvěžující vánek, probuzený nadějí, nesl mého ducha triumfálně k cíli: ale nemohla jsem jej dosáhnout, ani v představě – protivný vítr vanul od pevniny a neustále mě zpět zaháněl. Rozum odporoval blouznění: soud varoval vášeň. Příliš horečnatá k odpočinku, vstala jsem, jakmile vzešel den.

Kapitola 16.

Toho dne, který následoval po té bezesné noci, jsem si přála pana Rochestera vidět a zároveň jsem se toho bála: toužila jsem slyšet znovu jeho hlas, a přece jsem se bála setkat se s jeho pohledem. V časné části rána jsem jeho příchod každou chvíli očekávala; neměl ve zvyku do učebny vstupovat často, ale občas tam přece na pár minut zašel, a já měla dojem, že toho dne určitě přijde.

Jenže ráno uplynulo zcela obvykle: nic nenarušilo tichý běh Adèlina studia; pouze krátce po snídani jsem zaslechla jakýsi ruch v okolí komnaty pana Rochestera, hlas paní Fairfaxové, Lein, hlas kuchařky – totiž Johnovy ženy – a dokonce i Johnovy vlastní drsné tóny. Ozývaly se výkřiky: „Jaké milosrdenství, že pán neuhořel v posteli!" „Je vždycky nebezpečné nechat v noci svíčku hořet." „Jaká prozřetelnost, že měl duchapřítomnost pomyslet na konvici s vodou!" „Divím se, že nikoho nevzbudil!" „Snad se nenachladí tím, že spí na pohovce v knihovně," atd.

Po všelikém povídání následoval zvuk drhnutí a uvádění do pořádku; a když jsem procházela kolem toho pokoje cestou dolů k obědu, viděla jsem otevřenými dveřmi, že vše bylo opět uvedeno do úplného pořádku; jen lože bylo zbaveno svých závěsů. Lea stála v okenním výklenku a leštila tabule skla zakalené kouřem. Chystala jsem se ji oslovit, neboť jsem chtěla vědět, co bylo o celé věci řečeno; ale jak jsem postupovala, viděla jsem v komnatě druhou osobu – ženu sedící na židli u lože a přišívající kruhy k novým záclonám. Ta žena nebyla nikdo jiný než Grace Poolová.

Tam seděla, usedle a mlčenlivě vypadající, jak obvykle, ve svých hnědých soukenných šatech, kostkované zástěře, bílém šátku a čepci. Byla pohroužena ve svou práci, v níž se zdály být soustředěny všechny její myšlenky: na jejím tvrdém čele a v jejích obyčejných rysech nebylo nic ani z bledosti, ani ze zoufalství, které by člověk očekával spatřit v tváři ženy, která se pokusila o vraždu, a jejíž zamýšlená oběť ji minulé noci následovala do jejího doupěte a (jak jsem věřila) obvinila ji ze zločinu, který chtěla spáchat. Byla jsem užaslá – zmatená. Vzhlédla, zatímco jsem na ni stále hleděla: žádné ucuknutí, žádné zesílení ani zmizení barvy neprozradilo citové hnutí, vědomí viny nebo strach z odhalení. Řekla „Dobré ráno, slečno," svým obvyklým flegmatickým a stručným způsobem; a vzavši další kroužek a další tkanici, pokračovala v šití.

„Vystavím ji nějaké zkoušce," pomyslela jsem si: „taková naprostá neproniknutelnost je nad chápání."

„Dobré ráno, Grace," řekla jsem. „Stalo se tu něco? Myslela jsem, že jsem před chvilkou slyšela služebnictvo spolu mluvit."

„Pán jen četl v posteli minulou noc; usnul se zapálenou svíčkou, a závěsy se vznítily; naštěstí však se probudil dřív, než se chytily ložní prádlo nebo dřevo, a podařilo se mu uhasit plameny vodou z konvice."

„Zvláštní záležitost!" řekla jsem tichým hlasem: pak, upřeně se na ni dívajíc – „Nikoho pan Rochester nevzbudil? Nikdo ho neslyšel se pohnout?"

Znovu ke mně zvedla oči, a tentokrát byl v jejich výrazu stín vědomí. Zdálo se, že mě obezřetně zkoumá; pak odpověděla –

„Služebnictvo spí tak daleko, víte, slečno, že by ho pravděpodobně neslyšelo. Pokoj paní Fairfaxové a váš jsou k pánovu nejblíže; ale paní Fairfaxová říkala, že nic neslyšela: když lidé zestárnou, spávají často těžce." Odmlčela se a pak dodala s jakousi předstíranou lhostejností, ale přece jen výrazným a významným tónem – „Vy jste však mladá, slečno; a řekla bych lehce spící: snad jste slyšela nějaký hluk?"

„Slyšela," řekla jsem, snižujíc hlas, aby mě Lea, která stále ještě leštila tabulky, nemohla slyšet, „a nejdřív jsem si myslela, že je to Pilot: ale Pilot se nemůže smát; a jsem si jistá, že jsem slyšela smích, a to podivný."

Vzala si nitku, pečlivě ji navoskovala, pevnou rukou provlékla jehlou, a pak s dokonalou vyrovnaností poznamenala –

„Stěží je pravděpodobné, že by se pán smál, myslím, slečno, když byl v takovém nebezpečí: musela jste snít."

„Nesnila jsem," řekla jsem s jistým zápalem, neboť její drzá chladnokrevnost mě dráždila. Znovu se na mě podívala; a týmž zkoumavým a vědomým zrakem.

„Řekla jste pánovi, že jste slyšela smích?" ptala se.

„Neměla jsem příležitost s ním dnes ráno mluvit."

„Nenapadlo vás otevřít dveře a podívat se do galerie?" ptala se dále.

Zdálo se, že mě vyslýchá, snaží se ze mě vytáhnout informace. Napadlo mě, že kdyby zjistila, že vím nebo tuším její vinu, provedla by mi nějaký ze svých zlovolných kousků; usoudila jsem, že bude moudré, abych byla ve střehu.

„Naopak," řekla jsem, „zavřela jsem dveře na závoru."

„Nemáte tedy ve zvyku zavírat si dveře na závoru každou noc, než si lehnete?"

„Čertice! Chce znát mé zvyky, aby si podle nich mohla připravit své plány!" Rozhořčení opět převládlo nad opatrností: odpověděla jsem ostře: „Dosud jsem často opomíjela závoru zasouvat: nepovažovala jsem to za nutné. Nebyla jsem si vědoma, že by na Thornfieldu bylo možno obávat se nějakého nebezpečí nebo obtěžování: ale v budoucnu" (a položila jsem na ta slova znatelný důraz) „dám si dobrý pozor, abych vše zajistila, než se odvážím lehnout."

„Bude moudré tak učinit," zněla její odpověď: „tenhle kraj je tak klidný, jaký jen znám, a nikdy jsem neslyšela, že by sídlo bylo napadeno zloději, co stojí; ačkoli v komoře na stříbro je, jak se dobře ví, stří-

brného náčiní za stovky liber. A víte, pro tak velký dům je tu velmi málo služebnictva, protože tu pán nikdy mnoho nežil; a když přijede, jako svobodný mládenec potřebuje málo obsluhy: ale vždy si myslím, že je nejlépe jít raději na jistotu; dveře se brzy zavřou, a je dobré mít zasunutou závoru mezi sebou a nějakou nekalostí, která by snad mohla být nablízku. Spousta lidí, slečno, chce svěřit vše Prozřetelnosti; ale já říkám, Prozřetelnost se neobejde bez prostředků, i když jim často žehná, jsou-li užity rozvážně." A tím ukončila svou tirádu: dlouhou na ni, pronesenou s uhlazeností kvakerky.

Stále jsem stála naprosto zaražená tím, co mi připadalo jako její zázračné sebeovládání a naprosto neproniknutelné pokrytectví, když vešla kuchařka.

„Paní Poolová," řekla, obracejíc se ke Grace, „oběd služebnictva bude brzy hotov: půjdete dolů?"

„Ne; dejte mi můj půllitr piva a kousek pudinku na podnos, a odnesu si to nahoru."

„Vezmete si maso?"

„Jen sousto, a kousek sýra, to je vše."

„A ságo?"

„Teď ne: sejdu dolů před čajem: udělám si ho sama."

Kuchařka se tu obrátila ke mně, říkajíc, že paní Fairfaxová na mě čeká: tak jsem odešla.

Sotva jsem při obědě slyšela výklad paní Fairfaxové o požáru záclon, tak jsem byla zaměstnána lámáním si hlavy nad záhadným charakterem Grace Poolové, a ještě víc rozvažováním problému jejího postavení na Thornfieldu a otázkou, proč nebyla toho rána předána spravedlnosti, nebo alespoň propuštěna ze služby svého pána. Pán minulou noc téměř přímo prohlásil, že ji považuje za vinnou: jaká tajemná příčina ho zdržela, aby ji neobvinil? Proč nařídil i mně mlčení? Bylo to podivné: smělý, mstivý a hrdý džentlmen jako by se jaksi octl v moci jedné z nejpodřadnějších svých závislých; tak v její moci, že

i když zvedla ruku proti jeho životu, neodvážil se ji z toho pokusu otevřeně obvinit, natož ji za to potrestat.

Kdyby byla Grace mladá a hezká, byla bych v pokušení si myslet, že jsou to něžnější city než prozíravost či strach, co pana Rochestera v její prospěch ovlivňuje; ale protože byla tvrdých rysů a matronská, taková myšlenka nemohla být přijata. „Přece však," rozvažovala jsem, „byla kdysi mladá; její mládí by bylo současné s mládím jejího pána: paní Fairfaxová mi jednou řekla, že tu žije mnoho let. Nemyslím, že by někdy mohla být hezká; ale co já vím, může mít originalitu a sílu charakteru, které vyvažují nedostatek osobních výhod. Pan Rochester je milovníkem rozhodného a výstředního: Grace je přinejmenším výstřední. Co kdyby ho jakýsi dřívější rozmar (vrtoch u povahy tak náhlé a svéhlavé, jako je ta jeho, velmi pravděpodobný) vydal do její moci, a ona nad jeho činy nyní vykonává tajný vliv, výsledek jeho vlastní neprozřetelnosti, jehož se nemůže zbavit a jejž se neodvažuje přehlížet?" Ale dospěvši k tomuto bodu dohadu, hranatá, plochá postava paní Poolové a nehezká, suchá, dokonce hrubá tvář mi tak zřetelně znovu vyvstaly před vnitřním zrakem, že jsem si pomyslela: „Ne; nemožné! Můj předpoklad nemůže být správný. Přece však," napovídal tajný hlas, který k nám mluví v našich vlastních srdcích, „*ty* také nejsi krásná, a snad tě pan Rochester schvaluje: aspoň jsi tak často cítila, jako by to tak bylo; a minulou noc – vzpomeň si na jeho slova; vzpomeň si na jeho pohled; vzpomeň si na jeho hlas!"

Dobře jsem si vzpomínala na všechno; řeč, pohled i tón se v tom okamžiku živě obnovovaly. Byla jsem nyní v učebně; Adèle kreslila; sklonila jsem se nad ní a vedla jí tužku. Vzhlédla s jakýmsi trhnutím.

„*Qu'avez-vous, mademoiselle?*" řekla. „*Vos doigts tremblent comme la feuille, et vos joues sont rouges: mais, rouges comme des cerises!*"

„Je mi horko, Adèle, z toho sklánění!" Pokračovala v kreslení; já jsem pokračovala v myšlení.

Pospíšila jsem si vyhnat z mysli tu nenávistnou myšlenku, kterou jsem si o Grace Poolové pěstovala; byla mi odporná. Srovnala jsem se s ní a shledala jsem, že jsme různé. Bessie Leavenová řekla, že jsem docela dáma; a mluvila pravdu – byla jsem dáma. A teď jsem vypadala mnohem lépe, než když mě Bessie viděla; měla jsem víc barvy a byla jsem plnější, měla jsem víc života, víc živosti, protože jsem měla jasnější naděje a živější radosti.

„Večer se blíží," řekla jsem si, dívajíc se k oknu. „Dnes jsem neslyšela v domě hlas ani krok pana Rochestera; ale určitě ho uvidím před nocí: ráno jsem se tomu setkání bála; teď po něm toužím, protože očekávání bylo tak dlouho mařeno, že se stalo netrpělivým."

Když se opravdu snesla soumrak a Adèle mě opustila, aby šla si hrát do dětského pokoje se Sophií, žhavě jsem po tom setkání zatoužila. Naslouchala jsem, zda nezazvoní dole zvonek; naslouchala jsem, zda Lea nepřijde se vzkazem; chvílemi se mi zdálo, že slyším vlastní krok pana Rochestera, a obracela jsem se ke dveřím, očekávajíc, že se otevřou a vpustí ho. Dveře zůstaly zavřené; oknem vcházela jen tma. Přesto nebylo pozdě; často mě dával volat o sedmé a osmé hodině, a bylo teprve šest. Jistě bych tedy dnes večer neměla být úplně zklamána, když jsem mu měla tolik věcí říci! Chtěla jsem znovu nadhodit téma Grace Poolové a slyšet, co odpoví; chtěla jsem se ho rovnou zeptat, zda opravdu věří, že to byla ona, kdo spáchal ten strašný pokus minulé noci; a je-li tomu tak, proč její špatnost drží v tajnosti. Málo záleželo na tom, zda ho moje zvídavost rozhněvá; znala jsem potěšení z toho, že ho střídavě dráždím a utěšuji; bylo to potěšení, které mě obzvláště těšilo, a jistý instinkt mi vždy bránil zajít příliš daleko; za hranicí popuzení jsem se nikdy neodvážila; na krajní okraj jsem se ráda pokoušela se svou dovedností. Zachovávajíc každou drobnou formu úcty, každou slušnost svého postavení, mohla jsem s ním přesto polemizovat bez strachu či tíživého omezení; to vyhovovalo jemu i mně.

Konečně na schodech zavrzal krok. Objevila se Lea; ale jen aby naznačila, že čaj je připraven v pokoji paní Fairfaxové. Tam jsem se odebrala, ráda alespoň, že jdu dolů; neboť mě to, jak jsem si představovala, přibližovalo k přítomnosti pana Rochestera.

„Jistě potřebujete čaj," řekla dobrá paní, když jsem se k ní připojila; „snědla jste tak málo k obědu. Mám strach," pokračovala, „že se dnes necítíte dobře: vypadáte uzardělá a horečnatá."

„Ale ne, docela dobře! Nikdy jsem se necítila lépe."

„Pak to musíte dokázat tím, že projevíte dobrou chuť; chcete naplnit konvičku, zatímco já doháčkuji tuhle jehlici?" Dokončivši svůj úkol, vstala, aby stáhla roletu, kterou dosud nechávala vytaženou, předpokládám, že proto, aby co nejvíc využila denního světla, i když se soumrak nyní rychle prohluboval v naprostou temnotu.

„Dnes je jasno," řekla, dívajíc se oknem, „i když ne hvězdnato; pan Rochester měl celkově příznivý den na svou cestu."

„Cestu! – Odjel někam pan Rochester? Nevěděla jsem, že je pryč."

„Á, vyrazil hned, jak posnídal! Jel do The Leas, sídla pana Eshtona, deset mil za Millcote. Myslím, že se tam shromáždila docela společnost; lord Ingram, sir George Lynn, plukovník Dent a jiní."

„Čekáte ho dnes v noci zpět?"

„Ne – ani zítra; mám za to, že velmi pravděpodobně zůstane týden nebo víc: když se tihle krásní, módní lidé sejdou, jsou tak obklopeni elegancí a veselím, tak dobře zásobeni vším, co může těšit a bavit, že nespěchají, aby se rozešli. Pánové se zvláště při takových příležitostech často hodí; a pan Rochester je tak nadaný a tak živý ve společnosti, že je, myslím, všeobecným oblíbencem: dámy ho mají velmi rády; i když byste si nemyslela, že by jeho vzhled byl zrovna takový, aby ho v jejich očích obzvláště doporučoval: ale asi jeho vzdělání a schopnosti, snad i jeho bohatství a dobrá krev vyvažují nějakou drobnou chybu zjevu."

„Jsou v The Leas dámy?"

„Je tu paní Eshtonová a její tři dcery – opravdu velmi elegantní mladé dámy; a jsou tu Ctihodné Blanche a Mary Ingramovy, nejkrásnější ženy, předpokládám: Blanche jsem opravdu viděla, před šesti nebo sedmi lety, když to byla dívka osmnáctiletá. Přišla sem na vánoční ples a společnost, kterou pořádal pan Rochester. Měla jste tenkrát vidět jídelnu – jak byla bohatě vyzdobena, jak zářivě osvětlena! Myslím, že tam bylo padesát dam a pánů – vše z prvních rodin v hrabství; a slečna Ingramová byla považována za královnu večera."

„Vy jste ji viděla, říkáte, paní Fairfaxová: jaká byla?"

„Ano, viděla jsem ji. Dveře jídelny byly otevřeny; a protože byly Vánoce, bylo služebnictvu dovoleno shromáždit se v hale, aby slyšelo, jak některé dámy zpívají a hrají. Pan Rochester si přál, abych přišla dovnitř, a já jsem se posadila do tichého kouta a pozorovala je. Nikdy jsem neviděla nádhernější scénu: dámy byly nádherně oblečené; většina z nich – alespoň většina těch mladších – vypadala hezky; ale slečna Ingramová byla rozhodně královnou."

„A jaká byla?"

„Vysoká, krásné poprsí, svažující se ramena; dlouhý, půvabný krk: olivová pleť, tmavá a jasná; ušlechtilé rysy; oči spíše jako oči pana Rochestera: velké a černé a tak zářivé jako její klenoty. A měla přece tak krásnou hlavu vlasů; havraní černé a tak půvabně upravené: korunu silných copů vzadu, a vepředu nejdelší, nejlesklejší prstence, jaké jsem kdy viděla. Byla oblečena v čistě bílém; jantarově zbarvená šála byla přehozena přes rameno a přes prsa, uvázána na boku, a sahala v dlouhých, třásněmi lemovaných koncích pod koleno. Nosila také jantarově zbarvený květ ve vlasech: pěkně kontrastoval s černou masou jejích prstenců."

„Byla velmi obdivována, samozřejmě?"

„Ano, opravdu: a nejen pro svou krásu, ale pro své vzdělání. Byla jednou z dam, které zpívaly: na klavír ji doprovázel pán. Ona a pan Rochester zpívali duet."

„Pan Rochester? Nevěděla jsem, že umí zpívat."

„Ó! Má krásný basový hlas a výborný vkus pro hudbu."

„A slečna Ingramová: jaký měla hlas?"

„Velmi bohatý a mocný: zpívala rozkošně; byla to pochoutka ji poslouchat; – a potom hrála. Já na hudbu nejsem znalec, ale pan Rochester je; a slyšela jsem ho říkat, že její provedení bylo pozoruhodně dobré."

„A ta krásná a vzdělaná dáma, ještě není vdaná?"

„Zdá se, že ne: domnívám se, že ani ona, ani její sestra nemají velké věno. Statky starého lorda Ingrama byly z větší části svázány majorátem, a nejstarší syn dostal skoro vše."

„Ale divím se, že si ji nějaký bohatý šlechtic nebo pán neoblíbil: pan Rochester, například. Je bohatý, že?"

„Ó! Ano. Ale vidíte, je tu značný rozdíl v letech: panu Rochesterovi je skoro čtyřicet; jí teprve pětadvacet."

„Co na tom? Mnohem nerovnější sňatky se uzavírají každý den."

„Pravda: a přece bych si stěží představovala, že by pan Rochester takovou myšlenku pěstoval. Ale vy nic nejíte: od začátku čaje jste se sotva čeho dotkla."

„Ne: mám příliš velkou žízeň, než abych jedla. Dovolíte mi další šálek?"

Chystala jsem se znovu vrátit k pravděpodobnosti spojení mezi panem Rochesterem a krásnou Blanche; ale Adèle vešla, a hovor se stočil jiným směrem.

Když jsem opět zůstala sama, probrala jsem informace, které jsem získala; podívala jsem se do svého srdce, prozkoumala jeho myšlenky a pocity a snažila jsem se přivést zpátky přísnou rukou ty, které bloudily nekonečnou a necestnou pustinou obraznosti, do bezpečného stáda zdravého rozumu.

Postavena před svůj vlastní tribunál, jak Paměť podala svědectví o nadějích, přáních, citech, které jsem si od minulé noci pěstovala –

o obecném stavu mysli, v němž jsem se téměř čtrnáct dní hýčkala; jak Rozum vystoupil a tichým svým způsobem vyprávěl prostý, nepřikrášlený příběh, ukazující, jak jsem skutečné zavrhla a jak jsem lačně hltala ideální; – vyřkla jsem rozsudek tohoto znění:

Že větší blázen než Jana Eyrová nikdy nedýchal dech života; že fantastičtější pošetilec se nikdy nenasytil sladkými lžemi, a nespolykal jed, jako by to byl nektar.

„*Ty*," řekla jsem, „oblíbenkyně pana Rochestera? *Ty* obdařená mocí ho potěšit? *Ty* pro něj důležitá nějakým způsobem? Jdi! Tvá hloupost mi je odporná. A ty jsi měla potěšení z občasných známek upřednostnění – dvojsmyslných známek projevených pánem z rodiny a mužem světa závislé osobě a nováčku. Jak ses mohla odvážit? Ubohá hloupá obětičko! – Nemohl tě ani vlastní zájem udělat moudřejší? Dnes ráno jsi si opakovala tu krátkou scénu z minulé noci? – Zakryj si tvář a styd se! Řekl něco k pochvale tvých očí, viď? Slepé štěně! Otevři ta zakalená víčka a podívej se na vlastní prokletou nemyslnost! Žádné ženě neprospívá, když jí lichotí její nadřízený, který ji nemůže mít v úmyslu si vzít; a je to šílenství u všech žen nechat v sobě vzplanout tajnou lásku, která, zůstane-li neopětována a neznáma, musí sežrat život, který ji živí; a která, bude-li objevena a opětována, musí vést, jako *ignis fatuus*, do bažinatých divočin, odkud není úniku.

„Poslouchej tedy, Jano Eyrová, svůj rozsudek: zítra si postav zrcadlo před sebe a nakresli křídou svůj vlastní portrét, věrně, bez změkčení jediné vady; nevynech jedinou tvrdou linii, nehlaď jedinou nepříjemnou nepravidelnost; napiš pod to: ‚Portrét guvernantky, bez vazeb, chudé a nehezké.'

„Potom si vezmi kousek hladké slonoviny – máš jeden připravený ve své kreslicí krabici: vezmi si paletu, smíchej své nejčerstvější, nejjemnější, nejčistší odstíny; vyber si nejjemnější štětce z velbloudí srsti; pečlivě vykresli nejkrásnější tvář, jakou si dokážeš představit; namaluj ji v nejměkčích odstínech a nejsladších liniích podle popisu,

který ti paní Fairfaxová dala o Blanche Ingramové; pamatuj na havraní prstence, orientální oko; – Jakže! Vracíš se k panu Rochesterovi jako k vzoru! Pořádek! Žádné kňučení! – žádný sentiment! – žádná lítost! Snesu jenom rozum a odhodlání. Vzpomeň si na vznešené a přitom harmonické rysy, řecký krk a poprsí; nech vidět oblou a oslňující paži a jemnou ruku; nevynech ani diamantový prsten, ani zlatý náramek; věrně vystihni oděv, vzdušnou krajku a lesklý atlas, půvabnou šálu a zlatou růži; nazvi to ‚Blanche, vzdělaná dáma vysokého stavu.'

„Kdykoli by sis v budoucnu měla náhodou pomyslet, že si o tobě pan Rochester myslí dobře, vytáhni ty dva obrazy a srovnej je: řekni, ‚Pan Rochester by si pravděpodobně mohl získat lásku té ušlechtilé dámy, kdyby se o to chtěl snažit; je pravděpodobné, že by promrhal vážnou myšlenku na tuhle chudou a bezvýznamnou plebejku?'"

„Udělám to," rozhodla jsem se: a utvořivši toto odhodlání, uklidnila jsem se a usnula jsem.

Dodržela jsem slovo. Hodina či dvě stačily k tomu, abych v křídových pastelech načrtla svůj vlastní portrét; a za méně než čtrnáct dní jsem dokončila miniaturu na slonovině imaginární Blanche Ingramové. Vypadala dost rozkošně; a když se srovnala se skutečnou hlavou v křídě, byl kontrast tak velký, jak si sebeovládání mohlo přát. Měla jsem z toho úkolu užitek: udržel mi hlavu i ruce zaměstnané a dodal sílu a pevnost novým dojmům, které jsem si chtěla nesmazatelně vrýt do srdce.

Zanedlouho jsem si měla důvod pogratulovat k té zdravé kázni, které jsem takto nutila své city se podrobit. Díky ní jsem byla schopna setkat se s následujícími událostmi s decentní vyrovnaností, kterou bych, kdyby mě našly nepřipravenou, pravděpodobně nebyla schopná udržet, ani navenek.

Kapitola 17.

Uplynul týden, a žádná zpráva o panu Rochesterovi; deset dní – a stále nepřijížděl. Paní Fairfaxová řekla, že by ji nepřekvapilo, kdyby se z Leasu rovnou vydal do Londýna a odtamtud na kontinent, a kdyby pak celý rok neukázal na Thornfieldu tvář; nejednou prý odjížděl stejně nenadále a nečekaně. Když jsem to slyšela, počal se mi v srdci zvláštní chlad a cosi tam začalo klesat. Doopravdy jsem si dovolila zakusit tíživý pocit zklamání; ale sebrala jsem rozum, rozpomněla se na své zásady a pocity rázem srovnala; a bylo mi s podivem, jak snadno jsem překonala to chvilkové pochybení – jak jsem si vyjasnila omyl, že by počínání pana Rochestera byla věc, o kterou bych měla mít jakýkoli důvod se životně zajímat. Nikoli že bych se pokořovala nějakou otrockou představou podřízenosti: právě naopak, prostě jsem si řekla –

„Nemáš s pánem Thornfieldu nic jiného do činění než přijímat plat, který ti dává za vyučování jeho chráněnky, a být vděčná za uctivé a laskavé zacházení, jaké máš, konáš-li svou povinnost, právo od něj očekávat. Buď si jistá, že tohle je jediné pouto, které mezi vámi dvěma vážně uznává; nedělej z něho tedy předmět svých jemných citů, svých vytržení, úzkostí a tak dále. Není z tvého stavu: drž se své kasty, a měj v sobě tolik sebeúcty, abys nevyplýtvala lásku celým srdcem, duší a silou tam, kde takový dar není žádoucí a kde by jím pohrdli."

Pokračovala jsem klidně v denní práci; ale co chvíli mi hlavou prolétaly mlhavé důvody, proč bych měla Thornfield opustit; a bezděčně jsem si skládala inzeráty a přemítala o nových místech: tyto myšlenky jsem nehodlala brzdit; ať si klíčí a nesou plody, mohou-li.

Pan Rochester byl pryč už přes čtrnáct dní, když pošta přinesla paní Fairfaxové dopis.

„Je od pána," řekla, když pohlédla na adresu. „Teď se asi dozvíme, zda máme očekávat jeho návrat, nebo ne."

A zatímco lámala pečeť a prohlížela si psaní, pokračovala jsem v pití kávy (byly jsme u snídaně): byla horká, a této okolnosti jsem připisovala ohnivý nával, který mi náhle stoupl do tváře. Proč se mi třásla ruka a proč jsem si bezděčně vylila polovinu obsahu šálku na podšálek, jsem nehodlala uvažovat.

„Nu, občas si říkám, že máme příliš klidu; ale aspoň nějakou dobu se asi budeme mít co ohánět," pravila paní Fairfaxová, stále držíc dopis před brýlemi.

Dřív než jsem si dovolila požádat o vysvětlení, zavázala jsem šňůrku u Adèliny zástěrky, která se právě povolila; a když jsem jí podala ještě jednu buchtu a znovu naplnila hrneček mlékem, nenuceně jsem řekla –

„Pan Rochester se asi hned tak nevrátí, že?"

„Právě naopak – za tři dny, píše: tedy příští čtvrtek; a nikoli sám. Nevím, kolik těch vznešených lidí z Leasu s ním přijede: posílá pokyny, aby byly připraveny všechny nejlepší ložnice; knihovna a salony mají být vyklizeny a vyčištěny; mám sehnat další výpomoc do kuchyně od Jiřího v Millcote a odkudkoli jinud; dámy přivezou své komorné a páni své sluhy: budeme tu mít plný dům." A paní Fairfaxová polkla snídani a spěchala pryč, aby se dala do práce.

Ony tři dny byly, jak předpověděla, dost rušné. Myslela jsem si, že všechny pokoje na Thornfieldu jsou krásně čisté a dobře uspořádané; ukázalo se, že jsem se mýlila. Byly přibrány tři ženské; a takové drhnutí, takové kartáčování, takové mytí nátěrů a vyklepávání koberců, takové snímání a zavěšování obrazů, takové leštění zrcadel a lustrů, takové zatápění v ložnicích, takové větrání prostěradel a peřin u krbů jsem nikdy nespatřila, ani předtím, ani potom. Adèle byla v tom všem

docela bez sebe: přípravy na společnost a vyhlídka na její příjezd ji zřejmě uvrhly do extáze. Vyžadovala, aby Sophie přehlédla všechny její „*toilettes*", jak nazývala šatečky; aby oprášila ty, které byly *passées*, a vyvětrala a připravila nové. Sama nedělala nic jiného, než že pobíhala po předních komnatách, skákala na postele a z postelí a lehávala na matracích a na navršených podhlavnících a polštářích před obrovskými ohni, které hučely v komínech. Od školních povinností byla osvobozena: paní Fairfaxová mě vzala do své služby, a já jsem byla celý den ve spíži, pomáhala jí (nebo překážela) i kuchařce; učila jsem se dělat pudinky a tvarohové dorty a francouzské pečivo, obvazovat zvěřinu a zdobit dezertní mísy.

Očekávalo se, že společnost dorazí ve čtvrtek odpoledne, včas na večeři o šesté. Během té doby jsem neměla čas chovat chiméry; a myslím, že jsem byla stejně činorodá a veselá jako kdokoli jiný – kromě Adèly. Přesto mě tu a tam cosi odrazilo ve veselí; a byla jsem bezděčně vržena zpět do oblasti pochybností, předtuch a temných dohadů. To když jsem náhodou spatřila, jak se dveře ze schodiště do třetího patra – které byly v poslední době vždy zamčeny – pomalu otvírají a nechávají projít postavu Grace Poolové v upjatém čepci, bílé zástěře a šátku; jak klouže galerií, tichý krok ztlumený v soukenné pantofli; jak nahlíží do rušných, vzhůru nohama převrácených ložnic – řekne třeba slovo posluhovačce o správném způsobu, jak leštit mřížku krbu nebo čistit mramorovou krbovou římsu nebo odstraňovat skvrny z tapet, a jde dál. Takto sestupovala do kuchyně jednou za den, snědla svůj oběd, vykouřila u krbu střídmou dýmku a vracela se zpět, nesouc si s sebou džbánek portru pro svou soukromou útěchu, do svého vlastního ponurého, horního doupěte. Jen jedinou hodinu z dvaceti čtyř trávila s ostatním služebnictvem dole; všechen zbytek času trávila v jakési nízké, dubem obložené komnatě ve druhém patře: tam seděla a šila – a pravděpodobně se sama sobě ponuře smála – osamělá jako vězeň v žaláři.

Nejpodivnější ze všeho bylo, že ani živá duše v domě kromě mne si jejích zvyků nevšímala, ani se nad nimi nepozastavovala: nikdo nemluvil o jejím postavení nebo zaměstnání; nikdo nelitoval jejího osamění ani odloučení. Jednou jsem skutečně zaslechla úryvek rozhovoru mezi Léou a jednou z posluhovaček, jehož předmětem byla Grace. Léa cosi řekla, co jsem nezachytila, a posluhovačka poznamenala –

„Má asi slušný plat?"

„Ano," řekla Léa; „kéž bych měla takový; ne že by můj plat stál za to si stěžovat – na Thornfieldu se nešetří; ale není to ani pětina sumy, kterou dostává paní Poolová. A dává si stranou: každé čtvrtletí jezdí do banky v Millcote. Nedivila bych se, kdyby si naspořila dost, aby mohla žít nezávisle, kdyby chtěla odejít; ale asi si na to místo zvykla; a kromě toho jí ještě není čtyřicet, je silná a schopná všeho. Je příliš brzy, aby se vzdala práce."

„Je jistě dobrá síla," řekla posluhovačka.

„Ach – rozumí tomu, co má dělat – nikdo lépe," odvětila Léa významně; „a není každý, kdo by vyplnil její místo – ani za všechny ty peníze, co dostává."

„To tedy není!" zněla odpověď. „Zdali asi pán –"

Posluhovačka chtěla pokračovat; ale Léa se v té chvíli otočila a spatřila mě, a hned svou společnici šťouchla.

„Copak to neví?" zaslechla jsem ženu zašeptat.

Léa zavrtěla hlavou, a rozhovor byl samozřejmě ukončen. Vše, co jsem z něj vyvodila, se dalo shrnout do tohoto: že na Thornfieldu existuje jakési tajemství; a že z účasti na tom tajemství jsem záměrně vyloučena.

Nastal čtvrtek: všechna práce byla dokončena předchozího večera; koberce rozloženy, závěsy nad lůžky zřaseny do festonů, zářivě bílé přikrývky rozprostřeny, toaletní stolky uspořádány, nábytek vyleštěn, květiny nakupeny ve vázách: komnaty i salony vypadaly tak svěží a jasné, jak jen lidské ruce dokážou. I vstupní síň byla vydrhnuta; velké vy-

řezávané hodiny i stupně a zábradlí schodiště byly vyleštěny do skelného lesku; v jídelně se příborník oslnivě skvěl stříbrem; v salonu i v budoáru rozkvétaly ze všech stran vázy s exotickými rostlinami.

Nastalo odpoledne: paní Fairfaxová oblékla své nejlepší černé atlasové šaty, rukavice a zlaté hodinky; neboť bylo jejím úkolem přijmout společnost – uvést dámy do jejich pokojů atd. I Adèle musela být ustrojena: ačkoli jsem myslela, že toho dne přinejmenším má jen malou naději být společnosti představena. Nicméně, abych jí udělala radost, dovolila jsem Sophii, aby ji oblékla do jednoho z jejích krátkých, nabíraných mušelínových šatečků. Pro sebe jsem neviděla potřebu cokoli měnit; nebudu nucena opustit své útočiště školního pokoje; neboť útočištěm se mi teď stal – „velmi příjemný útulek v době nesnází".

Byl to mírný, jasný jarní den – jeden z těch dnů, které ke konci března nebo na začátku dubna vycházejí zářivě nad zemí jako heroldi léta. Teď se blížil ke konci; ale večer byl i tak teplý, a já jsem seděla u práce ve školní místnosti s otevřeným oknem.

„Chýlí se k pozdní hodině," řekla paní Fairfaxová, vstupujíc v šustivé parádě. „Jsem ráda, že jsem nařídila večeři o hodinu později, než pan Rochester zmínil; neboť už je po šesté. Poslala jsem Johna dolů k bráně, aby se podíval, jestli něco není na cestě: odtud se dá dohlédnout daleko ve směru Millcote." Přistoupila k oknu. „Tady ho máme!" řekla. „Nu, Johne," – nahnula se ven – „nějaké zprávy?"

„Už jedou, paní," zněla odpověď. „Budou tu za deset minut."

Adèle přelétla k oknu. Následovala jsem ji, dávajíc pozor, abych stála stranou, aby mě chránil závěs; mohla jsem vidět, aniž bych byla viděna.

Těch deset minut, které John ohlásil, se zdálo velmi dlouhých, ale konečně bylo slyšet kola; čtyři jezdci cválali po příjezdové cestě, a za nimi přijížděly dva otevřené kočáry. Vlající závoje a vlnící se pera plnily vozy; dva z jezdců byli mladí, švihácky vyhlížející pánové; třetím byl pan Rochester na svém černém koni Mesrourovi, s Pilotem skákajícím

před ním; po jeho boku jela dáma, a on a ona byli první ve společnosti. Její purpurový jezdecký kostým se téměř dotýkal země, závoj se jí dlouze vinul ve větru; prolínaly se mezi jeho průzračnými záhyby a skrze ně zářily bohaté havraní prstence.

„Slečna Ingramová!" zvolala paní Fairfaxová a hned pospíchala na své místo dole.

Kavalkáda, sledujíc oblouk příjezdové cesty, rychle zahnula za roh domu, a ztratila jsem ji z očí. Adèle teď prosila, aby mohla jít dolů; ale vzala jsem si ji na klín a dala jí najevo, že nesmí v žádném případě pomyslet na to, že by se objevila dámám na očích – ani teď, ani nikdy jindy, pokud pro ni výslovně nepošlou: že pan Rochester by se velmi hněval atd. „Několik přirozených slz" nad tím prolila; ale když jsem začala vypadat velmi vážně, nakonec svolila, že si je utře.

Ve vstupní síni se teď ozýval radostný ruch: hluboké tóny pánů a stříbrné přízvuky dam se harmonicky prolínaly, a mezi nimi se rozlišoval, ne nahlas, ale zvučně, hlas pána Thornfield Hallu, vítajícího pod svou střechou vzácné a půvabné hosty. Pak vystoupaly do schodů lehké kroky; a bylo slyšet cupot v galerii, tiché veselé smíchy, otevírání a zavírání dveří, a na chvíli ticho.

„*Elles changent de toilettes*," řekla Adèle; která pozorně naslouchala a sledovala každý pohyb; a povzdechla si.

„*Chez maman*," řekla, „*quand il y avait du monde, je le suivais partout, au salon et à leurs chambres; souvent je regardais les femmes de chambre coiffer et habiller les dames, et c'était si amusant: comme cela on apprend.*" (U maminky, když u nás bývali hosté, chodila jsem za nimi všude, do salonu i do jejich pokojů; často jsem se dívala, jak komorné češou a oblékají dámy, a bylo to tak zábavné: tak se člověk učí.)

„Nemáš hlad, Adèle?"

„*Mais oui, mademoiselle: voilà cinq ou six heures que nous n'avons pas mangé.*" (Ale ano, slečno: už pět nebo šest hodin jsme nejedly.)

„Nu, zatímco jsou dámy ve svých pokojích, odvážím se dolů a seženu ti něco k jídlu."

A vycházejíc opatrně ze svého útočiště, hledala jsem postranní schodiště, které vedlo přímo do kuchyně. Celá tahle oblast byla samý oheň a shon; polévka a ryby byly v posledním stadiu přípravy, a kuchařka se skláněla nad svými kelímky v rozpoložení těla i duše, které hrozilo samovznícením. V služební síni stáli nebo seděli kolem ohně dva kočí a tři komorníci; komorné dam byly, jak myslím, nahoře se svými paními; nové služebnictvo, najaté z Millcote, se honilo všude kolem. Protkala jsem tento chaos a konečně se dostala do spíže; zmocnila jsem se tam studeného kuřete, bochníku chleba, několika koláčů, pár talířků a nože s vidličkou: s touto kořistí jsem rychle ustoupila. Právě jsem se vrátila do galerie a zavírala za sebou zadní dveře, když mě zrychlený šum varoval, že dámy se chystají vyjít ze svých komnat. Nemohla jsem postoupit do školního pokoje, aniž bych minula některé z jejich dveří, s rizikem, že budu překvapena se svým nákladem potravin; stála jsem tedy nehnutě na tomto konci chodby, který, protože byl bez oken, byl tmavý: teď už docela tmavý, neboť slunce zapadlo a soumrak houstl.

Zanedlouho uvolňovaly komnaty své sličné nájemnice jednu po druhé: každá vycházela vesele a vzdušně, s šaty, které se v šeru leskle třpytily. Na okamžik stály seskupeny na druhém konci galerie, hovoříce v tónu sladké tlumené živosti: pak sestupovaly ze schodiště téměř stejně neslyšně, jako sjíždí po svahu jasná mlha. Jejich hromadný zjev ve mně zanechal dojem urozené elegance, jaký jsem dosud nikdy nezakusila.

Našla jsem Adèle, jak kouká škvírou pootevřených dveří školního pokoje. „Jaké krásné dámy!" zvolala anglicky. „Ach, kéž bych k nim mohla jít! Myslíte, že nás k sobě pan Rochester po večeři pošle vyzvat?"

„Opravdu, nemyslím; pan Rochester má na mysli jiné věci. Dnes večer se o dámy nestarej; snad je uvidíš zítra: tady je tvá večeře."

Měla doopravdy hlad, takže ji kuře a koláče na chvíli odvedly od její touhy. Dobře, že jsem toto zásobení zajistila, jinak by ona, já i Sophie, které jsem také přinesla díl, zůstaly bez večeře; všichni dole byli příliš zaměstnáni, než aby na nás pomysleli. Dezert byl donesen až po deváté; a v deset ještě pořád běhali lokajové sem a tam s podnosy a šálky kávy. Dovolila jsem Adèle, aby seděla vzhůru mnohem déle než obvykle; neboť prohlásila, že nemůže jít spát, dokud se dole otvírají a zavírají dveře a lidé pobíhají. Mimoto, dodala, mohl by jí ještě poslat vzkaz pan Rochester, až bude v noční košili; „*et alors quel dommage!*" (a to by byla škoda!)

Vyprávěla jsem jí příběhy tak dlouho, jak chtěla poslouchat; a pak jsem ji pro změnu vzala ven do galerie. Lampa ve vstupní síni byla ted rozsvícena, a Adèle se bavila tím, že se dívala přes zábradlí a sledovala služebnictvo, jak kráčí tam a zpět. Když večer pokročil, ozvala se ze salonu hudba; klavír byl přenesen tam. Adèle a já jsme se posadily na horní stupeň schodiště a poslouchaly. Zanedlouho se s bohatými tóny nástroje spojil hlas; byla to dáma, která zpívala, a její tóny byly velmi sladké. Po sólu následovalo duo, pak zpěv ve třech: v mezihrách zněl veselý konverzační šum. Dlouho jsem poslouchala: najednou jsem si uvědomila, že se mé ucho zcela upíná na to, aby rozebralo smíšené zvuky a mezi zmatkem hlasů rozlišilo ty, jež patří panu Rochesterovi; a když je zachytilo, což brzy učinilo, nalezlo si další úkol: skládat tóny – vzdáleností zbavené artikulace – ve slova.

Hodiny odbily jedenáctou. Pohlédla jsem na Adèle, jejíž hlava spočívala na mém rameni; její víčka těžkla, zvedla jsem ji tedy do náručí a odnesla ji do postele. Bylo téměř jedna, než pánové a dámy vyhledali své komnaty.

Příští den byl stejně krásný jako jeho předchůdce: společnost mu věnovala výlet na jakési místo v okolí. Vyrazili časně dopoledne, někte-

ří na koních, zbytek v kočárech; přihlížela jsem jak odjezdu, tak návratu. Slečna Ingramová byla, jako prve, jedinou jezdkyní; a jako prve, pan Rochester cválal po jejím boku; ti dva jeli trochu stranou od ostatních. Upozornila jsem na tuto okolnost paní Fairfaxovou, která stála u okna se mnou –

„Říkala jste, že není pravděpodobné, že by uvažovali o manželství," řekla jsem, „ale vidíte, pan Rochester jí zjevně dává přednost před všemi ostatními dámami."

„Ano, zajisté: nepochybně ji obdivuje."

„A ona jeho," dodala jsem; „podívejte, jak k němu naklání hlavu, jako by s ním důvěrně hovořila; kéž bych viděla její tvář; dosud jsem ji ani nezahlédla."

„Uvidíte ji dnes večer," odpověděla paní Fairfaxová. „Jak jsem se náhodou zmínila panu Rochesterovi, že by Adèle tak ráda byla dámám představena, řekl: ‚Ach! nechte ji přijít do salonu po večeři; a požádejte slečnu Eyrovou, aby ji doprovázela.'"

„Ano; to řekl jen ze zdvořilosti: určitě tam jít nemusím," odpověděla jsem.

„Nu, poznamenala jsem mu, že protože nejste zvyklá na společnost, nemyslím, že byste se chtěla objevit před tak veselou společností – mezi samými cizími lidmi; a odpověděl svým rychlým způsobem: ‚Nesmysl! Pokud se jí to nelíbí, řekněte jí, že je to mé zvláštní přání; a pokud se bude vzpírat, řekněte jí, že si pro ni přijdu v případě vzpoury.'"

„Nebudu mu dělat takové nesnáze," odpověděla jsem. „Půjdu, nebude-li lepší cesty; ale nemám z toho radost. Budete tam, paní Fairfaxová?"

„Ne; vymluvila jsem se, a on mou prosbu uznal. Řeknu vám, jak si zařídit, abyste se vyhnula té nejnepříjemnější části věci – formálnímu příchodu. Musíte vejít do salonu, dokud je prázdný, dřív než dámy odejdou od stolu v jídelně; vyberete si místo v libovolném tichém koutku, který se vám bude líbit; nemusíte zůstávat dlouho poté, co se

páni objeví, pokud nechcete: jen ať vás pan Rochester zahlédne, a pak se vytraťte – nikdo si vás nevšimne."

„Myslíte, že ti lidé pobudou dlouho?"

„Snad dva nebo tři týdny, jistě ne více. Po velikonočních prázdninách bude sir George Lynn, který byl nedávno zvolen za Millcote, muset do města a zaujmout své místo v parlamentu; řekla bych, že ho pan Rochester bude doprovázet: překvapuje mě, že se už tak dlouho zdržel na Thornfieldu."

S jakýmsi chvěním jsem pozorovala, jak se blíží hodina, kdy mám se svou svěřenkou odejít do salonu. Adèle byla celý den v extázi, co se dozvěděla, že má být večer představena dámám; a teprve když Sophie začala provádět obřad oblékání, zvážněla. Pak ji důležitost onoho procesu rychle ukáznila, a než měla kadeře upraveny do hladkých, povislých pramenů, růžové atlasové šatečky navlečeny, dlouhou šerpu uvázanou a krajkové rukavičky nasazeny, vypadala tak vážně jako kterýkoli soudce. Nebylo třeba ji varovat, aby si úbor nerozházela: když byla oblečena, posadila se cudně do své malé židličky, předtím opatrně nadzvedajíc atlasovou sukni, aby se jí nezmačkala, a ujistila mě, že se odtamtud nehne, dokud nebudu připravena. Byla jsem připravena brzy: své nejlepší šaty (stříbřitě šedé, pořízené pro svatbu slečny Templové, a od té doby nikdy nenošené) jsem si rychle oblékla; vlasy jsem si rychle uhladila; jedinou svou ozdobu, perlovou brož, jsem si rychle připjala. Sestoupily jsme.

Naštěstí byl do salonu i jiný vchod než ten přes jídelní sál, kde všichni seděli u večeře. Shledaly jsme místnost prázdnou; na mramorovém krbu tiše hořel velký oheň a voskové svíce zářily v jasné osamělosti mezi vybranými květinami, jimiž byly stoly ozdobeny. Nachový závěs visel před obloukem: jakkoli slabé bylo oddělení, které tato draperie tvořila od společnosti ve vedlejším sále, mluvili tak tiše, že nic z jejich hovoru nebylo rozlišitelné za uklidňujícím šumem.

Adèle, která zjevně stále podléhala tomu nejvážnějšímu dojmu, se bez slova posadila na podnožku, kterou jsem jí ukázala. Já jsem se stáhla k okennímu výklenku a vzala jsem si z nedalekého stolku knihu, pokoušejíc se číst. Adèle si přinesla stoličku k mým nohám; zanedlouho mě ťukla do kolena.

„Co je, Adèle?"

„*Est-ce que je ne puis pas prendre une seule de ces fleurs magnifiques, mademoiselle? Seulement pour compléter ma toilette.*" (Nemohla bych si vzít jedinou z těch nádherných květin, slečno? Jen abych doplnila svůj úbor.)

„Příliš myslíš na svůj ‚*toilette*', Adèle: ale můžeš si vzít květinu." A vzala jsem růži z vázy a připjala ji k její šerpě. Vzdychla si tichým vzdychem nevýslovného uspokojení, jako by jí teď byl pohár štěstí plný. Odvrátila jsem tvář, abych skryla úsměv, který jsem nemohla potlačit: v té vážné a vrozené oddanosti malé Pařížanky k záležitostem oblečení bylo cosi směšného stejně jako bolestného.

Nyní se ozval tichý zvuk vstávání; závěs byl odhrnut z oblouku; za ním se objevila jídelna s rozsvíceným lustrem, který vrhal světlo na stříbro a sklo nádherné dezertní soupravy pokrývající dlouhý stůl; v otvoru stála skupina dam; vešly, a závěs za nimi padl.

Bylo jich jen osm; a přece jaksi, když se nahrnuly dovnitř, působily dojmem mnohem většího počtu. Některé byly velmi vysoké; mnohé byly oblečeny v bílém; a všechny měly to velké rozmáchlé bohatství úboru, které jako by zveličovalo postavu stejně, jako mlha zveličuje měsíc. Vstala jsem a uklonila se jim: jedna nebo dvě na oplátku sklonily hlavu, ostatní na mě jen zíraly.

Rozprchly se po pokoji, připomínajíce mi lehkostí a vzdušností svých pohybů hejno bílých, chocholatých ptáků. Některé se napůl položily na pohovky a otomany: některé se sklonily nad stoly a prohlížely si květiny a knihy: zbytek se shromáždil ve skupině kolem ohně: všechny mluvily tichým, ale jasným tónem, jaký jim byl, zdá se, přirozený.

Jejich jména jsem se dozvěděla později, ale mohu je zmínit stejně dobře teď.

Nejprve tu byla paní Eshtonová a dvě z jejích dcer. Byla kdysi zjevně krásnou ženou, a byla dosud dobře zachovalá. Z jejích dcer byla ta starší, Amy, spíše drobná: naivní, dětská ve tváři i chování, pikantní v postavě; její bílé mušelínové šaty a modrá šerpa jí dobře slušely. Druhá, Luisa, byla vyšší a elegantnější postavou; s velmi hezkou tváří, toho druhu, který Francouzi nazývají *minois chiffoné*: obě sestry byly bílé jako lilie.

Lady Lynnová byla velká a statná osoba kolem čtyřiceti, velmi vzpřímená, velmi hrdě vyhlížející, bohatě oblečená v atlasové róbě s měnivým leskem: její tmavé vlasy se leskly pod stínem azurového pera a v kruhu zdobeném drahými kameny.

Paní Dentová, žena plukovníka Denta, byla méně okázalá; ale pomyslela jsem si, že má více dámskosti. Měla útlou postavu, bledou, jemnou tvář a světlé vlasy. Její černé atlasové šaty, šála z bohaté cizozemské krajky a perlové ozdoby mi vyhovovaly lépe než duhový lesk titulované paní.

Ale ty tři nejvýznamnější – zčásti snad proto, že nejvyšší postavy ze všech – byly ovdovělá lady Ingramová a její dcery, Blanche a Mary. Všechny tři byly vzrůstu nejvznešenějšího, jaký bývá u žen k vidění. Ovdovělá paní mohla mít mezi čtyřiceti a padesáti: její postava byla stále pěkná; její vlasy (aspoň při svíčkách) stále černé; i její zuby byly, jak se zdálo, dosud dokonalé. Většina lidí by ji označila za vznešenou ženu svého věku: a to také nepochybně, co se týče těla, byla; ale v jejím chování a tváři byl výraz téměř nesnesitelné pýchy. Měla římské rysy a dvojitou bradu, mizející do krku jako sloup: tyto rysy mi připadaly nejen nadmuté a potemnělé, ale přímo zbrázděné pýchou; a brada byla držena ve stejném duchu, v poloze téměř nadpřirozeně vzpřímené. Rovněž měla divoké a tvrdé oko: připomnělo mi oko paní Reedové; při řeči ohýbala slova v ústech; její hlas byl hluboký, jeho modulace

velmi okázalé, velmi dogmatické – prostě velmi nesnesitelné. Nachová sametová róba a šála-turban z nějaké zlatem protkané indické látky ji oděly (jak si asi myslela) do opravdu císařské důstojnosti.

Blanche a Mary byly stejného vzrůstu – rovné a vysoké jako topoly. Mary byla na svou výšku příliš útlá, ale Blanche byla modelována jako Diana. Pozorovala jsem ji, samozřejmě, se zvláštním zájmem. Zaprvé jsem si přála vidět, zda její zjev odpovídá popisu paní Fairfaxové; zadruhé, zda se vůbec podobá vysněné miniatuře, kterou jsem si o ní vymalovala; a zatřetí – však to vyjde najevo! – zda je taková, aby se podle mé představy mohla líbit vkusu pana Rochestera.

Pokud šlo o postavu, odpovídala bod po bodu jak mému obrazu, tak popisu paní Fairfaxové. Vznešené poprsí, svažující se ramena, půvabné hrdlo, tmavé oči a černé prstence – to vše tam bylo; – ale její tvář? Její tvář se podobala matčině; mladická, nezbrázděná podoba: totéž nízké čelo, tytéž vysoké rysy, táž pýcha. Nebyla to však tak zasmušilá pýcha! Smála se neustále; její smích byl satirický, a stejně tak byl i obvyklý výraz jejího prohnutého a hrdého rtu.

Prý je genialita sebevědomá. Nemohu říci, zda slečna Ingramová byla génius, ale sebevědomá byla – pozoruhodně sebevědomá vskutku. Zapředla rozhovor o botanice s jemnou paní Dentovou. Zdálo se, že paní Dentová tuto vědu nestudovala: ačkoli, jak sama řekla, má ráda květiny, „zvláště divoké"; slečna Ingramová ji studovala, a sypala ze sebe její slovník s afektovaným sebevědomím. Vzápětí jsem postřehla, že (jak se lidově říká) *vláčí* paní Dentovou; to jest, hraje si s její nevědomostí; její *vlečka* mohla být chytrá, ale rozhodně nebyla dobromyslná. Zahrála si: její provedení bylo brilantní; zazpívala si: její hlas byl pěkný; mluvila stranou s maminkou francouzsky; a mluvila jí dobře, plynně a se správnou výslovností.

Mary měla mírnější a otevřenější tvář než Blanche; i rysy jemnější a pleť o několik odstínů světlejší (slečna Ingramová byla tmavá jako Španělka) – ale Mary se nedostávalo života: její tváři chyběl výraz, oku

lesk; neměla co říci, a jakmile se jednou posadila, zůstala sedět nehnutě jako socha ve výklenku. Obě sestry byly oblečeny v neposkvrněné bílé.

A pomyslela jsem si teď, že slečna Ingramová je taková volba, jakou by pan Rochester pravděpodobně učinil? Nemohla jsem říci – neznala jsem jeho vkus v ženské kráse. Pokud měl rád vznešené, byla přímo typem vznešenosti: pak byla vzdělaná, čiperná. Většina pánů by ji obdivovala, pomyslela jsem si; a že ji *obdivuje*, jsem si už, zdálo se, získala důkazy: k odstranění posledního stínu pochybnosti zbývalo jen vidět je spolu.

Nemysli si, čtenáři, že Adèle celou tu dobu seděla nehybně na stoličce u mých nohou: nikoli; když dámy vešly, zvedla se, vykročila jim vstříc, provedla majestátní pukrle a vážně řekla –

„*Bon jour, mesdames.*"

A slečna Ingramová na ni shlédla s posměšnou tváří a zvolala: „Ach, jaká malá loutka!"

Lady Lynnová poznamenala: „To je asi chráněnka pana Rochestera – ta malá Francouzka, o které mluvil."

Paní Dentová ji laskavě vzala za ruku a políbila ji. Amy a Luisa Eshtonovy zároveň zvolaly –

„Jaké rozkošné dítě!"

A pak ji zavolaly k pohovce, kde teď seděla usazena mezi nimi, štěbetajíc střídavě francouzsky a lámanou angličtinou; strhujíc na sebe nejen pozornost mladých dam, ale i paní Eshtonové a Lady Lynnové, a nechávajíc se rozmazlovat podle libosti.

Konečně se přinese káva, a pánové jsou povoláni. Sedím ve stínu – pokud v této zářivě osvětlené místnosti nějaký stín je; závěs mě napůl skrývá. Oblouk se znovu rozevírá; přicházejí. Hromadný zjev pánů, podobně jako zjev dam, je velmi působivý: všichni jsou oděni v černém; většina z nich je vysoká, někteří mladí. Henry a Frederick Lynnovi jsou vskutku velmi okázalí šviháci; a plukovník Dent je pěkně vo-

jenský muž. Pan Eshton, soudce okresu, je urozeného zjevu: vlasy má zcela bílé, obočí a licousy ještě tmavé, což mu dodává cosi vzezření „*père noble de théâtre*". Lord Ingram, podobně jako jeho sestry, je velmi vysoký; stejně jako ony, i on je hezký; ale sdílí s Mary onen apatický a lhostejný výraz: zdá se, že má více délky v údech než živosti v krvi nebo vzpruhy v mozku.

A kde je pan Rochester?

Vchází poslední: nedívám se k oblouku, přesto ho vidím vcházet. Pokouším se soustředit pozornost na ty síťovací jehlice, na oka síťované kabelky, kterou tvořím – chci myslet jen na práci, kterou mám v rukou, vidět jen stříbrné korálky a hedvábné nitky, které leží v mém klíně; a přece zřetelně vidím jeho postavu, a bezděčně si vybavuji okamžik, kdy jsem ji viděla naposledy; hned poté, co jsem mu, jak sám uvážil, prokázala podstatnou službu, a on, drže mě za ruku a shlížeje mi do obličeje, mě zkoumal očima, které prozrazovaly plné srdce překypující; a na jehož citech jsem měla podíl. Jak blízko jsem k němu v tu chvíli byla! Co se stalo potom, co by mohlo změnit jeho a mé vzájemné postavení? A přece teď, jak jsme byli vzdálení, jak odcizení! Tak odcizení, že jsem nečekala, že by přišel a promluvil se mnou. Nedivila jsem se, když – aniž na mě pohlédl – usedl na druhé straně místnosti a začal rozmlouvat s některými dámami.

Jakmile jsem viděla, že jeho pozornost je upřena na ně, a že se mohu dívat, aniž bych byla pozorována, obrátily se mé oči bezděčně k jeho tváři; nedokázala jsem víčka ovládnout: zdvihala se, a duhovky se k němu upínaly. Dívala jsem se, a bylo mi při pohledu ostré potěšení – vzácné, a přece ostré potěšení; čisté zlato s ocelovou špičkou úzkosti: potěšení, jaké by snad cítil ten, kdo umírá žízní a ví, že studna, k níž se připlazil, je otrávená, a přece se shýbá a pije božské doušky.

Pravda pravdoucí, že „krása je v oku toho, kdo hledí". Bezbarvá, olivová tvář mého pána, hranaté, mohutné čelo, široké a černé obočí, hluboké oči, silné rysy, pevná, pochmurná ústa – samá energie, roz-

hodnost, vůle – nebyly krásné podle měřítka; ale pro mne byly víc než krásné; byly plné zájmu, vlivu, který mě docela ovládl – který mi vzal city z vlastní moci a připoutal je k němu. Nechtěla jsem ho milovat; čtenář ví, že jsem tvrdě pracovala na tom, abych z duše vyrvala zárodky lásky, které jsem tam objevila; a teď, při prvním znovushledání, přirozeně vzešly, zelené a silné! Přiměl mě milovat ho, aniž na mě pohlédl.

Srovnala jsem ho s jeho hosty. Co znamenala galantní půvabnost Lynnů, zemdlená elegance lorda Ingrama – ba i vojenská důstojnost plukovníka Denta, srovnáme-li to s jeho výrazem rodilé síly a opravdové moci? Neměla jsem sympatie k jejich zjevu, k jejich výrazu: a přece jsem si dovedla představit, že většina pozorovatelů by je nazvala přitažlivými, hezkými, působivými; zatímco pana Rochestera by rovnou prohlásili za muže tvrdých rysů a melancholického výrazu. Viděla jsem je usmívat se, smát se – nic to pro mě nebylo; světlo svíček v sobě mělo tolik duše jako jejich úsměv; cinknutí zvonu tolik významu jako jejich smích. Viděla jsem pana Rochestera usmát se: jeho přísné rysy změkly; oko mu zazářilo zároveň jasně a jemně, jeho paprsek byl zároveň pátravý a sladký. Mluvil právě s Luisou a Amy Eshtonovými. Divila jsem se, že přijímají s klidem onen pohled, který se mi zdál tak pronikavý: čekala jsem, že sklopí oči, že jim pod tím pohledem naběhne barva do tváře; a přece se mi ulevilo, když jsem shledala, že nejsou v žádném smyslu dojaty. „Není pro ně tím, čím je pro mne," pomyslela jsem si; „není z jejich rodu. Věřím, že je z mého – jsem si jistá, že je – cítím s ním spřízněnost – rozumím řeči jeho tváře a pohybů: ačkoli nás stav a bohatství silně dělí, mám v mozku a srdci, v krvi a nervech cosi, co mě k němu duševně připodobňuje. Řekla jsem před několika dny, že s ním nemám co dělat jiného, než přijímat od něj plat? Zapověděla jsem si na něj myslet jinak než jako na zaměstnavatele? Rouhání proti přírodě! Každý dobrý, pravdivý, životaplný cit, který mám, se spontánně shromažďuje kolem něj. Vím, že mu-

sím své city skrývat; musím udusit naději; musím pamatovat, že mu na mně nemůže příliš záležet. Neboť když říkám, že jsem z jeho rodu, nemyslím, že mám jeho sílu ovlivňovat, a jeho kouzlo přitahovat; myslím jen, že mám jisté chutě a city s ním společné. Musím si tedy neustále opakovat, že jsme navždy odděleni: – a přece, dokud dýchám a myslím, musím ho milovat."

Káva se podává. Dámy, od chvíle, kdy páni vstoupili, ožily jako skřivani; hovor nabírá na čilosti a veselosti. Plukovník Dent a pan Eshton se dohadují o politice; jejich ženy poslouchají. Dvě pyšné ovdovělé paní, Lady Lynnová a Lady Ingramová, se mezi sebou radí. Sir George – kterého jsem, mimochodem, zapomněla popsat – velmi statný a velmi svěže vyhlížející venkovský pán – stojí před jejich pohovkou s šálkem kávy v ruce a občas vhodí slovo. Pan Frederick Lynn si sedl vedle Mary Ingramové a ukazuje jí rytiny v nádherném foliantu: ona se dívá, občas se usměje, ale zdá se, mluví málo. Vysoký a flegmatický lord Ingram se opírá se zkříženýma rukama o opěradlo židle malé a živé Amy Eshtonové; ta na něj pohlíží vzhůru a štěbetá jako střízlík: má ho raději než pana Rochestera. Henry Lynn se zmocnil otomanu u nohou Luisy: Adèle ho s ním sdílí: pokouší se s ní mluvit francouzsky, a Luisa se směje jeho chybám. S kým se spáruje Blanche Ingramová? Stojí sama u stolu a půvabně se sklání nad albem. Zdá se, že čeká, až bude vyhledána; ale nebude čekat příliš dlouho: sama si vybírá partnera.

Pan Rochester, opustivší Eshtonovy, stojí u krbu stejně osaměle, jako stojí ona u stolu: staví se před něj a zaujímá své místo na opačné straně římsy krbu.

„Pane Rochestere, myslela jsem, že nemáte rád děti?"

„Nemám."

„Co vás tedy přimělo vzít si na starost takovou malou loutku jako je tahle?" (ukazujíc na Adèle). „Kde jste ji sebral?"

„Nesebral jsem ji; byla mi ponechána na krku."

„Měl jste ji poslat do školy."

„Nemohl jsem si to dovolit: školy jsou tak drahé."

„Jistě pro ni máte guvernantku: viděla jsem u ní před chvílí nějakou osobu – odešla? Ach ne! Je tam ještě, za okenním závěsem. Platíte jí, samozřejmě; řekla bych, že je to stejně nákladné – ba víc; neboť musíte živit obě."

Obávala jsem se – nebo mám říci doufala? –, že narážka na mě způsobí, že pan Rochester pohlédne mým směrem; a bezděčně jsem se dále stáhla do stínu: ale on své oči neobrátil.

„Nad tím jsem neuvažoval," řekl lhostejně a hleděl rovně před sebe.

„Ne, vy muži nikdy neuvažujete o hospodárnosti a zdravém rozumu. Měl byste slyšet maminku, až přijde řeč na guvernantky: Mary a já jsme jich měly, řekla bych, nejméně tucet; polovina z nich odporná a zbytek směšný, a všechny samé noční můry – není-liž pravda, mami?"

„Mluvila jsi, duško moje?"

Mladá dáma, takto prohlášená za zvláštní majetek ovdovělé paní, zopakovala svou otázku s vysvětlením.

„Nejdražší, nezmiňuj se o guvernantkách; to slovo mě znervózňuje. Zakusila jsem mučednictví jejich neschopností a svévolí. Děkuji nebi, že jsem s nimi už skončila!"

Paní Dentová se tu naklonila k zbožné paní a šeptla jí cosi do ucha; soudě podle odpovědi, kterou to vyvolalo, jí asi připomínala, že jedna z proklínaného rodu je přítomna.

„*Tant pis!*" řekla její Ladyship, „doufám, že jí to prospěje!" Pak tišším tónem, ale přesto natolik hlasitě, abych to slyšela: „Všimla jsem si jí; vyznám se ve fyziognomii, a v její vidím všechny vady její třídy."

„Jaké jsou, madame?" otázal se pan Rochester hlasitě.

„Řeknu vám to v soukromí," odpověděla a třikrát významně zavlnila svým turbanem.

„Ale má zvědavost zatím ztratí chuť; touží po jídle teď."

„Zeptejte se Blanche; je vám blíž než já."

„Ach, neodkazuj ho na mě, mami! Mám jen jedno slovo k celému kmeni: jsou obtížné. Ne že bych kdy od nich mnoho vytrpěla; dávala jsem si pozor, abych situaci obrátila proti nim. Jaké kousky jsme s Theodorem prováděli naší slečně Wilsonové, paní Greyové a madame Joubertové! Mary byla vždycky příliš ospalá, aby se zúčastnila spiknutí s plným nasazením. Nejlepší zábava byla s madame Joubertovou: slečna Wilsonová byla ubohá churavá bytost, uplakaná a sklíčená, zkrátka nestála za námahu dobít; a paní Greyová byla hrubá a necitlivá; žádná rána na ni neúčinkovala. Ale ubohá madame Joubertová! Ještě ji vidím ve zuřivých vášních, kdy jsme ji dohnali k nejzazšímu – vylili jsme čaj, drobili chléb s máslem, vyhazovali knihy ke stropu a tloukli *charivari* pravítkem a lavicí, krbovou ohrádkou a nástroji na oheň. Theodore, pamatuješ ty veselé dny?"

„Jóó, to vskutku pamatuji," táhle řekl lord Ingram; „a ta ubohá stará hůl volala: ‚Ach, vy darebácké děcka!' – a pak jsme ji kázali o troufalosti pokoušet se učit tak bystré hlavy, jako jsme byli my, když sama byla tak nevědomá."

„Prováděli jsme to; a Tedo, víš, pomáhala jsem ti pronásledovat (nebo honit) tvého domácího učitele, pana Vininga s tváří jako syrovátka – ‚ten churavý farář', jak jsme mu říkali. On a slečna Wilsonová si dovolili do sebe se zamilovat – aspoň si to Tedo a já mysleli; překvapili jsme různé něžné pohledy a vzdechy, které jsme vyložili jako znamení ‚*la belle passion*', a slibuji vám, že veřejnost brzy těžila z našeho objevu; použili jsme to jako jakousi páku k vyzvednutí mrtvých vah z domu. Drahá maminka támhle, jakmile zavětřila, zjistila, že se jedná o nemravné tendence. Není-liž pravda, moje paní-matko?"

„Zajisté, má nejmilejší. A měla jsem naprostou pravdu: na to se spolehněte: existuje tisíc důvodů, proč by *liaisons* mezi guvernantkami a vychovateli neměly být nikdy ani okamžik trpěny v žádném řádně vedeném domě; zaprvé –"

„Ach, bože, mami! Ušetři nás vypočítávání! *Au reste*, všichni je známe: nebezpečí špatného příkladu pro nevinnost dětství; roztržitost a následné zanedbávání povinností ze strany zamilovaných – vzájemné spojenectví a opírání; z toho plynoucí důvěrnost – doprovodná drzost – vzpoura a všeobecné vyhození do vzduchu. Mám pravdu, baroness Ingramová z Ingram Parku?"

„Mé liliové kvítko, máš pravdu teď jako vždycky."

„Pak už není třeba víc říkat: změníme předmět."

Amy Eshtonová, neslyšíc nebo nedbající tohoto rozhodnutí, se vmísila svým měkkým, dětsky nevinným tónem: „Luisa a já jsme se také posmívaly své guvernantce; ale ona byla takové hodné stvoření, snesla cokoli: nic ji nerozházelo. Nikdy na nás nebyla rozzlobená, že ne, Luiso?"

„Ne, nikdy: mohly jsme si dělat, co jsme chtěly; prohrabat jí stůl i pracovní krabici a obracet její zásuvky naruby; a ona byla tak dobrosrdečná, dala by nám cokoli, oč bychom požádaly."

„Předpokládám tedy," řekla slečna Ingramová, sarkasticky ohrnuvši ret, „že budeme mít výtah z pamětí všech dochovaných guvernantek: aby se takové navštívení odvrátilo, znovu navrhuji zavedení nového tématu. Pane Rochestere, podpoříte můj návrh?"

„Madame, podporuji vás v tomto bodě, jako v každém jiném."

„Pak je na mně břemeno uvést ho vpřed. *Signior Eduardo*, jste dnes večer při hlase?"

„*Donna Bianca*, pokud to poručíte, budu."

„Pak, *signior*, vám ukládám své svrchované poručení, abyste si vyleštil plíce a ostatní hlasové orgány, neboť budou zapotřebí v mé královské službě."

„Kdo by nebyl Rizziem tak božské Marie?"

„Co je mi po Rizziovi!" zvolala, pohazujíc hlavou se všemi těmi kadeřemi, když se přesunula ke klavíru. „Je mým názorem, že houslista David musel být nějaký nijaký chlapík; mám raději černého Bothwella:

podle mého mínění muž není nic bez špetky ďábla v sobě; a ať dějiny říkají o Jamesi Hepburnovi, co chtějí, mám za to, že byl právě ten druh divokého, zuřivého, banditského hrdiny, jemuž bych svolila dát svou ruku."

„Pánové, slyšíte! A nyní, kdo z vás se nejvíce podobá Bothwellovi?" zvolal pan Rochester.

„Řekl bych, že přednost patří vám," odpověděl plukovník Dent.

„Na mou čest, jsem vám velmi zavázán," zněla odpověď.

Slečna Ingramová, která se mezitím usadila s hrdým půvabem u klavíru, rozprostírajíc své sněhobílé roucho v královské šíři, počala brilantní předehru; mezitím hovořila. Zdálo se, že je tento večer na vysokém koni; jak její slova, tak její chování byly, jak se zdálo, určeny k tomu, aby u svých posluchačů vzbudily nejen obdiv, ale úžas: zjevně se chystala na ně zapůsobit jako něco velmi okázalého a troufalého.

„Ach, jsem tak unavena mladými muži dnešní doby!" zvolala, bušíc do nástroje. „Ubohé, slabé stvoření, neschopné hnout krokem za bránu papínkova parku: a ani krok za ni bez maminčina povolení a dohledu! Tvorové tak pohlcení péčí o své pěkné tváře, bílé ruce a malé nohy; jako by muž měl co dělat s krásou! Jako by půvab nebyl zvláštním výsadním právem ženy – jejím oprávněným příslušenstvím a dědictvím! Uznávám, že ošklivá *žena* je skvrnou na krásné tváři stvoření; ale co se *pánů* týče, nechť se starají jen o to, aby měli sílu a chrabrost: ať je jejich heslem: Lov, střel a bojuj; zbytek nestojí za lusknutí prstem. Takovýto by měl být i můj znak, kdybych byla mužem."

„Kdykoliv se vdám," pokračovala po přestávce, kterou nikdo nepřerušil, „jsem rozhodnuta, že můj manžel nebude mým sokem, nýbrž mým protějškem. Nestrpím vedle trůnu žádného soupeře; budu vyžadovat nerozdělenou úctu: jeho oddanost nebude rozdělena mezi mne a tvar, který vidí ve svém zrcadle. Pane Rochestere, nyní zazpívejte, a já vám zahraji."

„Jsem samá poslušnost," zněla odpověď.

„Zde je tedy píseň korzárů. Vězte, že miluji korzáry; a z toho důvodu, zazpívejte ji *con spirito*."

„Rozkazy ze rtů slečny Ingramové by vlily ducha do hrnku mléka s vodou."

„Opatrně tedy: pokud mi neuděláte radost, zahanbím vás tím, že ukážu, jak *se mají* tyto věci dělat."

„To znamená nabídnout prémii za neschopnost: nyní se vynasnažím selhat."

„*Gardez-vous en bien!* Pokud chybíte úmyslně, vymyslím přiměřený trest."

„Slečna Ingramová by měla být milostivá, neboť má v moci způsobit trest přesahující smrtelnou snášenlivost."

„Ha! Vysvětlete!" poručila dáma.

„Odpusťte, madame: není třeba vysvětlení; vaše vlastní jemné cítění vás musí poučit, že jedno jediné vaše zamračení by bylo dostatečnou náhražkou za trest smrti."

„Zpívejte!" řekla, a znovu dotknuvši se klavíru, započala doprovod živým stylem.

„Teď je můj čas vytratit se," pomyslela jsem si: ale tóny, které tehdy prořízly vzduch, mě zadržely. Paní Fairfaxová říkala, že pan Rochester má pěkný hlas: měl – zralý, mohutný bas, do něhož vložil vlastní cit, vlastní sílu; nalézaje cestu uchem k srdci, a tam probouzeje zvláštně smysly. Čekala jsem, až poslední hluboké a plné zachvění dozní – až příliv hovoru, na okamžik zadržený, obnoví svůj tok; pak jsem opustila svůj úkryt a vyšla bočními dveřmi, které byly naštěstí blízko. Odtud úzká chodba vedla do vstupní síně: při jejím přecházení jsem si všimla, že se mi uvolnil sandál; zastavila jsem se, abych ho zavázala, pokleknouc za tím účelem na rohožku u paty schodiště. Slyšela jsem, jak se otevřely dveře jídelny; vyšel pán; rychle se zvednouc, stála jsem s ním tváří v tvář: byl to pan Rochester.

„Jak se ti daří?" zeptal se.

„Velmi dobře, pane."

„Proč jsi ke mně nepřišla a nepromluvila se mnou v místnosti?"

Pomyslela jsem si, že bych mu mohla otázku vrátit; ale nehodlala jsem si tu volnost dovolit. Odpověděla jsem –

„Nechtěla jsem vás rušit, protože jste vypadal zaměstnán, pane."

„Co jsi dělala během mé nepřítomnosti?"

„Nic zvláštního; učila jsem Adèle jako obvykle."

„A trošku zbledla, jak jsem viděl na první pohled. Co se stalo?"

„Vůbec nic, pane."

„Nachladila ses tu noc, kdy jsi mě napůl utopila?"

„Ani v nejmenším."

„Vrať se do salonu: opouštíš společnost příliš brzy."

„Jsem unavená, pane."

Na minutu se na mě zahleděl.

„A trochu sklíčená," řekl. „Čím? Řekni mi."

„Ničím – ničím, pane. Nejsem sklíčená."

„Avšak tvrdím, že jsi: tak sklíčená, že by pár dalších slov přivodilo slzy do tvých očí – ba, už tam jsou, lesknou se a plavou; a jedna krůpěj právě sklouzla z řasy a dopadla na kamennou dlaždici. Kdybych měl čas a nebyl ve smrtelné hrůze, že by se mohl nějaký žvanivý nafoukanec ze služebnictva procházet kolem, zjistil bych, co to všechno znamená. Nu, pro dnes tě omlouvám; ale rozuměj, že dokud mí hosté zůstávají, očekávám, že se každý večer v salonu objevíš; je to mé přání; nezanedbávej je. Teď jdi a pošli Sophii pro Adèle. Dobrou noc, má –" Zarazil se, kousl se do rtu, a náhle mě opustil.

Kapitola 18.

Byly to veselé dny na Thornfield Hallu; a také rušné dny: jak odlišné od oněch prvních tří měsíců ticha, monotónnosti a samoty, které jsem strávila pod jeho střechou! Všechny smutné pocity se zdály být nyní z domu vyhnány, všechny chmurné asociace zapomenuty: všude byl život, celý den samý pohyb. Teď jste nemohli projít galerií, kdysi tak utišenou, ani vstoupit do předních komnat, kdysi tak liduprázdných, aniž byste narazili na elegantní komornou nebo švihácky vyparáděného sluhu.

Kuchyně, majordomova komora, služební síň, vstupní síň byly stejně plné života; a salony byly ponechány prázdné a tiché jen tehdy, když modré nebe a tišící slunce vlídného jarního počasí volalo své obyvatele ven do zahrad. I když se počasí zkazilo a několik dnů kropil nepřetržitý déšť, zdálo se, že na zábavu nepadá žádný stín: domácí kratochvíle byly jen tím živější a rozmanitější, čím více byla přerušena veselost venku.

Zajímalo mě, co se chystají dělat prvního večera, kdy padl návrh na změnu zábavy: mluvili o „hraní šarád", ale ve své nevědomosti jsem onomu výrazu nerozuměla. Služebnictvo bylo zavoláno dovnitř, stoly v jídelně odsunuty, světla jinak rozmístěna, židle postaveny do půlkruhu proti oblouku. Zatímco pan Rochester a ostatní pánové tyto úpravy řídili, dámy pobíhaly nahoru a dolů po schodech a zvonily na komorné. Paní Fairfaxová byla povolána, aby podala informace o zásobách domu v šálech, šatech a draperiích všeho druhu; a jisté šatníky ve třetím patře byly prohledány, a jejich obsah – brokátové a obručové

spodnice, atlasové sakvové róby, černé *modes*, krajkové cípy a tak dále – byl snášen po náručích komornými; pak byl učiněn výběr, a to, co bylo vybráno, bylo odneseno do budoáru u salonu.

Mezitím pan Rochester znovu svolal dámy kolem sebe a vybíral jisté z nich do své strany. „Slečna Ingramová je, samozřejmě, moje," řekl: potom jmenoval obě slečny Eshtonovy a paní Dentovou. Pohlédl na mě: stála jsem náhodou blízko něj, protože jsem právě upevňovala sponu náramku paní Dentové, který se jí uvolnil.

„Budete hrát?" zeptal se. Zavrtěla jsem hlavou. Nenaléhal, čehož jsem se spíše bála; dovolil mi tiše se vrátit na mé obvyklé místo.

On a jeho pomocníci se nyní stáhli za závěs: druhá strana, v jejímž čele byl plukovník Dent, se posadila na půlměsíc židlí. Jeden z pánů, pan Eshton, mě pozoroval a zdál se navrhovat, aby mě požádali, abych se přidala; ale Lady Ingramová ten nápad okamžitě zamítla.

„Ne," slyšela jsem ji říkat; „vypadá příliš hloupě na jakoukoli takovou hru."

Zanedlouho cinkl zvonek a závěs se zvedl. V oblouku se objevila mohutná postava sira George Lynna, kterého si pan Rochester rovněž vybral, zahalená v bílém prostěradle: před ním, na stole, ležela otevřená velká kniha; a vedle něj stála Amy Eshtonová, oblečena do pláště pana Rochestera, s knihou v ruce. Kdosi, neviděn, vesele zazvonil; pak se Adèle (která trvala na tom, že musí být ve straně svého poručníka), vyřítila vpřed, roztrušujíc kolem sebe obsah košíku květin, který nesla na paži. Pak se objevila nádherná postava slečny Ingramové, oděná v bílém, s dlouhým závojem na hlavě a věncem růží kolem čela; po jejím boku kráčel pan Rochester, a společně se blížili ke stolu. Poklekli; zatímco paní Dentová a Luisa Eshtonová, oblečené rovněž v bílém, zaujaly svá místa za nimi. Následoval obřad v němé scéně, v němž bylo snadné rozpoznat pantomimu svatby. Po jeho skončení se plukovník Dent a jeho strana dvě minuty radili šeptem, pak plukovník zvolal –

„Nevěsta!" Pan Rochester se uklonil, a závěs padl.

Uplynula značná doba, než se opět zvedl. Jeho druhé zvednutí ukázalo pečlivěji připravenou scénu než předchozí. Salon, jak jsem již poznamenala, byl zvýšen o dva stupně nad jídelnu, a na vrcholu horního stupně, umístěna metr či dva zpátky uvnitř místnosti, se objevila velká mramorová nádrž, kterou jsem poznala jako ozdobu zimní zahrady – kde obvykle stávala, obklopena exotickými rostlinami a obývána zlatými rybkami – odkud musela být přenesena s jistou námahou, vzhledem ke své velikosti a hmotnosti.

Posazen na koberci, u strany této nádrže, byl spatřen pan Rochester, oděn do šálů a s turbanem na hlavě. Jeho temné oči a snědá pleť a pohanské rysy odpovídaly úboru přesně: vypadal jako samotný vzor východního emíra, vykonavatel nebo oběť škrticí šňůry. Vzápětí vkročila do pohledu slečna Ingramová. I ona byla oděna po orientálním způsobu: nachový šátek uvázaný jako šerpa kolem pasu; vyšívaný šátek uvázaný v uzel kolem spánků; její krásně modelované paže nahé, jednu z nich pozdviženou, jak podpírala džbán půvabně balancovaný na její hlavě. Jak zjev její postavy a rysů, tak její pleť a celkové chování naznačovaly představu jakési izraelské princezny patriarchálních dnů; a taková byla nepochybně postava, kterou měla v úmyslu představovat.

Přiblížila se k nádrži a sklonila se nad ní, jako by chtěla naplnit svůj džbán; opět ho pozvedla na hlavu. Osoba na okraji studny ji nyní, zdálo se, oslovila; činila jí jakousi žádost: – „Pospíšila, spustila džbán na ruku a dala mu napít." Z nitra svého roucha pak vytáhl schránku, otevřel ji a ukázal nádherné náramky a náušnice; ona předstírala údiv a obdiv; poklekl a položil poklad k jejím nohám; údiv a potěšení byly vyjádřeny jejím pohledem i gesty; cizinec jí připevnil náramky na paže a kroužky do uší. Byl to Eliezer a Rebeka: jen velbloudi chyběli.

Hádající strana opět sklonila hlavy k sobě: zjevně se nemohli dohodnout na slově nebo slabice, kterou scéna znázorňovala. Plukovník Dent, jejich mluvčí, požádal o „obraz celku"; načež závěs opět spadl.

Při jeho třetím zvednutí byla odhalena jen část salonu; zbytek byl zakryt zástěnou potaženou jakousi temnou a hrubou draperií. Mramorová nádrž byla odstraněna; na jejím místě stál hrubý jedlový stůl a kuchyňská židle: tyto předměty byly viditelné jen velmi slabým světlem, které vycházelo z lucerny z rohoviny, neboť voskové svíce byly všechny zhasnuty.

Uprostřed této bídné scény seděl muž se sevřenýma rukama spočívajícíma na kolenou, s očima upřenýma k zemi. Poznala jsem pana Rochestera; třebaže špinavá tvář, rozcuchaný šat (jeho kabát mu volně visel z jedné paže, jako by byl téměř strhán ze zad v šarvátce), zoufalý a zachmuřený výraz, drsné, hustě ježící se vlasy ho mohly dobře přestrojit. Když se pohnul, cinkl řetěz; k zápěstím měl připoutaná pouta.

„Bridewell!" zvolal plukovník Dent, a šaráda byla vyřešena.

Když uplynula dostatečná doba, aby mohli hráči znovu obléci své obvyklé šaty, vrátili se do jídelny. Pan Rochester přiváděl slečnu Ingramovou; ta mu právě skládala poklonu za jeho hereckou dovednost.

„Víte," řekla, „ze všech tří postav se mi u vás nejvíce líbila ta poslední? Ach, kdybyste jen byl žil o několik let dříve, jaký galantní pán-loupežník by z vás byl!"

„Jsou mi už všechny saze smyté z obličeje?" zeptal se, obraceje jej k ní.

„Žel, ano: tím větší je škoda! Nic by nemohlo vaší pleti slušet více než ten lotrovský nános."

„Měla byste tedy ráda hrdinu silnic?"

„Anglický hrdina silnic by byl hned po italském banditovi to nejlepší; a to by mohl překonat jen levantský pirát."

„Nu, ať jsem čímkoliv, pamatujte si, že jste mou ženou; byli jsme oddáni před hodinou v přítomnosti všech těchto svědků." Zachichotala se a začervenala se.

„Nyní, Dente," pokračoval pan Rochester, „je řada na vás." A jak druhá strana ustupovala, on a jeho skupina obsadili uvolněná místa.

Slečna Ingramová se posadila po pravici svého vůdce; ostatní hádající vyplnili židle po jedné i druhé straně jeho i její. Nedívala jsem se nyní na herce; nečekala jsem více se zájmem na zdvižení závěsu; mou pozornost pohlcovali diváci; mé oči, ještě před chvílí upřené k oblouku, byly nyní neodolatelně přitahovány k onomu půlkruhu židlí. Jakou šarádu plukovník Dent a jeho strana hráli, jaké slovo zvolili, jak si se svou úlohou poradili, si již nepamatuji; ale stále vidím ty porady, které následovaly po každé scéně: vidím pana Rochestera, jak se obrací ke slečně Ingramové, a slečnu Ingramovou k němu; vidím, jak k němu sklání hlavu, až se havraní kadeře téměř dotýkají jeho ramene a vlní se o jeho tvář; slyším jejich vzájemné šeptání; vybavuji si jejich vyměňované pohledy; a cosi z citu, který ve mně ten pohled probouzel, se vrací do paměti v tuto chvíli.

Řekla jsem ti, čtenáři, že jsem se naučila milovat pana Rochestera: nemohla jsem ho teď přestat milovat jen proto, že jsem shledala, že mě přestal pozorovat – protože jsem mohla trávit hodiny v jeho přítomnosti, a on by mým směrem nikdy neobrátil ani jedinkrát své oči – protože jsem viděla všechnu jeho pozornost přisvojenou si velkou dámou, která by pohrdla dotknout se mě ani lemem svého roucha, když kolem mě procházela; která, kdyby na mě její tmavé a vládnoucí oko kdy náhodou padlo, by je ihned odvrátila jako od předmětu příliš nízkého, aby stál za všimnutí. Nemohla jsem ho přestat milovat, protože jsem si byla jistá, že si právě tuto dámu brzy vezme – protože jsem v ní denně četla hrdou jistotu stran jeho záměrů s ní – protože jsem u něho hodinu po hodině byla svědkem stylu dvoření, které, bylo-li ledabylé a volilo spíše dát se vyhledávat než samo vyhledávat, bylo přesto v samé té ledabylosti uchvacující a v samé té pýše neodolatelné.

Na těchto okolnostech nebylo nic, co by chladilo nebo zahánělo lásku, ačkoli mnoho, co by vzbuzovalo zoufalství. I mnoho, pomyslíš si, čtenáři, co by budilo žárlivost: pokud by si žena v mém postavení mohla dovolit být žárlivá na ženu v postavení slečny Ingramové. Ale já

jsem žárlivá nebyla: nebo jen velmi vzácně; – povahu bolesti, kterou jsem trpěla, tím slovem nelze vysvětlit. Slečna Ingramová byla pod úrovní, aby budila žárlivost: byla příliš nižší, než aby ten cit vzbudila. Odpusťte zdánlivý paradox; myslím, co říkám. Byla velmi okázalá, ale nebyla pravá: měla pěknou postavu, mnoho skvělých dovedností; ale její mysl byla chudá, její srdce od přirozenosti pusté: nic na té půdě nekvetlo samo od sebe; žádné nevynucené přirozené plody netěšily svou svěžestí. Nebyla dobrá; nebyla originální: zvykla si opakovat zvučné fráze z knih: nikdy nenabídla ani neměla vlastní názor. Zasazovala se o vysoký tón citů; ale neznala pocity soucitu a lítosti; něžnost a pravda v ní nebyly. Příliš často to prozrazovala tím, jak nemírně dávala průchod zlobné antipatii, kterou pojala k malé Adèle: strkala ji od sebe s nějakým potupným přízviskem, pokud se k ní náhodou přiblížila; občas ji poslala pryč z místnosti, a vždycky s ní jednala chladně a jedovatě. I jiné oči kromě mých tyto projevy povahy pozorovaly – pozorovaly je zblízka, bystře, prozíravě. Ano; sám budoucí ženich, pan Rochester, konal nad svou vyvolenou nepřetržitý dozor; a z této bystrosti – z této jeho obezřetnosti – z tohoto dokonalého, jasného vědomí vad své krasavice – z této zjevné nepřítomnosti vášně v jeho citech k ní – vzcházela má stále mučící bolest.

Viděla jsem, že si ji vezme z rodinných, snad politických důvodů, protože mu vyhovoval její stav a konexe; cítila jsem, že jí svou lásku nedal, a že její schopnosti nejsou vhodné k tomu, aby mu ten poklad vydobyly. To byl ten bod – to bylo tam, kde byl zasažen a dráždil se nerv – to bylo tam, kde se udržoval a živil horečný stav: *nedokázala ho okouzlit*.

Kdyby si vítězství zajistila okamžitě a on byl ustoupil a upřímně položil své srdce k jejím nohám, zakryla bych si tvář, obrátila se ke zdi a (obrazně) pro ně umřela. Kdyby slečna Ingramová byla dobrá a vznešená žena, obdařená silou, zápalem, laskavostí, rozumem, musela bych svést jediný životní zápas se dvěma tygry – žárlivostí a zoufal-

stvím: pak, se srdcem vyrvaným a sežraným, bych ji obdivovala – uznala by její vynikající kvality a utichla po zbytek svých dnů: a čím absolutnější by byla její převaha, tím hlubší by byl můj obdiv – tím pravdivěji klidný bych byla ve svém pokoji. Ale jak se věci opravdu měly, pozorovat snahy slečny Ingramové okouzlit pana Rochestera, být svědkem jejich opakovaného selhávání – přičemž ona sama si neuvědomovala, že selhávají; marnivě se domnívajíc, že každý vystřelený šíp zasáhl cíl, a poblázněně se chlubíc úspěchem, zatímco její pýcha a sebespokojenost dále a dále odpuzovaly to, co si přála přilákat – být svědkem *toho*, znamenalo být zároveň pod neustálým rozrušením a nelítostným sebeomezováním.

Protože, když selhávala, viděla jsem, jak by mohla uspět. Šípy, které se neustále odrážely od hrudi pana Rochestera a padaly neškodně k jeho nohám, by se, jak jsem věděla, kdyby byly vystřeleny jistější rukou, zachvěly ostře v jeho hrdém srdci – přivolaly by lásku do jeho přísného oka a jemnost do jeho sarkastické tváře; nebo, lépe ještě, bez zbraní by bylo dobyto tiché vítězství.

„Proč ho nemůže více ovlivnit, když má to privilegium přiblížit se mu tak blízko?" ptala jsem se sama sebe. „Jistě ho nemůže mít opravdu ráda, nebo aspoň ne s pravou náklonností! Kdyby ho ráda měla, nepotřebovala by razit své úsměvy tak štědře, blýskat pohledy tak neúnavně, vymýšlet si tak propracované půvaby, tak mnohotvárné grácie. Zdá se mi, že by mohla, jen tím, že by tiše seděla po jeho boku, mluvila málo a hleděla ještě méně, přiblížit se blíže jeho srdci. Viděla jsem v jeho tváři výraz zcela odlišný od toho, který ji nyní ztvrzuje, zatímco ona ho tak živě oslovuje; ale tenkrát to přišlo samo od sebe: nebylo to vyvoláno pokrytectvím a vypočítavými manévry; a stačilo to jen přijmout – odpovědět, nač se tázal, bez pretenzí, oslovit ho, bylo-li třeba, bez afektů – a rostlo to a bylo laskavější a vlídnější, a hřálo to člověka jako vyživující paprsek slunce. Jak si ho ona získá, až budou svoji? Nemyslím, že si ho získá; a přece by to získat bylo možné; a jeho

žena by, pevně věřím, mohla být tou nejšťastnější ženou, na jakou slunce svítí."

Dosud jsem o záměru pana Rochestera oženit se pro zájem a konexe nevyslovila nic odsuzujícího. Překvapilo mě, když jsem poprvé objevila, že takový je jeho záměr: myslela jsem si o něm, že je to muž, u kterého je nepravděpodobné, že by se při volbě manželky nechal ovlivnit tak všedními pohnutkami; ale čím déle jsem uvažovala o postavení, vzdělání atd. obou stran, tím méně jsem se cítila oprávněná soudit a vyčítat jemu i slečně Ingramové, že jednají podle představ a zásad vštěpovaných jim nepochybně od dětství. Všichni z jejich třídy se těchto zásad drželi: soudila jsem tedy, že k jejich držení mají důvody, které já neumím prohlédnout. Zdálo se mi, že kdybych byla pánem jako on, vzala bych si na své lůno jen takovou manželku, kterou bych mohla milovat; ale sama očividná výhoda plynoucí z tohoto plánu pro vlastní štěstí manžela mě přesvědčila, že musí existovat argumenty proti jeho obecnému přijetí, o nichž jsem byla docela nevědomá: jinak jsem si byla jistá, že by celý svět jednal tak, jak jsem si přála jednat.

Ale v jiných bodech, stejně jako v tomto, jsem se stávala vůči svému pánovi velmi shovívavou: zapomínala jsem na všechny jeho vady, na které jsem si kdysi dávala pozor. Dříve bývalo mým úsilím studovat všechny stránky jeho povahy: brát zlo s dobrem; a ze spravedlivého vážení obou utvořit si vyvážený úsudek. Nyní jsem neviděla žádné zlo. Sarkasmus, který mě kdysi odpuzoval, tvrdost, která mě kdysi vylekávala, byly jen jako pálivé koření v jemném pokrmu: jejich přítomnost byla ostrá, ale jejich nepřítomnost by byla pociťována jako poměrně nevýrazná. A co se oné mlhavé věci týkalo – byl to zlověstný či smutný, úkladný či beznadějný výraz? – který se tu a tam otvíral před pozorným pozorovatelem v jeho oku a zavíral se dřív, než se podařilo prozkoumat tu zvláštní hloubku, částečně odhalenou; onoho čehosi, co ve mně vyvolávalo strach a nutilo mě couvnout, jako bych bloudila mezi pahorky vyhlížejícími jako sopky, a najednou cítila zemi se zachvět

a viděla ji zet: ono cosi jsem občas ještě spatřila; a s tlukoucím srdcem, avšak nikoli s ochromenými nervy. Místo abych se mu chtěla vyhnout, toužila jsem jen po tom se odvážit – vyznat se v něm; a myslela jsem, že slečna Ingramová je šťastná, protože se jednoho dne bude moci podívat do té propasti podle libosti, prozkoumat její tajemství a rozebrat jejich povahu.

Mezitím, zatímco jsem myslela jen na svého pána a jeho budoucí nevěstu – viděla jen je, slyšela jen jejich hovor a za důležité pokládala jen jejich pohyby – ostatní společnost byla zaujata svými vlastními oddělenými zájmy a radovánkami. Lady Lynnová a Lady Ingramová pokračovaly v slavnostních poradách, při nichž pokyvovaly svými dvěma turbany na sebe a zdvihaly své čtyři ruce v konfrontujících gestech překvapení, tajemnosti nebo hrůzy, podle tématu, na nějž jejich klep běžel, jako dvojice zvětšených loutek. Mírná paní Dentová mluvila s dobrosrdečnou paní Eshtonovou; a ty dvě mi občas věnovaly zdvořilé slovo nebo úsměv. Sir George Lynn, plukovník Dent a pan Eshton rozmlouvali o politice, nebo o okresních záležitostech, nebo o soudních věcech. Lord Ingram koketoval s Amy Eshtonovou; Luisa hrála a zpívala s jedním z pánů Lynnových; a Mary Ingramová zemdlele naslouchala galantním řečem toho druhého. Někdy všichni, jako na společný souhlas, přerušili své zábavky, aby pozorovali a naslouchali hlavním hercům: neboť koneckonců byli pan Rochester a – protože s ním úzce spjata – slečna Ingramová životem a duší společnosti. Byli z místnosti hodinu nepřítomen, pozorovatelná tupost jako by se vkradla do nálady jeho hostí; a jeho opětovný vstup jistě dával čerstvý impuls živosti rozhovoru.

Nedostatek jeho oživujícího vlivu bylo zvlášť znát jednoho dne, kdy byl povolán kvůli obchodu do Millcote a bylo nepravděpodobné, že se vrátí před večerem. Odpoledne bylo mokré: procházka, kterou si společnost předtím umínila podniknout k cikánskému táboru nedávno rozbitému na vřesovišti za Hay, byla proto odložena. Někteří z pánů se

vypravili do stájí; mladší, spolu s mladšími dámami, hráli kulečník v kulečníkovém salonku. Vdovy Ingramová a Lynnová hledaly útěchu u tichého kolečka karet. Blanche Ingramová, poté co nadutým mlčením odrazila několik pokusů paní Dentové a paní Eshtonové vtáhnout ji do rozhovoru, zabroukala si nejprve pár sentimentálních melodií a árií u klavíru, pak si přinesla z knihovny román, hodila se do pyšné lhostejnosti na pohovku a chystala se krátit si kouzlem beletrie únavné hodiny jeho nepřítomnosti. V saloně i v celém domě bylo ticho: jen občas odněkud shora dolehlo veselí hráčů kulečníku.

Smrákalo se a hodiny už odbily výstrahu, že je čas obléci se k večeři, když malá Adèle, která klečela vedle mě na okenním sedadle v saloně, náhle zvolala –

„*Voilà Monsieur Rochester, qui revient!*"

Otočila jsem se a slečna Ingramová se vymrštila ze své pohovky; i ostatní zdvihli oči od svých různých zaměstnání, neboť v témž okamžiku bylo na mokrém štěrku slyšet skřípot kol a čvachtavý dusot koňských kopyt. Blížil se poštovní dostavník.

„Co ho to napadlo, že se vrací domů takhle?" řekla slečna Ingramová. „Vyjel přece na Mesrourovi (na tom černém koni), nebo ne? A měl s sebou Pilota – co udělal s těmi zvířaty?"

Když to říkala, přiblížila svou vysokou postavu a rozměrné roucho tak těsně k oknu, že jsem byla nucena zaklonit se, až se mi málem lámala páteř; v dychtivosti si mě zprvu nevšimla, a když si mě všimla, zkřivila ret a přesunula se k druhému oknu. Dostavník zastavil; kočí zazvonil, a vystoupil pán v cestovním oděvu; ale nebyl to pan Rochester. Byl to vysoký, uhlazeně vyhlížející muž, cizinec.

„To je ale otrava!" zvolala slečna Ingramová. „Ty protivná opičko!" (oslovujíc Adèlu), „kdo tě posadil k oknu, abys roznášela falešné zprávy?" A hodila po mně rozzlobený pohled, jako bych byla vinná já.

Ze vstupní síně zazněla jakási domluva a za chvíli vstoupil příchozí. Uklonil se Lady Ingramové, protože ji považoval za nejstarší přítom-

nou dámu.

„Jak se zdá, přicházím v nevhodnou chvíli, madam," řekl, „když můj přítel pan Rochester není doma; ale přijíždím z velmi dlouhé cesty, a myslím, že si na podkladě staré a důvěrné známosti mohu dovolit tolik, že se zde do jeho návratu usadím."

Jeho způsoby byly zdvořilé; jeho přízvuk mi při řeči připadl poněkud neobvyklý – ne přímo cizí, ale přece jen ne tak docela anglický: věkem mohl být asi jako pan Rochester – mezi třicítkou a čtyřicítkou; pleť měl zvláštně nažloutlou; jinak to byl pěkný muž, zvláště na první pohled. Při bližším pozorování člověk v jeho tváři odhalil cosi, co se nelíbilo, nebo se spíše líbit nedokázalo. Rysy měl pravidelné, ale příliš uvolněné; oko velké a dobře střižené, ale život, který se z něho díval, byl život krotký a prázdný – aspoň mně se to tak zdálo.

Zvonek k večeři rozehnal společnost. Teprve po večeři jsem ho zase spatřila: tehdy se zdál být zcela ve své kůži. Ale jeho fyziognomie se mi líbila ještě méně než předtím: zasáhla mě tím, že byla zároveň neustálená a bezživotá. Oko mu bloudilo, ale v tom bloudění nebyl žádný smysl: dávalo mu to zvláštní výraz, jaký jsem si nevzpomínala u nikoho jiného. Byl to hezký a nikoli nemilý muž, a přesto mě silně odpuzoval: v té hladké tváři dokonale oválného tvaru nebyla žádná síla; v tom orlím nosu a malých třešňových ústech žádná pevnost; na nízkém, rovném čele žádná myšlenka; v tom prázdném hnědém oku žádné velení.

Jak jsem seděla ve svém obvyklém koutku a dívala se na něj za plného světla girandolí na krbové římse, které dopadalo přímo na něj – neboť zaujal křeslo přitažené těsně ke krbu a stále se k ohni víc stahoval, jako by mu bylo zima –, srovnávala jsem ho s panem Rochesterem. Myslím (budiž řečeno s úctou), že kontrast nemohl být mnohem větší než mezi hladkým houserem a divokým sokolem: mezi mírnou ovcí a drsnosrstým, bystrookým psem, jejím strážcem.

Mluvil o panu Rochesterovi jako o starém příteli. To muselo být kuriózní přátelství: skutečně jasný příklad starého přísloví, že se „extrémy stýkají".

Dva nebo tři pánové seděli blízko něj a já tu a tam zachycovala útržky jejich hovoru napříč místností. Nejprve jsem z toho, co slyším, nedokázala vytěžit mnoho smyslu; neboť řeč Luisy Eshtonové a Mary Ingramové, které seděly blíže ke mně, mi mátla kusé věty, které ke mně v mezerách doléhaly. Tyto dvě poslední rozebíraly cizince; obě ho nazývaly „krásným mužem". Luisa říkala, že je to „miláček od pohledu" a že ho „zbožňuje"; Mary uváděla jako svůj ideál okouzlujícího jeho „hezká ústečka a pěkný nos".

„A jak vlídné čelo má!" zvolala Luisa. „Tak hladké – žádná z těch zamračených vrásek, které tolik nemám ráda; a jaké klidné oko a úsměv!"

A pak, k mé veliké úlevě, pan Henry Lynn je přivolal na druhou stranu místnosti, aby urovnali nějakou otázku o odloženém výletu na havské vřesoviště.

Nyní jsem mohla soustředit pozornost na skupinku u krbu a brzy jsem pochytila, že nově příchozí se jmenuje pan Mason; potom jsem se dozvěděla, že právě dorazil do Anglie a že přichází z jakési horké země: což bylo bezpochyby důvodem, proč měl tak nažloutlou tvář, proč seděl tak blízko krbu a nosil v domě svrchník. Zanedlouho slova Jamajka, Kingston, Spanish Town naznačila, že jeho sídlem je Západní Indie; a nemalým překvapením mi bylo, když jsem po chvíli pochytila, že se tam poprvé setkal s panem Rochesterem a seznámil se s ním. Mluvil o přítelově nelibosti vůči palčivým vedrům, hurikánům a období dešťů v tom kraji. Věděla jsem, že pan Rochester byl cestovatelem: paní Fairfaxová to říkala; ale myslela jsem, že jeho toulky ohraničila pevnina Evropy; až dosud jsem nikdy ani v nejmenší narážce neslyšela o návštěvách vzdálenějších břehů.

Rozjímala jsem o těchto věcech, když mi vlákno úvah přetrhla jedna událost, a to poněkud nečekaná. Pan Mason, trhaje se zimou, kdykoli někdo náhodou otevřel dveře, požádal, aby přiložili na oheň, který už plamen vyhasil, ačkoli jeho masa žhavých uhlíků stále svítila horce a rudě. Lokaj, jenž uhlí přinesl, se při odchodu zastavil u křesla pana Eshtona a tichým hlasem mu něco pověděl: zaslechla jsem jen slova „stará ženská", „pořádně obtížná".

„Řekněte jí, že ji dám vsadit do klády, pokud se nebude klidit," odvětil smírčí soudce.

„Ne – počkejte!" přerušil ho plukovník Dent. „Neposílejte ji pryč, Eshtone; mohli bychom toho využít; raději se poraďme s dámami." A nahlas pokračoval: „Dámy, mluvily jste přece o výletě na havské vřesoviště k cikánskému táboru; Sam říká, že jedna z těch starých babek je zrovna v služební síni a trvá na tom, aby ji přivedli ‚před panstvo', že jim bude věštit. Rády byste ji viděly?"

„Jistě, plukovníku," zvolala Lady Ingramová, „nebudete přece podporovat tak sprostou podvodnici? Rozhodně ji okamžitě vyžeňte!"

„Ale já ji nemohu přemluvit, aby odešla, mylady," řekl lokaj; „a nemůže toho dosáhnout nikdo ze služebnictva: paní Fairfaxová je s ní zrovna teď a prosí ji, aby šla; ale ona si vzala židli do koutka u krbu a říká, že ji nic z toho místa nehne, dokud nedostane dovolení přijít sem."

„Co chce?" zeptala se paní Eshtonová.

„‚Věštit panstvu budoucnost,' říká, madam; a přísahá, že to musí a bude dělat."

„Jakpak vypadá?" ptaly se slečny Eshtonovy jedním dechem.

„Strašidelně šeredná stará stvůra, slečno; skoro černá jako kotel."

„No ta je přece opravdová čarodějka!" zvolal Frederick Lynn. „Pojďme si ji sem samozřejmě pozvat."

„To se rozumí," přidal se jeho bratr; „bylo by na tisíckrát škoda nechat si ujít takovou příležitost k zábavě."

„Moji milí hoši, nač vy myslíte?" vykřikla paní Lynnová.

„To nijakž nemohu schvalovat, takový nemístný postup," přitakala vdova Ingramová.

„Ale ano, mami, můžeš – a budeš," prohlásil nadutý hlas Blanche, jak se otočila na stoličce u klavíru; dosud tam seděla mlčky a zdánlivě prohlížela různé noty. „Jsem zvědavá dát si předpovědět budoucnost: proto, Same, pošli tu babku dovnitř."

„Má drahá Blanche! Vzpomeň si –"

„Vzpomínám si – pamatuji si všechno, co bys mohla namítnout; a musím mít po svém – rychle, Same!"

„Ano – ano – ano!" volala všechna mládež, dámy i páni. „Ať přijde – bude to báječná zábava!"

Lokaj stále otálel. „Vypadá tak hrubě," řekl.

„Jdi!" zvolala slečna Ingramová, a muž šel.

Celou společnost ihned zachvátilo rozrušení: palba žertů a vtípků už byla v plném proudu, když se Sam vrátil.

„Teď nepřijde," řekl. „Říká, že jejím posláním není vystupovat před ‚prostým davem' (to jsou její slova). Mám ji uvést do zvláštní místnosti a pak za ní musejí jít jeden po druhém ti, kdo s ní chtějí mluvit."

„Teď vidíš, moje královská Blanche," spustila Lady Ingramová, „jak si troufá. Dej se poučit, moje andělské dítě – a –"

„Uveď ji samozřejmě do knihovny," skočilo jí do řeči ono „andělské dítě". „Ani já nemám za úkol poslouchat ji před prostým davem: hodlám ji mít sama pro sebe. Hoří v knihovně?"

„Ano, madam – ale ona vypadá jako nějaký cikánský dráteník."

„Dost toho žvanění, hlupáku! A udělej, co ti říkám."

Sam opět zmizel; a tajemství, oživení a očekávání znovu stouply na plný proud.

„Je připravená," řekl lokaj, jakmile se znovu objevil. „Chce vědět, kdo bude její první návštěvník."

„Myslím, že bych se k ní měl nejdřív jít podívat já, než půjde kterákoli z dam," řekl plukovník Dent.

„Vyřiďte jí, Same, že přijde jeden pán."

Sam odešel a zase se vrátil.

„Říká, pane, že žádné pány nechce; nemusejí si dávat tu práci chodit k ní; a ani," dodal, s obtížemi potlačuje chichotání, „žádné dámy, kromě mladých, a svobodných."

„Při Jovovi, ona má vkus!" zvolal Henry Lynn.

Slečna Ingramová se slavnostně zvedla: „Jdu první," řekla tónem, který by slušel vůdci ztracené naděje, lezoucímu v čele svých mužů do průlomu.

„Ó, má nejmilejší! Ó, má nejdražší! Zadrž – rozmysli se!" bylo zvolání její maminky; ale ona ji minula v hrdém mlčení, prošla dveřmi, které plukovník Dent držel otevřené, a slyšeli jsme ji vstoupit do knihovny.

Následovalo poměrné ticho. Lady Ingramová pokládala za „*le cas*" lomit rukama, což také řádně činila. Slečna Mary prohlásila, že ona by se, pokud se jí týká, nikdy neodvážila. Amy a Luisa Eshtonovy se tiše pochichtávaly a vypadaly trochu vyděšeně.

Minuty ubíhaly velmi pomalu: napočítali jsme patnáct, než se dveře knihovny znovu otevřely. Slečna Ingramová se k nám vrátila přes oblouk.

Zasměje se? Vezme to jako žert? Všechny oči se k ní obrátily s dychtivou zvědavostí, a ona všechny oči potkala pohledem odmítavým a chladným; nevypadala rozrušeně ani vesele: strnule došla ke svému místu a usedla v tichosti.

„Nu, Blanche?" řekl lord Ingram.

„Co ti povídala, sestro?" ptala se Mary.

„Co sis myslela? Jak se cítíš? Je to opravdová věštkyně?" dožadovaly se slečny Eshtonovy.

„Nu, nu, dobří lidé," odvětila slečna Ingramová, „netlačte na mě. Opravdu, vaše orgány úžasu a lehkověrnosti se snadno rozdráždí: zdá se, že z té vážnosti, kterou vy všichni – včetně mé dobré maminky – té věci přisuzujete, naprosto věříte, že v domě máme opravdovou čarodějku, která je ve spojenectví se starým pánem. Viděla jsem cikánskou tulačku; provozovala obvyklým způsobem umění chiromantie a řekla mi, co takoví lidé obvykle říkají. Můj rozmar je uspokojen; a teď myslím, že pan Eshton udělá dobře, když tu babici zítra ráno dá vsadit do klády, jak hrozil."

Slečna Ingramová vzala knihu, opřela se o opěradlo křesla a tak odmítla další hovor. Pozorovala jsem ji skoro půl hodiny: po celou tu dobu neotočila ani list a tvář jí každou chvíli temněla, byla nespokojenější a trpčeji prozrazovala zklamání. Očividně neslyšela nic, co by jí svědčilo: a zdálo se mi, podle jejího protahovaného záchvatu zasmušilosti a mlčenlivosti, že sama – přes hlásanou lhostejnost – přikládala nepřiměřenou důležitost tomu, co jí bylo zjeveno.

Po celou tu dobu neotočila ani list.

Mezitím Mary Ingramová, Amy a Luisa Eshtonovy prohlašovaly, že se neodváží jít samy; a přece všechny chtěly jít. Zahájilo se vyjednávání prostřednictvím vyslance Sama; a po mnoha jeho přecházeních sem a tam, až jistě – jak si myslím – řečeného Sama musely bolet lýtka od toho cvičení, bylo konečně, s velikou obtíží, vymámeno od oné přísné Sibylly svolení, aby ji ty tři navštívily jako skupina.

Jejich návštěva nebyla tak tichá jako návštěva slečny Ingramové: slyšeli jsme z knihovny hysterické hihňání a drobné pištění; a asi po dvaceti minutách rozrazily dveře a přibíhaly přes vstupní síň, jako by byly napolo bez sebe strachem.

„Jsem si jistá, že ona není v pořádku!" volaly všechny tři najednou. „Řekla nám takové věci! Ví o nás všechno!" A padly bez dechu do nejrůznějších židlí, které jim pánové kvapně přistavovali.

Když je přinutili vysvětlit víc, vyznaly, že jim ta cikánka vypravovala věci, které říkaly a dělaly, když byly ještě pouhými dětmi; popsala knihy a ozdoby, které mají ve svých buduárech doma; drobnosti, které jim darovali různí příbuzní. Tvrdily, že jim dokonce uhodla myšlenky a každé šeptla do ucha jméno osoby, kterou má nejraději na světě, a oznámila jim, po čem nejvíc touží.

Zde se vložili pánové s vážnými prosbami, aby byli dále osvíceni o oněch dvou posledních bodech; ale za svou dotěrnost získali jen zrudnutí, výkřiky, zachvění a chichotání. Matrony mezitím nabízely vonné soli a vějíře; a znovu a znovu opakovaly svůj lítostivý povzdech, že jejich varování nebylo včas vyslyšeno; starší pánové se smáli a mladší nabízeli své služby rozrušeným krasavicím.

Uprostřed toho rozruchu, zatímco mé oči i uši byly plně zaujaty scénou přede mnou, zaslechla jsem těsně u svého lokte zakašlání: otočila jsem se a uviděla Sama.

„Prosím za prominutí, slečno, cikánka prohlašuje, že v místnosti je ještě jedna mladá svobodná dáma, která u ní nebyla, a přísahá, že neodejde, dokud neuvidí všechny. Myslím, že to musíte být vy; nikdo jiný tu k tomu není. Co jí mám říci?"

„Ale samozřejmě půjdu," odpověděla jsem; a byla jsem ráda té nečekané příležitosti ukojit svou rozdmychanou zvědavost. Vyklouzla jsem z místnosti, aniž by si mě povšimlo něčí oko – společnost totiž byla sešikována v jedné hroudě kolem roztřeseného tria, které se právě vrátilo – a zavřela jsem za sebou tiše dveře.

„Chcete-li, slečno," řekl Sam, „počkám na vás ve vstupní síni; a kdyby vás vyděsila, jen zavolejte, přijdu dovnitř."

„Ne, Same, vraťte se do kuchyně: ani v nejmenším se nebojím." A opravdu jsem se nebála; ale byla jsem silně zaujatá a vzrušená.

Kapitola 19.

Knihovna vypadala, když jsem do ní vešla, dost poklidně, a Sibylla – byla-li to Sibylla – seděla docela pohodlně v křesle v koutku u krbu. Měla na sobě červený plášť a černý čepec; nebo spíš cikánský širák se širokou krempou, přivázaný pruhovaným šátkem pod bradu. Zhaslá svíce stála na stole; cikánka se skláněla k ohni a zdálo se, že při jeho záři čte v malé černé knížce, podobné modlitební; mumlala si při tom slova pro sebe, jak to většina starých žen při čtení dělá; jakmile jsem vstoupila, nepolevila: jak se zdálo, chtěla dočíst odstavec.

Postavila jsem se na předložku a hřála si ruce, dost prochladlé od sezení v salonu daleko od ohně. Cítila jsem se teď tak klidně, jako málokdy v životě: v zjevu cikánky vskutku nebylo nic, co by mohlo rušit něčí klid. Zavřela knihu a pomalu vzhlédla; krempa klobouku jí částečně stínila tvář, ale přesto jsem viděla, jak ji zvedá, že je to tvář zvláštní. Vypadala celá hnědá a černá; skřítčí kadeře jí trčely zpod bílé pásky, která jí přecházela pod bradu a dosahovala až napůl přes líce, nebo spíše čelisti: její oko mi vyšlo vstříc hned, s odvážným a přímým pohledem.

„Nu, a chceš vědět svou budoucnost?" řekla hlasem rozhodným jako její pohled a drsným jako její rysy.

„O to mi nejde, matko; dělejte si, jak myslíte: ale musím vás upozornit, že nemám víru."

„To je po tvé drzosti, že to říkáš: čekala jsem to od tebe; slyšela jsem to v tvém kroku, jak jsi přešla práh."

„Opravdu? Máte bystrý sluch."

„Mám; a bystré oko a bystrý mozek."

„To všechno ve vašem řemesle potřebujete."

„Potřebuju; obzvláště když mám co dělat se zákaznicemi, jako jsi ty. Proč se netřeseš?"

„Protože mi není zima."

„Proč nezbledneš?"

„Protože nejsem nemocná."

„Proč se neporadíš s mým uměním?"

„Protože nejsem hloupá."

Stará babizna „zařehtala" smích pod čepcem a obvazem; pak vytáhla krátkou černou dýmku, zapálila si ji a začala kouřit. Když si chvíli užila tohoto sedativu, vzpřímila ohnuté tělo, vyndala dýmku z úst, a zatímco zírala klidně do ohně, pronesla velmi uvážlivě –

„Je ti zima; jsi nemocná; a jsi hloupá."

„Dokažte to," odvětila jsem.

„Dokážu, v několika slovech. Je ti zima, protože jsi sama: žádný dotek z tebe nevyráží oheň, který v tobě je. Jsi nemocná; protože nejlepší z citů, nejvyšší a nejsladší, jaký je člověku dán, se tě drží daleko. Jsi hloupá, protože, ať trpíš jak chceš, nekyneš mu, aby se přiblížil, ani neuděláš krok, abys mu vyšla vstříc tam, kde na tebe čeká."

Opět si přiložila krátkou černou dýmku ke rtům a s vervou obnovila kouření.

„Mohla byste to říct skoro komukoli, o kom byste věděla, že žije osaměle a jako závislá osoba v tomhle velkém domě."

„Mohla bych to říct skoro komukoli: ale platilo by to o skoro komkoli?"

„V mém postavení."

„Ano; právě tak, ve *tvém* postavení: ale najdi mi někoho dalšího, kdo je přesně na tom co ty."

„To by bylo snadné, našla bych vám jich tisíce."

„Sotva byste mi našla jednu. Kdybys to věděla, nacházíš se ve zvláštním postavení: velmi blízko štěstí; ano, v jeho dosahu. Všechny materiály jsou připraveny; chybí jen pohyb, aby se spojily. Náhoda je položila trochu stranou; stačí jen přistoupit a výsledkem je blaho."

„Nerozumím hádankám. Jakživ jsem neuměla uhodnout rébus."

„Chceš-li, abych mluvila jasněji, ukaž mi dlaň."

„A musím vám ji nejspíš postříbřit?"

„To se rozumí."

Dala jsem jí šilink: ta ho dala do stařičké ponožky, kterou vyndala z kapsy, uvázala, vrátila zpátky, a řekla mi, abych vystrčila ruku. Udělala jsem to. Přiblížila tvář k mé dlani a nahlížela do ní, aniž by se jí dotkla.

„Je příliš jemná," řekla. „Z takové ruky nedokážu nic vyčíst; téměř bez čar: a ostatně, co je na dlani? Osud na ní zapsán není."

„Věřím vám," řekla jsem.

„Ne," pokračovala, „ten je v obličeji: na čele, kolem očí, v křivkách úst. Klekni si a zvedni hlavu."

„Ach! Teď se vracíte ke skutečnosti," řekla jsem, uposlechnuvši. „Teď začnu trošku víc věřit."

Poklekla jsem necelý půlmetr od ní. Pohrábla ohněm, až se z rozrušeného uhlí rozlila čeřící vlna světla: ale záře, jak seděla, vrhla její tvář jen do hlubšího stínu; mou osvítila.

„Ptám se, s jakými pocity jsi dnes v noci přišla ke mně," řekla, když si mě chvíli prohlížela. „Ptám se, jaké myšlenky zaneprázdňují tvé srdce po celé ty hodiny, co sedíš v oné místnosti s elegantními lidmi mihotajícími se před tebou jako postavy v kouzelné lucerně: jako by mezi tebou a jimi probíhalo asi tolik soucitného spojení, jako kdyby to byly pouhé stíny lidských tvarů, a ne skutečná látka."

„Často se cítím unavená, občas ospalá, ale málokdy smutná."

„Pak máš nějakou tajnou naději, která tě udržuje nad vodou a těší tě šeptem o budoucnosti?"

„To nemám. Nejvýš doufám, že si ze svých výdělků našetřím dost peněz, abych si jednoho dne otevřela školu v malém domku, který si pronajmu."

„Chudá potrava, aby duch z ní žil: a sedět v tom okenním výklenku (vidíš, znám tvé zvyky) –"

„To jste se dozvěděla od služebnictva."

„Á, ty si myslíš, že jsi bystrá. Nu, snad ano: po pravdě řečeno, mám známost s jednou z nich, s paní Poolovou –"

Vymrštila jsem se na nohy, když jsem to jméno zaslechla.

„Vy – máte?" pomyslela jsem si; „pak v tom přece jen vězí nějaká čertovina!"

„Neboj se," pokračovala ta podivná bytost; „paní Poolová je spolehlivá ruka: uzavřená a tichá; může se jí důvěřovat kdokoliv. Ale, jak jsem říkala: když sedíš v tom okenním výklenku, nemyslíš na nic jiného než na svou budoucí školu? Nemáš v přítomnosti zájem o někoho ze společnosti obsazující pohovky a židle před tebou? Není jedna tvář, kterou studuješ? Jedna postava, jejíž pohyby sleduješ aspoň se zvědavostí?"

„Ráda pozoruju všechny tváře a všechny postavy."

„Ale neoddělíš nikdy jednu od ostatních – nebo třeba dvě?"

„Často; když se zdá, že si gesta nebo pohledy dvojice vyprávějí nějaký příběh: baví mě sledovat je."

„Jaký příběh poslouchás nejraději?"

„Ach, nemám moc na výběr! Obvykle běží o totéž téma – dvoření; a slibují skončit toutéž katastrofou – manželstvím."

„A to monotónní téma máš ráda?"

„Rozhodně mi na něm nezáleží: pro mě to nic není."

„Nic pro tebe? Když dáma, mladá a plná života a zdraví, okouzlující krásou a obdařená dary stavu a jmění, sedí a usmívá se do očí pána, kterého ty –"

„Já co?"

„Ty znáš – a snad o něm smýšlíš dobře."

„Pány tady neznám. Sotva jsem s jedním z nich prohodila slabiku; a co se týká toho smýšlet o nich dobře, některé pokládám za vážené, důstojné a středního věku, a jiné za mladé, šviháckés, hezké a čilé: ale rozhodně mají všichni volnost být příjemci úsměvů toho, koho se jim zlíbí, aniž bych se cítila ochotná pokládat tu transakci za důležitou pro sebe."

„Neznáš pány tady? Nevyměnila jsi s jedním z nich slabiku? To chceš říkat i o pánovi domu?"

„On není doma."

„Hluboký postřeh! Nejdůmyslnější slovíčkaření! Jel dnes ráno do Millcote a vrátí se dnes v noci nebo zítra: vylučuje ho ta okolnost ze seznamu tvých známých – vymazává ho, abych tak řekla, z existence?"

„Ne; ale sotva vidím, co má pan Rochester společného s tématem, které jste nadhodila."

„Mluvila jsem o dámách usmívajících se do očí pánů; a poslední dobou se do očí pana Rochestera sypalo tolik úsměvů, že z nich přetékají jako dva přeplněné poháry: nikdy sis toho nevšimla?"

„Pan Rochester má právo těšit se ze společnosti svých hostí."

„O jeho právu nikdo nepochybuje: ale nepozorovala jsi, že ze všech příběhů o manželství, které se zde vypravují, byl právě panu Rochesterovi věnován ten nejživější a nejvytrvalejší?"

„Dychtivost posluchače pobízí jazyk vypravěče." Řekla jsem to spíš pro sebe než pro cikánku, jejíž podivné řeči, hlas, chování mě do té doby obalily jakýmsi snem. Z jejích úst padala jedna nečekaná věta za druhou, až jsem se zapletla do sítě matoucích záhad; a divila jsem se, jaký neviditelný duch mi už týdny sedí u srdce, pozoruje jeho hru a zaznamenává každý tep.

„Dychtivost posluchače!" opakovala; „ano; pan Rochester seděl hodiny s uchem skloněným k těm okouzlujícím rtům, které se tak těšily ze svého úkolu sdělovat; a pan Rochester byl tak ochoten přijímat

a vypadal tak vděčně za tu kratochvíli, kterou mu dávaly: všimla sis toho?"

„Vděčně! Nedokážu si vzpomenout, že bych v jeho tváři vděčnost zahlédla."

„Zahlédla! Ty jsi tedy analyzovala. A co jsi tedy zahlédla, když ne vděčnost?"

Mlčela jsem.

„Zahlédla jsi lásku: že ano? – a pohlédla jsi do budoucnosti, viděla jsi ho ženatého, a jeho nevěstu šťastnou?"

„Hm! Ne tak docela. Vaše čarodějné umění občas selhává."

„K čertu, co jsi tedy viděla?"

„To je jedno: přišla jsem sem se ptát, ne se zpovídat. Je známo, že se pan Rochester bude ženit?"

„Ano; a s krásnou slečnou Ingramovou."

„Brzy?"

„To by zdání nasvědčovalo: a nepochybně (ačkoli s troufalostí, kterou by stálo za to z tebe vymlátit, jako bys o tom pochybovala) z nich bude ten nejšťastnější pár. Jistě musí milovat tak hezkou, vznešenou, vtipnou, vzdělanou dámu; a pravděpodobně ona miluje jeho, nebo, když ne jeho osobu, aspoň jeho měšec. Vím, že považuje panství Rochesterovy za v nejvyšší míře žádoucí; i když (Pán Bůh mi odpusť!) jsem jí před hodinou něco o tomhle bodě pověděla a ona se po tom tvářila podivuhodně vážně: koutky úst jí poklesly o půl palce. Radila bych jejímu černavému nápadníku, ať si dá pozor: přijde-li jiný, s delším nebo zřetelnějším nájemním listem – je vyřízen –"

„Ale, matko, nepřišla jsem si poslechnout osud pana Rochestera: přišla jsem si poslechnout svůj; a o něm jste mi neřekla nic."

„Tvůj osud je dosud nejistý: když jsem si prohlížela tvou tvář, jeden rys odporoval druhému. Náhoda ti vyměřila jistou míru štěstí: to vím. Věděla jsem to, než jsem sem dnes večer přišla. Odložila je pro tebe pečlivě stranou. Viděla jsem, jak to udělala. Záleží na tobě, zda na-

přáhneš ruku a vezmeš si je: ale jestli to uděláš, je právě tím problémem, který studuji. Klekni si ještě jednou na předložku."

„Nedržte mě dlouho; oheň mě spaluje."

Nesklonila se ke mně, jen hleděla, opřená v křesle.

Poklekla jsem. Nesklonila se ke mně, jen hleděla, opřená v křesle. Začala mumlat:

„Plamínek se mihotá v tom oku; oko se třpytí jako rosa; vypadá jemné a plné citu; usmívá se mé mluvě: je vnímavé; dojem následuje dojem jeho jasnou sférou; kde přestává se usmívat, je smutné; nevědomá únava mu tíží víčko: to značí melancholii pramenící z osamění. Odvrací se ode mě; už se nedá dále zkoumat; zdá se, že posměšným pohledem popírá pravdu objevů, které jsem už učinila – odmítá nařčení ze vnímavosti i ze zármutku: jeho pýcha a zdrženlivost mě v mém mínění jen utvrzují. To oko je příznivé.

„Co se úst týká, občas se těší ze smíchu; jsou nakloněna sdělovat vše, co si mozek pomyslí; řekla bych však, že by mnoho z toho, co srdce zakouší, zůstalo nevysloveno. Pohyblivá a pružná, nebyla stvořena, aby je stlačovalo věčné mlčení osamění: jsou to ústa, která by měla hodně mluvit a často se smát a chovat lidské city ke svému protějšku v rozhovoru. I tenhle rys je příznivý.

„Nevidím žádného nepřítele šťastného rozuzlení než v obočí; a to obočí hlásá: ‚Dokážu žít sama, jestli to sebeúcta a okolnosti vyžadují. Nemusím prodat duši, abych si koupila blaho. Mám vnitřní poklad, který se se mnou narodil, který mě udrží naživu, i když se mě vzdají všechny vnější radosti, nebo mi budou nabídnuty jen za cenu, kterou si nemohu dovolit zaplatit.' Čelo hlásá: ‚Rozum sedí pevně a drží otěže, a ten nenechá city, aby se vyrvaly a strhly ji do divokých propastí. Vášně mohou běsnit zběsile, jak jsou po pravdě pohanské; a tužby si mohou vymýšlet všelijaké marnivé věci: ale úsudek bude mít poslední slovo v každém sporu a rozhodující hlas v každém usnesení. Silný vítr,

zemětřesení a oheň mohou přejít kolem: ale já budu následovat vedení toho tichého slabého hlasu, který vykládá rady svědomí.'

„Dobře řečeno, čelo; tvé prohlášení bude ctěno. Udělala jsem si své plány – pokládám je za správné plány – a v nich jsem dbala nároků svědomí, rad rozumu. Vím, jak rychle by zvadlo mládí a zahynul květ, kdyby se v nabízeném poháru blaha našla jen jedna kapka hanby nebo nějaká příchuť výčitek; a já nechci oběť, zármutek, rozklad – takový není můj vkus. Chci pěstovat, ne hubit – zasloužit si věk, ne vymáčknout slzy krve – ne, ani slaných slz: moje žeň musí být v úsměvech, v něžnostech, ve sladké – To stačí. Myslím, že blouzním v jakémsi nádherném deliriu. Chtěla bych teď protáhnout tenhle okamžik *ad infinitum*; ale neodvažuji se. Doposud jsem se úplně ovládala. Jednala jsem, jak jsem si v nitru odpřisáhla, že budu jednat; ale dále by mě to mohlo přemoci. Vstaň, slečno Eyrová: nech mě; ‚hra je dohrána'."

Kde jsem byla? Byla jsem bdělá, nebo spala? Zdálo se mi? Zdá se mi dál? Hlas té staré ženy se změnil: její přízvuk, její gesto, všechno mi bylo tak důvěrné jako můj vlastní obličej v zrcadle – jako řeč mého vlastního jazyka. Vstala jsem, ale neodcházela. Dívala jsem se; pohrabala jsem v ohni a znovu se dívala: ale ona si přitáhla čepec a obvaz těsněji k tváři a opět mi pokynula, abych odešla. Plamen osvětlil její nataženou ruku: nyní probuzená a ve střehu pro objevy, všimla jsem si té ruky okamžitě. Nebyla to vyschlá končetina stáří o nic víc než má vlastní; byla to kulatá, pružná ruka s hladkými prsty, symetricky utvářená; na malíčku jí zablýskl široký prsten, a já jsem se naklonila, pohlédla na něj a uviděla drahokam, který jsem už viděla stokrát předtím. Opět jsem pohlédla na tvář; už nebyla ode mě odvrácena – naopak, čepec byl sňat, obvaz posunut, hlava předsunuta.

„Nu, Jano, poznáváš mě?" zeptal se důvěrný hlas.

„Jen si sundejte ten červený plášť, pane, a pak –"

„Ale ta tkanice je zauzlená – pomoz mi."

„Přetrhněte ji, pane."

„Tak tedy – ‚Pryč s vámi, cizí šaty!'" A pan Rochester vystoupil ze svého převleku.

„Nu, pane, co za podivný nápad!"

„Ale dobře provedený, co? Nemyslíš?"

„S těmi dámami jste si musel poradit skvěle."

„Ale ne s tebou?"

„Vy jste u mě roli cikánky nehrál."

„A jakou roli jsem hrál? Vlastní?"

„Ne; nějakou nevysvětlitelnou. Krátce, myslím, že jste se mě pokoušel vylákat – nebo nalákat; mluvil jste nesmysly, abyste mě přiměl mluvit nesmysly. To nebylo zrovna poctivé, pane."

„Odpouštíš mi, Jano?"

„Nemohu říct, dokud si to všechno nepromyslím. Jestli při zpětném pohledu uznám, že jsem neklesla do nějaké velké absurdity, pokusím se vám odpustit; ale nebylo to správné."

„Ó, byla jsi velmi korektní – velmi opatrná, velmi rozumná."

Zamyslela jsem se a myslela, že vcelku jsem byla. Byla to útěcha; vskutku, byla jsem ve střehu takřka od začátku rozhovoru. Něco maškarního jsem tušila. Věděla jsem, že cikánky a věštkyně se nevyjadřují tak, jak se vyjadřovala tahle zdánlivá stařena; krom toho jsem si všimla jejího předstíraného hlasu, její úzkostlivosti skrýt rysy. Ale moje mysl se nesla za Grace Poolovou – za tou živoucí hádankou, za tím tajemstvím všech tajemství, jak jsem ji považovala. Na pana Rochestera jsem nikdy nepomyslela.

„Nu," řekl, „nad čím hloubáš? Co znamená ten vážný úsměv?"

„Údiv a sebechválu, pane. Doufám, že mám vaše dovolení odejít?"

„Ne; zůstaň chvíli; a pověz mi, co dělají lidé v salonu."

„Dohadují se o cikánce, řekla bych."

„Posaď se! – Ať slyším, co o mně říkali."

„Raději bych neměla zůstat dlouho, pane; musí být skoro jedenáct. Och, víte, pane Rochestere, že od vašeho odjezdu dnes ráno sem přijel

cizinec?"

„Cizinec! – Ne; kdo to může být? Nikoho jsem nečekal; odjel?"

„Ne; řekl, že vás zná dlouho a že si může dovolit se tu zdržet, než se vrátíte."

„Čert ho vzal! Řekl své jméno?"

„Jmenuje se Mason, pane; a přichází ze Západní Indie; myslím, že ze Spanish Townu na Jamajce."

Pan Rochester stál blízko mě; vzal mě za ruku, jako by mě chtěl odvést k židli. Jak jsem to vyslovila, křečovitě mi stiskl zápěstí; úsměv na jeho rtech zamrzl: zdálo se, že mu jakási křeč vyrazila dech.

„Mason! – Západní Indie!" řekl tónem, jakým si člověk představí mluvící automat vyslovovat jednotlivá slova; „Mason! – Západní Indie!" opakoval; a slabiky si přeříkal třikrát, přičemž mezi slovy bělal víc než popel: zdálo se, že sotva ví, co dělá.

„Je vám nedobře, pane?" ptala jsem se.

„Jano, dostal jsem ránu; dostal jsem ránu, Jano!" Zavrávoral.

„Ó, opřete se o mě, pane."

„Jano, nabídla jsi mi už jednou své rameno; dej mi je i teď."

„Ano, pane, ano; i své rámě."

Posadil se a přiměl mě sednout vedle sebe. Drže mou ruku v obou dlaních, hladil ji; a díval se mi při tom do tváře s nejrozrušenějším a nejbezútěšnějším pohledem.

„Má malá přítelkyně!" řekl. „Přál bych si být na tichém ostrově sám s tebou; a aby ze mě byly odstraněny trápení, nebezpečí a strašlivé vzpomínky."

„Mohu vám pomoct, pane? – Dala bych život, abych vám posloužila."

„Jano, bude-li potřeba pomoc, vyhledám ji u tebe; to ti slibuji."

„Děkuji, pane. Řekněte mi, co mám dělat – pokusím se to aspoň udělat."

„Přines mi teď, Jano, sklenici vína z jídelny: budou tam u večeře; a pověz mi, jestli je Mason s nimi a co dělá."

Šla jsem. Našla jsem všechnu společnost v jídelně u večeře, jak říkal pan Rochester; neseděli u stolu – večeře byla rozložena na servírovacím stole; každý si vzal, co chtěl, a stáli tu a tam ve skupinkách, s talíři a sklenicemi v rukou. Všichni byli nejvyšší měrou veselí; smích a hovor byly obecné a živé. Pan Mason stál blízko krbu, mluvil s plukovníkem a paní Dentovou a zdál se stejně veselý jako kdokoli z nich. Naplnila jsem vinný pohár (viděla jsem, jak mě slečna Ingramová při tom se zamračeným pohledem pozoruje: nejspíš si myslela, že si dovoluji) a vrátila jsem se do knihovny.

Krajní bledost pana Rochestera zmizela a vypadal zase pevný a přísný. Vzal si pohár z mé ruky.

„Na tvé zdraví, sloužící duchu!" řekl. Vypil obsah a vrátil mi pohár. „Co dělají, Jano?"

„Smějí se a mluví, pane."

„Nevypadají vážně a tajemně, jako by slyšeli něco zvláštního?"

„Vůbec ne: hýří žerty a veselím."

„A Mason?"

„Taky se smál."

„Kdyby všichni ti lidé vtrhli houfně dovnitř a plivli na mě, co bys udělala, Jano?"

„Vyhodila bych je z pokoje, pane, kdybych mohla."

Pousmál se. „Ale kdybych k nim přišel já a oni by na mě jen chladně pohlédli, mezi sebou se posměšně šeptali, a pak jeden po druhém odpadli a opustili mě, co pak? Šla bys s nimi?"

„Myslím, že spíš ne, pane: větším potěšením by mi bylo zůstat s vámi."

„Abys mě utěšila?"

„Ano, pane, abych vás utěšila, jak nejlépe bych uměla."

„A kdyby na tebe pro to, že se mě držíš, uvalili klatbu?"

„Nejspíš bych o jejich klatbě nic nevěděla; a kdybych věděla, nic by mi na ní nezáleželo."

„Dokázala by ses tedy odvážit pokárání kvůli mně?"

„Odvážila bych se ho kvůli kterémukoli příteli, který by si zasloužil mou věrnost; a vy, jsem si jistá, si ji zasloužíte."

„Vrať se teď do pokoje; přistup tiše k Masonovi a zašeptej mu do ucha, že pan Rochester přišel a přeje si ho vidět: přiveď ho sem a pak mě nech o samotě."

„Ano, pane."

Udělala jsem, co nařídil. Všichni ve společnosti na mě hleděli, jak jsem jimi procházela přímo. Vyhledala jsem pana Masona, vyřídila mu vzkaz a šla před ním z místnosti: uvedla jsem ho do knihovny a pak jsem šla nahoru.

V pozdní hodinu, poté co jsem už chvíli ležela v posteli, slyšela jsem, jak se hosté odebírají do svých komnat; rozeznala jsem hlas pana Rochestera a slyšela ho říct: „Tudy, Masone; tohle je váš pokoj."

Mluvil vesele: veselé tóny mi uklidnily srdce. Brzy jsem usnula.

Kapitola 20.

Zapomněla jsem zatáhnout záclonu, což jsem obvykle dělala, a také spustit okenní žaluzii. Výsledkem bylo, že když měsíc, který byl v úplňku a jasný (neboť noc byla krásná), přišel po své dráze k onomu místu na obloze proti mému oknu a nahlédl na mě skrz nezastřené tabulky, jeho velkolepý pohled mě probudil. Jak jsem se vzbudila v hluboké noci, otevřela jsem oči na jeho kotouč – stříbřitě bílý a jasný jak křišťál. Byl krásný, ale příliš slavnostní: napolo jsem se zvedla a natáhla ruku, abych zatáhla záclonu.

Dobrý Bože! Jaký výkřik!

Noc – její ticho – její klid, byly ve dví rozerveny divokým, ostrým, pronikavým zvukem, který probíhal od jednoho konce Thornfield Hallu k druhému.

Můj puls se zastavil; srdce mi stálo; natažená ruka byla ochromena. Výkřik dozněl, a nebyl zopakován. Vskutku, ať bylo stvoření, které ten strašný ryk vydalo, kterékoli, nemohlo by jej brzy zopakovat: ani kondor s nejširším rozpětím křídel na Andách by nemohl dvakrát za sebou vyslat takový řev z mraků zahalujících jeho hnízdiště. Věc vydávající takový zvuk si musela odpočinout, než by úsilí zopakovala.

Vyšlo to z třetího patra; neboť to prošlo nad hlavou. A nad hlavou – ano, v místnosti právě nad stropem mé komnaty – jsem teď slyšela zápas: smrtelný, zdálo se podle hluku; a napolo přidušený hlas volal –

„Pomoc! Pomoc! Pomoc!" třikrát rychle za sebou.

„Nikdo nepřijde?" vykřikl; a pak, zatímco divoké vrávorání a dupot pokračovaly, rozeznala jsem skrz prkno a omítku:

„Rochestere! Rochestere! Pro Boha živého, pojďte!"

Otevřely se dveře komnaty: někdo pak běžel, či spíš se řítil po galerii. Další krok dupl na podlaze nahoře, cosi padlo; a bylo ticho.

Hodila jsem na sebe pár kousků oděvu, i když mi hrůzou třásly všechny údy; vyšla jsem ze svého bytu. Spáči se všichni probudili: zvolání, zděšené šeptání se ozývaly v každé místnosti; dveře za dveřmi se otevíraly; jeden se vykláněl ven, druhý také; galerie se naplnila. Pánové i dámy stejně opustili svá lůžka; a „Ó! co je to?" – „Kdo je zraněn?" – „Co se stalo?" – „Přineste světlo!" – „Je to oheň?" – „Jsou tu zloději?" – „Kam utečeme?" bylo zmateně dožadováno ze všech stran. Nebýt měsíčního svitu, byli by v naprosté tmě. Pobíhali sem a tam; shlukovali se k sobě: někteří vzlykali, jiní klopýtali: zmatek byl bezmezný.

„Kde u čerta je Rochester?" zvolal plukovník Dent. „Nemůžu ho najít v posteli."

„Tady! Tady!" bylo zavoláno na odpověď. „Buďte klidní, všichni: už jdu."

A otevřely se dveře na konci galerie, a pan Rochester postoupil se svíčkou v ruce: právě sestoupil z horního patra. Jedna z dam k němu okamžitě přiběhla; chytila ho za rukáv: byla to slečna Ingramová.

„Jaká strašná událost se stala?" řekla. „Mluvte! Dejte nám hned vědět to nejhorší!"

„Ale netahejte mě k zemi a neuškrťte mě," odpověděl: neboť slečny Eshtonovy se ho teď držely všude kolem; a obě ovdovělé dámy, v mohutných bílých županech, se k němu valily jako lodě pod plnými plachtami.

„Všechno v pořádku! – všechno v pořádku!" zvolal. „Je to pouhá zkouška hry *Mnoho povyku pro nic*. Dámy, uhněte, nebo začnu být nebezpečný."

A nebezpečně vypadal: jeho černé oči metaly jiskry. S úsilím se ovládl a dodal –

„Jedné služce se zdál těžký sen; to je vše. Je to snadno rozrušitelná, nervózní osoba: svůj sen si vyložila jako zjevení, nebo něco toho druhu, bezpochyby; a dostala záchvat ze zděšení. Teď vás musím všechny vrátit do vašich pokojů; neboť dokud se dům neuklidní, nelze se o ni postarat. Pánové, buďte tak laskaví a dejte dámám příklad. Slečno Ingramová, jsem si jist, že neselžete v projevu převahy nad planými hrůzami. Amy a Luiso, vraťte se do svých hnízd jako pár holubiček, jimiž jste. *Mesdames*" (k ovdovělým), „jistojistě se nachladíte, zůstanete-li v této chladné galerii déle."

A tak, střídavým domlouváním a poroučením, se mu podařilo dostat je zase do jejich oddělených ložnic. Nečekala jsem, až budu odkázána zpátky do své, ale stáhla jsem se bez povšimnutí, jak bez povšimnutí jsem i vyšla.

Ne však proto, abych šla spát: naopak, začala jsem a pečlivě se oblékla. Zvuky, které jsem slyšela po výkřiku, a slova, která zazněla, pravděpodobně slyšela jenom já; neboť přicházely z místnosti nade mnou: ale ujistily mě, že to nebyl sen služky, co takovou hrůzou projelo domem; a že vysvětlení, které pan Rochester podal, bylo jen výmyslem sestaveným, aby uklidnil své hosty. Oblékla jsem se tedy, abych byla připravena pro případ nouze. Když jsem byla oblečena, seděla jsem dlouho u okna, dívala se ven přes tiché pozemky a stříbřité louky a čekala na nevím co. Zdálo se mi, že musí nějaká událost následovat ten zvláštní výkřik, zápas a volání.

Ne: vrátilo se ticho: každý šumot a každý pohyb postupně ustávaly, a asi za hodinu byl Thornfield Hall znovu němý jako poušť. Zdálo se, že spánek a noc znovu nastolily svou vládu. Zatím měsíc klesal: chystal se zapadnout. Nemajíc chuť sedět v zimě a tmě, pomyslela jsem si, že si lehnu na postel, oblečená tak, jak jsem byla. Odešla jsem od okna a pohnula jsem se s tichým šelestem přes koberec; jak jsem se shýbla, abych si zula střevíce, opatrná ruka tiše zaťukala na dveře.

„Jsem potřeba?" zeptala jsem se.

„Jsi vzhůru?" otázal se hlas, který jsem čekala, že uslyším, totiž hlas mého pána.

„Ano, pane."

„A oblečená?"

„Ano."

„Pojď tedy ven, tiše."

Uposlechla jsem. Pan Rochester stál v galerii se světlem.

„Potřebuji tě," řekl: „pojď tudy; nespěchej a buď bez hluku."

Moje střevíce byly tenké: po rohoži jsem dokázala chodit jemně jako kočka. Klouzal po galerii a po schodech vzhůru a zastavil se v tmavé, nízké chodbě osudného třetího patra: šla jsem za ním a stála po jeho boku.

„Máš houbu v pokoji?" zeptal se šeptem.

„Ano, pane."

„Máš nějaké soli – prchavé čichací soli?"

„Ano."

„Vrať se a přines obojí."

Vrátila jsem se, nalezla houbu na umyvadle a soli v zásuvce, a znovu jsem šla stejnou cestou zpět. Stále čekal; držel klíč v ruce: přistupujíc k jedněm malým černým dveřím, vložil jej do zámku; zastavil se a znovu mě oslovil.

„Nedělá se ti nevolno při pohledu na krev?"

„Myslím, že ne: ještě jsem to nezažila."

Pocítila jsem při odpovědi záchvěv; ale žádný chlad, žádnou mdlobu.

„Jen mi podej ruku," řekl: „nehodí se riskovat záchvat mdloby."

Vložila jsem své prsty do jeho. „Teplé a pevné," poznamenal: otočil klíčem a otevřel dveře.

Spatřila jsem místnost, kterou jsem si pamatovala, že jsem ji už viděla; onoho dne, kdy mě paní Fairfaxová vedla domem: byla ověšena goblény; ale goblén byl teď v jednom místě vyhrnutý a vysazený do

smyček a tam se objevily dveře, které byly tenkrát skryty. Tyto dveře byly otevřené; z místnosti za nimi vycházelo světlo; slyšela jsem odtamtud vrčivý, chňapavý zvuk, skoro jako když se perou psi. Pan Rochester odložil svíci a řekl mi: „Počkej chvilku," a šel do vnitřní místnosti. Jeho vstup přivítal výbuch smíchu; hlučného zprvu, a končícího vlastním skřetím „cha! cha!" Grace Poolové. *Ta* tam tedy byla. Beze slova učinil jakési opatření, i když jsem slyšela, jak jej tichý hlas oslovuje: vyšel ven a zavřel za sebou dveře.

„Pojď, Jano!" řekl; a já jsem obešla na druhou stranu velkou postel, která svými zatažen*ý*mi záclonami zakrývala značnou část komnaty. U hlavy postele stálo křeslo: v něm seděl muž, oblečený až na kabát; byl bez pohybu; hlavu měl zakloněnou; oči zavřené. Pan Rochester nad něj držel svíčku; v bledé a zdánlivě bezživotné tváři jsem poznala – cizince, Masona: viděla jsem také, že plátno na jedné straně, a jedna paže, bylo téměř prosáklé krví.

„Drž svíčku," řekl pan Rochester, a já jsem ji vzala; přinesl mísu vody z umyvadla: „Drž ji," řekl. Uposlechla jsem. Vzal houbu, namočil ji a navlhčil jí ten mrtvolný obličej; požádal mě o lahvičku s čichacími solemi a přiložil ji k nozdrám. Pan Mason brzy rozevřel oči; zasténal. Pan Rochester otevřel košili raněného, jehož paže a rameno byly obvázány: setřel houbou krev, která rychle prýštila dolů.

„Je v bezprostředním nebezpečí?" zamumlal pan Mason.

„Pch! Ne – pouhé škrábnutí. Nedej se tak zmoci, člověče: drž se! Teď ti sám zajdu pro ranhojiče: do rána tě snad bude možné převézt. Jano," pokračoval.

„Pane?"

„Budu tě muset nechat v této místnosti s tímto pánem na hodinu, nebo možná dvě: budeš mu stírat houbou krev, jako jsem to dělal já, jakmile se zas objeví; pokud bude cítit mdlobu, přiložíš mu sklenici vody z toho stolku ke rtům a svoje soli k nosu. Nebudeš s ním mluvit

pod žádnou záminkou – a – Richarde, bude tě život stát, promluvíš-li s ní: otevři ústa – rozruš se – a já za důsledky neručím."

Opět ten ubohý muž zasténal; vypadal, jako by se neodvažoval pohnout; strach – ať už ze smrti, nebo z něčeho jiného – ho zdál se téměř ochromovat. Pan Rochester vložil tu nyní zkrvavenou houbu do mé ruky, a já jsem se jala jí užívat, jak to dělal on. Chvíli mě pozoroval, pak řekl: „Pamatuj! – Žádný hovor," a odešel z místnosti. Zažila jsem zvláštní pocit, když klíč zaskřípal v zámku a zvuk jeho vzdalujícího se kroku přestal být slyšet.

Zde jsem tedy byla ve třetím patře, zavřená v jedné z jeho mystických cel; noc kolem mě; bledá a krvavá podívaná pod mýma očima a rukama; vražedkyně oddělená ode mě sotva jedněmi dveřmi: ano – to bylo děsivé – zbytek jsem snesla; ale otřásla jsem se při pomyšlení, že Grace Poolová vrazí dovnitř na mě.

Musím však zůstat na stráži. Musím pozorovat tu příšernou tvář – ty modré, nehybné rty, kterým není dovoleno se rozevřít – ty oči teď zavřené, teď otevírající se, teď bloudící po pokoji, teď se upínající na mě, a vždy zasklené tupostí hrůzy. Musím znovu a znovu máčet ruku v míse krve a vody a stírat prýštící krev. Musím vidět, jak světlo neseříznuté svíce ubývá při mé práci; jak stíny tmavnou na vyšívané starodávné tapiserii kolem mě a černají pod závěsy obrovského starého lože a podivně se chvějí nad dvířky velké skříně naproti – jejíž přední strana, rozdělená do dvanácti polí, nesla v chmurné kresbě hlavy dvanácti apoštolů, každou uzavřenou ve zvláštním poli jako v rámu; zatímco nad nimi se nahoře zvedal ebenový krucifix s umírajícím Kristem.

Podle toho, kam právě padala pohyblivá temnota a kam se mihotal plápol, tu kabonil obočí vousatý lékař Lukáš; tu vlály dlouhé vlasy svatého Jana; a hned se z pole vynořovala ďábelská tvář Jidášova, jako by nabývala života a hrozila zjevit arcizrádce – samotného Satana – v postavě svého nohsleda.

Uprostřed toho všeho jsem musela nejen pozorovat, ale také naslouchat: naslouchat pohybům divoké šelmy nebo démona v onom vedlejším doupěti. Ale od návštěvy pana Rochestera to tam jako by bylo očarováno: za celou noc jsem slyšela jen tři zvuky ve třech dlouhých přestávkách – zavrznutí kroku, chvilkové obnovení toho vrčivého, psího zvuku, a hluboké lidské zasténání.

Pak mě trápily vlastní myšlenky. Co bylo za zločin, který žil ztělesněný v tomto odlehlém sídle a který nemohl být jeho pánem ani vyhnán, ani zkrocen? – jaké tajemství, které propukávalo tu v ohni, tu v krvi, v nejsmrtelnějších hodinách noci? Jaké stvoření to bylo, které v masce obyčejné ženské tváře a postavy vydávalo hlas tu posměšného démona, tu zase mrchožroutského ptáka?

A tento muž, nad nímž jsem se skláněla – tento všední, tichý cizinec – jak se zapletl do té sítě hrůzy? A proč se na něj Fúrie vrhla? Co ho přivedlo do této části domu v nevhodné hodině, kdy měl spát v posteli? Slyšela jsem, jak mu pan Rochester přidělil pokoj dole – co ho zaneslo sem? A proč teď tak krotce snášel to násilí nebo zradu, které mu byly učiněny? Proč tak tiše podstupoval ukrývání, které mu pan Rochester vnutil? Proč *vnucoval* pan Rochester toto ukrývání? Jeho host byl potupen, proti jeho vlastnímu životu bylo při jiné příležitosti ohavně strojeno úklad; a oba pokusy zadusil tajemstvím a potopil v zapomnění! A konečně, viděla jsem, že pan Mason podléhal panu Rochesterovi; že vznětlivá vůle onoho prvého držela plnou vládu nad netečností druhého: několik slov, která mezi nimi padla, mě o tom ujistilo. Bylo zřejmé, že v jejich dřívějším styku byla pasivní povaha jednoho obvykle ovlivňována činorodou energií druhého: odkud tedy povstalo zděšení pana Rochestera, když slyšel o příchodu pana Masona? Proč na něj pouhé jméno tohoto poddajného jednotlivce – kterého teď jeho slovo stačilo ovládat jako dítě – před několika hodinami padlo jako blesk na dub?

Ó! Nemohla jsem zapomenout na jeho pohled a jeho bledost, když šeptal: „Jano, dostal jsem ránu – dostal jsem ránu, Jano." Nemohla jsem zapomenout, jak se mu třásla paže, kterou mi položil na rameno; a nebyla to lehká věc, co takto dokázalo sklonit odhodlaného ducha a rozechvět statnou postavu Fairfaxe Rochestera.

„Kdy přijde? Kdy přijde?" volala jsem vnitřně, jak se noc vlekla a vlekla – jak můj krvácející pacient slábl, sténal, propadal nevolnosti: a nepřicházel den ani pomoc. Znovu a znovu jsem Masonovi přikládala vodu k bílým rtům; znovu a znovu jsem mu nabídla povzbuzující soli: mé úsilí se zdálo marné: buď tělesné, nebo duševní utrpení, nebo ztráta krve, nebo všechny tři dohromady rychle srážely jeho sílu. Sténal tak a vypadal tak slabý, divoký a ztracený, že jsem se bála, že umírá; a já s ním ani nesměla mluvit.

Svíčka, konečně shořelá, zhasla; jak dohořívala, zahlédla jsem pruhy šedavého světla, které olemovaly okenní záclony: svítání se tedy přibližovalo. Vzápětí jsem zaslechla, jak daleko dole štěká Pilot, ze své vzdálené boudy na dvoře: naděje ožila. A nebyla neopodstatněná: za dalších pět minut mě skřípající klíč, povolující zámek, upozornily, že má hlídka je vystřídána. Nemohlo to trvat víc než dvě hodiny: nejeden týden se zdál kratší.

Pan Rochester vstoupil, a s ním ranhojič, pro kterého si zajel.

„Teď, Cartere, buďte na pohotovosti," řekl mu: „dávám vám jen půl hodiny na ošetření rány, upevnění obvazů, dostání pacienta dolů a vůbec na všechno."

„Ale je schopen pohybu, pane?"

„O tom není pochyb; nic vážného to není; je nervózní, musí se mu udržovat nálada. Pojďte, dejte se do práce."

Pan Rochester odhrnul silnou záclonu, zvedl plátěnou roletu, pustil dovnitř co nejvíc denního světla; a já jsem byla překvapena a potěšena, když jsem viděla, jak pokročilo svítání: jaké růžové pruhy začínaly

rozzařovat východ. Pak přistoupil k Masonovi, kterého už ranhojič ohmatával.

„Nu, můj milý příteli, jak ti je?" ptal se.

„Dodělala mě, obávám se," zněla slabá odpověď.

„Ani trochu! – odvahu! Za tenhle den čtrnáct dní z toho sotva budeš mít co znát: ztratil jsi trochu krve; to je vše. Cartere, ujistěte ho, že žádné nebezpečí nehrozí."

„To mohu říci s čistým svědomím," řekl Carter, který už odvázal obvazy; „jenom bych si přál, že jsem se sem dostal dřív: nebyl by vykrvácel tolik – ale co je tohle? Maso na rameni je trhané, nejen řezané. Tato rána nebyla učiněna nožem: tady byly zuby!"

„Pokousala mě," zamumlal. „Trhala mě jako tygřice, když ode mě Rochester dostal nůž."

„Neměl jsi povolit: měl jsi se s ní okamžitě utkat," řekl pan Rochester.

„Ale za takových okolností, co se dalo dělat?" opáčil Mason. „Ach, bylo to děsné!" dodal, otřásaje se. „A nečekal jsem to: zprvu vypadala tak klidně."

„Varoval jsem tě," zněla přítelova odpověď; „řekl jsem – buď na stráži, až k ní přistoupíš. Krom toho jsi mohl počkat do zítřka, a mít mě při sobě: byla pouhá bláhovost pokusit se o rozhovor dnes v noci, a sám."

„Myslel jsem, že bych mohl něčeho dobrého dosáhnout."

„Myslel sis! Myslel sis! Ano, až mě dráždí, když tě slyším – ale nicméně, zkusil sis už své a zřejmě si ještě dost vytrpíš za to, že jsi neuposlechl mých rad; takže už nic nedodávám. Cartere – rychle! rychle! Slunce brzy vyjde a já musím mít Richarda pryč."

„Hned, pane; rameno je právě obvázané. Musím se podívat ještě na tuhle druhou ránu v paži: zdá se, že do něj zahryzla i tady."

„Vysála mi krev; řekla, že mi vypije srdce," ozval se Mason.

Všimla jsem si, jak se pan Rochester zachvěl; neobyčejně zřetelný výraz hnusu, hrůzy a nenávisti mu zkřivil tvář málem k nepoznání; řekl však jen:

„Nech toho, Richarde, buď zticha, a nestarej se o její blábolení; neopakuj to."

„Kéž bych na to mohl zapomenout," zněla odpověď.

„Zapomeneš, až budeš z téhle země pryč; až se vrátíš do Spanish Townu, můžeš na ni myslet jako na mrtvou a pochovanou – vlastně na ni nemusíš myslet vůbec."

„Nemožné zapomenout na tuhle noc!"

„Není to nemožné; vzmuž se, člověče. Před dvěma hodinami ses cítil jak mrtvý slaneček, a teď jsi živý a mluvíš. Tak – Carter s tebou skončil, nebo skoro; za chvilku z tebe udělám slušného tvora. Jano" – obrátil se poprvé od svého návratu ke mně – „vezmi si tenhle klíč: sejdi do mé ložnice a jdi rovnou do oblékací komory; otevři horní zásuvku ve skříni, vyjmi čistou košili a nákrčník a přines je sem; a pospěš si."

Šla jsem; nalezla jsem úschovnu, kterou jmenoval, našla jsem určené věci a vrátila se s nimi.

„Tak," řekl, „jdi na druhou stranu postele, zatímco mu dohlédnu na úpravu; ale neopouštěj pokoj: ještě tě budu potřebovat."

Ustoupila jsem, jak kázal.

„Hýbal se někdo dole, když jsi šla, Jano?" zeptal se po chvíli pan Rochester.

„Ne, pane; všechno bylo úplně tiché."

„Odvezeme tě odtud chytře, Dicku, a bude to lepší jak pro tebe, tak pro tu nebohou duši tam vedle. Dlouho jsem se snažil vyhnout prozrazení a nerad bych, aby k němu nakonec přece jen došlo. Tady, Cartere, pomoz mu do vesty. Kde jsi nechal svůj kožichem lemovaný plášť? Vím, že bez něj v tomhle zatraceném chladu nedojedeš ani míli. Ve

svém pokoji? – Jano, běž dolů do pokoje pana Masona – vedle mého – a přines plášť, který tam uvidíš."

Znovu jsem letěla a znovu se vrátila, nesouc obrovskou pláštěnku podšitou a lemovanou kožešinou.

„A teď mám pro tebe ještě jednu pochůzku," řekl můj neúnavný pán; „musíš zpátky do mého pokoje. Jaké štěstí, že máš podrážky jako samet, Jano! Dusající posel by se teď vůbec nehodil. Otevři prostřední zásuvku mé toaletky a vyjmi malou lahvičku a malou skleničku, které tam najdeš – rychle!"

Letěla jsem tam i zpět a přinesla žádané nádoby.

„Výborně! A teď, doktore, si dovolím podat sám jednu dávku na vlastní odpovědnost. Tenhle lektvar jsem získal v Římě od jednoho italského šarlatána – chlapíka, kterého byste byl, Cartere, nakopl. Není to věc k nerozvážnému užívání, ale v nouzi dobře poslouží; ted například. Jano, trochu vody."

Natáhl malou skleničku a já ji do poloviny naplnila z karafy na umyvadle.

„To stačí; – teď navlhči hrdlo lahvičky."

Učinila jsem tak; odměřil dvanáct kapek karmínové tekutiny a podal ji Masonovi.

„Pij, Richarde: dodá ti to srdce, které ti chybí, na hodinku dvě."

„Ale neublíží mi to? – není to prudké?"

„Pij! pij! pij!"

Pan Mason uposlechl, protože se zjevně nedalo odporovat. Teď už byl oblečen; stále byl bledý, ale už nebyl potřísněný krví ani umazaný. Pan Rochester mu nechal tři minuty po tom, co tekutinu spolkl; potom ho vzal za paži –

„Teď jsem si jist, že se postavíš na nohy," řekl. „Zkus to."

Pacient vstal.

„Cartere, vezmi ho pod druhé rameno. Vzmuž se, Richarde; vykroč – tak jest!"

„Opravdu je mi líp," poznamenal pan Mason.

„Jsem si jist, že ano. A teď, Jano, utíkej před námi k zadnímu schodišti; odsuň závoru postranních dveří a řekni kočímu poštovního dostavníku, kterého uvidíš na dvoře – nebo spíš venku, protože jsem mu zakázal rachotit koly po dlažbě – ať je připraven; jdeme; a Jano, kdyby někde někdo byl, přijď pod schody a odkašli si."

Bylo tou dobou půl šesté a slunce právě začínalo vycházet; kuchyni jsem však našla ještě tmavou a tichou. Dveře postranní chodby byly zavřené; otevřela jsem je s co nejmenším hlukem; na dvoře bylo úplné ticho; vrata však stála dokořán a venku stál poštovní dostavník s koňmi zapřaženými a s kočím na kozlíku. Přistoupila jsem k němu a řekla, že páni jdou; kývl; pak jsem se opatrně rozhlédla a naslouchala. Všude ještě dřímalo tiché ráno; závěsy v oknech služebných komor byly zatažené; v květy obílených stromech sadu právě začínali štěbetat ptáčci, jejichž větve visely jako bílé věnce přes zeď lemující jednu stranu dvora; kočárové koně čas od času dupli ve svých uzavřených stájích: jinak bylo ticho.

Páni teď přišli. Mason, podpírán panem Rochesterem a ranhojičem, se zdál kráčet s obstojnou lehkostí; pomohli mu do dostavníku; Carter nastoupil za ním.

„Postarej se o něj," řekl pan Rochester tomu druhému, „a nech ho u sebe doma, dokud se docela neuzdraví; za den dva k vám přijedu podívat se, jak mu je. Richarde, jak ti je?"

„Čerstvý vzduch mě oživuje, Fairfaxi."

„Nech okno u něj otevřené, Cartere; vítr nefouká – sbohem, Dicku."

„Fairfaxi –"

„Nu, co je?"

„Ať se o ni dobře starají; ať je s ní jednáno co nejšetrněji; ať je –" zarazil se a propukl v pláč.

„Dělám, co mohu; dělal jsem to a dělat budu," zněla odpověď; zabouchl dveře dostavníku a vůz odjel.

„Ach, kéž by tomu všemu byl konec!" dodal pan Rochester a zavřel a zajistil závorou těžká dvorní vrata.

Když to byl učinil, kráčel pomalým krokem a nepřítomným pohledem k jedněm vrátkům ve zdi lemující sad. Já, domnívajíc se, že se mnou skončil, chystala jsem se vrátit do domu; opět jsem však zaslechla, jak volá: „Jano!" Otevřel vrátka a stál v nich, čekal na mě.

„Pojď sem, kde je trochu čerstvého vzduchu, aspoň na pár okamžiků," řekl; „ten dům je jenom žalář: necítíš to tak?"

„Mně se zdá, že je to nádherné sídlo, pane."

„Nad očima ti leží kouzlo nezkušenosti," odpověděl, „a vidíš ho skrze očarované sklo: nedokážeš rozpoznat, že zlacení je sliz a hedvábné drapérie pavučiny; že mramor je špinavá břidlice a leštěné dřevo pouhé třísky a oloupaná kůra. Tady" – ukázal na listnatou ohradu, do níž jsme vešli – „tady je všechno pravé, sladké a čisté."

Vydal se cestou lemovanou zimostrázem, s jabloněmi, hrušněmi a třešněmi po jedné straně a po druhé s pásem všelijakých staromódních květin: levkojí, karafiátů vousatých, prvosenek, macešek, promíšených s brotanem, šípkovou růží a různými vonnými bylinami. Byly svěží, jak dubnové přeháňky střídané paprsky slunce a krásné jarní jitro mohly je učinit; slunce právě vstupovalo na skvrnité východní nebe a jeho světlo ozařovalo olistněné a orosené stromy sadu a svítilo dolů po tichých pěšinách pod nimi.

„Jano, chceš květinu?"

Utrhl pootevřenou růži, první na keři, a podal mi ji.

„Děkuji, pane."

„Líbí se ti tenhle východ slunce, Jano? To nebe s vysokými a lehkými oblaky, které jistě roztají, až se den rozehřeje – ta pokojná a balzamická atmosféra?"

„Líbí, velice."

„Prožila jsi zvláštní noc, Jano."

„Ano, pane."

„A jsi po ní pobledlá – bála ses, když jsem tě nechal samotnou s Masonem?"

„Bála jsem se, že z toho vnitřního pokoje někdo vyjde."

„Ale já jsem dveře zajistil – klíč jsem měl v kapse: byl bych nedbalý pastýř, kdybych nechal beránka – svého mazlivého beránka – tak blízko vlčího doupěte bez dozoru: byla jsi v bezpečí."

„Zůstane tu Grace Poolová dál, pane?"

„Ale ano! Nelam si s ní hlavu – vypusť tu věc z mysli."

„A přece se mi zdá, že váš život je sotva v bezpečí, dokud tu zůstává."

„Neboj se – postarám se o sebe."

„Pominulo už to nebezpečí, kterého jste se obával včera v noci, pane?"

„To nemohu zaručit, dokud Mason nebude pryč z Anglie; a ani potom. Žít znamená pro mě, Jano, stát na krustě kráteru, která může kterýkoli den puknout a vychrlit oheň."

„Ale pan Mason mi připadá jako muž, který se dá snadno vést. Váš vliv, pane, je u něj zjevně mocný: nikdy vám nebude vzdorovat ani vám schválně neublíží."

„Ne, ne! Mason mi nebude vzdorovat; a vědomě, s plným vědomím věci, by mi také neublížil – ale neúmyslně by mi mohl v jedné chvíli jedním neopatrným slovem vzít, ne-li život, tak navždy štěstí."

„Řekněte mu, aby byl opatrný, pane: dejte mu vědět, čeho se bojíte, a ukažte mu, jak nebezpečí odvrátit."

Zasmál se sardonicky, rychle mi vzal ruku a stejně rychle ji odhodil.

„Kdybych to mohl udělat, hlupáčku, kde by bylo to nebezpečí? Rozplynulo by se v okamžiku. Co znám Masona, stačilo mi mu říct ‚Udělej to' – a bylo to uděláno. V tomhle případě mu však rozkaz dát nemohu: nemohu říct ‚Dej si pozor, Richarde, abys mi neublížil', protože je nezbytné, abych ho udržel v nevědomí, že mi lze ublížit. Teď se tváříš zmateně; a já tě zmatu ještě víc. Jsi moje malá přítelkyně, že?"

„Ráda vám sloužím, pane, a poslouchám vás ve všem, co je správné."

„Právě tak: vidím, že ano. Vidím opravdovou spokojenost ve tvé chůzi a tvé tváři, ve tvých očích i rysech, když mi pomáháš a děláš mi radost – pracuješ pro mě a se mnou, jak si charakteristicky říkáš, ‚*ve všem, co je správné*'; neboť kdybych tě vyzval k něčemu, co bys považovala za špatné, nebylo by žádného lehkého běhu, žádné obratné pohotovosti, žádného živého pohledu a oživené pleti. Má přítelkyně by se ke mně obrátila, tichá a bledá, a řekla by: ‚Ne, pane; to je nemožné; nemohu to udělat, protože je to špatné'; a stala by se neměnnou jako stálice. Nuže, i ty máš nade mnou moc a můžeš mi ublížit; a já se ti přesto neodvažuji ukázat, kde jsem zranitelný, aby mě – jakkoli jsi věrná a přátelská – jedním bodnutím neskolila."

„Jestli se nemáte od pana Masona co obávat víc než ode mě, pane, jste velmi v bezpečí."

„Bůh dej, aby tomu tak bylo! Tady, Jano, je besídka; sedni si."

Besídka byl oblouk ve zdi, obrostlý břečťanem; stála v něm venkovská lavička. Pan Rochester se posadil, ale nechal místo i pro mě; já však jsem před ním stála.

„Posaď se," řekl; „lavička je dost dlouhá pro dva. Nerozpakuješ se přece zaujmout místo po mém boku? Je to špatné, Jano?"

Odpověděla jsem mu tím, že jsem si sedla; odmítnout by, cítila jsem, bylo nemoudré.

„A teď, moje malá přítelkyně, zatímco slunce pije rosu – zatímco všechny květy v téhle staré zahradě procitají a rozvíjejí se a ptáci sbírají snídani pro svá mláďata v thornfieldských lesích a první včely vykonávají svůj první úkol – předložím ti případ, který se musíš pokusit považovat za svůj; ale nejdřív se na mě podívej a řekni mi, že jsi v klidu a že se nebojíš, že chybuji, když tě tu zdržuji, ani že chybuješ, když zůstáváš."

„Ne, pane; jsem spokojená."

„Nuže tedy, Jano, zavolej na pomoc svou fantazii: – představ si, že už nejsi dívka dobře vychovaná a ukázněná, ale divoký chlapec rozmazlovaný od dětství; představ si sebe v odlehlé cizí zemi; předpokládej, že se tam dopustíš kapitální chyby, nezáleží, jakého rázu a z jakých pohnutek, chyby, jejíž následky tě musí provázet celý život a poskvrnit celou tvoji existenci. Dej pozor, neříkám *zločin*; nemluvím o prolití krve ani o jiném vinném skutku, který by mohl pachatele vydat zákonu: mé slovo je *chyba*. Výsledky toho, co jsi udělal, se ti časem stanou naprosto nesnesitelnými; podnikneš kroky, abys dosáhl úlevy: kroky neobvyklé, ale ne nezákonné a ne trestuhodné. Přesto jsi nešťastný; neboť ti naděje opustila samý okraj života: tvé poledí slunce potemní zatměním, o kterém cítíš, že neustane, dokud nenastane čas zapadnout. Hořké a nízké asociace se staly jediným pokrmem tvé paměti: bloudíš sem a tam, hledaje odpočinek v exilu: štěstí v požitku – míním v bezcitném, smyslném požitku – takovém, který tupí intelekt a užírá cit. Unavený srdcem a vyprahlý v duši se po letech dobrovolného vyhnanství vracíš domů: získáš novou známost – jak nebo kde, na tom nezáleží: najdeš v tomto cizinci mnohé z těch dobrých a jasných vlastností, které jsi dvacet let hledal a nikdy předtím nenalezl; a všechny jsou svěží, zdravé, bez poskvrny a bez kazu. Taková společnost ozdravuje, vzkřišuje: cítíš, že se vracejí lepší dny – vyšší přání, čistší city; toužíš začít svůj život znovu a strávit, co ti zbývá dnů, způsobem důstojnějším nesmrtelné bytosti. Jsi k dosažení toho cíle oprávněn přeskočit překážku zvyku – pouhou konvenční zábranu, kterou nesvětí tvé svědomí ani neschvaluje tvůj úsudek?"

Odmlčel se a čekal na odpověď; a co jsem měla říct? Ach, kéž by nějaký dobrý duch mohl napovědět uváženou a uspokojivou odpověď! Marné přání! Západní vítr šeptal v břečťanu okolo mě; ale žádný jemný Ariel si nevypůjčil jeho dech jako prostředek řeči; ptáci zpívali ve vrcholcích stromů, ale jejich zpěv – jakkoli sladký – byl neartikulovaný.

Pan Rochester opět vznesl svou otázku:

„Je bloudící a hříšný, ale nyní odpočinku hledající a kajícný muž oprávněn vzepřít se mínění světa, aby k sobě navždy připoutal tohoto jemného, laskavého, srdečného cizince, zajišťuje si tak vlastní klid mysli a obrodu života?"

„Pane," odpověděla jsem, „odpočinek bloudícího ani náprava hříšníka by nikdy neměly záviset na bližním. Muži a ženy umírají; filosofové selhávají v moudrosti a křesťané v dobrotě: jestli někdo, koho znáte, trpěl a chyboval, ať hledá vysoko nad svými rovnými sílu k nápravě a útěchu k uzdravení."

„Ale ten nástroj – ten nástroj! Bůh, jenž koná dílo, ustanovuje nástroj. Já sám – říkám ti to bez podobenství – jsem byl světský, rozpustilý, neklidný muž; a věřím, že jsem našel nástroj svého uzdravení v –"

Zarazil se; ptáci dál cvrlikali, listí lehce šelestilo. Málem jsem se podivila, že nepřerušili svůj zpěv a šepot, aby zachytili to pozastavené odhalení; ale musili by čekat mnoho minut – tak dlouho se protáhlo mlčení. Nakonec jsem k zdráhavému mluvčímu zvedla pohled: hleděl na mě dychtivě.

„Malá přítelkyně," řekl zcela proměněným tónem – zatímco se mu i tvář proměnila a ztratila všechnu měkkost a vážnost a stala se tvrdou a sarkastickou – „všimla sis mé něžné náklonnosti ke slečně Ingramové: nemyslíš, že kdybych se s ní oženil, napravila by mě až hrůza?"

V tu chvíli vstal, odešel až na druhý konec pěšiny, a když se vracel, pobrukoval si melodii.

„Jano, Jano," řekl, zastavil se přede mnou, „jsi úplně bledá z toho nočního bdění: neklneš mi, že jsem tě rušil ze spánku?"

„Proklínat vás? Ne, pane."

„Potřesme si rukou na stvrzení toho slova. Jaké studené prsty! Včera v noci, když jsem se jich dotkl u dveří té tajemné komnaty, byly teplejší. Jano, kdy se mnou budeš opět bdít?"

„Kdykoli budu moci být užitečná, pane."

„Například noc před mou svatbou! Jsem si jistý, že nebudu schopen spát. Slibuješ mi, že budeš bdít se mnou a dělat mi společnost? Tobě mohu vyprávět o své milované: teď, když jsi ji viděla a znáš ji."

„Ano, pane."

„Je to vzácná bytost, že, Jano?"

„Ano, pane."

„Pořádný kus – skutečný kus, Jano: velká, snědá a bujná; s vlasy jaké jistě měly dámy Kartága. Namouvěru! Dent a Lynn jsou ve stájích! Běž dovnitř přes křoviny, tudy těmi vrátky."

Jak jsem šla jedním směrem, on šel druhým, a slyšela jsem ho na dvoře, jak vesele říká:

„Mason vás všechny dnes ráno předešel; byl pryč, než vyšlo slunce: vstal jsem ve čtyři, abych ho vyprovodil."

Kapitola 21.

Předtuchy jsou podivné věci! A stejně tak sympatie; a stejně tak znamení; a všechny tři dohromady tvoří jedno tajemství, k němuž lidstvo dosud nenalezlo klíč. Já se předtuchám nikdy v životě nevysmála, protože jsem sama měla zvláštní. Sympatie, věřím, existují (například mezi vzdálenými, dlouho nepřítomnými, zcela odcizenými příbuznými, kteří přes své odcizení dosvědčují jednotu zdroje, k němuž každý vede svůj původ) – a jejich působení uniká pochopení smrtelníků. A znamení, pokud víme, mohou být pouze sympatiemi Přírody s člověkem.

Když mi bylo pouhých šest let, slyšela jsem jednou v noci, jak Bessie Leavenová říká Martě Abbotové, že se jí zdálo o malém dítěti; a že snít o dětech je jistým znamením starostí, buď vlastních, nebo rodinných. Rčení by mi bylo možná z paměti vybledlo, kdyby na ně nebyla hned nato navázala událost, která je do ní nesmazatelně vryla. Druhého dne byla Bessie povolána domů k smrtelnému loži své malé sestry.

V poslední době jsem si na tento výrok a tuto událost často vzpomínala; neboť za celý minulý týden nebyla téměř noc, která by nad mým lůžkem nepřinesla sen o nemluvněti, které jsem někdy chlácholila v náručí, někdy chovala na kolenou, někdy pozorovala, jak si hraje s kopretinami na trávníku, nebo opět, jak si čeří ručkama v tekoucí vodě. Dnes v noci to bylo dítě naříkající, zítra zas smějící se; jednou se ke mně tulilo, jindy přede mnou prchalo; ale ať se zjevení projevilo v kterémkoli rozpoložení, ať mělo kterýkoli vzhled, nedokázalo mě ne-

navštívit sedm po sobě jdoucích nocí v okamžiku, kdy jsem vstoupila do kraje spánku.

Tohle opakování jediné představy – tento zvláštní návrat jednoho obrazu – mi nebylo milé, a jak se blížila hodina spánku a hodina vidění, byla jsem čím dál nervóznější. Právě ze společnosti tohoto dětského přízraku jsem byla vytržena v onu měsíčnou noc, kdy jsem zaslechla výkřik; a bylo to odpoledne následujícího dne, kdy mě svolali dolů se vzkazem, že mě někdo chce v pokoji paní Fairfaxové. Když jsem se tam vypravila, našla jsem čekat na mě muže vzezření pánova sluhy: byl v hlubokém smutku a klobouk, který držel v ruce, měl ovinutý krepovou páskou.

„Troufám si říci, že si mě sotva pamatujete, slečno," řekl, povstávaje, jakmile jsem vešla; „jmenuji se Leaven: byl jsem kočím u paní Reedové, když jste byla v Gatesheadu, před osmi nebo devíti lety, a jsem tam dosud."

„Ach, Roberte! Jak se máte? Pamatuji si vás velmi dobře; občas jste mě vozil na hnědém poníku slečny Georgiany. A jak se má Bessie? Vzal jste si Bessie, že?"

„Ano, slečno; má žena je zdravá, děkuji; před nějakými dvěma měsíci mi přivedla další maličkou – teď jsou tři – a matka i dítě se mají k světu."

„A rodina na sídle, Roberte, má se dobře?"

„Je mi líto, že vám o nich nemůžu dát lepší zprávy, slečno: právě teď to s nimi vypadá velmi špatně – jsou ve velkých starostech."

„Doufám, že nikdo nezemřel," řekla jsem a pohlédla na jeho černý úbor. I on pohlédl dolů na krep ovíjející jeho klobouk a odvětil:

„Pan John zemřel včera týden, ve svých pokojích v Londýně."

„Pan John?"

„Ano."

„A jak to snáší jeho matka?"

„Nu, vidíte, slečno Eyrová, není to obyčejná rána: jeho život byl velmi divoký; poslední tři roky se vrhl do podivných cest, a jeho smrt byla otřesná."

„Slyšela jsem od Bessie, že se mu nevede dobře."

„Nevede dobře! Hůř už nemohl: zničil si zdraví i majetek mezi nejhoršími muži a nejhoršími ženami. Zadlužil se a dostal se do vězení; matka ho vyplatila dvakrát, ale sotva byl na svobodě, vracel se ke starým společníkům a návykům. Neměl pevnou hlavu: šibalové, mezi nimiž žil, ho oklamali tak, jak jsem jaktěživ neslyšel. Před nějakými třemi týdny přijel do Gatesheadu a chtěl, aby mu paní všechno předala. Paní odmítla: její prostředky byly jeho rozmařilostí už dlouho značně oslabeny; tak se zase vrátil, a vzápětí přišla zpráva, že je mrtev. Jak zemřel, bůh ví! – říká se, že se zabil sám."

Mlčela jsem; zpráva byla hrozná. Robert Leaven pokračoval:

„Paní sama se dlouho necítila dobře: velmi ztloustla, ale přitom neposílela; a ztráta peněz a strach z chudoby ji skládaly k zemi. Zpráva o smrti pana Johna a o jejím způsobu přišla příliš náhle: způsobila jí mrtvici. Tři dny byla bez řeči; minulé úterý se zdála poněkud lepší: vypadalo to, jako by chtěla něco říct, a dávala pořád mé ženě znamení a cosi mumlala. Teprve včera ráno Bessie pochopila, že vyslovuje vaše jméno; a nakonec rozeznala slova: ‚Přiveďte Janu – přiveďte Janu Eyrovou: chci s ní mluvit.' Bessie si není jistá, jestli je paní při zdravém rozumu nebo jestli ta slova něco znamenají; ale řekla to slečně Reedové a slečně Georgianě a radila jim, aby pro vás poslaly. Mladé dámy to zpočátku odkládaly; ale jejich matka byla stále neklidnější a říkala ‚Jano, Jano' tolikrát, že nakonec svolily. Vyjel jsem z Gatesheadu včera: a jestli se budete moci připravit, slečno, chtěl bych vás zítra zrána vzít s sebou zpátky."

„Ano, Roberte, budu připravena: zdá se mi, že bych měla jet."

„I já si to myslím, slečno. Bessie říkala, že si je jistá, že neodmítnete: ale myslím, že se budete muset nejdřív poprosit o dovolení, než

budete moci odjet?"

„Ano; udělám to hned teď." A když jsem ho poslala do služební síně a svěřila ho péči Johnovy ženy a pozornosti samotného Johna, vydala jsem se hledat pana Rochestera.

Nebyl v žádném z pokojů v přízemí; nebyl na dvoře, ve stájích ani v zahradě. Zeptala jsem se paní Fairfaxové, zda ho neviděla; – ano: myslela, že hraje kulečník se slečnou Ingramovou. Pospíchala jsem do kulečníkového sálu: odtamtud se ozývalo cvakání kulí a hukot hlasů; pan Rochester, slečna Ingramová, obě slečny Eshtonovy a jejich obdivovatelé byli zabráni do hry. Narušit tak zajímavou společnost chtělo trochu odvahy; můj úkol však nesnesl odkladu, přistoupila jsem tedy k pánovi, který stál po boku slečny Ingramové. Když jsem se blížila, otočila se a pohlédla na mě povýšeně: její oči jako by se dožadovaly: „Co ten plížící se tvor zase chce?" a když jsem tiše řekla: „Pane Rochestere," udělala pohyb, jako by chtěla přikázat, abych odešla. Pamatuji si její vzezření v onom okamžiku – bylo velmi půvabné a velmi působivé: měla ranní šat z nebesky modrého krepu; ve vlasech měla stočený lazurový průsvitný šátek. Byla celá rozohněna hrou a popuzená pýcha nijak nesnížila výraz jejích povýšených rysů.

„Chce ta osoba vás?" tázala se pana Rochestera; a pan Rochester se otočil, aby zjistil, kdo ta „osoba" je. Udělal zvláštní grimasu – jeden ze svých podivných a dvojsmyslných projevů – odhodil tágo a následoval mě z pokoje.

„Nuže, Jano?" řekl, opíraje se zády o dveře učebny, které zavřel.

„Prosím vás, pane, potřebovala bych týden nebo dva volna."

„K čemu? – kam?"

„Chci navštívit nemocnou paní, která si pro mě poslala."

„Jaká nemocná paní? – kde bydlí?"

„V Gatesheadu, v hrabství ——."

„—— shire? To je sto mil odtud! Kdo by to měl být, že si posílá pro lidi, aby za ní jeli takovou dálku?"

„Jmenuje se Reedová, pane – paní Reedová."

„Reedová z Gatesheadu? Byl tam nějaký Reed z Gatesheadu, smírčí soudce."

„Je to jeho vdova, pane."

„A co s ní máš společného? Jak ji znáš?"

„Pan Reed byl můj strýc – bratr mé matky."

„U všech ďasů! To jsi mi nikdy neřekla: vždycky jsi tvrdila, že nemáš žádné příbuzné."

„Žádné, kteří by se ke mně hlásili, pane. Pan Reed je mrtev a jeho žena mě odvrhla."

„Proč?"

„Protože jsem byla chudá, byla jsem na obtíž a ona mě neměla ráda."

„Ale Reed zanechal přece děti? – musíš mít bratrance a sestřenice. Sir George Lynn mluvil včera o nějakém Reedovi z Gatesheadu, který prý je jedním z největších ničemů ve městě; a Ingram se zmínil o Georgianě Reedové z téhož místa, které se před rokem dvěma v Londýně velmi obdivovali pro její krásu."

„John Reed je také mrtev, pane: zničil sebe a napůl zničil i rodinu, a předpokládá se, že spáchal sebevraždu. Zpráva matkou natolik otřásla, že u ní vyvolala záchvat mrtvice."

„A co pro ni můžeš udělat ty? Nesmysl, Jano! Mě by nikdy nenapadlo jet sto mil kvůli staré paní, která bude snad mrtva dřív, než k ní dorazíš: a ještě k tomu říkáš, že tě odvrhla."

„Ano, pane, ale to je dávno; a bylo to v docela jiných okolnostech: nemohla bych klidně nevyhovět jejímu přání teď."

„Jak dlouho se zdržíš?"

„Co nejkratší dobu, pane."

„Slib mi, že zůstaneš jen týden –"

„Raději se nezavazuji: musela bych snad slib porušit."

„V každém případě *se vrátíš*: nic tě pod žádnou záminkou nedonutí k tomu, aby ses u ní natrvalo usadila?"

„Ale ne! Jistě se vrátím, bude-li všechno v pořádku."

„A kdo s tebou jede? Sto mil přece nejezdíš sama."

„Ne, pane, poslala svého kočího."

„Spolehlivého člověka?"

„Ano, pane, slouží v rodině deset let."

Pan Rochester přemýšlel. „Kdy chceš odjet?"

„Zítra zrána, pane."

„Nu, musíš mít nějaké peníze; bez peněz cestovat nemůžeš, a troufám si říci, že jich nemáš mnoho: dosud jsem ti nedal žádnou mzdu. Kolik máš na světě, Jano?" tázal se s úsměvem.

Vytáhla jsem svou peněženku; byla to chatrná věc. „Pět šilinků, pane." Vzal peněženku, vysypal mi ten obnos do dlaně a zasmál se tomu, jako by ho ta skrovnost pobavila. Brzy vytáhl svou náprsní tašku: „Zde," řekl a nabídl mi bankovku; bylo to padesát liber, a mně dlužil jen patnáct. Řekla jsem mu, že nemám drobné.

„Nechci drobné; však to víš. Vezmi si svou mzdu."

Odmítla jsem přijmout víc, než co mi náleželo. Zpočátku se zamračil; pak, jako by si na něco vzpomněl, řekl:

„Správně, správně! Lépe ti všechno nedávat teď: snad bys zůstala pryč tři měsíce, kdybys měla padesát liber. Tady je deset; není toho dost?"

„Ano, pane, ale teď mi dlužíte pět."

„Přijď si pro ně, Jano; já jsem tvůj bankéř na čtyřicet liber."

„Pane Rochestere, mohla bych vám při této příležitosti předložit ještě jinou záležitost."

„Záležitost? Jsem zvědav, co to je."

„Dal jste mi, pane, prakticky najevo, že se brzy budete ženit?"

„Ano; a dál?"

„V tom případě, pane, by měla Adèle do školy: jsem si jista, že uznáte nutnost toho."

„Abychom ji odklidili z cesty mé nevěstě, která by přes ni jinak snad kráčela trochu příliš důrazně? V tom návrhu je rozum; o tom není sporu. Adèle musí – jak říkáš – do školy; a ty samozřejmě musíš zamířit rovnou – k ďáblu?"

„Doufám, že ne, pane; ale musím si někde najít jiné místo."

„Jistě!" zvolal s podivně zabarveným hlasem a stejně fantastickým i směšným zkřivením rysů. Několik minut si mě prohlížel.

„A starou paní Reedovou nebo její dcery si zřejmě chceš poprosit, aby ti místo opatřily?"

„Ne, pane; nejsem s příbuznými v takových vztazích, které by mě opravňovaly je žádat o laskavosti – ale dám si inzerát."

„Vylezeš na egyptské pyramidy!" zavrčel. „Opovaž se dát si inzerát! Kéž bych ti byl býval nabídl jen jeden soverejn místo deseti liber. Vrať mi devět liber, Jano; mám pro ně využití."

„A já také, pane," opáčila jsem a schovala ruce i peněženku za záda. „V žádném případě si nemůžu ty peníze dovolit postrádat."

„Ty škrteli!" řekl, „odmítáš mi peněžní prosbu! Dej mi pět liber, Jano."

„Ani pět šilinků, pane; ani pět pencí."

„Jen mi tu hotovost ukaž."

„Ne, pane; vám se nedá věřit."

„Jano!"

„Pane?"

„Slib mi jednu věc."

„Slíbím vám, pane, cokoli, o čem si myslím, že budu moci splnit."

„Že si nedáš inzerát: a že tohle hledání místa svěříš mně. Nějaké ti časem najdu."

„Ráda to udělám, pane, pokud mi vy zase slíbíte, že já i Adèle budeme obě v bezpečí pryč z domu, než do něj vstoupí vaše nevěsta."

„Dobrá, dobrá! Dávám ti na to slovo. Odjíždíš tedy zítra?"

„Ano, pane; brzy."

„Přijdeš po večeři dolů do salonu?"

„Ne, pane, musím se připravit na cestu."

„Pak si tedy musíme na chvilku dát sbohem?"

„Zdá se, že ano, pane."

„A jak lidé provádějí ten obřad loučení, Jano? Pouč mě; moc se v tom nevyznám."

„Řeknou ‚Sbohem' nebo jakoukoli jinou formuli, které dávají přednost."

„Tak to řekni."

„Sbohem, pane Rochestere, prozatím."

„Co mám říkat já?"

„Totéž, pokud chcete, pane."

„Sbohem, slečno Eyrová, prozatím; a to je všechno?"

„Ano."

„Zní to podle mého mínění lakotně, suše a nepřátelsky. Chtěl bych něco víc: trochu doplnit ten obřad. Kdyby se například lidé podali ruku; ale ne – to by mě také neuspokojilo. Takže neuděláš víc, než že řekneš ‚Sbohem', Jano?"

„Stačí to, pane; v jednom srdečném slově se dá projevit tolik dobré vůle jako v mnoha."

„Snad; ale je to prázdné a chladné – ‚Sbohem.'"

„Jak dlouho tu bude stát zády ke dveřím?" ptala jsem se v duchu; „chci se dát do balení." Zazněl zvon k večeři a on nenadále odběhl, bez další slabiky: toho dne jsem ho už neviděla, a odjela jsem dřív, než ráno vstal.

K vrátnici v Gatesheadu jsem dorazila kolem páté hodiny odpolední prvního května: zastavila jsem se tam, než jsem šla vzhůru k sídlu. Bylo tam velmi čisto a úhledně: ozdobná okna byla ověšena malými bílými záclonkami; podlaha byla bez poskvrny; krbová mříž a nářadí

u krbu se jasně leskly a oheň jasně hořel. Bessie seděla u krbu a kojila nejmladší dítě, Robert a jeho sestra si tiše hráli v koutě.

„Pán vás provázej! – věděla jsem, že přijedete!" zvolala paní Leavenová, jakmile jsem vešla.

„Ano, Bessie," řekla jsem poté, co jsem ji políbila; „a doufám, že nejdu příliš pozdě. Jak se má paní Reedová? – ještě je naživu, doufám."

„Ano, žije; a je víc při smyslech a vyrovnanější, než byla. Doktor říká, že se může ještě týden dva protáhnout; ale sotva myslí, že se nakonec uzdraví."

„Mluvila o mně v poslední době?"

„Mluvila o vás právě dnes ráno a přála si, abyste přijela, ale teď spí – nebo spala před deseti minutami, když jsem byla nahoře. Většinou leží celé odpoledne v jakési lehké mrákotě a probouzí se kolem šesté nebo sedmé. Odpočinete si tu, slečno, hodinku, a já potom půjdu s vámi nahoru?"

Vstoupil Robert, Bessie uložila spící dítě do kolébky a šla ho přivítat; potom trvala na tom, abych si sundala čepec a dala si čaj: říkala totiž, že vypadám bledě a unaveně. Ráda jsem její pohostinnost přijala; a nechala jsem se zbavit cestovního oblečení stejně trpně, jako jsem ji nechávala, aby mě svlékala, když jsem byla malá.

Jak jsem ji pozorovala, jak si pobíhá – staré časy se mi proudem vracely – prostírá tácek s čajem s nejlepším porcelánem, krájí chleba s máslem, opéká koláček k čaji, a mezitím občas malému Robertovi nebo Janě dá klepnutí nebo šťouchnutí, přesně jako dávala kdysi mně. Bessie si zachovala svou prudkou povahu i svou lehkou nohu a hezký vzhled.

Když byl čaj hotov, chystala jsem se jít ke stolu; ale ona ode mne žádala, abych zůstala sedět, zcela svými starými pánovitými tóny. Musím být obsloužena u krbu, řekla; a postavila přede mne malý okrouhlý stojan s mým šálkem a talířem toustů, úplně jako kdysi, když mě ob-

darovávala tajně získanou laskominou na dětské židličce; a já se usmála a poslechla ji jako za starých dní.

Chtěla vědět, jestli jsem na Thornfieldu šťastná a jaký je tam pán, a když jsem jí řekla, že tam je jen pán, zeptala se, jestli je milý gentleman a jestli ho mám ráda. Řekla jsem jí, že je dost nehezký, ale úplný gentleman; že se mnou zachází laskavě a já jsem spokojená. Pak jsem jí vylíčila veselou společnost, která nedávno v domě pobývala; a Bessie těmto podrobnostem naslouchala s účastí: přesně to byl druh věcí, které měla ráda.

V takovém hovoru hodina rychle uplynula: Bessie mi vrátila čepec a tak dále, a já, provázená jí, opustila vrátnici a vydala se k sídlu. I bylo to v jejím doprovodu, že jsem téměř před devíti lety sestupovala touto cestou, kterou nyní stoupám. Jednoho temného, mlhavého, syrového lednového rána jsem opouštěla nepřátelský krov se zoufalým a zatrpklým srdcem – s pocitem vyvrženosti a málem zavržení – abych hledala studené útočiště Lowoodu: ten tak vzdálený a neprobádaný přístav. Týž nepřátelský krov nyní opět přede mnou vyvstával: mé vyhlídky byly stále pochybné; a stále jsem měla bolavé srdce. Stále jsem se cítila jako poutnice na tváři země; ale měla jsem pevnější důvěru v sebe a své vlastní síly a méně vysilující hrůzu z útisku. Zející rána mých křivd byla také nyní docela zacelena; a plamen zášti uhašen.

„Nejdřív půjdete do snídaňového pokoje," řekla Bessie, předcházejíc mě vstupní síní; „mladé dámy tam budou."

Za okamžik jsem byla uvnitř toho pokoje. Každý kus nábytku vypadal přesně tak, jako toho rána, kdy mě poprvé představili panu Brocklehurstovi: tentýž koberec, na kterém stál, dosud pokrýval krb. Pohledem po knihovnách jsem myslela, že rozeznávám dva svazky Bewickova *Britského ptactva*, které zaujímaly staré místo na třetí polici, a *Gulliverovy cesty* a *Tisíc a jednu noc*, seřazené právě nad nimi. Neživé předměty se nezměnily; ale živé bytosti se změnily k nepoznání.

Přede mnou se objevily dvě mladé dámy; jedna velmi vysoká, téměř stejně vysoká jako slečna Ingramová – a také velmi hubená, s nažloutlou tváří a přísným výrazem. V jejím pohledu bylo něco asketického, co ještě zdůrazňovala krajní prostota rovně střiženého, černého, látkového šatu, naškrobený lněný límec, vlasy sčesané pryč od spánků a jeptišská ozdoba šňůry ebenových korálků s křížkem. Byla jsem si jistá, že je to Eliza, ačkoli v té prodloužené a bezbarvé tváři jsem jen stěží dohledala podobnost s její někdejší podobou.

Druhá byla stejně jistě Georgiana; ale ne ta Georgiana, kterou si pamatuji – ta štíhlá, vílí dívka jedenáctiletá. Byla to plně rozkvetlá, velmi baculatá dívka, bílá jako vosková figurína, s krásnými a pravidelnými rysy, zasněnýma modrýma očima a žlutými kadeřemi. Barva jejího šatu byla také černá; ale její střih byl tak jiný než u sestry – mnohem splývavější a slušivější – že vypadal tak elegantně, jak ten druhý vypadal puritánsky.

V každé ze sester byl jen jeden rys matky – a jen jeden; hubená a bledá starší dcera měla matčino oko barvy žlutého topasu: kvetoucí a bujná mladší dívka měla matčin obrys čelisti a brady – snad o něco změkčený, ale přesto propůjčující nepopsatelnou tvrdost tváři, která byla jinak tak smyslná a bujná.

Obě dámy, jak jsem se blížila, povstaly, aby mě přivítaly, a obě mě oslovily jménem „slečna Eyrová". Elizin pozdrav byl pronesen krátkým, úsečným hlasem, bez úsměvu; a pak se zase posadila, upřela oči na oheň a zdálo se, že na mě zapomněla. Georgiana ke svému „Jak se máte?" přidala několik všeobecností o mé cestě, o počasí a tak dále, pronesených dost táhlým tónem; a doprovázela to různými pohledy stranou, které mě měřily od hlavy k patě – nyní brázdily záhyby mého hnědého merinového pelerýnového pláště, nyní prodlévaly na prostém lemování mé venkovské čapky. Mladé dámy mají pozoruhodný způsob, jak vám dát najevo, že vás považují za „podivína", aniž ta slova skutečně pronesou. Jisté povýšenosti pohledu, chladu způsobu, ne-

dbalosti tónu plně vyjádří jejich mínění v této věci, aniž by se v něm prohřešily jediným výslovně hrubým slovem nebo činem.

Ušklíbnutí, ať skryté nebo otevřené, však už nade mnou nemělo tu moc, jakou kdysi mívalo: jak jsem seděla mezi svými sestřenicemi, byla jsem překvapena, jak snadno snáším naprostou nevšímavost jedné a polosarkastickou pozornost druhé – Eliza mě neurazila, ani Georgiana mě nerozlítila. Faktem bylo, že jsem měla jiné věci na mysli; v posledních měsících byly ve mně probuzeny city mnohem silnější, než jaké mohly ony vzbudit – bolesti i radosti mnohem ostřejší a vybranější, než jaké bylo v jejich moci udělit nebo zasadit – takže jejich způsoby ve mně nevzbudily zájem ani v dobrém, ani ve zlém.

„Jak je paní Reedové?" zeptala jsem se brzy, hledíc klidně na Georgianu, která se zdvihla, jako by se cítila zaskočena přímým oslovením, jako by to byla neočekávaná volnost.

„Paní Reedová? Ach! myslíte maminku; je jí mimořádně špatně: pochybuji, že byste ji dnes večer mohla vidět."

„Byla bych vám velmi vděčná," řekla jsem, „kdybyste jen vyšla nahoru a řekla jí, že jsem přijela."

Georgiana téměř sebou trhla a otevřela své modré oči široce dokořán. „Vím, že se chtěla zvlášť se mnou vidět," dodala jsem, „a nerada bych odkládala splnění jejího přání déle, než je nezbytně nutné."

„Maminka nemá ráda, když ji večer vyrušují," poznamenala Eliza. Vstala jsem brzy, tiše sundala čepec a rukavice bez vyzvání a řekla, že si odskočím za Bessie – která bude, troufám si tvrdit, v kuchyni – a požádám ji, aby zjistila, zda je paní Reedová ochotna mě dnes večer přijmout či ne. Odešla jsem, a když jsem Bessie našla a vyslala ji s úkolem, přistoupila jsem k dalším opatřením. Dosud jsem měla ve zvyku vždycky před povýšeností ustoupit; po tom, jak mě dnes přijali, bych byla před rokem jistě rozhodnuta opustit Gateshead hned nazítří ráno; nyní se mi však najednou vyjasnilo, že by to byl pošetilý plán. Vykonala jsem cestu sto mil, abych viděla tetu, a musím u ní zůstat,

dokud se jí nepolepší – nebo dokud nezemře: pokud jde o pýchu nebo pošetilost jejích dcer, musím ji odložit stranou a stát se na ní nezávislá. Oslovila jsem tedy hospodyni; požádala ji, aby mi ukázala pokoj, řekla jí, že budu asi na týden až čtrnáct dnů hostem, dala si odnést kufr do své komnaty a následovala ho tam sama: na odpočívadle jsem se setkala s Bessie.

„Paní je vzhůru," řekla; „oznámila jsem jí, že jste tady: pojďte, podíváme se, jestli vás pozná."

Nepotřebovala jsem se nechat vést do onoho dobře známého pokoje, kam jsem byla v dřívějších dnech tak často předvolávána k pokárání nebo potrestání. Spěchala jsem před Bessie; tiše jsem otevřela dveře: na stole stála zastíněná lampa, protože se teď už smrákalo. Byla tam velká postel se čtyřmi sloupy a jantarovými závěsy jako kdysi; tam toaletka, křeslo a stolička, u které jsem stokrát byla odsouzena pokleknout, abych prosila za odpuštění provinění, jichž jsem se nedopustila. Pohlédla jsem do jistého koutu nedaleko, napůl očekávajíc, že uvidím štíhlý obrys kdysi obávaného proutku, který tam číhával, čekaje, aby jako šibal vyskočil a šlehl mi do chvějících se dlaní nebo přes stažený krk. Přistoupila jsem k posteli; rozhrnula jsem závěsy a sklonila se nad vysoko nakupené polštáře.

Dobře jsem si pamatovala tvář paní Reedové a dychtivě jsem hledala známou podobu. Je to šťastná věc, že čas tiší touhy pomsty a mlčí vnuknutí hněvu a odporu. Opustila jsem tuto ženu v hořkosti a nenávisti a vracela jsem se k ní nyní bez jiného citu než se soustrastí k jejímu velkému utrpení a se silnou touhou zapomenout a odpustit všechny křivdy – smířit se a stisknout si ruce v přátelství.

Dobře známá tvář tam byla: přísná, neúprosná jako vždy – bylo tam to zvláštní oko, které nic nedokázalo roztavit, a to poněkud zdvižené, panovačné, despotické obočí. Jak často na mě vrhalo hrozbu a nenávist! A jak znovu ožila vzpomínka na dětské strachy a hoře, když jsem

teď sledovala jeho tvrdou linii! A přece jsem se sklonila a políbila ji: podívala se na mě.

„To je Jana Eyrová?" řekla.

„Ano, teto Reedová. Jak se máte, drahá teto?"

Kdysi jsem si přísahala, že ji už nikdy nenazvu tetou: nepovažovala jsem teď za hřích na ten slib zapomenout a porušit ho. Mé prsty se uchopily její ruky, která ležela mimo prostěradlo: kdyby byla stiskla mou ruku vlídně, byla bych v tom okamžiku zakusila opravdovou radost. Avšak nepoddajné povahy nelze tak rychle obměkčit, ani přirozené odpory nelze tak snadno vykořenit. Paní Reedová svou ruku odtáhla, odvrátila tvář ode mne a poznamenala, že je teplá noc. Opět na mě pohlédla tak ledově, že jsem okamžitě pocítila, že její mínění o mně – její cit vůči mně – je nezměněný a nezměnitelný. Věděla jsem po jejím kamenném oku – neprostupném pro něhu, nerozleptatelném slzami – že je rozhodnutá považovat mě za špatnou až do konce; protože věřit, že jsem dobrá, by jí nedalo žádnou šlechetnou radost: jen pocit ponížení.

Cítila jsem bolest a potom hněv; a potom jsem pocítila odhodlání ji přemoci – být její paní navzdory její povaze i její vůli. Slzy mi vyvstaly, přesně jako v dětství: nařídila jsem jim vrátit se ke zdroji. Přinesla jsem židli k hlavě lože; usedla jsem a sklonila se nad polštář.

„Poslala jste pro mě," řekla jsem, „a já jsem tu; a mým úmyslem je zůstat, dokud neuvidím, jak si vedete."

„Ach, samozřejmě! Viděla jsi mé dcery?"

„Ano."

„Nu, můžeš jim vyřídit, že si přeji, abys zůstala, dokud s tebou nebudu moci probrat některé věci, které mám na mysli: dnes v noci je příliš pozdě a já se těžko rozpomínám. Ale něco jsem chtěla říct – počkej –"

Bloudící pohled a změněný projev prozrazovaly, jaká zkáza se udála v jejím kdysi mohutném těle. Nepokojně se obrátila a přitáhla si po-

krývku; můj loket, opřený o roh prošívané přikrývky, ji přitiskl dolů: hned se podrážděla.

„Seď rovně!" řekla; „nebuď mi na obtíž a nepřidržuj mi pokrývku. Jsi Jana Eyrová?"

„Jsem Jana Eyrová."

„Měla jsem s tím dítětem víc trápení, než by kdokoli uvěřil. Jaké břemeno zůstat mi na krku – a kolik mi způsobila zlosti, denně a každou hodinu, svou nepochopitelnou povahou, svými náhlými záchvaty nálady a svým ustavičným, nepřirozeným pozorováním něčích pohybů! Prohlašuji, že se mnou jednou mluvila jako něco šíleného, jako ďábel – žádné dítě tak nemluvilo a nehledělo, jak hleděla ona; byla jsem ráda, když jsem ji z domu dostala. Co s ní v Lowoodu udělali? Vypukla tam horečka a mnoho žaček zemřelo. Ona však nezemřela: a já říkala, že ano – kéž by byla zemřela!"

„Zvláštní přání, paní Reedová; proč ji tak nenávidíte?"

„K její matce jsem měla odpor vždycky; byla to jediná sestra mého muže a on ji měl velice rád: bránil se, aby ji rodina zavrhla, když udělala to nerovné manželství; a když přišla zpráva o její smrti, plakal jako prosťáček. Posílal pro to nemluvně, ačkoli jsem ho prosila, aby je raději svěřil nějaké pěstounce a platil za jeho vychování. Nenáviděla jsem to dítě, hned jak jsem na ně poprvé pohlédla – churavé, kňučivé, utrápené stvoření! Celou noc řvalo v kolébce – ne pořádně, zdravě, jako ostatní děti, ale fňukalo a sténalo. Reed se nad ním slitovával; chůval je a všímal si ho, jako by to bylo jeho vlastní: víc, popravdě, než si tehdy všímal svých vlastních dětí. Snažil se, aby se k té malé žebračce chovaly mé děti přátelsky: miláčkové ji nesnášeli a on se na ně zlobil, když dávali svou nelibost najevo. Ve své poslední nemoci si ji nechával ustavičně přivádět k loži; a sotva hodinu před svou smrtí mě přinutil přísahou, abych tu bytost opatrovala. Byla bych raději převzala péči o žebrácké robě z chudobince: ale byl slabý, od přírody slabý. John se vůbec nepodobá svému otci, a já jsem za to ráda: John je po

mně a po mých bratrech – je zcela Gibson. Ach, kéž by mě přestal trápit dopisy o peníze! Nemám mu už co dát; chudneme. Musím propustit polovinu služebnictva a zavřít část domu; nebo ji pronajmout. Nikdy to nedokážu udělat – a přec, jak se máme dál udržet? Dvě třetiny mých příjmů jdou na úroky z hypoték. John hraje strašně a vždycky prohrává – ubohý chlapec! Podvodníci ho obklopují: John upadl a zpustl – jeho vzhled je hrozný – stydím se za něj, když ho vidím."

Byla velmi rozrušená. „Myslím, že od ní teď raději odejdu," řekla jsem Bessie, která stála na druhé straně postele.

„Snad byste měla, slečno: ale takhle často mluví k večeru – ráno je klidnější."

Vstala jsem. „Zastav!" zvolala paní Reedová; „ještě jsem chtěla něco říct. Vyhrožuje mi – ustavičně mi vyhrožuje svou vlastní smrtí, nebo mojí: a někdy sním, že ho vidím vystaveného s velikou ranou v hrdle nebo s oteklou a zčernalou tváří. Dostala jsem se do podivné situace: mám těžké starosti. Co se má dělat? Jak sehnat peníze?"

Bessie se nyní snažila přemluvit ji, aby si vzala uklidňující nápoj: s obtížemi se jí to podařilo. Brzy nato se paní Reedová uklidnila a upadla do dřímoty. Potom jsem ji opustila.

Uplynulo víc než deset dní, než jsem s ní měla znovu nějaký rozhovor. Dál buď blouznila, nebo byla v mrákotách; a lékař zakázal všechno, co by ji mohlo bolestně rozrušit. Mezitím jsem s Georgianou a Elizou vycházela, jak jsem mohla. Zpočátku byly velmi chladné, skutečně velmi chladné. Eliza seděla půl dne a šila, četla nebo psala, a sotva pronesla slovo ke mně či k sestře. Georgiana celé hodiny tlachala nesmysly se svým kanárkem a mě si nevšímala. Já však byla rozhodnuta nedat najevo nedostatek zaměstnání nebo zábavy: přivezla jsem si s sebou své kreslířské potřeby, a ty mi posloužily pro obojí.

Opatřena pouzdrem s tužkami a několika archy papíru, usedávala jsem stranou od nich, blízko okna, a zabývala se skicováním fantazijních vinět představujících jakoukoli scénu, která se v tu chvíli zformo-

vala v ustavičně se měnícím kaleidoskopu obraznosti: záblesk moře mezi dvěma skalami; vycházející měsíc a loď, přetínající jeho kotouč; skupinu rákosí a vodních lilií a hlavu najády korunovanou lotosovými květy, zdvíhající se z nich; skřítka, sedícího ve hnízdě rákosníka pod věncem hlohového květu.

Jednoho jitra jsem začala skicovat tvář: jaká tvář to měla být, mi bylo jedno a nevěděla jsem to. Vzala jsem měkkou černou tužku, dala jí široké ostří a pustila se do práce. Brzy jsem na papíře zachytila široké a výrazné čelo a hranatý spodní obrys obličeje: ten obrys mě potěšil; prsty se činně pustily do zaplňování rysy. Pod to čelo bylo třeba zachytit silně vyznačené vodorovné obočí; pak následoval, přirozeně, dobře vymezený nos s rovným hřebenem a plnými nozdrami; pak pružně vyhlížející ústa, nijak ne úzká; pak pevná brada s rozhodným důlkem uprostřed: samozřejmě bylo třeba trochu černých licousů a trochu smolně černých vlasů, chomáčovitých u spánků a zvlněných nad čelem. A nyní oči: nechala jsem si je nakonec, protože vyžadovaly nejpečlivější práci. Nakreslila jsem je velké; dala jsem jim dobrý tvar: řasy jsem zachytila dlouhé a temné; duhovky jsem učinila lesklé a velké. „Dobře! ale ne docela to pravé," pomyslela jsem si, prohlížejíc si účinek: „chybí jim víc síly a ducha;" a vypracovala jsem stíny černější, aby světla zazářila jasněji – jeden dva šťastné tahy zajistily úspěch. A hle, pod mým pohledem byla přítelova tvář; a co na tom záleželo, že mi ony mladé dámy obrátily záda? Hleděla jsem na ni; usmála jsem se té mluvící podobě: byla jsem pohlcena a spokojena.

„Je to portrét někoho, koho znáte?" ptala se Eliza, která ke mně bez povšimnutí přistoupila. Odpověděla jsem, že je to jen fantazijní hlava, a honem jsem ji přikryla jinými listy. Ovšemže jsem lhala: ve skutečnosti to byla velmi věrná podoba pana Rochestera. Ale co bylo komu po tom kromě mě? Georgiana se také přiblížila, aby se podívala. Ostatní kresby se jí velmi líbily, ale tomu portrétu říkala „ošklivý muž". Obě se zdály být mou zručností překvapeny. Nabídla jsem, že jim na-

kreslím portréty; a každá postupně pózovala pro tužkový náčrt. Potom Georgiana vytáhla své album. Slíbila jsem, že do něj přispěju akvarelovou kresbou: to ji okamžitě přivedlo do dobré nálady. Navrhla procházku po parku. Nebyly jsme venku ani dvě hodiny, a už jsme byly ponořeny do důvěrného rozhovoru: poctila mě popisem skvělé zimy, kterou před dvěma sezónami prožila v Londýně – obdivu, který tam vzbudila – pozornosti, které se jí dostalo; a dostala jsem i náznaky titulovaného úlovku, který učinila. Během odpoledne a večera byly tyto náznaky rozšiřovány: různé důvěrné hovory byly převyprávěny a sentimentální scény ztvárněny; zkrátka toho dne pro mě improvizovala celý svazek románu módního života. Sdělení se obnovovala den po dni: vždy se točila kolem téhož tématu – její samé, jejích lásek a jejích útrap. Bylo zvláštní, že se ani jednou nedotkla nemoci své matky, ani smrti bratra, ani současného chmurného stavu rodinných vyhlídek. Zdálo se, že její mysl je zcela zaujata vzpomínkami na uplynulé veselí a touhami po budoucích zábavách. V pokoji nemocné matky trávila denně pět minut, a ne víc.

Eliza mluvila stále málo: zjevně neměla čas na mluvení. Nikdy jsem neviděla pilnějšího člověka, než jak se zdála být ona; a přesto bylo obtížné říci, co dělá: nebo spíš objevit nějaký výsledek její pilnosti. Měla budík, který ji budil brzy. Nevím, jak se zaměstnávala před snídaní, ale po tomto jídle rozdělila svůj čas na pravidelné části a každé hodině přidělila svůj úkol. Třikrát denně studovala malou knížku, o které jsem při pozorování zjistila, že je to anglikánská modlitební kniha. Zeptala jsem se jí jednou, v čem spočívá velký půvab té knížky, a ona řekla: „Rubriky." Tři hodiny věnovala vyšívání – zlatou nití – lemu čtvercového karmínového plátna, téměř dost velkého na koberec. Na mé dotazy k užití této věci mi oznámila, že je to pokryv na oltář nového kostela nedávno postaveného u Gatesheadu. Dvě hodiny věnovala svému deníku; dvě práci o samotě na zelinářské zahradě; a jednu úpravě svých účtů. Zdálo se, že nepotřebuje společnost; nepotřebuje hovor.

Věřím, že svým způsobem byla šťastná: tahle rutina jí dostačovala; a nic ji nerozčilovalo tolik, jako výskyt nějaké události, která ji nutila odchýlit se od její pravidelnosti jako hodinek.

Jednoho večera, kdy byla sdílnější než obvykle, mi řekla, že Johnovo chování a hrozící zkáza rodiny jí byly zdrojem hlubokého soužení: ale nyní, řekla, se její mysl ustálila a utvořila si rozhodnutí. Své vlastní jmění si dala zajistit; a až matka zemře – a bylo zcela nepravděpodobné, poznamenala klidně, že se buď uzdraví, nebo že by ještě dlouho prodlévala – uskuteční dlouho chovaný plán: vyhledá útočiště, kde budou pořádné návyky trvale zajištěny před vyrušením, a položí bezpečné přehrady mezi sebe a lehkomyslný svět. Zeptala jsem se, zda ji Georgiana doprovodí.

„Samozřejmě ne. Georgiana a ona nemají nic společného: nikdy neměly. Nenechala by se zatěžovat její společností z žádné úvahy. Ať si Georgiana jde svou vlastní cestou; a ona, Eliza, si půjde svojí."

Georgiana, když se mi nevyzpovídávala, trávila většinu času tím, že ležela na pohovce, vrtěla se nad nudností domu a znovu a znovu si přála, aby jí teta Gibsonová poslala pozvání do města. „Bylo by to mnohem lepší," říkala, „kdyby mohla aspoň na měsíc nebo dva zmizet z cesty, dokud nebude po všem." Neptala jsem se jí, co míní tím „až bude po všem", ale předpokládám, že narážela na očekávané úmrtí matky a chmurný průvod pohřebních obřadů. Eliza si většinou sestřiny lenosti a stížností nevšímala, jako by před ní žádný takový bědovavý, povalující se předmět nebyl. Jednoho dne však, když zavřela svou účetní knihu a rozvinula vyšívání, se k ní obrátila takto:

„Georgiano, marnivější a směšnější živočich, než jsi ty, jistě nikdy nezatěžoval zem. Neměla jsi právo narodit se, protože nedovedeš použít život. Místo abys žila pro sebe, v sobě a se sebou, jak má rozumná bytost činit, snažíš se jen přichytit svou slabost na sílu někoho jiného: nenajde-li se nikdo ochotný zatížit se takovou tlustou, slabou, nafouknutou, k ničemu nedobrou věcí, křičíš, že se s tebou špatně zachází, že

jsi zanedbávaná, nešťastná. A pak: existence pro tebe musí být scénou neustálé změny a vzrušení, jinak je svět kobkou: musíš být obdivována, musíš být nadbíhána, musíš být lichocena – musíš mít hudbu, tanec a společnost – jinak chřadneš, umíráš. Nemáš dost rozumu, abys vypracovala soustavu, která by tě učinila nezávislou na všech snahách a všech vůlích vyjma té své? Vezmi jeden den; rozděl ho do úseků; každému úseku přiděl jeho úkol; nenech žádnou nevyužitou čtvrthodinu, deset minut, pět minut – zahrň všechno; prováděj každou věc v pořadí s metodou, s pevnou pravidelností. Den se zavře téměř dřív, než si uvědomíš, že začal; a nikomu nejsi zavázána za to, že ti pomohl zbavit se jediné prázdné chvíle: nemusela jsi vyhledávat ničí společnost, konverzaci, soucit, trpělivost; žila jsi, zkrátka, jak má nezávislá bytost žít. Přijmi tuhle radu: první a poslední, kterou ti dám; pak nebudeš potřebovat mě ani nikoho jiného, ať se stane cokoli. Zanedbej ji – pokračuj dál, jako doposud, s žadoněním, kňučením a lenošením – a snes následky své idiocie, jakkoli zlé a nesnesitelné budou. Říkám ti to otevřeně; a poslouchej: neboť ačkoli nebudu opakovat, co ti teď chci říct, budu podle toho pevně jednat. Po matčině smrti si od tebe myji ruce: ode dne, kdy její rakev poneseme do hrobky v gatesheadském kostele, budeme ty a já odděleny, jako bychom se nikdy nebyly ani znaly. Nemysli si, že protože jsme se shodou okolností narodily ze stejných rodičů, dovolím ti, abys mě k sobě poutala i tím nejslabším nárokem: tohle ti mohu říct – kdyby bylo celé lidské pokolení, vyjma nás, smeteno a my dvě bychom stály na zemi samy, nechala bych tě ve starém světě a odebrala se do nového."

Sevřela rty.

„Mohla sis tu tirádu klidně ušetřit," odpověděla Georgiana. „Každý ví, že jsi nejsobečtější, nejbezcitnější tvor na světě; a *já* znám tvou zlobnou nenávist ke mně: měla jsem už její ukázku předtím, v tom úskoku, který jsi na mě vymyslela ohledně lorda Edwina Vera: nedokázala jsi snést, že bych byla povznesena nad tebe, že bych měla titul, že

bych byla přijata do kruhů, kam se neopovažuješ ukázat svou tvář, a tak jsi jednala jako špionka a udavačka a navždy jsi mi zničila vyhlídky." Georgiana vytáhla kapesník a potom hodinu smrkala; Eliza seděla chladná, nehybná a usilovně pilná.

Opravdový, velkorysý cit si někteří cení málo; ale tady byly pro jeho nedostatek proměněny dvě povahy, jedna v nesnesitelně kyselou, druhá v opovrženíhodně mdlou. Cit bez úsudku je skutečně vodnatý nápoj; ale úsudek, nezjemněný citem, je příliš hořké a suché sousto pro lidské polykání.

Bylo to vlhké a větrné odpoledne: Georgiana usnula na pohovce nad čtením románu; Eliza odešla do nového kostela na bohoslužbu ke svátku světce – neboť ve věcech náboženství byla přísná formalistka: žádné počasí jí nikdy nebránilo přesně vykonat to, co považovala za své zbožné povinnosti; v dobrém i zlém počasí šla v neděli třikrát do kostela a ve všední dny tolikrát, kolikrát se tam konaly modlitby.

Napadlo mě jít nahoru a podívat se, jak si vede umírající žena, která tam ležela téměř bez povšimnutí: i služebnictvo jí věnovalo jen občasnou pozornost: najatá ošetřovatelka, protože na ni málokdo dohlížel, se z pokoje vytrácela, kdykoli mohla. Bessie byla věrná; ale měla svou vlastní rodinu, a tak mohla do sídla přicházet jen občas. Nemocnou komnatu jsem našla, jak jsem čekala, bez dozoru: žádná ošetřovatelka tam nebyla; nemocná ležela tiše a zdánlivě v mrákotách; její zsinalá tvář zapadla do polštářů: oheň v krbu dohoříval. Přiložila jsem palivo, upravila lůžkoviny, chvíli hleděla na tu, která na mě hledět nemohla, a potom jsem se přesunula k oknu.

Déšť silně bušil do tabulek, vítr vál bouřlivě: „Tam leží někdo," pomyslela jsem si, „kdo bude brzy mimo bitvu pozemských živlů. Kam poletí ten duch – nyní zápasící, aby opustil svůj hmotný příbytek – až se nakonec uvolní?"

Rozjímajíc o velkém tajemství, vzpomněla jsem na Helen Burnsovou, připomněla si její umírající slova – její víru – její učení o rovnosti

netělesných duší. Stále jsem v myšlenkách poslouchala její dobře zapamatované tóny – stále si představovala její bledý a duchovní vzhled, její uvadlou tvář a vznešený pohled, jak ležela na svém pokojném smrtelném loži a šeptala svou touhu být navrácena do náruče Otce svého nebeského – když se slabý hlas za mnou z lože ozval: „Kdo je to?"

Věděla jsem, že paní Reedová už několik dní nemluvila: ožívá? Přistoupila jsem k ní.

„To jsem já, teto Reedová."

„Já – kdo?" zněla její odpověď. „Kdo jsi?" hleděla na mě s překvapením a jakýmsi poplachem, ale stále ne divoce. „Jsi mi docela cizí – kde je Bessie?"

„Je ve vrátnici, teto."

„Teto," opakovala. „Kdo mi říká teto? Nejsi z Gibsonů; a přec tě znám – ta tvář a oči a čelo jsou mi dobře známé: podobáš se – vždyť se podobáš Janě Eyrové!"

Nic jsem neřekla: bála jsem se způsobit jí šok tím, že bych ohlásila svou totožnost.

„Ale," pravila, „snad je to omyl: mysl mě klame. Chtěla jsem vidět Janu Eyrovou a nalézám podobu, kde není: ostatně po osmi letech musí být tak změněna." Nyní jsem ji jemně ujistila, že jsem ta osoba, kterou předpokládala a chtěla; a vidouc, že jsem byla pochopena a že je plně při smyslech, vysvětlila jsem jí, jak Bessie poslala svého manžela, aby mě přivedl z Thornfieldu.

„Jsem velmi nemocná, vím," řekla za chvíli. „Před několika minutami jsem se pokoušela otočit a shledávám, že nemohu pohnout údem. Je dobře, abych si ulevila mysli, než zemřu: čeho si ve zdraví příliš nevšímáme, nás tíží v takové hodině, jako je pro mne tahle. Je tu ošetřovatelka? nebo není v pokoji nikdo kromě tebe?"

Ujistila jsem ji, že jsme samy.

„Nuže, provedla jsem ti dvakrát křivdu, kterou teď lituji. Jedna byla, že jsem porušila slib, který jsem dala svému manželovi, abych tě vy-

chovala jako vlastní dítě; druhá –" zarazila se. „Konec konců, snad to není velké důležitosti," zamumlala si pro sebe: „a potom se třeba uzdravím; a tak se před ní pokořit je bolestivé."

Učinila pokus změnit polohu, ale nezdařilo se jí to: tvář se jí změnila; zdálo se, že zakouší nějaký vnitřní pocit – snad předzvěst poslední bolesti.

„Nuže, musím to dokončit. Věčnost je přede mnou: lépe jí to říci. – Jdi k mé toaletní krabici, otevři ji a vyjmi dopis, který tam uvidíš."

Uposlechla jsem její pokyn. „Přečti ten dopis," řekla.

Byl krátký a zněl takto:

> *„Paní, – učiníte mi tu laskavost a pošlete mi adresu mé neteře Jany Eyrové a oznámíte mi, jak se jí daří? Mým úmyslem je brzy napsat a pozvat ji, aby za mnou přijela na Madeiru. Prozřetelnost požehnala mým snahám o zajištění: a protože jsem bez ženy a bez dětí, přeji si ji za svého života osvojit a odkázat jí při své smrti, cokoli budu moci zanechat.*

Jsem, paní, atd., atd., „JOHN EYRE, Madeira."

Byl datován před třemi lety.

„Proč jsem o tom nikdy neslyšela?" zeptala jsem se.

„Protože jsem tě měla v nelibosti příliš pevně a důkladně, abych kdy přiložila ruku k tomu, abych tě povznesla k zámožnosti. Nedokázala jsem zapomenout tvé chování ke mně, Jano – zuřivost, s jakou ses na mě kdysi obrátila; tón, kterým jsi prohlásila, že mě ze všech lidí nejvíc nenávidíš; nedětský pohled a hlas, kterými jsi tvrdila, že samo pomyšlení na mě ti působí nevolnost, a prohlašovala, že jsem s tebou jednala s žalostnou krutostí. Nedokázala jsem zapomenout své vlastní pocity, když ses tak vzepjala a vylila ze sebe jed své mysli: pocítila jsem strach, jako by se zvíře, které jsem udeřila nebo odstrčila, na mě podívalo lidskýma očima a prokleklo mě mužským hlasem. – Přines mi vodu! Ach, pospěš si!"

„Drahá paní Reedová," řekla jsem, podávajíc jí nápoj, o který žádala, „nemyslete na to už, nechte to z mysli odejít. Odpusťte mi má vášnivá slova: byla jsem tehdy dítě; osm, devět let uplynulo od toho dne."

Nedbala ničeho z toho, co jsem řekla; ale když okusila vodu a nadechla se, pokračovala takto:

„Říkám ti, že jsem na to nedokázala zapomenout; a pomstila jsem se: aby tě osvojil tvůj strýc a aby ses octla v stavu pohodlí, bylo to, co jsem nemohla snést. Napsala jsem mu; řekla jsem, že mi je líto jeho zklamání, ale Jana Eyrová že je mrtvá: zemřela na skvrnitý tyfus v Lowoodu. Nyní jednej, jak chceš: napiš a popři mé tvrzení – odhal mou lež, kdy chceš. Narodila ses, myslím, abys mi byla trápením: má poslední hodina je rvána vzpomínkou na čin, k němuž bych nikdy, nebýt tebe, nebyla pokoušena."

„Kdybyste jen mohla být přesvědčena, abyste na to již nemyslela, teto, a hleděla na mě s laskavostí a odpuštěním ——"

„Máš velmi špatnou povahu," řekla, „a dodnes mi je nemožno pochopit, jak jsi mohla devět let být trpělivá a tichá za jakéhokoli zacházení, a v tom desátém se vzbouřit vším ohněm a prudkostí – to nikdy nepochopím."

„Má povaha není tak špatná, jak si myslíte: jsem vášnivá, ale ne pomstychtivá. Mnohokrát, jako malé dítě, bych vás byla ráda milovala, kdybyste mi to byla dovolila; a vážně toužím smířit se s vámi nyní: polibte mě, teto."

Přiblížila jsem tvář k jejím rtům: nedotkla se jí. Řekla, že ji tísním, když se nad ni nakláním, a znovu žádala vodu. Jak jsem ji ukládala – zvedla jsem ji a podpírala na své ruce, zatímco pila – přikryla jsem její ledovou a vlhkou ruku svojí: slabé prsty před mým dotekem ucouvly – skelné oči se vyhýbaly mému pohledu.

„Milujte mě tedy, nebo mě nenáviďte, jak chcete," řekla jsem konečně, „máte mé plné a svobodné odpuštění: požádejte nyní o Boží, a buďte v pokoji."

Nebohá, trpící ženo! Bylo pro ni příliš pozdě, aby teď vynaložila úsilí změnit své obvyklé rozpoložení mysli: za života mě vždy nenáviděla – umírajíc, musela mě nenávidět stále.

Nyní vstoupila ošetřovatelka a Bessie ji následovala. Prodlela jsem ještě půl hodiny, doufajíc, že spatřím nějaké znamení přátelství: žádné však nedala. Rychle upadala zpět do mdlob; ani její mysl se už nevzchopila: ve dvanáct hodin té noci zemřela. Nebyla jsem přítomna, abych jí zatlačila oči, ani žádná z jejích dcer. Druhého rána nám přišli oznámit, že je po všem. Byla do té doby již vystavena. Eliza a já jsme ji šly vidět: Georgiana, která propukla v hlasitý pláč, řekla, že se neodvažuje jít. Tam leželo kdysi silné a činorodé tělo Sarah Reedové, strnulé a tiché: její křemenné oko bylo zakryto chladným víčkem; její čelo a silné rysy nesly dosud otisk její neúprosné duše. Zvláštní a slavnostní předmět mi byla ta mrtvola. Hleděla jsem na ni s pochmurností a bolestí: nic měkkého, nic sladkého, nic soucitného, nic nadějného, nic zjemňujícího ve mně nevzbudila; jen skřípavou úzkost nad *jejími* útrapami – ne nad *mou* ztrátou – a zasmušilé, bezslzé zděšení nad hrůzou smrti v takové podobě.

Eliza si matku prohlížela klidně. Po několikaminutovém mlčení poznamenala:

„Při své konstituci se měla dožít pěkného stáří: její život zkrátily starosti." A pak jí křeč na okamžik stáhla ústa: jak odezněla, obrátila se a vyšla z pokoje, a tak jsem učinila i já. Ani jedna z nás nenechala kanout slzu.

Kapitola 22.

Pan Rochester mi dal volno jen na týden; a přece uplynul měsíc, než jsem Gateshead opustila. Chtěla jsem odjet hned po pohřbu, ale Georgiana mě úpěnlivě prosila, abych zůstala, dokud se nebude moci vypravit do Londýna, kam ji konečně pozval její strýc pan Gibson – ten přijel sám, aby řídil pohřeb své sestry a uspořádal rodinné záležitosti. Georgiana se prý děsila, že by zůstala sama s Elizou; od té neměla ani soucit v sklíčenosti, ani oporu v obavách, ani pomoc v přípravách; snášela jsem tedy její slaboduché kvílení a sobecké naříkání, jak jsem jen uměla, a dávala jsem si záležet, abych jí šila a balila šaty. Pravda, zatímco jsem pracovala já, ona zahálela; a říkala jsem si v duchu: „Kdybychom byly, sestřenko, odsouzeny žít spolu navěky, začaly bychom na jiné noze. Nespokojila bych se krotce s úlohou té shovívavé; přidělila bych ti tvůj díl práce a nutila bych tě ho dokončit, nebo by se nestalo nic. A trvala bych na tom, abys některé ty vleklé, napůl neupřímné stížnosti držela zavřené ve vlastních prsou. Jenom proto, že náš svazek je naštěstí pomíjivý a padá do zvlášť truchlivého období, souhlasím, aby ze své strany byl tak trpělivý a povolný."

Konečně jsem Georgianu vypravila; ale teď přišla řada na Elizu, aby mě požádala, ať zůstanu ještě týden. Její plány prý vyžadují veškerý její čas a pozornost; vypravuje se do jakési neznámé končiny; a celý den trávila ve svém pokoji, dveře zevnitř zavřené na zástrčku, plnila kufry, vyprazdňovala zásuvky, pálila papíry a s nikým se nestýkala. Chtěla, abych dohlédla na dům, přijímala návštěvy a odpovídala na kondolenční lístky.

Jednou ráno mi oznámila, že mám volno. „A," dodala, „jsem ti zavázána za tvé cenné služby a za tvé diskrétní chování! Mezi životem s někým takovým, jako jsi ty, a s Georgianou je rozdíl: ty si plníš svůj díl života a nikomu neležíš na krku. Zítra," pokračovala, „odjíždím na pevninu. Usadím se v jednom náboženském domě poblíž Lisle – řekla bys mu klášter; tam budu v klidu a nic mě nebude rušit. Nějakou dobu se budu věnovat zkoumání katolických dogmat a pozornému studiu, jak jejich systém pracuje: shledám-li, že je – jak napůl tuším, že je – ze všech nejlépe uzpůsobený k tomu, aby všechno probíhalo slušně a v pořádku, přijmu římské zásady a pravděpodobně na sebe vezmu závoj."

Nad tímto rozhodnutím jsem neprojevila překvapení a nepokoušela jsem se ji od něj odvracet. „To povolání ti bude padnout jako ulité," pomyslela jsem si: „ať ti slouží ke zdraví!"

Když jsme se loučily, řekla: „Sbohem, sestřenko Jano Eyrová; přeji ti vše dobré: máš trochu rozumu."

Opáčila jsem: „Ani ty nejsi bez rozumu, sestřenko Elizo; ale to, co máš, bude, předpokládám, do roka zazděno zaživa ve francouzském klášteře. Není to však moje věc, a vyhovuje-li ti to, moc mi na tom nezáleží."

„Máš pravdu," řekla; a s těmi slovy jsme se každá vydaly jinou cestou. Protože už nebudu mít příležitost zmínit ani ji, ani její sestru, mohu rovnou říct, že Georgiana udělala výhodnou partii s bohatým a vyžilým mužem z módního světa a že Eliza závoj skutečně vzala a dodnes je představenou kláštera, kde strávila noviciát a jemuž odkázala své jmění.

Jak se lidé cítí, když se po kratší či delší nepřítomnosti vracejí domů, jsem nevěděla: ten pocit jsem nikdy nezažila. Znala jsem, co to je vrátit se jako dítě po dlouhé procházce do Gatesheadu, aby mě napomínali, že vypadám prokřehle nebo zasmušile; a později, co to je vracet se z kostela do Lowoodu a toužit po vydatném jídle a dobrém

ohni a nemoci dostat ani jedno, ani druhé. Žádný z těchto návratů nebyl příliš příjemný ani vytoužený: žádný magnet mě netáhl k danému bodu a nenabýval tím víc na síle, čím blíž jsem se k němu dostávala. Návrat na Thornfield mě teprve čekal.

Cesta se mi zdála únavná – velmi únavná: padesát mil za den, noc strávená v hostinci; padesát mil nazítří. Prvních dvanáct hodin jsem myslela na paní Reedovou v jejích posledních chvílích; viděla jsem její znetvořenou a bezbarvou tvář a slyšela její podivně proměněný hlas. Rozjímala jsem o dni pohřbu, o rakvi, o pohřebním voze, o černém průvodu nájemců a čeledi – příbuzných bylo málo –, o rozevřené hrobce, o tichém kostele, o slavnostní bohoslužbě. Pak jsem myslela na Elizu a Georgianu; viděla jsem jednu jako chloubu plesového sálu, druhou jako obyvatelku klášterní cely; a prodlévala jsem u zvláštností jejich zjevu i povahy a rozebírala je. Večerní příjezd do velkého města —— zahnal tyto myšlenky; noc jim dala docela jiný směr: na cestovatelském loži jsem opustila vzpomínky pro očekávání.

Vracela jsem se na Thornfield; ale jak dlouho tam mám zůstat? Nedlouho; o tom jsem byla přesvědčena. V době své nepřítomnosti jsem dostala psaní od paní Fairfaxové: společnost v sídle se rozešla; pan Rochester odjel před třemi týdny do Londýna, očekávalo se však, že se do čtrnácti dnů vrátí. Paní Fairfaxová soudila, že odjel vyřídit přípravy ke své svatbě, protože mluvil o tom, že si koupí nový kočár: dodala, že se jí ta představa, že by si vzal slečnu Ingramovou, stále zdá zvláštní; ale podle toho, co všichni říkají, i podle toho, co sama viděla, už nemůže pochybovat, že k té události brzy dojde. „Byla byste podivně nedůvěřivá, kdybyste o tom pochybovala," komentovala jsem to v duchu. „Já nepochybuji."

Následovala otázka: „Kam mám jít?" Celou noc se mi zdálo o slečně Ingramové: v živém ranním snu jsem ji viděla, jak přede mnou zavírá brány Thornfieldu a ukazuje mi jinou cestu; a pan Rochester se díval

se založenými pažemi – usmíval se, jak se mi zdálo, sardonicky na ni i na mě.

Paní Fairfaxové jsem přesný den návratu neoznámila; nechtěla jsem, aby mi do Millcote přijel vůz ani kočár. Umínila jsem si, že si tu vzdálenost projdu sama a tiše; a tak jsem také – když jsem své zavazadlo svěřila podkonímu – velmi tiše vyklouzla z hostince U Jiřího, kolem šesté hodiny jednoho červnového večera, a vydala se starou cestou na Thornfield: cestou, která vedla hlavně přes pole a byla teď málo chozená.

Nebyl to zářivý ani nádherný letní večer, ale krásný a jemný: podél cesty pracovali kosci sena; a nebe – ač zdaleka ne bezmračné – slibovalo pro budoucí dny dobré počasí: jeho modř, tam, kde byla modř vidět, byla mírná a usazená, a jeho oblaka ležela ve vysokých a tenkých pruzích. I západ byl teplý: žádný mdlý lesk ho nechladil – jako by za jeho mramorovou mlhou hořel oheň, planul oltář, a škvírami prosvítala zlatavá rudost.

Cítila jsem se šťastná, jak se mi cesta přede mnou krátila: tak šťastná, že jsem se jednou zastavila, abych si položila otázku, co to štěstí znamená, a abych rozumu připomněla, že nejdu domů, ani k trvalému útočišti, ani tam, kde by mě vyhlíželi oddaní přátelé a čekali na můj příchod. „Paní Fairfaxová ti ovšem úsměvem popřeje klidné uvítání," říkala jsem si; „a malá Adèle zatleská a vyskočí, až tě uvidí: ale ty moc dobře víš, že myslíš na někoho jiného než na ně a že ten na tebe nemyslí."

Co je však tak paličatého jako mladost? Co tak slepého jako nezkušenost? Tyhle hlasy tvrdily, že je dost potěšení už jen v tom, že mám tu výsadu vidět pana Rochestera znovu, ať se dívá na mě, nebo ne; a dodávaly: „Pospěš! Pospěš! Buď s ním, dokud smíš: ještě pár dní, nejvýš pár týdnů, a jste rozdělení navždy!" A pak jsem zdusila nově zrozenou úzkost – znetvořeného tvora, kterého jsem si nedokázala přinutit přiznat a vychovávat – a běžela dál.

I na thornfieldských lukách sečou seno; nebo spíš se dělníci právě vzdalují od práce a vracejí se domů s hráběmi na ramenou, teď, v tu hodinu, kdy přicházím. Zbývá mi už jen jedno dvě pole, pak přejdu silnici a dojdu k bráně. Jak jsou ty živé ploty plné růží! Ale nemám čas trhat: chci být u domu. Minula jsem vysokou šípkovou růži, která přes cestu vystřelovala olistěné a rozkvetlé větve; vidím úzké přelézadlo s kamennými stupínky; a vidím – pana Rochestera, jak tam sedí, s knihou a tužkou v ruce; píše.

Nu, duch to není; a přece se ve mně rozlaďuje každý nerv: pro okamžik se sama nad sebou neovládám. Co to znamená? Nemyslela jsem, že se budu takhle třást, až ho uvidím, a že ztratím hlas i vládu nad pohybem. Vrátím se, hned jak budu moci hnout: nemusím ze sebe dělat naprostého hlupáka. Vím o jiné cestě k domu. Nezáleželo by na tom, ani kdybych jich znala dvacet; viděl mě totiž.

„Holá!" volá; a odkládá knihu i tužku. „Tak tady jsi! Pojď, prosím, blíž."

Předpokládám, že blíž jdu; i když jakým způsobem, nevím; sotva si uvědomuji své pohyby a dbám jen o to, abych vypadala klidně; a hlavně, abych ovládla pracující svaly tváře – které, jak cítím, se drze bouří proti mé vůli a bojují, aby vyjádřily, co jsem si umínila skrýt. Mám však závoj – je stažený: snad se mi přesto podaří chovat se slušně a klidně.

„A to je Jana Eyrová? Jdeš z Millcote, a pěšky? Ano – jeden z tvých obvyklých vrtochů: neposlat pro kočár, nepřijíždět rachotem po dláždění a cestě jako obyčejný smrtelník, ale vkrást se do blízkosti svého domova spolu se soumrakem, zrovna jako bys byla sen nebo stín. Co jsi proboha se sebou dělala poslední měsíc?"

„Byla jsem u své tety, pane, která zemřela."

„Pravá odpověď po Janině způsobu! Dobří andělé, ochraňujte mě! Přichází z onoho světa – z příbytku zemřelých; a říká mi to, když mě potká o samotě tady v šeru! Kdybych se odvážil, dotkl bych se tě,

abych viděl, jsi-li tělo nebo stín, ty skřítku! – ale to bych rovnou mohl zkusit chytit modré *ignis fatuus* v bažině. Tulačko! Tulačko!" dodal po chvilce. „Celý měsíc jsi byla pryč ode mě a dávám krk, že jsi na mě úplně zapomněla!"

Věděla jsem, že setkání se svým pánem bude radost, i když zlomená strachem, že brzy přestane být mým pánem, a vědomím, že pro něj nic neznamenám: ale v panu Rochesterovi (aspoň tak jsem to cítila) bylo vždy tolik síly rozdávat štěstí, že okusit jen drobky, které rozsypával cizím a zbloudilým ptákům, jako jsem já, znamenalo bohatou hostinu. Jeho poslední slova byla balzám: zdálo se, že z nich vyplývá, že mu něco záleží na tom, jestli jsem na něj zapomněla, nebo ne. A o Thornfieldu mluvil jako o mém domově – kéž by byl mým domovem!

Z přelézadla se nehnul a mně se nechtělo prosit, abych mohla projít. Zeptala jsem se brzy, nebyl-li v Londýně.

„Ano; myslím, že jsi na to přišla jasnozřením."

„Paní Fairfaxová mi to napsala."

„A oznámila ti také, co jsem si tam vyřizoval?"

„Ale ano, pane! Všichni věděli, oč vám jde."

„Musíš, Jano, vidět ten kočár a říct mi, nemyslíš-li, že se bude přesně hodit paní Rochesterové; a nebude-li vypadat jako královna Boadicea, až se opře o ty purpurové polštáře. Přál bych si, Jano, aby mi bylo o nitku dopřáno víc, abych se k ní zevnějškem lépe hodil. Řekni mi, vždyť ty jsi víla – nemůžeš mi dát kouzlo, nebo nápoj, nebo něco takového, aby ze mě byl pohledný muž?"

„To by překročilo moc kouzel, pane;" a v duchu jsem dodala: „Oko plné lásky je to jediné kouzlo, které je potřeba: tomu jste dost pohledný; nebo spíš má vaše přísnost moc nad krásu."

Pan Rochester někdy čítal mé nevyslovené myšlenky s bystrostí, jaká mi byla nepochopitelná: tentokrát si mé úsečné hlasité odpovědi nevšiml; ale usmál se na mě svým vlastním úsměvem, kterého užíval

jen vzácně. Zdálo se, že si jej pokládá za příliš drahý pro všední účely: byl to pravý sluneční svit citu – rozestřel jej teď nade mnou.

„Jdi, Janet," řekl a udělal mi místo, abych přes přelézadlo přešla: „jdi nahoru domů a slož své unavené malé toulavé nožky na prahu přítele."

Teď jsem už jen musela mlčky poslechnout: dál se nebavit. Přelezla jsem bez slova a chtěla jsem ho klidně opustit. Nějaký popud mě však zarazil – jakási síla mě obrátila. Řekla jsem – nebo za mě řeklo něco ve mně, místo mě a navzdory mně:

„Děkuji vám, pane Rochestere, za velikou laskavost. Jsem podivně ráda, že se k vám zas vracím: a kde jste vy, tam je můj domov – můj jediný domov."

Pokračovala jsem rychle, že by mě ani on sotva dohonil, kdyby chtěl. Malá Adèle byla radostí sotva k udržení, když mě uviděla. Paní Fairfaxová mě přijala se svou obvyklou prostou přívětivostí. Léa se usmála a dokonce Sophie mi s potěšením popřála „*bon soir*". Bylo to velmi příjemné; není štěstí jako to, že vás mají rádi bližní a cítíte, že vaše přítomnost zvyšuje jejich pohodlí.

Toho večera jsem před budoucností pevně zavřela oči: zacpala jsem si uši proti hlasu, který mě pořád varoval před blízkým rozloučením a nadcházejícím zármutkem. Když dopila čaj a paní Fairfaxová vzala do rukou pletení, posadila jsem se na nízkou stoličku vedle ní a Adèle, klečíc na koberci, se ke mně těsně přitulila, a vzájemná náklonnost nás jako by obemkla kruhem zlatého klidu – tiše jsem se v duchu modlila, abychom nebyly rozdělené daleko ani brzy; a když jsme tak seděly a pan Rochester, nehlášen, vstoupil, podíval se na nás a zřejmě měl potěšení z pohledu na tak přátelský hlouček – když řekl, že stará dáma je teď jistě v pořádku, když dostala svou adoptivní dceru zpátky, a dodal, že vidí, jak je Adèle „*prête à croquer sa petite maman Anglaise*" –, odvážila jsem se napolo doufat, že nás, i po své svatbě, nějak udrží

pohromadě pod záštitou své ochrany a že nás od slunečního svitu své přítomnosti úplně nevyžene.

Čtrnáct dní nejistého klidu následovalo po mém návratu na Thornfield Hall. O pánově svatbě se nemluvilo a žádné přípravy k takové události jsem neviděla. Skoro každý den jsem se ptala paní Fairfaxové, zda už slyšela něco rozhodnutého: její odpověď byla vždy záporná. Jednou řekla, že se dokonce zeptala pana Rochestera, kdy přivede nevěstu domů; ten jí však odpověděl jen žertem a jedním ze svých podivných pohledů, a nevěděla, co si o něm myslet.

Jedna věc mě obzvlášť překvapovala: žádné cesty tam a zpátky, žádné návštěvy Ingram Parku; bylo to sice dvacet mil daleko, na hranici jiného hrabství; ale co je to za vzdálenost pro vroucího milence? Pro tak zběhlého a neúnavného jezdce, jako byl pan Rochester, to byla sotva jedna ranní vyjížďka. Začala jsem si pěstovat naděje, k jakým jsem neměla právo: že k sňatku nedojde; že se pověst zmýlila; že si to jedna nebo druhá strana rozmyslela. Pozorovávala jsem pánovu tvář, abych viděla, je-li smutná nebo prudká; ale nedokázala jsem si vzpomenout na dobu, kdy by byla takhle vytrvale jasná a bez mraků, bez zlých citů. Pokud ve chvílích, které jsem já a má žákyně s ním trávily, mně bylo smutno a klesala jsem do nevyhnutelné sklíčenosti, byl dokonce veselý. Nikdy mě tak často nevolal k sobě; nikdy ke mně nebyl, když u něj, laskavější – a žel! nikdy jsem ho tak nemilovala.

Kapitola 23.

Nad Anglií zářily nádherné dny kolem letního slunovratu: nebe tak čisté, slunce tak zářivé, že se takové v dlouhém sledu zřídkakdy snášejí nad naší zemí obklopenou vlnami. Jako by stádo italských dnů přitáhlo z jihu – jak hejno nádherných stěhovavých ptáků – a složilo se k odpočinku na útesech Albionu. Seno bylo svezeno; pole kolem Thornfieldu zelenala a byla posečená; cesty byly bílé a vyprahlé; stromy stály v temné zralosti; živé ploty i les, hustě olistěné a sytě zabarvené, pěkně se vyjímaly proti slunečním barvám vyholených luk mezi nimi.

Předvečer svatojánský šla Adèle, znavená ranním sbíráním lesních jahod v cestě do Hay, s pozdním sluncem spát. Hleděla jsem, jak usíná, a když jsem ji opustila, zamířila jsem do zahrady.

Byla to teď nejsladší hodina z celých čtyřiadvaceti: „Den své vroucí ohně vyplýtval," a chladná rosa padala na dýchající pláň i na vypálený vrchol. Tam, kde slunce zapadlo v prosté slávě – čisté, bez okázalosti mraků – rozestřela se slavnostní nach, planoucí v jednom bodě na jednom vrcholu kopce světlem rudého drahokamu a výhně a šířila se vysoko a daleko, měkce a stále měkčeji, přes půl nebe. Východ měl své vlastní kouzlo jemné hluboké modři a svou skromnou drahokamovou ozdobu, vycházející osamělou hvězdu: brzy se bude moci chlubit měsícem, ten však dosud zůstával pod obzorem.

Chvíli jsem se procházela po dláždění; ale jemná, dobře známá vůně – vůně doutníku – se vkradla z jakéhosi okna; viděla jsem, že okno knihovny je pootevřené na dlaň; věděla jsem, že odtud mě lze pozorovat; odešla jsem tedy stranou do sadu. Nikde v zahradě nebylo

zákoutí chráněnější a víc podobné ráji; byl plný stromů a kvetl květinami: vysoká zeď jej na jedné straně oddělovala od dvora, na druhé jej clonila buková alej od trávníku. Dole bylo zapuštěné oplocení; jediná přepážka mezi ním a opuštěnými poli: cesta, lemovaná vavříny a končící u obrovského jírovce koňského, obklopeného u paty lavičkou, se k té přepážce vinula. Zde se dalo bloudit nespatřena. Zatímco padala taková medová rosa, vládlo takové ticho a shromažďovalo se takové šero, cítila jsem, jako bych v tom stínu mohla přebývat navěky; ale když jsem procházela záhony květin a ovoce v horní části sadu, lákaná tam světlem, které tam právě vzcházející měsíc vrhal na tu otevřenější část, krok se mi zastavil – ne zvukem, ne pohledem, ale znovu varovnou vůní.

Šípková růže a boží dřevec, jasmín, hvozdík i růže už dávno obětovaly svou večerní vonnou oběť: tato nová vůně nepochází ani z keře, ani z květu; je to – znám ji dobře – je to doutník pana Rochestera. Rozhlédnu se a naslouchám. Vidím stromy obtěžkané dozrávajícím ovocem. Slyším slavíka, jak brouká v lese půl míle odtud; žádnou pohybující se postavu nevidím, žádný přicházející krok neslyším; ale ta vůně sílí: musím prchnout. Mířím ke dvířkům vedoucím do křovin a vidím, jak pan Rochester přichází. Uskočím stranou do výklenku v břečťanu; dlouho tu nezůstane: brzy se vrátí tam, odkud přišel, a budu-li tiše sedět, nikdy mě neuvidí.

Ale ne – večer je mu příjemný stejně jako mně a tahle starobylá zahrada jej láká stejně; a on si procházkou pokračuje, zdvihá teď větve angreštu, aby se podíval na ovoce, veliké jak švestky, kterým jsou obsypané; teď bere ze zdi zralou třešeň; teď se sklání k chomáči květin, buď aby vdechl jejich vůni, nebo aby obdivoval krůpěje rosy na jejich okvětí. Kolem mě hučí veliký noční motýl; usedá na rostlinu panu Rochesterovi u nohy: on jej spatří a sklání se, aby si jej prohlédl.

„Teď je ke mně otočený zády," pomyslela jsem si, „a je taky zaneprázdněný; snad, půjdu-li tiše, se mi podaří proklouznout

nepozorovaně.“

Šla jsem po pruhu trávníku, aby mě nezradilo křupání oblázkového štěrku: stál mezi záhony, metr nebo dva od místa, kudy jsem musela projít; motýl ho zřejmě zaměstnával. „Projdu si moc hezky,“ myslela jsem si. Jak jsem překračovala jeho stín, vržený dlouho přes zahradu měsícem – jenž ještě nestoupl vysoko –, řekl tiše, aniž se obrátil:

„Jano, pojď se podívat na tohohle brouka.“

Nevydala jsem žádný hluk: oči v zádech neměl – mohl snad jeho stín cítit? Nejdřív jsem se lekla a pak jsem k němu přistoupila.

„Podívej se mu na křídla,“ řekl, „připomíná mi spíš nějakého západoindického brouka; v Anglii se tak velký a tak pestrý noční tulák vídá málokdy; tamhle – už letí.“

Můra se vzdálila. Já jsem se také rozpačitě chystala vzdálit; pan Rochester mě však následoval, a když jsme došli ke dvířkům, řekl:

„Vrať se: v tak krásnou noc je hřích sedět v domě; a jistě si nikdo nebude přát jít do postele, zatímco se takhle západ slunce setkává s východem měsíce.“

Je jednou z mých vad, že ačkoliv můj jazyk je někdy pohotový v odpovědi, bývají chvíle, kdy mě žalostně opouští ve vymýšlení výmluvy; a ten výpadek vždycky přijde v nějaké krizi, kdy by snadné slovo nebo věrohodná záminka obzvlášť pomohly z bolestných rozpaků. Nerada jsem v tuhle hodinu sama s panem Rochesterem procházela stinným sadem; ale nenašla jsem důvod, který bych uvedla, abych ho opustila. Následovala jsem ho vlažným krokem a v myslích pilně hledala způsob, jak se vyvléct; on sám však vypadal tak klidně a také tak vážně, že jsem se zastyděla, že vůbec cítím nějaký zmatek: zlo – pokud nějaké existovalo nebo hrozilo – spočívalo jen ve mně; jeho mysl byla nic netušící a tichá.

„Jano,“ začal znovu, když jsme vešli na vavřínovou cestu a pomalu směřovali k zapuštěnému oplocení a jírovci, „Thornfield je v létě příjemné místo, viď?“

„Ano, pane."

„Nějak ses k tomu domu musela připoutat – ty, co máš oko pro přírodní krásy a notný díl orgánu Přilnavosti?"

„Vskutku se k němu cítím vázána."

„A i když nechápu, jak to je, pozoruji, že sis vydobyla stupeň úcty i k té potřeštěné malé Adèle, i k prosté dámě Fairfaxové?"

„Ano, pane; obě mám – každou po svém – ráda."

„A litovala bys, kdyby ses s nimi musela rozloučit?"

„Ano."

„Škoda!" řekl, vzdychl a zarazil se. „Takový je vždycky běh věcí v tomhle životě," pokračoval zakrátko: „sotva se usadíš v příjemném místě odpočinku, už ti hlas volá, abys vstala a šla dál, protože hodina odpočinku vypršela."

„Musím jít dál, pane?" zeptala jsem se. „Musím opustit Thornfield?"

„Myslím, že musíš, Jano. Je mi to líto, Janet, ale myslím, že opravdu musíš."

Byla to rána: ale nedala jsem se jí srazit.

„Dobrá, pane; budu připravena, až přijde rozkaz k pochodu."

„Je tu teď – musím ti ho dát ještě dnes v noci."

„Tedy *se* budete ženit, pane?"

„Přes-ně – doslo-va: s obvyklou bystrostí jsi uhodila hřebík na hlavičku."

„Brzy, pane?"

„Velmi brzy, moje – totiž slečno Eyrová: a pamatuješ si, Jano, že jsem já, nebo pověst, poprvé jasně naznačil, že mám v úmyslu vložit svou starou mládeneckou šíji do té posvátné smyčky, vstoupit do svatého stavu manželského – vzít si zkrátka slečnu Ingramovou k ňadrům (což je obsáhlé náručí; ale to teď není podstatné – takové skvělé věci, jakou je má krásná Blanche, nikdy není dost): nu – poslouchej mě, Jano! Neotáčíš zase hlavu, abys se dívala po dalších můrách, viď? To byla jen slunéčka sedmitečná, dítě, „letí domů". Chci ti připome-

nout, že jsi to byla ty sama, kdo mi, s onou diskrétností, kterou si na tobě vážím – s onou prozíravostí, moudrostí a pokorou, které sluší tvému zodpovědnému a závislému postavení –, nejprve řekla, že v případě, že si vezmu slečnu Ingramovou, bylo by lépe, abys ty i malá Adèle neprodleně odklusaly. Přejdu stín pochyby, který toto doporučení vrhá na povahu mé milované; opravdu, Janet, až budeš daleko, pokusím se na to zapomenout: budu si všímat jen jeho moudrosti; a ta je taková, že jsem ji učinil pravidlem svého jednání. Adèle musí jít do školy; a ty, slečno Eyrová, si musíš najít nové místo."

„Ano, pane, hned si dám do novin inzerát; a mezitím, předpokládám –" chtěla jsem říct: „předpokládám, že tu mohu zůstat, dokud si nenajdu jiné útočiště"; ale zarazila jsem se, cítíc, že by nebylo dobré pouštět se do dlouhé věty: hlas jsem už neměla docela pod kontrolou.

„Asi za měsíc doufám, že budu ženichem," pokračoval pan Rochester; „a prozatím pro tebe sám najdu místo a útulek."

„Děkuji vám, pane; je mi líto, že vám působím –"

„Není třeba se omlouvat! Mám za to, že když si závislá osoba plní povinnosti tak dobře jako ty, má jaksi nárok, aby jí zaměstnavatel prokázal každou drobnou pomoc, která se mu hodí; já už jsem ostatně prostřednictvím své budoucí tchyně slyšel o jednom místě, které, myslím, bude pasovat: jde o to převzít vzdělání pěti dcer paní Dionysius O'Gallové z Bitternutt Lodge v Connaughtu v Irsku. Irsko se ti bude líbit, myslím: říká se, že tam jsou tak vřelí lidé."

„Je to daleko, pane."

„Nevadí – dívka tvého rozumu nebude mít proti plavbě ani proti vzdálenosti námitky."

„Proti plavbě ne; ale ta vzdálenost: a pak je moře překážkou –"

„Překážkou od čeho, Jano?"

„Od Anglie a od Thornfieldu: a –"

„Nu?"

„Od *vás*, pane."

Řekla jsem to skoro bezděčně, a stejně málo z vlastního svolení mi vytryskly slzy. Neplakala jsem však tak, aby to bylo slyšet; vyhýbala jsem se vzlykům. Pomyšlení na paní O'Gallovou a Bitternutt Lodge mi zalehlo chladem na srdce; a chladněji myšlenka na všechnu tu solnou vodu a pěnu, které měly, jak se zdálo, vrazit mezi mě a pána, po jehož boku jsem teď šla; a nejchladněji vzpomínka na širší oceán – bohatství, kastu, zvyklosti – který se stavěl mezi mě a to, co jsem přirozeně a nevyhnutelně milovala.

„Je to daleko," řekla jsem znovu.

„Je, pravda; a až dojedeš do Bitternutt Lodge, Connaught, v Irsku, nikdy tě, Jano, už neuvidím: to je morálně jisté. Já do Irska nejezdím, pro tu zemi nemám velkou slabost. Byli jsme dobří přátelé, Jano; viď?"

„Ano, pane."

„A když jsou přátelé v předvečer odloučení, rádi tu malou chvíli, která jim zbývá, stráví blízko sebe. Pojď! Promluvíme si o té cestě a o rozchodu v klidu, nějakou tu půlhodinu, zatímco hvězdy vstupují do své zářivé životní pouti tam na nebi: tady je jírovec: tady je lavička u jeho starých kořenů. Pojď, sedněme si tam dnes v klidu, i kdybychom nikdy víc neměli být souzeni spolu usednout." Posadil mě i sebe.

„Je to daleko do Irska, Janet, a je mi líto posílat svou malou přítelkyni na tak únavné cesty; ale neumím-li lépe, co se dá dělat? Jsi mi, Jano, nějak příbuzná, myslíš?"

Nedokázala jsem se už odvážit odpovědi: srdce mi stálo.

„Protože," řekl, „mám občas vůči tobě podivný pocit – zvláště když jsi blízko mě, jako teď: je to, jako bych měl někde pod levým žebrem motouz, pevně a nerozmotatelně svázaný s podobným motouzem na odpovídajícím místě tvého drobného těla. A kdyby mezi nás přišel ten bouřlivý Kanál a dvě stě mil nebo tak nějaké souše, obávám se, že by ten motouz spojení praskl; a pak mám nervózní tušení, že bych začal krvácet vnitřně. Pokud jde o tebe – ty bys na mě zapomněla."

„To bych *nikdy* neudělala, pane: vy víte –" dál jsem nemohla.

„Jano, slyšíš toho slavíka zpívat v lese? Poslechni!"

Při poslouchání jsem se křečovitě rozvzlykla; nemohla jsem už to, co jsem snášela, dál potlačit; musela jsem povolit a od hlavy k patě jsem se otřásala ostrou úzkostí. Když jsem promluvila, vyjádřila jsem jen prudké přání, abych se nikdy nenarodila nebo abych nikdy na Thornfield nepřišla.

„Protože ti je líto odejít?"

Vehemence citu, rozbouřeného ve mně zármutkem a láskou, se dožadovala vlády, zápasila o plné panství a hlásila se o právo převládnout, přemoci, žít, povstat a konečně vládnout: ano – i promluvit.

„Je mi líto opustit Thornfield: miluju Thornfield: miluju jej, protože jsem v něm žila plný a šťastný život – aspoň chvílemi. Nebyla jsem pošlapaná. Nebyla jsem zkamenělá. Nebyla jsem pohřbena s podřadnými myslemi a odříznuta od každého pohledu na obcování s tím, co je jasné, čilé a vznešené. Mluvila jsem, tváří v tvář, s tím, co ctím, s tím, v čem mám zalíbení – s původní, silnou, rozšířenou myslí. Poznala jsem *vás*, pane Rochestere; a cítím hrůzu a muka při pomyšlení, že musím být od vás navždy odtržena. Vidím nutnost odjezdu; a je to, jako bych viděla nutnost smrti."

„Kde vidíš tu nutnost?" zeptal se náhle.

„Kde? Vy, pane, jste mi ji postavil před oči."

„V jaké podobě?"

„V podobě slečny Ingramové; vznešené a krásné ženy – vaší nevěsty."

„Mé nevěsty! Jaké nevěsty? Já žádnou nevěstu nemám!"

„Ale budete mít."

„Ano – budu! Budu!" Zaskřípal zuby.

„Tedy musím odejít: – sám jste to řekl."

„Ne: musíš zůstat! Přísahám – a ta přísaha bude dodržena."

„Říkám vám, že musím odejít!" vzkřikla jsem, probuzená k čemusi jako vášeň. „Myslíte si, že mohu zůstat a stát se pro vás ničím? Myslíte

si, že jsem automat? Stroj bez citů? A že snesu, aby mi byl můj kus chleba vyrván od úst a má kapka živé vody vylita z poháru? Myslíte si, protože jsem chudá, bezvýznamná, nehezká a drobná, že nemám duši a nemám srdce? Mýlíte se! Mám stejně tolik duše jako vy – a plně stejně tolik srdce! A kdyby mě byl Bůh obdařil nějakou krásou a velikým jměním, byla bych vám odchod ode mě ztížila tak, jak je teď těžké mně odejít od vás. Nemluvím k vám teď přes nějakou formu obyčeje, konvence, dokonce ani ne přes smrtelné tělo: je to můj duch, který oslovuje vašeho ducha; zrovna jako bychom oba prošli hrobem a stáli u Božích nohou, rovni – jak jsme!"

„Jako jsme!" opakoval pan Rochester – „tak," dodal a sevřel mě v pažích, přitiskl k hrudi, přitiskl rty ke mým rtům: „tak, Jano!"

„Ano, tak, pane," odvětila jsem: „a přece ne tak; neboť jste ženatý muž – nebo stejně dobře jako ženatý, a svázán s někým vám podřízeným – s někým, s kým nemáte žádné souznění – s někým, o kom nevěřím, že ho opravdu milujete; viděla jsem a slyšela jsem vás, jak se jí posmíváte. Takovým sňatkem bych pohrdla: tedy jsem nad vámi – pusťte mě!"

„Kam, Jano? Do Irska?"

„Ano – do Irska. Řekla jsem, co jsem si myslela, a mohu ted kamkoli."

„Jano, buď klidná; nezápas tak, jako divoký, zběsilý pták, co si zoufale rve své peří."

„Nejsem pták; žádná síť mě nelapí: jsem svobodný lidský tvor s nezávislou vůlí, kterou teď uplatňuji k tomu, abych vás opustila."

Dalším úsilím jsem se vymanila a stála před ním vzpřímená.

„A tvá vůle rozhodne o tvém osudu," řekl: „nabízím ti svou ruku, své srdce a podíl na všem svém majetku."

„Hrajete frašku, které se jen směji."

„Prosím tě, projdi životem po mém boku – buď mým druhým já a mým nejlepším pozemským společníkem."

„Pro ten úděl jste si už vybral a musíte u své volby zůstat."

„Jano, buď chvíli klidná: jsi přespříliš rozrušená: budu klidný i já."

Vavřínovou cestou prošel závan větru a zachvěl větvemi jírovce: zabloudil pryč – pryč – do neurčité dálky – zemřel. Slavíkův zpěv byl pak jediným hlasem oné hodiny: při poslechu jsem se znovu rozplakala. Pan Rochester seděl tiše a díval se na mě jemně a vážně. Nějaká doba uplynula, než promluvil; nakonec řekl:

„Pojď ke mně, Jano, a vysvětleme si a porozumějme si."

„Nikdy už k vám nepůjdu: jsem teď odtržena a nemohu se vrátit."

„Ale Jano, povolávám tě jako svou ženu: jen tebe si hodlám vzít."

Mlčela jsem: myslela jsem, že se mi vysmívá.

„Pojď, Jano – pojď sem."

„Vaše nevěsta mezi námi stojí."

Vstal a jedním krokem se u mě octl.

„Má nevěsta je zde," řekl, znovu mě k sobě přitahuje, „protože má rovná je zde, a má podoba. Jano, vdáš se za mě?"

Stále jsem neodpovídala, stále jsem se mu vymykala z objetí: byla jsem stále nedůvěřivá.

„Pochybuješ o mně, Jano?"

„Úplně."

„Nevěříš mi?"

„Ani co by se za nehet vešlo."

„Jsem ve tvých očích lhář?" zeptal se vášnivě. „Malá skeptičko, *budeš* přesvědčena. Jakou lásku chovám ke slečně Ingramové? Žádnou: a to víš. Jakou lásku chová ona ke mně? Žádnou: jak jsem si dal práci prokázat: nechal jsem se k ní donést pověst, že můj majetek není ani třetina toho, za co se myslí, a pak jsem se jí ukázal, abych viděl výsledek; byl to chlad z její strany i ze strany její matky. Nemohl bych – nedokázal bych – si vzít slečnu Ingramovou. Tebe – tebe, podivná, skoro nepozemská věcičko! – miluji jako své vlastní tělo. Tebe – chudou

a bezvýznamnou, drobnou a nehezkou, jaká jsi – prosím, přijmi mě za manžela."

„Co, mě!" vyhrkla jsem, počínaje v jeho opravdovosti – a zvláště v jeho nezdvořilosti – věřit v jeho upřímnost: „mě, která nemá na světě přítele kromě vás – jste-li mi přítelem: ani šilink kromě toho, co jste mi dal?"

„Tebe, Jano, tebe musím mít za svou – zcela svou. Budeš má? Řekni ano, rychle."

„Pane Rochestere, dejte, ať se vám podívám do tváře: obraťte se do měsíčního světla."

„Proč?"

„Protože vám chci číst v tváři – obraťte se!"

„Tady: shledáš, že je sotva srozumitelnější než zmačkaná, poškrábaná stránka. Jen čti: ale pospěš si, protože trpím."

Tvář měl velmi rozrušenou a velmi zarudlou a rysy se v ní silně pohybovaly, v očích podivné záblesky.

„Ach, Jano, mučíš mě!" zvolal. „Tím hledajícím a přitom věrným a velkorysým pohledem mě mučíš!"

„Jak bych to mohla? Jste-li opravdový a je-li vaše nabídka skutečná, mé city k vám mohou být jen vděčnost a oddanost – ty mučit nemohou."

„Vděčnost!" vyhrkl; a divoce dodal: „Jano, přijmi mě rychle. Řekni: Edwarde – dej mi mé jméno – Edwarde – vdám se za tebe."

„Je to doopravdy? Opravdu mě milujete? Opravdu si přejete, abych byla vaší ženou?"

„Ano; a je-li nutná přísaha, abys byla přesvědčena, přísahám to."

„Potom, pane, se za vás vdám."

„Edwarde – má malá ženo!"

„Drahý Edwarde!"

„Pojď ke mně – přijď ke mně zcela," řekl; a dodal, nejhlubším tónem, mluvě mi do ucha, zatímco jeho líc spočívala na mé: „Udělej mě

šťastným – já udělám tebe."

„Bůh mi odpusť!" dodal zakrátko; „a člověče, nestav se mi do cesty: mám ji a podržím ji."

„Nikdo se nemíchá, pane. Nemám příbuzné, kteří by zasahovali."

„Ne – a to je na tom nejlepší," řekl. A kdybych ho milovala méně, byla bych jeho tón a vzezření triumfu pokládala za divoké; ale sedíc u něj, vytržena z noční můry rozloučení – povolána k ráji spojení – myslela jsem jen na blaženost, kterou jsem dostala pít tak hojným proudem. Znovu a znovu říkal: „Jsi šťastná, Jano?" A znovu a znovu jsem odpovídala: „Ano." Potom zamumlal: „Odčiní to – odčiní to. Nenašel jsem ji bez přátel, chladnou a bez útěchy? Nebudu ji střežit, chránit a utěšovat? Není v mém srdci láska a v mých předsevzetích stálost? Odpyká to u Boží soudné stolice. Vím, že můj Tvůrce schvaluje, co dělám. O soud světa – umývám si od něj ruce. Pro mínění lidí – mu vzdoruji."

Co se však té noci stalo? Měsíc ještě nezašel, a přece jsme byli všichni ve stínu: sotva jsem svému pánovi, ač blízko, viděla do tváře. A co se stalo s jírovcem? Zkrucoval se a sténal; v laurové cestě hučel vítr a hnal se nad námi.

„Musíme dovnitř," řekl pan Rochester: „počasí se mění. Mohl bych s tebou sedět až do rána, Jano."

„Já taky s vámi," pomyslela jsem si. Snad bych to byla řekla; ale z mraku, do kterého jsem se dívala, vyšlehla sinavá, prudká jiskra; následovalo prasknutí, třesk a hustý rachotivý úder; a já jsem myslela jen na to, abych si oslněné oči skryla do ramene pana Rochestera.

Déšť se spustil. Hnal mě cestou, parkem a do domu; ale než jsme stihli přejít práh, byli jsme docela mokří. V hale mi sundával šál a vyklepával vodu z mých rozpuštěných vlasů, když ze svého pokoje vyšla paní Fairfaxová. Nejprve jsem si jí nevšimla, a pan Rochester také ne. Lampa byla rozsvícená. Hodiny byly na úderu dvanácté.

„Pospěš si a sundej mokré věci," řekl; „a než půjdeš, dobrou noc – dobrou noc, má drahá!"

Políbil mě opakovaně. Když jsem po vyklouznutí z jeho náručí vzhlédla, stála tam vdova, bledá, vážná, ohromená. Jen jsem se na ni usmála a vyběhla nahoru. „Vysvětlení bude příště," pomyslela jsem si. Přece však, když jsem došla do svého pokoje, bodlo mě pomyšlení, že si i jen přechodně nesprávně vyložila, co viděla. Ale radost brzy smyla všechny ostatní pocity; a jakkoli hlasitě vítr vál, blízko a hluboko hřměl hrom, prudce a často se blýskalo, jak se během dvouhodinové bouře lily vodopády deště, nepocítila jsem strach a jen málo bázně. Pan Rochester přišel třikrát k mým dveřím, aby se zeptal, zda jsem v bezpečí a klidu: a to byla útěcha, to byla síla pro cokoli.

Než jsem ráno vstala z lůžka, vběhla ke mně malá Adèle, aby mi oznámila, že velký jírovec na konci sadu byl v noci zasažen bleskem a půl jeho stromu je odštípnuto.

Kapitola 24.

Když jsem vstala a oblékla se, přemítala jsem o tom, co se stalo, a ptala jsem se, jestli to nebyl sen. Nemohla jsem si být skutečností jistá, dokud jsem pana Rochestera znovu neuviděla a neslyšela ho obnovit svá slova lásky a slibu.

Při česání jsem se podívala v zrcadle do své tváře a cítila, že už není nijaká: byla v ní naděje a v barvě život; a mé oči jako by hleděly na pramen naplnění a vypůjčovaly si záři z té lesklé čeřiny. Často jsem bývala neochotná vzhlédnout ke svému pánovi, protože jsem se bála, že ho můj pohled nepotěší; dnes jsem však věděla, že k němu smím zdvihnout tvář a nezchladit jeho náklonnost svým výrazem. Vzala jsem si ze zásuvky prosté, ale čisté a lehké letní šaty a oblékla si je: zdálo se mi, že nic mi dosud tak dobře neslušelo, protože jsem nic nenosila v tak blaženém rozpoložení.

Nepřekvapilo mě, když jsem seběhla do haly, že po noční bouři nastalo zářivé červnové ráno; ani že otevřenými skleněnými dveřmi se ke mně prodral čerstvý a voňavý vánek. Příroda musela být radostná, když jsem já byla tak šťastná. Po cestě přicházela žebračka s malým chlapcem – oba bledé a otrhané postavy; seběhla jsem a dala jsem jim všechny peníze, co jsem v peněžence měla – asi tři nebo čtyři šilinky: dobří nebo špatní, museli mít podíl na mém jásotu. Vrány krákaly a veselejší ptáci zpívali; ale nic nebylo tak veselé a tak zpěvné jako mé radostí jásající srdce.

Paní Fairfaxová mě překvapila: dívala se z okna se smutnou tváří a vážně řekla: „Slečno Eyrová, přijdete ke snídani?" Během jídla byla

tichá a chladná: ale nemohla jsem ji teď z omylu vyvést. Musela jsem počkat, až jí můj pán podá vysvětlení; a tak musela i ona. Snědla jsem, co jsem dokázala, a pak jsem spěchala nahoru. Potkala jsem Adèle, jak vychází z učebny.

„Kam jdeš? Je čas na hodinu."

„Pan Rochester mě poslal do dětského pokoje."

„Kde je?"

„Tamhle," ukázala na komnatu, kterou právě opustila; vešla jsem a tam stál.

„Pojď a popřej mi dobré ráno," řekl. Ráda jsem přistoupila; a nebylo to teď jen chladné slovo, ba ani stisk ruky, který jsem dostala, nýbrž objetí a polibek. Zdálo se to přirozené: zdálo se radostné, že mě tolik miluje a tak laská.

„Jano, vypadáš rozkvetlá a usměvavá a hezká," řekl: „opravdu dnes ráno hezká. To je můj bledý malý skřítek? Je to moje hořčičné semínko? Tahle malá slunečná holčička s dolíčkem na tváři a růžovými rty; se saténově hladkými oříškovými vlasy a zářivýma oříškovýma očima?" (Měla jsem zelené oči, čtenáři; ale musíte tu chybu prominout: pro něj byly, předpokládám, nově přebarvené.)

„Je to Jana Eyrová, pane."

„Brzy Jana Rochesterová," dodal: „za čtyři týdny, Janet; ani o den víc. Slyšíš to?"

Slyšela jsem, a nedokázala jsem to tak docela pochopit: zatočila se mi hlava. Pocit, který ve mně to oznámení vyvolalo, byl silnější, než se slučovalo s radostí – něco, co udeřilo a omráčilo: byl to, myslím, skoro strach.

„Ty jsi zrudla, a teď jsi bledá, Jano: čím to je?"

„Protože jste mi dal nové jméno – Jana Rochesterová; a zní to tak zvláštně."

„Ano, paní Rochesterová," řekl; „mladá paní Rochesterová – nevěsta Fairfaxe Rochestera."

„Nemůže to být, pane; nezní to pravděpodobně. Lidé v tomto světě úplné štěstí nikdy nemají. Nenarodila jsem se k jinému osudu než zbytek svého druhu: představit si, že by mě potkal takový úděl, je pohádka – denní sen."

„Který mohu a chci uskutečnit. Začnu dnes. Dnes ráno jsem napsal svému bankéři v Londýně, aby mi poslal jisté klenoty, které u sebe uschovává – rodinné dědictví pro dámy Thornfieldu. Za den dva doufám, že ti je nasypu do klína: každou výsadu, každou pozornost dostaneš, které bych dopřál dceři lorda, kdybych si ji bral."

„Ach, pane! – nikdy nezasypávejte deštěm klenotů! Nerada o nich slyším mluvit. Klenoty pro Janu Eyrovou zní nepřirozeně a divně: raději bych žádné neměla."

„Sám ti nasadím diamantový řetěz kolem krku a čelenku na čelo – a bude ti slušet: neboť příroda tomuto čelu, Jano, aspoň vtiskla pečeť šlechetnosti; na tahle útlá zápěstí ti připnu náramky a tyto vílí prsty obložím prsteny."

„Ne, ne, pane! Pomyslete na jiné věci a mluvte o jiných věcech, a jiným způsobem. Neoslovujte mě, jako bych byla kráska; jsem vaše prostá, kvakersky oděná guvernantka."

„Jsi kráska v mých očích, a kráska zrovna podle touhy mého srdce – jemná a vzdušná."

„Mrňavá a bezvýznamná, chcete říct. Sníte, pane – anebo si tropíte posměch. Proboha, nebuďte ironický!"

„Já svět donutím, aby tě také uznal za krásku," pokračoval, zatímco jsem opravdu začínala být rozrušená tónem, který přijal: cítila jsem totiž, že se buď klame sám, nebo se snaží klamat mě. „Oblečeme mou Janu do atlasu a krajek a bude mít růže ve vlasech; a hlavu, kterou nejvíc miluji, přikryji neocenitelným závojem."

„A pak mě nepoznáte, pane; a nebudu už vaší Janou Eyrovou, nýbrž opicí v kabátci harlekýna – sojkou v cizím peří. Raději bych viděla, jak jste, pane Rochestere, nastrojen v divadelních prýmcích, než sebe

v hávu dvorní dámy; a nenazývám vás krásným, pane, i když vás miluji co nejvroucněji: příliš vroucně, než abych vám lichotila. Nelichoťte mi."

Pokračoval však ve svém tématu, bez ohledu na mé námitky. „Ještě dnes tě povezu kočárem do Millcote a musíš si vybrat několik šatů. Řekl jsem ti, že se vezmeme za čtyři týdny. Svatba bude tichá, v kostele támhle dole; a potom tě hned odvezu do města. Po krátkém pobytu tam odvezu svůj poklad do krajů blíž slunci: do francouzských vinic a do italských plání; a uvidíš, co je slavné v starých příbězích a v moderních záznamech: zakusíš i života velkoměst a naučíš se vážit si sebe sama ve spravedlivém srovnání s ostatními."

„Budu cestovat? – a s vámi, pane?"

„Pobudeš v Paříži, Římě a Neapoli: ve Florencii, Benátkách a Vídni: všechnu půdu, kterou jsem obešel já, znovu zdoláš i ty: kamkoli jsem já udupl kopytem, tam vkročí i tvá sylfí noha. Před deseti lety jsem Evropou prolétl napůl šílený; s odporem, nenávistí a vztekem jako společníky: teď ji navštívím znovu, uzdraven a očištěn, s dokonalým andělem jako útěchou."

Nad tím, co řekl, jsem se zasmála. „Nejsem anděl," prohlásila jsem; „a nebudu jím, dokud nezemřu: budu sama sebou. Pane Rochestere, nesmíte ode mě ani čekat, ani vyžadovat nic nebeského – protože byste to nedostal, stejně jako to já nedostanu od vás, s čímž ovšem vůbec nepočítám."

„Co ode mě čekáš?"

„Chvilku snad budete takový, jaký jste teď – velmi krátkou chvilku; a pak zchladnete; a pak budete vrtkavý; a pak budete přísný, a já budu mít co dělat, abych se vám zalíbila: ale až si na mě zvyknete, budete mě možná mít zase rád – *mít rád*, říkám, ne *milovat*. Předpokládám, že vaše láska vyprchá za šest měsíců, nebo i dřív. Čítala jsem v knihách psaných muži, že se za nejzazší hranici manželova zápalu uvádí právě

tahle doba. Přece však, jako přítelkyně a společnice, doufám, že se svému drahému pánovi nestanu docela nepříjemnou."

„Nepříjemnou! A mít tě zase rád! Myslím, že tě budu mít rád, a zase a zase: a donutím tě přiznat, že tě nejen *mám rád*, ale *miluji* – opravdově, vroucně, stále."

„Nejste však vrtkavý, pane?"

„K ženám, které mě těší jen tváří, jsem docela ďábel, když zjistím, že nemají ani duši, ani srdce – když mi otevřou perspektivu plochosti, trivialit, snad i tuposti, hrubosti a špatné povahy: ale k jasnému oku a výmluvnému jazyku, k duši zrozené z ohně a k povaze, která se ohne, ale nezlomí – zároveň pružné a pevné, ovladatelné i stálé –, jsem navždy něžný a věrný."

„Měl jste někdy zkušenost s takovou povahou, pane? Miloval jste někdy takovou?"

„Miluji ji teď."

„Ale přede mnou: dosahuji-li opravdu v jakémkoli ohledu vašeho přísného měřítka?"

„Nikoho tobě podobného jsem nepotkal. Jano, těšíš mě a ovládáš mě – zdáš se poddávat, a mně se líbí ten pocit poddajnosti, který mi dáváš; a zatímco si navíjím měkký, hedvábný motouz kolem prstu, chvěje mi to po paži do srdce. Jsem ovlivněný – přemožený; a ten vliv je sladší, než umím vyjádřit; a to podrobení, které snáším, má v sobě kouzlo nad všechno vítězství, které bych mohl vyhrát. Proč se směješ, Jano? Co znamená to nevysvětlitelné, neskutečné zavlnění tvé tváře?"

„Myslela jsem, pane (omluvte tu myšlenku; byla bezděčná), myslela jsem na Herkula a Samsona s jejich kouzelnicemi –"

„Myslela, ty malá elfská –"

„Pst, pane! Nemluvíte teď příliš moudře; stejně jako ti pánové nejednali příliš moudře. Avšak kdyby bývali ženatí, jistě by svou přísností jakožto manželů dohnali svou měkkost jakožto nápadníků; a tak uděláte, obávám se, i vy. Zajímalo by mě, jak mi odpovíte za rok, kdy-

bych vás požádala o laskavost, která se vašemu pohodlí a potěšení nehodí poskytnout."

„Požádej mě o něco teď, Janet – o cokoli: toužím po tom, aby mě někdo prosil –"

„Jistěže poprosím, pane; prosbu mám připravenou."

„Mluv! Ale podíváš-li se nahoru a usměješ se s *tím* výrazem, přísahám povolení dřív, než budu vědět, k čemu – a to ze mě udělá hlupáka."

„Vůbec ne, pane; prosím jen o tohle: nesežeňte ty klenoty a nekorunujte mě růžemi: to byste mohl zrovna tak dát zlatou krajku kolem toho prostého kapesníku, který máte u sebe."

„Mohl bych zrovna tak „zlatit čisté zlato". Vím to: tvá prosba je tedy vyslyšena – prozatím. Odvolám rozkaz, který jsem poslal bankéři. Ale ještě jsi se o nic neprosila; prosila jsi, aby ti bylo něco odebráno: zkus to znovu."

„Dobrá tedy, pane; buďte tak laskav a uspokojte mou zvědavost, která je v jednom bodě hodně rozdrážděná."

Vypadal znepokojeně. „Co? Co?" řekl spěšně. „Zvědavost je nebezpečná žádost: dobře, že jsem si nedal závazek vyhovět každé prosbě –"

„Ale v povolení téhle, pane, nemůže být žádné nebezpečí."

„Vyslov ji, Jano: ale přál bych si, aby to místo pouhého dotazu, snad do nějakého tajemství, bylo přání týkající se poloviny mého majetku."

„Nu, králi Ahasvere! Co bych dělala s polovinou vašeho majetku? Myslíte, že jsem židovská lichvářka a hledám dobrou investici v půdě? Mnohem raději bych měla veškerou vaši důvěru. Nevyloučíte mě přece ze své důvěry, přijímáte-li mě do svého srdce?"

„Jsi vítána ke každé mé důvěře, která za to stojí, Jano; ale proboha, netuž po zbytečném břemenu! Netuž po jedu – nestávej se mi tu rovnou Evou!"

„Proč ne, pane? Právě jste mi říkal, jak moc se vám líbí být přemožen a jak příjemné je, když vás někdo přesvědčí nad odpor. Nemyslíte,

že bych měla toho přiznání využít a začít přemlouvat, prosit – ba i plakat a dělat trucy, bude-li třeba – kvůli pouhé zkoušce své moci?"

„Vyzývám tě k podobnému pokusu. Přestup, opováž se, a hra je u konce."

„Je, pane? Rychle se poddáváte. Jak přísně teď vypadáte! Obočí máte tlustá jako můj prst a čelo se vám podobá tomu, co jsem jednou v jakési velmi překvapivé poezii viděla označeno jako „modrohromový příkrov". *Tohle* bude ten váš manželský výraz, pane, předpokládám?"

„Jestli *tohle* bude *tvůj* manželský výraz, pak já, jako křesťan, brzy dám výpověď představě, že se spojím s pouhou vílou či salamandrem. Ale co jsi chtěla požádat, věcičko – ven s tím?"

„Teď jste míň než zdvořilý; a hrubost mám raději mnohem víc než pochlebování. Raději budu *věcička* než anděl. Tohle chci žádat: proč jste si dal takovou práci, abych uvěřila, že si chcete vzít slečnu Ingramovou?"

„Jen to? Chvála Bohu, že to není horší!" A rozmotal svá černá obočí; podíval se dolů, usmál se na mě a pohladil mi vlasy, jako by se těšil z toho, že vidí odvráceno nebezpečí. „Myslím, že se mohu přiznat," pokračoval, „i když tě trochu rozhořčím, Jano – a já jsem viděl, jaký ohnivý duch v tobě dokáže být, když se rozhořčíš. Zářila jsi v chladném měsíčním světle minulé noci, když ses vzbouřila osudu a dožadovala se svého postavení jako mé rovné. Janet, mimochodem, byla jsi to ty, kdo mi nabídku učinila."

„Samozřejmě že já. Ale k věci, prosím vás, pane – slečna Ingramová?"

„Nu, předstíral jsem dvoření slečně Ingramové, protože jsem chtěl, abys ses do mě zamilovala tak šíleně, jako jsem já do tebe; a věděl jsem, že žárlivost bude ten nejlepší spojenec, jakého v této věci mohu povolat."

„Výborně! Teď jste malý – ani o kousíček větší než špička mého malíčku. Jednat tímto způsobem byla hořící hanba a skandální nestoud-

nost. Nic jste si nedělal z citů slečny Ingramové, pane?"

„Její city jsou soustředěny v jednom – v pýše; a ta potřebuje pokořit. Žárlila jsi, Jano?"

„Nic si z toho nedělejte, pane Rochestere: pro vás není žádným způsobem zajímavé to vědět. Odpovězte mi upřímně ještě jednou. Nemyslíte, že slečna Ingramová bude vaší nepoctivou koketérií trpět? Nebude se cítit opuštěna a odvržena?"

„Nemožné! – když jsem ti řekl, jak ona, naopak, odvrhla mě: představa, že jsem na mizině, její plamen během okamžiku zchladila, nebo spíš zcela uhasila."

„Máte zvláštní, úskočnou mysl, pane Rochestere. Obávám se, že vaše zásady jsou v některých bodech výstřední."

„Mé zásady, Jano, nikdy nebyly vedené: snad se trochu zpokřivily nedostatkem péče."

„Ještě jednou vážně; smím se těšit z toho velkého dobra, které mi bylo dopřáno, aniž bych se obávala, že někdo jiný trpí tou hořkou bolestí, kterou jsem před chvílí cítila sama?"

„To smíš, mé dobré děvčátko: na světě není druhé bytosti, která by ke mně chovala tak čistou lásku jako ty – protože si do duše, Jano, kladu tu příjemnou mast, víru v tvou náklonnost."

Obrátila jsem rty k ruce, která spočívala na mém rameni. Milovala jsem ho velmi – víc, než jsem si troufala říci – víc, než co dokázala slova vyjádřit.

„Požádej ještě o něco," řekl zakrátko; „je mi radostí, když mě někdo prosí a já ustupuji."

Měla jsem opět připravenou prosbu. „Sdělte své úmysly paní Fairfaxové, pane: viděla mě včera v noci ve vstupní síni s vámi a byla otřesena. Dejte jí nějaké vysvětlení, než ji znovu uvidím. Bolí mě, že mě tak dobrá žena soudí nespravedlivě."

„Jdi do svého pokoje a nasaď si čepec," odpověděl. „Chci, abys mě dnes dopoledne doprovodila do Millcote; a zatímco se budeš chystat

na cestu, osvětlím staré paní to, co ji trápí. Myslela, Janet, že jsi dala svět za lásku a pokládala ho za dobře ztracený?"

„Myslím, že se jí zdálo, že jsem zapomněla na své postavení, i na vaše, pane."

„Postavení! Postavení! – tvé postavení je v mém srdci a na šíjích těch, kdo by tě urazili, nyní či kdy jindy. – Jdi."

Brzy jsem byla oblečená; a když jsem slyšela, že pan Rochester opouští salonek paní Fairfaxové, pospíšila jsem dolů. Stará dáma četla ranní biblický oddíl – lekci pro ten den; otevřená Bible ležela před ní a brýle na ní. Její zaměstnání, přerušené oznámením pana Rochestera, se zdálo teď zapomenuté: oči upřené na prázdnou protější stěnu vyjadřovaly úžas klidné mysli otřesené neobvyklou zprávou. Když mě spatřila, probrala se: snažila se o jakýsi úsměv a sestavila pár slov blahopřání; ale úsměv zhasl a věta byla opuštěna nedokončená. Odložila brýle, zavřela Bibli a odsunula židli od stolu.

„Jsem tak udivená," začala, „sotva vím, co vám říci, slečno Eyrová. Snad se mi to nezdálo, že? Někdy napůl usnu, když sedím sama, a představuji si věci, které se nikdy nestaly. Víckrát se mi ve zdřímnutí zdálo, že můj drahý manžel, který zemřel před patnácti lety, vešel a sedl si vedle mě; a že jsem ho dokonce slyšela, jak mě volá jménem, Alice, jak to kdysi dělával. Teď mi můžete říci, zda je skutečně pravda, že vás pan Rochester požádal o ruku? Nesmějte se mi. Ale opravdu jsem si myslela, že sem před pěti minutami vešel a řekl, že za měsíc budete jeho ženou."

„Totéž řekl i mně," odpověděla jsem.

„Řekl! A vy mu věříte? Přijala jste ho?"

„Ano."

Pohlédla na mě zmateně.

„Nikdy bych si to nebyla pomyslela. Je to hrdý muž: všichni Rochesterové byli hrdí: a jeho otec přinejmenším měl rád peníze. I on byl vždycky nazýván opatrným. On si vás míní vzít?"

„Tak mi říká."

Prohlédla si celou mou osobu: v jejích očích jsem četla, že na mně nenašly žádný dost mocný půvab, který by hádanku rozřešil.

„To je nad mé chápání!" pokračovala; „ale bezpochyby je to pravda, když to říkáte vy. Jak to dopadne, nedovedu říci: opravdu nevím. V takových případech je často na místě rovnost postavení a majetku; a mezi vámi dvěma je dvacet let rozdílu. Mohl by vám být skoro otcem."

„Ne, opravdu, paní Fairfaxová!" zvolala jsem podrážděně; „nijak se mému otci nepodobá! Nikdo, kdo by nás viděl spolu, by to ani na okamžik nepředpokládal. Pan Rochester vypadá tak mladě – a je tak mladý – jako někteří muži v pětadvaceti letech."

„Opravdu si vás bere z lásky?" zeptala se.

Zranila mě její chladnost a nedůvěra tak, že se mi do očí vedraly slzy.

„Je mi líto, že vás zarmucuji," pokračovala vdova; „ale jste tak mladá a lidí, zvláště mužů, znáte tak málo, že jsem vás chtěla upozornit. Je staré rčení, že „ne všechno, co se třpytí, je zlato"; a v tomto případě se obávám, že se ukáže něco jiného, než co očekáváte vy nebo já."

„Proč? – jsem nestvůra?" řekla jsem: „je nemožné, aby pan Rochester měl ke mně upřímnou náklonnost?"

„Ne: jste zcela v pořádku; a v poslední době jste se hodně zlepšila; a pan Rochester, troufám si říct, vás má rád. Vždycky jsem pozorovala, že jste byla jaksi jeho mazlíček. Byly chvíle, kdy jsem byla kvůli vám trochu znepokojena jeho zřejmou náklonností, a chtěla jsem vás varovat: ale neráda jsem jen naznačila i tu možnost nějakého špatna. Věděla jsem, že by taková představa šokovala, snad urazila; a vy jste byla tak diskrétní a tak skrznaskrz skromná a rozumná, že jsem doufala, že se spolehnete sama na sebe a ochráníte se. Nedovedu vám říct, co jsem včera v noci vytrpěla, když jsem vás hledala po celém domě a ne-

mohla jsem vás nikde najít, ani pána; a pak, o půlnoci, viděla vás přicházet s ním."

„Nu, to teď nechme stranou," přerušila jsem ji netrpělivě; „dost na tom, že všechno bylo v pořádku."

„Doufám, že nakonec všechno v pořádku bude," řekla; „ale věřte mi, nemůžete být dost opatrná. Snažte se držet pana Rochestera v odstupu: nedůvěřujte sobě stejně jako jemu. Pánové v jeho postavení si své guvernantky obvykle neberou."

Opravdu jsem začínala být podrážděna: naštěstí vběhla Adèle.

„Pusťte mě, – pusťte mě také do Millcote!" volala. „Pan Rochester nechce: a přece je v tom novém kočáře tolik místa. Poproste ho, aby mě pustil, *mademoiselle*."

„Poprosím, Adèle;" a pospíšila jsem s ní pryč, ráda, že mohu opustit svou zasmušilou domlouvatelku. Kočár byl připraven: právě ho stáčeli před dům a můj pán přecházel po dláždění, Pilot ho následoval sem a tam.

„Smí Adèle jet s námi, viďte, pane?"

„Řekla jsem jí, že ne. Žádná spratčata nechci! – chci jen tebe."

„Nechte ji přece jet, pane Rochestere, prosím vás: bude to lepší."

„Nebude: bude nám překážkou."

Byl rozhodný, pohledem i hlasem. Doléhal na mě chlad napomenutí paní Fairfaxové a vlhkost jejích pochybností: cosi nehmotného a nejistého se vkradlo do mých nadějí. Pozbyla jsem napůl pocitu, že nad ním mám moc. Chtěla jsem ho poslechnout mechanicky, bez dalšího odporu; ale když mi pomáhal do kočáru, pohlédl mi do tváře.

„Co se stalo?" zeptal se; „všechen jas je pryč. Opravdu chceš, aby malá jela? Bude ti vadit, když zůstane doma?"

„Mnohem raději bych viděla, aby jela, pane."

„Tak honem pro čepeček, a zpátky jako blesk!" zavolal na Adèlu.

Poslechla ho s největší rychlostí, jaké byla schopna.

„Konec konců, přerušení jednoho jediného dopoledne mnoho nezáváží," řekl, „když tě hned nato budu žádat – tvoje myšlenky, tvoji řeč, tvoji společnost – nadosmrti."

Adèle, sotva byla vyzdvižena do kočáru, mě začala líbat na znamení vděčnosti za mou přímluvu: hned ji však ušoupl do kouta na druhé straně od sebe. Nakoukla pak ke mně; tak přísný soused byl příliš omezující: jemu, v tom jeho rozmrzelém rozpoložení, se neodvažovala šeptem říci žádnou poznámku, ani se ho na nic zeptat.

„Nechte ji ke mně," prosila jsem; „bude vám snad překážet, pane: tady je dost místa."

Podal mi ji, jako by to bylo klínové psíče. „Já ji ještě pošlu do školy," řekl, ale teď už se usmíval.

Adèle to zaslechla a zeptala se, zda má jít do školy „*sans mademoiselle*?"

„Ano," odvětil, „naprosto *sans mademoiselle*; neboť mademoiselle odnesu na Měsíc a tam vyhledám jeskyni v jednom z těch bílých údolí mezi vrcholky sopek, a mademoiselle tam bude bydlet se mnou, a jen se mnou."

„Nebude mít co jíst: vyhladovíš ji," poznamenala Adèle.

„Budu jí sbírat manu ráno i večer: pláně a stráně na Měsíci jsou bílé manou, Adèlo."

„Bude se chtít zahřát: co udělá s ohněm?"

„Oheň prýští z měsíčních hor: až jí bude zima, vynesu ji na vrchol a položím na okraj kráteru."

„Ach, *qu'elle y sera mal – peu comfortable*! A její šaty, ty se obnosí: kde si vezme nové?"

Pan Rochester předstíral, že je v rozpacích. „Hm!" řekl. „Co bys udělala, Adèlo? Zalamuj si hlavičku, jak z toho ven. Co myslíš, hodil by se bílý nebo růžový obláček na šaty? A z duhy by se dal ustřihnout docela pěkný šátek."

„Je mnohem lépe tak, jak je," uzavřela Adèle po chvíli rozvahy; „ostatně by ji omrzelo žít na Měsíci s tebou samotným. Být mademoiselle, nikdy bych s tebou nejela."

„Souhlasila: dala slovo."

„Ale vždyť ji tam nedostaneš; na Měsíc nevede cesta: je to samý vzduch; a ty ani ona nedokážete létat."

„Adèlo, podívej se na to pole." Byli jsme teď za thornfieldskou branou a lehce ujížděli po hladké silnici k Millcote, kde bouřka dobře srazila prach a nízké živé ploty i vysoké stromy po obou stranách se zeleně leskly, osvěženy deštěm.

„Na tom poli, Adèlo, jsem se jednoho pozdního večera asi před čtrnácti dny procházel – večer onoho dne, kdy jsi mi pomáhala svážet seno na sadových lukách; a protože mě hrabání řádků unavilo, posadil jsem se, abych si odpočinul, na stupátko přes plot; a tam jsem vytáhl malou knížečku a tužku a začal psát o neštěstí, které mě dávno kdysi potkalo, a o přání, které jsem choval pro šťastné dny příští: psal jsem rychle, i když se světlo denní z listu vytrácelo, když tu něco vystoupilo po cestě a zastavilo se dva kroky ode mne. Pohlédl jsem na to. Bylo to maličké stvoření se závojem z pavučin na hlavě. Pokynul jsem mu, aby se přiblížilo; brzy stálo u mého kolene. Nikdy jsem k němu nepromluvil, a ono nikdy nepromluvilo ke mně slovy; ale četl jsem v jeho očích a ono v mých; a naše mlčenlivé rozmlouvání znělo takto –

Bylo to vílí dítě a přišlo prý z Elfí země; a jeho posláním bylo učinit mě šťastným: musím s ním odejít z obyčejného světa někam do samoty – třeba na Měsíc – a pokyvovalo přitom hlavičkou k jeho rohu, zvedajícímu se nad kopcem u Hay: vyprávělo mi o alabastrové jeskyni a stříbrném údolí, kde bychom mohli žít. Řekl jsem, že bych tam rád šel; ale upozornil jsem je, jako jsi ty upozornila mne, že nemám křídla k letu.

‚Ó,' vrátila mi víla, ‚na tom nezáleží! Zde je talisman, který odstraní všechny překážky;' a vztáhla ke mně krásný zlatý prstýnek. ‚Nasaď si

ho,' řekla, ‚na čtvrtý prst levé ruky, a já jsem tvá a ty jsi můj; a opustíme zemi a stvoříme si vlastní nebe tam nahoře.' Znovu pokynula k Měsíci. Prstýnek, Adèlo, mám v kapse u kalhot pod podobou soverejnu: ale brzy ho míním zase proměnit v prsten."

„Ale co s tím má společného mademoiselle? O vílu mi nejde: říkal jsi přece, že mademoiselle vezmeš na Měsíc?"

„Mademoiselle je víla," řekl, šeptem a tajuplně. Nato jsem jí řekla, ať si jeho škádlení nevšímá; a ona ze své strany projevila zásobu ryzí francouzské skepse: nazvala pana Rochestera „*un vrai menteur*" a ujistila ho, že si z jeho „*contes de fée*" nic nedělá a že „*du reste, il n'y avait pas de fées, et quand même il y en avait*": byla si jista, že se mu nikdy neukážou, nikdy mu nedají prsten a nenabídnou mu, že budou s ním bydlet na Měsíci.

Hodina strávená v Millcote mi připadala poněkud mučivá. Pan Rochester mě zatáhl do jistého hedvábného obchodu: tam mi bylo nařízeno vybrat si půl tuctu šatů. Nenáviděla jsem tu věc, prosila jsem, aby ji odložil: ne – musí se to projít hned. Důrazným šeptem vyjadřovanými prosbami jsem zredukovala těch šest na dva kusy: ty si však, přísahal, vybere sám. S úzkostí jsem sledovala, jak jeho zrak klouže po těch pestrých zásobách: ustrnul na bohatém hedvábí nejzářivějšího ametystového odstínu a na nádherném růžovém atlase. Řekla jsem mu novým šeptem, že mi může rovnou koupit šaty ze zlata a čepec ze stříbra: jeho výběr se nikdy neodvážím vzít na sebe. S nekonečnou námahou – byl totiž tvrdohlavý jako kámen – jsem ho přemluvila, aby je vyměnil za střízlivý černý atlas a perlově šedé hedvábí. „Pro tentokrát to může projít," řekl; „ale ještě mě dožije, kdy mě bude oslňovat jako záhon."

S úlevou jsem ho vyvedla z hedvábného obchodu a potom z klenotnictví: čím víc mi kupoval, tím víc mi hořely tváře pocitem rozmrzelosti a pokoření. Když jsme znovu nastoupili do kočáru a já se zhroutila nazpět, rozpálená a sešlá, vzpomněla jsem si na to, nač jsem ve spěchu

událostí, temných i jasných, úplně zapomněla – na strýčkův dopis, dopis Johna Eyra paní Reedové: na jeho úmysl přijmout mě za dceru a učinit mě svou dědičkou. „Opravdu by to byla úleva," pomyslela jsem si, „kdybych měla jakoukoli, byť nepatrnou nezávislost; nikdy nedokážu snášet, aby mě pan Rochester oblékal jako panenku, nebo abych seděla jako druhá Danaë s denním zlatým deštěm okolo. Napíšu na Madeiru, hned jak se vrátím domů, a oznámím strýci Johnovi, že se chystám provdat, a za koho: kdybych měla alespoň vyhlídku, že jednoho dne přinesu panu Rochesterovi přírůstek jmění, lépe bych snášela, že mě teď živí." A trochu uklidněna touto myšlenkou (již jsem téhož dne provedla), odvážila jsem se znovu setkat s pohledem svého pána a milence, který urputně pátral po mých očích, ačkoli jsem odvracela tvář i zrak. Usmál se; a připadalo mi, že jeho úsměv je takový, jakým by sultán ve chvíli blažené něhy obdařil otrokyni, kterou obohatil zlatem a drahými kameny: stiskla jsem jeho ruku, která se neustále pokoušela ulovit mou, vší silou a vrátila mu ji zrudlou vášnivým tlakem.

„Takhle se na mě dívat nemusíte," řekla jsem; „pakli ano, nebudu nosit nic jiného než své staré lowoodské šaty do konce kapitoly. Vdám se v těchto šeříkových pruhovaných šatech: z perlově šedého hedvábí si můžete ušít župan a z černého atlasu nekonečnou řadu vest."

Zasmál se; mnul si ruce. „Ach, to je rozkoš ji vidět a slyšet!" zvolal. „Je originální? Je pikantní? Nevyměnil bych tuhle jednu malou Angličanku za celý harém Velkého Turka, se všemi těmi gazelími očima a hurijskými tvary!"

Ta východní narážka mě zase štípla. „Ani o palec vám nenahradím harém," řekla jsem; „tak si mě za něj nepovažujte. Chcete-li něco v tom žánru, pane, pryč bez meškání na stambulské bazary a vyložte v rozsáhlých otrockých nákupech trochu té zbývající hotovosti, s níž si tady, zdá se, nevíte uspokojivě rady."

„A co budeš dělat ty, Janet, zatímco já budu smlouvat o tolik tun masa a takovou sbírku černých očí?"

„Budu se připravovat na cestu, abych vyrazila jako misionářka hlásat svobodu zotročeným – vašim harémovým chovankám mezi jinými. Nechám se tam vpustit a vyvolám vzpouru; a vy, trojocasý pašo, pane, se v mžiku ocitnete spoutaný v našich rukou: a já za jedno nedovolím přeřezat vaše pouta, dokud nepodepíšete chartu, nejliberálnější, jakou kdy despota udělil."

„Rád bych byl na tvou milost, Jano."

„Žádné milosti bych nedala, pane Rochestere, kdybyste o ni s takovým okem prosil. Dokud byste se takhle díval, byla bych si jista, že ať byste pod nátlakem vydal jakoukoli chartu, prvním vaším činem po propuštění by bylo porušit její podmínky."

„Ale jen pak, Jano, co chceš? Obávám se, že mě přinutíš podstoupit soukromý svatební obřad vedle toho u oltáře. Vidím, že si budeš klást zvláštní podmínky – jaké budou?"

„Chci jen klid v duši, pane; ne rozdrcení přemírou závazků. Pamatujete si, co jste říkal o Céline Varensové? – o diamantech, o kašmírech, které jste jí dával? Nebudu vaše anglická Céline Varensová. Zůstanu guvernantkou Adèly; z toho si vydělám byt a stravu a navíc třicet liber ročně. Z těch peněz si opatřím vlastní šatník, a vy mi nedáte nic jiného než –"

„Ano, ale co?"

„Svou náklonnost; a pakli vám svou dám já na oplátku, bude ten dluh vyrovnán."

„Nu, pokud jde o chladnou vrozenou drzost a čistou vnitřní pýchu, nemáš sobě rovnou," řekl. Blížili jsme se už k Thornfieldu. „Nebudeš dnes se mnou večeřet?" zeptal se, když jsme vjeli do brány.

„Ne, děkuji, pane."

„A proč to ‚ne, děkuji'? smí-li se zeptat?"

„Nikdy jsem s vámi nevečeřela, pane: a nevidím důvod, proč bych teď měla; dokud –"

„Dokud co? Baví tě polověty."

„Dokud si nemohu pomoci."

„Myslíš snad, že jím jako obr nebo lidožrout, že se obáváš být společnicí mé krmě?"

„Žádnou domněnku v té věci jsem si neutvořila, pane; ale chci ještě měsíc pokračovat jako dosud."

„Toho guvernantkovského otroctví se vzdáš okamžitě."

„Opravdu, s dovolením, pane, nevzdám. Prostě budu pokračovat jako dosud. Celý den vám budu z očí, jak jsem bývala zvyklá: můžete pro mě poslat večer, až budete mít chuť mě vidět, a tehdy přijdu; jindy ne."

„Potřebuju si zakouřit, Jano, nebo si šňupnout, abych to všecko snesl, ‚*pour me donner une contenance*,' jak by řekla Adèle; a bohužel nemám ani pouzdro na doutníky, ani tabatěrku. Ale slyš – šeptem. Je teď tvoje chvíle, můj malý tyrane, ale brzy přijde moje; a jakmile tě jednou pořádně uchvátím k mání a k držení, prostě tě – obrazně řečeno – připnu k řetízku, jako je tenhle" (dotkl se řetízku u hodinek). „Ano, mé spanilé stvoření, budu tě nosit v záňadří, aby se mi můj klenot nezaběhl."

Řekl to, zatímco mi pomáhal vystoupit z kočáru, a než pak zvedl ven Adèlu, vešla jsem do domu a dobře jsem se stáhla nahoru.

Večer mě řádně povolal před svou tvář. Připravila jsem pro něj zaměstnání; byla jsem rozhodnuta nestrávit celý čas v rozhovoru z očí do očí. Vzpomněla jsem si na jeho krásný hlas; věděla jsem, že rád zpívá – dobří zpěváci bývají obvykle takoví. Já sama jsem nebyla zpěvačka a podle jeho vybíravého soudu ani hudebnice; ale rozkoš jsem měla z poslechu, byl-li výkon dobrý. Sotva začal soumrak, ta hodina romantiky, spouštět nad okno svůj modrý a hvězdnatý prapor, zvedla jsem se, otevřela klavír a snažně ho prosila, pro lásku nebeskou, aby mi něco zazpíval. Řekl, že jsem rozmarná čarodějka a že by raději zpíval jindy; já však tvrdila, že žádný čas není jako přítomný.

„Líbí se mi jeho hlas?" zeptal se.

„Velmi.“ Nebylo mým zvykem hýčkat tu jeho vnímavou ješitnost; ale tentokrát, a z pohnutek účelnosti, jsem ji chtěla aspoň konejšivě podpořit.

„Pak, Jano, musíš hrát doprovod.“

„Dobrá, pane, pokusím se.“

Pokusila jsem se, ale brzy jsem byla smetena ze stoličky a prohlášena za „malou motanici“. Odstrčena bez obřadu stranou – což bylo přesně to, co jsem si přála – usedl si na mé místo a začal se doprovázet sám: hrál totiž stejně dobře, jako zpíval. Já pospíšila do okenního výklenku. A zatímco jsem tam seděla a dívala se ven na nehybné stromy a mdlý trávník, zazněla v jemných tónech k sladkému nápěvu tato píseň: –

„Nejvěrnější láska, jakou kdy srdce
cítilo v zažehnutém jádru,
protekla každou žilou v tryskavém náporu,
příval bytí vlila do krve.

Její příchod byl mojí nadějí dne,
její odchod mojí bolestí;
náhoda, jež zpozdila její krok,
mi v každé žíle byla ledem.

Snil jsem, že to bude nevyslovitelná blaženost,
milovat a být milován zpět;
a k tomu předmětu jsem spěl,
slepý tak, jako byl jsem lačný.

Leč širý jako bezcestná pláň byl prostor,
jenž ležel mezi našimi životy,
a nebezpečný jako pěnivý běh
zelených oceánských vln.

A obávaný jako lupičská stezka
pustinou nebo lesem;
neb Moc a Právo, Běda a Hněv
mezi dušemi našimi stály.

Zdolal jsem nebezpečí; překážky jsem shodil;
znamením jsem se vzepřel:
cokoliv hrozilo, trápilo, varovalo,
prudce jsem minul.

Vpřed uháněla má duha, rychle jak světlo;
letěl jsem jako ve snu;
neb slavné povstalo před mým zrakem
ono dítě Lijáku a Jasu.

Stále zářně na mracích strasti mdlých
svítí ta tichá, slavnostní radost;
ani se nestarám, jak hustě a chmurně
mi pohromy stáhnou se nablízko.

Nestarám se v této sladké chvíli,
i kdyby vše, přes co jsem se hnal,
přišlo na křídlech, silných a mrštných,
hlásajíc tvrdou pomstu:

Byť domýšlivá Zášť mě srazila,
Právo mi uzavřelo přístup
a mletí Moci se zuřivým čelem
přísahalo věčné nepřátelství.

Má láska mi svou ručku vložila
s ušlechtilou vírou do mé,
a slíbila, že posvátný svazek manželský
naše bytosti svine v jedno.

Má láska přisáhla pečetním polibkem,
se mnou žít – i zemřít;
konečně mám tu bezejmennou blaženost.
Jak miluji – tak milován jsem!"

Vstal a kráčel ke mně, a já viděla, jak se jeho tvář celá rozzářila, jeho sokolí oko plané, a v každém rysu něha a vášeň. Ucouvla jsem na okamžik – pak jsem se vzchopila. Jemné výjevy a smělé projevy jsem nechtěla; a byla jsem v nebezpečí obojího: musela jsem si připravit obrannou zbraň – nabrousila jsem jazyk: jakmile ke mně dospěl, zeptala jsem se břitce: „S kým se má teď oženit?"

„To byla zvláštní otázka od jeho drahé Jany."

„Ale ne! Mně připadala docela přirozená a nutná: on sám mluvil o tom, že jeho budoucí žena s ním zemře. Co měl tím pohanským nápadem na mysli? *Já* nemám v úmyslu s ním umírat – na to může spoléhat."

„Ach, všechno, po čem toužil, oč prosil, bylo, abych s ním žila! Smrt pro mě vážně není."

„Ale ano, je: mám stejné právo zemřít, až přijde čas, jako on: ale své doby počkám, nenechám se odvléci v satí."

„Odpustím mu tu sobeckou myšlenku a dokážu své odpuštění smířlivým polibkem?"

„Ne: raději mě omluvte."

Tu jsem byla oslovena jako „tvrdošíjné stvoření"; a dodáno, že „kterákoli jiná žena by při poslechu takových slok pěných na její chválu roztála až na morek".

Ujistila jsem ho, že jsem od přirozenosti tvrdá – velmi křemenná, a že mě tak bude často nacházet; a navíc jsem rozhodnuta ukázat mu v příštích čtyřech týdnech různé drsné hrany svého charakteru: ať plně pozná, jakou dohodu uzavřel, dokud je ještě čas ji zrušit.

„Buď potichu a mluv rozumně?"

„Potichu budu, pakli si přejete, a pokud jde o rozumné mluvení, lichotím si, že to právě teď dělám."

Vrčel, prskal a odfrkoval. „Velmi dobře," pomyslela jsem si; „můžeš se dopalovat a vrtět, jak chceš: ale toto je nejlepší postup, jaký ti mohu nabídnout, tím jsem si jista. Mám tě ráda víc, než mohu říct; ale neklesnu do bažiny sentimentu: a touhle jehlou břitké odpovědi tě udržím také na okraji propasti; a navíc jejím štiplavým pomocníkem zachovám mezi tebou a sebou tu vzdálenost, která nejlépe prospívá naší skutečné vzájemné výhodě."

Od méně k více jsem ho dohnala k značné podrážděnosti; a potom, co se v rozmrzelosti stáhl na druhý konec místnosti, vstala jsem a řekla: „Přeji vám dobrou noc, pane," svým přirozeným a obvyklým uctivým způsobem, a vyklouzla jsem bočními dveřmi a odešla.

Tento způsob jsem jednou nasadila a držela se ho po celou dobu zkoušky; s tím nejlepším úspěchem. Zůstával ovšem dost mrzutý a kousavý; ale celkově jsem viděla, že se znamenitě baví a že beránčí poddajnost a holubičí citlivost, zatímco by víc živily jeho despotství, by uspokojily jeho úsudek, nasytily jeho zdravý rozum, a dokonce méně vyhovovaly jeho vkusu.

V přítomnosti jiných osob jsem byla, jako dřív, uctivá a tichá; jakákoli jiná linie chování byla zbytečná: jen při večerních poradách jsem ho takto vyvracela a trápila. Pokračoval ve zvyku posílat pro mě přesně, jakmile hodiny odbily sedmou; třebaže když jsem se nyní před ním objevila, neměl na rtech taková medová slova jako „lásko" a „miláčku": nejlepší oslovení, jaká mi věnoval, byla „ty popleto", „zlomyslný skřítku", „duchu", „podvrženče" atd. Místo pohlazení jsem teď dostávala šklebu; místo stisku ruky štípanec do paže; místo polibku na tvář pořádné lupnutí za ucho. Bylo to v pořádku: pro tu chvíli jsem rozhodně dávala přednost těmto drsným projevům přízně před čímkoli něžnějším. Paní Fairfaxová, viděla jsem, mě schvalovala: její starost o mě zmizela; proto jsem si byla jista, že si vedu dobře. Mezitím pan Roche-

ster tvrdil, že ho utahuju až na kůži a kost, a vyhrožoval strašnou pomstou za mé současné jednání v jisté době, která brzy přijde. Já jsem si v rukávu smála jeho hrozbám. „Teď tě dokážu udržet v rozumných mezích," uvažovala jsem; „a nepochybuji, že toho budu schopna i nadále: pakli jeden prostředek pozbude účinku, musí se vymyslet jiný."

Přece však konec konců můj úkol nebyl snadný; často bych ho byla raději potěšila než škádlila. Můj budoucí manžel se mi stával celým světem; a víc než světem: skoro mou nadějí na nebe. Stál mezi mnou a každou myšlenkou na náboženství, jako zatmění vstupuje mezi člověka a široké slunce. V oněch dnech jsem pro jeho tvora neviděla Boha: učinila jsem si z něj modlu.

Kapitola 25.

Měsíc námluv se vyčerpal: odpočítávaly se jeho poslední hodiny. Nebylo možné odložit den, který se blížil – den svatební; a všechny přípravy na jeho příchod byly dokončené. *Já* jsem alespoň neměla už co dělat: tam stály mé kufry, zabalené, zamčené, provazy ovázané, srovnané v řadě podél stěny mé malé komnaty; zítra v tuto hodinu budou daleko na cestě do Londýna: a stejně tak já (dá-li Bůh) – nebo spíš ne já, nýbrž jakási Jana Rochesterová, osoba, kterou jsem dosud neznala. Zbývalo jen přibít vizitky s adresou: ležely, čtyři malé čtverečky, v zásuvce. Pan Rochester sám napsal na každou nápis „paní Rochesterové, hotel ——, Londýn": nemohla jsem se přinutit je nalepit nebo nechat nalepit. Paní Rochesterová! Ta neexistovala: neměla se narodit až zítra, někdy po osmé hodině ranní; a já počkám, až budu ujištěna, že přišla na svět živá, a teprve pak jí přisoudím všechen ten majetek. Stačilo, že v onom šatníku naproti mému toaletnímu stolku už nahradilo mou černou lowoodskou halenu a slaměný klobouček to, co se o něm říkalo, že patří jí: perlově zbarvený oděv, zamlžený závoj splývající z přisvojené cestovní brašny. Zavřela jsem šatník, abych skryla to podivné, přízračné roucho, které obsahoval; v této večerní hodině – devět – vyzařovalo jistě ze stínu mé komnaty nanejvýš strašidelný třpyt. „Nechám tě tu samotnou, bílý sne," řekla jsem. „Mám horečku: slyším vítr: půjdu ven a zacítím ho."

Nebyla to jen přípravná uspěchanost, co mi vhánělo horečku; ne jen předtucha té velké změny – nového života, který měl začít zítra: obojí mělo bezpochyby svůj podíl na vzniku té neklidné, rozrušené nálady,

která mě v tak pozdní hodinu hnala ven do tmavnoucích zahrad: ale třetí příčina ovlivňovala mou mysl silněji než ony.

V srdci mi tížila zvláštní a úzkostlivá myšlenka. Něco se stalo, čemu jsem nerozuměla; o té události nikdo nevěděl ani ji neviděl, jen já: udál se předchozí noci. Pan Rochester byl té noci mimo domov; a nebyl ještě zpátky: povinnost ho zavolala na malé panství o dvou nebo třech statcích, které měl třicet mil odtud – povinnost, kterou bylo třeba vyřídit osobně před jeho zamýšleným odjezdem z Anglie. Čekala jsem teď na jeho návrat; dychtila jsem si ulehčit mysl a dožadovat se od něj rozluštění záhady, která mě mátla. Počkej, čtenáři, až se vrátí; a až mu své tajemství odhalím, budeš do něj zasvěcen i ty.

Vyhledala jsem sad, hnána pod jeho ochranu větrem, který celý den vál silně a plně od jihu, aniž však přinesl krůpěj deště. Místo aby s nocí utichal, zdálo se, že svůj nápor zesiluje a prohlubuje hukot: stromy se vytrvale ohýbaly jedním směrem, nikdy se nestočily zpět a sotva jednou za hodinu zavlály korunami nazpět; tak nepřetržité bylo napětí, které jim ohýbalo rozvětvené hlavy k severu – mraky plynuly od pólu k pólu, rychle, hromada za hromadou: ani stopa modrého nebe nebyla toho červencového dne vidět.

Nebylo to bez jisté divoké rozkoše, že jsem běžela před větrem a odevzdávala svou duševní tíseň nezměrné vzdušné bystřině, jež hřměla prostorem. Když jsem sestupovala alejí vavřínů, čelila jsem troskám jírovce; stál vzpřímený, černý a rozpuklý: kmen, rozštípnutý skrz střed, zel strašlivě. Rozštěpené půlky nebyly od sebe odlomeny, neboť pevný spodek a silné kořeny je dole držely nerozdělené; a přece byla pospolitost životnosti porušena – míza už nemohla téct: velké větve na obou stranách byly mrtvé, a budoucí zimní bouře by zajisté jednu nebo obě strhly k zemi: zatím však se o nich dalo říci, že tvoří jeden strom – troskou, ale celistvou troskou.

„Udělaly jste dobře, že jste se jedna druhé pevně držely," řekla jsem; jako by ty obludné třísky byly živými tvory a slyšely mě. „Myslím

si, že jakkoli zjizvené vypadáte, zuhelnatělé a sežehnuté, musí ve vás přece ještě vyvěrat trocha pocitu života, z toho přilnutí u věrných, poctivých kořenů: nikdy už nebudete mít zelené listy – nikdy neuvidíte ptáky stavět hnízda a zpívat idyly ve vašich větvích; čas potěšení a lásky je pro vás u konce: ale nejste osiřelé: každá z vás má druha, který s ní soucítí ve svém úpadku." Když jsem na ně vzhlédla, objevil se na okamžik měsíc v té části oblohy, která vyplňovala jejich trhlinu; jeho kotouč byl krvavě rudý a napůl zahalený; zdálo se, že mi uštědří jediný zmatený, chmurný pohled, a vzápětí se znovu pohřbil do hluboké spleti mračen. Vítr na vteřinu kolem Thornfieldu polevil; ale daleko za lesem a vodou se rozlilo divoké, zádumčivé kvílení: smutně se poslouchalo, a tak jsem odběhla znovu.

Tu a tam jsem bloudila sadem a sbírala jablka, jimiž byla hustě posypána tráva kolem kořenů stromů; pak jsem se zaměstnávala tím, že jsem oddělovala zralá od nezralých; odnesla jsem je do domu a uložila ve spíži. Potom jsem zašla do knihovny, abych se přesvědčila, zda je zažehnut oheň, neboť ačkoli bylo léto, věděla jsem, že v takový pochmurný večer by pan Rochester při příchodu rád viděl veselé krbové ohniště: ano, oheň byl zapálen už nějakou dobu a dobře hořel. Postavila jsem jeho křeslo k rohu u krbu: přitáhla k němu stolek: spustila záclonu a nechala přinést svíce, aby byly připraveny k zapálení. Neklidnější než kdy jindy, jakmile jsem tato opatření dokončila, nedokázala jsem posedět, ba nemohla jsem ani zůstat v domě: hodinky v místnosti a staré hodiny v síni odbily současně desátou.

„Jak pozdě už je!" řekla jsem. „Doběhnu k bráně: střídavě svítí měsíc; vidím pořádný kus cesty. Snad už jede, a vyjít mu vstříc ušetří pár minut napětí."

Vítr vysoko hučel ve velkých stromech, které zahrnovaly bránu; ale cesta, kam až jsem dohlédla, vpravo i vlevo, byla celá tichá a opuštěná: kromě stínů mračen, které ji chvílemi přecházely, když měsíc vykoukl,

byla jen dlouhou bledou čárou, nenarušenou jediným pohyblivým zrníčkem.

Dětská slza mi zamžila oko, zatímco jsem se dívala – slza zklamání a netrpělivosti; zastyděla jsem se za ni a setřela ji. Otálela jsem; měsíc se zcela zavřel do své komůrky a stáhl si závěs z hustých mraků: noc se stmavila; déšť se hnal v závalech na vichru.

„Kéž by přijel! Kéž by přijel!" zvolala jsem, zachvácena hypochondrickou předtuchou. Čekala jsem jeho příchod před čajem; ted byla tma: co ho mohlo zdržet? Stala se nějaká nehoda? Znovu se mi vybavila událost z minulé noci. Vyložila jsem si ji jako varování před pohromou. Obávala jsem se, že mé naděje jsou příliš jasné, než aby se splnily; a tolik blaha jsem si poslední dobou užila, že jsem si představovala, že můj osud překročil svůj polední vrchol a musí teď klesat.

„Nu, zpátky do domu se vrátit nemohu," pomyslela jsem si; „nemohu sedět u krbu, zatímco je on venku v nevlídném počasí: raději ať se mi unaví údy, než napne srdce; půjdu dál a vyjdu mu vstříc."

Vydala jsem se; šla jsem rychle, ale ne daleko: dřív než jsem urazila čtvrt míle, zaslechla jsem dusot kopyt; jezdec se blížil, tryskem; pes běžel po jeho boku. Pryč, zlá předtucho! Byl to on: zde byl, na Mesrourovi, s Pilotem v patách. Spatřil mě; neboť měsíc otevřel v obloze modré pole a plul v něm vodnatě jasný: smekl klobouk a mával jím kolem hlavy. Nyní jsem se k němu rozběhla.

„Tak!" zvolal, když natáhl ruku a sklonil se ze sedla: „Beze mě to nejde, to je zřejmé. Stoupni mi na špičku boty; podej mi obě ruce: nasedej!"

Poslechla jsem: radost mi dala obratnost: vyskočila jsem před něj. Dostala jsem na uvítanou vydatné políbení a trochu vítězoslavného vychloubání, které jsem spolkla, jak nejlépe jsem dokázala. Zarazil se v nadšení, aby se zeptal: „Ale je něco v nepořádku, Janet, že mi jdeš naproti v takovou hodinu? Je něco špatně?"

„Ne, ale myslela jsem, že nikdy nepřijedete. Nemohla jsem vydržet čekat na vás v domě, zvlášť s tím deštěm a větrem."

„Déšť a vítr, to tedy! Opravdu, kapeš jako mořská panna; přitáhni si můj plášť: ale myslím, že máš horečku, Jano: tvář i ruka pálí. Ptám se znovu, je něco v nepořádku?"

„Nic už není; nemám strach ani nejsem nešťastná."

„Byla jsi tedy obojí?"

„Spíš: ale povím vám o tom všechno později, pane; a troufám si tvrdit, že se mi za mou námahu jen zasmějete."

„Zasměju se ti srdečně, až bude zítřek pryč; do té doby se neodvážím: má kořist není jistá. To jsi ty, kdo byla celý minulý měsíc kluzká jako úhoř a trnitá jako šípková růže? Nemohl jsem na tebe nikde položit prst, abych se nepíchl; a teď se mi zdá, že jsem si do náručí sebral zbloudilou ovečku. Zatoulala jsi se z ovčince hledat svého pastýře, viď, Jano?"

„Chtěla jsem vás: ale nechlubte se. Jsme u Thornfieldu: teď mě nechte sesednout."

Postavil mě na dlažbu. Když John vzal jeho koně a on mě následoval do síně, řekl mi, abych si pospíšila a oblékla si něco suchého a pak se k němu vrátila do knihovny; a zastavil mě, když jsem mířila ke schodišti, aby ze mě vymámil slib, že se nezdržím dlouho: a já se nezdržela dlouho; za pět minut jsem byla u něj zpátky. Zastihla jsem ho u večeře.

„Posaď se a dělej mi společnost, Jano: dá-li Bůh, je to jedno z posledních jídel, které budeš u Thornfieldu dlouho jíst."

Posadila jsem se vedle něj, ale řekla jsem mu, že jíst nemohu.

„Je to proto, že máš před sebou cestu, Jano? Je to pomyšlení na odjezd do Londýna, co ti bere chuť?"

„Dnes večer nevidím své vyhlídky jasně, pane; a sotva vím, jaké myšlenky mám v hlavě. Všechno v životě se zdá nereálné."

„Kromě mě: já jsem dost hmotný – dotkni se mě."

„Vy, pane, jste ze všeho nejpřízračnější: jste pouhý sen."

Natáhl ruku se smíchem. „Je toto sen?" řekl a přiložil mi ji těsně k očím. Měl zakulacenou, svalnatou a silnou ruku, stejně jako dlouhou, silnou paži.

„Ano; ačkoli se jí dotýkám, je sen," řekla jsem a odložila ji od své tváře. „Pane, dovečeřel jste?"

„Ano, Jano."

Zazvonila jsem a dala jsem tác odnést. Když jsme byli znovu sami, pohrábla jsem oheň a potom jsem si sedla na nízkou stoličku k mistrovu koleni.

„Blíží se půlnoc," řekla jsem.

„Ano: ale pamatuj, Jano, slíbila jsi mi, že se mnou probdíš noc před mou svatbou."

„Slíbila; a slib splním, alespoň na hodinu nebo dvě: nemám chuť jít do postele."

„Jsou všechny tvé přípravy hotové?"

„Všechny, pane."

„A ze své strany také," odvětil, „jsem všechno zařídil; zítra opustíme Thornfield během půlhodiny po návratu z kostela."

„Velmi dobře, pane."

„S jakým neobyčejným úsměvem jsi vyřkla to slovo – ‚velmi dobře,' Jano! Jakou jasnou skvrnu barvy máš na každé tváři! a jak podivně se ti lesknou oči! Je ti dobře?"

„Myslím, že ano."

„Myslíš! Co se děje? Řekni mi, co cítíš."

„Nemohla bych, pane: žádná slova by vám nedokázala vylíčit, co cítím. Přeji si, aby tahle chvíle nikdy neskončila: kdo ví, s jakým osudem může přijít ta příští obtížena?"

„To je hypochondrie, Jano. Jsi přepjatá nebo přepracovaná."

„A vy, pane, cítíte klid a radost?"

„Klid? – ne: ale radost – až na dřeň srdce."

Vzhlédla jsem k němu, abych v jeho tváři vyčetla známky blaha: byla rozpálená a zrudlá.

„Dej mi svou důvěru, Jano," řekl: „uleh si mysli od jakékoli tíhy, která ji svírá, tím, že ji sdělíš mně. Čeho se obáváš? – že nebudu dobrým manželem?"

„To je myšlenka nejvzdálenější od mých myšlenek."

„Máš obavy z nové sféry, do níž se chystáš vstoupit? – z nového života, do něhož přecházíš?"

„Ne."

„Pleteš mě, Jano: tvůj pohled a tón smutné smělosti mě matou a mučí. Chci vysvětlení."

„Tak tedy, pane, poslouchejte. Byl jste minulou noc mimo domov?"

„Byl: to vím; a ty jsi před chvílí naznačila něco, co se stalo za mé nepřítomnosti: pravděpodobně nic významného; ale krátce, vyvedlo tě to z klidu. Dovol, ať to slyším. Paní Fairfaxová snad něco řekla? nebo jsi zaslechla hovor služebnictva? – byla zraněna tvá citlivá sebeúcta?"

„Ne, pane." Odbilo dvanáct – počkala jsem, až stříbrná zvonkohra dohrála a hodiny vydaly svůj chraptivý, chvějivý úder, a pak jsem pokračovala.

„Celý včerejšek jsem byla velmi zaměstnaná a velmi šťastná ve svém neustálém shonu; neboť mě netrápí, jak si vy snad myslíte, žádné doléhající strachy o novou sféru a tak dále: pokládám za slavnou věc mít naději žít s vámi, protože vás miluji. Ne, pane, nehlaďte mě teď – nechte mě mluvit nerušeně. Včera jsem dobře důvěřovala Prozřetelnosti a věřila, že události se obracejí k vašemu i mému dobru: byl pěkný den, pamatujete-li si – klid ve vzduchu a na nebi zapovídal obavy o vaši bezpečnost a pohodlí na cestě. Chvíli jsem se po čaji procházela po dlažbě a myslela na vás; a v představivosti jsem vás viděla tak blízko sebe, že jsem skoro nepostrádala vaši skutečnou přítomnost. Myslela jsem na život, který mě čeká – *na váš* život, pane – na bytí rozsáhlejší a živější, než bylo mé: tak mnohem rozsáhlejší, jako jsou

hlubiny moře, do něhož se vlévá bystřina, oproti mělčinám jejího vlastního úzkého koryta. Divila jsem se, proč moralisté nazývají tento svět chmurnou pustinou: mně rozkvetl jako růže. Zrovna při západu slunce se vzduch ochladil a obloha zatáhla: šla jsem dovnitř, Sophie mě zavolala nahoru, abych se podívala na své svatební šaty, které zrovna přinesli; a pod nimi v krabici jsem našla váš dárek – závoj, který jste ve své knížecí marnotratnosti nechal přivézt z Londýna: rozhodnut, předpokládám, protože jsem nechtěla šperky, podvodem mě přimět, abych přijala něco stejně nákladného. Usmála jsem se, když jsem jej rozkládala, a vymýšlela, jak vás budu škádlit kvůli vašim aristokratickým chutím a pokusům zamaskovat svou plebejskou nevěstu atributy šlechtičny. Pomyslela jsem si, jak vám snesu dolů čtverec nevyšívaného blondu, který jsem si sama připravila jako závoj na svou nízkorodou hlavu, a zeptám se, zda to není dost dobré pro ženu, která nemůže přinést svému muži ani jmění, ani krásu, ani konexe. Jasně jsem viděla, jak se budete tvářit; a slyšela jsem vaše vznětlivě republikánské odpovědi a vaše pyšné popření, že byste musel ze své strany rozmnožit své bohatství nebo povznést své postavení ženitbou bud s měšcem, nebo s korunkou."

„Jak dobře mě čteš, čarodějko!" vložil se pan Rochester: „ale co jsi našla v tom závoji kromě výšivky? Našla jsi jed nebo dýku, že se ted tváříš tak truchlivě?"

„Ne, ne, pane; kromě jemnosti a nádhery té látky jsem nenašla nic než pýchu Fairfaxe Rochestera; a ta mě nezastrašila, protože jsem si na pohled toho démona zvyklá. Ale, pane, jak se stmívalo, zvedl se vítr: vál včera večer, ne jak vane teď – divoce a vysoko –, ale ‚se zasmušilým, kvílivým zvukem', daleko strašidelněji. Přála jsem si, abyste byl doma. Vešla jsem do této místnosti, a pohled na prázdné křeslo a studené krbové ohniště mě zamrazil. Dlouho poté, co jsem šla do postele, jsem nemohla usnout – pocit úzkostlivého vzrušení mě trýznil. Zdálo se mi, že vichr, který stále sílil, zahlušuje jakýsi truchlivý podtón; zda

v domě nebo venku jsem zprvu nedokázala poznat, ale vracel se, nejistý, přece však zádumčivý, při každém oddychnutí; nakonec jsem rozeznala, že to musí být nějaký pes vyjící v dálce. Byla jsem ráda, když to utichlo. Ve spánku jsem pokračovala ve snech myšlenkou na temnou a větrnou noc. Pokračovala jsem i v přání být s vámi a prožívala jsem podivné, lítostivé vědomí nějaké překážky, která nás dělí. Během celého prvního spánku jsem sledovala zákruty neznámé cesty; obklopovala mě naprostá tma; déšť do mě bil; byla jsem obtížena péčí o malé dítě: tvorečka velmi malého, příliš mladého a slabého, než aby chodil, který se chvěl v mém chladném náručí a žalostně mi vzlykal do ucha. Myslela jsem si, pane, že vy jste na cestě dávno přede mnou; a napínala jsem každý nerv, abych vás dohonila, a snažila jsem se znova a znova vyslovit vaše jméno a prosit vás, abyste se zastavil – ale pohyby mé byly spoutány a hlas se mi stále zalykal ve rtech; zatímco vy, cítila jsem, se vzdalujete každou chvíli dál a dál."

„A tyto sny tě teď tíží, Jano, když jsem ti nablízku? Malá nervózní bytosti! Zapomeň na pomyslný žal a mysli jen na skutečné štěstí! Říkáš, že mě miluješ, Janet: ano – nezapomenu na to; a nemůžeš to popřít. *Tà* slova ti neuvázla neartikulovaná na rtech. Slyšel jsem je jasná a jemná: myšlenku snad příliš slavnostní, ale sladkou jak hudba – ‚myslím, že je slavná věc mít naději žít s vámi, Edwarde, protože vás miluji.' Miluješ mě, Jano? – opakuj to."

„Miluji, pane – miluji, celým svým srdcem."

„Nu," řekl po několika minutách mlčení, „je to zvláštní; ale ta věta mi bolestivě pronikla do hrudi. Proč? Myslím proto, že jsi ji řekla s tak vážnou, zbožnou energií, a protože tvůj vzhůru obrácený pohled na mě je samo zbožné zjevení víry, pravdy a oddanosti: je to až příliš, jako by byl u mě nějaký duch nablízku. Tvař se zle, Jano: jak to tak dobře umíš; vymysli jeden ze svých divokých, plachých, dráždivých úsměvů; řekni, že mě nenávidíš – škádli mě, dopalíš mě; dělej cokoli, jen mě nedojímej: raději budu rozhněván než zarmoucen."

„Budu vás škádlit a dopalovat do sytosti, až dokončím svůj příběh: ale vyslechněte mě až do konce."

„Myslel jsem, Jano, žes mi už všechno řekla. Myslel jsem, že jsem nalezl zdroj tvé melancholie ve snu."

Zavrtěla jsem hlavou. „Jakže! Je toho ještě víc? Ale nebudu věřit, že by to bylo cokoli důležitého. Předem tě varuji, že budu nedůvěřivý. Pokračuj."

Jeho neklidné vzezření, poněkud úzkostlivá netrpělivost jeho způsobů mě překvapila: ale pokračovala jsem.

„Měla jsem ještě jeden sen, pane: že sídlo Thornfield bylo chmurnou troskou, útočištěm netopýrů a sov. Zdálo se mi, že z celé té úchvatné průčelní stavby nezbylo nic než stěna jako skořápka, velmi vysoká a velmi křehká na pohled. Bloudila jsem za měsíční noci travou zarostlým ohrazeným prostorem uvnitř: tady jsem zakopla o mramorové ohniště a tam o spadlý úlomek římsy. Zahalena v šálu jsem stále nesla neznámé maličké dítě: nemohla jsem je nikde položit, ať byly mé paže sebevíc unavené – ať jeho tíha překážela mému postupu sebevíc, musela jsem je držet. Zaslechla jsem v dálce na cestě tryskající dusot koně; byla jsem si jista, že jste to vy; a vy jste odjížděl na mnoho let a do daleké země. Vyšplhala jsem na tenkou zeď šíleně nebezpečným spěchem, dychtivá zachytit shora alespoň jediný pohled na vás: kameny mi ujížděly pod nohama, větvičky břečťanu, jichž jsem se chytala, povolovaly, dítě se mi s hrůzou ovíjelo kolem krku a málem mě škrtilo; nakonec jsem dosáhla vrcholu. Spatřila jsem vás jako tečku na bílé stopě, menšící se každou chvíli. Vítr vál tak silně, že jsem neudržela postavení. Posadila jsem se na úzký výstupek; utišovala jsem vyděšené děťátko ve svém klíně: vy jste zahnul za roh cesty: naklonila jsem se vpřed, abych vrhla poslední pohled; zeď se zbortila; já se otřásla; dítě mi skutálelo z kolen, ztratila jsem rovnováhu, upadla a probudila se."

„A teď, Jano, je to vše."

„Všechno jen předmluva, pane; vlastní vyprávění teprve přijde. Když jsem se probudila, oslnil mi oči záblesk; pomyslela jsem si – ach, je už světlo! Mýlila jsem se však; byl to jen svit svíčky. Sophie, předpokládala jsem, přišla dovnitř. Na toaletním stolku stálo světlo a dveře šatníku, kam jsem před spaním pověsila své svatební šaty a závoj, byly otevřené; slyšela jsem tam šelest. Zeptala jsem se: ‚Sophie, co tam děláš?' Nikdo neodpověděl; ale ze šatníku se vynořila postava; vzala světlo, zvedla je vysoko a prohlížela si šaty splývající z cestovní brašny. ‚Sophie! Sophie!' volala jsem znovu: a stále bylo ticho. Posadila jsem se na posteli, naklonila jsem se vpřed: nejprve překvapení, potom zmatek na mě padl; a potom mi krev zledovatěla v žilách. Pane Rochestere, nebyla to Sophie, nebyla to Léa, nebyla to paní Fairfaxová: nebyla to – ne, byla jsem si tím jista, a stále jsem – nebyla to ani ta zvláštní žena, Grace Poolová."

„Musela to být jedna z nich," přerušil mě můj pán.

„Ne, pane, slavnostně vás ujišťuji o opaku. Postava, která přede mnou stála, nikdy předtím v hranicích sídla Thornfield nepřelétla přes mé oči; výška, obrys mi byly nové."

„Popiš ji, Jano."

„Zdálo se mi, pane, že to byla žena, vysoká a mohutná, s hustými tmavými vlasy dlouze spuštěnými po zádech. Nevím, jaké na sobě měla šaty: bylo to bílé a rovné; ale zda halenu, prostěradlo nebo rubáš, nemohu říci."

„Viděla jsi její tvář?"

„Ne zpočátku. Ale za chvíli vzala můj závoj z místa; podržela ho zdvižený, dlouho se na něj zadívala, a potom si ho přehodila přes vlastní hlavu a obrátila se k zrcadlu. V té chvíli jsem spatřila odraz obličeje a rysů docela zřetelně v tom tmavém, obdélném skle."

„A jaké byly?"

„Děsivé a strašné pro mne – ach, pane, nikdy jsem takovou tvář neviděla! Byla to tvář zbarvená do nachova – byla to divoká tvář. Přála

bych si, abych zapomněla na to koulení rudých očí a hrozné zčernalé napnutí rysů!"

„Duchové bývají obvykle bledí, Jano."

„Tahle, pane, byla temně nachová: rty byly nafouklé a tmavé; čelo zbrázděné: černá obočí široce zvednutá nad krvavýma očima. Mám vám říct, co mi to připomnělo?"

„Můžeš."

„Toho hnusného německého přízraku – upíra."

„Ach! – a co to udělalo?"

„Pane, sňalo ten závoj z vyhublé hlavy, rozervalo ho na dvě části a obě části odhodilo na zem a šlapalo po nich."

Odhodilo závoj z vyhublé hlavy, rozervalo ho na dvě části a obě části odhodilo na zem a šlapalo po nich.

„Potom?"

„Odhrnula okenní závěs a vyhlédla ven; snad spatřila, že se blíží úsvit, neboť vzala svíci a ustoupila ke dveřím. Právě u mé postele se postava zastavila: ohnivé oči se do mne vpálily – strčila svíci blízko k mé tváři a uhasila ji přímo mi před očima. Vnímala jsem, jak její děsivé zjevení plane nad mou tváří, a ztratila jsem vědomí: podruhé v životě – jen podruhé – jsem omdlela hrůzou."

„Kdo s tebou byl, když ses probrala?"

„Nikdo, pane, kromě širého dne. Vstala jsem, umyla si hlavu a tvář ve vodě, dlouze se napila; cítila jsem, že ačkoli zeslábla, nejsem nemocná, a rozhodla jsem se nesvěřit toto zjevení nikomu než vám. A nyní, pane, řekněte mi, kdo a co byla ta žena?"

„Výplod přepjatého mozku; to je jisté. Musím o tebe pečovat, můj poklade: nervy jako ty tvoje nebyly stvořeny pro drsné zacházení."

„Pane, spolehněte se na to, mé nervy nebyly v nepořádku; věc byla skutečná: ta událost se opravdu stala."

„A tvé předchozí sny, byly také skutečné? Je sídlo Thornfield troskou? Jsem od tebe oddělen nepřekonatelnými překážkami? Opouš-

tím tě bez slzy – bez polibku – bez jediného slova?"

„Ještě ne."

„Mám to udělat? Ale vždyť den už započal, který nás má nerozlučně svázat; a jakmile jednou budeme spojeni, nebude se opakovat žádný z těchto duševních strašáků: za to ručím."

„Duševních strašáků, pane! Přála bych si věřit, že nejsou víc: přeji si to teď víc než kdy jindy; neboť ani vy mi nedokážete vysvětlit tajemství toho strašlivého návštěvníka."

„A protože to udělat nedokážu, Jano, muselo to být neskutečné."

„Ale, pane, když jsem si to ráno při vstávání sama řekla, a když jsem se rozhlédla po pokoji, abych nabrala odvahy a útěchy z veselé tváře každé známé věci v plném denním světle, tam – na koberci – jsem spatřila to, co dokonale usvědčilo mou domněnku ze lži – závoj, roztržený shora dolů ve dví!"

Cítila jsem, že pan Rochester sebou trhl a zachvěl se; prudce mě pak objal. „Díky Bohu!" zvolal, „že pakli se k tobě přece v noci přiblížilo něco zlovolného, poškozen byl jen závoj. Ach, pomyslet si, co by se bylo mohlo stát!"

Krátce zalapal po dechu a tiskl mě k sobě tak těsně, že jsem sotva mohla popadnout dech. Po několikaminutovém mlčení pokračoval, vesele –

„Teď, Janet, ti to všechno vysvětlím. Byl to napůl sen, napůl skutečnost. Žena, nepochybuji, vstoupila do tvého pokoje: a tou ženou byla – musela být – Grace Poolová. Sama ji nazýváš podivnou bytostí: z toho, co víš, máš důvod ji tak nazývat – co udělala mně? co Masonovi? Ve stavu mezi spánkem a bděním jsi zpozorovala její vstup a činy; ale rozpálená horečkou, skoro v deliriu, jak jsi byla, přisoudila jsi jí skřetí vzezření odlišné od jejího vlastního: dlouhé rozcuchané vlasy, naběhlá černá tvář, přemrštěná postava byly plody obraznosti; výsledky noční můry: zlobné roztržení závoje bylo skutečné: a je jí to podobné. Vidím, že by ses chtěla ptát, proč takovou ženu v domě držím: až budeme

svoji rok a den, povím ti to; teď však ne. Jsi spokojena, Jano? Přijímáš mé rozluštění záhady?"

Přemýšlela jsem, a opravdu se mi zdálo, že je to jediné možné: spokojena jsem nebyla, ale abych ho potěšila, snažila jsem se vypadat, že jsem – ulevena jsem se jistě cítila; proto jsem mu odpověděla spokojeným úsměvem. A nyní, protože už bylo dávno po jedné, jsem se chystala odejít od něho.

„Nespí Sophie s Adèlou v dětském pokoji?" zeptal se, když jsem si zapalovala svíčku.

„Ano, pane."

„A v Adèlině postýlce je dost místa pro tebe. Dnes v noci s ní spíš, Jano: není divu, že tě ta příhoda, kterou jsi mi vylíčila, musí znervóznit, a já bych byl raději, abys dnes nespala sama: slib mi, že půjdeš do dětského pokoje."

„Velmi ráda, pane."

„A pevně zajisti dveře zevnitř. Probuď Sophii, až půjdeš nahoru, pod záminkou, že ji žádáš, aby tě ráno včas vzbudila; neboť musíš být oblečená a mít po snídani před osmou. A nyní žádné pochmurné myšlenky: zažeň pryč tupý stesk, Janet. Neslyšíš, do jakého něžného šeptu vítr spadl? a žádné bušení deště do okenních tabulí: podívej se" (zdvihl záclonu) – „je krásná noc!"

Byla. Polovina nebe byla čistá a neposkvrněná: mraky, které ted proudily před větrem, jenž se stočil k západu, se řadily na východ v dlouhých, postříbřených sloupech. Měsíc svítil pokojně.

„Nu," řekl pan Rochester, hledě mi tázavě do očí, „jak je teď mé Janet?"

„Noc je klidná, pane; a stejně tak já."

„A nebude se ti v noci zdát o rozchodu a smutku; nýbrž o šťastné lásce a blaženém spojení."

Toto proroctví se naplnilo jen z poloviny: nesnila jsem ovšem o smutku, ale stejně málo jsem snila o radosti; neboť jsem vůbec ne-

spala. Malou Adèlu v náručí, dívala jsem se na spánek dětství – tak klidný, tak bezvášnivý, tak nevinný – a čekala jsem na nadcházející den: celý můj život byl bdělý a čilý v mém těle: a sotva vyšlo slunce, vstala jsem i já. Pamatuji si, jak se mě Adèle držela, když jsem od ní odcházela: pamatuji si, že jsem ji políbila, když jsem si odvinula její ručky od svého krku; a plakala jsem nad ní s podivným pohnutím, a opustila jsem ji, protože jsem se obávala, že by můj vzlyk přerušil její klidný spánek. Zdála se mi emblémem mého minulého života; a on, k jehož setkání jsem se nyní měla ustrojit, byl obávaným, přesto zbožňovaným typem mého neznámého budoucího dne.

Kapitola 26.

Sophie přišla v sedm, aby mě ustrojila: svůj úkol vskutku plnila velmi dlouho; tak dlouho, že pan Rochester, zřejmě netrpělivý z mého otálení, poslal nahoru vzkaz, proč nejdu. Právě mi připevňovala závoj (prostý čtverec blondu, nakonec) brožičkou k vlasům; vyklouzla jsem jí z rukou, jakmile to bylo možné.

„Počkejte!" vykřikla francouzsky. „Podívejte se na sebe do zrcadla: ani jste do něho nekoukla."

Otočila jsem se tedy ve dveřích: spatřila jsem postavu v rouchu a se závojem, tak nepodobnou mému obvyklému já, že se zdála skoro obrazem cizí osoby. „Jano!" zavolal hlas, a já se spěšně vydala dolů. Byla jsem u úpatí schodiště přijata panem Rochesterem.

„Loudavko!" řekl, „můj mozek hoří netrpělivostí, a ty se tak loudáš!"

Vzal mě do jídelny, pronikavě si mě od hlavy k patě prohlédl, prohlásil mě za „krásnou jako lilii a nejen pýchou svého života, ale i touhou svých očí," a potom mi řekl, že mi dá na snídani jen deset minut, a zazvonil. Jeden z jeho nedávno najatých sluhů, lokaj, přišel.

„Chystá John kočár?"

„Ano, pane."

„Je zavazadlo sneseno dolů?"

„Právě ho snášejí dolů, pane."

„Jděte do kostela: podívejte se, zda jsou pan Wood (duchovní) a kostelník uvnitř: vraťte se a oznamte mi to."

Kostel, jak čtenář ví, byl těsně za branou; lokaj se brzy vrátil.

„Pan Wood je v sakristii, pane, obléká si rochetu."

„A kočár?"

„Zapřahuje se."

„Nebudeme ho potřebovat na cestu do kostela; ale musí být připravený v okamžik našeho návratu: všechny krabice a zavazadla naložené a připoutané, kočí na kozlíku."

„Ano, pane."

„Jano, jsi hotová?"

Vstala jsem. Žádní družbové, žádné družičky, žádní příbuzní, na které bychom čekali nebo je šikovali: nikdo než pan Rochester a já. Paní Fairfaxová stála v síni, když jsme procházeli. Byla bych jí ráda něco řekla, ale ruka mi byla sevřena železným stiskem: hnal mě krok, kterému jsem sotva stačila; a pohled na tvář pana Rochestera dával tušit, že ani vteřina zdržení nebude pro jakýkoli účel strpěna. Divím se, jaký jiný ženich kdy vypadal jako on – tak odhodlaný k cíli, tak zarytě rozhodný: nebo kdo pod tak neoblomnými brvami kdy odhalil tak plamenné a sršivé oči.

Nevím, zda byl den pěkný, nebo chmurný; při sestupu po příjezdové cestě jsem nehleděla ani na nebe, ani na zem: mé srdce bylo s mýma očima; a oboje se zdálo přestěhované do postavy pana Rochestera. Chtěla jsem vidět tu neviditelnou věc, na niž, jak jsme kráčeli, upíral zdánlivě pohled divoký a hrozný. Chtěla jsem procítit myšlenky, jimž, zdálo se mi, čelil hrudí a odolával.

U branky na hřbitov se zastavil: zpozoroval, že mi dochází dech. „Jsem krutý ve své lásce?" řekl. „Pozdrž na chvíli: opři se o mě, Jano."

A teď si dokážu vybavit obraz šedého starého domu Božího, který se přede mnou klidně vzpínal, vrány kroužící kolem věže a zarudlé ranní oblohy v pozadí. Vzpomínám si ještě na něco ze zelených hrobových pahorků; a nezapomněla jsem ani na dvě postavy cizinců, které se potulovaly mezi nízkými mohylkami a četly nápisy vyryté do nemnoha mechem porostlých náhrobních kamenů. Všimla jsem si jich, protože, jak nás spatřili, obešli zadní stranu kostela; a nepochybovala

jsem, že vejdou bočními dveřmi, aby obřad viděli. Pan Rochester si jich nevšiml; vážně se díval do mé tváře, z níž, mohu říct, krev na okamžik unikla: cítila jsem si čelo vlhké a tváře i rty studené. Když jsem se vzpamatovala, což se stalo brzy, kráčel se mnou mírně cestičkou k předsíni.

Vstoupili jsme do tichého a prostého chrámu; kněz čekal ve své bílé rochetě u nízkého oltáře, kostelník vedle něho. Všechno bylo tiché: jen dva stíny se pohybovaly v odlehlém rohu. Má domněnka se potvrdila: cizinci vklouzli dovnitř před námi a teď stáli u rochesterovské krypty, zády k nám, hleděli skrze mříž na starý, časem potřísněný mramorový náhrobek, kde klečící anděl střežil ostatky Damera de Rochester, zabitého u Marston Mooru za občanských válek, a Elizabeth, jeho ženy.

Naše místo bylo zaujato u oltářní mřížky. Zaslechla jsem za sebou obezřelý krok a ohlédla se přes rameno: jeden z cizinců – zjevně pán – postupoval kupředu k presbytáři. Bohoslužba začala. Vyložení smyslu manželství proběhlo; a potom duchovní pokročil o krok dál, naklonil se mírně k panu Rochesterovi a pokračoval.

„Zapřisahám a zavazuji vás oba (jakž odpovídat budete v onen hrozný den soudu, kdy budou odhalena tajemství všech srdcí), víte-li o některé překážce, pro kterou nemůžete být zákonně spojeni v manželství, abyste to teď přiznali; neboť buďte si plně jisti, že pakli jsou dva spojeni jinak, než jak dovoluje Slovo Boží, nejsou spojeni Bohem, aniž je jejich manželství zákonité."

Odmlčel se, jak je obyčejem. Kdy bývá pauza po té větě přerušena odpovědí? Snad ne jednou za sto let. A duchovní, který nezvedl oči z knihy a jen na okamžik zadržel dech, pokračoval: ruku už natahoval k panu Rochesterovi, jak otvíral rty, aby se zeptal: „Chceš mít tuto ženu za svou vdanou manželku?" – když se blízký, zřetelný hlas ozval –

„Sňatek se nemůže konat: prohlašuji, že existuje překážka."

Duchovní pohlédl na mluvčího a zůstal němý; kostelník učinil totéž; pan Rochester se mírně pohnul, jako by mu pod nohama projelo zemětřesení: zaujal pevnější postoj, ani neotočil hlavu, ani oči, a řekl: „Pokračujte."

Hluboké ticho padlo, když vyslovil to slovo s hlubokým, ale tichým zabarvením. Vzápětí pan Wood řekl –

„Nemohu pokračovat, aniž by bylo vyšetřeno, co se tu tvrdilo, a prokázána pravda nebo nepravda toho."

„Obřad je zcela přerušen," dodal hlas za námi. „Jsem v postavení, že mohu své tvrzení dokázat: existuje nepřekonatelná překážka tomuto sňatku."

Pan Rochester slyšel, ale neposlouchal: stál zarytý a strnulý, nedělal nic kromě toho, že se zmocnil mé ruky. Jaký horký a silný stisk měl! a jak se v tu chvíli jeho bledé, pevné, mohutné čelo podobalo lomenému mramoru! Jak mu zářilo oko, stále ostražité, a přece pod čelem divoké!

Pan Wood byl v rozpacích. „Jakou povahu má ta překážka?" zeptal se. „Snad ji lze překonat – vysvětlit?"

„Sotva," zněla odpověď. „Nazval jsem ji nepřekonatelnou a mluvím uváženě."

Mluvčí přistoupil kupředu a opřel se o zábradlí. Pokračoval, pronášeje každé slovo zřetelně, klidně, pevně, ne však hlasitě –

„Spočívá prostě v existenci dřívějšího sňatku. Pan Rochester má ženu nyní žijící."

Mé nervy se chvěly při těch tiše pronesených slovech jako nikdy při hromu – má krev cítila jejich jemnou prudkost, jako nikdy necítila mráz nebo oheň; ale byla jsem sebraná a nehrozilo mi omdlení. Pohlédla jsem na pana Rochestera: přiměla jsem ho, aby pohlédl na mne. Celá jeho tvář byla bezbarvá skála: jeho oko bylo jiskrou i křemenem. Nic nepopíral: zdálo se, že se vzepře všemu. Beze slova, bez úsměvu,

aniž by ve mně snad rozpoznával lidskou bytost, mi jen omotal paži kolem pasu a připoutal mě k svému boku.

„Kdo jste?" zeptal se vetřelce.

„Jmenuji se Briggs, advokát z —— Street v Londýně."

„A chtěl byste mi vnutit manželku?"

„Chtěl bych vám připomenout existenci vaší paní, pane, kterou uznává zákon, pakli ji neuznáváte vy."

„Prokažte mi tu laskavost a podejte o ní zprávu – s jejím jménem, původem, místem pobytu."

„Zajisté." Pan Briggs klidně vytáhl papír z kapsy a přečetl jakýmsi úředním, nosovým hlasem: –

„‚Potvrzuji a mohu dokázat, že dne 20. října A.D. —— (datum patnácti let zpět) byl Edward Fairfax Rochester, sídla Thornfield v hrabství ——, a Ferndean Manor v ——shire, Anglie, oddán s mou sestrou, Berthou Antoinettou Masonovou, dcerou Jonase Masona, obchodníka, a Antoinetty, jeho ženy, kreolky, v kostele ——, Spanish Town, Jamajka. Záznam o sňatku se nachází v matrice tohoto kostela – jeho opis mám nyní v držení. Podepsán, Richard Mason.'"

„To – pakli jde o pravý doklad – snad může dokázat, že jsem byl ženat, ale nedokazuje, že žena v něm uvedená jako má manželka ještě žije."

„Žila před třemi měsíci," opáčil advokát.

„Jak to víte?"

„Mám svědka k té skutečnosti, jehož výpověď ani vy, pane, sotva vyvrátíte."

„Předveďte ho – nebo jděte k čertu."

„Předvedu ho ihned – je zde na místě. Pane Masone, račte předstoupit."

Pan Rochester, slyše to jméno, sevřel zuby; prožil také jakési silné křečovité zachvění; jak blízko jsem byla, cítila jsem křečovitý pohyb zuřivosti nebo zoufalství, který jím proběhl. Druhý cizinec, který se

dosud zdržoval v pozadí, přistoupil blíž; bledá tvář pohlédla přes advokátovo rameno – ano, byl to sám Mason. Pan Rochester se otočil a vrhl na něj zuřivý pohled. Jeho oko, jak jsem často řekla, bylo oko černé: mělo nyní zbarvení žluté, ba krvavé světlo ve své pochmurnosti; a tvář mu zrudla – olivová líce a bezbarvé čelo dostaly žár jako by z šířícího se, vzmáhajícího se ohně srdce: a pohnul se, zvedl svou silnou paži – mohl Masona udeřit, srazit ho na kostelní podlahu, bezohledným úderem mu vyrazit dech z těla – ale Mason uhnul a slabě vykřikl: „Dobrý Bože!" Pohrdání padlo chladně na pana Rochestera – jeho vášeň zemřela, jako by ji sežehla rez: zeptal se jen – „Co *ty* máš říci?"

Neslyšná odpověď vyklouzla z Masonových bílých rtů.

„Čert aby to vzal, pakli nedokážete odpovědět zřetelně. Znovu žádám, co *ty* máš říci?"

„Pane – pane," přerušil ho duchovní, „nezapomínejte, že jste na svatém místě." Potom se obrátil na Masona a tiše se zeptal: „Víte, pane, zda či nikoli žena tohoto pána ještě žije?"

„Odvahu," pobízel advokát, – „mluvte."

„Žije teď na sídle Thornfield," řekl Mason zřetelnějším hlasem; „viděl jsem ji tam loni v dubnu. Jsem její bratr."

„Na sídle Thornfield!" vykřikl duchovní. „Nemožné! Jsem v této končině dávno usedlý, pane, a nikdy jsem o žádné paní Rochesterové na sídle Thornfield neslyšel."

Viděla jsem, jak zasmušilý úsměv zkroutil rty pana Rochestera, a zabručel –

„Ne, u Boha! Postaral jsem se, aby se o ní nikdo nedověděl – nebo o ní pod tím jménem." Dumal – deset minut rokoval sám se sebou: utvořil si rozhodnutí a oznámil ho –

„Dost! Všechno vybouchne naráz jak kulka z hlavně. Woode, zavřete knihu a svlékněte rochetu; Johne Greene (ke kostelníkovi), odejděte z kostela: dnes nebude svatba." Muž uposlechl.

Pan Rochester pokračoval, tvrdošíjně a bezohledně: „Dvojženství je ošklivé slovo! – chtěl jsem však být dvojženec; ale osud mě přechytračil, nebo Prozřetelnost mě zarazila, – snad to druhé. V tuto chvíli nejsem o moc lepší než ďábel; a jak by mi tamhle můj pastýř řekl, zajisté si zasluhuji nejpřísnějších soudů Božích, i neuhasitelného ohně a červa, který neumírá. Pánové, můj plán je rozbit: – co ten advokát a jeho klient říkají, je pravda: byl jsem ženatý, a žena, s níž jsem byl oddán, žije! Říkáte, Woode, že jste nikdy neslyšel o paní Rochesterové v tomhle domě tam nahoře; ale troufám si tvrdit, že jste nejednou nastavil ucho klepům o záhadné šílenkyni tam držené pod stráží a dohledem. Někteří vám šeptali, že je to má levobočka – nevlastní sestra: někteří, že má odvržená milenka. Nyní vám sděluji, že je to má žena, s níž jsem byl oddán před patnácti lety, – Berta Masonová jménem; sestra tohoto rozhodného muže, který vám teď, s rozechvělými údy a bílými tvářemi, ukazuje, jaká statečná srdce muži snášejí. Hlavu vzhůru, Dicku! – neboj se mě! – Udeřil bych skoro právě tak brzo ženu jako tebe. Berta Masonová je šílená; a pocházela ze šílené rodiny; blbci a maniaci po tři generace! Její matka, kreolka, byla jak šílená, tak opilá! – jak jsem zjistil poté, co jsem si vzal dceru: neboť o rodinných tajemstvích předtím mlčeli. Berta, jako poslušné dítě, kopírovala svou rodičku v obou bodech. Měl jsem rozkošnou družku – čistou, moudrou, skromnou: dokážete si představit, že jsem byl šťastný muž. Prošel jsem bohatými scénami! Ach! má zkušenost byla nebeská, kdybyste jen věděli! Ale nedlužím vám další vysvětlení. Briggsi, Woode, Masone, zvu vás všechny, pojďte do domu a navštivte pacientku paní Poolové, a *mou ženu*! Uvidíte, jakou bytost mi podvodem vnutili za nevěstu, a posuďte, zda jsem měl či neměl právo roztrhnout smlouvu a hledat soucit s něčím alespoň lidským. Tato dívka," pokračoval, hledě na mě, „věděla o tom hnusném tajemství o nic víc než vy, Woode: myslela, že vše je čisté a zákonité; nikdy neměla ani zdání, že má být vlákána do předstírané-

ho spojení s okradeným bídákem, již spoutaným se zlou, šílenou a zdivočelou družkou! Pojďte všichni – za mnou!"

Stále mě pevně drže, opustil kostel: ti tři pánové šli za ním. U hlavních dveří sídla jsme našli kočár.

„Odvezte ho zpátky do kočárovny, Johne," řekl pan Rochester chladně; „dnes ho nebudeme potřebovat."

Při našem vstupu paní Fairfaxová, Adèle, Sophie, Léa přistoupily, aby nás přivítaly.

„Zpátky – všichni do jednoho!" vykřikl pán; „pryč se svými gratulacemi! Kdo je chce? Já ne! – přišly o patnáct let pozdě!"

Prošel dál a vystoupil po schodech, stále drže mou ruku a stále kynul pánům, aby ho následovali, což udělali. Vystoupili jsme po prvním schodišti, prošli galerií a dospěli do třetího patra: nízké, černé dveře, otevřené panovým hlavním klíčem, nás vpustily do pokoje obloženého tapisériemi, s velkou postelí a obrazovou skříňkou.

„Znáš toto místo, Masone," řekl náš vůdce; „tady tě pokousala a bodla."

Zdvihl závěs od zdi a odhalil druhé dveře: i ty otevřel. V místnosti bez okna hořel oheň za vysokým silným mřížovím a lampa visela od stropu na řetězu. Grace Poolová se skláněla nad ohněm, zřejmě něco vařila v hrnci. V hlubokém stínu, na vzdáleném konci místnosti, pobíhala postava dozadu a dopředu. Co to bylo, zda zvíře, nebo lidská bytost, se na první pohled nedalo říct: plazilo se, zdálo se, po čtyřech; chňapalo a vrčelo jako nějaké divné divoké zvíře: ale bylo to zahaleno šaty, a množství tmavých, prošedivělých vlasů, divokých jako hříva, skrývalo hlavu i tvář.

„Dobré jitro, paní Poolová!" řekl pan Rochester. „Jak se máte? A jak se dnes vede vaší svěřenkyni?"

„Jsme snesitelní, pane, děkuji," odvětila Grace, zdvihajíc vroucí masu opatrně na plotýnku: „spíš kousavá, ale ne zuřící."

Pronikavý výkřik jako by vyvrátil její příznivou zprávu: oblečená hyena vstala a postavila se vysoko na zadní.

„Ach! pane, ona vás vidí!" zvolala Grace; „raději nezůstávejte."

„Jen několik okamžiků, Grace: musíte mi dovolit několik okamžiků."

„Pak se mějte na pozoru, pane! – pro Boha živého, mějte se na pozoru!"

Maniačka zařvala: rozhrnula si rozcuchané vlasy od tváře a divoce hleděla na své návštěvníky. Dobře jsem poznala tu nachovou tvář, – ty nabobtnalé rysy. Paní Poolová postoupila kupředu.

„Ustupte," řekl pan Rochester a odstrčil ji stranou: „teď, předpokládám, nemá nůž, a já se mám na pozoru."

„Nikdy neví, co má, pane: je tak lstivá: smrtelným úsudkem nelze pochopit její chytrost."

„Raději ji opusťme," zašeptal Mason.

„Jděte k čertu!" bylo doporučení jeho švagra.

„Pozor!" vykřikla Grace. Tři pánové současně ustoupili. Pan Rochester mě odhodil za sebe: maniačka se vrhla a zuřivě ho popadla za hrdlo a přiložila zuby k jeho tváři: zápasili. Byla to velká žena, postavou se téměř rovnající manželovi, a nadto zavalitá: v zápase projevila mužskou sílu – nejednou ho málem uškrtila, atletického, jaký byl. Dobře mířenou ranou by ji mohl srazit; ale on nechtěl udeřit: chtěl jen zápasit. Nakonec ovládl její paže; Grace Poolová mu podala provaz, a on jí svázal paže za zády: dalším provazem, který byl po ruce, ji připoutal ke křeslu. Operace se odehrála uprostřed nejzuřivějších výkřiků a nejkřečovitějších výpadů. Pan Rochester se potom obrátil k divákům: pohlédl na ně úsměvem jízlivým i zoufalým.

„To je *má žena*," řekl. „Takové je jediné manželské objetí, které kdy mám poznat – takové něžnosti mi mají oslazovat volné hodiny! A *to*ť jsem si přál mít" (položil ruku na mé rameno): „tuto mladou dívku, která tak vážně a tiše stojí u ústí pekla a klidně hledí na dovádění dé-

mona, chtěl jsem ji právě jako změnu po onom divokém ragú. Woode a Briggsi, pohleďte na rozdíl! Porovnejte tyto jasné oči s těmi červenými koulemi tam – tuto tvář s onou maskou – tuto postavu s onou hmotou; a potom mě suďte, kněži evangelia a muži zákona, a pamatujte, že jakým soudem soudíte, takovým souzeni budete! Pryč ted s vámi. Musím zavřít svou kořist."

Všichni jsme ustoupili. Pan Rochester zůstal okamžik pozadu, aby dal další pokyn Grace Poolové. Advokát mě oslovil, když sestupoval ze schodů.

„Vy, paní," řekl, „jste zproštěna veškeré viny: váš strýc o tom rád uslyší – pokud ovšem bude ještě naživu – až se pan Mason vrátí na Madeiru."

„Můj strýc! Co o něm? Znáte ho?"

„Pan Mason ano. Pan Eyre byl funchalským obchodním zástupcem jeho firmy po několik let. Když váš strýc dostal váš dopis, v němž jste mu naznačila zamýšlený sňatek mezi vámi a panem Rochesterem, pan Mason, který se zdržoval na Madeiře pro obnovu zdraví, cestou zpět na Jamajku, byl právě u něho. Pan Eyre se zmínil o té zprávě; věděl totiž, že můj klient zná pána jménem Rochester. Pan Mason, překvapen a zarmoucen, jak si můžete představit, odhalil skutečný stav věcí. Váš strýc, s politováním to říkám, leží nyní na smrtelném loži; z něhož, vzhledem k povaze jeho nemoci – souchotiny – a stupni, kterého dosáhla, je nepravděpodobné, že by kdy vstal. Nemohl tedy spěchat sám do Anglie, aby vás vyprostil z léčky, do níž jste byla vlákána, ale snažně prosil pana Masona, aby neztrácel čas v podniknutí kroků k zabránění falešnému sňatku. Odkázal ho na mě o pomoc. Použil jsem veškeré rychlosti a jsem vděčný, že jsem nebyl příliš pozdě: jako jistě musíte být i vy. Nejsem-li mravně jist, že váš strýc bude mrtev, než dorazíte na Madeiru, radil bych vám, abyste doprovodila pana Masona zpět; ale protože je to tak, myslím, že raději setrvejte v Anglii, dokud nebudete

slyšet další, buď od pana Eyra, nebo o něm. Máme ještě na co čekat?" zeptal se pana Masona.

„Ne, ne – pojďme pryč," zněla úzkostlivá odpověď; a aniž počkali, aby se rozloučili s panem Rochesterem, vyšli dveřmi síně. Duchovní zůstal, aby vyměnil několik vět, buď napomenutí, nebo výtky, se svým pyšným farníkem; splniv tuto povinnost, také odešel.

Slyšela jsem ho odcházet, zatímco jsem stála u pootevřených dveří svého vlastního pokoje, do něhož jsem se nyní stáhla. Když se dům vyprázdnil, zavřela jsem se, přisunula závoru, aby nikdo nevpadl, a pokračovala jsem – ne v pláči, ne v truchlení, byla jsem na to ještě příliš klidná, ale – mechanicky si svlékat svatební šaty a nahradit je prostou halenou, kterou jsem nosila včera, jak jsem si myslela, naposledy. Potom jsem si sedla: cítila jsem se slabá a unavená. Opřela jsem paže o stůl a hlava mi na ně klesla. A teprve teď jsem začala myslet: dosud jsem jen slyšela, viděla, hýbala se – šla sem a tam, kam mě vedli nebo vlekli – pozorovala, jak se vrhá událost na událost, jak se otevírá odhalení za odhalením: ale *teď jsem začala myslet*.

Ráno bylo celkem tiché ráno – kromě krátké scény se šílenkyní: záležitost v kostele nebyla hlučná; nebyl výbuch vášně, nebyla hlasitá hádka, nebyl spor, nebylo vzdorování ani výzva, nebyly slzy, nebyly vzlyky: pár slov bylo vysloveno, klidně pronesená námitka proti sňatku; nějaké přísné, krátké otázky kladené panem Rochesterem; odpovědi, vysvětlení dány, důkazy uvedeny; otevřené přiznání pravdy pronesl můj pán; potom byl viděn živoucí důkaz; vetřelci byli pryč a bylo po všem.

Byla jsem ve svém vlastním pokoji jako obvykle – prostě sama, bez zjevné změny: nic mě neudeřilo, ani neuškodilo, ani zmrzačilo. A přece – kde byla Jana Eyrová ze včerejška? – kde byl její život? – kde byly její vyhlídky?

Jana Eyrová, která byla nadšenou, očekávající ženou – skoro nevěstou, byla zase chladnou, osamělou dívkou: její život byl bledý; její vy-

hlídky byly pusté. Vánoční mráz přišel v červnu; bílá prosincová vichřice se přehnala přes červenec; led oslepil zralá jablka, závěje zdrtily rozkvetlé růže; na senných a obilných polích ležel zmrzlý rubáš: uličky, které včera plály plné květů, byly dnes nesjízdně zasypané neprošlapaným sněhem; a lesy, které před dvanácti hodinami vlály listnaté a vonné jako háje mezi obratníky, se nyní rozprostíraly, pusté, divoké a bílé jako borové lesy v zimním Norsku. Mé naděje byly všechny mrtvé – zasaženy jemnou záhubou, jaká v jednu noc padla na všechny prvorozené v zemi egyptské. Pohlédla jsem na své hýčkané touhy, včera tak kvetoucí a zářivé; ležely strnulé, chladné, promodralé mrtvoly, které se už nikdy nemohly vrátit k životu. Pohlédla jsem na svou lásku: ten cit, který patřil mému pánu – který on stvořil; chvěl se mi v srdci jako trpící dítě ve studené kolébce; nemoc a úzkost se ho zmocnily; nemohl vyhledat náruč pana Rochestera – nemohl čerpat teplo z jeho hrudi. Ach, nikdy víc se k němu nemohl obrátit; neboť víra byla zdrcena – důvěra zničena! Pan Rochester mi nebyl tím, čím byl; neboť nebyl tím, zač jsem ho pokládala. Nebudu mu připisovat neřest; nebudu říkat, že mě zradil; ale onen atribut neposkvrněné pravdy odešel z jeho obrazu, a od jeho přítomnosti musím odejít: *to* jsem jasně vycítila. Kdy – jak – kam, jsem ještě nedokázala rozpoznat; ale on sám, nepochybovala jsem, mě z Thornfieldu bez meškání pošle pryč. Opravdovou náklonnost ke mně, zdálo se, nemohl mít; byla to jen přerušovaná vášeň: ta byla zmařena; nebude mě chtít víc. Měla bych se bát mu i přejít přes cestu nyní: můj pohled mu musí být odporný. Ach, jak slepé byly mé oči! Jak slabé bylo mé jednání!

Mé oči byly zahaleny a zavřeny: zdálo se, že se kolem mne vlní tma, a myšlenky přicházely jako stejně černý a zmatený tok. Zavržena sebou, uvolněná a bezsilá, zdálo se, že ležím na vyschlém dnu veliké řeky; slyšela jsem, jak se v odlehlých horách uvolňuje povodeň, a cítila jsem, jak se blíží proud: povstat jsem neměla vůli, uprchnout jsem neměla sílu. Ležela jsem mdlá, toužíc po smrti. Jen jedna myšlenka ve

mně stále tepala jak živá – vzpomínka na Boha: ta zrodila nevyslovenou modlitbu: slova putovala nahoru a dolů v mé zcela temné mysli jako něco, co by mělo být zašeptáno, ale nenalezla se síla, aby je vyjádřila –

„Nevzdaluj se ode mne, neboť strast je blízko: není, kdo by pomohl."

Byla blízko: a protože jsem k nebi nepozvedla žádnou prosbu, abych ji odvrátila – protože jsem nespojila ruce, nesklonila kolena, nepohnula rty – přišla: v plném tíživém rozmachu se proud přelil přes mne. Celé vědomí mého života ztraceného, mé lásky zmařené, mé naděje uhašené, mé víry smrtelně zasažené se vzmohlo plně a mohutně nade mnou v jedné zasmušilé hroudě. Tu hořkou hodinu nelze popsat: vskutku „vody vešly v mou duši; klesl jsem v hluboké bahno: cítil jsem, že nemám, kde stanouti; vešel jsem v hluboké vody; proudy mě přelily."

Kapitola 27.

Někdy k odpoledni jsem zvedla hlavu, a když jsem se rozhlédla a viděla, jak západní slunce pozlacuje na zdi znamení svého sklonu, zeptala jsem se: „Co mám dělat?"

Ale odpověď, kterou mi dala vlastní mysl – „Opusť Thornfield okamžitě" – byla tak rychlá, tak strašlivá, že jsem si zacpala uši. Řekla jsem, že taková slova teď nesnesu. „Že nejsem nevěstou Edwarda Rochestera, to je nejmenší část mého hoře," namítala jsem. „Že jsem se probudila z nejslavnějších snů a shledala je všechny prázdné a marné, to je hrůza, kterou bych snesla a zvládla; ale že ho musím opustit rozhodně, okamžitě, úplně, to je nesnesitelné. To nedokážu."

Jenže pak hlas uvnitř mne tvrdil, že to dokážu, a předvídal, že to udělám. Zápasila jsem s vlastním rozhodnutím: chtěla jsem být slabá, abych se vyhnula hrozné cestě dalšího utrpení, kterou jsem viděla přede mnou rozloženou; a Svědomí, proměněné v tyrana, drželo Vášeň pod krkem, pošklebovalo se jí, že si teprve namočila svou útlou nohu do bažiny, a přísahalo, že tou železnou paží ji strhne do neprozkoumaných hlubin trýzně.

„Ať jsem tedy od něj odervána," vykřikla jsem. „Ať mi někdo jiný pomůže!"

„Ne; odervat se musíš sama, nikdo ti nepomůže: sama si vyloupneš své pravé oko; sama si usekneš svou pravou ruku: tvé srdce bude obětí, a ty knězem, který je probodne."

Prudce jsem vstala, zděšena samotou, v níž straší tak nelítostný soudce – tichem, které zaplňuje tak hrozný hlas. Hlava se mi točila,

když jsem stála zpříma. Uvědomila jsem si, že mi je špatně z rozrušení a vysílení; toho dne se mi přes rty nedostalo ani jídlo, ani pití, nesnídala jsem. A s podivným bodnutím jsem si teď uvědomila, že ačkoli jsem tu byla zavřená dlouho, nikdo mi neposlal vzkaz, jak mi je, ani mě nepozval dolů: ani maličká Adèle nezaťukala na dveře; ani paní Fairfaxová mě nevyhledala. „Přátelé vždycky zapomínají na ty, které opustí štěstí," zabručela jsem si, když jsem odsunula závoru a vyšla ven. Zakopla jsem o překážku: hlava se mi stále točila, zrak mi mžil a údy jsem měla slabé. Nedokázala jsem se hned vzpamatovat. Padla jsem, ale ne na zem: zachytila mě natažená paže. Vzhlédla jsem – podpíral mě pan Rochester, který seděl na židli u prahu mé komnaty.

„Konečně vycházíš," řekl. „Čekal jsem na tebe dlouho a poslouchal: a přece jsem neslyšel jediný pohyb, ani jediný vzlyk: ještě pět minut toho mrtvolného ticha, a byl bych vylomil zámek jako lupič. Tak ty se mi vyhýbáš? – Zavřeš se a truchlíš sama! Byl bych raději, kdybys přišla a prudce mi vyčetla. Jsi vášnivá: čekal jsem nějakou scénu. Byl jsem připraven na horký déšť slz; jen jsem chtěl, aby byly roněny na mou hruď: teď je přijala bezcitná podlaha nebo tvůj promočený kapesník. Ale mýlím se: ty jsi vůbec neplakala! Vidím bílou tvář a vyhaslé oko, ale ani stopu po slzách. Takže, předpokládám, tvé srdce plakalo krev?

„Nu, Jano! Ani slovo výčitky? Nic hořkého – nic bodavého? Nic, co by řízlo cit nebo bodlo vášeň? Sedíš tiše tam, kam jsem tě posadil, a hledíš na mě unaveným, pasivním pohledem.

„Jano, nikdy jsem tě nechtěl takto zranit. Kdyby muž, který měl jen jednu malou ovečku, jež mu byla drahá jako dcera, která jedla z jeho chleba a pila z jeho poháru a ležela v jeho náručí, ji omylem porazil na jatkách, nelitoval by své krvavé chyby víc, než já teď lituji té své. Odpustíš mi někdy?"

Čtenáři, odpustila jsem mu v tom okamžiku a na místě. V jeho očích byla tak hluboká lítost, v jeho tónu tak opravdový soucit, v jeho způsobech taková mužná síla; a kromě toho byla v celém jeho pohledu

a výrazu tak nezměněná láska – odpustila jsem mu všechno: jenže ne slovy, ne navenek; jen v hloubi srdce.

„Víš, že jsem lotr, Jano?" zeptal se brzy toužebně – zřejmě udiven mým stálým mlčením a poddajností, které byly spíš výsledkem slabosti než vůle.

„Ano, pane."

„Tak mi to řekni rovnou a ostře – nešetři mě."

„Nemohu: jsem unavená a je mi špatně. Chtěla bych vodu." Zhluboka, jako by se otřásl, vzdychl, vzal mě do náručí a snesl mě dolů. Zpočátku jsem nevěděla, do kterého pokoje mě odnesl; všechno bylo zamlžené mému zasklenému zraku: brzy jsem ucítila oživující teplo ohně; neboť ačkoli bylo léto, v mé komnatě mi bylo ledově zima. Přiložil mi ke rtům víno; ochutnala jsem a ožila; pak jsem snědla něco, co mi nabídl, a brzy jsem byla sama sebou. Byla jsem v knihovně – seděla jsem v jeho křesle – on byl docela blízko. „Kdybych teď mohla ze života odejít bez příliš ostrého bodnutí, bylo by to pro mě dobře," pomyslela jsem si; „pak bych nemusela napínat síly k tomu, abych lámala struny svého srdce, když je trhám od strun pana Rochestera. Zdá se, že ho musím opustit. Nechci ho opustit – nemohu ho opustit."

„Jak ti je teď, Jano?"

„Mnohem lépe, pane; brzy budu v pořádku."

„Napij se znovu vína, Jano."

Poslechla jsem; pak postavil sklenku na stůl, stanul přede mnou a pozorně si mě prohlížel. Náhle se odvrátil s neartikulovaným zvoláním, plným jakési vášnivé emoce; prošel rychle místností a vrátil se; sklonil se ke mně, jako by mě chtěl políbit; ale vzpomněla jsem si, že něžnosti jsou mi teď zakázány. Odvrátila jsem tvář a odstrčila tu jeho.

„Cože! – Co to má znamenat?" zvolal spěšně. „Och, já vím! Nechceš políbit manžela Berty Masonové? Považuješ mou náruč za zaplněnou a má objetí za přidělená?"

„V každém případě tu pro mne není místo ani nárok, pane."

„Proč, Jano? Ušetřím ti potíž s dlouhým vysvětlováním; odpovím za tebe – ‚Protože už mám ženu,' bys odpověděla. – Hádám správně?"

„Ano."

„Pokud si to myslíš, musíš mít podivné mínění o mně; musíš mě považovat za vypočítavého prostopášníka – za nízkého a sprostého rozkošníka, který předstíral nezištnou lásku, aby tě vlákal do záměrně nastražené pasti, oloupil tě o čest a okradl o sebeúctu. Co na to řekneš? Vidím, že nemůžeš říct nic: za prvé jsi stále ještě mdlá a máš co dělat, abys popadla dech; za druhé si zatím nemůžeš zvyknout mě obviňovat a hanit, a kromě toho jsou otevřená stavidla slz, a kdybys moc mluvila, vyhrnuly by se; a nemáš chuť se vymlouvat, vyčítat, dělat scénu: přemýšlíš, *jak jednat – mluvení* považuješ za marné. Já tě znám – mám se na pozoru."

„Pane, nepřeji si jednat proti vám," řekla jsem; a můj nejistý hlas mě varoval, abych svou větu zkrátila.

„Ne ve *tvém* smyslu slova, ale v *mém* chystáš mou zkázu. Jako bys řekla, že jsem ženatý – jako ženatému se mi budeš vyhýbat, nechodit mi do cesty: zrovna teď jsi mě odmítla políbit. Hodláš se mi stát úplnou cizinkou: žít pod touto střechou jen jako Adèlina guvernantka; kdykoli ti řeknu přátelské slovo, kdykoli tě přátelský cit znovu nakloní ke mně, řekneš si: ‚Ten muž mě skoro učinil svou milenkou: musím k němu být ledem a kamenem;' a ledem a kamenem se podle toho staneš."

Pročistila jsem si a ustálila hlas, abych odpověděla: „Vše se kolem mě změnilo, pane; musím se změnit také – o tom není pochyb; a abych se vyhnula kolísání citů a nepřetržitému boji se vzpomínkami a asociacemi, je jen jedna cesta – Adèle musí mít novou guvernantku, pane."

„Och, Adèle půjde do školy – to jsem už zařídil; ani tě nehodlám trápit ohavnými asociacemi a vzpomínkami na Thornfield Hall – na toto prokleté místo – tento Áchanův stan – tuto drzou kryptu, nabíze-

jící příšernost živoucí smrti světlu širého nebe – toto úzké kamenné peklo, s jedním skutečným démonem, horším než legie takových, jaké si představujeme. Jana, ty tu nezůstaneš, a já také ne. Nikdy jsem tě sem neměl přivádět, do Thornfield Hall, když jsem věděl, jak je zakleté. Nařídil jsem jim, než jsem tě vůbec kdy spatřil, aby ti zatajili všechno vědomí o kletbě tohoto místa; prostě proto, že jsem se bál, že by si Adèle nikdy neudržela guvernantku, kdyby věděla, s jakým obyvatelem je ubytována, a mé plány mi nedovolily tu šílenou odstěhovat jinam – ačkoli vlastním starý dům, Ferndean Manor, ještě odlehlejší a skrytější než tento, kde bych ji mohl bezpečně umístit, kdyby mi ohled na nezdravost místa, uprostřed lesa, nebránil ve svědomí v tomto uspořádání. Pravděpodobně by mě ty vlhké zdi brzy zbavily břemene péče o ni: ale každý padouch má svou neřest; a tou mou není sklon k nepřímé vraždě, ani toho, co nejvíc nenávidím.

„Nicméně skrývat před tebou sousedství té šílené byla asi tak práce, jako přikrýt dítě pláštěm a položit je k upasovému stromu: okolí toho démona je otrávené, a vždy bylo. Ale zavřu Thornfield Hall: zabedním přední dveře a zatluču dolní okna: dám paní Poolové dvě stě ročně, aby tu žila s *mojí ženou*, jak tu strašlivou ježibabu nazýváš: Grace za peníze udělá mnoho, a bude mít svého syna, dozorce z Grimsby Retreat, aby jí dělal společnost a byl po ruce k pomoci v záchvatech, kdy je *má žena* popoháněna svým duchem, aby lidi v noci upalovala v postelích, bodala je, kousala jim maso z kostí a tak dále –"

„Pane," přerušila jsem ho, „jste neúprosný k té nešťastné ženě: mluvíte o ní s nenávistí – s pomstychtivou antipatií. Je to kruté – nemůže si pomoct, že je šílená."

„Jano, má maličká miláčku (tak ti budu říkat, neboť taková jsi), nevíš, o čem mluvíš; opět mě posuzuješ nespravedlivě: není to proto, že je šílená, že ji nenávidím. Kdybys ty byla šílená, myslíš, že bych tě nenáviděl?"

„To bych vskutku myslela, pane."

„Pak se mýlíš, a nevíš nic o mně, a nic o druhu lásky, jaké jsem schopen. Každý atom tvého těla je mi tak drahý jako můj vlastní: v bolesti a nemoci by mi byl stejně drahý. Tvá mysl je můj poklad, a kdyby byla zlomená, byla by stále mým pokladem: kdybys třeštila, mé paže by tě sevřely, a ne svěrací kazajka – tvé sevření, i v zuřivosti, by pro mě mělo kouzlo: kdybys se na mě vrhla tak divoce jako ta žena dnes ráno, přijal bych tě v objetí přinejmenším tak něžném, jako omezujícím. Nestáhl bych se před tebou s odporem jako před ní: v tvých klidných chvílích bys neměla žádného strážce ani ošetřovatele než mne; a mohl bych nad tebou bdít s neúnavnou něhou, i kdybys mi na oplátku nedarovala úsměv; a nikdy bych se neunavil hledět ti do očí, i kdyby v nich pro mě už nebyl paprsek poznání. – Ale proč se nechávám táhnout tímto směrem myšlenek? Mluvil jsem o tom, že tě odvezu z Thornfieldu. Vše, jak víš, je připraveno k rychlému odjezdu: zítra pojedeš. Jen tě prosím, abys snesla ještě jednu noc pod touto střechou, Jano; a pak sbohem jejímu utrpení a hrůzám navždy! Mám místo, kam se mohu uchýlit, které bude bezpečným útočištěm před nenávistnými vzpomínkami, před nevítaným vpádem – i před klamem a pomluvou."

„A vezměte Adèlu s sebou, pane," přerušila jsem ho; „bude vám společnicí."

„Co tím myslíš, Jano? Řekl jsem ti, že Adèlu pošlu do školy; a co chci s dítětem jako společnicí, a to ne vlastním dítětem – s bastardem francouzské tanečnice? Proč mě s ní obtěžuješ! Ptám se, proč mi Adèlu přidělíš za společnici?"

„Mluvil jste o ústraní, pane; a ústraní a samota jsou nudné: pro vás až příliš nudné."

„Samota! Samota!" opakoval podrážděně. „Vidím, že musím k vysvětlení. Nevím, jaký sfingovský výraz se ti utváří ve tváři. *Ty* se mnou máš sdílet mou samotu. Rozumíš?"

Zavrtěla jsem hlavou: vyžadovalo to jistou míru odvahy, při jeho rostoucím vzrušení, i jen riskovat ten němý znak nesouhlasu. Rychle chodil po pokoji a zastavil se, jako by byl náhle k jednomu místu přirostlý. Dlouho a tvrdě se na mne díval: odvrátila jsem od něj oči, upřela je na oheň a snažila se vzít a udržet klidnou, soustředěnou tvář.

„A tady je ten háček v Janině povaze," řekl konečně, mluvě klidněji, než jsem podle jeho vzhledu čekala. „Cívka hedvábí se dosud odvíjela docela hladce; ale vždycky jsem věděl, že přijde uzel a hádanka: a tady je. Teď dojde na trápení, na podráždění a nekonečnou potíž! Při Bohu! Toužím vynaložit zlomek Samsonovy síly a rozlomit to zamotání jako koudel!"

Pokračoval v chůzi, ale brzy se znovu zastavil, tentokrát přímo přede mnou.

„Jano! Vyslechneš rozum?" (sklonil se a přiblížil rty k mému uchu); „protože pokud ne, zkusím násilí." Jeho hlas byl ochraptělý; jeho pohled byl pohledem muže, který se právě chystá roztrhnout nesnesitelné pouto a vrhnout se střemhlav do divoké svévole. Viděla jsem, že ještě okamžik, a s jedním dalším popudem zuřivosti bych s ním nic nezmohla. Přítomnost – prchavá vteřina času – byla vším, co jsem měla k tomu, abych ho ovládla a zadržela: pohyb odporu, útěku, strachu by zpečetil můj osud – a jeho. Ale neměla jsem strach: ani v nejmenším. Cítila jsem vnitřní sílu; pocit vlivu, který mě podpíral. Krize byla nebezpečná; ale nebyla bez svého kouzla: takového, jaké snad cítí Indián, když se v kanoi smýká přes peřeje. Vzala jsem jeho sevřenou ruku, uvolnila zkroucené prsty a uklidňujícím hlasem jsem mu řekla –

„Posaďte se; budu s vámi mluvit, jak dlouho budete chtít, a vyslechnu vše, co máte na srdci, ať rozumné nebo nerozumné."

Posadil se: ale nedostal povolení promluvit hned. Nějakou dobu jsem zápasila se slzami: dala jsem si velkou práci je potlačit, protože jsem věděla, že by nerad viděl, jak pláču. Teď jsem však považovala za dobré nechat je plynout, jak volně a jak dlouho si samy budou chtít.

Jestli ho záplava obtěžuje, tím lépe. A tak jsem se poddala a plakala od srdce.

Brzy jsem ho slyšela, jak mě naléhavě prosí, abych se uklidnila. Řekla jsem, že nemohu, dokud je v takové vášni.

„Vždyť se nezlobím, Jano: jen tě miluji příliš; a tvou malou bledou tvář jsi obrnila tak odhodlaným, zmrazeným výrazem, že jsem to nemohl snést. Pst, teď, a utři si oči."

Jeho zmírněný hlas ohlásil, že je přemožen; a já se zase stala klidnou. Teď se pokusil složit hlavu na mé rameno, ale nedovolila jsem to. Pak mě chtěl k sobě přitáhnout: ne.

„Jano! Jana!" řekl v takovém přízvuku hořkého smutku, až to zachvělo každým mým nervem; „ty mě tedy nemiluješ? Jen mé postavení a hodnost mé ženy jsi cenila? Teď, když mě považuješ za nehodného stát se tvým manželem, uhýbáš před mým dotykem, jako bych byl nějaká ropucha nebo opice."

Ta slova mě řezala: ale co jsem mohla dělat nebo říct? Pravděpodobně jsem neměla dělat ani říkat nic; ale byla jsem tak mučena pocitem výčitky, že takto raním jeho city, že jsem nemohla ovládnout přání kápnout balzám tam, kde jsem zranila.

„*Opravdu* vás miluji," řekla jsem, „víc než kdy jindy: ale nesmím ten cit projevit ani si v něm libovat: a toto je naposled, kdy ho smím vyjádřit."

„Naposled, Jano! Jak! Myslíš, že se mnou můžeš žít, denně mě vídat, a přece, pokud mě ještě miluješ, být vždy chladná a vzdálená?"

„Ne, pane; o tom jsem jistá, že bych nemohla; a proto vidím, že je jen jedna cesta: ale rozzuříte se, když ji zmíním."

„Ach, zmiň! Jestli bouřím, ty máš umění plakat."

„Pane Rochestere, musím vás opustit."

„Na jak dlouho, Jano? Na pár minut, dokud si neuhladíš vlasy – které máš jaksi rozcuchané; a nenamočíš si tvář – která vypadá horečnatě?"

„Musím opustit Adèlu a Thornfield. Musím se s vámi rozloučit na celý život: musím začít novou existenci mezi cizími tvářemi a cizími scenériemi."

„Samozřejmě: řekl jsem ti, že máš. Pomíjím to šílenství o rozloučení se mnou. Myslíš, že se musíš stát mojí součástí. Co se týče nové existence, je to v pořádku: ty ještě budeš mou ženou: nejsem ženatý. Budeš paní Rochesterovou – jak fakticky, tak jmenovitě. Budu se držet jen tebe, dokud ty a já budeme žít. Pojedeš na jedno místo, které mám v jižní Francii: bíle omítnutá vila na břehu Středozemního moře. Tam budeš žít šťastný, chráněný a nejnevinnější život. Nikdy se neboj, že tě chci svést k omylu – učinit tě svou milenkou. Proč jsi zavrtěla hlavou? Jana, musíš být rozumná, nebo opravdu zase zdivočím."

Jeho hlas i ruka se chvěly: jeho velké chřípí se rozšiřovalo; oči mu plály: přesto jsem se odvážila mluvit.

„Pane, vaše žena žije: to je skutečnost, kterou jste dnes ráno sám uznal. Kdybych s vámi žila, jak si přejete, byla bych tedy vaší milenkou: tvrdit opak je sofistické – je to nepravda."

„Jano, nejsem muž mírné povahy – zapomínáš na to: nejsem dlouho trpící; nejsem chladný a nevzrušený. Ze soucitu ke mně i k sobě polož prst na můj tep, cítit, jak buší, a – dej si pozor!"

Odhalil zápěstí a nabídl mi ho: krev opouštěla jeho tvář i rty, které zmrtvěle šedly; byla jsem ze všech stran zoufalá. Takto ho hluboce rozrušovat odporem, který tak nenáviděl, bylo kruté: povolit nepřicházelo v úvahu. Udělala jsem to, co lidé dělají instinktivně, když jsou dohnáni do krajnosti – hledala jsem pomoc u někoho vyššího než člověk: slova „Bože, pomoz mi!" se mi mimoděk vydrala ze rtů.

„Jsem blázen!" vykřikl náhle pan Rochester. „Pořád jí říkám, že nejsem ženatý, a nevysvětluji jí proč. Zapomínám, že nic neví o povaze té ženy ani o okolnostech provázejících mé pekelné spojení s ní. Och, jsem si jist, že Jana se mnou bude souhlasit, až bude vědět vše, co vím já! Jen vlož svou ruku do mé, Janet – abych měl důkaz hmatu i zraku,

že jsi blízko mne – a já ti v několika slovech ukážu skutečný stav věci. Můžeš mě poslouchat?"

„Ano, pane; třeba hodiny, chcete-li."

„Žádám jen minuty. Jana, slyšela jsi nebo věděla jsi, že jsem nebyl nejstarší syn našeho rodu: že jsem kdysi měl bratra staršího, než jsem já?"

„Vzpomínám si, že mi to paní Fairfaxová jednou řekla."

„A slyšela jsi někdy, že můj otec byl lakotný, hrabivý muž?"

„Rozuměla jsem něco v tom smyslu."

„Nu, Jano, protože takový byl, bylo jeho rozhodnutím udržet majetek pohromadě; nemohl snést myšlenku, že by rozdělil své panství a nechal mi spravedlivý díl: vše, rozhodl, mělo připadnout mému bratrovi Rowlandovi. A přesto právě tak málo mohl snést, aby jeho syn byl chudý muž. Měl jsem být zaopatřen bohatým sňatkem. Hledal mi partnerku včas. Pan Mason, západoindický plantážník a kupec, byl jeho starý známý. Byl si jist, že jeho majetek je skutečný a rozsáhlý: podnikl pátrání. Zjistil, že pan Mason má syna a dceru; a dozvěděl se od něho, že by dceři mohl a chtěl dát věno třicet tisíc liber: to stačilo. Když jsem opustil univerzitu, byl jsem poslán na Jamajku, abych pojal za nevěstu tu, která už pro mě byla namluvena. Otec se o jejích penězích nezmínil; řekl mi však, že slečna Masonová je pýchou Spanish Townu pro svou krásu: a to nebyla lež. Shledal jsem ji krásnou ženou, ve stylu Blanche Ingramové: vysokou, tmavou a majestátní. Její rodina si mě chtěla zajistit, protože jsem byl z dobrého rodu; a ona také. Ukazovali mi ji na večírcích, nádherně oblečenou. Vídal jsem ji zřídka o samotě a měl s ní velmi málo soukromých rozhovorů. Lichotila mi a marnotratně mi k potěše vystavovala své půvaby a dovednosti. Všichni muži v jejím okolí ji zřejmě obdivovali a mně záviděli. Byl jsem oslněn, podnícen: mé smysly byly rozdrážděny; a protože jsem byl nevědomý, zelený a nezkušený, myslel jsem, že ji miluji. Není bláznovství tak zpitomělé, k jehož spáchání by muže nedohnala idiotská soupeři-

vost společnosti, chlípnost, zbrklost a slepota mládí. Její příbuzní mě povzbuzovali; soupeři mě dráždili; ona mě lákala: ke sňatku došlo skoro dřív, než jsem věděl, kde jsem. Och, nemám žádnou úctu k sobě, když na ten čin myslím! – muka vnitřního opovržení mě přemáhají. Nemiloval jsem, nevážil jsem si jí, dokonce jsem ji ani neznal. Nebyl jsem si jist existencí jediné ctnosti v její povaze: nezaznamenal jsem ani skromnost, ani laskavost, ani upřímnost, ani jemnost v její mysli či způsobech – a oženil jsem se s ní: hrubý, plazivý, krtonohý trouba, kterým jsem byl! S menším hříchem bych byl mohl – ale musím si vzpomenout, s kým mluvím.

„Matku své nevěsty jsem nikdy neviděl: pochopil jsem, že je mrtvá. Když líbánky skončily, poznal jsem svůj omyl; byla jen šílená a zavřená v blázinci. Byl tam i mladší bratr – úplný němý idiot. Starší, kterého jsi viděla (a kterého nemohu nenávidět, zatímco se mi hnusí celé jeho příbuzenstvo, protože má několik zrnek citu ve své slabé mysli, jak ukazuje trvalým zájmem o svou nešťastnou sestru i jakousi psí oddaností, kterou kdysi choval ke mně), bude pravděpodobně jednoho dne ve stejném stavu. Můj otec a bratr Rowland to vše věděli; mysleli však jen na těch třicet tisíc liber a připojili se k spiknutí proti mně.

„To byly ohavné objevy; ale kromě té zrady, že mi to zatajili, bych z toho nebyl ženě ničím vyčítal, dokonce ani když jsem shledal, že její povaha je mé zcela cizí, že její záliby jsou mi odporné, že její mysl je sprostá, nízká, úzká a mimořádně neschopná být vedena k něčemu vyššímu, rozšířena k něčemu širšímu – když jsem shledal, že s ní nemohu v klidu strávit jediný večer, ba dokonce ani jedinou hodinu dne; že mezi námi nemohl pokračovat laskavý rozhovor, protože ať jsem začal jakékoli téma, dostalo od ní okamžitě obrat zároveň hrubý a otřepaný, zvrácený a dětinský – když jsem postřehl, že nikdy nebudu mít klidnou nebo spořádanou domácnost, protože žádný služebník nesnese nepřetržité výbuchy její násilné a nerozumné povahy, ani otravnost jejích absurdních, protichůdných, náročných rozkazů – ani

tehdy jsem se neovládal: zdržoval jsem se výčitek, krátil jsem domluvy; snažil jsem se potají pohltit své pokání a znechucení; potlačoval jsem hlubokou antipatii, kterou jsem cítil.

„Jano, nebudu tě obtěžovat ohavnými podrobnostmi: několik silných slov vyjádří, co mám říct. Žil jsem s tou ženou nahoře čtyři roky, a před tou dobou mě vskutku zkoušela: její povaha dozrávala a vyvíjela se s děsivou rychlostí; její neřesti bujely rychle a divoce: byly tak silné, že je mohla krotit jen krutost, a já jsem krutosti nechtěl užít. Jak pidimužský rozum měla, a jak obrovské sklony! Jak hrozné kletby mi ty sklony přinesly! Berta Masonová, pravá dcera nechvalně proslulé matky, mě vlekla všemi těmi ohavnými a ponižujícími mukami, která musejí doprovázet muže připoutaného k ženě zároveň nestřídmé a necudné.

„Můj bratr mezitím zemřel, a na konci těch čtyř let zemřel i můj otec. Byl jsem teď dost bohatý – a přece chudý až k příšerné nouzi: s mou povahou byla spojena ta nejhrubší, nejnečistší, nejpokleslejší povaha, jakou jsem kdy viděl, a zákonem a společností nazývána mou součástí. A nemohl jsem se jí zbavit žádným právním řízením: lékaři totiž tehdy zjistili, že *má žena* je šílená – její výstřelky předčasně rozvinuly zárodky nepříčetnosti. Jana, moje vyprávění se ti nelíbí; vypadáš skoro nemocně – mám odložit zbytek na jiný den?"

„Ne, pane, dokončete to teď; lituji vás – opravdu vás vážně lituji."

„Lítost, Jano, od některých lidí, je zhoubnou a urážlivou daní, kterou je člověk oprávněn vrhnout zpět do zubů těm, kteří ji nabízejí; ale to je ten druh lítosti, který je vlastní otupělým, sobeckým srdcím; je to hybridní, egoistická bolest ze slyšení o strastech, zkřížená s nevědomým opovržením k těm, kdo je snášeli. Taková však tvá lítost není, Jano; není to ten cit, kterým je tvá tvář v tuto chvíli celá plná – kterým ti nyní oči skoro přetékají – kterým se ti dme srdce – kterým se ti chvěje ruka v mé. Tvá lítost, má drahá, je trpící matkou lásky: její trý-

zeň je přímo porodní bolest božské vášně. Přijímám ji, Jano; nechť má dcera volný průchod – mé paže čekají, aby ji přijaly."

„A teď, pane, pokračujte; co jste učinil, když jste zjistil, že je šílená?"

„Jano, blížil jsem se k pokraji zoufalství; zbytek sebeúcty byl vším, co stálo mezi mnou a propastí. V očích světa jsem byl bezpochyby zahalen špinavou potupou; umínil jsem si však, že budu čistý ve vlastních očích – a do posledka jsem odmítal nákazu jejích zločinů a vytrhl jsem se ze spojení s jejími duševními vadami. Přesto společnost spojovala mé jméno a osobu s jejím; stále jsem ji denně viděl a slyšel: něco z jejího dechu (fuj!) se mísilo se vzduchem, který jsem dýchal; a kromě toho jsem si pamatoval, že jsem byl kdysi jejím manželem – ta vzpomínka mi tehdy byla, a dodnes je, nevýslovně odporná; navíc jsem věděl, že dokud bude žít, nikdy nebudu moci být manželem jiné a lepší ženy; a ačkoli mě předčila o pět let (její rodina a otec mi lhali i v drobnosti jejího věku), bylo pravděpodobné, že bude žít stejně dlouho jako já, byla statné postavy, jak byla neduživé mysli. Tak jsem ve dvaceti šesti letech ztratil naději.

„Jedné noci jsem byl probuzen jejím ječením – (od té doby, co ji lékaři prohlásili za šílenou, byla samozřejmě zavřena) – byla to žhavá západoindická noc; jedna z těch, které často předcházejí hurikánům oněch podnebí. Protože jsem nemohl spát v posteli, vstal jsem a otevřel okno. Vzduch byl jako sirné páry – nikde jsem nenalezl osvěžení. Dovnitř se vhrnuli komáři a chmurně bzučeli po pokoji; moře, které jsem odtamtud slyšel, dunělo tupě jako zemětřesení – černé mraky se nad ním zvedaly; měsíc zapadal ve vlnách, široký a rudý, jako rozpálená dělová koule – vrhal svůj poslední krvavý pohled nad svět chvějící se kvasem bouře. Byl jsem fyzicky ovlivněn atmosférou i scenérií, a mé uši byly plné kleteb, které stále šílená vyvřeskovala; v nichž chvílemi vplétala mé jméno s takovým démonicky nenávistným tónem, s takovým jazykem! – žádná profesionální děvka neměla špinavější

slovník než ona: ačkoli byla přes dva pokoje, slyšel jsem každé slovo – tenké přepážky západoindického domu nekladly jejímu vlčímu vytí leda slabý odpor.

„‚Tento život,' řekl jsem si konečně, ‚je peklo: toto je vzduch – toto jsou zvuky bezedné propasti! Mám právo se z toho vysvobodit, pokud mohu. Utrpení tohoto smrtelného stavu mě opustí s tím těžkým masem, které teď zatěžuje mou duši. Z fanatikova hořícího věčna nemám strach: není budoucího stavu horšího než tento přítomný – nechť se vymaním a odejdu domů k Bohu!'

„Řekl jsem to, zatímco jsem klečel a odemykal truhlu, v níž byla dvojice nabitých pistolí: hodlal jsem se zastřelit. Záměr mě držel jen chvíli; neboť protože jsem nebyl šílený, krize vybraného a nerušeného zoufalství, která zrodila to přání a úmysl sebezničení, pominula za vteřinu.

„Čerstvý vítr z Evropy vál přes oceán a vrhal se otevřeným oknem dovnitř: bouře propukla, proudila, hřměla, plála, a vzduch se očistil. Pak jsem zformoval a upevnil rozhodnutí. Zatímco jsem procházel pod kapajícími pomerančovníky své promočené zahrady a mezi jejími nasáklými granátovníky a ananasy, a zatímco se kolem mne rozžíhal zářivý svit tropického úsvitu – uvažoval jsem takto, Jano – a teď poslouchej; neboť to byla pravá Moudrost, která mě v té hodině utěšila a ukázala mi správnou cestu, kterou se dát.

„Sladký vítr z Evropy stále šeptal v osvěžených listech, a Atlantik hřměl ve své slavné svobodě; mé srdce, dlouho vyschlé a spálené, se k tomu tónu rozdmychávalo a plnilo se živou krví – má bytost toužila po obnově – má duše žíznila po čistém doušku. Viděl jsem naději znovu ožívat – a cítil, že je obroda možná. Z květinového oblouku na konci své zahrady jsem hleděl na moře – modřejší, než bylo nebe: starý svět ležel za ním; jasné vyhlídky se tak otevřely: –

„‚Jdi,' řekla Naděje, ‚a žij znovu v Evropě: tam se neví, jaké pokálené jméno neseš, ani jaké špinavé břemeno je k tobě upoutáno. Můžeš tu

šílenou vzít s sebou do Anglie; zavři ji v Thornfieldu s náležitou péčí a opatřeními: pak sám cestuj, kam chceš, a vytvoř si jaký nový vztah chceš. Ta žena, která tak zneužila tvé dlouhé snášenlivosti, tak pokálela tvé jméno, tak znesvětila tvou čest, tak zmařila tvé mládí, není tvá žena, ani ty nejsi jejím manželem. Dohlédni, aby o ni bylo postaráno, jak si její stav žádá, a splnil jsi vše, co od tebe Bůh a lidství žádají. Nechť její totožnost, její spojení s tebou, bude pohřbeno v zapomnění: nejsi povinen je sdělit žádné žijící bytosti. Umísti ji v bezpečí a pohodlí: ukryj její úpadek v tajemství a zanech ji.'

„Jednal jsem přesně podle této rady. Můj otec a bratr neoznámili můj sňatek svým známým; neboť v prvním dopise, který jsem jim napsal, abych je zpravil o spojení – přičemž jsem už začínal zažívat krajní znechucení z jeho následků a z rodinné povahy a konstituce viděl, jak se mi otevírá ohavná budoucnost – jsem přidal naléhavé přikázání, aby to drželi v tajnosti: a velmi brzy bylo potupné chování ženy, kterou pro mne otec vybral, takové, že se styděl ji přiznat za snachu. Daleko od toho, aby chtěl spojení zveřejnit, stal se stejně úzkostlivě ochotný ho skrýt jako já sám.

„Do Anglie jsem ji tedy dopravil; strašlivou plavbu jsem měl s takovým netvorem na palubě. Rád jsem byl, když jsem ji konečně dostal na Thornfield a viděl ji bezpečně ubytovanou v tom pokoji ve třetím patře, z jehož tajné vnitřní komůrky si teď deset let udělala doupě divoké šelmy – jeskyni skřeta. Měl jsem nějakou potíž najít pro ni opatrovnici, bylo totiž nutné vybrat takovou, na jejíž věrnost lze spoléhat; neboť její blouznění by nevyhnutelně mé tajemství prozradilo: a kromě toho měla jasné intervaly dnů – někdy týdnů – které naplňovala nadávkami na mne. Nakonec jsem najal Grace Poolovou z Grimsby Retreat. Ona a ranhojič Carter (který obvázal Masonovy rány té noci, kdy byl pobodán a trýzněn), jsou jediní dva, které jsem kdy vpustil do svého tajemství. Paní Fairfaxová možná vskutku něco tušila, ale přesnou znalost faktů získat nemohla. Grace se celkově osvědčila jako dobrá dozorky-

ně; třebaže, částečně vlastní vinou, které, jak se zdá, nic nemůže zbavit, a která je vlastní jejímu obtížnému povolání, byla její ostražitost už nejednou uspána a oklamána. Šílená je mazaná i zlobivá; nikdy nepropásla příležitost, aby využila krátkých polevení své strážkyně; jednou aby ukryla nůž, kterým bodla svého bratra, a dvakrát aby se zmocnila klíče od své cely a v noci z ní vyšla. Při první z těchto příležitostí spáchala pokus upálit mě v mé posteli; při druhé vykonala tu příšernou návštěvu u tebe. Děkuji Prozřetelnosti, která nad tebou bděla, že si tehdy vylila zuřivost na tvé svatební šaty, které snad vyvolaly mlhavé vzpomínky na její vlastní svatební dny: ale o tom, co se mohlo stát, nesnesu uvažovat. Když pomyslím na tu věc, která mi dnes ráno letěla po krku a věšela svou černou a šarlatovou tvář nad hnízdem mé holubice, krev se mi sráží –"

„A co jste, pane," zeptala jsem se, zatímco se odmlčel, „udělal, když jste ji zde usadil? Kam jste odjel?"

„Co jsem udělal, Jano? Proměnil jsem se v bludičku. Kam jsem šel? Vrhl jsem se do toulek stejně divokých jako toulky březnového ducha. Vyhledal jsem Kontinent a procházel klikatě všechny jeho země. Mou pevnou touhou bylo hledat a najít dobrou a inteligentní ženu, kterou bych mohl milovat: protiklad té zuřivkyně, kterou jsem zanechal v Thornfieldu –"

„Ale vy jste se nemohl oženit, pane."

„Byl jsem rozhodnut a přesvědčen, že mohu a mám. Nebylo mým původním záměrem klamat, jak jsem klamal tebe. Chtěl jsem svůj příběh vyprávět prostě a své návrhy učinit otevřeně: a připadalo mi to tak zcela rozumné, že budu považován za svobodného milovat a být milován, že jsem nepochyboval, že by se dala najít nějaká žena ochotná a schopná pochopit můj případ a přijmout mne, navzdory prokletí, kterým jsem byl obtížen."

„Nu, pane?"

„Když jsi zvídavá, Jano, vždycky mě přinutíš se usmát. Otevíráš oči jako dychtivý pták a chvílemi uděláš neklidný pohyb, jako by ti odpovědi v řeči neplynuly dost rychle a chtěla bys číst z desky srdce. Ale než budu pokračovat, řekni mi, co myslíš svým ‚Nu, pane?' Je to krátká fráze, kterou užíváš velmi často; a která mě nejednou tahala dál a dál skrz nekonečný hovor: nevím proč dost dobře."

„Myslím tím – Co dál? Jak jste postupoval? Co z takové události vzešlo?"

„Právě tak! A co si teď přeješ vědět?"

„Zda jste našel někoho, kdo se vám líbil: zda jste ji požádal o ruku; a co řekla."

„Mohu ti říct, zda jsem našel někoho, kdo se mi líbil, a zda jsem ji požádal, aby si mě vzala: ale co řekla, teprve bude zapsáno v knize Osudu. Deset dlouhých let jsem se toulal, žil jsem nejprve v jednom hlavním městě, pak v druhém: někdy v Petrohradě; častěji v Paříži; občas v Římě, Neapoli a Florencii. Dobře vybaven penězi a pasem starého jména jsem si mohl vybírat společnost: žádné kruhy přede mnou nebyly uzavřeny. Hledal jsem svůj ideál ženy mezi anglickými dámami, francouzskými hraběnkami, italskými signorami a německými gräfinnen. Nenašel jsem ji. Někdy, na prchavý okamžik, jsem si myslel, že jsem zachytil pohled, zaslechl tón, spatřil postavu, které ohlašovaly uskutečnění mého snu: ale brzy jsem byl vyveden z omylu. Nesmíš se domnívat, že jsem toužil po dokonalosti, ať mysli nebo osoby. Toužil jsem jen po tom, co se ke mně hodilo – po protichůdci Kreolky: a toužil jsem marně. Mezi nimi všemi jsem nenašel jedinou, kterou bych, i kdybych byl sebevíc svobodný, já – varován, jak jsem byl, před nebezpečími, hrůzami a ohavnostmi nerovných sňatků – požádal o ruku. Zklamání mě učinilo bezstarostným. Zkusil jsem rozptýlení – nikdy prostopášnost: tu jsem nenáviděl a nenávidím. To byl rys mé indické Messaliny: zakořeněný odpor k ní a k tomu mě hodně brzdil, i v požit-

ku. Jakékoli potěšení, které hraničilo s hýřením, se zdálo přibližovat mě k ní a jejím neřestem, a vyhýbal jsem se mu.

„A přece jsem nemohl žít sám; a tak jsem zkusil společnost milenek. První, kterou jsem si zvolil, byla Céline Varensová – jeden z těch kroků, kvůli kterým muž sám sebou pohrdá, když si na ně vzpomene. Už víš, co byla, a jak můj poměr s ní skončil. Měla dvě nástupkyně: Italku Giacintu a Němku Klaru; obě byly považovány za pozoruhodně krásné. Čím mi byla jejich krása po několika týdnech? Giacinta byla bezzásadová a prudká: za tři měsíce jsem jí byl syt. Klara byla čestná a klidná; ale těžkopádná, bezduchá a nepohnutelná: ani v nejmenším nebyla mému vkusu. Byl jsem rád, že jsem jí mohl dát dostatečnou sumu, aby si otevřela slušný obchod, a tak se jí slušně zbavit. Ale, Jano, vidím ti na tváři, že si o mně teď nevytváříš příliš příznivé mínění. Považuješ mě za bezcitného, bezzásadového rozkošníka: ne?"

„Nelíbíte se mi tolik, jako jste se mi líbil jindy, to opravdu ne, pane. Nezdálo se vám ani trochu špatné žít tím způsobem, nejprve s jednou milenkou, pak s druhou? Mluvíte o tom jako o pouhé samozřejmosti."

„U mne tomu tak bylo; a nelíbilo se mi to. Byl to plazivý způsob existence: nikdy bych se k němu nechtěl vrátit. Najmout si milenku je jen o kousek lepší než koupit otrokyni: obě jsou často povahou, a vždy postavením, podřadné: a žít důvěrně s podřadnými je ponižující. Nyní nenávidím vzpomínku na čas, který jsem strávil s Céline, Giacintou a Klarou."

Cítila jsem pravdivost těchto slov; a vyvodila jsem z nich jistý závěr, že kdybych se měla natolik zapomenout a všechno učení, které kdy do mne bylo vštípeno, aby – pod jakoukoliv záminkou – s jakýmkoliv ospravedlněním – skrze jakékoliv pokušení – stala se nástupkyní těch ubohých dívek, díval by se na mne jednoho dne se stejným citem, který teď v jeho mysli znesvěcoval jejich památku. Nedala jsem tomu přesvědčení průchod: stačilo cítit je. Vryla jsem si je do srdce, aby tam zůstalo a sloužilo mi jako pomoc v hodině zkoušky.

„Nu, Jano, proč neřekneš ‚Nu, pane?' Ještě jsem neskončil. Vypadáš vážně. Pořád mě odsuzuješ, vidím. Ale dovol mi dojít k věci. Loni v lednu, zbaven všech milenek – v tvrdém, hořkém rozpoložení mysli, jež bylo výsledkem neužitečného, toulavého, osamělého života – rozežraný zklamáním, kysele naladěný proti všem mužům, a zvláště proti všemu *ženskému* pokolení (neboť jsem začal považovat představu rozumné, věrné, milující ženy za pouhý sen), povolán obchodem, vrátil jsem se do Anglie.

„Jednoho mrazivého zimního odpoledne jsem jel koňmo, až se mi dostalo na dohled Thornfield Hall. Nenáviděné místo! Nečekal jsem tam žádný mír – žádnou radost. Na schůdcích přes plot u cesty do Hay jsem viděl tichou maličkou postavu sedět o samotě. Projel jsem kolem ní se stejnou nedbalostí jako kolem hlavaté vrby naproti ní: neměl jsem žádné předtuchy o tom, co pro mne bude; žádné vnitřní varování, že rozhodčí mého života – můj génius pro dobro nebo zlo – čeká tam v pokorné podobě. Nevěděl jsem to, ani když, při Mesrourově nehodě, se přiblížila a vážně mi nabídla pomoc. Dětská a drobná bytost! Zdálo se, jako by si konopka přihopsala k mé noze a nabídla, že mě ponese na svém drobném křídle. Byl jsem mrzutý; ale ta věc nechtěla jít: stála u mne s podivnou vytrvalostí a hleděla a mluvila s jakousi autoritou. Musel jsem přijmout pomoc, a tou rukou: a přijal jsem ji.

„Jakmile jsem jednou stiskl to křehké rameno, cosi nového – svěží míza a nový smysl – vkradlo se do mé bytosti. Bylo dobře, že jsem se dozvěděl, že se tento skřítek ke mně musí vrátit – že patří k mému domu dole – jinak bych nemohl cítit, jak mi zpod ruky odchází a vidět, jak mizí za mlžným živým plotem, bez zvláštní lítosti. Slyšel jsem tě přijít domů té noci, Jano, ačkoli sis pravděpodobně nebyla vědoma, že na tebe myslím nebo že na tebe čekám. Dalšího dne jsem tě pozoroval – sám neviděn – půl hodiny, zatímco sis hrála s Adèlou v galerii. Byl to zasněžený den, vzpomínám si, a nemohly jste jít ven. Byl jsem ve svém pokoji; dveře byly pootevřené: mohl jsem jak poslouchat, tak pozoro-

vat. Adèle si na chvíli nárokovala tvou vnější pozornost; a přece se mi zdálo, že tvé myšlenky jsou jinde: ale byla jsi s ní velmi trpělivá, má maličká Jana; mluvila jsi s ní a bavila ji dlouho. Když tě konečně opustila, upadla jsi okamžitě do hlubokého zasnění: pomalu ses dala do procházky galerií. Chvílemi, když jsi procházela kolem okenního křídla, pohlédla jsi ven na hustě padající sníh; naslouchala jsi vzlykajícímu větru a opět jsi tiše pokračovala v chůzi a snění. Myslím, že ta denní vidění nebyla temná: v tvém oku bylo chvílemi příjemné osvětlení, v tvém vzezření mírné rozrušení, které nehlásalo žádné hořké, žlučnaté, hypochondrické hloubání: tvůj pohled odhaloval spíše sladké přemítání mládí, když jeho duch na ochotných křídlech sleduje let Naděje vzhůru a vpřed k ideálnímu nebi. Hlas paní Fairfaxové, která v hale mluvila se sluhou, tě probudil: a jak zvláštně ses pousmála k sobě a nad sebou, Janet! V tom úsměvu bylo mnoho smyslu: byl velmi prohnaný, a zdálo se, že si dělá malou váhu z tvé roztržitosti. Zdálo se, že říká – ‚Má jemná vidění jsou všechna velmi hezká, ale nesmím zapomenout, že jsou naprosto neskutečná. Mám růžovou oblohu a zelený kvetoucí Eden ve své hlavě; ale venku, jsem si dokonale vědoma, leží mi u nohou drsná pláň k přejití, a kolem mne se shromažďují černé bouře, s nimiž se mám utkat.' Seběhla jsi dolů a žádala od paní Fairfaxové nějaké zaneprázdnění: týdenní domovní účty udělat, nebo něco takového to bylo, myslím. Byl jsem s tebou mrzutý, že ses mi ztratila z očí.

„Netrpělivě jsem čekal na večer, kdy bych si tě mohl předvolat. Neobvyklou – pro mne – naprosto novou povahu jsem u tebe tušil: toužil jsem ji prozkoumat hlouběji a lépe poznat. Vešla jsi do pokoje s pohledem a chováním zároveň plachým a nezávislým: byla jsi podivně oblečená – podobně jako teď. Rozpovídal jsem tě: brzy jsem shledal, že jsi plná podivných protikladů. Tvé šaty i chování byly omezeny pravidlem; tvé vzezření bylo často ostýchavé, a celkem takové, jaké má člověk zjemnělý povahou, ale naprosto nezvyklý společnosti, dost se bojí-

cí, aby se nějakým prohřeškem nebo kiksem nedostal do nevýhodně nápadného postavení; a přece, když jsi byla oslovena, pozvedla jsi bystré, odvážné a žhavé oko k tváři svého protějšku: v každém pohledu, který jsi dala, byla pronikavost a síla; když tě obložily blízké otázky, nacházela jsi pohotové a plnohodnotné odpovědi. Velmi brzy ses zdála na mne zvykat: věřím, že jsi cítila existenci souznění mezi tebou a tvým zasmušilým a mrzutým pánem, Jano; neboť bylo udivující vidět, jak rychle jistá příjemná lehkost zklidnila tvé chování: ať jsem vrčel jakkoliv, nedávala jsi najevo překvapení, strach, mrzutost ani nelibost vůči mé zasmušilosti; pozorovala jsi mě a chvílemi ses na mě pousmála s prostým, a přece prozíravým půvabem, který nedokážu popsat. Byl jsem zároveň spokojen i vybuzen tím, co jsem viděl: líbilo se mi, co jsem viděl, a přál jsem si vidět víc. A přece jsem s tebou po dlouhou dobu zacházel odměřeně a hledal tvou společnost zřídka. Byl jsem rozumový labužník a přál jsem si prodloužit potěšení z toho nového a pikantního seznámení: kromě toho jsem byl na chvíli trápen pronásledujícím strachem, že kdybych tím květem zacházel volně, jeho květ by zvadl – jemný půvab svěžesti by ho opustil. Nevěděl jsem tenkrát, že to není prchavý květ, ale spíš zářivá podoba květu, vyrytá v nezničitelném drahokamu. Mimoto jsem si přál vidět, zda budeš vyhledávat mě, když se ti budu vyhýbat – ale nevyhledávala jsi; držela ses v učebně tak tiše jako tvůj vlastní stolek a stojan; narazila-li jsem na tebe náhodou, prošla jsi kolem mě tak rychle, a s tak nepatrným znakem poznání, jak jen bylo slučitelné s úctou. Tvůj obvyklý výraz těch dnů, Jano, byl zamyšlený pohled; ne skleslý, protože jsi nebyla neduživá; ale ne vznášivý, protože jsi měla málo naděje a žádné skutečné potěšení. Divil jsem se, co si o mně myslíš, nebo jestli si o mně vůbec někdy myslíš, a rozhodl jsem se to zjistit.

„Obnovil jsem svou pozornost k tobě. V tvém pohledu bylo cosi radostného, a v tvém chování srdečného, když jsi mluvila: viděl jsem, že máš společenské srdce; byla to tichá učebna – byla to nuda tvého živo-

ta – co tě činilo truchlivou. Dovolil jsem si potěšení být k tobě laskavý; laskavost brzy vzbudila emoci: tvá tvář zjemněla ve výrazu, tvé tóny byly mírné; líbilo se mi slyšet své jméno vysloveno tvými rty vděčně šťastným přízvukem. Měl jsem rád v té době s tebou nahodilé setkání, Jano: ve tvém chování bylo zvláštní zaváhání: pohlédla jsi na mě s lehkým trápením – s poletující pochybností: nevěděla jsi, jaký bude můj rozmar – zda si budu hrát na pána a budu přísný, nebo přítele a budu laskavý. Teď jsem byl příliš oddaně nakloněn k tobě, abych často předstíral prvý z vrtochů; a když jsem srdečně vztáhl ruku, takový květ a světlo a blaho se vznášel na tvých mladých, zasněných rysech, že jsem často musel mít mnoho co dělat, abych tě nestiskl na místě a hned ke svému srdci."

„Nemluvte už o těch dnech, pane," přerušila jsem ho a kradmo si otřela několik slz z očí; jeho řeč pro mě byla mučením; neboť jsem věděla, co musím udělat – a udělat brzy – a všechny ty vzpomínky, všechna ta odhalení jeho citů mi mou práci jen ztěžovala.

„Ne, Jano," odvětil: „jaká je potřeba lpět na Minulosti, když je Přítomnost tak mnohem jistější – Budoucnost tak mnohem jasnější?"

Zachvěla jsem se, slyšíc to poblouzněné tvrzení.

„Teď vidíš, jak se věc má – ne?" pokračoval. „Po mládí a mužných letech strávených zpola v nevýslovné bídě a zpola v chmurné samotě jsem poprvé našel to, co mohu doopravdy milovat – našel jsem *tebe*. Jsi mi souzvukem – mým lepším já – mým dobrým andělem. Jsem k tobě vázán silnou náklonností. Považuji tě za dobrou, nadanou, krásnou: vroucí, slavnostní vášeň se počala v mém srdci; opírá se o tebe, přitahuje tě k mému středu a prameni života, obaluje mou existenci kolem tebe, a vzplanouc v čistém, mohutném plameni, slučuje mne i tebe v jedno.

„Protože jsem to cítil a věděl, rozhodl jsem se tě pojmout za ženu. Říkat mi, že už mám ženu, je prázdným posměchem: víš teď, že jsem měl jen ohavného démona. Mýlil jsem se, že jsem se tě pokoušel okla-

mat; ale bál jsem se tvrdošíjnosti, která je v tvé povaze. Bál jsem se dávno vštípeného předsudku: chtěl jsem tě mít v bezpečí, než se odvážím důvěrnosti. To bylo zbabělé: měl jsem se obrátit k tvé ušlechtilosti a velkomyslnosti od začátku, jako to dělám teď – otevřít ti prostě svůj život trýzně – vylíčit ti svůj hlad a žízeň po vyšší a hodnotnější existenci – ukázat ti ne své *rozhodnutí* (to slovo je slabé), ale svůj neodolatelný *sklon* milovat věrně a dobře, kde jsem věrně a dobře milován nazpět. Pak jsem tě měl požádat, abys přijala můj slib věrnosti a dala mi svůj. Jana – dej mi ho teď."

Pauza.

„Proč mlčíš, Jano?"

Procházela jsem zkouškou: ruka z ohnivého železa svírala mé nitro. Hrozný okamžik: plný boje, černoty, horoucnosti! Žádná lidská bytost, která kdy žila, nemohla si přát být milována lépe, než jsem byla milována já; a jeho, který mě tak miloval, jsem naprosto zbožňovala: a musela jsem se zříci lásky i modly. Jedno chmurné slovo obsahovalo mou nesnesitelnou povinnost – „Odejdi!"

„Jano, chápeš, co od tebe chci? Jen tento slib – ‚Budu tvá, pane Rochestere.'"

„Pane Rochestere, *nebudu* vaše."

Další dlouhé mlčení.

„Jano!" začal znovu, s jemností, která mě žalostí zlomila, a proměnila mě v kámen chladnou zlověstnou hrůzou – neboť tento tichý hlas byl zafuněním vstávajícího lva – „Jano, chceš jít do světa jednou cestou a nechat mě jít druhou?"

„Chci."

„Jano" (nakláněje se ke mně a objímaje mě), „chceš to teď?"

„Chci."

„A teď?" jemně mi líbaje čelo a tvář.

„Chci," rychle a zcela se vyprošťujíc ze sevření.

„Ach, Jano, to je hořké! To – to je zlé. Nebylo by zlé mě milovat."

„Bylo by zlé vás poslechnout."

Divoký pohled zvedl jeho obočí – přelétl jeho rysy: povstal; ale ještě se zdržel. Položila jsem ruku na opěradlo židle pro oporu: třásla jsem se, bála jsem se – ale byla jsem rozhodnuta.

„Jeden okamžik, Jano. Věnuj jeden pohled mému strašnému životu, až budeš pryč. Všechno štěstí bude odtrženo s tebou. Co pak zůstává? Za ženu mám jen tu šílenou nahoře: právě tak dobře bys mě mohla odkázat na nějakou mrtvolu na onom hřbitově. Co mám dělat, Jano? Kam se obrátit pro společnici a pro nějakou naději?"

„Udělejte, co dělám já: důvěřujte Bohu a sobě. Věřte v nebe. Doufejte, že se tam znovu shledáme."

„Takže se nepoddáš?"

„Ne."

„Takže mě odsuzuješ žít bědně a zemřít prokletý?" Jeho hlas se zvýšil.

„Radím vám, abyste žil bez hříchu, a přeji si, abyste zemřel klidně."

„Takže mi vyrveš lásku a nevinnost? Vrháš mě zpět na chtíč jako na vášeň – na neřest jako na zaměstnání?"

„Pane Rochestere, tento úděl vám nepřisuzuji o nic víc, než ho dychtivě chytám pro sebe. Byli jsme zrozeni usilovat a snášet – vy stejně jako já: činěte tak. Vy mě zapomenete dřív, než vás zapomenu já."

„Takovou řečí ze mne děláš lháře: poskvrníš mou čest. Prohlásil jsem, že se nemohu změnit: ty mi do očí říkáš, že se brzy změním. A jaké pokřivení v tvém úsudku, jaká zvrácenost v tvých představách, se dokládá tvým chováním! Je lepší hnát spolubytost k zoufalství, než překročit pouhý lidský zákon, aniž je kdo zraněn porušením? Vždyť nemáš ani příbuzné, ani známé, kterých by ses musela bát urazit tím, že budeš žít se mnou?"

Byla to pravda: a zatímco mluvil, mé vlastní svědomí a rozum se obrátily v zrádce proti mně a obviňovaly mě ze zločinu, že mu odpo-

ruji. Mluvily skoro tak hlasitě jako Cit: a ten divoce křičel. „Ach, povol!" říkal. „Mysli na jeho bídu; mysli na jeho nebezpečí – podívej se na jeho stav, když zůstane sám; vzpomeň si na jeho zbrklou povahu; uvaž bezohlednost následující po zoufalství – utěš ho; zachraň ho; miluj ho; řekni mu, že ho miluješ a budeš jeho. Kdo na světě dbá o *tebe*? Nebo kdo bude zraněn tím, co uděláš?"

Přesto nezkrotná byla odpověď – „*Já* dbám o sebe. Čím osamělejší, čím opuštěnější, čím nepodporovanější jsem, tím více se budu vážit. Budu dbát zákona daného Bohem; schváleného člověkem. Budu se držet zásad, které jsem přijala, když jsem byla při smyslech, a ne pomatená – jako jsem teď. Zákony a zásady nejsou pro doby, kdy není pokušení: jsou právě pro takové okamžiky, jako je tento, kdy tělo a duše povstanou ve vzpouře proti jejich přísnosti; přísné jsou; neporušitelné budou. Kdybych je podle své vlastní pohodlnosti mohla porušit, jakou by měly cenu? Mají cenu – tak jsem vždy věřila; a nemohu-li tomu věřit teď, je to proto, že jsem pomatená – zcela pomatená: s žilami, v nichž mi běží oheň, a se srdcem, které bije rychleji, než mohu počítat jeho údery. Předem pojaté názory, předem učiněná rozhodnutí jsou vše, co mám v tuto hodinu, čeho se držet: tam zasadím nohu."

Zasadila jsem. Pan Rochester, čta v mé tváři, viděl, že jsem tak učinila. Jeho zuřivost byla rozdmýchána do nejvyššího bodu: musel se jí na okamžik poddat, ať následuje co chce; přešel přes podlahu, chytil mě za paži a sevřel za pas. Zdálo se, že mě pohltí svým plamenným pohledem: fyzicky jsem se v tom okamžiku cítila bezmocná jako strniště vystavené průvanu a žáru pece: duševně jsem si stále zachovávala svou duši, a s ní i jistotu konečného bezpečí. Duše má, naštěstí, tlumočníka – často nevědomého, ale přesto pravdivého tlumočníka – v oku. Mé oko se zvedlo k jeho; a zatímco jsem hleděla do jeho prudké tváře, bezděčně jsem vzdychla; jeho sevření bylo bolestivé a má přetížená síla téměř vyčerpaná.

„Nikdy," řekl a skřípěl zuby, „nikdy nebylo nic zároveň tak křehkého a tak nezkrotného. Pouhá rákoska se mi zdá v ruce!" (A zatřásl mnou silou svého sevření.) „Mohl bych ji ohnout palcem a ukazováčkem: a jaké dobro by to přineslo, kdybych ji ohnul, kdybych ji vytrhl, kdybych ji rozdrtil? Pohleď na to oko: pohleď na to odhodlané, divoké, svobodné stvoření, které z něho hledí ven, vzpírající se mi, s víc než odvahou – s přísným triumfem. Ať s klecí udělám cokoli, k němu se nedostanu – k té divoké, krásné bytosti! Jestli trhám, jestli roztrhávám drobné vězení, moje násilí jen zajatce pustí na svobodu. Dobyvatelem domu bych mohl být; ale obyvatel by unikl do nebe, dřív než bych se mohl nazvat majitelem jeho hliněného obydlí. A to jsi *ty*, duchu – s vůlí a energií, a ctností a čistotou – ty, kterou chci: ne jen tvé křehké tělo. Z vlastní vůle bys mohla přijít tichým letem a schoulit se k mému srdci, kdybys chtěla: uchvácena proti své vůli, unikneš sevření jako esence – zmizíš, dřív než vdechnu tvou vůni. Ach! Pojď, Jano, pojď!"

Jak to říkal, uvolnil mě ze svého sevření a jen se na mě díval. Pohled bylo mnohem obtížnější odolat než zoufalému sevření: ale jen idiot by teď podlehl. Vzdorovala jsem jeho zuřivosti a znemožnila ji; musím uniknout jeho zármutku: ustoupila jsem ke dveřím.

„Odcházíš, Jano?"

„Odcházím, pane."

„Opouštíš mě?"

„Ano."

„Nevrátíš se? Nebudeš mým utěšitelem, mým zachráncem? Má hluboká láska, mé divoké hoře, má zoufalá modlitba, to vše ti není ničím?"

Jaká nevýslovná bolest byla v jeho hlasu! Jak těžké bylo pevně opakovat: „Odcházím."

„Jano!"

„Pane Rochestere!"

„Odejdi tedy – souhlasím; ale pamatuj, zanecháváš mě tu v trýzni. Jdi nahoru do svého pokoje; promysli vše, co jsem řekl, a, Jano, vrhni pohled na mé utrpení – mysli na mě."

Odvrátil se; vrhl se tváří dolů na pohovku. „Och, Jano! Má naděje – má lásko – můj živote!" vyvřelo v mukách z jeho rtů. Pak přišel hluboký, silný vzlyk.

Už jsem byla u dveří; ale, čtenáři, vrátila jsem se – vrátila jsem se stejně odhodlaně, jako jsem ustoupila. Poklekla jsem u něj; obrátila jsem jeho tvář z polštáře ke mně; políbila jsem mu tvář; uhladila jsem mu rukou vlasy.

„Bůh vám žehnej, můj drahý pane!" řekla jsem. „Bůh ať vás uchrání před zlem a bezprávím – ať vás vede, utěšuje – ať vás dobře odmění za vaši dřívější laskavost ke mně."

„Láska maličké Jana by byla mou nejlepší odměnou," odpověděl; „bez ní mám zlomené srdce. Ale Jana mi dá svou lásku: ano – vznešeně, štědře."

Nahoru se mu nahrnula krev do tváře; z očí mu šlehl oheň; vzpřímil se, vyskočil; natáhl paže; ale uhnula jsem objetí a hned opustila pokoj.

„Sbohem!" bylo volání mého srdce, když jsem ho opouštěla. Zoufalství přidalo: „Sbohem navždy!"

Té noci jsem si myslela, že nikdy neusnu; ale dřímota mě přepadla, jakmile jsem si lehla do postele. V myšlenkách jsem byla přenesena do scén dětství: zdálo se mi, že ležím v červeném pokoji v Gatesheadu; že noc je temná a má mysl zatížená podivnými obavami. Světlo, které mě tenkrát dávno uvrhlo do mdlob, se v tomto vidění vybavilo, zdálo se, že klouzavě stoupá po zdi a chvějivě se zastavuje ve středu zahaleného stropu. Zvedla jsem hlavu, abych se podívala: střecha se rozplynula v mraky, vysoké a mlhavé; svit byl takový, jaký měsíc dává výparům, které se chystá rozptýlit. Pozorovala jsem, jak přichází – pozorovala s nejpodivnějším očekáváním; jako by na jeho kotouči mělo být napsáno nějaké slovo osudu. Vyšvihl se, jak nikdy ještě měsíc nevyrazil

z mraku: nejprve ruka pronikla sametové záhyby a odhrnula je; pak, ne měsíc, ale bílý lidský tvar zazářil v blankytu, nakláněje nádherné čelo k zemi. Hleděl a hleděl na mne. Mluvil k mému duchu: nezměrně vzdálený byl ten tón, a přece tak blízký, šeptal mi v srdci –

„Má dcero, uteč před pokušením."

„Matko, uteču."

Tak jsem odpověděla, když jsem se probudila z toho transu podobného snu. Byla ještě noc, ale červencové noci jsou krátké: brzy po půlnoci přijde úsvit. „Nemůže být příliš brzo na to, abych započala úkol, který mám splnit," pomyslela jsem si. Vstala jsem: byla jsem oblečená; nesvlékla jsem si nic než boty. Věděla jsem, kde ve svých zásuvkách najít prádlo, medailon, prsten. Při hledání těchto věcí jsem narazila na perly perlového náhrdelníku, který mě pan Rochester před několika dny přinutil přijmout. To jsem nechala; nebylo to mé: patřilo to vysněné nevěstě, která se rozplynula ve vzduchu. Ostatní věci jsem svázala do uzlíčku; peněženku, obsahující dvacet šilinků (vše, co jsem měla), jsem si strčila do kapsy: uvázala jsem si slaměný klobouk, přišpendlila jsem si šál, vzala uzlíček a své střevíce, které jsem si ještě nechtěla obout, a potají jsem vyklouzla ze svého pokoje.

„Sbohem, laskavá paní Fairfaxová!" zašeptala jsem, když jsem proklouzla kolem jejích dveří. „Sbohem, má drahá Adèlo!" řekla jsem, když jsem pohlédla směrem k dětskému pokoji. Nebylo možno pomyslet na to, že bych vstoupila a objala ji. Musela jsem oklamat jemný sluch: pokud jsem věděla, mohl právě teď poslouchat.

Byla bych prošla kolem Rochesterovy komnaty bez zastávky; ale protože se mé srdce na tom prahu na okamžik zastavilo v tlukotu, byla jsem nucena zastavit se i já. Spánek tam nebyl: obyvatel neklidně kráčel ode zdi ke zdi; a znovu a znovu vzdychl, zatímco jsem naslouchala. Pro mě tam v tom pokoji bylo nebe – dočasné nebe – kdybych si zvolila: stačilo jen vejít a říci –

„Pane Rochestere, budu vás milovat a žít s vámi celý život až do smrti," a fontána rozkoše by vytryskla na mé rty. Pomyslela jsem na to.

Ten laskavý pán, který teď nemohl spát, čekal netrpělivě na den. Ráno pro mě pošle; já budu pryč. Nechá mě hledat: marně. Bude se cítit opuštěn; jeho láska odmítnuta: bude trpět; snad propadne zoufalství. Pomyslela jsem i na to. Má ruka se pohnula ke klíčku zámku: strhla jsem ji zpět a proklouzla dál.

Smutně jsem se vinula po schodech dolů: věděla jsem, co mám dělat, a dělala jsem to mechanicky. V kuchyni jsem hledala klíč od bočních dveří; hledala jsem také lahvičku oleje a pírko; naolejovala jsem klíč i zámek. Vzala jsem si trochu vody, vzala jsem si trochu chleba: neboť možná budu muset jít daleko; a má síla, v poslední době tolik otřesená, se nesmí zhroutit. To vše jsem učinila bez jediného zvuku. Otevřela jsem dveře, vyšla ven, tiše je zavřela. Nejasný úsvit se mihotal ve dvoře. Velká vrata byla zavřená a zamčená; ale branka v jedněch z nich byla jen na petlici. Jí jsem odešla: i tu jsem zavřela; a nyní jsem byla mimo Thornfield.

Míli odtud, za poli, ležela cesta, která se táhla opačným směrem než k Millcote; cesta, po níž jsem nikdy nejela, ale kterou jsem si často všimla a divila se, kam vede: tam jsem zamířila své kroky. Nesmělo se teď dovolit žádné přemítání: nesmělo se vrhnout zpět ani jediný pohled; dokonce ani jeden kupředu. Nesmělo se myslet ani jednou myšlenkou na minulost ani na budoucnost. První byla stránka tak nebesky sladká – tak smrtelně smutná – že číst z ní jedinou řádku by rozpustilo mou odvahu a zlomilo mou energii. Druhá byla hrozná prázdnota: cosi jako svět, když opadne potopa.

Lemovala jsem pole, živé ploty a cesty až po východu slunce. Věřím, že to bylo nádherné letní jitro: vím, že mé boty, které jsem si obula, když jsem opustila dům, byly brzy mokré rosou. Ale neohlížela jsem se ani na vycházející slunce, ani na usmívající se nebe, ani na probouzející se přírodu. Ten, kdo je veden přes krásné scenérie k popravišti,

nemyslí na květiny, které se usmívají na jeho cestě, ale na špalek a ostří sekery; na oddělení kosti a žíly; na hrob zející na konci: a já myslela na smutný útěk a bezdomoví toulky – a ach! Z muk jsem myslela na to, co jsem opustila. Nemohla jsem si pomoci. Myslela jsem teď na něho – v jeho pokoji – jak pozoruje východ slunce; jak doufá, že brzy přijdu říct, že s ním zůstanu a budu jeho. Toužila jsem být jeho; dychtila jsem se vrátit: nebylo ještě pozdě; mohla jsem mu ještě ušetřit hořké bodnutí ztráty. Dosud, byla jsem si jista, můj útěk nebyl odhalen. Mohla jsem jít zpět a být jeho utěšitelem – jeho pýchou; jeho vykupitelem z bídy, snad ze zkázy. Och, ten strach z jeho sebeopuštění – mnohem horší než mé opuštění – jak mě bodal! Byl to zubatý hrot šípu v mé hrudi; trhal mě, když jsem se ho pokoušela vytáhnout; dělal mi zle, když ho vzpomínka vrážela dál. Ptáci začali zpívat v křoví a v mlází: ptáci byli věrní svým družkám; ptáci byli emblémy lásky. Čím jsem byla já? Uprostřed své srdeční bolesti a zoufalého úsilí zásad jsem se sama sobě hnusila. Neměla jsem útěchu ze schválení sebe sama: žádnou dokonce ani ze sebeúcty. Zranila jsem – ublížila – opustila svého pána. V mých vlastních očích jsem byla nenáviděníhodná. Přesto jsem se nemohla obrátit, ani vrátit o krok. Bůh mě musel vést vpřed. Co se týká mé vlastní vůle nebo svědomí, zuřivé hoře zdusalo jedno a udusilo druhé. Divoce jsem plakala, jak jsem šla svou osamělou cestou: rychle, rychle jsem šla jako šílená. Zachvátila mě slabost, počínající uvnitř, rozšiřující se do údů, a padla jsem: ležela jsem na zemi několik minut, s tváří přitisknutou k mokrému drnu. Měla jsem jakýsi strach – nebo naději – že zde zemřu: ale brzy jsem byla vzhůru; plazila jsem se vpřed po rukou a kolenou, a pak se znovu zvedla na nohy – stejně dychtivá a stejně odhodlaná jako kdy jindy dosáhnout cesty.

Když jsem tam došla, musela jsem se posadit a odpočinout si pod živým plotem; a zatímco jsem seděla, slyšela jsem kola a viděla přijíždět kočár. Postavila jsem se a zdvihla ruku; zastavil. Zeptala jsem se, kam jede: kočí jmenoval místo daleko odsud, kde jsem si byla jistá, že

pan Rochester nemá žádné spojení. Zeptala jsem se, za jakou sumu by mě tam vzal; řekl, že za třicet šilinků; odpověděla jsem, že mám jen dvacet; dobrá, pokusí se s tím vystačit. Dovolil mi dále nastoupit dovnitř, protože vůz byl prázdný: vstoupila jsem, byla uzavřena, a odvalil se dál svou cestou.

Jemný čtenáři, kéž nikdy neucítíš, co jsem tehdy cítila já! Kéž tvé oči nikdy neprolijí tak bouřlivé, pálivé, ze srdce vyždímané slzy, jaké se mi hrnuly z očí. Kéž se nikdy nedovoláváš Nebes modlitbami tak beznadějnými a tak mučivými, jaké v tu hodinu odešly z mých rtů; neboť kéž se nikdy, jako já, nemusíš děsit toho, že budeš nástrojem zla pro to, co zcela miluješ.

Kapitola 28.

Uplynuly dva dny. Je letní večer; kočí mě vysadil na místě zvaném Whitcross; za sumu, kterou jsem mu dala, mě dál vézt nemohl, a já na světě neměla už ani jediný šilink. Kočár je touhle dobou míli daleko; jsem sama. V tom okamžiku zjistím, že jsem zapomněla vyndat svůj uzlíček z přihrádky kočáru, kam jsem ho uložila pro jistotu; tam zůstává, tam musí zůstat; a teď jsem naprosto bez prostředků.

Whitcross není město, dokonce ani vesnička; je to jen kamenný sloup postavený tam, kde se setkávají čtyři silnice: nabílený, předpokládám, aby byl zdálky a za tmy nápadnější. Z jeho vrcholu vyrůstají čtyři ramena: nejbližší město, k němuž ukazují, je, podle nápisu, deset mil daleko; nejvzdálenější přes dvacet. Z dobře známých jmen těchto měst se dozvídám, do kterého hrabství jsem se dostala; severostředního hrabství, zasmušilého vřesovištěm, prolámaného horami: to vidím. Za mnou a po obou stranách leží veliká vřesoviště; vlny hor jsou daleko za tím hlubokým údolím u mých nohou. Obyvatelstvo zde musí být řídké, a na těchto silnicích nevidím cestující: táhnou se na východ, západ, sever a jih – bílé, široké, osamělé; všechny jsou prořízнuty do vřesoviště, a vřes roste hustě a divoce až k jejich samému okraji. A přece může náhodný poutník projít kolem; a já si nepřeji, aby mě teď nějaké oko vidělo: cizí lidé by se divili, co tu dělám, prodlévajíc u ukazatele, zjevně bez cíle a ztracena. Mohli by se mě vyptávat: nemohla bych dát žádnou odpověď, krom té, která by zněla neuvěřitelně a vzbudila podezření. Žádné pouto mě v tomto okamžiku nedrží k lidské společnosti – žádné kouzlo ani naděje mě nevolá tam, kde jsou mí

spolutvorové – nikdo, kdo by mě viděl, by o mně neměl laskavou myšlenku ani dobré přání. Nemám jiného příbuzného než všeobecnou matku, Přírodu: vyhledám její lůno a požádám o odpočinek.

Vyrazila jsem rovnou do vřesu; držela jsem se úvalu, který jsem viděla hluboko brázdit hnědý svah vřesoviště; brodila jsem se po kolena jeho temným porostem; otáčela jsem se s jeho zákruty, a najdouc mechem začernalou žulovou skálu ve skrytém koutě, posadila jsem se pod ni. Vysoké břehy vřesoviště byly kolem mne; skála chránila mou hlavu: nebe bylo nad tím.

Nějakou dobu uplynulo, než jsem i zde cítila klid: měla jsem nejasný strach, že by poblíž mohl být divoký dobytek, nebo že by mě mohl objevit nějaký lovec nebo pytlák. Když poryv větru pročistil pustinu, podívala jsem se nahoru v obavě, že je to řítící se býk; když pisklavě zahvízdal kulík, představila jsem si člověka. Shledavši však, že mé obavy jsou neopodstatněné, a uklidněna hlubokým tichem, které vládlo, jak se den chýlil k noci, nabrala jsem důvěru. Dosud jsem nepřemýšlela; jen jsem poslouchala, pozorovala, bála se; nyní jsem získala zpět schopnost přemítání.

Co jsem měla dělat? Kam jít? Ach, nesnesitelné otázky, když jsem nic dělat a nikam jít nemohla! – když měly mé unavené, chvějící se údy ještě odměřit dlouhou cestu, než jsem mohla dosáhnout lidského obydlí – když si musela vyprosit studenou dobročinnost, než jsem mohla získat nocleh: dožadovat se nerada propůjčeného soucitu, nést téměř jisté odmítnutí, než jsem mohla být vyslechnuta, nebo jedna z mých potřeb uspokojena!

Dotkla jsem se vřesu: byl suchý, a přece teplý teplem letního dne. Pohlédla jsem na nebe; bylo čisté: laskavá hvězda zablikala právě nad hřebenem rokliny. Padala rosa, ale s příznivou jemností; nešeptal žádný vánek. Příroda mi připadala blahosklonná a dobrá; myslela jsem, že mě miluje, vyvrženou, jak jsem byla; a já, která jsem od člověka mohla očekávat jen nedůvěru, odmítnutí, urážku, přimkla jsem se k ní s dě-

tinskou něžností. Dnešní noci, aspoň, budu jejím hostem, protože jsem jejím dítětem: má matka mě ubytuje bez peněz a bez ceny. Měla jsem ještě jeden kousek chleba: zbytek housky, kterou jsem si koupila v jednom městě, jímž jsme v poledne projížděli, za zbloudilý penny – mou poslední minci. Viděla jsem zralé borůvky, jak se tu a tam lesknou jako korálky z gagátu ve vřesu: nasbírala jsem si hrst a snědla je s chlebem. Můj hlad, předtím ostrý, byl, ne-li nasycen, pak uklidněn tímto poustevnickým jídlem. Pomodlila jsem se po jeho skončení své večerní modlitby, a pak si vybrala lože.

Vedle skály byl vřes velmi hluboký: když jsem si lehla, nohy jsem měla v něm pohřbené; vysoko po obou stranách vřes nechával jen úzký prostor, aby mohl noční vzduch vniknout. Složila jsem si šál napolo a rozprostřela ho přes sebe jako přikrývku; nízký, mechový vrch byl mým polštářem. Takto ubytována jsem nebyla, alespoň ne na začátku noci, prochlazená.

Můj odpočinek mohl být blažený dost, kdyby ho neporušovalo smutné srdce. Stěžovalo si na své zející rány, na své vnitřní krvácení, na své přetržené struny. Chvělo se o pana Rochestera a jeho osud; naříkalo nad ním s hořkou lítostí; dožadovalo se ho s neutichající touhou; a bezmocné jako pták se zlomenými oběma křídly, dál kmitalo svými rozdrcenými peřiny v marných pokusech ho vyhledat.

Vyčerpána tímto mučením myšlenek jsem povstala na kolena. Přišla noc, a její planety vzešly: bezpečná, tichá noc: příliš jasná pro společnost strachu. Víme, že Bůh je všude; ale určitě cítíme Jeho přítomnost nejsilněji tehdy, když se před námi rozprostírá Jeho dílo v největším měřítku; a je to v bezoblačném nočním nebi, kde Jeho světy mlčky objíždějí svou dráhu, že čteme nejzřetelněji Jeho nekonečnost, Jeho všemohoucnost, Jeho všudypřítomnost. Povstala jsem na kolena, abych se modlila za pana Rochestera. Pohlédnuvši vzhůru viděla jsem očima zamženýma slzami mocnou Mléčnou dráhu. Vzpomínajíc, co to je – jaké nespočetné soustavy tam prostorem metou jako jemná stopa svě-

tla – cítila jsem sílu a moc Boží. Byla jsem si jista Jeho způsobilostí zachránit to, co stvořil: nabyla jsem přesvědčení, že ani země nezahyne, ani jedna z duší, které v sobě chová. Obrátila jsem svou modlitbu v díkůvzdání: Zdroj Života byl zároveň Zachráncem duchů. Pan Rochester byl v bezpečí: byl Boží, a Bohem byl ochraňován. Opět jsem se přitulila k hrudi kopce; a zanedlouho jsem ve spánku zapomněla žal.

Ale příštího dne ke mně přišla Nouze, bledá a holá. Dávno poté, co opustili svá hnízda malí ptáčci; dávno poté, co včely přišly ve sladkém jitru dne sbírat vřesový med, než rosa vyschne – když se dlouhé ranní stíny zkrátily a slunce naplnilo zemi i oblohu – vstala jsem a rozhlédla se.

Jak tichý, horký, dokonalý den! Jaká zlatá poušť to rozlehlé vřesoviště! Všude sluneční svit. Přála bych si, abych v něm a na něm mohla žít. Viděla jsem ještěrku přeběhnout skálu; viděla jsem včelu, jak pilně pracuje mezi sladkými borůvkami. V tom okamžiku bych se byla ráda stala včelou nebo ještěrkou, abych tu našla vhodnou obživu, trvalý úkryt. Ale byla jsem lidská bytost, a měla jsem potřeby lidské bytosti: nesmím prodlévat tam, kde není nic, co by je uspokojilo. Vstala jsem; ohlédla se za lože, které jsem opustila. Bez naděje v budoucnost jsem si přála jen toto – aby můj Stvořitel považoval za dobré vyžádat si té noci mou duši, zatímco jsem spala; a aby toto unavené tělo, osvobozené smrtí od dalšího zápasu s osudem, teď muselo jen tiše odpočívat a v pokoji splynout s půdou této pustiny. Život však ještě byl v mém držení, se všemi svými nároky, bolestmi a odpovědnostmi. Břemeno musí být neseno; potřebě zjednán zdroj; utrpení sneseno; odpovědnost splněna. Vydala jsem se.

Když jsem se dostala zpět do Whitcrossu, dala jsem se cestou, která vedla pryč od slunce, nyní žhoucího a vysoko. Žádnou jinou okolností jsem o své volbě nerozhodla. Šla jsem dlouho, a když jsem si myslela, že jsem už udělala skoro dost, a mohu se se čistým svědomím poddat únavě, která mě skoro přemáhala – mohu polevit v této nucené

činnosti, a usednouc na kámen, který jsem viděla nablízku, bez odporu se podrobit apatii, jež tížila srdce i údy – zaslechla jsem zvon – kostelní zvon.

Obrátila jsem se směrem k zvuku, a tam, mezi romantickými pahorky, jejichž proměny a vzezření jsem už hodinu přestala sledovat, jsem spatřila vesničku a věž. Celé údolí po mé pravici bylo plné pastvin, lánů obilí a lesů; a jiskřivý potok se klikatě vinul odstíny zeleně, zrajícím obilím, tmavým lesnatým porostem, jasnou a slunečnou lučinou. Vrácena duněním kol zpět k cestě přede mnou jsem spatřila těžce naložený vůz, který se usilovně plahočil do kopce, a nedaleko za ním byly dvě krávy a jejich honák. Lidský život a lidská práce byly blízko. Musím zápasit dál: usilovat o život a ohýbat se k lopotě jako ostatní.

Kolem druhé odpolední jsem vstoupila do vesnice. Na dolním konci její jediné ulice byl malý krámek a v okně leželo několik bochníčků chleba. Zatoužila jsem po bochníčku chleba. S tím občerstvením bych snad mohla znovu nabýt trochy energie: bez něj by bylo těžké jít dál. Přání mít trochu síly a trochu krve se mi vrátilo, jakmile jsem byla mezi svými spolubytostmi. Cítila jsem, že by bylo ponižující omdlít hladem na dláždění vesničky. Neměla jsem u sebe nic, co bych mohla nabídnout výměnou za jednu z těch housek? Uvažovala jsem. Kolem krku jsem měla uvázaný malý hedvábný šátek; měla jsem rukavice. Těžko jsem mohla říci, jak muži a ženy v krajní nouzi postupují. Nevěděla jsem, zda by některá z těchto věcí byla přijata: pravděpodobně nebyla; ale musím to zkusit.

Vstoupila jsem do krámku: byla tam žena. Vidouc počestně oblečenou osobu, podle jejího mínění dámu, vyšla mi zdvořile vstříc. Čím mi může posloužit? Zmocnil se mě stud: jazyk nechtěl vyslovit prosbu, kterou jsem si připravila. Nemohla jsem si troufat nabídnout jí polonopotřebované rukavice ani zmačkaný šátek: ostatně, cítila jsem, že by to bylo nesmyslné. Jen jsem požádala o dovolení posadit se na oka-

mžik, protože jsem byla unavená. Zklamaná v očekávání zákazníka chladně mé prosbě vyhověla. Ukázala na sedátko; sklesla jsem na ně. Cítila jsem, jak se mi strašlivě chce plakat; ale uvědomujíc si, jak nevhodný by takový projev byl, zdržela jsem ho. Brzy jsem se jí zeptala, „zda je ve vsi nějaká švadlena nebo šička prostého prádla?"

„Ano; dvě nebo tři. Jen tolik, kolik je pro ně práce."

Přemítala jsem. Byla jsem teď dohnána na kraj. Byla jsem postavena tváří v tvář Nouzi. Stála jsem v postavení člověka bez prostředků, bez přítele, bez mince. Musím něco udělat. Co? Musím se někam ucházet. Kam?

„Nevěděla by o nějakém místě v okolí, kde by hledali služku?"

„Ne; to nemůže říct."

„Jakým hlavním řemeslem se zde živí? Co většina lidí dělá?"

„Někteří jsou dělníci na statku; mnoho jich pracuje v jehelní továrně pana Olivera a ve slévárně."

„Zaměstnává pan Oliver ženy?"

„Ne; je to mužská práce."

„A co dělají ženy?"

„To nevim," zněla odpověď. „Některý dělaj to a některý tamto. Chudej lid si musí poradit, jak může."

Zdálo se, že je unavena mými otázkami: a vskutku, jaký nárok jsem měla ji obtěžovat? Vstoupil dovnitř soused nebo dva; mou židli zjevně potřebovali. Rozloučila jsem se.

Procházela jsem ulicí nahoru a cestou se dívala na všechny domy po pravé i po levé ruce; ale nenašla jsem záminku, ani jsem neviděla pobídku vstoupit do žádného. Toulala jsem se kolem vesničky, chvílemi jsem šla kousek dál a zase se vracela, hodinu i déle. Hodně vyčerpaná, a trpíc nyní silně nedostatkem jídla, zabočila jsem do uličky a sedla si pod živý plot. Než uplynulo mnoho minut, byla jsem však zase na nohou a hledala něco – zdroj, nebo aspoň toho, kdo by poradil. Hezký domek stál v horní části uličky, se zahrádkou před ním,

přenádherně úpravnou a zářivě kvetoucí. U něj jsem se zastavila. Co jsem měla za důvod přistoupit k bílým dveřím nebo se dotknout lesklého klepadla? Jak by mohlo být v zájmu obyvatel toho obydlí mi posloužit? Přesto jsem se přiblížila a zaklepala. Mírně vyhlížející, čistě oblečená mladá žena otevřela. Hlasem, jaký lze očekávat od bezútěšného srdce a mdlobou podlamovaného těla – hlasem bědně tichým a kolísajícím – jsem se zeptala, zda zde potřebují služku.

„Ne," řekla; „služku nemáme."

„Můžete mi říct, kde bych mohla sehnat zaměstnání jakéhokoli druhu?" pokračovala jsem. „Jsem cizinka, bez známých na tomto místě. Potřebuji nějakou práci: nezáleží na tom jakou."

Ale nebylo její věcí přemýšlet za mne nebo mi hledat místo: a kromě toho, v jejích očích, jak pochybná se jí musela zdát má povaha, postavení, příběh. Zavrtěla hlavou, „bylo jí líto, že mi nemůže dát žádnou informaci," a bílé dveře se zavřely, docela jemně a zdvořile: ale zavřely mě ven. Kdyby je byla držela otevřené o něco déle, věřím, že bych byla žebronila o kousek chleba; neboť jsem teď byla sražena nízko.

Nemohla jsem snést myšlenku, že se vrátím do té bídné vesnice, kde ostatně nebyla v dohledu žádná vyhlídka na pomoc. Byla bych raději toužila odbočit do lesa, který jsem viděla nedaleko, který se zdál ve své husté stínovitosti nabízet lákavý úkryt; ale byla jsem tak nemocná, tak slabá, tak hryzená přírodními tužbami, že mě instinkt držel bloudit kolem obydlí, kde byla naděje na jídlo. Samota by nebyla samotou – odpočinek žádným odpočinkem – zatímco mi sup, hlad, takto zatínal zobák a drápy do boku.

Přibližovala jsem se k domům; opouštěla jsem je, a zase se vracela, a znovu se vzdalovala: vždy odpuzována vědomím, že nemám nárok prosit – žádné právo očekávat zájem o svůj osamocený úděl. Mezitím pokročilo odpoledne, zatímco jsem se takto toulala jako ztracený a hladovějící pes. Když jsem přecházela pole, uviděla jsem před sebou kostelní věž: pospíšila jsem k ní. Blízko hřbitova a uprostřed zahrady

stál dobře stavěný, byť malý dům, o němž jsem nepochybovala, že je to fara. Vzpomněla jsem si, že cizinci, kteří přijdou na místo, kde nemají přátele, a kteří potřebují zaměstnání, se někdy obracejí na duchovního o doporučení a pomoc. Je povinností duchovního pomáhat – aspoň radou – těm, kdo si chtějí pomoci sami. Zdálo se mi, že mám cosi jako právo hledat zde radu. Obnovivši tedy odvahu a sebravši své mdlé zbytky síly, vyrazila jsem vpřed. Došla jsem k domu a zaklepala na dveře do kuchyně. Otevřela stará žena: zeptala jsem se, zda je toto fara?

„Ano."

„Je duchovní doma?"

„Ne."

„Vrátí se brzy?"

„Ne, odešel z domova."

„Daleko?"

„Ne tak daleko – snad tři míle. Byl zavolán náhlou smrtí svého otce: je teď v Marsh Endu a velmi pravděpodobně tam zůstane ještě čtrnáct dní."

„Je ve farním domě nějaká paní?"

„Ne, není tu nikdo než ona, a ona je hospodyně;" a já, čtenáři, jsem nebyla s to říci o úlevu, pro jejíž nedostatek jsem klesala; ještě jsem nedokázala žebrat; a zase jsem se odplížila pryč.

Ještě jednou jsem si sundala šátek – ještě jednou jsem pomyslela na bochníčky chleba v malém krámku. Ach, kéž by byla jedna skývka! Jen jediné sousto, které by zmírnilo bodnutí hladu! Instinktivně jsem obrátila svou tvář zase k vesnici; našla jsem krámek znovu a vstoupila dovnitř; a ačkoli tam byli ještě jiní vedle oné ženy, odvážila jsem se té prosby – „Dala by mi za tento šátek housku?"

Pohlédla na mne se zjevným podezřením: „Ne, zbožím tak nikdy nemění."

Téměř zoufalá jsem požádala o půl bochníčku; opět odmítla. „Jak by mohla vědět, kde jsem ten šátek vzala?" řekla.

„Vzala by mé rukavice?"

„Ne! Co by s nimi dělala?"

Čtenáři, není příjemné dlít u těchto podrobností. Někteří říkají, že je v pohledu zpět na bolestnou zkušenost minulosti potěšení; ale dodnes stěží snesu procházet znovu dobami, na něž narážím: mravní pokoření, smísené s tělesným utrpením, tvoří příliš trýznivou vzpomínku, než aby u ní bylo možno kdy ochotně prodlít. Nevyčítala jsem nikomu z těch, kdo mě odpudili. Cítila jsem, že je to to, co bylo lze očekávat, a čemu nelze pomoci: obyčejný žebrák je často předmětem podezření; dobře oblečený žebrák nutně. Jistě, prosila jsem o zaměstnání; ale čí povinností bylo opatřit mi zaměstnání? Ne jistě povinností osob, které mě tehdy viděly poprvé, a které o mé povaze nevěděly nic. A pokud jde o ženu, která nechtěla přijmout můj šátek výměnou za svůj chleba, nu, měla pravdu, pokud se jí nabídka zdála podezřelá nebo výměna neužitečná. Dovolte mi nyní zhustit. Je mi z toho tématu zle.

Krátce před setměním jsem minula statek, u jehož otevřených dveří seděl sedlák a večeřel chléb se sýrem. Zastavila jsem se a řekla –

„Dal byste mi kousek chleba? Mám totiž velký hlad." Vrhl na mne pohled překvapení; ale aniž odpověděl, odřízl si tlustý krajíc z bochníku a dal mi ho. Předpokládám, že si nemyslel, že jsem žebračka, ale jen jakási výstřední dáma, které se zalíbil jeho tmavý bochník chleba. Jakmile jsem byla z dohledu jeho domu, posadila jsem se a snědla ho.

Nemohla jsem doufat, že získám nocleh pod střechou, a hledala jsem jej v lese, o kterém jsem se zmínila dříve. Ale má noc byla bědná, můj odpočinek přerušovaný: země byla vlhká, vzduch studený: kromě toho vetřelci kolem mne nejednou prošli, a já jsem znovu a znovu musela měnit stanoviště: žádný pocit bezpečí ani klidu mi nebyl přítelem. K ránu začalo pršet; celý následující den byl mokrý. Nežádej mě, čte-

náři, abych o tom dni podala podrobný popis; jako předtím, hledala jsem práci; jako předtím, byla jsem odmítnuta; jako předtím, hladověla jsem; ale jen jednou mi prošlo rty jídlo. U dveří chalupy jsem viděla malou dívku, která se chystala vyhodit kaši, co jim vystydla, do korýtka pro prase. „Dala bys mi to?" zeptala jsem se.

Zírala na mne. „Mámo!" zvolala, „nějaká ženská chce, abych jí dala tuhle kaši."

„No tak, holka," odpověděl hlas uvnitř, „dej jí ji, jestli je žebračka. Prase ji nechce."

Dívenka mi vysypala ztuhlou hmotu do ruky, a já ji hltavě spořádala.

Jak se mokrý soumrak prohluboval, zastavila jsem se na osamělé stezce pro koně, po níž jsem šla hodinu nebo víc.

„Síla mi zcela vypovídá," řekla jsem si v samomluvě. „Cítím, že nemohu jít o mnoho dál. Mám být i dnešní noc vyvrženec? Zatímco déšť takto padá, mám položit hlavu na studenou, promočenou zem? Obávám se, že nic jiného nemohu: neboť kdo mě přijme? Ale bude to velmi hrozné, s tímto pocitem hladu, mdloby, zimy, a s tímto pocitem beznaděje – s touto úplnou skleslostí naděje. Vší pravděpodobností však zemřu před ránem. A proč se nemohu smířit s vyhlídkou smrti? Proč bojuji o to, abych si udržela bezcenný život? Protože vím, nebo věřím, že pan Rochester žije: a pak zemřít nouzí a chladem je úděl, kterému se příroda nemůže pasivně podrobit. Ach, Prozřetelnosti! Posiluj mě ještě chvíli! Pomoz! – Veď mě!"

Mé zasklené oko bloudilo nad mlhavou a zamženou krajinou. Viděla jsem, že jsem zabloudila daleko od vesnice: byla úplně z dohledu. I samo obdělávání kolem ní zmizelo. Křivolakými pěšinami a vedlejšími chodníčky jsem se opět přiblížila k pásu vřesoviště; a teď jen několik polí, téměř stejně divokých a neúrodných jako vřesoviště, z něhož byla sotva vybojována, leželo mezi mnou a stmívajícím se pahorkem.

„Raději zemřu támhle než na ulici nebo na frekventované silnici," řekla jsem si. „A je mnohem lépe, když mi vrány a havrani – jsou-li v těchto končinách vůbec jací havrani – oklovají maso z kostí, než aby ty kosti ležely zavřené v chudobinecké rakvi a tlely v hrobě žebrácky."

Obrátila jsem tedy kroky k pahorku. Došla jsem k němu. Zbývalo už jen najít prohlubeň, kam bych si mohla lehnout a cítit se aspoň ukrytá, byť ne v bezpečí. Ale celý povrch pustiny vypadal zarovnaně. Měnil se jen odstínem: zeleně tam, kde sítina a mech přerůstaly bažinu; černě tam, kde suchá půda rodila jen vřes. Jakkoli se stmívalo, ještě jsem ty změny rozlišovala, i když už jen jako střídání světla a stínu; neboť barva vyprchala s denním světlem.

Oko mi stále bloudilo po zasmušilém vzdouvání a podél kraje vřesoviště, mizícího uprostřed nejdivočejší krajiny, když se v jednom matném bodě, daleko uvnitř mezi bažinami a hřebeny, vyhouplo světlo. „To je nějaký *ignis fatuus* – bludička," napadlo mě první; a čekala jsem, že brzy zmizí. Hořelo však dál, docela stálé, ani se nevzdalovalo, ani nepřibližovalo. „Je to tedy čerstvě zapálený oheň?" ptala jsem se. Pozorovala jsem, jestli se nerozšíří: ale ne; stejně jako se neumenšovalo, nerůstalo. „Může to být svíčka v nějakém domě," pomyslela jsem si pak; „ale je-li tomu tak, nikdy k ní nedojdu. Je to příliš daleko: a i kdyby byla na dosah paže, co by mi to prospělo? Jen bych zaklepala na dveře a dveře by mi práskly do tváře."

A sesula jsem se tam, kde jsem stála, a schovala jsem obličej k zemi. Chvíli jsem ležela bez hnutí: noční vítr se přehnal přes pahorek i přese mne a dozněl v dálce sténáním; déšť padal hustě, znovu mě promáčel na kůži. Kéž bych ztuhla do tichého mrazu – do přátelské otupělosti smrti –, mohl by lít dál, nic bych necítila; ale mé dosud živé tělo se otřásalo pod jeho mrazivým vlivem. Nedlouho poté jsem vstala.

Světlo tam ještě bylo, zářilo matně, ale stále skrze déšť. Pokusila jsem se znovu vykročit: vlekla jsem své vysílené údy pomalu k němu. Vedlo mě napříč přes pahorek, přes široký močál, který by byl v zimě

neprostupný a byl rozbahněný a kolísavý i teď, uprostřed léta. Dvakrát jsem tam upadla; ale dvakrát jsem také povstala a sebrala všechny své síly. To světlo bylo mou poslední nadějí: musela jsem k němu dojít.

Když jsem překonala bažinu, uviděla jsem na vřesovišti bílou stopu. Přiblížila jsem se k ní; byla to cesta nebo stezka: vedla rovnou k světlu, které teď zářilo z jakési vyvýšeniny, uprostřed shluku stromů – zřejmě jedlí, podle toho, co jsem z jejich obrysů a listí dokázala v šeru rozpoznat. Má hvězda, jak jsem se blížila, zmizela: cosi se postavilo mezi mne a ni. Natáhla jsem ruku, abych nahmatala temnou hmotu před sebou: rozeznala jsem drsné kameny nízké zdi – nad ní cosi jako kůly ohrady a uvnitř vysoký a trnitý živý plot. Tápala jsem dál. Opět se přede mnou zalesklo cosi bělavého: byla to branka – vrátka; pohnula se v závěsech, jak jsem se jí dotkla. Po každé straně stál tmavý keř – cesmína nebo tis.

Prošla jsem brankou kolem keřů a před očima mi vyvstala silueta domu, černá, nízká a dost dlouhá; ale světlo, které mě vedlo, odnikud nesvítilo. Všude byla tma. Odešli snad obyvatelé spát? Obávala jsem se, že ano. Když jsem hledala dveře, zabočila jsem za roh: tu znovu vyšlehlo přátelské světlo z kosočtvercových tabulek maličkého okénka s olověnými příčkami, sotva stopu nad zemí, ještě zmenšeného břečťanem nebo nějakou jinou popínavou rostlinou, jejíž listy hustě pokrývaly tu část zdi, do níž bylo okénko zasazeno. Otvor byl tak zacloněný a úzký, že záclona ani okenice byly považovány za zbytečné; a když jsem se sklonila a odhrnula tu snítku listí, která přes okno visela, viděla jsem všechno, co bylo uvnitř. Jasně jsem viděla místnost s posypanou podlahou, čistě vydrhnutou; ořechovou kredenc s cínovými talíři seřazenými v řadách, odrážejícími ruměnec a jas žhoucího rašelinového ohně. Viděla jsem hodiny, bílý smrkový stůl, několik židlí. Svíčka, jejíž paprsek mě vedl, hořela na stole; a při jejím světle starší žena, poněkud hrubého vzhledu, ale úzkostlivě čistá, jako všechno kolem ní, pletla punčochu.

Těchto věcí jsem si všimla jen letmo – nebylo na nich nic mimořádného. Zajímavější skupina se objevila u krbu, tiše posazená uprostřed růžového klidu a tepla, jež ho prostupovaly. Dvě mladé, půvabné ženy – dámy ve všech ohledech – seděly, jedna v nízkém houpacím křesle, druhá na ještě nižší stoličce; obě měly na sobě hluboký smutek z krepu a bombazínu, a tento ponurý úbor podivuhodně vynikal na pozadí jejich velmi bílých šíjí a tváří: velký starý ohař měl položenou mohutnou hlavu na koleni jedné z dívek – v klíně druhé se krčila černá kočka.

Jak podivné místo byla ta prostá kuchyně pro takové obyvatele! Kdo to byl? Nemohly to být dcery té starší osoby u stolu, neboť ta vypadala jako venkovanka a ony byly samá jemnost a vzdělání. Nikde jsem neviděla tváře podobné těm jejich: a přece, jak jsem na ně pohlížela, zdálo se mi, že znám každý rys. Nemohla jsem je nazvat hezkými – byly příliš bledé a vážné na to slovo: jak se obě skláněly nad knihou, působily zamyšleně, až přísně. Mezi nimi stála podnožka s druhou svíčkou a se dvěma velkými svazky, do nichž často nahlížely a srovnávaly je, jak se zdálo, s menšími knihami, které držely v rukou, podobny lidem, co si pomáhají slovníkem při překladu. Ta scéna byla tichá, jako by všechny postavy byly jen stíny a ozářená místnost obraz: tak bylo ticho, že jsem slyšela, jak padá popel z mřížky, jak tikají hodiny v tmavém koutě; a dokonce se mi zdálo, že rozeznávám cvakání ženiných jehlic. Když tedy konečně hlas prolomil tu podivnou tišinu, bylo mi dobře slyšet.

„Poslyš, Diano," řekla jedna z pohroužených studentek; „Franz a starý Daniel jsou spolu v noci a Franz vypráví sen, z něhož se probudil v hrůze – poslouchej!" A tichým hlasem něco přečetla, z čehož jsem nerozuměla ani slovu; neboť to bylo v neznámém jazyce – ani francouzsky, ani latinsky. Zda to bylo řecky nebo německy, jsem nedokázala posoudit.

„To je silné," řekla, když dočetla: „to si opravdu užívám." Druhá dívka, která zdvihla hlavu, aby svou sestru poslouchala, opakovala, za-

tímco hleděla do ohně, jeden z přečtených řádků. Později jsem už znala ten jazyk i tu knihu; proto zde ten řádek uvádím: ačkoli, když jsem ho poprvé slyšela, byl pro mne jen jako úder na znějící kov – nenesl žádný význam:

„*‚Da trat hervor Einer, anzusehen wie die Sternen Nacht.‘* Výborně! Výborně!" zvolala, zatímco jí v tmavém a hlubokém oku zajiskřilo. „Tady máš matného a mocného archanděla, patřičně postaveného před oči! Ta řádka má cenu stovky stran chvástání. *‚Ich wäge die Gedanken in der Schale meines Zornes und die Werke mit dem Gewichte meines Grimms.‘* Líbí se mi to!"

Obě opět umlkly.

„Je nějaká krajina, kde se takhle mluví?" zeptala se stařena a vzhlédla od pletení.

„Ano, Hannah – mnohem větší krajina než Anglie, kde se jinak ani nemluví."

„Inu, to je věc; já nevím, jak si tam můžou rozumět: a jestli byste tam někerá šla, uměla byste říct, co povídají, že jo?"

„Pravděpodobně bychom uměly něco říct z toho, co povídají, ale ne všechno – nejsme totiž tak chytré, jak nás máš, Hannah. Německy nemluvíme a bez slovníku to přečíst neumíme."

„A co vám to je platný?"

„Chceme to jednou učit – nebo aspoň začátky, jak se říká; a pak dostaneme víc peněz, než dostáváme teď."

„Všelicos: ale přestaňte už se učit; dost jste pro dnešek natrápily."

„Zdá se mi, že ano: aspoň já jsem unavená. Mary, ty také?"

„Smrtelně: koneckonců je to tvrdá dřina, piplat se s cizí řečí a nemít k tomu jiného učitele než slovník."

„To je, zvlášť s takovou řečí, jako je ta nevrlá, ale slavná *Deutsch*. Zajímalo by mě, kdy přijde St. John domů."

„Určitě to už nebude dlouho: je právě deset (podívala se na malé zlaté hodinky, které si vytáhla od pasu). Prší hustě, Hannah: byla bys

tak hodná a šla by ses podívat na oheň v salonku?"

Žena vstala: otevřela dveře, jimiž jsem matně zahlédla chodbu: brzy jsem slyšela, jak v jiném pokoji přikládá do ohně; za chvíli se vrátila.

„Ach, dětičky!" řekla, „opravdu mi je těžko do té místnosti teď chodit: vypadá tak opuštěně s tím prázdným křeslem odsunutým do kouta."

Otřela si oči zástěrou: obě dívky, předtím vážné, teď vypadaly smutně.

„Ale on je na lepším místě," pokračovala Hannah: „neměly bysme si přát, aby tu byl zase. A pak, nikdo nemůže mít klidnější smrt, než měl on."

„Vy říkáte, že se o nás nezmínil?" zeptala se jedna z dam.

„Neměl čas, zlatíčko: byl v minutě pryč, váš otec. Byl trochu nesvůj den předtím, ale nic podstatnýho; a když se ho pan St. John zeptal, jestli by chtěl, abyste pro některou z vás poslali, jen se tomu zasmál. Druhý den začal zas s tou těžkou hlavou – to jest, před čtrnácti dny – a šel spát a nikdy se neprobudil: byl už skoro tuhej, když tam váš bratr přišel do pokoje a našel ho. Ach, dětičky! To je poslední z toho starýho rodu – neboť vy a pan St. John jste z jinýho těsta než ti, co odešli; třebas vaše matka byla hodně vám podobná a skoro tak sečtělá. Byla jako otisk váš, Mary: Diana je víc podobná vašemu otci."

Zdály se mi tak podobné, že jsem nedokázala rozpoznat, kde ta stará služebná (za jakou jsem ji teď považovala) vidí rozdíl. Obě byly světlé pleti a štíhlé stavby; obě měly tváře plné vznešenosti a inteligence. Jedna z nich sice měla vlasy o něco tmavší než druhá, a byl rozdíl v tom, jak je nosily; Mariiny světle hnědé prameny byly rozdělené pěšinkou a hladce spletené: Dianiny tmavší kadeře pokrývaly šíji hustými loknami. Hodiny odbily deset.

„Chcete asi večeři, jistě," poznamenala Hannah; „a bude ji chtít i pan St. John, až přijde."

A pustila se do přípravy jídla. Dámy vstaly; zdálo se, že se chystají odebrat do salonku. Až do té chvíle jsem byla tak zabrána pozorováním, jejich vzhled i rozhovor ve mně vzbudily tak palčivý zájem, že jsem napůl zapomněla na své vlastní bídné postavení: teď se mi vrátilo. Opuštěnější, zoufalejší než kdy jindy se mi zdálo v kontrastu. A jak nemožné se zdálo pohnout obyvatele toho domu k zájmu o mne; přesvědčit je o pravdě mých nouzí a strastí – přimět je, aby mi dopřáli odpočinek v mém bloudění! Jak jsem tápala pro dveře a nerozhodně na ně zaklepala, cítila jsem, že ta poslední myšlenka je pouhá chiméra. Hannah otevřela.

„Co chcete?" otázala se hlasem překvapení, zatímco si mě prohlížela při světle svíčky, kterou držela.

„Mohu mluvit s vašimi paními?" řekla jsem.

„Raději mi řekněte, co jim chcete povědět. Odkud jste?"

„Jsem cizí."

„A co tady v tuhle hodinu chcete?"

„Chci na jednu noc přístřeší v nějaké kůlně nebo kdekoli a kousek chleba, abych se najedla."

Nedůvěra, právě ten pocit, kterého jsem se bála, se objevila v Hannině tváři. „Dám vám kus chleba," řekla po chvíli; „ale tuláka k přenocování vzít nemůžeme. To není možný."

„Dovolte mi mluvit s vašimi paními."

„Ne, to já ne. Co pro vás můžou udělat? Neměla byste se touhle dobou toulat; vypadá to moc špatně."

„Ale kam mám jít, když mě odeženete? Co mám dělat?"

„Och, já vám ručím, že víte, kam jít a co dělat. Jen koukejte, abyste nedělala něco špatnýho, to je všechno. Tady máte penci; a teď jděte –"

„Penci se nenajím a nemám sílu jít dál. Nezavírejte dveře: – ach, nezavírejte, pro Boha!"

„Musím; prší to sem –"

„Řekněte to mladým paním. Pusťte mě k nim –"

„Vážně, nepustím. Nejste, co byste měla být, nebo byste tak nedělala povyk. Jděte pryč."

„Ale já musím zemřít, jestli mě odeženete."

„To ne. Mám strach, že máte v úmyslu nějakou neplechu, že chodíte kolem lidských domů v tuhle noční hodinu. Jestli máte někde poblíž společníky – lupiče nebo takový – můžete jim říct, že nejsme v domě samy; máme pána a psy a pušky." A tu poctivá, ale neoblomná služebná přirazila dveře a zevnitř zasunula závoru.

To byl vrchol. Záchvěv vybroušeného utrpení – křeč pravého zoufalství – mi roztrhl a zvedl srdce. Vyčerpaná, vskutku jsem byla; ani krok jsem nedokázala pohnout. Klesla jsem na mokrý práh: zasténala jsem – lomila jsem rukama – plakala jsem v naprosté úzkosti. Ach, to strašidlo smrti! Ach, ta poslední hodina, blížící se v takové hrůze! Běda, ta samota – to vyhnanství z lidského rodu! Nejen kotva naděje, ale i půda statečnosti byla pryč – aspoň pro ten okamžik; ale o tu druhou jsem se brzy pokusila znovu nabýt.

„Mohu jen zemřít," řekla jsem, „a věřím v Boha. Pokusme se vyčkat Jeho vůle v tichosti."

Tato slova jsem nejenom pomyslela, ale i vyslovila; a vrazivši všechnu svou bídu zpět do srdce, vynaložila jsem úsilí ji přimět, aby tam zůstala – němá a tichá.

„Všichni lidé musí zemřít," řekl hlas docela blízko; „ale ne všichni jsou odsouzeni potkat se s pozvolnou a předčasnou zhoubou, jaká by byla ta vaše, kdybyste tu pošla hladem."

„Kdo nebo co to mluví?" zeptala jsem se, zděšena neočekávaným zvukem a neschopna teď z jakékoli události čerpat naději na pomoc. Jakási postava byla blízko – jaká postava, to mi smolná noc a mé zesláblé zraky nedovolily rozeznat. Hlasitým a dlouhým zaklepáním se příchozí dovolal dveří.

„Jste to vy, pane St. Johne?" vykřikla Hannah.

„Ano – ano; otevři rychle."

„No, jak jste musel promoknout a prostydnout, v takovou divokou noc! Pojďte dál – vaše sestry jsou kvůli vám celé neklidné, a myslím, že se tu potloukají zlí lidé. Byla tady nějaká žebračka – prohlašuju, že ještě není pryč! – zalehla si tady. Vstaňte! za hanbu! Jděte pryč, povídám!"

„Tiše, Hannah! Mám tady té ženě co říct. Ty jsi vykonala svou povinnost tím, žes ji odmítla; teď dovol, abych já vykonal svou tím, že ji přijmu. Byl jsem nablízku a naslouchal vám oběma. Myslím, že toto je zvláštní případ – musím ho aspoň prozkoumat. Mladá ženo, povstaňte a vejděte přede mnou do domu."

S obtížemi jsem ho uposlechla. Vzápětí jsem stála v té čisté, jasné kuchyni – přímo u krbu – chvějíc se, slábnoucí; vědoma si, že vypadám v nejvyšší míře strašidelně, divoce a ošlehaně nečasem. Obě dámy, jejich bratr pan St. John i stará služebná – všichni se na mne dívali.

„St. Johne, kdo to je?" slyšela jsem jednu z nich zeptat se.

„Nemohu říci: našel jsem ji přede dveřmi," zněla odpověď.

„Vypadá vskutku bílá," řekla Hannah.

„Bílá jako hlína nebo smrt," ozvalo se. „Spadne: ať si sedne."

A opravdu, hlava se mi točila: klesla jsem, ale židle mě zachytila. Smysly jsem ještě měla, ačkoli právě teď jsem nemohla mluvit.

„Snad by ji trochu vody obnovilo. Hannah, přines. Ale je vyhublá na kost. Jak strašně štíhlá, jak strašně vybledlá!"

„Pouhý přízrak!"

„Je nemocná, nebo jen vyhladovělá?"

„Vyhladovělá, myslím. Hannah, je tam mléko? Dej mi ho, a kus chleba."

Diana (poznala jsem ji podle dlouhých kadeří, které jsem viděla sklánět se mezi mnou a ohněm, když se nade mnou nahnula) rozlomila trochu chleba, namočila ho v mléce a přiložila mi ho ke rtům. Její tvář byla blízko mé: viděla jsem v ní soucit a cítila jsem spoluúčast

v jejím zrychleném dechu. Z jejích prostých slov také zněl týž balzámový cit: „Zkuste jíst."

„Ano – zkuste," opakovala Mary jemně; a Mariina ruka mi stáhla promáčený čepec a nadzvedla mi hlavu. Okusila jsem, co mi nabídli: zpočátku slabě, brzy chtivě.

„Zprvu ne příliš – zadrž ji," řekl bratr; „má dost." A odtáhl pohár s mlékem i talíř s chlebem.

„Trochu víc, St. Johne – podívej se, jak dychtivě má oči."

„Pro tuto chvíli už ne, sestro. Zkus, jestli teď dokáže mluvit – zeptej se jí, jak se jmenuje."

Cítila jsem, že mohu mluvit, a odpověděla jsem: „Jmenuji se Jana Elliottová." Úzkostlivá jako vždy, abych se vyhnula odhalení, rozhodla jsem se předtím přijmout *alias*.

„A kde bydlíte? Kde máte přátele?"

Mlčela jsem.

„Můžeme pro někoho, koho znáte, poslat?"

Zavrtěla jsem hlavou.

„Jaký výklad o sobě můžete podat?"

Jakmile jsem jednou překročila práh tohoto domu a jakmile jsem byla postavena tváří v tvář jeho majitelům, necítila jsem se už vyvrhelem, tulákem a odvrženou od širého světa. Odvážila jsem se odložit žebráckou roli – navrátit se ke svému přirozenému způsobu a povaze. Začala jsem opět poznávat samu sebe; a když pan St. John vyžadoval vysvětlení – které jsem v této chvíli byla příliš slabá, abych podala – řekla jsem po krátké odmlce:

„Pane, dnes v noci vám nemohu podat žádné podrobnosti."

„Ale co tedy," řekl, „ode mne očekáváte, že pro vás učiním?"

„Nic," odpověděla jsem. Síly mi stačily jen na krátké odpovědi. Diana se chopila slova:

„Chcete tím říci," ptala se, „že jsme vám už poskytli pomoc, kterou potřebujete? a že vás můžeme poslat zpět na vřesoviště a do deštivé

noci?"

Pohlédla jsem na ni. Měla, zdálo se mi, pozoruhodnou tvář, prodchnutou mocí i dobrotou. Nabyla jsem náhlé odvahy. Odpovídajíc jejímu soucitnému pohledu úsměvem, řekla jsem: „Důvěřuji vám. Kdybych byla jako pes bez pána a zbloudilý, vím, že byste mě této noci nezahnala od svého krbu: a tak, opravdu, nemám strach. Dělejte se mnou a pro mne, co chcete; ale omluvte mě, že nemohu mnoho mluvit – můj dech je krátký – cítím křeč, když mluvím." Všichni tři si mě prohlíželi a všichni tři mlčeli.

„Hannah," řekl pan St. John konečně, „nech ji tady prozatím sedět a neklaď jí otázky; za deset minut jí dej zbytek toho mléka a chleba. Mary a Diano, pojďme do salonku a prohovořme tu věc."

Odešli. Velmi brzy se jedna z dam vrátila – nedokázala jsem rozpoznat která. Jakási příjemná otupělost se mě zmocňovala, zatímco jsem seděla u přívětivého ohně. Polohlasem dala Hannah nějaké pokyny. Zanedlouho jsem se za pomoci služebné vyškrábala po schodech nahoru; mé vlhké šaty ze mne byly sňaty; brzy mě přijala teplá a suchá postel. Děkovala jsem Bohu – pocítila jsem uprostřed nevýslovného vyčerpání vlahou vděčnou radost – a usnula.

Kapitola 29.

Vzpomínka na asi tři dny a noci, které následovaly, je v mé mysli velmi mlhavá. Mohu si vybavit některé pocity, které jsem v tom intervalu měla; ale máloco jsem domyslela a žádný skutek jsem nevykonala. Věděla jsem, že jsem v malé místnosti a v úzké posteli. Zdálo se mi, že jsem s tou postelí srostla; ležela jsem na ní nehybná jako kámen; a vytrhnout mě z ní by znamenalo skoro mě zabít. Nevnímala jsem plynutí času – přechod z rána k poledni, z poledne k večeru. Všimla jsem si, když někdo vešel do pokoje nebo z něho odešel: dokázala jsem i rozeznat, kdo to je; rozuměla jsem tomu, co se říkalo, když mluvčí stál blízko mě; ale nedokázala jsem odpovědět; otevřít rty nebo pohnout údy bylo stejně nemožné. Hannah, služebná, byla mou nejčastější návštěvnicí. Její příchod mě znepokojoval. Měla jsem pocit, že si přeje, abych byla pryč: že mi ani mým poměrům nerozumí; že proti mně má předsudek. Diana a Mary se v komnatě objevovaly jednou nebo dvakrát za den. Šeptaly u mé postele věty jako:

„Je dobře, že jsme ji vzaly k sobě."

„Ano; určitě by ji ráno našli mrtvou u dveří, kdyby zůstala přes noc venku. Co asi vytrpěla?"

„Zvláštní strasti, představuju si – ubohá, vyhublá, bledá poutnice!"

„Není to nevzdělaná osoba, myslím si, soudě podle toho, jak mluví; její přízvuk byl docela čistý; a šaty, které si svlékla, byly sice promáčené a zablácené, ale málo obnošené a jemné."

„Má zvláštní tvář; třebas je vyhublá a utrápená, docela se mi líbí; a dovedu si představit, že kdyby byla při zdraví a oživená, byla by její

fyziognomie příjemná."

Ani jedinkrát jsem v jejich rozhovorech neslyšela sylabu lítosti nad pohostinností, kterou mi prokázaly, nebo podezření či odporu vůči mně. Byla jsem potěšena.

Pan St. John přišel jen jednou: pohlédl na mne a řekl, že můj letargický stav je důsledkem reakce po nadměrné a protáhlé únavě. Prohlásil, že je zbytečné posílat pro lékaře: příroda, byl si jist, si s tím nejlépe poradí, když ji ponechají sobě samé. Řekl, že každý nerv je nějakým způsobem přepjat a celá soustava musí nějaký čas spát otupěle. Žádná nemoc tu není. Předpokládal, že mé uzdravení bude dost rychlé, jakmile jednou začne. Tato svá mínění pronesl v několika slovech, tichým, klidným hlasem; a dodal po odmlce, tónem muže málo zvyklého na rozšafné komentáře: „Dost neobvyklá fyziognomie; jistě nikoli taková, která by svědčila o vulgaritě nebo degradaci."

„Zdaleka ne," odvětila Diana. „Pravdu řečeno, St. Johne, srdce se mi po té ubohé dušičce poněkud ohřívá. Přála bych si, abychom jí mohly trvale pomoci."

„To je stěží pravděpodobné," zněla odpověď. „Zjistíte, že je to nějaká mladá dáma, která se dostala do nedorozumění s přáteli a pravděpodobně je nerozvážně opustila. Snad se nám podaří ji k nim navrátit, nebude-li zarputilá: ale v její tváři čtu rysy síly, které mě činí skeptickým vůči její poddajnosti." Stál a díval se na mne několik minut; potom dodal: „Vypadá rozumně, ale vůbec ne hezky."

„Je tak nemocná, St. Johne."

„Nemocná nebo zdravá, vždycky bude nehezká. Půvab a souznění krásy těm rysům docela chybí."

Třetího dne mi bylo lépe; čtvrtého jsem mohla mluvit, hýbat se, posadit se v posteli a obrátit se. Hannah mi přinesla trochu kaše a suchý toustový chléb, asi, předpokládala jsem, v hodinu oběda. Jedla jsem s chutí: jídlo bylo dobré – zbaveno té horečnaté příchuti, která dosud otravovala všechno, co jsem polykala. Když mě opustila, cítila jsem se

poměrně silná a vzkříšená: zanedlouho mě pohnala sytost odpočinku a touha po činnosti. Chtěla jsem vstát; ale co jsem si mohla obléct? Jen své vlhké a zablácené šatstvo, v němž jsem spala na zemi a padla do bahna. Styděla jsem se objevit se před svými dobrodinci takto oděná. Byla jsem toho ponížení ušetřena.

Na židli u postele byly všechny mé věci, čisté a suché. Mé černé hedvábné šaty visely na zdi. Stopy bahna z nich byly odstraněny; záhyby, které zanechalo mokro, byly vyhlazeny: byly docela slušné. I mé boty a punčochy byly očištěny a učiněny prezentovatelnými. V pokoji byly prostředky k omytí a hřeben i kartáč na uhlazení vlasů. Po úmorném postupu, s odpočinkem po každých pěti minutách, se mi podařilo se obléci. Oblečení na mně viselo volně; neboť jsem byla velmi vychrtlá; ale nedostatky jsem zakryla šálem, a opět, čistá a slušně vypadající – ani skvrna špíny, ani stopa nepořádku, který jsem tolik nenáviděla a který se mi zdál tak ponižovat, nezůstala – jsem po kamenném schodišti s pomocí zábradlí sestoupila do úzké nízké chodby a brzy našla cestu do kuchyně.

Byla plná vůně čerstvého chleba a tepla štědrého ohně. Hannah pekla. Předsudky, jak je známo, se nejhůře vymýtí ze srdce, jehož půda nikdy nebyla uvolněna ani zúrodněna vzděláním: rostou tam pevně jako plevel mezi kameny. Hannah byla chladná a strnulá, vskutku, nejprve: v poslední době začala polevovat; a když mě viděla přicházet upravenou a dobře oblečenou, dokonce se usmála.

„No, vy jste vstala!" řekla. „Takže vám je lépe. Můžete si sednout do mé židle u krbu, chcete-li."

Ukázala na houpací křeslo: posadila jsem se do něho. Pobíhala kolem a občas si mě koutkem oka prohlížela. Obrátila se ke mně, berouc některé bochníky z pece, zeptala se bezprostředně:

„Chodila jste někdy žebrat předtím, než jste sem přišla?"

Chvíli jsem se cítila dotčena; ale uvědomila jsem si, že hněv zde není na místě a že jsem jí vskutku musela připadat jako žebračka, od-

pověděla jsem klidně, ale přesto ne bez jisté výrazné pevnosti:

„Mýlíte se, když mě pokládáte za žebračku. Nejsem žebračka; ne víc než vy sama nebo vaše mladé paní."

Po odmlce řekla: „Já to nechápu: vy nemáte zřejmě ani dům, ani měďáky, viďte?"

„Nedostatek domu nebo měďáků (čímž, předpokládám, myslíte peníze) z vás nedělá žebračku v tom smyslu, v jakém to slovo užíváte."

„Jste sečtělá?" zeptala se vzápětí.

„Ano, velmi."

„Ale do internátní školy jste nikdy nechodila?"

„Osm let jsem byla v internátní škole."

Vytřeštila oči. „Jak to, že se nedokážete uživit?"

„Živila jsem se; a, věřím, uživím se zas. Co chcete dělat s těmi angrešty?" zeptala jsem se, když vynesla košík toho ovoce.

„Udělat z nich koláče."

„Dejte mi je a já je oberu."

„Ne; nechci, abyste nic nedělala."

„Ale musím něco dělat. Dejte mi je."

Souhlasila; a dokonce mi přinesla čistý ručník, abych si ho rozprostřela přes šaty, „aby si," jak řekla, „je nezašpinila."

„Vy jste nebyla zvyklá na služebnou práci, poznám to po vašich rukách," poznamenala. „Byla jste snad švadlena?"

„Ne, mýlíte se. A teď, ať jsem byla, čím jsem byla: nelámejte si tím hlavu dál; ale povězte mi, jak se jmenuje dům, v němž jsme."

„Někdo tomu říká Marsh End a někdo Moor House."

„A pán, který tady bydlí, se jmenuje pan St. John?"

„Ne; ten tu nebydlí: zdržuje se tu jen chvíli. Když je doma, je ve své vlastní farnosti v Mortonu."

„V té vesnici, co je pár mil odtud?"

„Jo."

„A čím je?"

„Je to farář."

Vzpomněla jsem si na odpověď staré hospodyně na faře, když jsem se tam ptala po duchovním. „Toto tedy bylo sídlo jeho otce?"

„Jo; starý pan Rivers tu bydlel, a jeho otec, a dědeček, a praděd před ním."

„Jméno toho pána je tedy pan St. John Rivers?"

„Jo; St. John je jako jeho křestní jméno."

„A jeho sestry se jmenují Diana a Mary Riversovy?"

„Ano."

„Jejich otec je mrtev?"

„Zemřel před třemi týdny na mrtvici."

„Nemají matku?"

„Paní je mrtvá už dávno."

„Vy jste u téhle rodiny dlouho?"

„Jsem tady třicet let. Všechny tři jsem je odkojila."

„To dokazuje, že jste byla poctivá a věrná služebná. Řeknu to o vás, ačkoli jste byla tak nezdvořilá a nazvala jste mě žebračkou."

Zase se na mě podívala udivenýma očima. „Myslím," řekla, „že jsem se ve svých myšlenkách o vás docela mýlila: ale tolik je kolem podvodníků, musíte mi odpustit."

„A ačkoli," pokračovala jsem, dost přísně, „jste chtěla ode dveří odehnat tvora, kterého byste neměla v takové noci nechat venku ani jako psa."

„No, bylo to tvrdý: ale co má člověk dělat? Myslela jsem víc na děti než na sebe: chuděry! Nemají, kdo by se o ně staral, než mě. Musím mít oči v pozoru."

Chvíli jsem zachovala vážné mlčení.

„Nemusíte mě soudit moc tvrdě," poznamenala znovu.

„Ale já vás soudím tvrdě," řekla jsem; „a povím vám proč – ne tolik proto, že jste mi odmítla přístřeší, ani že jste mě pokládala za podvodnici, jako proto, že jste před chvílí učinila z toho jakousi výčitku, že

nemám ‚měďáky' a nemám dům. Někteří z nejlepších lidí, kteří kdy žili, byli stejně nezaopatření jako já; a jste-li křesťanka, neměla byste chudobu pokládat za zločin."

„To máte pravdu," řekla: „Pan St. John mi to taky říká; a vidím, že jsem se mýlila – ale mám o vás teď úplně jiný mínění, než jsem měla. Vypadáte na úplně slušný stvořeníčko."

„To stačí – odpouštím vám. Podejte mi ruku."

Vložila svou moukou pokrytou a mozolnatou ruku do mé; další a srdečnější úsměv ozářil její drsnou tvář, a od té chvíle jsme byly přítelkyně.

Hannah měla zřejmě ráda povídání. Zatímco jsem obírala ovoce a ona připravovala těsto na koláče, pokračovala v tom, že mi dávala rozličné podrobnosti o svém zesnulém pánovi a paní a o „dětech", jak nazývala mladé lidi.

Starý pan Rivers, řekla, byl prostý muž, ale pán, a z jedněch tak starých rodů, jaké se v okolí daly najít. Marsh End patřil Riversovým od té doby, co stál dům: a bylo mu, tvrdila, „nad dvě stě let – i když vypadá jako malé, prostinké místo, nic ve srovnání s velkolepou halou pana Olivera dole v mortonském údolí. Ale ona si pamatuje otce Billa Olivera, jehlářského tovaryše; a Riversovi byli šlechtici v starých dnech jindřichovských, jak se každý může přesvědčit nahlédnutím do matrik v mortonské kostelní sakristii." Přesto, přiznala, „starý pán byl jako ostatní lidé – nic moc mimo obvykle: posedlý střelbou a hospodařením a takovými věcmi." Paní byla jiná. Byla velká čtenářka a mnoho studovala; a „miláčci" po ní zdědili. Nic jim podobného tady v okolí nebylo, ani nikdy nebylo; všichni tři měli rádi učení, skoro od té doby, co uměli mluvit; a vždycky byli „na způsob svůj vlastní". Pan St. John, až vyroste, půjde na univerzitu a stane se farářem; a dívky, jakmile opustí školu, budou hledat místo guvernantek: neboť jí sami pověděli, že jejich otec před několika lety ztratil mnoho peněz skrze muže, kterému důvěřoval a který zbankrotoval; a jelikož teď nebyl dost bohatý,

aby jim dal věno, musí se o sebe postarat samy. Žily doma už dlouho velmi málo a přišly teď jen na pár týdnů kvůli otcově smrti; ale mají Marsh End a Morton tolik rády, a všechna ta vřesoviště a kopce kolem. Byly v Londýně i v mnoha dalších velkolepých městech; ale vždycky říkaly, že není místo jako domov; a pak se mezi sebou tak snášejí – nikdy se nehádají ani „se nehašteří". Nevěděla, kde by byla taková sjednocená rodina.

Když jsem dokončila obírání angreštů, zeptala jsem se, kde jsou obě dámy a jejich bratr.

„Šli do Mortonu na procházku; ale za půl hodiny budou zpátky k čaji."

Vrátili se v době, kterou jim Hannah vyměřila: vstoupili dveřmi od kuchyně. Pan St. John se při pohledu na mne jen uklonil a prošel dál; obě dámy se zastavily: Mary vyjádřila několika laskavými a klidnými slovy radost z toho, že mě vidí dost zdravou, abych mohla sejít dolů; Diana mě vzala za ruku: zavrtěla nade mnou hlavou.

„Měla jste počkat na mé svolení, než sejdete," řekla. „Pořád vypadáte velice bledě – a tak hubená! Chudé dítě! – chudé děvče!"

Diana měla hlas tónovaný – pro mé ucho – jako vrkání holubice. Měla oči, jejichž pohled se mi líbilo potkávat. Celá její tvář mi připadala plná půvabu. Mariina tvář byla stejně inteligentní – její rysy stejně hezké; ale její výraz byl zdrženlivější a její chování, třebas jemné, odměřenější. Diana se dívala i mluvila s jistou autoritou: měla vůli, to bylo zřejmé. Bylo v mé přirozenosti pociťovat potěšení z toho, že se podřizuji autoritě podložené tak jako její, a ohýbat se tam, kde mi to svědomí a sebeúcta dovolovaly, před činorodou vůlí.

„A co tu děláte?" pokračovala. „Tady vám není místo. Mary a já si do kuchyně občas sedneme, protože doma rády volnost až po svévoli – ale vy jste host a musíte do salonku."

„Je mi tady velmi dobře."

„Vůbec ne, s Hannah, co pobíhá kolem a sype na vás mouku."

„Kromě toho, oheň je pro vás příliš horký," vložila se do toho Mary.

„Určitě," dodala její sestra. „Pojďte, musíte poslechnout." A pořád mě držíc za ruku, přiměla mě vstát a zavedla mě do vnitřního pokoje.

„Sedněte si sem," řekla, usazujíc mě na pohovku, „zatímco si odložíme a připravíme čaj; je to další výsada, kterou si v našem malém vřesovištním domově dovolujeme – připravovat si vlastní jídla, když se nám chce, nebo když Hannah peče, vaří pivo, pere nebo žehlí."

Zavřela dveře a nechala mě *solus* s panem St. Johnem, jenž seděl naproti s knihou nebo novinami v ruce. Prozkoumala jsem nejprve salonek a potom jeho obyvatele.

Salonek byl spíše malá místnost, velmi prostě zařízená, přesto pohodlná, protože čistá a úpravná. Staromódní židle byly velmi lesklé a ořechový stůl byl jak zrcadlo. Několik podivných, starodávných portrétů mužů a žen z jiných časů zdobilo zbarvené zdi; skříň se skleněnými dveřmi obsahovala několik knih a starodávnou sadu porcelánu. V místnosti nebyla žádná zbytečná ozdoba – ani jediný moderní kus nábytku, s výjimkou dvou pracovních košíčků a dámského psacího stolku z růžového dřeva, který stál na postranním stole: všechno – včetně koberce a záclon – vypadalo zároveň dobře opotřebované i dobře šetřené.

Pan St. John – sedící stejně nehybně jako jeden z těch zaprášených obrazů na zdi, s očima upřenýma na stránku, kterou četl, a s mlčky zapečetěnými rty – byl dost snadné zkoumat. Kdyby byl sochou místo člověka, nemohl by to být snadnější. Byl mladý – snad od dvaceti osmi do třiceti – vysoký, štíhlý; jeho tvář strhávala zrak; byla jako řecká tvář, velmi čistých obrysů: zcela rovný, klasický nos; zcela athénská ústa a brada. Málokdy, vskutku, se anglická tvář tak přibližuje antickým vzorům jako jeho. Mohl být právem trochu šokován nepravidelností mých rysů, když ty jeho byly tak harmonické. Oči měl velké a modré, s hnědými řasami; jeho vysoké čelo, bezbarvé jako slonovina, bylo zčásti pokryto nedbalými prameny světlých vlasů.

Je to jemné vykreslení, viď, čtenáři? A přece ten, koho popisuje, sotva budil představu jemné, poddajné, ovlivnitelné nebo třeba jen klidné povahy. Jakkoli byl teď v klidu, bylo v jeho nozdrách, v jeho ústech, v jeho obočí cosi, co mi, podle mého vnímání, naznačovalo prvky uvnitř buď neklidné, nebo tvrdé, nebo dychtivé. Nepromluvil na mě ani slovo, nepohlédl na mě ani jediným pohledem, dokud se jeho sestry nevrátily. Diana, jak chodila sem a tam v průběhu přípravy čaje, mi přinesla malý koláček, upečený na vrchu pece.

„Sněz to teď," řekla: „musíte mít hlad. Hannah říká, že jste od snídaně nic neměla kromě trochy kaše."

Neodmítla jsem, neboť mi vzešla chuť a byla ostrá. Pan Rivers ted zavřel svou knihu, přistoupil ke stolu, a když si sedl, upřel na mě plně své modré obrázkově působící oči. Byla v jeho pohledu teď nenucená přímost, pátravá, rozhodná stálost, které říkaly, že záměr, nikoli ostýchavost, dosud udržoval jeho pohled odvrácený od cizí osoby.

„Jste velmi hladová," řekl.

„Jsem, pane." Je to můj zvyk – vždy to byl můj zvyk, instinktivně – odpovídat na stručnost stručností, na přímost prostotou.

„Je pro vás dobře, že vás nízká horečka přinutila zdržet se jídla poslední tři dny: bylo by nebezpečí v tom, kdybyste nejdřív podlehla choutkám svého apetitu. Teď můžete jíst, ale pořád ne nad míru."

„Věřím, že nebudu jíst dlouho na vaše náklady, pane," zněla má velmi neobratně stavěná, neuhlazená odpověď.

„Ne," řekl chladně: „když nám naznačíte sídlo svých přátel, můžeme jim napsat a vy můžete být navrácena domů."

„To, musím vám upřímně říct, není v mé moci; jelikož jsem naprosto bez domova a přátel."

Tři na mě pohlédli, ale nikoli nedůvěřivě; cítila jsem, že v jejich pohledech není podezření: bylo tam víc zvědavosti. Mluvím zvlášť o mladých dámách. Oči St. Johnovy, ačkoli v doslovném smyslu dost průzračné, v obrazném smyslu byly obtížné proniknout. Zdálo se, že je

používá spíše jako nástroje k pátrání v myšlenkách druhých lidí, než jako činitele k odhalení myšlenek vlastních: taková kombinace ostrosti a zdrženlivosti byla značně vhodnější k tomu, aby uváděla do rozpaků, než aby povzbuzovala.

„Chcete tím říci," zeptal se, „že jste zcela odloučena od každého spojení?"

„Ano. Žádné pouto mě neváže k žádné živé bytosti: žádný nárok nemám na vstup pod jakoukoli střechu v Anglii."

„Nanejvýš podivné postavení ve vašem věku!"

Tu jsem viděla, jak jeho pohled padá na mé ruce, které jsem měla před sebou složené na stole. Divila jsem se, co tam hledá: jeho slova pátrání brzy vysvětlila.

„Nebyla jste nikdy vdaná? Jste svobodná?"

Diana se zasmála. „Vždyť nemůže mít přes sedmnáct nebo osmnáct let, St. Johne," řekla.

„Jsem skoro devatenáctiletá: ale vdaná nejsem. Ne."

Cítila jsem, jak mi do tváře stoupá pálivý žár; neboť hořké a znepokojivé vzpomínky ve mně vzbudila ta narážka na manželství. Všichni viděli ten rozpak a to pohnutí. Diana a Mary mi ulevily tím, že odvrátily oči jinam, než na mou zrudlou tvář; ale chladnější a přísnější bratr pokračoval v hledění, dokud ten nepokoj, jenž vzbudil, nevytlačil ven slzy i barvu.

„Kde jste naposledy bydlela?" zeptal se teď.

„Jsi příliš zvědavý, St. Johne," zašeptala Mary tichým hlasem; ale on se naklonil přes stůl a vyžadoval odpověď druhým pevným a pronikavým pohledem.

„Jméno místa, kde, a osoby, u níž jsem bydlela, je mé tajemství," odpověděla jsem stručně.

„Které, chcete-li, máte podle mého názoru právo si ponechat jak před St. Johnem, tak před každým jiným tazatelem," poznamenala Diana.

„Přesto, jestliže o vás nebo o vaší historii nic nevím, nemohu vám pomoci," řekl. „A potřebujete pomoc, nemám pravdu?"

„Potřebuji ji a hledám ji potud, pane, aby mi některý pravý lidumil ukázal cestu, jak získat práci, kterou mohu dělat, a odměnu za ni, která mě bude živit, byť v nejprostších nutnostech života."

„Nevím, zda jsem pravý lidumil; přesto jsem ochoten vám pomoci podle svých sil v tak poctivém záměru. Nejprve mi tedy řekněte, co jste byla zvyklá dělat a co *umíte* dělat."

Dopila jsem už svůj čaj. Mocně mě ten nápoj osvěžil; stejně mocně, jako vzpruží obra víno: dodal nový tón mým rozladěným nervům a umožnil mi oslovit toho pronikavého mladého soudce pevně.

„Pane Riversi," řekla jsem, obrátivši se k němu a dívajíc se na něho, jak on hleděl na mne, otevřeně a bez ostychu, „vy a vaše sestry jste mi prokázali velikou službu – největší, kterou může člověk prokázat svému bližnímu; svou vznešenou pohostinností jste mě vysvobodili ze smrti. Toto vám propůjčené dobrodiní vám dává neomezený nárok na mou vděčnost a nárok, do jisté míry, na mou důvěru. Řeknu vám o historii poutnice, kterou jste ukryli, tolik, kolik mohu říci, aniž bych ohrozila svůj vlastní pokoj duše – svou vlastní bezpečnost, mravní i fyzickou, i bezpečnost jiných.

Jsem sirotek, dcera duchovního. Mí rodiče zemřeli, než jsem je mohla poznat. Byla jsem vychovávána jako závislá; vzdělána v dobročinném ústavu. Dokonce vám povím i jméno toho zařízení, kde jsem šest let strávila jako žákyně a dva jako učitelka – Lowoodský sirotčí ústav, hrabství ——: jistě jste o něm slyšel, pane Riversi? – ctihodný Robert Brocklehurst je pokladníkem."

„Slyšel jsem o panu Brocklehurstovi a viděl jsem tu školu."

„Opustila jsem Lowood téměř před rokem, abych se stala soukromou guvernantkou. Získala jsem dobré místo a byla jsem šťastná. To místo jsem byla nucena opustit čtyři dny před tím, než jsem sem přišla. Důvod svého odchodu nemohu a nesmím vysvětlit: bylo by to zby-

tečné, nebezpečné a znělo by to neuvěřitelně. Žádná vina mi nelpí: jsem stejně prostá provinění jako kterýkoli z vás tří. Nešťastná jsem, a musím být na nějakou dobu; neboť katastrofa, která mě z domu, který jsem shledala rájem, vyhnala, byla povahy zvláštní a hrůzné. Při plánování svého odchodu jsem dbala jen o dvě věci – o rychlost a tajnost: abych je zajistila, musela jsem za sebou nechat vše, co jsem měla, kromě malého uzlíčku; a ten jsem ve svém spěchu a zmatku mysli zapomněla vzít z kočáru, který mě přivezl do Whitcrossu. Do této končiny jsem tedy přišla, zcela bez prostředků. Spala jsem dvě noci pod širým nebem a bloudila jsem dva dny, aniž bych překročila jakýkoli práh: ale dvakrát v té době se jídlo dotklo mých rtů; a to tehdy, když mě hlad, vyčerpání a zoufalství přivedly skoro na pokraj posledního dechu, mi vy, pane Riversi, zabránil, abych zahynula hladem u vašich dveří, a vzal jste mě pod ochranu své střechy. Vím, co pro mne vaše sestry všechno od té doby vykonaly – neboť nebyla jsem nevnímavá během své zdánlivé otupělosti – a dlužím jim za jejich spontánní, upřímný, srdečný soucit stejně velký dluh jako vám za vaši evangelickou milosrdnost."

„Nenech ji už víc mluvit, St. Johne," řekla Diana, když jsem umlkla; „zjevně ještě není připravená na vzrušení. Pojďte na pohovku a sedněte si, slečno Elliottová."

Při slyšení toho *alias* jsem bezděčně napůl trhla sebou: zapomněla jsem na své nové jméno. Pan Rivers, jemuž, zdálo se, nic neuniká, si toho okamžitě všiml.

„Řekla jste, že vaše jméno je Jana Elliottová?" poznamenal.

„Řekla jsem to; a je to jméno, pod nímž pokládám za vhodné být nyní nazývána, ale není to mé pravé jméno, a když ho slyším, zní mi cize."

„Své pravé jméno nám nedáte?"

„Ne: bojím se odhalení nade všechny věci; a čemukoli, co by k němu vedlo, se vyhýbám."

„Máte úplnou pravdu, jsem si jist," řekla Diana. „A teď, bratře, nech ji na chvíli v klidu."

Ale když se St. John zamyslel několik okamžiků, započal znovu, stejně neochvějně a s nezmenšenou pronikavostí jako předtím.

„Nechtěla byste být dlouho závislá na naší pohostinnosti – přála byste si, vidím, obejít se co nejdříve bez soucitu mých sester, a především bez mé *milosrdnosti* (jsem si zcela vědom toho rozlišení, ani se nad ním nehněvám – je spravedlivé): toužíte být na nás nezávislá?"

„Toužím: již jsem to řekla. Ukažte mi, jak pracovat, nebo jak si práci hledat: to je vše, oč nyní žádám; potom mě nechte jít, byť do té nejchudší chaloupky; ale do té doby mi dovolte zůstat zde: děsím se dalšího pokusu s hrůzami bezdomoví a nedostatku."

„Vskutku *zůstanete* zde," řekla Diana, kladouc svou bílou ruku na mou hlavu. „*Zůstanete*," opakovala Mary tónem nedemonstrativní upřímnosti, který se jí zdál přirozený.

„Mé sestry, vidíte, mají potěšení v tom, že si vás nechávají," řekl pan St. John, „jako by měly potěšení v tom, že by si nechaly a chovaly napůl zmrzlého ptáka, kterého jim nějaký zimní vítr zahnal do okna. *Já* cítím větší sklon postavit vás na nohy, abyste se mohla uživit sama, a budu se o to snažit; ale všimněte si, má sféra je úzká. Jsem jen pastorem chudé venkovské farnosti: má pomoc musí být nejskromnějšího druhu. A jste-li ochotna pohrdat dnem malých věcí, hledejte nějakou účinnější pomoc než tu, jakou mohu nabídnout já."

„Už řekla, že je ochotná dělat cokoli poctivého, *co umí*," odpověděla za mne Diana; „a víš, St. Johne, že nemá na výběr pomocníky: musí se spokojit s takovými nerudnými lidmi, jako jsi ty."

„Budu švadlenou; budu dělnicí prostého šití; budu služkou, ošetřovatelkou dětí, nebudu-li moci lépe," odpověděla jsem.

„Správně," řekl pan St. John docela chladně. „Je-li to váš duch, slibuji vám pomoc ve svém čase a svým způsobem."

Opět se chopil knihy, kterou se zabýval před čajem. Já se brzy stáhla, neboť jsem mluvila tolik, a seděla tak dlouho, kolik moje nynější síla dovolila.

Kapitola 30.

Čím lépe jsem poznávala obyvatele Moor House, tím více jsem je měla ráda. Za několik dní jsem natolik získala zdraví, že jsem mohla sedět celý den a občas se procházet venku. Mohla jsem se k Dianě a Mary připojit ve všech jejich zaměstnáních; rozprávět s nimi tolik, kolik si přály, a pomáhat jim, kdy a kde mi dovolily. V tomto obcování byla osvěžující radost takového druhu, jaký jsem až dosud nikdy nepoznala – radost pramenící z dokonalé souznivosti vkusu, cítění a zásad.

Ráda jsem četla, co ony rády četly: co jim působilo potěšení, mne nadchlo; co ony schvalovaly, já ctila. Milovaly svůj odlehlý domov. I já jsem v té šedé, malé, starobylé stavbě s nízkou střechou, s okénky s olověnými příčkami, s rozpadajícími se zdmi, s alejí starých jedlí – všech rostoucích šikmo pod tlakem horských větrů; v její zahradě, temné tisem a cesmínou – a kde nekvetly žádné květiny kromě nejotužilejších druhů – shledala kouzlo mocné i trvalé. Lnuly k purpurovým vřesovištím za svým obydlím a kolem něho – k dutému údolí, do něhož sestupovala štěrkovitá jezdecká stezka vedoucí od jejich branky, a která se vinula nejprve mezi břehy kapradí, pak mezi několika z těch nejdivočejších malých pastvin, které kdy obklopovaly vřesovou pustinu nebo dávaly obživu stádu šedých vřesovištních ovcí s jejich malými jehňátky s mechově obrostlými obličejky: – lnuly, pravím, k této scéně dokonalým zápalem oddanosti. Já ten cit chápala a sdílela i jeho sílu i pravdu. Viděla jsem kouzlo té končiny. Cítila jsem posvěcení její osamělosti: oko mi hodovalo na obrysu vzdouvání a rozmachu – na divokém zbarvení, které propůjčoval hřebenu a dolu mech, zvonek vřeso-

vý, květy posetá tráva, zářivé kapradí a jantarový žulový útes. Tyto podrobnosti byly pro mne právě tím, čím byly pro ně – stejně tolika čistými a sladkými zdroji potěšení. Prudký poryv i jemný vánek; drsný den i halkyonský den; hodiny východu a západu slunce; měsíční svit i oblačná noc – rozvíjely pro mne v těchto končinách tutéž přitažlivost jako pro ně – obtáčely mé smysly týmž kouzlem, které okouzlovalo ty jejich.

Uvnitř jsme si rozuměly stejně dobře. Obě byly vzdělanější a sečtělejší než já; ale s dychtivostí jsem šla po té stezce poznání, kterou vyšlapaly přede mnou. Hltala jsem knihy, které mi půjčovaly: pak bylo plným uspokojením s nimi večer probrat to, co jsem přes den přečetla. Myšlenka přiléhala na myšlenku; mínění potkávalo mínění: shodovaly jsme se, krátce řečeno, dokonale.

Byla-li v naší trojici nějaká nadřazenější a vůdce, byla to Diana. Fyzicky mě daleko převyšovala: byla hezká; byla energická. V její životní síle byla hojnost života a jistota průtoku, které vzbuzovaly můj údiv, zatímco mařily mé chápání. Dovedla jsem chvíli mluvit, když večer začínal, ale po prvním výlevu živosti a plynnosti jsem ochotně usedla na stoličku u Dianiných nohou, položila jí hlavu do klína a střídavě naslouchala jí a Mary, zatímco důkladně rozebíraly téma, kterého jsem se jen dotkla. Diana se nabídla, že mě bude učit německy. Ráda jsem se u ní učila: viděla jsem, že úloha učitelky ji těší a vyhovuje jí; úloha žákyně mi těšila a vyhovovala neméně. Naše povahy do sebe zapadaly: vzájemná náklonnost – nejsilnějšího druhu – byla výsledkem. Zjistily, že umím kreslit: jejich tužky a krabičky s barvami mi byly okamžitě k dispozici. Mé umění, v tomto jediném bodě větší než jejich, je překvapovalo a okouzlovalo. Mary u mne mohla sedět a hodinu dívat se; potom brala lekce; a byla to učenlivá, inteligentní, pilná žákyně. Takto zaměstnány a vzájemně se bavící, dny plynuly jako hodiny a týdny jako dny.

Pokud šlo o pana St. Johna, důvěrnost, která se tak přirozeně a rychle zrodila mezi mnou a jeho sestrami, se k němu nerozšiřovala. Jedním z důvodů té distance, která mezi námi stále ještě panovala, bylo to, že byl poměrně málokdy doma: velká část jeho času se zdála být věnována návštěvám nemocných a chudých mezi rozptýleným obyvatelstvem jeho farnosti.

Žádné počasí ho zdánlivě od těchto pastorálních exkurzí neodradilo: ať pršelo nebo bylo pěkně, když jeho hodiny ranního studia skončily, vzal si klobouk a následován otcovým starým ohařem Carlem vyšel na misii lásky či povinnosti – sotva vím, v jakém světle to viděl. Někdy, když byl den opravdu nepříznivý, mu to sestry rozmlouvaly. Pak říkal se zvláštním úsměvem – spíše vážným než veselým:

„A kdybych nechal poryv větru nebo trochu deště, aby mě odvrátily od těchto snadných úkolů, jaká by to byla příprava na budoucnost, kterou si vytyčuji?"

Obvyklá odpověď Diany a Mary na tuto otázku byla povzdech a několik minut zdánlivě truchlivé meditace.

Ale kromě jeho častých nepřítomností tu byla ještě jedna překážka přátelství s ním: zdál se být povahy zdrženlivé, abstrahované, dokonce zádumčivé. Horlivý ve svých kněžských úkolech, bezúhonný v životě i zvycích, přesto se nezdál mít tu duševní vyrovnanost, ten vnitřní obsah, který by měl být odměnou každého upřímného křesťana a praktického lidumila. Často večer, když seděl u okna se svým psacím stolkem a papíry před sebou, přestal číst nebo psát, opřel bradu o ruku a oddal se nevím jakému běhu myšlenek; že to byly myšlenky zneklidňující a vzrušující, bylo možno vidět v tom častém záblesku a proměnlivém rozšíření jeho oka.

Myslím kromě toho, že Příroda pro něho nebyla tou pokladnicí potěšení, jakou byla pro jeho sestry. Vyjádřil jednou, a jenom jednou v mé přítomnosti, silný pocit drsného půvabu kopců a vrozenou náklonnost k tmavé střeše a sešedivělým zdem, které nazýval svým do-

movem; ale více chmury než radosti bylo v tónu a slovech, v nichž ten cit projevil; a nikdy se nezdálo, že by bloudil po vřesovištích pro jejich upokojivé ticho – nikdy nevyhledával či nemeškal nad tisícerými mírnými rozkošemi, které mohla dávat.

Nesdílný, jak byl, uplynul nějaký čas, než se mi naskytla příležitost změřit jeho mysl. První představu o její síle jsem získala, když jsem ho slyšela kázat v jeho vlastním kostele v Mortonu. Přála bych si, abych dokázala to kázání popsat: ale je to nad mou moc. Nemohu dokonce ani věrně vylíčit účinek, který na mě mělo.

Začalo klidně – a vskutku, co se týče přednesu i výšky hlasu, bylo klidné až do konce: upřímně cítěná, přesto přísně ovládaná horlivost brzy zazněla v zřetelných akcentech a vyvolávala napjatý jazyk. Tato narostla v sílu – stlačenou, zhuštěnou, ovládanou. Srdce bylo rozechvěno, mysl ohromena mocí kazatele: ani jedno nebylo obměkčeno. Všude byla podivná hořkost; nepřítomnost útěšné jemnosti; přísné narážky na kalvinistické doktríny – vyvolení, předurčení, zavržení – byly časté; a každá zmínka o těchto bodech zněla jako vynesený rozsudek záhuby. Když skončil, místo abych se cítila lépe, klidněji, osvícenější jeho řečí, zažila jsem nevýslovný smutek; neboť se mi zdálo – nevím, zda i jiným stejně – že výmluvnost, které jsem naslouchala, vytryskla z hloubky, kde ležel kalný sediment zklamání – kde se pohybovaly znepokojivé popudy nenasytných toužení a znepokojivých aspirací. Byla jsem si jista, že St. John Rivers – čistého života, svědomitý, horlivý, jak byl – ještě nenalezl ten mír Boží, který převyšuje všechen rozum: nenalezl ho o nic víc, pomyslela jsem si, než jsem ho našla já se svými skrytými a mučivými lítostmi nad svou rozbitou modlou a ztraceným elysiem – lítostmi, o nichž jsem se v poslední době vyhýbala zmiňovat, ale které mě posedly a nemilosrdně tyranizovaly.

Mezitím uplynul měsíc. Diana a Mary měly brzy opustit Moor House a vrátit se k docela jinému životu a scéně, která je čekala, jako guvernantky ve velkém, módním městě na jihu Anglie, kde každá měla

místo v rodinách, jejichž bohatí a nadutí členové je považovali jen za pokorné závislé a kteří ani neznali, ani nehledali jejich vrozenou vznešenost, a oceňovali jen jejich získané dovednosti, jako oceňovali umění své kuchařky nebo vkus své komorné. Pan St. John mi dosud nic neřekl o zaměstnání, které mi slíbil opatřit; a přece se stávalo naléhavým, abych měla nějaké povolání. Jednoho rána, když jsem s ním zůstala několik minut sama v salonku, odvážila jsem se přistoupit k okennímu výklenku – který jeho stůl, židle a psací stolek zasvěcovaly jako jakousi pracovnu – a chtěla jsem promluvit, ačkoli nepříliš dobře vědouc, do jakých slov svůj dotaz obléci – neboť je vždy obtížné prolomit led zdrženlivosti, pokrývající takové povahy jako jeho – když mi ušetřil ten problém tím, že první zahájil rozhovor.

Pohlédl vzhůru, když jsem se blížila: „Máte na mne nějakou otázku?" řekl.

„Ano; chci vědět, zda jste slyšel o nějaké službě, kterou bych na sebe mohla vzít?"

„Něco jsem pro vás našel nebo vymyslel před třemi týdny; ale protože jste se zdála být zde užitečná a šťastná – a protože se mé sestry k vám zjevně přimkly a vaše společnost jim působila neobvyklé potěšení – usoudil jsem, že je nevhodné rušit vaše vzájemné pohodlí, dokud jejich blížící se odjezd z Marsh Endu neučiní odjezd i váš nezbytným."

„A ony odjedou za tři dny?" řekla jsem.

„Ano; a až odjedou, já se vrátím na faru v Mortonu: Hannah mě bude doprovázet; a tento starý dům bude zavřen."

Chvíli jsem čekala, očekávajíc, že bude pokračovat v předmětu, který začal: ale zdálo se, že vstoupil do jiného proudu úvah: jeho pohled značil odtržení ode mne a mé věci. Byla jsem nucena ho připomenout tématu, které bylo pro mne nutně předmětem úzkostného a palčivého zájmu.

„Co je to zaměstnání, které jste měl na mysli, pane Riversi? Doufám, že toto zdržení nezvýšilo obtíž je zajistit."

„Och, ne; neboť je to zaměstnání, které závisí jen na mně, abych je dal, a na vás, abyste je přijala."

Zase se odmlčel: zdálo se, že má zdráhání pokračovat. Já se stávala netrpělivá: jeden nebo dva neklidné pohyby a dychtivý a nárokující pohled upřený na jeho tvář mu ten pocit sdělily stejně účinně, jako by to dokázala slova, a s menšími obtížemi.

„Nemusíte si pospíšit to slyšet," řekl: „nechte mě vám upřímně říci, že nemám nic přijatelného ani výnosného navrhnout. Než vám vysvětlím, vzpomeňte si, prosím, na mé zřetelně dané upozornění, že pomohu-li vám, musí to být tak, jak slepec pomáhá chromému. Jsem chudý; neboť zjišťuji, že když zaplatím otcovy dluhy, všechen patrimonium, které mi zbude, bude tato rozpadající se usedlost, řada ohořelých jedlí vzadu a kus vřesovité půdy s tisy a cesmínovými keři vpředu. Jsem bezejmenný: Rivers je staré jméno; ale ze tří jediných potomků rodu si dva vydělávají chléb závislého mezi cizími lidmi, a třetí se pokládá za vyhnance ze své rodné země – nejen pro život, ale i ve smrti. Ano, a soudí, a je povinen soudit, že je tím údělem poctěn, a touží jen po dnu, kdy mu kříž odloučení od tělesných pout bude vložen na ramena, a kdy Hlava té bojující církve, jejímž nejpokornějším členem je, pronese slovo: ‚Vstaň, pojď za mnou!'"

St. John vyslovil tato slova tak, jak pronášel svá kázání, klidným, hlubokým hlasem; s nezrudlou tváří a jiskřící zářivostí pohledu. Pokračoval:

„A jelikož jsem sám chudý a bezejmenný, nemohu vám nabídnout než službu chudoby a bezejmennosti. *Vy* ji dokonce můžete pokládat za ponižující – neboť vidím teď, že vaše návyky byly to, co svět nazývá vybranými: vaše vkusy inklinují k ideálu a vaše společnost byla přinejmenším mezi vzdělanými; ale *já* se domnívám, že žádná služba, která může pozvednout náš rod, není ponižující. Mám za to, že čím vy-

prahlejší a nevzdělanější je půda, kde je křesťanskému dělníkovi vykázán úkol orby – čím skromnější odměnu mu jeho práce přináší – tím vyšší je čest. Jeho, v takových podmínkách, je úděl průkopníka; a první průkopníci evangelia byli apoštolové – jejich kapitánem byl sám Ježíš, Vykupitel."

„Nuže?" řekla jsem, když se opět odmlčel – „pokračujte."

Podíval se na mne, než pokračoval: vskutku se zdálo, že si zvolna čte v mé tváři, jako by její rysy a čáry byly písmena na stránce. Závěry z této zkoušky zčásti vyjádřil ve svých následujících poznámkách.

„Věřím, že přijmete místo, které vám nabízím," řekl, „a podržíte si je nějaký čas: ne natrvalo, ovšem: ne víc, než bych si já mohl natrvalo zachovat úzkou a svírající – klidnou, skrytou funkci anglického venkovského pastora; neboť ve vaší povaze je nějaká příměs, stejně škodlivá odpočinku jako ta v mé, i když jiného druhu."

„Vysvětlete to," naléhala jsem, když se opět zastavil.

„Vysvětlím; a uslyšíte, jak chudý ten návrh je, – jak triviální – jak svírající. Nezůstanu v Mortonu dlouho, teď, když je můj otec mrtev, a já jsem svým vlastním pánem. Opustím to místo pravděpodobně v průběhu dvanácti měsíců; ale dokud tam zůstanu, vynasnažím se co nejvíce o jeho zlepšení. Morton, když jsem do něho před dvěma lety přišel, neměl žádnou školu: děti chudých byly vyloučeny z každé naděje na pokrok. Založil jsem jednu pro chlapce: nyní mám v úmyslu otevřít druhou školu pro dívky. Pronajal jsem k tomu účelu budovu, s chaloupkou o dvou pokojích přistavěnou pro bydlení učitelky. Její plat bude třicet liber ročně: její dům je už zařízen, velmi prostě, ale dostatečně, laskavostí jedné dámy, slečny Oliverové; jediné dcery jediného boháče v mé farnosti – pana Olivera, majitele továrny na jehly a železářské huti v údolí. Táž dáma platí za vzdělání a oblečení jednoho sirotka z chudobince, pod podmínkou, že ten bude pomáhat učitelce v takových podřadných pracích spojených s jejím vlastním do-

mem a se školou, které jí její učitelské zaměstnání neumožní osobně vykonávat. Byla byste tou učitelkou?"

Položil tu otázku poněkud spěšně; zdálo se, že napůl očekává rozhořčené nebo přinejmenším opovržlivé odmítnutí nabídky: neznaje všechny mé myšlenky a city, i když některé tušil, nemohl odhadnout, jak se mi ten úděl bude jevit. Byl pokorný – ale pak byl chráněný, a já jsem chtěla bezpečný azyl: byl plahočivý – ale pak, ve srovnání s údělem guvernantky v bohatém domě, byl nezávislý; a strach ze služebnictví mezi cizími mi vcházel do duše jako železo: nebyl neurozený – nebyl nehodný – nebyl duševně ponižující, usoudila jsem.

„Děkuji vám za ten návrh, pane Riversi, a přijímám ho celým srdcem."

„Ale rozumíte mi?" řekl. „Je to vesnická škola: vaše žákyně budou jen chudé dívky – děti chalupníků – v nejlepším případě dcery sedláků. Pletení, šití, čtení, psaní, počítání, to bude vše, co budete muset učit. Co uděláte se svými dovednostmi? Co s největší částí své mysli – svých citů – svých vkusů?"

„Uschovám je, dokud nebudou potřeba. Vydrží."

„Víte tedy, co podnikáte?"

„Vím."

Teď se usmál: a ne hořkým ani smutným úsměvem, ale úsměvem dobře potěšeným a hluboce uspokojeným.

„A kdy začnete vykonávat svou funkci?"

„Odejdu do svého domu zítra a otevřu školu, chcete-li, příští týden."

„Výborně: budiž tedy."

Vstal a prošel místností. Když se zastavil, podíval se na mne znovu. Zavrtěl hlavou.

„Co nechválíte, pane Riversi?" zeptala jsem se.

„Dlouho v Mortonu nezůstanete: ne, ne!"

„Proč? Jaký je váš důvod to říci?"

„Čtu to ve vašem oku; není toho popisu, který by sliboval udržení rovného proudu života."

„Nejsem ctižádostivá."

Zarazil se při slově „ctižádostivá". Opakoval: „Ne. Co vás přimělo myslet na ctižádost? Kdo je ctižádostivý? Vím, že já: ale jak jste to zjistila?"

„Mluvila jsem o sobě."

„Nu, nejste-li ctižádostivá, pak jste –" Odmlčel se.

„Co?"

„Chtěl jsem říci: vášnivá: ale možná byste to slovo špatně pochopila a byla rozmrzelá. Chci říci, že lidské náklonnosti a sympatie na vás mají nejmocnější vliv. Jsem si jist, že nemůžete být dlouho spokojena s tím, abyste trávila svůj volný čas o samotě a věnovala své pracovní hodiny jednotvárné dřině, zcela zbavené podnětu: o nic víc, než já mohu být spokojen," dodal důrazně, „když tu žiju pohřbený v močálu, uzavřený mezi horami – má povaha, kterou mi dal Bůh, překřížena; mé schopnosti, nebem propůjčené, ochromeny – učiněny neužitečnými. Slyšíte teď, jak si protiřečím. Já, který jsem kázal spokojenost s pokorným údělem a ospravedlňoval povolání i řezače dříví a nosiče vody ve službě Boží – já, Jeho vysvěcený služebník, skoro šílím ve svém neklidu. Nu, sklony a zásady musí být nějakým způsobem usmířeny."

Odešel z místnosti. V té krátké hodině jsem se o něm dozvěděla více než v celém předcházejícím měsíci: a přece mě pořád mátl.

Diana a Mary Riversovy byly stále smutnější a mlčenlivější, jak se blížil den, kdy měly opustit bratra i domov. Obě se snažily vypadat jako obvykle; ale smutek, s nímž musely bojovat, byl takový, který nebylo možné zcela přemoci ani zastřít. Diana naznačila, že toto bude loučení jiné než jakékoli dosud. Pravděpodobně, pokud šlo o St. Johna, bude to loučení na léta: může to být loučení na život.

„Všechno obětuje svým dávno vymezeným předsevzetím," řekla: „přirozené city a ještě silnější pohnutky. St. John vypadá tiše, Jano; ale

ukrývá horečku v nitru. Mohla bys ho pokládat za jemného, přesto je v některých věcech neúprosný jako smrt; a nejhorší na tom je, mé svědomí mi stěží dovolí ho odrazovat od jeho přísného rozhodnutí: určitě ho za ně nemohu ani na okamžik vinit. Je to správné, vznešené, křesťanské: a přece mi to láme srdce!" A slzy jí vyhrkly do pěkných očí. Mary sklonila hlavu nízko nad svou prací.

„Jsme nyní bez otce: brzy budeme bez domova i bez bratra," zamumlala.

V tom okamžiku došlo k malé nehodě, která se zdála být určena osudem schválně, aby prokázala pravdivost přísloví, že „neštěstí nikdy nechodí samo", a aby k jejich strastem přidala obtížnou věc – ten uklouzlý doušek mezi pohárem a rtem. St. John prošel kolem okna a četl dopis. Vstoupil.

„Náš strýc John je mrtev," řekl.

Obě sestry se zdály být zasaženy: ne otřeseny ani zděšeny; zpráva vypadala v jejich očích spíše závažně než zarmucující.

„Mrtev?" opakovala Diana.

„Ano."

Upřela pátravý pohled na bratrovu tvář. „A co tedy?" zeptala se tichým hlasem.

„A co tedy, Die?" odpověděl, zachovávaje mramorovou nehybnost rysů. „A co tedy? Nu – nic. Čti."

Hodil jí dopis do klína. Přeletěla ho pohledem a podala Mary. Mary ho mlčky prostudovala a vrátila bratrovi. Všichni tři se podívali jeden na druhého a všichni tři se usmáli – ponurým, zamyšleným úsměvem.

„Amen! Pořád můžeme žít," řekla Diana nakonec.

„Každopádně nás to neuvádí do horší situace, než jsme byli předtím," poznamenala Mary.

„Jenže to poněkud silně staví před mysl obraz toho, co *mohlo být*," řekl pan Rivers, „a kontrastuje to až příliš živě s tím, co *je*."

Dopis složil, zamkl ho ve svém psacím stolku a znovu vyšel.

Několik minut nikdo nemluvil. Potom se Diana obrátila ke mně.

„Jano, budeš se nám a našim záhadám divit," řekla, „a budeš nás pokládat za tvrdohlavé bytosti, že nejsme víc dojaty smrtí tak blízkého příbuzného, jako je strýc; ale my jsme ho nikdy neviděly ani ho neznaly. Byl bratrem naší matky. Můj otec a on se dávno pohádali. Byla to jeho rada, podle níž otec vložil většinu svého majetku do spekulace, která ho zruinovala. Vzájemná obviňování mezi nimi padala: rozešli se v hněvu a nikdy se nesmířili. Můj strýc se pak zabýval zdařilejšími podniky: zdá se, že získal jmění dvaceti tisíc liber. Nikdy nebyl ženatý a neměl žádné bližší příbuzné kromě nás a jednoho jiného člověka, nikoli blíže spřízněného než my. Můj otec vždy choval naději, že své pochybení napraví tím, že nám odkáže svůj majetek; ten dopis nám oznamuje, že odkázal každou penci onomu jinému příbuznému, s výjimkou třiceti guinejí, které se mají rozdělit mezi St. Johna, Dianu a Mary Riversovy na koupi tří smutečních prstenů. Měl samozřejmě právo udělat, co se mu zlíbilo: a přece se v okamžiku takovou zprávou kalí nálada. Mary a já bychom se byly považovaly za bohaté s tisíci librami pro každou; a pro St. Johna by taková suma byla cenná, kvůli dobru, které by mu umožnila činit."

Když to bylo vysvětleno, předmět se opustil a žádný z Riversů se k němu dál nevracel. Příští den jsem opustila Marsh End a odebrala se do Mortonu. Den poté Diana a Mary odjely do vzdáleného B——. Za týden pan Rivers a Hannah odešli na faru: a tak byla stará usedlost opuštěna.

Kapitola 31.

Mým domovem – konečně jsem nějaký domov našla – je chaloupka: malá světnice s obílenými zdmi a pískem posypanou podlahou, kde stojí čtyři natřené židle a stůl, hodiny, skříň se dvěma třemi talíři a mísami a čajový servis z režného delftského zboží. V patře je komnata stejných rozměrů jako kuchyň, s dřevěnou postelí a prádelníkem; malá, a přece příliš velká, aby ji vyplnila má skrovná garderoba, byť ji laskavost mých mírných a štědrých přítelkyň rozmnožila o skromnou zásobu nejnutnějších věcí.

Je večer. Propustila jsem – s odměnou v podobě pomeranče – malou sirotu, která mi slouží za komornou. Sedím sama u krbu. Dnes ráno se otevřela vesnická škola. Měla jsem dvacet žákyň. Z toho jen tři umějí číst, nikdo z nich psát ani počítat. Několik pletlo, pár umělo trochu šít. Mluví tím nejhrubším nářečím kraje. Zatím máme ony i já potíž navzájem si rozumět. Některé jsou nevychované, drsné, nepoddajné – a k tomu nevzdělané; jiné však jsou poslušné, chtějí se učit a projevují povahu, která se mi líbí. Nesmím zapomínat, že tyto hrubě oděné malé selky mají stejnou krev a stejné maso jako výhonky nejušlechtilejších rodů – a že zárodky vrozené znamenitosti, jemnosti, bystrosti i laskavých citů mohou v jejich srdcích dřímat stejně jako v srdcích nejlépe narozených. Mou povinností bude ty zárodky probudit a rozvinout; v plnění tohoto úkolu jistě najdu i trochu štěstí. Mnoho radosti si od života, který se přede mnou otevírá, neslibuji; jestliže však své mysli dám řád a své síly správně vynaložím, zajisté mi vynese tolik, abych den po dni mohla žít.

Byla jsem opravdu veselá, zabydlená, spokojená v těch hodinách, které jsem dnes dopoledne a odpoledne strávila v oné holé, prosté učebně? Nechci se klamat, musím odpovědět – ne: cítila jsem se neskonale opuštěně. Cítila jsem – ano, hlupaček, co jsem – cítila jsem se ponížená. Pochybovala jsem, zda jsem neučinila krok, který mě na stupnici společenského bytí spíš snížil než pozvedl. Zbaběle mě sklíčovala nevzdělanost, chudoba, hrubost všeho, co jsem kolem sebe slyšela a viděla. Ale nedám se za ty pocity příliš nenávidět a opovrhovat sebou; vím, že jsou nesprávné – to je velký krok dopředu – a budu se je snažit přemoci. Zítra, doufám, je zčásti překonám; a za několik týdnů snad budou úplně potlačené. Za několik měsíců možná radost z pokroku a ze změny k lepšímu u mých žákyň vystřídá odpor spokojeností.

Zatím si položme jednu otázku: Co je lepší? Podlehnout pokušení, vyslyšet vášeň, nenamáhat se, nebojovat – klesnout do hedvábné léčky, usnout na květech, které ji přikrývají, probudit se v jižním podnebí uprostřed přepychu rozkošnické vily; žít dnes ve Francii jako milenka pana Rochestera; polovinu času opilá jeho láskou – ano, jistě by mě chvíli miloval. On mě *skutečně* miloval – takhle už mě nikdo nebude mít rád nikdy. Nikdy už nepoznám tu sladkou úctu, jakou vzbuzuje krása, mládí a půvab – protože nikomu jinému se už jako jejich nositelka nebudu zdát. Byl na mě hrdý a měl mě rád – nic takového mi už žádný muž nedá. – Ale kde to jen bloudím a co to říkám a hlavně co to cítím? Co je lepší, ptám se znovu: být otrokyní v bláznově ráji v Marseille – jednu hodinu rozpálená klamným blahem, druhou hodinu dušená nejhořčími slzami výčitek a studu – nebo být vesnickou učitelkou, svobodnou a čestnou, ve větrném horském zákoutí ve zdravém srdci Anglie?

Ano; cítím teď, že jsem jednala správně, když jsem se držela zásady a zákona a opovrhla a potlačila ty šílené popudy jedné pominuté chví-

le. Bůh mě vedl ke správné volbě; děkuji jeho prozřetelnosti za to vedení!

Když jsem své večerní dumání dovedla až k tomuto bodu, vstala jsem, přešla ke dveřím a zahleděla se na západ žňového slunce a na tichá pole před svou chaloupkou, která stála, podobně jako škola, půl míle od vsi. Ptáci dozpívali své poslední sloky –

„Vzduch byl mírný, rosa balzámem."

Dívala jsem se a myslela jsem si, že jsem šťastná, a tu jsem s překvapením zjistila, že za chvíli pláču – a proč? Pro osud, který mě odtrhl od věrnosti k mému pánovi; pro něho, kterého už nikdy neuvidím; pro zoufalý žal a osudový vztek – důsledky mého odchodu –, které ho ted snad vlečou pryč z pravé cesty, tak daleko, že už není naděje na konečný návrat. Při té myšlence jsem odvrátila tvář od líbezného večerního nebe a od osamělého údolí Mortonu – říkám *osamělého*, protože v té jeho části, která mi byla na dohled, nebyla jiná stavba než kostel a fara, napůl skryté ve stromech, a úplně na konci střecha Vale Hall, kde bydlel bohatý pan Oliver se svou dcerou. Zakryla jsem si oči a opřela hlavu o kamenný rám svých dveří; brzy mě však lehký šelest u branky, která oddělovala moji malou zahrádku od louky za ní, přiměl zvednout zrak. Pes – starý Carlo, pointer pana Riverse, jak jsem ihned poznala – strkal čumákem do branky a sám St. John se o ni opíral s rukama založenýma; čelo svraštělé, pohled vážný, až rozmrzelý, upřený na mne. Pozvala jsem ho dál.

„Ne, nemohu zůstat; přinesl jsem vám jen balíček, který vám sestry nechaly. Myslím, že je v něm skříňka s barvami, tužky a papír."

Přistoupila jsem, abych si jej vzala; byl to vítaný dar. Prohlížel si mou tvář, zdálo se mi, s přísností, když jsem se k němu blížila: stopy slz na ní byly bezpochyby dobře patrné.

„Shledala jste svou první denní práci těžší, než jste čekala?" otázal se.

„Ale ne! Naopak, myslím, že časem budu se svými žákyněmi vycházet docela dobře."

„Snad vás tedy zklamalo vaše ubytování – vaše chaloupka – váš nábytek? Jsou vskutku skrovné, ale –" přerušila jsem ho:

„Má chaloupka je čistá a nepropouští povětří; můj nábytek je dostatečný a pohodlný. Všechno, co vidím, mě naplňuje vděčností, nikoli sklíčeností. Nejsem až tak docela blázen a smyslnice, abych litovala, že nemám koberec, pohovku a stříbrné nádobí; a mimoto, před pěti týdny jsem neměla nic – byla jsem vyvrženec, žebračka, tulačka; teď mám známé, domov a zaměstnání. Žasnu nad dobrotou Boží, nad štědrostí svých přátel i nad hojností svého údělu. Nereptám."

„Ale cítíte samotu jako tíhu? Ten domek za vámi je tmavý a prázdný."

„Sotva jsem měla čas okusit pocit klidu, natož abych pod jhem osamělosti začínala být netrpělivá."

„Dobrá; doufám, že cítíte tu spokojenost, o níž mluvíte; v každém případě vám váš zdravý rozum řekne, že je ještě příliš brzy, než abyste se poddala kolísavým obavám Lotovy ženy. Co jste opustila, než jsem vás uviděl, ovšem nevím; ale radím vám: pevně odolávejte každému pokušení, které by vás ponoukalo ohlédnout se. Vytrvale sledujte svou nynější dráhu, aspoň několik měsíců."

„Právě to mám v úmyslu," odpověděla jsem. St. John pokračoval:

„Je to tvrdá práce ovládat hnutí sklonů a obrátit směr přirozenosti; ale že se to dá udělat, vím ze zkušenosti. Bůh nám dal, v jisté míře, moc utvářet si svůj osud; a když se zdá, že naše síly volají po pokrmu, který jim není dopřán – když naše vůle touží po cestě, po níž nesmíme kráčet –, nemusíme ani hynout vysílením, ani nehnutě stát v zoufalství: stačí hledat mysli jinou potravu, stejně silnou, jako byl zakázaný pokrm, po němž bažila – a snad i čistší; a vysekat odvážné noze cestu

stejně přímou a širokou, jako byla ta, kterou nám Osud zahradil, byť by byla hrubší.

„Před rokem jsem i já byl nesmírně nešťastný, protože jsem si myslel, že jsem při vstupu do duchovní služby udělal chybu: její jednotvárné povinnosti mě utahovaly k smrti. Hořel jsem po činorodějším životě ve světě – po vzrušujícím usilování literární dráhy – po údělu umělce, spisovatele, řečníka; po čemkoli raději než po údělu kněze: ano, pod rochetem kuráta mi bilo srdce politikovo, vojákovo, srdce ctitele slávy, milovníka věhlasu, dychtivce po moci. Rozvažoval jsem; můj život byl tak bídný, že se musel změnit, jinak musím zemřít. Po období temnoty a zápasu propuklo světlo a přišla úleva: má stísněná existence se naráz rozprostřela v rovinu bez hranic – mé síly uslyšely volání z nebes, aby povstaly, shromáždily plnou moc, roztáhly křídla a vystoupily za obzor. Bůh pro mne měl poslání; abych je odnesl daleko a dobře předal, bylo zapotřebí umu a síly, odvahy a výmluvnosti – nejlepších vlastností vojáka, státníka i řečníka: ty všechny se slévají v dobrém misionáři.

„Rozhodl jsem se být misionářem. Od té chvíle se stav mé mysli proměnil; okovy se rozpadly a spadly z každé schopnosti, nezanechaly nic z poroby než palčivou bolest – tu zahojí jen čas. Rozhodnutí mi vskutku vnutil otec; ale od jeho smrti nemám žádnou oprávněnou překážku, s níž bych musel bojovat: pár záležitostí uspořádat, pro Morton zajistit nástupce, přerušit nebo přetnout jedno dvě zapletení citů – poslední zápas s lidskou slabostí, v němž, jak vím, zvítězím, neboť jsem si slíbil, že *zvítězím* – a odjedu z Evropy na Východ."

Řekl to svým zvláštním, tlumeným, a přece důrazným hlasem; a když domluvil, nehleděl na mne, nýbrž na zapadající slunce, na něž jsem hleděla i já. On i já jsme byli zády k pěšině, která vedla loukou nahoru k brance. Na té zarostlé stezce jsme neslyšeli žádný krok; voda tekoucí v údolí byla jediným konejšivým zvukem té hodiny a scény;

mohli jsme se tedy právem leknout, když vesele zazvonil hlas, sladký jako stříbrný zvonek, a zvolal:

„Dobrý večer, pane Riversi. A dobrý večer, starý Carlo. Váš pes pozná přátele rychleji než vy, pane; nastražil uši a zavrtěl ocasem, když jsem byla na dolním konci louky, a vy jste ke mně teď otočený zády."

Byla to pravda. Pan Rivers sice při prvním z těch zvonivých tónů trhl sebou, jako by mu nad hlavou blesk roztříštil mrak, přesto však na konci té věty ještě stál v témž postoji, v jakém ho mluvčí překvapila – rukou opřený o branku, obličejem obrácený k západu. Konečně se otočil, s odměřenou rozvážností. Zjevení, jak se mi zdálo, povstalo po jeho boku. Na tři stopy od něho se objevila postava v čistě bílých šatech – mladistvá, půvabná postava: plná, a přece jemná v obrysu; a když se, skloněna, aby pohladila Carla, napřímila a odhrnula si dlouhý závoj, rozkvetla pod jeho pohledem tvář dokonalé krásy. Dokonalá krása je silné slovo; já je však nestahuji ani neoslabuji: tak sladké rysy, jaké kdy mírné podnebí Albionu stvořilo; tak čisté odstíny růží a lilií, jaké kdy její vlhké větry a mlhavá nebesa zrodila a chránila, obhajovaly v tomto případě ono slovo. Žádný půvab nechyběl, žádnou vadu nebylo možno postřehnout; dívka měla pravidelné a jemné rysy; oči utvářené a zbarvené, jak je vídáme v krásných obrazech, velké, tmavé a plné; dlouhé a stinné řasy, které tak jemně obkružují krásné oko; obočí jako nakreslené tužkou, dávající pohledu takovou čistotu; bílé, hladké čelo, které dodává tolik klidu živějším krásám barev a lesku; oválné, svěží a hladké tváře; rty také svěží, rudé, zdravé, sladce tvarované; pravidelné, zářivé zuby bez poskvrnky; drobná bradička s dolíčkem; ozdoba bohatých, hojných vlnitých vlasů – zkrátka všechny přednosti, které se dohromady slévají v ideál krásy, se v ní v plné míře uskutečnily. Divila jsem se, když jsem na tu krásnou bytost pohlížela; obdivovala jsem ji celým srdcem. Příroda ji jistě tvořila ve své náladě plné přízně a zapomněla přitom na svůj obvyklý, lakomý krok macechy při rozdělování darů; této své miláčce udělila štědrost babičky.

Co si St. John Rivers o tomto pozemském andělu myslel? Přirozeně jsem si tu otázku položila, když jsem viděla, jak se k ní obrací a dívá se na ni; a stejně přirozeně jsem odpověď hledala v jeho tváři. Oko už odvrátil od peri a díval se na skromný trs sedmikrásek, který rostl u branky.

„Krásný večer, ale je už pozdě, abyste byla venku sama," pronesl a přitom pošlapal sněhobílé hlavičky zavřených květů.

„Ale já se vrátila z S——" (uvedla jméno velkého města asi dvacet mil odtud) „teprve dnes odpoledne. Tatínek mi řekl, že jste otevřel školu a že přijela nová učitelka; po čaji jsem si tedy nasadila klobouček a utíkala jsem údolím vzhůru, abych ji uviděla: to je ona?" ukázala na mne.

„Je," řekl St. John.

„Myslíte, že se vám bude v Mortonu líbit?" zeptala se mne s přímou a naivní prostotou tónu i chování, milou, jakkoli dětskou.

„Doufám, že ano. Mám k tomu mnoho pohnutek."

„Shledala jste své žákyně tak pozorné, jak jste čekala?"

„Docela ano."

„Líbí se vám váš dům?"

„Velice."

„Pěkně jsem jej zařídila?"

„Opravdu velmi pěkně."

„A vybrala jsem vám k ruce dobrou společnici v Alici Woodové?"

„Opravdu ano. Je učenlivá a šikovná." (Tak tohle, pomyslela jsem si, je slečna Oliverová, dědička; nadaná, zdá se, jak dary osudu, tak dary přírody! Jaké šťastné postavení planet asi vládlo při jejím narození?)

„Někdy přijdu nahoru a pomohu vám učit," dodala. „Bude to pro mě změna přijít vás občas navštívit; a já mám změny ráda. Pane Riversi, bavila jsem se v S—— *tak* krásně. Včera v noci, nebo spíš dnes ráno, jsem tancovala do druhé hodiny. Ten ——tý pluk tam leží posád-

kou od těch nepokojů; a důstojníci jsou nejmilejší muži pod sluncem: zahanbili všechny naše mladé brusiče nožů a prodavače nůžek."

Zdálo se mi, že spodní ret pana St. Johna poodstoupil a horní se na okamžik stočil. Ústa měl rozhodně značně stažená a dolní část obličeje neobvykle přísnou a hranatou, když mu smějící se dívka tuto zprávu sdělovala. Zvedl pohled od sedmikrásek a obrátil jej k ní. Byl to pohled bez úsměvu, zpytavý, výmluvný. Odpověděla na něj druhým smíchem a smích velmi slušel jejímu mládí, jejím růžím, jejím důlkům, jejím zářivým očím.

Jak tak stál němý a vážný, znovu se dala do hlazení Carla. „Chudák Carlo mě má rád," pravila. „*On* není ke svým přátelům přísný a odtažitý; a kdyby mohl mluvit, nemlčel by."

Když hladila psa po hlavě a s vrozeným půvabem se skláněla před jeho mladým a přísným pánem, viděla jsem, jak tomu pánovi stoupl do tváře žár. Viděla jsem, jak jeho vážné oko náhle rozpustil oheň a jak se v něm zachvěla neodolatelná emoce. Zrudlý a rozžhavený byl pak jako muž bezmála tak krásný, jako byla ona jako žena. Jednou se mu zvedla hruď, jako by se jeho velké srdce, znavené despotickým sevřením, přes vůli rozepjalo a mocným skokem usilovalo o svobodu. On je však, soudím, zkrotil, jako rozhodný jezdec krotí vzpínajícího se hřebce. Ani slovem, ani pohybem na její laskavé pokroky neodpověděl.

„Tatínek říká, že nás už vůbec nenavštěvujete," pokračovala slečna Oliverová a vzhlížela k němu. „Jste úplný cizinec ve Vale Hall. Dnes večer je sám a není mu právě dobře: nevrátíte se se mnou a nenavštívíte ho?"

„Není to hodina, kdy se sluší pana Olivera obtěžovat," odpověděl St. John.

„Není to vhodná hodina! Ale já tvrdím, že právě je. Právě to je hodina, kdy táta nejvíc touží po společnosti: když je dílna zavřená a nemá se čím zaměstnat. Pane Riversi, *tak už pojďte*. Proč jste tak plachý a tak

zasmušilý?" Mezeru, kterou nechalo jeho mlčení, vyplnila sama odpovědí.

„Zapomněla jsem!" zvolala, zavrtěla svou krásnou kadeřavou hlavičkou, jako by sebe samu zděsila. „Jsem tak lehkomyslná a bezhlavá! Odpusťte mi, prosím. Vypadlo mi z paměti, že máte dobré důvody být nenaložen k mému štěbetání. Diana a Mary vás opustily, Moor House je zavřený, a vy jste tak sám. Opravdu je mi vás líto. Pojďte se podívat na tatínka."

„Dnes večer ne, slečno Rosamond, dnes večer ne."

Pan St. John to řekl téměř jako automat: jen on sám věděl, jaké úsilí ho to odmítnutí stálo.

„Dobrá, jste-li tak tvrdohlavý, nechám vás tu; déle se zdržet nemůžu: začíná padat rosa. Dobrý večer!"

Podala mu ruku. On se jí jen dotkl. „Dobrý večer!" opakoval, hlasem tichým a dutým jako ozvěna. Otočila se, ale za okamžik se vrátila.

„Je vám dobře?" zeptala se. Právem se mohla ptát: tvář měl bledou jako její šaty.

„Docela dobře," vyslovil zřetelně; a s úklonou odstoupil od branky. Ona šla jedním směrem; on druhým. Dvakrát se otočila, aby za ním pohlédla, jak křepkým krokem – jako víla – kráčí dolů loukou; on, jak pevně vykračoval napříč polem, se neotočil ani jednou.

Ta podívaná na cizí utrpení a oběť mi odvedla myšlenky od výlučného rozjímání nad vlastním údělem. Diana Riversová označila svého bratra za „neúprosného jako smrt". Nepřeháněla.

Kapitola 32.

Pokračovala jsem v práci na vesnické škole tak činně a svědomitě, jak jen jsem dovedla. Zpočátku to byla opravdu tvrdá dřina. Nějakou dobu uplynulo, než jsem při vší své snaze dokázala pochopit své žákyně a jejich povahu. Zcela neučené, se schopnostmi takřka otupělými, mi připadaly beznadějně tupé; a na první pohled všechny stejně tupé: brzy jsem však shledala, že se mýlím. Byl mezi nimi rozdíl, jako je mezi vzdělanými; a jakmile jsem je poznala a ony mne, ten rozdíl se rychle rozvinul. Když jejich úžas nade mnou, nad mou řečí, nad mými pravidly a způsoby opadl, zjistila jsem, že některé z těch zasmušile a nechápavě se tvářících venkovanek se dovedou probrat v docela bystré dívky. Mnohé se ukázaly jako ochotné a milé; a objevila jsem mezi nimi nejeden příklad přirozené zdvořilosti i vrozené sebeúcty, stejně jako znamenitých vloh, které si získaly mou náklonnost i obdiv. Ty brzy nalezly potěšení v tom, že svou práci dělaly dobře, že se udržovaly v čistotě, že se pravidelně učily své úkoly, že si osvojovaly tichý a spořádaný způsob. Rychlost jejich pokroku byla v některých případech až překvapivá; a já jsem v tom nacházela poctivou a šťastnou hrdost; mimoto jsem si některé z těch nejlepších dívek začala sama osobně oblibovat; a ony si oblíbily mne. Mezi svými žákyněmi jsem měla několik dcer sedláků: dospívající, téměř už dospělé mladé ženy. Ty už uměly číst, psát a šít; a je jsem učila základům mluvnice, zeměpisu, dějepisu a jemnějším druhům ručních prací. Nalezla jsem mezi nimi ctihodné povahy – povahy toužící po poučení a náchylné ke zdokonalování –, s nimiž jsem u nich doma strávila mnohou příjemnou

večerní hodinu. Jejich rodiče (sedlák a sedlačka) mě tehdy zahrnovali pozornostmi. Byla v tom radost přijímat jejich prostou laskavost a splácet ji ohledem – pečlivým zřetelem k jejich citům –, na nějž snad nebyli ve všech dobách zvyklí a který je oba okouzloval i prospíval jim; neboť zatímco je povznášel v jejich vlastních očích, pobízel je zasloužit si úctyhodné zacházení, kterého se jim dostávalo.

Cítila jsem, že se v okolí stávám oblíbenou. Kamkoli jsem šla, slyšela jsem ze všech stran srdečné pozdravy a vítaly mě přátelské úsměvy. Žít uprostřed obecné přízně – byť by to byla jen přízeň pracujících lidí – je jako „sedět ve slunečním světle, klidném a sladkém"; v jeho paprsku pučí a kvetou poklidné niterné city. V tomto období mého života se mé srdce mnohem častěji dmulo vděčností než klesalo zoufalstvím; a přece, čtenáři, abych ti vše řekla: uprostřed této klidné, prospěšné existence – po dni stráveném čestným úsilím mezi mými žákyněmi, po večeru stráveném spokojeně o samotě kreslením nebo četbou – jsem se po nocích vrhávala do podivných snů: snů mnohobarevných, rozbouřených, plných ideálu, pohnutí, bouře – snů, v nichž jsem uprostřed neobvyklých scén, nabitých dobrodružstvím, znepokojivým nebezpečím a romantickou náhodou, znovu a znovu potkávala pana Rochestera, vždy v nějakém vzrušujícím okamžiku; a tu se znovu rozehrál – s celou svou prvotní silou a žárem – pocit, že jsem v jeho náručí, že slyším jeho hlas, že se setkávám s jeho pohledem, že se dotýkám jeho ruky a tváře, že ho miluji, že on miluje mne – naděje, že budu po jeho boku žít celý život. Pak jsem se probudila. Pak jsem si vzpomněla, kde jsem a v jakém postavení. Pak jsem se zvedla na své posteli bez záclon, celá se chvěla a třásla; a pak tichá, temná noc byla svědkem křeče zoufalství a vyslechla výbuch vášně. V devět hodin ráno jsem přesně otevírala školu – pokojná, ustálená, připravená na stálé povinnosti dne.

Rosamond Oliverová dodržela slovo a navštěvovala mě. Ke škole zpravidla dojížděla během své ranní vyjížďky. Zacválala až ke dveřím

na svém poníkovi, následována lokajem na koni. Nic půvabnějšího než její zjev ve fialovém jezdeckém kabátci, s amazonskou čapkou z černého sametu, graciézně posazenou nad dlouhými kadeřemi, které jí líbaly tvář a vlály k ramenům, si lze stěží představit; a tak vcházela do té venkovské budovy a klouzala mezi oslněnými řadami vesnických dětí. Obyčejně přicházela v hodině, kdy pan Rivers vedl svou denní lekci katechismu. Oko návštěvnice, obávám se, pronikalo mladému pastorovi do srdce ostře. Jakýsi instinkt jako by ho před jejím vstupem varoval, i když ho neviděl; a kdykoli se objevila ve dveřích a on hleděl zcela jinam, zazářil mu ruměnec na líci a jeho rysy, podobné mramoru, byť odmítaly polevit, se nepopsatelně proměnily a ve své nehybnosti se staly výrazem potlačeného žáru, silnějšího, než by mohl naznačit pracující sval nebo šlehavý pohled.

Ovšem že si byla své moci vědoma; vždyť on ji před ní zatajit nedovedl, protože nedovedl. Navzdory svému křesťanskému stoicismu se mu, když k němu přistoupila a oslovila ho a usmála se mu vesele, povzbudivě, až laskavě do tváře, chvěla ruka a planulo oko. Jako by říkal svým smutným a rozhodným pohledem, i když to neříkal ústy: „Miluji vás a vím, že mi dáváte přednost. Není to beznaděj úspěchu, co mě drží v mlčení. Kdybych vám nabídl své srdce, věřím, že byste je přijala. Ale to srdce už leží na posvátném oltáři: oheň je kolem něho uložen. Zanedlouho z něho bude jen obětina strávená plameny."

A tu by se našpulila jako zklamané dítě; zádumčivý mrak by zjemnil její zářivou živost; prudce by stáhla ruku z jeho a v letmém trucu by se odvrátila od jeho tváře, zároveň tak hrdinské i tak mučednické. St. John by, bezpochyby, dal celý svět, aby ji následoval, přivolal, zadržel, když ho takto opouštěla; nedal by však ani jednu šanci na nebe, ani by se – za elysium její lásky – nevzdal jediné naděje na pravý, věčný ráj. Mimoto nedovedl spoutat vše, co měl ve své přirozenosti – poutníka, usilovatele, básníka, kněze – do mezí jediné vášně. Nemohl – nechtěl – zříci se své divoké roviny misijního boje pro salony a klid

Vale Hall. Tolik jsem se dozvěděla od něho samého při jednom vpádu, který jsem si – navzdory jeho zdrženlivosti – troufla do jeho důvěry učinit.

Slečna Oliverová mě již poctívala častými návštěvami v mé chaloupce. Poznala jsem její celý charakter, který nebyl ani tajemný, ani zastřený: byla koketní, ale neměla studené srdce; náročná, ale nikoli bezcenně sobecká. Byla rozmazlována od narození, ale naprosto zkažená nebyla. Byla prudká, ale dobrosrdečná; marnivá (nemohla za to, když každý pohled do zrcadla jí ukazoval takový rozkvět líbeznosti), ale nijak strojená; štědré ruky; prostá pýchy bohatství; upřímná; dostatečně inteligentní; veselá, živá, lehkovážná: zkrátka velmi okouzlující, i pro chladného pozorovatele vlastního pohlaví, jakým jsem byla já; nebyla však hluboce zajímavá ani důkladně působivá. Měla mysl zcela jinou, než jaká byla mysl sester St. Johnových. Přesto jsem ji měla ráda skoro tak, jak jsem měla ráda svou žačku Adèlu; jen s tím rozdílem, že k dítěti, nad nímž jsme bděli a jež jsme učili, se rodí užší náklonnost, než jakou můžeme dát stejně půvabné dospělé známé.

Pojala ke mně milý rozmar. Říkala, že se podobám panu Riversovi – jen ovšem, přiznávala, „ne ani z jedné desetiny tak krásná, i když jsem *milá, úhledná, drobná dušička*, ale on je anděl". Byla jsem nicméně hodná, bystrá, klidná a pevná, jako on. Byla jsem *lusus naturæ*, tvrdila, jako vesnická učitelka; byla si jistá, že by má dřívější historie, kdyby byla známa, dala utěšený román.

Jednoho večera, zatímco se se svou obvyklou dětskou činorodostí a bezmyšlenkovitou, byť nikoli urážlivou zvídavostí, prohrabávala skříň i zásuvku stolu v mé malé kuchyňce, objevila nejprve dvě francouzské knihy, svazek Schillera, německou mluvnici a slovník, a pak mé kreslicí potřeby a několik náčrtků, včetně tužkou provedené hlavičky hezké holčičky, podobné cherubínkovi – jedné z mých žákyň –, a různých pohledů z přírody, pořízených v údolí Mortonu a na okol-

ních vřesovištích. Nejprve byla úžasem jako přibitá, pak elektrizována rozkoší.

„Udělala jsem ty obrázky? Umím francouzsky a německy? Jaká jsem *láska* – jaký jsem *zázrak*! Kreslím lépe než její učitel v první škole v S ——. Nenačrtla bych její portrét, aby ho mohla ukázat tatínkovi?"

„S radostí," odpověděla jsem; a při pomyšlení, že budu kreslit tak dokonalý a zářivý model, mě projelo umělecké potěšení. Měla tehdy na sobě tmavomodré hedvábné šaty; paže a krk měla obnažené; její jedinou ozdobou byly její kaštanové kadeře, které se jí vlnily po ramenou s celým divokým půvabem přirozených prstýnků. Vzala jsem list dobrého kartonu a pečlivě obkreslila obrys. Slíbila jsem si potěšení z vykolorování; a protože už bylo pozdě, řekla jsem jí, že musí přijít sedět ještě jindy.

O mně otci podala takovou zprávu, že ji příští večer pan Oliver doprovodil sám – vysoký, mohutných rysů, prostředního věku, prošedivělý muž, po jehož boku vypadala jeho krásná dcera jako jasný květ u zešedlé věže. Zdál se být mlčenlivý a snad hrdý; ke mně však byl velmi laskavý. Náčrtek Rosamondina portrétu se mu velice líbil: řekl, že z něho musím udělat dokončený obraz. Trval také na tom, abych přišla následujícího dne strávit večer do Vale Hall.

Šla jsem. Shledala jsem, že je to velké, krásné sídlo, které jevilo hojné známky zámožnosti svého majitele. Rosamond po celou dobu, co jsem tam byla, překypovala radostí a potěšením. Její otec byl srdečný; a když se mnou po čaji vstoupil do hovoru, dal silnými slovy najevo svůj souhlas s tím, co jsem v mortonské škole vykonala, a řekl, že se jen bojí, podle toho, co vidí a slyší, že jsem na to místo příliš dobrá a brzy je opustím pro jiné, vhodnější.

„Opravdu," zvolala Rosamond, „je dost schopná, aby byla guvernantkou v nejvyšší rodině, tatínku."

Pomyslela jsem si, že bych daleko raději byla tam, kde jsem, než v jakékoli *nejvyšší rodině* v zemi. Pan Oliver mluvil o panu Riversovi –

o rodině Riversů – s velkou úctou. Říkal, že je to v tom kraji velmi staré jméno; že předkové toho rodu byli zámožní; že celý Morton kdysi patřil jim; že i teď představitel toho rodu by si mohl, pokud by chtěl, uzavřít svazek s nejlepšími rodinami. Považoval za škodu, že si tak krásný a nadaný mladý muž umínil jít do světa jako misionář; že je to prostě zahozený, cenný život. Zdálo se tedy, že by otec do cesty Rosamondinu spojení se St. Johnem nekladl žádnou překážku. Pan Oliver zjevně pokládal mladíkův dobrý rod, staré jméno a posvátné povolání za dostatečnou náhradu za chybějící jmění.

Byl pátý listopad a svátek. Má malá služka, poté co mi pomohla uklidit dům, odešla, dobře uspokojena odměnou v podobě pencíku za svou výpomoc. Všude kolem mne bylo bez poskvrnky a jasně – vydrhnutá podlaha, naleštěný rošt, pečlivě vyleštěné židle. I já jsem se dala do pořádku a nyní jsem měla odpoledne před sebou, abych s ním naložila, jak se mi zlíbí.

Překlad několika stránek němčiny mi zabral hodinu; potom jsem vzala paletu a tužky a dala se do konejšivější, protože snadnější činnosti – do dokončování miniatury Rosamondy Oliverové. Hlava už byla hotova: zbývalo jen vybarvit pozadí a vystínovat drapérii; a také přidat tah karmínu k zralým rtům – tu a tam měkký kadeřavý závit do kadeří – hlubší odstín do stínu řasy pod blankytným víčkem. Byla jsem pohroužena do provádění těchto jemných detailů, když se po jednom rychlém zaklepání otevřely dveře a vpustily St. Johna Riverse.

„Přišel jsem se podívat, jak trávíte svůj svátek," řekl. „Doufám, že ne v myšlenkách? Ne, to je dobře: zatímco kreslíte, nebudete se cítit osamělá. Vidíte, dosud vám nedůvěřuji, i když jste zatím vydržela obdivuhodně. Přinesl jsem vám knihu na večerní útěchu," a položil na stůl novou publikaci – báseň: jeden z těch opravdových výtvorů, jakých se tak často dostávalo šťastnému čtenářstvu oněch dnů – zlatého věku moderního písemnictví. Žel! čtenáři našeho věku jsou méně obdařeni. Ale odvahu! Nebudu se zdržovat ani obviňováním, ani stěžová-

ním. Vím, že poezie není mrtvá, ani génius nezhynul; ani Mamon nad nimi nezískal moc, aby je spoutal nebo zabil: oba jednoho dne znovu prohlásí svou existenci, svou přítomnost, svou svobodu i sílu. Mocní andělé, bezpeční v nebesích! usmívají se, když špinavé duše vítězí a slabé pláčí nad jejich zkázou. Poezie zničena? Génius vyhoštěn? Ne! Průměrnosti, ne: nenech závist, aby tě k té myšlence naváděla. Ne; nejenže žijí, oni vládnou a vykupují: a bez jejich božského vlivu, rozlitého všude, bys byl v pekle – v pekle vlastní malichernosti.

Zatímco jsem dychtivě přelétala zrakem zářivé stránky „Marmiona" (byl to totiž „Marmion"), St. John se sklonil, aby si prohlédl mou kresbu. Jeho vysoká postava se trhnutím opět vzpřímila: neřekl nic. Vzhlédla jsem k němu: on mému pohledu uhýbal. Znala jsem jeho myšlenky dobře a dovedla jsem v jeho srdci jasně číst; v tom okamžiku jsem se cítila klidnější a chladnější než on; dočasně jsem měla nad ním výhodu a napadlo mě dát se do toho, abych mu – pokud bych mohla – trochu prospěla.

„Při vší své pevnosti a sebeovládání," pomyslela jsem si, „se dře příliš: uzamyká každý cit a každé bodnutí v nitru – nic nevyjadřuje, nic nepřiznává, nic nesvěřuje. Jsem si jista, že by mu prospělo trochu si o té sladké Rosamondě pohovořit – o té, kterou se domnívá, že si vzít nesmí: donutím ho mluvit."

Nejprve jsem řekla: „Posaďte se, pane Riversi." On však odpověděl, jak odpovídal vždycky, že se zdržet nemůže. „Dobrá tedy," opáčila jsem v duchu, „stůjte, jak je libo; ale nepůjdete hned, to jsem rozhodnuta: samota je pro vás alespoň tak zlá jako pro mne. Zkusím, zda nemohu objevit tajné pero vaší důvěrnosti a najít v tom mramorovém poprsí štěrbinu, jíž bych mohla naplnit jedinou kapku balzámu soucitu."

„Je ten portrét podobný?" zeptala jsem se zpříma.

„Podobný! Komu podobný? Nedíval jsem se na něj zblízka."

„Díval jste, pane Riversi."

Málem sebou trhl nad mou náhlou a podivnou úsečností: pohlédl na mne užasle. „Och, to zatím není nic," zabručela jsem v duchu. „Nemám v úmyslu nechat se odbýt trochou vaší strnulosti; jsem připravena jít značně daleko." Pokračovala jsem: „Prohlížel jste si jej zblízka a zřetelně; ale nic nenamítám proti tomu, abyste se na něj podíval znovu," a vstala jsem a vložila mu ho do ruky.

„Dobře provedený obraz," řekl; „velmi měkké, čisté barvení; velmi půvabná a přesná kresba."

„Ano, ano; to vše vím. Ale co ta podobnost? Komu je podobný?"

Překonávaje jisté zaváhání, odpověděl: „Slečně Oliverové, řekl bych."

„Ovšem. A teď, pane, aby vaše přesná hádka byla odměněna, slibuji vám, že vám namaluji pečlivou a věrnou kopii právě tohoto obrazu, uznáte-li, že by vám takový dar byl vítán. Nechci marnit čas ani námahu na dárku, který byste pokládal za bezcenný."

Pokračoval v pohledu na obraz: čím déle se díval, tím pevněji ho držel, tím více se zdálo, že po něm touží. „Je to podobné!" zamumlal; „oko je dobře zachyceno: barva, světlo, výraz, jsou dokonalé. Usmívá se!"

„Potěšilo by vás, nebo ranilo mít takový obraz? Řekněte mi to. Až budete na Madagaskaru nebo na Mysu nebo v Indii, byla by vám ta památka v držení útěchou? Nebo by vám její pohled přinášel vzpomínky nabité tím, co vás oslabí a soužit bude?"

Teď potají zvedl oči: pohlédl na mne, nerozhodný, zneklidněný: pak zase pozoroval obraz.

„Že bych jej rád měl, je jisté: zda by to bylo moudré a prozíravé, je jiná otázka."

Jelikož jsem se už přesvědčila, že Rosamond mu skutečně dává přednost, a že její otec by sňatku pravděpodobně nebránil, byla jsem – méně vznešená ve svých názorech než St. John – v hloubi srdce silně nakloněna jejich spojení přát a prosazovat. Zdálo se mi, že kdyby se

stal majitelem velkého jmění pana Olivera, mohl by s ním vykonat tolik dobra jako tím, že půjde a nechá svůj génius uschnout a své síly vysílit pod tropickým sluncem. S tímto přesvědčením jsem ted odpověděla:

„Pokud to vidím, bylo by rozumnější a prozíravější, kdybyste si přímo vzal originál."

Mezitím se posadil: položil si obraz na stůl před sebou, oběma rukama si podepřel čelo a láskyplně se nad ním sklonil. Postřehla jsem, že už mé drzosti není ani rozzloben, ani zděšen. Viděla jsem dokonce, že být takto přímo osloven na předmět, který měl za nedotknutelný – slyšet jej takto volně probírat – začíná v něm pociťovat jako nové potěšení – jako nedoufanou úlevu. Zdrženliví lidé často potřebují upřímnou rozpravu o svých citech a hoři víc než ti výlevní. Zdánlivě nejpřísnější stoik je přece jen člověk; a „vtrhnout" s odvahou a dobrou vůlí do „tichého moře" jejich duše mnohdy znamená prokázat jim první z dobrodiní.

„Má vás ráda, jsem si tím jista," pravila jsem a stála při tom za jeho židlí, „a její otec vás ctí. Mimoto je to půvabná dívka – trochu bezstarostná; ale vy byste měl rozumu dost pro sebe i pro ni. Měl byste si ji vzít."

„*Má* mě ráda?" otázal se.

„Zajisté; víc než kohokoli jiného. Mluví o vás ustavičně: není námětu, který by ji víc těšil nebo kterého by se častěji dotýkala."

„Je velmi příjemné to slyšet," řekl – „velmi: pokračujte ještě čtvrt hodiny." A vskutku vyňal hodinky a položil je na stůl, aby čas měřil.

„Ale k čemu by bylo pokračovat," zeptala jsem se, „když si pravděpodobně připravujete nějakou železnou ránu protiřečení nebo kujete nový řetěz, abyste si jím spoutal srdce?"

„Nepředstavujte si tak tvrdé věci. Představujte si mě, jak povoluji a jak taji, jak to právě dělám: lidská láska vystupuje jako čerstvě otevřený pramen v mé mysli a sladkým zátopem zaplavuje celé pole, které

jsem tak pečlivě a s takovou námahou připravil – tak pilně oseté semeny dobrých úmyslů, sebezáporných plánů. A teď je zaplaveno nektarovým přívalem – mladé zárodky se topí – lahodný jed je snětí užírá: teď vidím sebe sama ležet na otomanu v salonu Vale Hall u nohou své nevěsty Rosamondy Oliverové: mluví ke mně svým sladkým hlasem – shlíží na mne těma očima, které vaše obratná ruka tak dobře zkopírovala – usmívá se na mne těmi korálovými rty. Ona je má – já jsem její – tento přítomný život a pomíjivý svět mi stačí. Pst! neříkejte nic – mé srdce je plné rozkoše – mé smysly jsou okouzleny – nechte čas, který jsem si vymezil, uplynout v pokoji."

Vyhověla jsem mu: hodinky tikaly; dýchal rychle a tiše; já stála mlčky. V tom tichu uplynula čtvrthodina; vrátil hodinky, položil obraz, vstal a postavil se k ohništi.

„Teď," pravil, „ten malý úsek byl věnován deliriu a klamu. Opřel jsem si spánky o hruď pokušení a položil jsem šíji dobrovolně pod jeho květinové jho; okusil jsem jeho číši. Polštář planul: ve věnci je zmije: víno má hořkou příchuť: její sliby jsou plané – její nabídky klamné: vidím a vím to všechno."

Hleděla jsem na něho v údivu.

„Je to zvláštní," pokračoval, „že zatímco Rosamondu Oliverovou tak divoce miluji – se vším žárem, pravda, prvního náklonu, jehož předmět je nádherně krásný, půvabný, okouzlující – zároveň zakouším klidné, nezkřivené vědomí, že by mi nebyla dobrou ženou; že není společnicí pro mne; že bych to objevil do roka po svatbě; a že by dvanáct měsíců blaha vystřídal celoživotní žal. To vím."

„Zvláštní vskutku!" nemohla jsem si odpustit zvolat.

„Zatímco cosi ve mně," pokračoval, „je bystře vnímavé k jejímu půvabu, cosi jiného je hluboce prodchnuto jejími nedostatky: jsou takové, že by se nemohla ztotožnit s ničím, k čemu bych usiloval – nemohla by spolupracovat na ničem, co bych podnikl. Rosamond trpitelkou, dřinou, apoštolkou? Rosamond ženou misionáře? Ne!"

„Ale přece nemusíte být misionářem. Mohl byste se toho záměru vzdát."

„Vzdát se! Čeho! Svého povolání? Svého velkého díla? Svých základů položených na zemi pro příbytek v nebi? Své naděje být počítán mezi ty, kdo veškerou ctižádost sjednotili v onu slavnou ctižádost zlepšovat svůj rod – šířit poznání do říší nevědomosti – nahrazovat válku pokojem – nevolnictví svobodou – pověru náboženstvím – strach z pekla nadějí nebe? Toho se mám vzdát? Je mi dražší než krev v mých žilách. Je to to, k čemu hledím a pro co žiji."

Po značné pomlce jsem řekla: „A slečna Oliverová? Její zklamání a žal vás nedojímají?"

„Slečnu Oliverovou obklopují nápadníci a lichotníci: za méně než měsíc se její obraz z jejího srdce setře. Zapomene mě; a provdá se, pravděpodobně, za někoho, kdo z ní udělá daleko šťastnější ženu, než bych učinil já."

„Mluvíte dost chladně; ale v tom zápase trpíte. Chřadnete."

„Nikoli. Pokud trochu hubnu, je to úzkostí o mé vyhlídky, dosud neurovnané – o můj odjezd, ustavičně odkládaný. Teprve dnes ráno jsem dostal zprávu, že nástupce, jehož příchod jsem tak dlouho očekával, nebude moci být připraven, aby mě vystřídal, dřív než za tři měsíce; a snad se ty tři měsíce protáhnou na šest."

„Chvějete se a rudnete, kdykoli slečna Oliverová vstoupí do učebny."

Opět mu tváří přeběhl překvapený výraz. Nenapadlo ho, že by si žena troufala takto k muži mluvit. Mně se v takovém rozhovoru dýchalo přirozeně. Nedovedla jsem spočinout ve styku se silnými, uvážlivými a jemnými dušemi, ať mužskými či ženskými, dokud jsem nepřekročila předpolí konvenční zdrženlivosti a práh důvěrnosti a nezískala si místo přímo u krbu jejich srdce.

„Jste *původní*," řekl, „a nejste bázlivá. Je ve vašem duchu cosi statečného a ve vašem oku cosi pronikavého; dovolte mi však ujistit vás,

že si mé city zčásti vykládáte nesprávně. Považujete je za hlubší a mocnější, než jsou. Dáváte mi větší míru soucitu, než na jakou mám spravedlivý nárok. Když rudnu a chvěji se před slečnou Oliverovou, nelituji sám sebe. Pohrdám tou slabostí. Vím, že je nedůstojná: pouhá horečka těla – nikoli, prohlašuji, křeč duše. *Tá* je pevná jako skála, zapuštěná v hlubinách neklidného moře. Pochopte mě, jaký jsem – chladný, tvrdý muž."

Nevěřícně jsem se usmála.

„Vzala jste mou důvěru útokem," pokračoval, „a teď je zcela k vašim službám. Jsem prostě, ve svém původním stavu – svlečený z onoho krví vybíleného roucha, kterým křesťanství přikrývá lidskou znetvořenost – chladný, tvrdý, ctižádostivý muž. Pouze přirozená náklonnost má nade mnou ze všech citů trvalou moc. Rozum, nikoli cit, je mým vůdcem; moje ctižádost je bezmezná: moje touha stoupat výš, vykonat víc než jiní, nenasytná. Ctím vytrvalost, houževnatost, pracovitost, nadání; neboť to jsou prostředky, jimiž lidé dosahují velkých cílů a vystupují na vznešené výšiny. Pozoruji vaši dráhu se zájmem, neboť vás pokládám za vzor pilné, spořádané, energické ženy: nikoli proto, že bych hluboce soucítil s tím, čím jste prošla, nebo s tím, čím ještě trpíte."

„Popsal byste sám sebe jako pouhého pohanského filozofa," řekla jsem.

„Nikoli. Mezi mnou a deistickými filozofy je tento rozdíl: já věřím; a věřím Evangeliu. Minula jste se v přívlastku. Nejsem pohan, nýbrž křesťanský filozof – následovník sekty Ježíšovy. Jako jeho učedník přijímám jeho čisté, jeho milosrdné, jeho dobrotivé nauky. Hájím je: zavázal jsem se je šířit. Získáno v mládí k náboženství, náboženství zušlechtilo mé původní vlastnosti takto: – Z nepatrného zárodku, přirozené náklonnosti, vypěstovalo zastiňující strom lidumilství. Z divokého, provázkovitého kořene lidské počestnosti vypěstovalo náležitý smysl pro Boží spravedlnost. Z ctižádosti získat moc a slávu pro mé

bídné já utvořilo ctižádost šířit království mého Mistra; dobývat vítězství pro prapor kříže. Tolik pro mě náboženství udělalo; obrátilo původní látku k nejlepšímu užitku; prořezalo a vycvičilo přírodu. Avšak vykořenit přírodu nemohlo: ani nebude vykořeněna ‚dokud toto porušitelné nevezme na sebe neporušitelnosť.“

Když to řekl, vzal klobouk, který ležel na stole vedle mé palety. Ještě jednou pohlédl na portrét.

„Je *líbezná*,“ zamumlal. „Není nadarmo zvána Růží světa, opravdu!“

„A nemám vám jiný takový namalovat?“

„*Cui bono*? Ne.“

Přetáhl přes obraz ten tenký list papíru, na nějž jsem si zvykla při malování pokládat ruku, aby karton neutrpěl. Co náhle na tom prázdném listě spatřil, nedovedu říci; ale cosi mu padlo do oka. Chvatně jej vzal; podíval se na okraj; pak na mne vrhl pohled nevýslovně zvláštní a zcela nepochopitelný: pohled, který jako by zachytil a zaznamenal každý bod mé postavy, mé tváře a mých šatů; neboť pohled přešel po všem – rychlý a ostrý jako blesk. Rty se mu otevřely, jako by chtěl promluvit: zarazil však větu, ať již byla jakákoli.

„Co se děje?“ zeptala jsem se.

„Vůbec nic,“ zněla odpověď; a když papír vracel, viděla jsem ho obratně odtrhnout úzký proužek z okraje. Zmizel mu v rukavici; a s jedním rychlým pokynutím a „dobré odpoledne“ vyšel.

„Tak tohle!“ zvolala jsem – obratem toho kraje – „to vám překoná svět!“

Nyní jsem si naopak papír prohlédla já; neviděla jsem však na něm nic kromě několika špinavých skvrn barvy, kde jsem vyzkoušela odstín na tužce. Chvíli dvě jsem nad tím tajemstvím přemítala; a zjistivši, že je neřešitelné, a jsouc si jista, že nemůže mít velký význam, pustila jsem je z mysli a brzy na ně zapomněla.

Kapitola 33.

Když pan St. John odešel, začínalo sněžit; vířivá bouře pokračovala celou noc. Druhý den přinesl ostrý vítr čerstvé, oslepující závěje; k soumraku bylo údolí zavátí a téměř neschůdné. Zavřela jsem okenice, položila rohož ke dveřím, aby pod nimi dovnitř nefoukal sníh, upravila jsem oheň a po skoro hodině sezení u ohniště, kdy jsem poslouchala tlumený hněv bouře, jsem rozsvítila svíci, sundala „Marmiona" a začala –

> „Den klesl na norhamské cimbuří,
> na krásnou, širokou a hlubokou řeku Tweed
> a na osamělé hory cheviotské;
> mohutné věže, donjonskou pevnůstku,
> ohrazující zdi, které je kolem obkružují,
> žlutě se leskly" –

a brzy jsem v hudbě zapomněla na bouři.

Zaslechla jsem hluk: vítr, pomyslela jsem si, zatřásl dveřmi. Ne; byl to St. John Rivers, který zvednul kliku a vstoupil ze zmrzlého uragánu – z vyjící temnoty – a postavil se přede mnou: plášť, který halil jeho vysokou postavu, byl celý bílý jako ledovec. Málem jsem byla zděšena, tak málo jsem toho večera čekala návštěvu z toho ucpaného údolí.

„Nějaká zlá zpráva?" tázala jsem se. „Něco se stalo?"

„Nikoli. Jak lehce se dáte polekat!" odpověděl, sundal si plášť a pověsil ho na dveře, k nimž znovu klidně zasunul rohož, kterou jeho vstupem rozházel. Dupal, aby si setřásl sníh z bot.

„Pošpiním vám čistotu vaší podlahy," pravil, „ale pro tentokrát mi musíte prominout." Pak přistoupil k ohni. „Ujišťuji vás, dalo mi to zabrat, dostat se sem," poznamenal, když si hřál ruce nad plamenem. „Jedna závěj mě pohltila až po pás; naštěstí je sníh ještě docela měkký."

„Ale proč jste přišel?" nemohla jsem si odpustit říci.

„Spíš nehostinná otázka pro návštěvníka; ale když se mě ptáte, odpovím prostě: abych si s vámi trochu promluvil; omrzely mě mé němé knihy a prázdné pokoje. Mimoto od včerejška zakouším vzrušení člověka, kterému byl příběh zpola vyprávěn a který netrpělivě čeká na pokračování."

Posadil se. Vzpomněla jsem si na jeho zvláštní včerejší chování a opravdu jsem se začínala obávat, že nemá rozum v pořádku. Byl-li však pominutý, byla to pominutost velmi klidná a sebraná: nikdy jsem neviděla jeho krásně modelovanou tvář vypadat víc jako vytesaná z mramoru než právě teď, když si odhrnul z čela sněhem mokré vlasy a nechal světlo ohně svobodně dopadat na jeho bledé čelo a stejně bledou tvář, kde mi bylo zármutkem objevit onu dutou stopu po starosti a žalu, nyní tak zřetelně vrytou. Čekala jsem, až řekne něco, čemu bych alespoň porozuměla; jenže ruku teď měl u brady, prst na rtu: přemýšlel. Napadlo mě, že ruka vypadá vyzáblá jako jeho tvář. Pramen soucitu, snad nevyžádaného, mi stoupl do srdce; byla jsem pohnuta k slovům:

„Přála bych si, aby přijela Diana nebo Mary a žila s vámi: je příliš zlé, abyste byl úplně sám; a jste bezohledně lehkomyslný ke svému zdraví."

„Vůbec ne," řekl: „starám se o sebe, je-li třeba. Jsem teď v pořádku. Co na mně shledáváte závadného?"

Řekl to s bezstarostnou, nepřítomnou lhostejností, která ukazovala, že má starostlivost je, aspoň podle něho, zcela nadbytečná. Zmlkla jsem.

Stále ještě pomalu přejížděl prstem po horním rtu a stále mu oči snivě dlely na žhavém roštu; myslíc, že je naléhavé něco říci, zeptala jsem se ho, zda necítí studený průvan ode dveří, které měl za zády.

„Ne, ne!" odpověděl krátce a trochu podrážděně.

„Nu," pomyslela jsem si, „nechcete-li mluvit, můžete mlčet; nechám vás tedy na pokoji a vrátím se ke své knize."

Utřela jsem tedy knot svíce a znovu se dala do čtení „Marmiona". Brzy se pohnul; mé oko se okamžitě dalo přitáhnout jeho pohyby; jen vyňal maroklenou tobolku, vytáhl z ní dopis, přečetl ho mlčky, složil a vložil zpět, upadl zpět do zádumčivosti. Marné bylo pokoušet se číst s takovou nevyzpytatelnou nehybností před sebou; ani jsem se v netrpělivosti nedokázala přinutit mlčet; mohl mě odbýt, chtěl-li; ale mluvit budu.

„Dostala jste nedávno zprávy od Diany a Mary?"

„Od toho dopisu, který jsem vám ukázal před týdnem, ne."

„A nic se nezměnilo na vašem vlastním rozvrhu? Nebudete vyzván opustit Anglii dřív, než jste čekal?"

„Obávám se, že ne; taková šance by na mě byla příliš dobrá." Takto odražena jsem změnila předmět. Napadlo mě hovořit o škole a o žákyních.

„Matce Mary Garrettové je lépe a Mary dnes ráno přišla zpátky do školy, a příští týden budu mít čtyři nové dívky z Foundry Close – přišly by dnes, nebýt sněhu."

„Vskutku?"

„Pan Oliver platí za dvě."

„Ano?"

„Má v úmyslu uspořádat celé škole na Vánoce pohoštění."

„Vím."

„Byl to váš návrh?"

„Nikoli."

„Čí tedy?"

„Jeho dcery, myslím."

„To je po ní: je tak dobromyslná."

„Ano."

Opět nastala prázdnota pomlky: hodiny odbily osm úderů. To ho vzpamatovalo; rozkřížil nohy, posadil se zpříma, otočil se ke mně.

„Nechte na chvíli knihu a pojďte si trochu blíž k ohni," řekl.

Divíc se – a divení neutuchalo – jsem vyhověla.

„Před půlhodinou," pokračoval, „jsem mluvil o své netrpělivosti slyšet pokračování příběhu: po rozvaze shledávám, že se věc lépe uchopí, převezmu-li roli vypravěče a vás promění v posluchačku. Dříve než začnu, je spravedlivé upozornit vás, že vám bude příběh znít poněkud ohraným uším; ale otřepané podrobnosti často znovu nabývají jisté svěžesti, projdou-li novými ústy. Jinak, ať je obvyklý nebo neobvyklý, je krátký.

„Před dvaceti lety se jistý chudý kurát – na jeho jménu teď nezáleží – zamiloval do dcery bohatého muže; ona se zamilovala do něho a provdala se za něho navzdory radě všech přátel, kteří se jí po svatbě okamžitě zřekli. Nežli uplynuly dva roky, byli ti ukvapení manželé oba mrtvi a tiše uložen vedle sebe pod jednou plotnou. (Viděl jsem jejich hrob; tvořil součást dlažby ohromného hřbitova obklopujícího ponurou, od sazí zčernalou starou katedrálu v přerostlém průmyslovém městě v ——shiru.) Zanechali po sobě dceru, kterou při samém jejím narození přijala Láska k bližnímu do klína – klína chladného jako sněhová závěj, v níž jsem dnes v noci málem uvázl. Láska k bližnímu odnesla to bezpřátelské dítko do domu jeho bohatých příbuzných z matčiny strany; vychovala je teta – jmenovala se (teď přicházím k jménům) paní Reedová z Gatesheadu. Vyskočila jste – slyšela jste nějaký zvuk? Řekl bych, že je to jen krysa, co šplhá po trámech vedlejší učebny: než jsem ji dal spravit a předělat, byla to stodola, a stodoly bývají krysami posedlé. – Pokračuji. Paní Reedová si sirotu podržela deset let: zda s ní dívka byla šťastná, či nikoli, nemohu říci, nikdo mi to ni-

kdy nepověděl; po uplynutí té doby ji však přenesla do místa, které znáte – a není to nic jiného než škola Lowood, kde jste tak dlouho pobývala i vy. Zdá se, že její dráha tam byla velmi čestná: z žákyně se stala učitelkou, jako vy – opravdu mě napadá, že v jejích a vašich dějinách jsou souběžné body – a odešla, aby se stala guvernantkou: tam byly vaše osudy opět obdobné; vzala na sebe výchovu chráněnky jistého pana Rochestera."

„Pane Riversi!" přerušila jsem ho.

„Mohu si vaše pocity domyslet," řekl, „ale ovládněte je ještě chvíli: jsem skoro u konce; vyslechněte mě až k závěru. O charakteru pana Rochestera nevím nic, krom jediné skutečnosti, že se zavázal nabídnout tomuto mladému děvčeti počestný sňatek a že ona u samého oltáře zjistila, že má ještě živou manželku, byť šílenou. Jaké byly jeho další jednání a návrhy, je věcí pouhé domněnky; když se však sběhla událost, která vyžadovala pátrat po guvernantce, zjistilo se, že odešla – nikdo nedovedl říci kdy, kam ani jak. V noci opustila Thornfield Hall; každé pátrání po její cestě bylo marné: kraj byl pročesán široko daleko; žádnou stopu zprávy o ní nebylo možno sebrat. A přece se její nalezení stalo věcí vážné naléhavosti: oznámení byla uveřejněna ve všech novinách; já sám jsem obdržel dopis od jistého pana Briggse, advokáta, který mi sdělil podrobnosti, které jsem vám právě předal. Není to zvláštní příběh?"

„Řekněte mi aspoň tohle," pravila jsem, „a když víte tolik, jistě *to* říci můžete – co s panem Rochesterem? Jak se mu daří a kde je? Co dělá? Je mu dobře?"

„Nevím nic o panu Rochesterovi: dopis se o něm zmiňuje jen tak, aby vylíčil onen podvodný a protiprávní pokus, k němuž jsem narážel. Měla byste se spíš ptát na jméno guvernantky – na povahu události, která vyžaduje její objevení."

„Nikdo tedy nejel do Thornfield Hall? Nikdo neviděl pana Rochestera?"

„Patrně ne."

„Ale psali mu?"

„Ovšem."

„A co odpověděl? Kdo má jeho dopisy?"

„Pan Briggs naznačuje, že odpověď na jeho dotaz nepřišla od pana Rochestera, nýbrž od jedné dámy: je podepsána ‚Alice Fairfaxová'."

Zamrazilo mě a hrůza mnou projela: mé nejhorší obavy byly tedy pravděpodobně pravdivé: s největší pravděpodobností opustil Anglii a vrhl se v bezohledném zoufalství do nějakého starého útočiště na kontinentu. A jaké opium pro své kruté strasti – jaký předmět pro své mocné vášně – tam hledal? Neodvažovala jsem se na otázku odpovědět. Och, můj ubohý pán – kdysi skoro můj manžel –, kterého jsem tak často nazývala „můj drahý Edwarde"!

„Musel to být zlý muž," poznamenal pan Rivers.

„Neznáte ho – nevynášejte o něm úsudek," řekla jsem vřele.

„Dobrá," odpověděl klidně: „a vlastně má hlava je zaměstnána něčím jiným než jím: mám dokončit svou povídku. Když se nechcete ptát na jméno guvernantky, musím je povědět ze své iniciativy. Počkejte! Mám je zde – vždy je uspokojivější vidět důležité věci napsány, čistě svěřeny černé a bílé."

A tobolka byla opět rozvážně vyňata, otevřena, prohledána; z jednoho jejího oddílu byl vytažen ošumělý kousek papíru, chvatně odtržený: v jeho textuře i v jeho skvrnách ultramarínu, karmínu a vermiliónu jsem poznala uloupený okraj onoho krytu portrétu. Vstal, podržel mi papír těsně u očí: a já přečetla, nakreslená indickým inkoustem mým vlastním rukopisem, slova „JANE EYRE" – zřejmě dílo jakéhosi okamžiku roztržitosti.

„Briggs mi psal o jisté Jana Eyre," pravil, „inzeráty žádaly jistou Jana Eyre: já znal jen Jana Elliottovou. – Doznávám, že jsem měl své podezření, ale teprve včera odpoledne se naráz vybrousilo v jistotu. Přiznáváte to jméno a zříkáte se *aliasu*?"

„Ano – ano; ale kde je pan Briggs? On snad ví o panu Rochesterovi víc než vy."

„Briggs je v Londýně. Pochybuji, že by o panu Rochesterovi věděl cokoli; o pana Rochestera mu nejde. Zatím zapomínáte na podstatné body a honíte se za maličkostmi: neptáte se, proč pan Briggs po vás pátral – co od vás chtěl."

„Nu, co chtěl?"

„Jen vám sdělit, že váš strýc, pan Eyre z Madeiry, zemřel; že vám odkázal veškerý svůj majetek a že jste nyní bohatá – jen to – nic víc."

„Já! – bohatá?"

„Ano, vy, bohatá – naprostá dědička."

Následovalo mlčení.

„Musíte ovšem prokázat svou totožnost," pokračoval St. John po chvíli: „krok, který nebude činit potíže; pak můžete okamžitě vstoupit v držení. Vaše jmění je uloženo v anglických fondech; závěť a potřebné doklady má Briggs."

Zde se objevila nová karta! Je to krásná věc, čtenáři, být během okamžiku povznesen z chudoby k bohatství – velmi krásná; ale není to věc, kterou lze pochopit – a tedy ani jí užít – naráz. A pak jsou v životě jiné šance, mnohem vzrušivější a opojnější: *tato* je solidní, záležitost skutečného světa, nic v ní není ideálního: všechny její okolnosti jsou pevné a střízlivé, a stejné jsou její projevy. Člověk neskočí, nevyskočí a nevykřikne hurá! na zprávu, že získal jmění; začne uvažovat o odpovědnostech a dumat o záležitostech; na podkladě spolehlivého uspokojení vyrostou jisté vážné starosti, a my se opanujeme a svou blaženost rozvažujeme s vážným čelem.

Mimoto slova Odkaz, Dědictví kráčí po boku slov Smrt, Pohřeb. Slyšela jsem, že můj strýc zemřel – jediný můj příbuzný; od chvíle, kdy jsem byla uvědoměna o jeho existenci, chovala jsem naději, že ho jednoho dne uvidím: teď, že se tak nestane nikdy. A tyto peníze přišly jen ke mně: nikoli ke mně a k radující se rodině, nýbrž k mému osamoce-

němu já. Byla to zajisté veliká milost; a nezávislost by byla slavná – ano, to jsem cítila – *tahle* myšlenka naplnila mé srdce.

„Konečně rozpouštíte své čelo," pravil pan Rivers. „Myslel jsem, že na vás pohlédla Medúza a že se obracíte v kámen. Snad se teď zeptáte, kolik máte?"

„Kolik mám?"

„Och, maličkost! Nic ovšem, o čem by se dalo mluvit – dvacet tisíc liber, pokud se nemýlím, co prý – ale co to je?"

„Dvacet tisíc liber?"

Zde byl nový úder – počítala jsem se čtyřmi nebo pěti tisíci. Ta zpráva mi na okamžik vzala dech: pan St. John, kterého jsem nikdy neslyšela smát se, se nyní zasmál.

„Nu," pravil, „kdybyste byla spáchala vraždu a já vám byl pověděl, že vám byl zločin odhalen, sotva byste vypadala zděšeněji."

„Je to velká suma – nemyslíte, že je to omyl?"

„Žádný omyl."

„Snad jste nesprávně přečetl číslice – mohou to být dva tisíce!"

„Je to napsáno písmeny, nikoli číslicemi – dvacet tisíc."

Znovu jsem se cítila jako jedinec jen průměrných gastronomických sil, který usedá k samojedinému hodování u stolu prostřeného zásobami pro sto strávníků. Pan Rivers teď vstal a oblékl si plášť.

„Kdyby to nebyla taková divoká noc," pravil, „poslal bych Hannah dolů, aby vám dělala společnost: vypadáte příliš zoufale nešťastně, abyste byla zanechána o samotě. Ale Hannah, chudák, by nedovedla brodit se závějemi tak dobře jako já: nohy nemá tak dlouhé: musím vás tedy nechat vašim smutkům. Dobrou noc."

Zvedal kliku: tu mi napadla náhlá myšlenka.

„Počkejte minutu!" zvolala jsem.

„Nu?"

„Je mi záhadou, proč pan Briggs psal o mně vám; nebo jak vás znal, nebo jak si mohl pomyslet, že vy, žijící v tak odlehlém místě, byste

mohl pomoci v mém objevení."

„Och! Jsem duchovní," řekl; „a na duchovenstvo se často obracejí s podivnými záležitostmi." Opět zarachotila klika.

„Ne; tohle mě neuspokojuje!" zvolala jsem: a vskutku bylo v té spěšné a nevysvětlující odpovědi cosi, co mou zvědavost místo uklidnění podrážděno víc než předtím.

„Je to velmi zvláštní záležitost," dodala jsem; „musím o ní vědět víc."

„Jindy."

„Ne; dnes v noci! – dnes v noci!" a když se otočil od dveří, postavila jsem se mezi ně a jeho. Vypadal spíš v rozpacích.

„Rozhodně neodejdete, dokud mi nepovíte všechno," řekla jsem.

„Teď raději ne."

„Odejdete! – musíte!"

„Byl bych radši, kdyby vás uvědomila Diana nebo Mary."

Ovšem že tyto námitky vybičovaly mou dychtivost až k vrcholu: musela být uspokojena, a to bez odkladu; a to jsem mu řekla.

„Ale varoval jsem vás, že jsem tvrdý muž," řekl, „těžko přemluvitelný."

„A já jsem tvrdá žena – ta se odbýt nedá."

„A pak," pokračoval, „jsem chladný: žádný zápal mě nenakazí."

„Kdežto já jsem horká, a oheň rozpouští led. Ten plápol tam rozpustil všechen sníh na vašem plášti; a tím pádem vám stekl na mou podlahu a udělal z ní pošlapanou ulici. Jak doufáte, že vám kdy bude odpuštěno, pane Riversi, nejvyšší zločin a provinění zkažení pískem posypané kuchyně, povězte mi, co si přeji vědět."

„Nu, tedy," řekl, „povoluji; ne-li vaší opravdovosti, pak vaší vytrvalosti: jako kámen je trvalým kapáním obroušen. Mimoto to musíte stejně jednou vědět – stejně teď jako později. Jmenujete se Jana Eyrová?"

„Ovšem; to bylo přece dohodnuto už dříve."

„A nevíte snad, že já jsem váš jmenovec? – že jsem byl pokřtěn St. John Eyre Rivers?"

„Opravdu nikoli! Teď si vzpomínám, že jsem písmeno E. viděla uvedeno mezi vašimi iniciálami v knihách, které jste mi v různých chvílích zapůjčil; nikdy jsem se však neptala, pro jaké jméno stojí. Ale co z toho? Jistě –"

Odmlčela jsem se: nedůvěřovala jsem si natolik, abych pěstovala, natož vyslovila myšlenku, která se na mne řítila – která se vtělovala –, která za vteřinu stála přede mnou jako silná, pevná pravděpodobnost. Okolnosti se vzájemně svázaly, zapadly do sebe, srovnaly se v pořádku: řetěz, který dosud ležel beztvarou hroudou článků, se napřímil – každý kroužek byl dokonalý, spojení úplné. Instinktem jsem věděla, jak se věc má, dřív než St. John řekl další slovo; nemohu však od čtenáře čekat tutéž intuitivní vnímavost, musím proto zopakovat jeho vysvětlení.

„Matka se jmenovala Eyrová; měla dva bratry; jeden byl duchovní, oženil se se slečnou Jana Reedovou z Gatesheadu; druhý, John Eyre, Esq., kupec, nedávno z Funchalu na Madeiře. Pan Briggs, jakožto právní zástupce pana Eyra, nám loni v srpnu napsal, aby nás vyrozuměl o smrti našeho strýce, a oznámil, že odkázal svůj majetek osiřelé dceři svého bratra duchovního, pomíjeje nás v důsledku hádky, nikdy neodpuštěné, mezi ním a mým otcem. Před několika týdny psal znovu, aby naznačil, že dědička se ztratila, a dotázal se, zda o ní něco víme. Jméno náhodou napsané na proužku papíru mi umožnilo ji najít. Zbytek znáte." Opět měl odejít, ale postavila jsem se zády ke dveřím.

„Dovolte, abych promluvila," pravila jsem, „dejte mi okamžik nabrat dech a zamyslet se." Odmlčela jsem se – stál přede mnou, klobouk v ruce, vypadal dost klidně. Pokračovala jsem:

„Vaše matka byla sestrou mého otce?"

„Ano."

„Mou tetou tedy?"

Uklonil se.

„Můj strýc John byl váš strýc John? Vy, Diana a Mary jste děti jeho sestry, jako jsem já dítětem jeho bratra?"

„Nepopiratelně."

„Vy tři jste tedy mými bratranci a sestřenicemi; polovina naší krve z každé strany plyne z téhož zdroje?"

„Jsme bratranci a sestřenice; ano."

Zkoumavě jsem si ho prohlédla. Zdálo se mi, že jsem nalezla bratra: takového, na něhož bych mohla být hrdá – takového, kterého bych mohla milovat; a dvě sestry, jejichž vlastnosti byly takové, že když jsem je znala jen jako pouhé cizí ženy, vzbudily ve mně opravdovou náklonnost a obdiv. Ty dvě dívky, na něž jsem – klečíc na mokré zemi a hledíc skrze nízké mřížované okno kuchyně v Moor House – pohlížela s tak hořkou směsicí zájmu a zoufalství, byly mé blízké pokrevní; a ten mladý a vznešený muž, který mě našel skoro umírající u svého prahu, byl můj pokrevní příbuzný. Slavný objev pro osamělou ubožačku! *To* teprve bylo bohatství! – bohatství pro srdce! – důl čistých, srdečných lásek. To bylo požehnání, jasné, živé a opojné; – nikoli jako těžký dar zlata: dost bohatý a vítaný svým způsobem, ale svou tíhou střízlivý. Teď jsem v náhlé radosti sepjala ruce – puls mi letěl, žíly se mi třásly.

„Och, jsem šťastná! – jsem šťastná!" zvolala jsem.

St. John se usmál. „Neříkal jsem, že zanedbáváte podstatné body a honíte se za maličkostmi?" tázal se. „Byla jste vážná, když jsem vám pověděl, že jste získala jmění; a teď kvůli věci bez významu jste vzrušena."

„Co *tím* můžete myslet? Vám to může být bez významu; vy máte sestry a o sestřenici nestojíte; já jsem však neměla nikoho; a teď se tři příbuzní – nebo dva, pokud nechcete být připočten – do mého světa narodili plně dospělí. Říkám znovu: jsem šťastná!"

Rychle jsem přešla pokojem; zastavila jsem se, napolo přidušena myšlenkami, které se roděly rychleji, než jsem je stačila přijímat, chápat a uspořádávat: – myšlenkami o tom, co by mohlo, dalo by se, muselo by, mělo by nastat, a to zanedlouho. Pohlédla jsem na holou zeď: zdála se být oblohou hustě posetou vystupujícími hvězdami – každá mi svítila k nějakému cíli nebo potěšení. Těm, kteří mi zachránili život, které jsem až do této hodiny milovala bez prostředků, mohu ted prospívat. Byli pod jhem – mohu je osvobodit; byli rozptýleni – mohu je spojit zpět: nezávislost, bohatství, které byly mé, mohou být i jejich. Nejsme čtyři? Dvacet tisíc liber rozděleno rovným dílem by dalo každému pět tisíc, spravedlnost – dost a ještě přebytek: spravedlnosti bude učiněno zadost – společnému štěstí zajištěno místo. Teď na mně bohatství netížilo; teď nebylo pouhým odkazem mincí – bylo odkazem života, naděje, radosti.

Jak jsem vypadala, zatímco mi tyto nápady braly ducha útokem, nemohu říci; brzy jsem však postřehla, že pan Rivers postavil za mne židli a jemně se mě pokouší na ni posadit. Radil mi také, abych se uklidnila; já jsem tím naznačením bezmoci a rozrušení pohrdla, setřásla jsem jeho ruku a začala znovu přecházet.

„Zítra napište Dianě a Mary," řekla jsem, „a řekněte jim, ať se ihned vrátí domů. Diana říkala, že by se obě pokládaly za bohaté s tisícem liber, tak s pěti tisíci jim bude naprosto dobře."

„Řekněte mi, kde vám mohu podat sklenici vody," pravil St. John; „musíte opravdu udělat něco, abyste si city uklidnila."

„Nesmysl! A jaký účinek bude mít ten odkaz na vás? Udrží vás v Anglii, přiměje vás vzít si slečnu Oliverovou a usadit se jako obyčejný smrtelník?"

„Odbíháte: hlava se vám plete. Byl jsem příliš prudký ve sdělování zprávy; pobouřila vás nad vaše síly."

„Pane Riversi! úplně mě přivádíte z trpělivosti: jsem dost rozumná; to vy nerozumíte – či spíš vy předstíráte, že nerozumíte."

„Snad, kdybyste se trochu plněji vyložila, bych rozuměl lépe."

„Vyložila! Co je tu vykládat? Nemůžete nevidět, že dvacet tisíc liber, suma, o kterou jde, rozděleno rovným dílem mezi synovce a tři neteře našeho strýce, dá každému pět tisíc? To, co chci, je, abyste svým sestrám napsal a oznámil jim jmění, které jim připadlo."

„*Vám*, chtěla jste říci."

„Vyložila jsem svůj názor na věc: jiný zastávat nedovedu. Nejsem brutálně sobecká, slepě nespravedlivá, ani ďábelsky nevděčná. Mimoto jsem rozhodnuta mít domov a svazky. Mám ráda Moor House a budu žít v Moor House; mám ráda Dianu a Mary a navždy se k Dianě a Mary připoutám. Potěšilo by mě a prospělo mi mít pět tisíc liber; mučilo by mě a tížilo mít dvacet tisíc, které mi mimoto po spravedlnosti nikdy nemohou patřit, byť mi mohou patřit podle zákona. Vzdávám se tedy ve váš prospěch toho, co je mi naprosto zbytečné. Ať nebrání nic a nerozvažuje se o tom; dohodněme se mezi sebou a rozhodněme ten bod naráz."

„Toto je jednání z prvních hnutí; o takové věci musíte uvažovat několik dnů, než bude vaše slovo pokládáno za platné."

„Och! Pochybujete-li jen o mé upřímnosti, mohu být klidná: vidíte spravedlnost toho případu?"

„Vidím *jistou* spravedlnost; ale protiřečí to všemu zvyku. Mimoto, celé jmění je vaším právem: strýc je získal vlastním úsilím; mohl je volně odkázat, komu by chtěl: odkázal je vám. Nakonec vám spravedlnost dovoluje si je ponechat: můžete je, s čistým svědomím, pokládat zcela za své."

„U mne," řekla jsem, „je to právě tak věc citu, jako věc svědomí: musím svým citům povolit, mívala jsem k tomu příležitost tak zřídka. Kdybyste proti tomu argumentoval, protestoval a obtěžoval mě tím po rok, nemohla bych si odepřít lahodné potěšení, jehož jsem na okamžik zahlédla – potěšení splatit zčásti velký závazek a získat si pro život přátele."

„Myslíte si to teď," pokračoval St. John, „protože nevíte, co je to vlastnit, a tedy ani co je to užívat bohatství: nedovedete si utvořit představu významu, který by vám dvacet tisíc liber dalo; o místě, které by vám umožnily zaujmout ve společnosti; o vyhlídkách, které by se vám otevřely: nedovedete –"

„A vy," přerušila jsem ho, „nedovedete si vůbec představit, jak toužím po bratrské a sesterské lásce. Nikdy jsem neměla domov, nikdy jsem neměla bratry ani sestry; musím a budu je mít teď: nemáte přece proti tomu, abyste mě přijal a přiznal za svou, že?"

„Jano, budu vám bratrem – mé sestry budou vašimi sestrami – aniž bychom si vymiňovali tuto oběť vašich spravedlivých práv."

„Bratrem? Ano; ve vzdálenosti tisíce mil! Sestrami? Ano; dřoucími mezi cizinci! Já, bohatá – přesycená zlatem, které jsem si nezasloužila a které mi nenáleží! Vy, bez haléře! Slavná rovnost a bratrství! Těsná jednota! Důvěrná připoutanost!"

„Ale, Jano, vaše touhy po rodinných poutech a domáckém štěstí se mohou uskutečnit jinak než způsobem, který máte na mysli: můžete se provdat."

„Zase nesmysl! Provdat! Nechci se vdát a nikdy se nevdám."

„To je příliš silné tvrzení: taková hazardní prohlášení dokazují to vzrušení, pod kterým trpíte."

„Není to příliš silné: vím, co cítím, a jak odvrácené jsou mé sklony od pouhé myšlenky na manželství. Nikdo si mě nevezme z lásky; a nebudu brána jako pouhá peněžní spekulace. A nechci cizince – nesoucitného, cizorodého, odlišného ode mne; chci své příbuzné: ty, s nimiž mám plné pochopení. Řekněte znovu, že mi budete bratrem: když jste ta slova pronesl, byla jsem uspokojena, šťastna; opakujte je, jestli dovedete, opakujte je upřímně."

„Myslím, že dovedu. Vím, že jsem své sestry odjakživa miloval; a vím, na čem je má náklonnost k nim založena: – na úctě k jejich ceně a na obdivu k jejich nadání. Vy také máte zásady i mysl: vaše záliby

a zvyky se podobají těm Dianiným a Mariiným; vaše přítomnost je mi vždy milá; ve vaší konverzaci jsem už nějaký čas nacházel blahodárnou útěchu. Cítím, že mohu snadno a přirozeně udělat ve svém srdci místo pro vás, jako pro svou třetí a nejmladší sestru."

„Děkuji vám: to mi na tuto noc stačí. Teď byste raději měl jít; neboť zůstanete-li déle, snad mě znovu podrážděte nějakou nedůvěřivou výhradou."

„A škola, slečno Eyrová? Teď bude patrně zavřena?"

„Nikoli. Udržím si místo učitelky, než si najdete náhradu."

Usmál se souhlasně: podali jsme si ruce, a odešel.

Nemusím podrobně vyprávět další zápasy, které jsem vedla, a argumenty, které jsem užila, abych záležitost ohledně odkazu urovnala, jak jsem si přála. Můj úkol byl velmi obtížný; ale protože jsem byla naprosto rozhodnuta – protože nakonec moji příbuzní viděli, že mám skutečně a neměnně pevně umíněno rozdělit majetek spravedlivě – protože museli v hloubi srdce cítit rovnost toho úmyslu; a musili si být mimoto niterně vědomi, že by na mém místě udělali přesně to, co já chtěla učinit – nakonec povolili natolik, že souhlasili předat věc rozhodčímu výroku. Zvoleni soudci byli pan Oliver a schopný právník: oba se shodli s mým názorem: svůj bod jsem prosadila. Byly sepsány převodní listiny: St. John, Diana, Mary a já, každý z nás se stal majitelem slušného výnosu.

Kapitola 34.

Když bylo všechno urovnáno, blížily se Vánoce: nastával čas obecných svátků. Nyní jsem zavřela mortonskou školu – a dala si záležet, aby to loučení z mé strany nebylo prázdné. Štěstí zázračně otvírá ruku stejně jako srdce; a dát něco, když jsme sami hojně obdrželi, znamená jen prolomit cestu neobvyklému návalu citů. Dlouho jsem s radostí cítila, že mnohá z mých venkovských žaček mě má v oblibě, a při loučení se mi to vědomí potvrdilo: svou náklonnost projevily otevřeně a silně. Hluboké bylo mé zadostiučinění, když jsem shledala, že si opravdu nacházím místo v jejich nestrojených srdcích. Slíbila jsem jim, že nemine příští týden, aniž bych je navštívila a nedala jim ve škole hodinu výuky.

Když zámek klapl a já stála s klíčem v ruce a vyměňovala pár zvláštních slov na rozloučenou s půl tuctem svých nejlepších žaček – tak slušných, poctivých, skromných a vzdělaných mladých žen, jaké je možno nalézt mezi britským venkovským lidem –, přistoupil ke mně pan Rivers. Právě předtím před mýma očima vypochodovaly třídy, dohromady šedesát dívek, a já jsem za nimi zamkla. A to je slovo s velkou vahou; britský venkovský lid je totiž nejlépe vyučený, nejlépe vychovaný a nejsebevědomější ze všech v Evropě: od těch dob jsem vídala *paysannes* a *Bäuerinnen* a nejlepší z nich mi připadaly ve srovnání s mými mortonskými děvčaty nevědomé, hrubé a tupé.

„Považujete to za odměnu za jedno údobí námahy?" zeptal se pan Rivers, když odešly. „Nedává vám vědomí, že jste ve svém dni a své generaci vykonala nějaké opravdové dobro, potěšení?"

„Bezpochyby.“

„A dřela jste jen pár měsíců! Nebyl by život zasvěcený úkolu obrozovat vlastní lidstvo dobře strávený?“

„Ano,“ řekla jsem; „ale takhle bych pokračovat nemohla donekonečna: chci se těšit i ze svých vlastních schopností, nejen pěstovat schopnosti druhých. A chci se jim teď těšit; nevracejte mě myšlenkou ani tělem do té školy; jsem venku a chystám se na pořádné prázdniny.“

Zvážněl. „Co to? Jaká je to náhlá dychtivost, kterou projevujete? Co hodláte dělat?“

„Být činorodá: jak jen to půjde. A především vás musím prosit, abyste pustil Hannah a sehnal si k obsluze někoho jiného.“

„Vy ji chcete?“

„Ano, aby šla se mnou do Moor Housu. Diana a Mary se za týden vrátí a já chci, aby bylo všechno v pořádku, než přijedou.“

„Rozumím. Myslel jsem, že se snad vypravíte na nějakou cestu. Takhle je to lepší: Hannah půjde s vámi.“

„Řekněte jí, ať je zítra připravena; a tady je klíč od školy: klíč od své chalupy vám dám ráno.“

Vzal si ho. „Dáváte to z ruky velmi vesele,“ řekl; „nerozumím docela té vaší bezstarostnosti, protože nedovedu uhodnout, jaké zaměstnání si navrhujete jako náhradu za to, které opouštíte. Jaký je teď váš cíl, váš záměr, vaše životní ctižádost?“

„Mým prvním cílem bude *vydrhnout* (chápete plnou sílu toho výrazu?) – *vydrhnout* Moor House od komnaty až po sklep; dál ho vyleštit včelím voskem, olejem a bezpočtem hadrů, dokud se neskví; za třetí uspořádat každou židli, stůl, lože a koberec s matematickou přesností; potom vás málem přivedu na mizinu uhlím a rašelinou, abych udržela v každém pokoji dobrý oheň; a nakonec, dva dny před tím, než se vrátí vaše sestry, budou patřit Hannah a mně – takovému šlehání vajec, probírání rybízu, strouhání koření, hnětení vánočních štol, krájení su-

rovin na masové koláčky a slavnostnímu konání jiných kuchyňských obřadů, o nichž vám, nezasvěcenému, slova dávají jen matnou představu. Zkrátka: mým záměrem je mít do příštího čtvrtka všechno v naprosto dokonalém pořádku, než Diana a Mary přijdou; a mou ctižádostí je přichystat jim ideální přivítání."

St. John se mírně usmál: pořád nebyl spokojen.

„Pro tuto chvíli dobře," řekl; „ale vážně, doufám, že až první příval veselosti pomine, podíváte se o něco výš než na domácí něžnosti a radosti domácnosti."

„Nejlepší, co svět má!" skočila jsem mu do řeči.

„Ne, Jano, ne: tento svět není dějištěm naplnění; nesnažte se ho jím učinit; ani odpočinku; nestávejte se lenivou."

„Mám naopak v úmyslu být zaneprázdněná."

„Jano, pro tuto chvíli vás omlouvám: dva měsíce vám povoluji, abyste si plně vychutnala své nové postavení a potěšila se tím pozdě nalezeným půvabem příbuzenství; ale *potom*, doufám, se začnete dívat dál než za Moor House, Morton, sesterskou společnost a sobecký klid i smyslné pohodlí civilizované zámožnosti. Doufám, že se vaše síly tehdy znovu připomenou svou pádností."

Pohlédla jsem na něho udiveně. „St. Johne," řekla jsem, „mluvíte skoro zle. Já jsem připravena být spokojená jako královna a vy se mě snažíte rozdráždit k neklidu! Nač?"

„Nač obracet v zisk vlohy, které vám svěřil Bůh do opatrování a z nichž po vás jednoho dne jistě bude žádat přísný účet. Jano, budu vás bedlivě a úzkostlivě pozorovat – varuji vás před tím. A snažte se krotit nepřiměřenou vroucnost, s níž se vrháte do všedních domácích radostí. Nelpěte tak houževnatě na poutech těla; schovejte si svou vytrvalost a svůj zápal pro náležitou věc; nemrhejte jimi na všední pomíjivé předměty. Slyšíte, Jano?"

„Ano; úplně, jako byste mluvil řecky. Já cítím, že mám náležitou příčinu být šťastná, a šťastná *budu*. Sbohem!"

Šťastná jsem v Moor Housu byla a tvrdě jsem pracovala; a stejně tak Hannah: byla okouzlena, když viděla, jak dovedu být rozjařená v tom shonu domu obráceného naruby – jak dovedu zametat, utírat prach, uklízet a vařit. A opravdu, po dvou třech dnech chaosu nad chaos ještě horšího bylo rozkošné postupně vyvolávat řád ze zmatku, který jsme samy vytvořily. Předtím jsem si zajela do S—— pro nějaký nový nábytek: sestřenice mi daly *carte blanche*, abych provedla jakékoli změny budu chtít, a byla stranou odložena jistá částka pro ten účel. Obyčejný obývací pokoj a ložnice jsem nechala vcelku tak, jak byly: věděla jsem totiž, že Diana a Mary budou mít větší radost, až znovu uvidí staré domácké stoly, židle a postele, než z pohledu na sebechytřejší novoty. Přesto bylo třeba trochu novoty, aby jejich návrat dostal onu pikantnost, s jakou jsem si ho přála spojit. Tmavé pěkné nové koberce a záclony, uspořádání několika pečlivě vybraných starožitných porcelánových a bronzových předmětů, nové povlaky, zrcadla a toaletní kazety na toaletních stolcích udělaly, co bylo zapotřebí: vypadalo to svěže, a přece ne křiklavě. Jeden hostinský pokoj a ložnici jsem zařídila zcela nově, starým mahagonem a karmínovým čalouněním: položila jsem plátno v chodbě a koberce na schodišti. Když bylo všechno hotovo, pomyslela jsem si, že Moor House je uvnitř stejně dokonalým vzorem jasné, skromné útulnosti, jak byl toho ročního období navenek obrazem zimní pustoty a pouštní bezútěšnosti.

Ten osudný čtvrtek konečně nadešel. Čekaly jsme je k večeru, a než se setmělo, byly nahoře i dole rozdělány ohně; kuchyň byla v dokonalém pořádku; Hannah a já jsme byly oblečené a všechno bylo přichystáno.

St. John přišel první. Snažně jsem ho prosila, aby se domu úplně vyhýbal, dokud nebude vše zařízeno: a vskutku, pouhé pomyšlení na onu zároveň nízkou i malichernou vřavu, která se za jeho zdmi odehrávala, stačilo, aby ho zahnalo pryč. Našel mě v kuchyni, jak sleduji přípravu jistých čajových koláčů, které se právě pekly. Přistoupil ke

krbu a zeptal se, „zda jsem konečně s prací služky spokojená.“ Odpověděla jsem mu tím, že jsem ho pozvala, aby se mnou prošel výsledek mé námahy. S jistými obtížemi jsem ho přiměla, aby obešel dům. Jen tak nahlédl do dveří, které jsem otevírala; a když prošel nahoru i dolů, řekl, že jsem si musela dát hodně práce a námahy, abych tak velké změny provedla za tak krátký čas: ale ani slabikou nenaznačil, že by měl potěšení z vylepšeného vzhledu svého příbytku.

To ticho mě sklíčilo. Pomyslela jsem si, že snad změny narušily některá stará spojení, která si cenil. Zeptala jsem se, zda tomu tak je: nepochybně dost zdeptaným tónem.

„Vůbec ne; naopak si všiml, že jsem úzkostlivě respektovala každou vzpomínku: obával se vskutku, že jsem této věci věnovala víc myšlenek, než stojí za to. Kolik minut jsem například věnovala studiu uspořádání právě tohoto pokoje? – Mimochodem, mohla bych mu říct, kde je taková a taková kniha?“

Ukázala jsem mu ten svazek v poličce: sundal ho a ustoupil do svého obvyklého okenního výklenku a začal číst.

Nuže, tohle se mi nelíbilo, čtenáři. St. John byl dobrý muž; ale začínala jsem cítit, že mluvil pravdu o sobě samém, když řekl, že je tvrdý a chladný. Lidskost a půvab života ho nelákaly – pokojné radosti neměly pro něho žádný půvab. Doslova žil jen proto, aby usiloval – ovšem o to, co bylo dobré a veliké; ale přesto by nikdy neodpočinul ani nepřipustil, aby odpočívali druzí kolem něho. Když jsem se dívala na jeho vznosné čelo, tiché a bledé jako bílý kámen – na jeho ušlechtilé rysy ustrnulé v studiu – pochopila jsem naráz, že by těžko byl dobrým manželem: že by bylo utrpením být jeho ženou. Pochopila jsem jakoby vnuknutím povahu jeho lásky ke slečně Oliverové; souhlasila jsem s ním, že to byla jen láska smyslů. Pochopila jsem, proč se za horečnatý vliv, který na něho vykonávala, musí sám sobě ošklivit; proč ji chce dusit a ničit; proč nedůvěřuje tomu, že by kdy mohla vést trvale k jeho štěstí nebo k jejímu. Viděla jsem, že je z té látky, z které příroda tesá

své hrdiny – křesťanské i pohanské – své zákonodárce, státníky, dobyvatele: pevnou baštu, o niž se opírají velké zájmy; ale u krbu až příliš často chladný, těžkopádný sloup, zasmušilý a nemístný.

„Tenhle salon není jeho sférou," uvažovala jsem: „himálajský hřeben nebo kaferský křoví, dokonce i morem zkletý močál guinejského pobřeží by mu slušely líp. Ať se tedy klidu domácího života vyhýbá; není to jeho živel: tam jeho schopnosti stagnují – nemohou se rozvíjet ani vyniknout. Teprve v scénách sváru a nebezpečí – kde se zkouší odvaha, pracuje síla a cvičí statečnost – promluví a pohne se, vůdce a nadřízený. Rozpustilé dítě by tu u krbu nad ním vítězilo. Správně volí misionářskou dráhu – teď to vidím."

„Přijíždějí! Přijíždějí!" vykřikla Hannah a rozrazila dveře salonu. V témž okamžiku radostně zaštěkal starý Carlo. Vyběhla jsem ven. Byla už tma; ale bylo slyšet rachot kol. Hannah brzy rozsvítila lucernu. Vůz zastavil u brankového vrátka; kočí otevřel dveře: nejdřív vystoupila jedna dobře známá postava, pak druhá. V minutě jsem měla tvář pod jejich čepci, dotýkala jsem se nejdřív Marynou měkkou tváří, pak Dianinými splývavými kadeřemi. Zasmály se – políbily mě – pak Hannah: poplácaly Carla, jenž byl rozkoší skoro divoký; dychtivě se zeptaly, zda je všechno v pořádku, a když se jim dostalo kladné odpovědi, pospíšily do domu.

Byly ztuhlé z dlouhé a klopotné jízdy z Whitcrossu a prochladlé mrazivým nočním vzduchem; ale jejich milé tváře se rozsvítily radostným ohněm. Zatímco kočí a Hannah snášeli krabice dovnitř, dožadovaly se St. Johna. V té chvíli vyšel ze salonu. Obě mu naráz obemkly rukama krk. Dal každé z nich tichý polibek, pronesl tlumeně pár uvítacích slov, chvíli stál, aby si s ním popovídaly, a potom – naznačiv, že očekává, že se k němu v salonu brzy vrátí – odešel tam jako do úkrytu.

Zapálila jsem svíce, abychom šly nahoru, ale Diana musela nejdřív vydat pohostinské pokyny stran kočího; když to vyřídila, obě mě následovaly. Byly nadšené obnovou a výzdobou svých pokojů, novými

drapériemi, čerstvými koberci a bohatě tónovanými porcelánovými vázami: svou vděčnost projevily beze zdráhání. Měla jsem to potěšení cítit, že má úprava přesně vystihla jejich přání a že to, co jsem udělala, dodalo jejich radostnému návratu domů živou krásu.

Sladký byl ten večer. Mé sestřenice, přetékající radostí, byly ve vyprávění a poznámkách tak výmluvné, že jejich plynulost zakrývala St. Johnovu zamlklost: byl upřímně rád, že vidí své sestry; ale v jejich záři vroucnosti a proudu radosti sdílet s nimi nedokázal. Událost toho dne – totiž návrat Diany a Mary – ho těšila; ale doprovodné projevy té události, radostný shluk, žvanivá vřava přivítání, ho popuzovaly: viděla jsem, že si přeje, aby už byl klidnější zítřek. V samém poledni večerního veselí, asi hodinu po čaji, se ozvalo klepání u dveří. Hannah vstoupila se vzkazem, že „přišel chudý chlapec v tak nevhodnou dobu pro pana Riverse, protože jeho matka umírá."

„Kde bydlí, Hannah?"

„Nahoře na Whitcross Brow, skoro čtyři míle odsud, a po celou cestu vřesoviště a bažina."

„Řekni mu, že půjdu."

„Jistě by, pane, bylo lepší, kdybyste nechodil. Horší cestu po setmění ani není: nad močálem není žádná stezka. A je taková zlá noc – nejpronikavější vítr, jaký jste kdy cítil. Měl byste vzkázat, pane, že tam přijdete ráno."

Jenže on už byl v chodbě a oblékal si plášť; a bez jediné námitky, bez jediného mumlání, odešel. Bylo tehdy devět hodin: vrátil se až o půlnoci. Byl notně vyhladovělý a unavený: ale vypadal šťastněji, než když vyrážel. Vykonal povinnost; vynaložil úsilí; cítil vlastní sílu konat i odpírat a byl se sebou spokojenější.

Obávám se, že celý následující týden zkoušel jeho trpělivost. Byl vánoční týden: nedali jsme se do žádné pravidelné práce, strávili jsme ho v jakémsi veselém domácím rozpuštění. Vzduch vřesovišť, svoboda domova, úsvit prosperity působily na Dianinu a Maryinu náladu jako

jakýsi životodárný elixír: byly veselé od rána do poledne a od poledne do noci. Mluvily bez ustání; a jejich řeč, duchaplná, úsečná, originální, pro mě měla takový půvab, že jsem radši poslouchala a připojovala se, než abych dělala cokoli jiného. St. John nám život nevyčítal; ale utíkal před ní: v domě byl jen zřídka; jeho farnost byla rozlehlá, obyvatelstvo rozptýlené, a tak nalezl denní práci v návštěvách nemocných a chudých v různých jejích částech.

Jednoho jitra u snídaně se ho Diana – poté co pár minut vypadala poněkud zamyšleně – zeptala, „zda jsou jeho plány stále nezměněné."

„Nezměněné a nezměnitelné," zněla odpověď. A dále nás informoval, že jeho odjezd z Anglie je nyní definitivně stanoven na příští rok.

„A Rosamond Oliverová?" nadhodila Mary, slova jí jakoby mimoděk uklouzla ze rtů: sotva je totiž vyslovila, udělala gesto, jako by si je přála vzít zpět. St. John měl v ruce knihu – jeho nespolečenský zvyk byl u jídla číst – zavřel ji a vzhlédl.

„Rosamond Oliverová," řekl, „se chystá provdat za pana Granbyho, jednoho z nejlépe propojených a nejváženějších obyvatel S——, vnuka a dědice sira Frederika Granbyho: dozvěděl jsem se to včera od jejího otce."

Sestry se podívaly jedna na druhou a na mne; všechny tři jsme pohlédly na něho: byl klidný jako sklo.

„Ta známost musela být uzavřena ve spěchu," řekla Diana: „nemohou se přece dlouho znát."

„Jen dva měsíce: potkali se v říjnu na krajském plese v S——. Ale kde nejsou překážky spojení, jako v tomto případě, kde je ten svazek v každém směru žádoucí, průtahy nejsou nutné: budou oddáni, jakmile bude S—— Place, které jim Sir Frederic přenechá, upraveno pro jejich přijetí."

Když jsem ho poprvé po tomto sdělení zastihla samotného, pokoušela jsem se zeptat, zda ho ta událost rmoutí: zdálo se však, že útěchu tak málo potřebuje, že – daleko toho, abych se mu odvážila nabídnout

víc – jsem pocítila jistý stud při vzpomínce na to, co jsem už prve odvážila. Nadto jsem z hovorů s ním vypadla: jeho zdrženlivost znovu zamrzla a mé upřímnosti zmrzly pod ní. Nedržel svůj slib, že se mnou bude zacházet jako se svými sestrami; stále mezi námi dělal drobné chladivé rozdíly, které vůbec nenapomáhaly rozvoji srdečnosti: zkrátka, teď když jsem byla uznána jeho příbuznou a žila s ním pod jednou střechou, cítila jsem, že vzdálenost mezi námi je mnohem větší, než když mě znal jen jako vesnickou učitelku. Vzpomínala-li jsem, jak hluboko jsem byla kdysi vpuštěna do jeho důvěry, těžko jsem chápala jeho nynější mrazivost.

Při tomto stavu jsem byla nemálo překvapena, když náhle zvedl hlavu od stolu, nad nímž se skláněl, a řekl –

„Vidíte, Jano, bitva je svedena a vítězství vybojováno."

Zaskočilo mě, že mě tak oslovil, a hned jsem neodpověděla: po chvíli zaváhání jsem řekla –

„Ale jste si jistý, že nejste v postavení dobyvatelů, jejichž triumf je stál příliš draho? Nezničilo by vás ještě jedno?"

„Myslím, že ne; a kdyby ano, moc na tom nezáleží; nikdy nebudu znovu povolán bojovat o něco takového. Výsledek konfliktu je rozhodnutý: má cesta je nyní jasná; děkuji Bohu za to!" S těmito slovy se vrátil k svým papírům a svému mlčení.

Jak se naše vzájemné štěstí (totiž Dianino, Maryino a mé) usazovalo do klidnější podoby a my jsme obnovily své obvyklé návyky a pravidelná studia, zdržoval se St. John víc doma: seděl s námi v témž pokoji, někdy celé hodiny. Zatímco Mary kreslila, Diana pokračovala v encyklopedickém čtení, do něhož se (k mému úžasu a údivu) pustila, a já se dřela nad němčinou, on dumal nad svou vlastní tajemnou naukou: nad jakýmsi východním jazykem, jehož zvládnutí považoval za nezbytné pro své plány.

Takto zabrán vypadal – sedě ve svém koutku – dost tichý a pohroužený; ale ty jeho modré oči měly zvyk opouštět tu neobvyklou grama-

tiku a bloudit po nás, jeho spolužácích, a někdy se na nás zavěsit s podivuhodnou intenzitou pozorování: pokud byl přistižen, okamžitě se stáhly; a přece se znovu a znovu zkoumavě vracely k našemu stolu. Divila jsem se, co to znamená: divila jsem se také přesnému zadostiučinění, které nikdy neopomněl projevit při příležitosti, jež se mi zdála nevelká – mé týdenní návštěvě mortonské školy; a ještě víc jsem byla zmatena, když se mu – byl-li den nepříznivý, snížilo-li se, pršeloli nebo vál-li silný vítr a jeho sestry mě přesvědčovaly, abych nechodila – vždy podařilo jejich starostlivost odbýt a povzbudit mě, abych splnila svůj úkol bez ohledu na živly.

„Jana není žádný slaboch, jak byste z ní udělaly," říkal: „snese horský poryv nebo liják nebo několik vloček sněhu stejně jako kdokoli z nás. Má konstituce je zdravá i pružná – lépe uzpůsobená snášet výkyvy klimatu než kdejaká statnější."

A když jsem se vrátila, občas pořádně unavená a nemálo ošlehaná počasím, nikdy jsem se neodvážila si stěžovat, protože jsem viděla, že by ho reptání popudilo: za všech okolností se mu statečnost líbila; opak byl zvláštním zdrojem rozmrzelosti.

Jednoho odpoledne mi však bylo dovoleno zůstat doma, protože jsem se opravdu nachladla. Sestry odjely místo mne do Mortonu: já seděla a četla Schillera; on luštil své zprohýbané orientální svitky. Když jsem vyměnila překlad za cvičení, pohlédla jsem náhodou jeho směrem: tam jsem se ocitla pod vlivem toho věčně bdělého modrého oka. Jak dlouho mnou pronikalo skrz naskrz a znovu a znovu, nedovedu říct: bylo tak pronikavé a přitom tak chladné, že jsem na okamžik propadla pověrčivému pocitu – jako bych seděla v pokoji s něčím nadpřirozeným.

„Jano, co děláte?"

„Učím se německy."

„Chci, abyste se vzdala němčiny a naučila se hindustánsky."

„Vy to nemyslíte vážně?"

„Tak vážně, že to tak musí být: a řeknu vám proč."

Dále vysvětlil, že hindustánština je jazyk, který sám právě studuje; že při postupu rád zapomínal začátky; že by mu značně pomohlo mít žákyni, s níž by znovu a znovu procházel základy, a tak si je důkladně vryl do mysli; že jeho volba chvíli váhala mezi mnou a jeho sestrami; že se však rozhodl pro mě, protože viděl, že vydržím u úkolu nejdéle ze tří. Udělala bych mu tu laskavost? Snad bych tu oběť nemusela přinášet dlouho, protože zbývaly ani ne tři měsíce do jeho odjezdu.

St. John nebyl muž, kterého se lehce odmítne: cítili jste, že každý dojem, který mu někdo udělal, ať v bolesti, nebo v radosti, byl do něho vryt hluboko a trvale. Souhlasila jsem. Když se Diana a Mary vrátily, Diana našla svou žákyni převedenou od sebe ke svému bratrovi: zasmála se, a jak ona, tak Mary se shodly, že St. John by je samotné k takovému kroku nikdy nepřesvědčil. Odpověděl klidně –

„Vím to."

Shledala jsem v něm velice trpělivého, velice shovívavého, a přece náročného učitele: očekával ode mne mnoho; a když jsem jeho očekávání naplňovala, projevil mi svým způsobem plně svůj souhlas. Postupně nade mnou získal jistý vliv, který mi odnímal volnost mysli: jeho chvála a všimnutí mě poutaly víc než jeho lhostejnost. Nemohla jsem už mluvit nebo se smát volně, když byl poblíž, protože mi otravně vtíravý instinkt připomínal, že živost (aspoň u mě) mu nepříjemná. Byla jsem si plně vědoma, že pouze vážné nálady a činnosti jsou přijatelné, takže v jeho přítomnosti vycházelo jakékoli úsilí udržet nebo sledovat nějakou jinou náladu nazmar: upadala jsem do mrazivého kouzla. Když řekl „jděte", šla jsem; „pojďte", přišla jsem; „udělejte to", udělala jsem to. Ale neměla jsem tu svou podřízenost ráda: mnohokrát jsem si přála, aby mě dál zanedbával.

Jednoho večera, když jsme před spaním s jeho sestrami stály kolem něho a přály mu dobrou noc, políbil každou z nich, jak bylo jeho zvykem; a jak bylo rovněž jeho zvykem, podal mi ruku. Diana, která byla

zrovna v rozpustilé náladě (*ona* nebyla jeho vůlí bolestivě ovládána, protože její vůle byla po svém stejně silná), vykřikla –

„St. Johne! Říkával jsi, že je naše třetí sestra, ale takhle se k ní nechováš: měl bys ji taky políbit."

Postrčila mě k němu. Pomyslela jsem si, že Diana je dost provokativní, a cítila jsem se nepříjemně zmatená; a zatímco jsem tak myslela a cítila, St. John sklonil hlavu; jeho řecká tvář byla přivedena na úroveň mé, jeho oči se mých očí pronikavě ptaly – políbil mě. Mramorové ani ledové polibky neexistují, jinak bych řekla, že pozdrav mého duchovního bratrance patřil k jedné z těch tříd; ale snad existují polibky zkušební a jeho byl polibkem zkušebním. Když ho dal, hleděl na mě, aby zjistil výsledek; nebyl nijak výrazný: jsem si jistá, že jsem se nezardila; snad jsem lehce zbledla, protože jsem cítila, jako by ten polibek byla pečeť přitisknutá na má pouta. Nikdy potom tento obřad neopomíjel a vážnost a klid, s nimiž jsem jej podstupovala, zdály se mu dávat jistý půvab.

Co se mne týče, denně jsem si víc přála, abych se mu zalíbila; ale abych tak učinila, cítila jsem denně víc a víc, že musím zapřít půl své přirozenosti, zadusit půl svých schopností, strhnout své záliby z jejich původního sklonu, přimět sebe k přijetí činností, pro něž jsem neměla přirozené povolání. Chtěl mě vycvičit do výše, které jsem nikdy nemohla dosáhnout; usilovat o metu, kterou vztyčoval, mě hodinu po hodině lámalo. Ta věc byla stejně nemožná jako vyformovat mé nepravidelné rysy do jeho správného a klasického vzoru, dát mým proměnlivým zeleným očím mořsky modrý odstín a slavnostní lesk jeho vlastních.

Nejen jeho vliv mě však tenkrát držel v poutech. V poslední době mi bylo snadné vypadat smutně: v mém srdci sedělo rozežírající zlo a vysávalo mi štěstí u pramene – zlo nejistoty.

Snad si myslíte, čtenáři, že jsem při těch změnách místa a osudu zapomněla na pana Rochestera. Ani na okamžik. Jeho obraz byl stále

se mnou, protože nebyl parou, kterou by sluneční svit mohl rozptýlit, ani obrazem obkresleným do písku, který by bouře smyly: bylo to jméno vryté do desky, souzeno trvat tak dlouho jako mramor, do kterého bylo vepsáno. Touha dozvědět se, co se s ním stalo, mě všude pronásledovala; v Mortonu jsem každý večer vcházela do své chalupy, abych o tom přemýšlela; a teď v Moor Housu jsem každou noc vyhledávala svou ložnici, abych o tom hloubala.

V nutné korespondenci s panem Briggsem o závěti jsem se zeptala, zda ví něco o nynějším sídle a stavu zdraví pana Rochestera; ale, jak St. John předpokládal, byl o něm zcela neinformován. Potom jsem napsala paní Fairfaxové a snažně ji prosila o zprávy v této věci. S jistotou jsem spoléhala, že tento krok splní svůj cíl: cítila jsem se jistá, že vyvolá brzkou odpověď. Byla jsem užaslá, když uplynulo čtrnáct dní bez odpovědi; a když minuly dva měsíce a den za dnem přijížděla pošta a nepřinášela mi nic, propadla jsem nejpalčivější úzkosti.

Napsala jsem znovu: byla naděje, že se první dopis ztratil. Nová snaha přinesla novou naději: zazářila jako ta předchozí po několik týdnů, potom, jako ona, pohasla a zablikala: ani řádek, ani slovo mi nedošlo. Když se v marném očekávání promrhalo půl roku, má naděje vyhasla a tehdy mi bylo opravdu temno.

Krásné jaro mě obklopilo, které jsem si nemohla vychutnat. Léto se blížilo; Diana se mě snažila povzbudit: říkala, že vypadám nemocně, a chtěla mě doprovodit k moři. Tomu se St. John stavěl na odpor; řekl, že nepotřebuji rozptýlení, ale zaměstnání; můj dosavadní život je bezúčelný, potřebuji cíl; a aby, jak myslím, vynahradil nedostatky, prodlužoval mé hodiny hindustánštiny ještě víc a byl stále naléhavější, aby byly splněny: a já jsem, jako hlupák, nikdy nepomyslela, že bych se mu bránila – neuměla jsem se mu bránit.

Jednoho dne jsem přišla ke svým studiím ještě níž naladěná než obvykle; tu depresi způsobilo bolestně pocítěné zklamání. Hannah mi ráno řekla, že je pro mě dopis, a když jsem šla dolů, abych ho vzala,

skoro jsem byla jistá, že jsou mi konečně dopřány dlouho očekávané zprávy – nalezla jsem jen nedůležitý vzkaz od pana Briggse ve věcech obchodních. Ta trpká nenaděje ze mě vyždímala pár slz; a nyní, když jsem seděla sklopena nad zprohýbanými znaky a rozkvetlými tropy indického písaře, oči se mi znovu naplnily.

St. John mě zavolal k sobě, abych četla; při pokusu to učinit mě selhal hlas: slova se ztratila ve vzlycích. On a já jsme byli jediní obyvatelé salonu: Diana cvičila hudbu v obývacím pokoji, Mary pracovala na zahradě – byl krásný májový den, jasný, slunečný a svěží. Můj druh neprojevil nad tím pohnutím žádné překvapení, ani se mě nevyptával na jeho příčinu; řekl jen –

„Chvíli počkáme, Jano, než budete klidnější." A zatímco jsem záchvat s největším chvatem potlačovala, seděl klidný a trpělivý, opřený o stůl a vypadal jako lékař, který okem vědy sleduje očekávanou a plně pochopenou krizi v nemoci pacienta. Když jsem zadusila vzlyky, utřela si oči a zamumlala něco o tom, že se dnes ráno necítím zrovna dobře, vrátila jsem se k svému úkolu a podařilo se mi ho dokončit. St. John odložil mé knihy i své, zamkl stůl a řekl –

„Teď, Jano, se půjdete projít; a to se mnou."

„Zavolám Dianu a Mary."

„Ne; chci jen jednoho společníka toto dopoledne, a tím musíte být vy. Oblečte se; vyjděte zadními kuchyňskými dveřmi: dejte se cestou k hornímu konci Marsh Glenu: za chvíli vás dohoním."

Neznám střední cestu: v životě jsem nikdy nepoznala žádnou střední cestu v jednání s rozhodnými, tvrdými povahami, protichůdnými mé vlastní, mezi naprostou poslušností a odhodlanou vzpourou. Vždy jsem věrně dodržovala to první, až do samotného okamžiku, kdy jsem propukla, někdy se sopečnou prudkostí, v to druhé; a protože ani přítomné okolnosti neopravňovaly, ani přítomná nálada mě nenaklonila k bouři, dbala jsem pečlivě pokynů St. Johna; a za deset minut jsem po jeho boku kráčela po divoké stezce rokle.

Vítr vál ze západu: táhl se přes kopce, sladký vůněmi vřesu a sítiny; obloha byla bezvadně modrá; potok sestupující roklí, nabobtnalý nedávnými jarními dešti, se valil hojně a čistě a lapal zlaté záblesky od slunce a safírové odstíny z nebe. Jak jsme postupovali a opustili stezku, šlapali jsme po měkkém drnu, mechovitém, jemném, smaragdově zeleném, drobounce vybarveném malým bílým kvítkem a posetém jako hvězdy žlutou kvetoucí rostlinkou: kopce nás zatím zcela uzavíraly; neboť rokle, směrem ke svému hornímu konci, se vinula až k jejich samému jádru.

„Odpočiňme si tady," řekl St. John, když jsme dorazili k prvním předvojům oddílu skal, strážících jakousi soutěsku, za níž se potok řítil vodopádem; a kde ještě o kus výš se hora zbavila drnu i květu a měla jen vřes za oděv a skalisko za drahokam – kde přeháněla divokost až k dravosti a vyměnila svěžest za zasmušilost – kde chránila opuštěnou naději samoty a poslední útočiště ticha.

Posadila jsem se: St. John stál blízko mě. Pohlédl nahoru do soutěsky a dolů do úžlabí; jeho pohled odbloudil s potokem a vrátil se, aby přejel nezastíněným nebem, které ho zbarvovalo: smekl klobouk, dovolil vánku pohnout jeho vlasy a políbit mu čelo. Zdálo se, že je ve spojení s géniem toho místa: očima se s něčím loučil.

„A uvidím to zas," řekl nahlas, „ve snech, až budu spát u Gangy: a znovu v hodině vzdálenější – až mne přemůže jiný spánek – na břehu temnějšího proudu!"

Zvláštní slova zvláštní lásky! Vášeň přísného vlastence pro otcovskou zem! Posadil se; půl hodiny jsme nepromluvili; ani on ke mně, ani já k němu: po té chvíli znovu začal –

„Jano, odjíždím za šest týdnů; vzal jsem si kajutu na východoindické lodi, která vyplouvá dvacátého června."

„Bůh vás ochrání, neboť jste se chopil Jeho díla," odpověděla jsem.

„Ano," řekl, „v tom je má sláva a radost. Jsem sluhou neomylného Pána. Nejdu pod lidským vedením, podroben chybným zákonům

a mýlícím se vládám svých křehkých bližních-červů: mým králem, mým zákonodárcem, mým velitelem je Vševědoucí. Zdá se mi zvláštní, že všichni kolem mě nehoří touhou dát se zapsat pod týž prapor – spojit se v témž podniku."

„Všichni nemají vaše síly a bylo by pošetilé, aby křehcí si přáli pochodovat se silnými."

„Nemluvím ke křehkým ani na ně nemyslím: oslovuji jen ty, kteří jsou toho díla hodni a schopni je vykonat."

„Těch je málo a je obtížné je nalézt."

„Mluvíte pravdu; ale když jsou nalezeni, je správné je povzbudit – pobízet je a vybízet k vynaložení sil – ukázat jim, jaké mají dary a proč jim byly dány – pronést jim do ucha nebeský vzkaz – nabídnout jim, přímo od Boha, místo v řadách Jeho vyvolených."

„Jsou-li opravdu k úkolu způsobilí, nebudou jim o tom první zprávu dávat jejich vlastní srdce?"

Cítila jsem, jako by se kolem mě splétalo a nade mnou shromažďovalo hrozivé kouzlo: chvěla jsem se, abych neslyšela nějaké osudné slovo, které by to kouzlo naráz vyhlásilo i upevnilo.

„A co říká *vaše* srdce?" dožadoval se St. John.

„Mé srdce je němé – mé srdce je němé," odpověděla jsem, zasažena a otřesena.

„Potom musím mluvit za ně," pokračoval ten hluboký, neúprosný hlas. „Jano, pojďte se mnou do Indie: pojďte jako má společnice a spolupracovnice."

Rokle a nebe se zatočily: kopce se zdvihly! Bylo to, jako bych uslyšela výzvu z nebe – jako by vidinný posel, podobný tomu z Makedonie, byl vyřkl: „Pojď k nám a pomoz nám!" Ale já nebyla apoštol – nemohla jsem toho hlasatele spatřit – nemohla jsem jeho volání přijmout.

„Ach, St. Johne!" vykřikla jsem, „mějte slitování!"

Dovolávala jsem se někoho, kdo při výkonu toho, co pokládal za svou povinnost, neznal ani slitování, ani lítost. Pokračoval –

„Bůh a příroda vás určili za ženu misionáře. Nejsou to osobní, nýbrž duševní dary, které vám dali: jste utvořena pro práci, ne pro lásku. Ženou misionáře *musíte* – budete. Budete má: nárokuji si vás – ne pro svou rozkoš, ale pro službu svému Panovníkovi."

„Nejsem k tomu způsobilá: nemám povolání," řekla jsem.

Počítal s těmito prvními námitkami: nedráždily ho. Vskutku, jak se opíral o skalisko za sebou, založil ruce na prsou a ustálil tvář, viděla jsem, že je připraven na dlouhý a tíživý odpor a že si vzal zásobu trpělivosti, která mu měla vystačit až do jeho konce – rozhodnut však, že tímto koncem bude pro něj vítězství.

„Pokora, Jano," řekl, „je základem křesťanských ctností: správně říkáte, že nejste pro to dílo způsobilá. Kdo je pro ně způsobilý? Nebo kdo z těch, kdo byli opravdu povoláni, se kdy pokládal za hodna onoho pozvání? Já například jsem jen prach a popel. Se svatým Pavlem se přiznávám za nejhoršího z hříšníků; ale nenechávám se tím vědomím vlastní špatnosti polekat. Znám svého Vůdce: že je stejně spravedlivý jako mocný; a protože zvolil slabý nástroj k vykonání velikého úkolu, dodá z nevyčerpatelných zásob své prozřetelnosti to, co prostředkům k dílu chybí. Smýšlejte jako já, Jano – důvěřujte jako já. Je to Skála věků, na niž vás žádám, abyste se opřela: nepochybujte, že unese tíhu vaší lidské slabosti."

„Nerozumím misijnímu životu: nikdy jsem misijní práce nestudovala."

„V tom vám já, sebeskromnější, mohu dát pomoc, kterou potřebujete: mohu vám stanovit úkol od hodiny k hodině; vždy při vás stát; pomáhat vám chvíli po chvíli. To bych dělal na začátku: brzy (znám totiž vaše schopnosti) byste byla stejně silná a pohotová jako já a mé pomoci byste nepotřebovala."

„Ale mé síly – kde jsou pro tento podnik? Já je necítím. Nic ve mně nemluví ani se nehýbe, zatímco mluvíte. Necítím žádné světlo rozžíhané – žádný život probíhající – žádný hlas poučující nebo povzbuzu-

jící. Ó, kéž bych vám mohla ukázat, jak je má mysl v tuto chvíli jako temná kobka bez paprsku, s jedním ustrašeným strachem spoutaným v jejích hlubinách – strachem, že budu vámi přemluvena, abych se pokusila o to, co nedokážu vykonat!"

„Mám pro vás odpověď – vyslechněte ji. Pozoroval jsem vás od chvíle, kdy jsme se poprvé potkali: deset měsíců jsem si vás činil předmětem studia. Prověřil jsem vás za ten čas různými zkouškami: a co jsem viděl a vyvolal? Ve vesnické škole jsem shledal, že dokážete dobře, přesně, poctivě vykonávat práci neslučitelnou s vašimi zvyky a sklony; viděl jsem, že ji dokážete vykonávat se schopností a taktem: dokážete si získat, zatímco řídíte. V klidu, s jakým jste se dozvěděla, že jste se znenadání stala bohatou, jsem četl mysl prostou neřesti Démase – zisk nad vámi neměl neúměrnou moc. V rozhodné pohotovosti, s níž jste rozdělila své jmění na čtyři díly, nechala jste si jen jeden a tři ostatní jste odevzdala nároku abstraktní spravedlnosti, jsem rozpoznal duši, která se vyžívá v plameni a vzrušení oběti. V poslušnosti, s níž jste na mé přání opustila studium, které vás zajímalo, a přijala jiné, protože zajímalo mne; v neúnavné pilnosti, s níž jste v něm od té doby vytrvávala – v neochabující energii a nekolísavé letoře, s nimiž jste se setkávala s jeho obtížemi – uznávám doplněk vlastností, které hledám. Jana, jste učenlivá, pilná, nezaujatá, věrná, stálá a odvážná; velmi něžná a velmi hrdinná: přestaňte si nedůvěřovat – já vám důvěřuji bez výhrad. Jako řídící učitelka indických škol a pomocnice mezi indickými ženami bude vaše pomoc pro mne neocenitelná."

Mé železné roucho se kolem mě stahovalo; přemlouvání postupovalo pomalým jistým krokem. Jakkoli jsem oči zavírala, těmto jeho posledním slovům se podařilo prorazit cestu, která se zdála zahrazená, poměrně snadno. Má práce, která se jevila tak mlhavá, tak beznadějně rozptýlená, se pod jeho vedením zhušťovala, jak postupoval, a získávala určitý tvar pod jeho tvarující rukou. Čekal na odpověď. Vyžádala jsem si čtvrt hodiny na rozmyšlenou, než se znovu odvážím odpovědi.

„Velmi rád," odvětil; a vstal a vyrazil o kus výš do soutěsky, vrhl se na vlnu vřesu a tam zůstal ležet.

„*Mohu* udělat to, co po mně chce: musím to vidět a přiznat," rozvažovala jsem – „to jest, bude-li mi život dopřán. Ale cítím, že má bytost není uzpůsobena k dlouhému trvání pod indickým sluncem. Co pak? Jemu na tom nezáleží: až přijde můj čas umírat, odevzdal by mě v klidu a svatosti Bohu, který mě dal. Případ je přede mnou jasný. Opouštějíc Anglii, opustila bych milovanou, ale prázdnou zemi – pan Rochester tam není; a kdyby tam byl, čím je mi, čím mi vůbec může být? Mou věcí je žít teď bez něho: nic není tak nesmyslné, tak slabé jako vléct se den po dni, jako bych čekala nějakou nemožnou změnu okolností, která by mě s ním mohla spojit. Ovšem (jak kdysi St. John řekl) musím hledat jiný zájem v životě, který by nahradil ztracený: není zaměstnání, které mi nabízí, opravdu to nejslavnější, které člověk může přijmout, které Bůh může přidělit? Není ono svými ušlechtilými starostmi a vznešenými výsledky to nejlepší, co může vyplnit prázdnotu po vyrvaných citech a zbořených nadějích? Myslím, že musím říct: Ano – a přece se chvěju. Běda! Spojím-li se se St. Johnem, zřeknu se poloviny sebe: jdu-li do Indie, jdu do předčasné smrti. A jak bude vyplněno mezidobí mezi odchodem z Anglie do Indie a z Indie do hrobu? Ó, dobře to vím! I to je mému zraku velmi jasné. Namáháním, abych uspokojila St. Johna až do bolesti v šlachách, ho *uspokojím* – až po nejjemnější střední bod a nejzazší vnější kruh jeho očekávání. Jestli s ním *půjdu* – jestli *přinesu* oběť, k níž mě vybízí, přinesu ji zcela: vrhnu vše na oltář – srdce, útroby, celou oběť. Nikdy mě nebude milovat; ale bude mě schvalovat; ukážu mu energie, které ještě neviděl, zdroje, které nikdy netušil. Ano, dovedu pracovat tak tvrdě jako on, a s stejně málo brblání.

„Souhlas s jeho požadavkem je tedy možný: až na jednu položku – jednu strašlivou položku. Je to – že mě žádá za ženu, a nemá pro mě manželovo srdce o nic víc než ten mračící se obr skály, z níž se v oné

rokli valí zpěněný proud. Cení si mě tak, jak si voják cení dobrou zbraň; a to je vše. Nebudu-li za něho provdána, nikdy by mě to nermoutilo; ale mohu ho nechat dokončit jeho výpočty – chladně uvést v praxi jeho plány – projít svatebním obřadem? Mohu od něho přijmout snubní prsten, snášet všechny formy lásky (které, nepochybuji, by úzkostlivě dodržoval) a vědět, že duch zcela chybí? Mohu snášet vědomí, že každá něžnost, kterou mi daruje, je oběť přinášená ze zásady? Ne: takové mučednictví by bylo obludné. Nikdy ho nepodstoupím. Jako jeho sestra ho mohu doprovázet – ne jako jeho žena: řeknu mu to."

Pohlédla jsem k pahorku: tam ležel, nehybný jako skácený sloup; jeho tvář byla obrácena ke mně: jeho oko zářilo bdělé a bystré. Vzchopil se na nohy a přistoupil ke mně.

„Jsem připravena jít do Indie, mohu-li jít svobodna."

„Vaše odpověď potřebuje výklad," řekl; „není jasná."

„Byl jste dosud mým přijatým bratrem – já vaší přijatou sestrou: pokračujme tak: bude lepší, když se vy a já nevezmeme."

Zavrtěl hlavou. „Přijaté sourozenství se v tomto případě nehodí. Kdybyste byla má skutečná sestra, bylo by to jinak: vzal bych vás s sebou a neptal se po ženě. Ale takto musí být naše spojení posvěceno a zpečetěno sňatkem, nebo nemůže existovat: praktické překážky brání jakémukoli jinému plánu. Nevidíte to, Jano? Zvažte chvíli – vaše silná uvážlivost vás povede."

Zvážila jsem; a přesto mě moje uvážlivost, taková jaká byla, vedla jen k faktu, že se nemilujeme, jak by se manžel a manželka milovat měli: a tudíž vyvozovala, že bychom se neměli brát. Řekla jsem to. „St. Johne," vrátila jsem se, „pokládám vás za bratra – vy mě za sestru: tak pokračujme."

„Nemůžeme – nemůžeme," odpověděl s krátkým, ostrým rozhodnutím: „to by nešlo. Řekla jste, že se mnou půjdete do Indie: pamatujte – řekla jste to."

„Podmíněně."

„Dobře – dobře. K hlavnímu bodu – k odjezdu se mnou z Anglie, ke spolupráci se mnou v mé budoucí práci – nic nenamítáte. Vložila jste už ruku na pluh: jste příliš důsledná, než abyste ji stáhla. Máte na mysli jen jeden cíl – jak nejlépe vykonat dílo, kterého jste se chopila. Zjednodušte své složité zájmy, city, myšlenky, přání, cíle; splyňte veškeré ohledy v jediný záměr: naplnit s účinností – s mocí – misi svého velkého Pána. Abyste tak učinila, musíte mít spolupracovníka: ne bratra – to je volné pouto – ale manžela. Já také nechci sestru: sestra mi může být kdykoli odňata. Chci ženu: jedinou společnici, kterou mohu v životě účinně ovlivňovat a zcela si udržet až do smrti."

Zachvěla jsem se, když to pronesl: cítila jsem jeho vliv v morku kostí – jeho sevření na svých údech.

„Hledejte někoho jiného než mne, St. Johne: hledejte někoho, kdo se k vám hodí."

„Někoho vhodného k mému úkolu, chcete říct – vhodného k mému povolání. Znovu vám říkám: není to bezvýznamný soukromník – pouhý člověk s lidskými sobeckými smysly –, s kým si přeji se spojit: je to misionář."

„A já dám misionáři své síly – to je vše, co chce – ale ne sama sebe: to by znamenalo přidat jen slupku a skořápku k jádru. Pro ně nemá užitek: ty si ponechám."

„Nemůžete – a nesmíte. Myslíte, že Bůh se spokojí s polovinou oběti? Přijme oběť mrzačenou? Je to Boží věc, kterou obhajuji: pod Jeho praporem vás verbuji. Nemohu v Jeho jménu přijmout rozdělenou věrnost: musí být celá."

„Och! Dám své srdce Bohu," řekla jsem. „*Vy* je nechcete."

Nebudu, čtenáři, přísahat, že v tónu, jímž jsem tuto větu pronesla, a v citu, který ji provázel, nebylo něco potlačovaného sarkasmu. Dosud jsem St. Johna tiše obávala, protože jsem mu nerozuměla. Držel mě v posvátné bázni, protože mě držel v pochybnostech. Kolik v něm

bylo světce a kolik smrtelníka, jsem dosud nemohla říct: ale v této rozmluvě docházelo k zjevení: analýza jeho povahy probíhala před mýma očima. Viděla jsem jeho omylnosti: chápala jsem je. Pochopila jsem, že – usazena na břehu vřesu, s tou krásnou postavou před sebou – sedím u nohou muže, který se mýlí jako já. Závoj spadl z jeho tvrdosti a despotismu. Když jsem v něm pocítila přítomnost těchto vlastností, pocítila jsem jeho nedokonalost a nabyla odvahy. Byla jsem s rovným – s někým, s kým se mohu přít – s někým, komu, uvidím-li to za vhodné, mohu odporovat.

Mlčel, když jsem pronesla poslední větu, a já se vzápětí odvážila letmo mu pohlédnout do tváře. Jeho oko, upřené na mne, vyjadřovalo zároveň přísné překvapení a pronikavé vyšetřování. „Je sarkastická, a sarkastická ke *mně!*" zdálo se říkat. „Co to znamená?"

„Nezapomeňme, že toto je slavnostní záležitost," řekl po chvíli; „taková, o níž nemůžeme ani myslet, ani mluvit lehkovážně bez hříchu. Doufám, Jano, že myslíte vážně, když říkáte, že dáte své srdce Bohu: víc nechci. Jednou vyrvěte své srdce člověku a upevněte je na svého Stvořitele, pak postup duchovního království tohoto Stvořitele na zemi bude vaším hlavním potěšením i úsilím; budete připravena udělat okamžitě vše, co tomu cíli slouží. Uvidíte, jaký impuls by dostalo vaše úsilí i mé naším tělesným a duševním spojením v manželství: jediným spojením, které dává charakter trvalé shody s osudem a záměry lidských bytostí; a přeskočíc všechny menší vrtochy – všechny všední obtíže a jemnocity – všechny ohledy na stupeň, druh, sílu či něhu pouhé osobní náklonnosti – pospíšíte, abyste do takového spojení ihned vstoupila."

„Opravdu?" řekla jsem krátce; a pohlédla jsem na jeho rysy, krásné v jejich souladu, ale podivně hrozivé v jejich strnulé přísnosti; na jeho čelo, panovačné, ale ne otevřené; na jeho oči, jasné, hluboké a zkoumavé, ale nikdy něžné; na jeho vysokou impozantní postavu; a představila jsem si v mysli, že jsem *jeho ženou*. Och! To by nikdy nešlo! Jako

jeho pomocnice, jeho druh ve zbrani, všechno by bylo v pořádku: v této roli bych s ním přeplula oceány; dřela pod východními slunci, v asijských pouštích s ním v tomto postavení; obdivovala a napodobovala jeho odvahu, oddanost a vigor; klidně se přizpůsobila jeho pánovitosti; usmívala se nerušena nad jeho nevymýtitelnou ctižádostí; rozlišovala křesťana od muže: hluboce ctila to první a volně odpouštěla to druhé. Trpěla bych často, nepochybně, poutána k němu jen v této kvalitě: mé tělo by bylo pod dost přísným jhem, ale mé srdce a má mysl by byly volné. Měla bych pořád nedotčené já, k němuž se obrátit: přirozené nespoutané city, s nimiž mohu v chvílích samoty rozmlouvat. V mé mysli by zůstaly skrytosti, které by byly jen mé, kam by on nikdy nepřišel, a cítění tam rostlo svěží a chráněné, které by jeho přísnost nikdy nemohla pohubit, ani jeho odměřený válečnický krok rozdupat: ale jako jeho žena – stále po jeho boku, stále omezovaná, stále kontrolovaná – nucena udržovat oheň své přirozenosti stále nízký, nutit ho hořet dovnitř a nikdy nevydat výkřik, i když plamen uvězněný stravuje životní orgán za životním orgánem – *to* by bylo nesnesitelné.

„St. Johne!" zvolala jsem, když jsem došla ve své úvaze až sem.

„Nuže?" odpověděl ledově.

„Opakuji, že svobodně souhlasím jít s vámi jako vaše spolu-misionářka, ne jako vaše žena; nemohu si vás vzít a stát se vaší částí."

„Mou částí se stát musíte," odpověděl pevně; „jinak je celá dohoda neplatná. Jak si mohu já, muž ještě nedosahující třicítky, odvézt do Indie dívku devatenáctiletou, pokud za mne nebude provdána? Jak můžeme být navždy spolu – občas v samotách, občas uprostřed divokých kmenů – a nespojeni sňatkem?"

„Dost dobře," řekla jsem stručně; „za daných okolností, zrovna tak dobře, jako bych byla buď vaše pravá sestra, nebo muž a duchovní jako vy."

„Je známo, že nejste má sestra; nemohu vás jako takovou představit: pokus o to by na nás oba uvalil škodlivá podezření. A co se zbytku

týká, i když máte mužskou energickou mysl, máte srdce ženy a – to by nešlo."

„Šlo by to," prohlásila jsem s jistým opovržením, „dokonale dobře. Mám srdce ženy, ale ne tam, kde jde o vás; pro vás mám jen stálost druha ve zbrani; otevřenost, věrnost, bratrství spolu-vojáka, chcete-li; úctu a poddanost novice k svému hierofantovi: nic víc – neobávejte se."

„To je, co chci," řekl, mluvě k sobě; „to je přesně, co chci. A v cestě jsou překážky: musí být odstraněny. Jana, nelitovala byste, že jste si mě vzala – buďte si tím jistá; *musíme* se vzít. Opakuji: není jiné cesty; a nepochybně po manželství bude následovat dost lásky, aby svazek byl správný i ve vašich očích."

„Pohrdám vaší představou lásky," musela jsem říci, když jsem vstala a stála před ním, opřená zády o skalisko. „Pohrdám tím padělaným citem, který nabízíte: ano, St. Johne, a pohrdám vámi, když ho nabízíte."

Pohlédl na mne upřeně a při tom tiskl své dobře vykrojené rty. Zda byl popuzen, nebo překvapen, či co, nebylo snadno říci: tvář ovládal dokonale.

„Takový výraz od vás jsem sotva očekával," řekl: „myslím, že jsem neudělal a neřekl nic, co by si pohrdání zasloužilo."

Byla jsem dotčena jeho jemným tónem a uchvácena jeho vznešeným, klidným chováním.

„Odpusťte mi ta slova, St. Johne; ale je to vaše vlastní vina, že jsem byla pohnuta promluvit tak neopatrně. Zavedl jste téma, v němž se naše povahy rozcházejí – téma, o kterém bychom nikdy neměli hovořit: samo jméno lásky je mezi námi jablkem sváru. Kdyby bylo žádáno skutečnosti, co bychom dělali? Jak bychom se cítili? Můj drahý bratranče, vzdejte se svého plánu manželství – zapomeňte na něj."

„Ne," řekl; „je to dlouho pěstovaný plán, a jediný, který může zajistit můj veliký cíl: ale nebudu vás pro tuto chvíli dál pobízet. Zítra odjíždím z domova do Cambridge: mám tam mnoho přátel, se kterými se

chci rozloučit. Budu pryč čtrnáct dní – vezměte si tu dobu na uvážení mé nabídky: a nezapomeňte, že odmítnete-li ji, neodmítáte mne, ale Boha. Mým prostřednictvím vám On otvírá vznešenou kariéru; jen jako má žena do ní můžete vstoupit. Odmítněte být mou ženou, a navždy se omezíte na dráhu sobecké pohody a prázdné bezvýznamnosti. Chvějte se, abyste v tom případě nebyla počítána mezi ty, kdo zapřeli víru a jsou horší než nevěrci!"

Skončil. Odvrátil se ode mne a znovu

„Hleděl na řeku, hleděl na kopec."

Ale tentokrát byly jeho city všechny uzavřené v jeho srdci: nebyla jsem hodna, abych je slyšela vyslovené. Jak jsem šla po jeho boku k domovu, četla jsem dobře v jeho železném mlčení vše, co ke mně cítil: zklamání přísné a despotické povahy, která narazila na odpor, kde čekala poslušnost – neschvalování chladného, nepoddajného úsudku, který odhalil v jiném city a názory, s nimiž nemá sílu soucítit: zkrátka, jako muž by si přál mě přinutit k poslušnosti; jen jako upřímný křesťan snášel tak trpělivě mou zpupnost a dopřál tak dlouhý prostor k rozvaze a pokání.

Toho večera, když políbil své sestry, pokládal za vhodné zapomenout mi dokonce i podat ruku, a opustil místnost mlčky. Já – i když jsem k němu neměla lásku, přechovávala jsem k němu mnoho přátelství – jsem tím zjevným opomenutím byla raněna: tak raněna, že se mi do očí vehnaly slzy.

„Vidím, že vy a St. John jste se poškorpili, Jano," řekla Diana, „při vaší procházce po vřesovišti. Ale jděte za ním; otálí teď v chodbě a čeká na vás – usmíří se."

Nemám moc pýchy za takových okolností: raději bych byla vždycky šťastná, než důstojná; a běžela jsem za ním – stál u paty schodiště.

„Dobrou noc, St. Johne," řekla jsem.

„Dobrou noc, Jano," odpověděl klidně.

„Pak si podejme ruce," dodala jsem.

Jaký chladný, zdrženlivý dotek vtiskl na mé prsty! Byl hluboce zarmoucen tím, co se toho dne stalo; srdečnost nemohla zahřát, slzy pohnout. Žádné radostné smíření s ním nebylo možné – žádný rozjasňující úsměv ani velkorysé slovo: ale přesto byl křesťan trpělivý a klidný; a když jsem se ho zeptala, zda mi odpouští, odpověděl, že si nezvykl chovat vzpomínku na mrzutost; že nemá co odpouštět, protože nebyl uražen.

A s touto odpovědí mě opustil. Mnohem raději bych byla, kdyby mě povalil na zem.

Kapitola 35.

Druhý den do Cambridge neodjel, jak řekl, že odjede. Odložil svůj odjezd o celý týden a za tu dobu mi dal pocítit, jaký přísný trest může dobrý, byť přísný, svědomitý, byť nesmiřitelný muž uložit tomu, kdo ho urazil. Bez jediného zjevného aktu nepřátelství, bez jediného káravého slova dokázal, aby mi každý okamžik vryl do mysli přesvědčení, že jsem postavena mimo okruh jeho přízně.

Ne že by St. John choval ducha nekřesťanské mstivosti – ne že by mi ublížil ani vlasem na hlavě, i kdyby to měl plně v moci. Povahou i zásadou byl nad to nízké zadostiučinění pomsty: odpustil mi, že jsem řekla, že pohrdám jím a jeho láskou, ale ta slova nezapomněl; a dokud bude on a já žít, nikdy je nezapomene. Viděla jsem z jeho pohledu, když se ke mně obracel, že jsou mu stále psána ve vzduchu mezi mnou a jím; kdykoli jsem promluvila, zněla v mém hlase pro jeho ucho, a jejich ozvěna barvila každou odpověď, kterou mi dával.

Rozhovoru se mnou se nevyhýbal: dokonce mě každé ráno jako obvykle volal, abych se k němu připojila u stolu; a obávám se, že zkažený muž v něm měl potěšení, které čistý křesťan nesdílel a nemohl sdílet, v tom, aby předvedl, s jakou obratností může, zatímco jedná a mluví zdánlivě jako obvykle, ze všech činů a všech slov vytáhnout toho ducha zájmu a schválení, který prve dával jisté přísné kouzlo jeho řeči a chování. Pro mě ve skutečnosti přestal být tělem a stal se mramorem; jeho oko bylo chladný, jasný modrý drahokam; jeho jazyk byl mluvící nástroj – nic víc.

To všechno pro mě bylo mučení – jemné, protáhlé mučení. Udržovalo v chodu pomalý oheň rozhořčení a chvějivou tíseň žalu, který mě sužoval a drtil docela. Cítila jsem, jak – kdybych byla jeho ženou – tento dobrý muž, čistý jako hluboký nesluneční pramen, by mě mohl brzy zabít, aniž by z mých žil vydobyl jedinou kapku krve nebo přijal na své krystalové svědomí sebemenší skvrnu zločinu. Zvláště to jsem cítila, kdykoli jsem se pokusila ho usmířit. Žádná lítost nepotkala mou lítost. *On* nezakoušel žádné utrpení z odcizení – žádnou touhu po smíření; a i když se mé rychle padající slzy víckrát rozstříkly po stránce, nad kterou jsme se oba skláněli, neměly na něho větší účinek, než kdyby jeho srdce bylo opravdu z kamene nebo kovu. Vůči svým sestrám byl zatím o něco laskavější než obvykle: jako by se bál, že pouhý chlad mi nestačí přesvědčivě ukázat, jak zcela jsem byla vyhnána a vyobcována, přidal sílu kontrastu; a to, jsem si jistá, nedělal ze zášti, ale ze zásady.

Večer před svým odjezdem z domova, když jsem ho uviděla procházet se po zahradě při západu slunce a připomněla si při pohledu na něho, že tento muž, byť teď odcizený, mi jednou zachránil život a že jsme blízcí příbuzní, byla jsem pohnuta učinit poslední pokus znovu si získat jeho přátelství. Vyšla jsem ven a přistoupila k němu, když stál opřený nad brankou; promluvila jsem rovnou k věci.

„St. Johne, jsem nešťastná, protože se na mě pořád zlobíte. Buďme přáteli."

„Doufám, že přáteli jsme," zněla nepohnutá odpověď, zatímco pořád sledoval vycházející měsíc, který pozoroval, když jsem se přibližovala.

„Ne, St. Johne, nejsme přáteli jako dřív. Vy to víte."

„Nejsme? To je špatné. Já ze své strany vám nepřeji žádné zlé a jen dobré."

„Věřím vám, St. Johne; neboť jsem si jistá, že nejste schopen přát komukoli zlé; ale protože jsem vaší příbuznou, chtěla bych víc náklon-

nosti než ten druh obecné lidumilnosti, kterou projevujete pouhým cizincům."

„Ovšem," řekl. „Vaše přání je rozumné a daleko toho, abych vás pokládal za cizí."

Toto, pronesené chladným, klidným tónem, bylo dost ponižující a znepokojivé. Kdybych byla naslouchala našeptávání pýchy a hněvu, byla bych ho okamžitě opustila; ale něco ve mně působilo silněji než ty city. Hluboce jsem ctila bratrancovo nadání i zásady. Jeho přátelství pro mě mělo hodnotu: ztratit je mě vážně zkoušelo. Nechtěla jsem se tak brzy vzdát pokusu o jeho znovudobytí.

„Musíme se rozloučit takto, St. Johne? A až půjdete do Indie, opustíte mě tak, bez laskavějšího slova, než jaké jste dosud vyslovil?"

Nyní se zcela odvrátil od měsíce a čelil mi.

„Až půjdu do Indie, Jano, opustím vás! Jakže! Vy nejdete do Indie?"

„Řekl jste, že nemohu, pokud si vás nevezmu."

„A vy si mě nevezmete! Setrváváte na tom rozhodnutí?"

Čtenáři, víte-li, jako vím já, jakou hrůzu dokážou tihle chladní lidé vložit do ledu svých otázek? Co ze zřícení laviny je v jejich hněvu? Co ze lámání zamrzlého moře v jejich nevoli?

„Ne. St. Johne, nevezmu si vás. Setrvávám na svém rozhodnutí."

Lavina se zachvěla a trochu sunula vpřed, ale ještě se zřícením nespadla.

„Ještě jednou, proč to odmítnutí?" zeptal se.

„Dříve," odpověděla jsem, „protože jste mě nemiloval; nyní odpovídám: protože mě skoro nenávidíte. Kdybych si vás vzala, zabil byste mě. Zabíjíte mě teď."

Jeho rty i tváře zbělely – docela zbělely.

„*Já že vás zabíjím – já že vás zabíjím*? Vaše slova jsou taková, jaká by neměla být užívána: prudká, neženská a nepravdivá. Prozrazují nešťastný stav mysli: zasluhují přísné pokárání: zdála by se neomluvitel-

ná, nebýt toho, že povinností člověka je odpustit svému bližnímu i do sedmasedmdesátkrát."

Teď jsem to dokonala. Zatímco jsem si upřímně přála vymazat z jeho mysli stopu předchozí urážky, vtiskla jsem na tu úpornou plochu další, ještě hlubší otisk: vypálila jsem ji tam.

„Teď mě opravdu budete nenávidět," řekla jsem. „Je zbytečné pokoušet se vás usmířit: vidím, že jsem si z vás učinila nepřítele navěky."

Čerstvou křivdu způsobila tato slova: tím horší, že se dotkla pravdy. Ten bezkrevný ret se zachvěl v krátkém křeči. Věděla jsem, jaký ocelový hněv jsem si nabrousila. Srdce se mi svíralo.

„Zcela si vykládáte má slova mylně," řekla jsem a hned uchopila jeho ruku: „nemám úmysl vás rmoutit nebo mu působit bolest – opravdu nemám."

Hořce se usmál – rozhodně odtáhl ruku z mé. „A teď, předpokládám, odvoláváte svůj slib a vůbec do Indie nepůjdete?" řekl po značné pauze.

„Ano, půjdu, jako vaše pomocnice," odpověděla jsem.

Následovalo velmi dlouhé mlčení. Jaký boj v něm za ten čas probíhal mezi přirozeností a milostí, nedovedu říct: jen zvláštní záblesky mihotaly v jeho očích a divné stíny přešly přes jeho tvář. Konečně promluvil.

„Prve jsem vám dokázal nesmyslnost toho, aby svobodná žena vašeho věku navrhovala doprovázet do zahraničí svobodného muže mého. Dokázal jsem vám to v takových slovech, že by, jak jsem předpokládal, musela zabránit tomu, abyste se k tomu plánu kdy znovu vracela. Že jste tak učinila, lituji – kvůli vám."

Přerušila jsem ho. Cokoli, co se blížilo hmatatelné výtce, mi okamžitě dodávalo odvahu. „Držte se zdravého rozumu, St. Johne: hraničí to s nesmyslem. Předstíráte, že vás šokovalo, co jsem řekla. Ve skutečnosti vás to nešokovalo: neboť se svou nadřazenou myslí nemůžete být

ani tak tupý, ani tak domýšlivý, abyste nepochopil, co mám na mysli. Opakuji: budu vaší kurátkou, chcete-li, ale nikdy vaší ženou."

Znovu zbledl mrtvolně bledě; ale jako prve dokonale ovládl svou vášeň. Odpověděl důrazně, ale klidně –

„Ženská kurátka, která není mou ženou, by se mi nikdy nehodila. Se mnou tedy, zdá se, jít nemůžete: ale jste-li ve své nabídce upřímná, promluvím, až budu v městě, s jedním ženatým misionářem, jehož manželka potřebuje spolupracovnici. Vaše vlastní jmění vás učiní nezávislou na pomoci Společnosti; a tak snad budete ušetřena hanby porušit slib a opustit skupinu, k níž jste se zavázala přidat."

Nyní jsem, jak čtenář ví, nikdy nedala žádné formální slovo ani nevstoupila do žádného závazku; a tento jazyk byl pro danou příležitost až příliš tvrdý a až příliš despotický. Odpověděla jsem –

„V tomto případě není žádná hanba, žádné porušení slibu, žádná dezerce. Nemám sebemenší povinnost jít do Indie, zvláště s cizími lidmi. S vámi bych se byla odvážila mnohého, protože vás obdivuji, důvěřuji vám, a jako sestru vás miluji; ale jsem přesvědčena, že ať jdu kdykoli a s kýmkoli, dlouho bych v tom podnebí nepřežila."

„Ach! Bojíte se sama sebe," řekl a stočil ret.

„Bojím. Bůh mi nedal život, abych ho odhodila; a jednat tak, jak si přejete, by, začínám si myslet, bylo skoro totéž co spáchat sebevraždu. Nadto, než se definitivně rozhodnu opustit Anglii, chci vědět s jistotou, zda zůstat v ní pro mne neznamená větší užitek než ji opustit."

„Co tím myslíte?"

„Bylo by marné pokoušet se to vysvětlit; ale je bod, o kterém dlouho snáším bolestnou pochybnost, a nikam se nehnu, dokud nějak nebude odstraněna."

„Vím, kam se obrací vaše srdce a čeho se drží. Zájem, který chováte, je protizákonný a neposvěcený. Dávno jste ho měla rozdrtit: teď byste se měla za zmínku o něm zardít. Myslíte na pana Rochestera?"

Bylo to pravda. Přiznala jsem to mlčením.

„Chcete pana Rochestera hledat?"

„Musím zjistit, co se s ním stalo."

„Nezbývá mi tedy," řekl, „než na vás pamatovat ve svých modlitbách a snažně prosit Boha za vás, abyste se opravdu nestala vyvrženou. Myslel jsem, že jsem ve vás rozpoznal jednu z vyvolených. Ale Bůh nevidí, jak vidí člověk: *Jeho* vůle se staň – "

Otevřel branku, prošel jí a odloudal se dolů roklí. Brzy byl z dohledu.

Když jsem se vracela do salonu, našla jsem Dianu stát u okna, vypadala velice zamyšleně. Diana byla o mnoho vyšší než já: položila mi ruku na rameno a sklonivši se zkoumavě pohlédla do mé tváře.

„Jano," řekla, „jsi teď pořád rozrušená a bledá. Jsem si jistá, že se něco děje. Řekni mi, co máš se St. Johnem na práci. Pozorovala jsem vás tu půlhodinu z okna; musíš mi odpustit, že jsem taková špiónka, ale už dlouho se mi zdá, že – ani sama nevím co. St. John je zvláštní tvor – "

Zarazila se – nepromluvila jsem: za chvíli pokračovala –

„Ten můj bratr k tobě chová jakési zvláštní záměry, jsem si jistá: dlouho tě vyznamenává všimnutím a zájmem, jaký nikomu jinému neprojevil – k čemu? Přála bych si, aby tě miloval – miluje tě, Jano?"

Přiložila jsem její chladnou ruku ke svému horkému čelu; „Ne, Die, ani trochu."

„Pak proč tě pořád sleduje očima a tak často tě vyhledává o samotě a drží si tě pořád po boku? Mary a já jsme obě došly k závěru, že si tě chce vzít."

„Chce – požádal mě, abych byla jeho ženou."

Diana zatleskala rukama. „To je přesně, co jsme doufaly a myslely! A vezmeš si ho, Jano, viď? A pak zůstane v Anglii."

„Zdaleka ne, Diano; jeho jediným úmyslem, když mě požádal, je získat vhodnou spolupracovnici pro svou indickou dřinu."

„Jakže! On chce, abys šla do Indie?"

„Ano."

„Šílenství!" vykřikla. „Nepřežila bys tam tři měsíce, jsem si jistá. Nesmíš jít: nesouhlasila jsi, Jano, viď?"

„Odmítla jsem si ho vzít –"

„A tím ho popudila?" nadhodila.

„Hluboko: obávám se, že mi nikdy neodpustí: přesto jsem mu nabídla, že ho budu doprovázet jako sestra."

„Byla to pominutá pošetilost tak udělat, Jano. Pomysli na úkol, kterého ses chopila – na jeden z neustávající únavy, kde únava zabíjí i silné, a ty jsi slabá. St. John – znáš ho – by tě hnal k nemožnostem: s ním by nebylo dovoleno odpočinout během horkých hodin; a bohužel jsem si všimla, že cokoli žádá, nutíš se udělat. Divím se, žes měla odvahu odmítnout jeho ruku. Ty ho tedy, Jano, nemiluješ?"

„Ne jako manžela."

„A přitom je pěkný mládenec."

„A já jsem tak prostá, vidíš, Die. Nikdy bychom se k sobě nehodili."

„Prostá! Ty? Vůbec ne. Jsi příliš krásná, a také příliš dobrá, než abys byla upečena zaživa v Kalkatě." A znovu mě úpěnlivě zapřísahala, abych se vzdala všech myšlenek jít s jejím bratrem.

„Vskutku to musím," řekla jsem; „když jsem mu totiž před chvílí opakovala nabídku, že mu budu sloužit jako jáhen, vyjádřil se, že je šokován mým nedostatkem slušnosti. Zdálo se mu, že jsem spáchala nemístnost, když jsem navrhovala doprovázet ho jako neprovdaná: jako bych od začátku nebyla doufala, že v něm najdu bratra, a obvykle ho za bratra pokládala."

„Co tě vede k tomu, že říkáš, že tě nemiluje, Jano?"

„Měla bys ho slyšet na to téma. Znovu a znovu vysvětloval, že nechce spojit se sebou sám sebe, ale svůj úřad. Řekl mi, že jsem utvořena k práci – ne k lásce: což je pravda, nepochybně. Ale podle mého, pokud nejsem utvořena k lásce, pak z toho plyne, že nejsem utvořena

k manželství. Nebylo by to divné, Die, být na život připoutána k muži, který by viděl v člověku jen užitečný nástroj?"

„Nesnesitelné – nepřirozené – vyloučeno!"

„A pak," pokračovala jsem, „i když k němu teď chovám jen sesterskou náklonnost, přece – kdybych byla přinucena být jeho ženou – si dovedu představit možnost, že bych k němu pojala nevyhnutelnou, zvláštní, mučivou lásku, protože je tak nadaný; a v jeho vzhledu, chování a hovoru je často jistá hrdinská velikost. V tom případě by můj úděl byl nevýslovně bídný. Nechtěl by, abych ho milovala; a kdybych ten cit projevila, dal by mi pocítit, že je to zbytečnost, jím nežádaná, u mě nemístná. Vím, že by to udělal."

„A přece je St. John dobrý muž," řekla Diana.

„Je to dobrý a veliký muž; ale v honbě za vlastními rozsáhlými záměry nemilosrdně zapomíná na city a nároky malých lidí. Je proto lepší, aby bezvýznamní šli z jeho cesty, aby je ve svém postupu nerozdrtil. Tady jde! Opustím tě, Diano." A pospíšila jsem nahoru, když jsem viděla, jak vchází do zahrady.

Ale u večeře jsem se s ním musela znovu setkat. Během toho jídla vypadal stejně klidný jako obvykle. Myslela jsem, že se mnou sotva promluví, a byla jsem si jistá, že se vzdal pronásledování svého manželského plánu: pokračování ukázalo, že jsem se v obojím mýlila. Oslovil mě přesně svým obvyklým způsobem, nebo co bylo v poslední době jeho obvyklým způsobem – jedním úzkostlivě zdvořilým. Nepochybně se dovolal pomoci Ducha svatého, aby zkrotil hněv, který jsem v něm vzbudila, a nyní věřil, že mi znovu odpustil.

Pro večerní čtení před modlitbami vybral jedenadvacátou kapitolu Zjevení. Vždy bylo příjemné naslouchat, když z jeho rtů padala slova Bible: nikdy nezněl jeho krásný hlas tak sladce a plně – nikdy nestávalo se jeho chování tak působivým ve své vznešené prostotě, jako když přednášel výroky Boží: a dnes v noci ten hlas nabyl slavnostnějšího tónu – to chování strhujícího významu –, jak seděl uprostřed svého

domácího kruhu (májový měsíc zářil dovnitř nezaclánělým oknem a činil skoro zbytečným světlo svíce na stole): jak seděl tam, skláněje se nad velkou starou Biblí, a popisoval z její stránky vidění nového nebe a nové země – vyprávěl, jak Bůh přijde přebývat s lidmi, jak On setře každou slzu z jejich očí, a sliboval, že již nebude smrti ani zármutku ani pláče, ani už žádné bolesti, neboť první věci pominuly.

Následující slova mnou podivně zachvěla, jak je pronášel: zvláště protože jsem cítila nepatrnou, nepopsatelnou změnou v zvuku, že při jejich pronášení se jeho oko obrátilo na mě.

„Kdo zvítězí, dostane toto za úděl; a budu jeho Bohem, a on bude mým synem. Ale," bylo pomalu, zřetelně čteno, „bojácní, nevěřící atd. budou mít svůj podíl v jezeře, které hoří ohněm a sírou, a to je druhá smrt."

Odteď jsem věděla, jakého osudu se St. John pro mě obával.

Klidný, utlumený triumf, zmíšený s dychtivou vážností, poznamenal jeho vyslovování posledních slavných veršů té kapitoly. Čtenář věřil, že jeho jméno je již zapsáno v Beránkově knize života, a toužil po hodině, která ho uvede do města, do něhož králové země přinášejí svou slávu a čest; které nepotřebuje slunce ani měsíc, aby v něm svítily, protože sláva Boží je prozařuje a Beránek je jeho světlem.

Při modlitbě následující po kapitole se shromáždila veškerá jeho energie – probudila se veškerá jeho přísná horlivost: byl v hluboké vážnosti, zápasil s Bohem a byl rozhodnut k vítězství. Vyprošoval sílu slabosrdečným; vedení pro bloudící z ovčince: návrat, byť i v jedenáctou hodinu, pro ty, které pokušení světa a těla sváděla z úzké stezky. Žádal, naléhal, nárokoval si dar oharku vytrženého z ohně. Vážnost je vždy hluboce slavnostní: nejdřív jsem, jak jsem té modlitbě naslouchala, žasla nad jeho; potom, jak pokračovala a stoupala, byla jsem jí dotčena, a nakonec zasažena posvátnou úctou. Cítil velikost a dobrotu svého záměru tak upřímně, že ostatní, kdo ho slyšeli za ten záměr prosit, nemohli necítit totéž.

Modlitba skončila, rozloučili jsme se s ním: měl odjet velmi časně ráno. Diana a Mary ho políbily a odešly z místnosti – v souladu, myslím, s šeptanou pobídkou od něho: já jsem mu podala ruku a popřála příjemnou cestu.

„Děkuji, Jano. Jak jsem řekl, vrátím se z Cambridge za čtrnáct dní: ten prostor, tedy, vám zbývá k rozvaze. Kdybych naslouchal lidské pýše, neřekl bych vám už o manželství se mnou víc; ale naslouchám své povinnosti a mám stále pevně na mysli svůj první cíl – činit vše ke slávě Boží. Můj Pán byl shovívavý: budu i já. Nemohu se vás vzdát k zahynutí jako nádoby hněvu: čiňte pokání – rozhodněte se, dokud je čas. Pamatujte, že nám bylo řečeno pracovat, dokud je den – varováni, že ‚přichází noc, kdy nikdo nebude moci pracovat'. Pamatujte na osud boháče, který obdržel své dobré věci v tomto životě. Bůh vám dej sílu zvolit ten lepší díl, který nebude odňat!"

Položil mi ruku na hlavu, zatímco pronášel ta poslední slova. Mluvil vážně, mírně: jeho pohled nebyl, vskutku, pohledem milence hledícího na svou vyvolenou, ale byl to pohled pastýře, který volá své zbloudilé ovce zpět – nebo lépe, strážného anděla, který střeží duši, za niž je odpovědný. Všichni lidé nadání, ať jsou muži citu, či ne; ať jsou horlivci, usilovateli, nebo despoty – jen jsou-li upřímní – mají své vznešené okamžiky, kdy ovládnou a vládnou. Cítila jsem k St. Johnovi úctu – úctu tak silnou, že její síla mě naráz tlačila k bodu, jemuž jsem se tak dlouho vyhýbala. Byla jsem pokoušena přestat s ním zápasit – vrhnout se dolů v proudu jeho vůle do zálivu jeho bytí a tam ztratit vlastní já. Byla jsem jím teď dotírána téměř stejně tvrdě, jako jsem kdysi byla, jiným způsobem, jiným. Byla jsem obakrát bláznem. Povolit tehdy by bylo omylem zásady; povolit teď by bylo omylem úsudku. Tak myslím v této chvíli, když se ohlížím na onu krizi klidným médiem času: v okamžiku jsem si bláznovství vědoma nebyla.

Stála jsem nehybně pod dotykem svého hierofanta. Má odmítnutí byla zapomenuta – mé obavy přemoženy – můj zápas ochrnut. Ne-

možné – totiž mé manželství se St. Johnem – se rychle stávalo Možným. Vše se naprosto měnilo s náhlým zmetením. Náboženství volalo – andělé pokynuli – Bůh přikázal – život se svinoval jako svitek – brány smrti se otvíraly a ukazovaly věčnost za nimi: zdálo se, že pro bezpečí a blaženost tam všechno zde může být obětováno v jediné vteřině. Setmělá místnost byla plná vidění.

„Dokázala byste se rozhodnout teď?" tázal se misionář. Otázka byla položena jemnými tóny: jemně mě k sobě přitáhl. Ó, ta jemnost! Oč je mocnější než síla! Dokázala jsem odolat hněvu St. Johna: pod jeho laskavostí jsem se stávala poddajná jako rákos. A přece jsem po celou tu dobu věděla, že jestli teď povolím, budu stejně přinucena jednoho dne litovat předchozí vzpoury. Jeho povaha nebyla jednou hodinou slavnostní modlitby změněna: byla jen pozvednuta.

„Mohla bych se rozhodnout, kdybych si byla jen jistá," odpověděla jsem: „kdybych byla jen přesvědčena, že je Boží vůle, abych si vás vzala, mohla bych přísahat, že si vás vezmu hned tady a teď – ať přijde potom, co chce!"

„Mé modlitby jsou vyslyšeny!" vyrazil St. John. Přitiskl ruku pevněji na mou hlavu, jako by si mě nárokoval: obemkl mě paží *skoro* jako by mě miloval (říkám *skoro* – znala jsem ten rozdíl – protože jsem cítila, co to je být milována; ale, jako on, i já jsem nyní pustila lásku z úvahy a myslela jen na povinnost). Zápasila jsem s vnitřním zamlžením zraku, před nímž se stále převalovaly mraky. Upřímně, hluboce, vroucně jsem si přála udělat to, co je správné; a jen to. „Ukaž mi, ukaž mi cestu!" prosila jsem Nebe. Byla jsem vzrušena víc, než kdy předtím; a zda to, co následovalo, bylo účinkem vzrušení, nechť posoudí čtenář.

Celý dům byl tichý; neboť věřím, že všichni, kromě St. Johna a mne, se už odebrali k odpočinku. Jediná svíce dohořívala: pokoj byl plný měsíčního svitu. Mé srdce bilo rychle a plně: slyšela jsem jeho tep. Náhle se zastavilo pod nevýslovným citem, jenž jím projel, a prolétl rázem do mé hlavy a mých končetin. Ten cit nebyl jako elektrický šok,

ale byl stejně ostrý, stejně podivný, stejně vzrušující: působil na mé smysly, jako by jejich dosavadní nejvyšší činnost byla jen strnulostí, z níž byly nyní povolány a přinuceny se probudit. Vstaly v očekávání: oko a ucho čekaly, zatímco se tělo chvělo na kostech.

„Co jste slyšela? Co vidíte?" zeptal se St. John. Neviděla jsem nic, ale slyšela jsem hlas, odkudsi, volat –

„Jano! Jano! Jano!" – a nic víc.

„Ó Bože! Co je to?" vydechla jsem.

Mohla jsem říci: „Kde je to?" neboť se mi to nezdálo ani v pokoji – ani v domě – ani v zahradě; nepřišlo to ze vzduchu – ani zpod země – ani shora. Slyšela jsem to – kde, odkud, navždy nelze poznat! A byl to hlas lidské bytosti – známý, milovaný, dobře zapamatovaný hlas – hlas Edwarda Fairfaxe Rochestera; a mluvil v bolesti a žalu, divoce, strašidelně, naléhavě.

„Už jdu!" vykřikla jsem. „Čekej na mě! Ó, já přijdu!" Letěla jsem ke dveřím a nahlédla do chodby: byla temná. Vyběhla jsem do zahrady: byla prázdná.

„Kde jsi?" zvolala jsem.

Kopce za Marsh Glenem poslaly odpověď slabě zpátky – „Kde jsi?" Naslouchala jsem. Vítr tiše vzdychl v jedlích: všechno bylo vřesovištní samota a půlnoční ticho.

„Pryč, pověro!" poznamenala jsem, když ten přízrak vstal černý u černého tisu u brány. „Toto není tvůj klam, ani tvé čarodějství: je to dílo přírody. Byla probuzena a vykonala – ne zázrak – ale co bylo v jejích silách."

Vytrhla jsem se St. Johnovi, který mě následoval a byl by mě zdržel. Byl *můj* čas, abych převzala vládu. *Mé* síly byly ve hře a v moci. Řekla jsem mu, aby se zdržel otázek a poznámek; žádala jsem ho, aby mě opustil: musím a budu sama. Okamžitě poslechl. Kde je energie k dobrému velení, poslušnost nikdy nechybí. Vystoupila jsem do své komnaty; zamkla jsem se v ní; padla jsem na kolena; a modlila se po svém

– jiným způsobem než St. John, ale po svém účinným. Zdálo se mi, že pronikám velmi blízko Mocnému Duchu; a má duše vyrazila ve vděčnosti k Jeho nohám. Vstala jsem od díkůvzdání – pojala jsem rozhodnutí – a lehla si, nestrašena, osvícena – dychtivá už jen po denním světle.

Kapitola 36.

Denní světlo přišlo. Vstala jsem s úsvitem. Hodinu či dvě jsem se zaměstnávala uklízením svých věcí v komnatě, ve skříňkách a šatníku, do toho pořádku, v němž jsem je chtěla zanechat na dobu krátké nepřítomnosti. Mezitím jsem slyšela, jak St. John opouští svůj pokoj. Zastavil se u mých dveří: obávala jsem se, že zaklepe – ne, ale pod dveřmi byl prostrčen proužek papíru. Zdvihla jsem jej. Nesl tato slova –

„Opustila jsi mě včera v noci příliš náhle. Kdybys ještě chvíli zůstala, byla bys položila ruku na kříž křesťana a korunu anděla. Očekávám tvé jasné rozhodnutí, až se za čtrnáct dní vrátím. Mezitím bdi a modli se, abys nevešla v pokušení: duch, doufám, je ochoten, ale tělo, vidím, slabé. Budu se za tebe modlit hodinu po hodině. – Tvůj ST. JOHN."

„Můj duch," odpověděla jsem v mysli, „je ochoten konat, co je správné; a mé tělo, doufám, je dost silné, aby vykonalo vůli Nebes, jakmile mi ta vůle bude zřetelně známa. V každém případě bude dost silné, aby hledalo – vyšetřovalo – tápalo po východu z tohoto mraku pochybnosti a našlo jasný den jistoty."

Byl první červen; a přece bylo ráno zatažené a chladné: déšť rychle bušil na mé okno. Slyšela jsem, jak se otevřely vchodové dveře a St. John vyšel ven. Pohlédla jsem oknem a viděla ho procházet zahradou. Dal se cestou přes mlžná vřesoviště směrem k Whitcrossu – tam se setká s dostavníkem.

„Za několik málo hodin jdu v tvé stopě já, bratranče," pomyslela jsem si: „i já se mám setkat s dostavníkem u Whitcrossu. I já mám v Anglii koho vidět a koho se vyptat, než navždy odjedu."

Do snídaně zbývaly ještě dvě hodiny. Vyplnila jsem je tím, že jsem tiše chodila po svém pokoji a přemítala o navštívení, jež dalo mým plánům jejich nynější směr. Vybavovala jsem si onen vnitřní pocit, jaký jsem zakusila: neboť jsem ho dokázala vybavit, s celou jeho nevýslovnou podivností. Vybavovala jsem si hlas, který jsem slyšela; znovu jsem se tázala, odkud přišel, stejně marně jako prve: zdálo se mi, že byl ve *mně* – ne ve vnějším světě. Ptala jsem se, zda to byl pouhý nervový dojem – klam? Nemohla jsem si to představit ani v to uvěřit: bylo to spíš jako vnuknutí. Ten podivuhodný otřes citu přišel jako zemětřesení, jež otřáslo základy vězení Pavlova a Silova; otevřelo dveře cely duše a uvolnilo její pouta – probudilo ji ze spánku, odkud vyskočila chvějící se, naslouchající, zděšená; potom třikrát zavibrovalo mým poleknutým uchem výkřik, a mým třesoucím se srdcem a mým duchem, který se nebál a nechvěl, ale jásal jako v radosti nad úspěchem jediného pokusu, který mu bylo dopřáno učinit nezávisle na obtížném těle.

„Dřív než mnoho dní uplyne," řekla jsem si, když jsem ukončila své přemítání, „zjistím něco o tom, jehož hlas se mi včera v noci zdál volat. Dopisy neposloužily – osobní dotaz je nahradí."

U snídaně jsem oznámila Dianě a Mary, že se chystám na cestu a budu pryč nejméně čtyři dny.

„Sama, Jano?" ptaly se.

„Ano; jde o to, abych viděla nebo slyšela zprávy o příteli, o kterého jsem už nějakou dobu měla starost."

Mohly by říci, jak nepochybuji, že si myslely, že věřily, že nemám žádné přátele kromě nich: vždyť jsem to sama často říkávala; ale se svou pravou vrozenou jemností se zdržely poznámek, jen Diana se mě zeptala, zda jsem si jistá, že jsem dost zdravá na cestu. Vypadám prý velmi bledě. Odpověděla jsem, že mi nic není, kromě úzkosti mysli, kterou doufám brzy ulevit.

Bylo snadné zařídit další věci; neboť mě netrápily žádné otázky – žádné domněnky. Jakmile jsem jim jednou vysvětlila, že nemohu být nyní stran svých plánů podrobnější, laskavě a moudře se smířily s mlčením, s nímž jsem je uskutečňovala, přiznávajíce mi výsadu volné činnosti, jakou bych za podobných okolností přiznala i já jim.

Opustila jsem Moor House ve tři hodiny odpoledne a krátce po čtvrté stála u úpatí ukazatele Whitcrossu a čekala na příjezd dostavníku, který mě měl odvézt do vzdáleného Thornfieldu. Uprostřed ticha těch osamělých cest a pustých kopců jsem slyšela, jak se blíží z veliké dálky. Byl to týž vůz, z nějž jsem před rokem vystoupila jednoho letního večera právě na tomto místě – jak zoufale, bez naděje, bez cíle! Zastavil, když jsem pokynula. Vstoupila jsem – a tentokrát jsem nebyla nucena rozloučit se s celým svým jměním za cenu jeho přepravy. Znovu na cestě do Thornfieldu jsem se cítila jako poštovní holub letící domů.

Byla to cesta trvající šestatřicet hodin. Vyjela jsem z Whitcrossu v úterý odpoledne a časně ve čtvrteční ráno zastavil dostavník, aby napojil koně, u silničního hostince, uprostřed krajiny, jejíž zelené živé ploty, široká pole a nízké pastorální kopce (jak mírně rýsované a svěže zbarvené ve srovnání se strmými severostředoanglickými vřesovišti u Mortonu!) se setkaly s mým okem jako rysy kdysi známé tváře. Ano, znala jsem povahu této krajiny: byla jsem si jista, že jsme blízko mého cíle.

„Jak daleko je odsud sídlo Thornfield?" zeptala jsem se podkoního.

„Jen dvě míle, paní, přes pole."

„Má cesta je u konce," řekla jsem si v duchu. Vystoupila jsem z dostavníku, dala jsem svou krabici na starost podkonímu, aby ji podržel, dokud si pro ni nepřijdu; zaplatila jízdné; uspokojila kočího a chystala se jít. Jasnící se den se zableskl na vývěsním štítu hostince a já tam ve zlatých písmenech přečetla: „U Rochesterových." Mé srdce poskočilo:

byla jsem už na samotné půdě svého pána. Opět kleslo: zasáhla ho myšlenka –

„Tvůj pán sám může být za Lamanšským průlivem, co ty víš: a je-li ve sídle Thornfield, kam spěcháš, kdo kromě něho tam je? Jeho šílená žena: a ty s ním nemáš co dělat: neodvažuješ se k němu promluvit ani vyhledat jeho přítomnost. Ztratila jsi práci – raději už nechoď dál," naléhala napomínačka. „Vyptej se u lidí v hostinci; oni ti mohou dát vše, co hledáš: ti ti okamžitě rozluští tvé pochybnosti. Jdi k tomu muži a zeptej se, zda je pan Rochester doma."

Ten nápad byl rozumný, a přece jsem se nedokázala přimět, abych podle něho jednala. Tak jsem se bála odpovědi, která by mě drtila zoufalstvím. Prodloužit pochybnost znamenalo prodloužit naději. Mohla jsem ještě jednou spatřit sídlo pod paprskem jeho hvězdy. Tady přede mnou byla přelízka – ta samá pole, jimiž jsem spěchala slepá, hluchá, vyšinutá mstivou zuřivostí, která mě stopovala a bičovala, toho jitra, kdy jsem prchla z Thornfieldu: ještě než jsem si uvědomila, k jakému jsem se rozhodla kroku, byla jsem uprostřed nich. Jak rychle jsem šla! Jak jsem někdy běžela! Jak jsem se těšila, že zahlédnu první pohled na dobře známé lesy! S jakými pocity jsem vítala jednotlivé stromy, které jsem znala, a známé záblesky louky a kopce mezi nimi!

Konečně se zvedly lesy; hnízdiště havranů se temně shluklo; hlasité krákání prolomilo ranní ticho. Zvláštní rozkoš mi vdechla novou sílu: spěchala jsem dál. Překročeno další pole – prošlo se úvozem – a tu byly zdi dvora – zadní budovy: sám dům s hnízdištěm havranů byl ještě skryt. „První pohled na něj budu mít zpředu," rozhodla jsem se, „kde se jeho smělá cimbuří hned ušlechtile zařízne do oka, a kde mohu rozeznat samo pánovo okno: snad u něho bude stát – vstává brzy: snad teď chodí sadem nebo po dlažbě vpředu. Mohla bych ho jen vidět! – jen na okamžik! Jistě bych v tom případě nebyla tak bláznivá, abych k němu běžela? Nedovedu říct – nejsem si jista. A kdybych běžela – co pak? Bůh mu žehnej! Co pak? Komu by uškodilo, kdybych

znovu ochutnala život, který mi jeho pohled může dát? Blouzním: snad v této chvíli sleduje slunce stoupající nad Pyrenejemi nebo nad bezpřílivným mořem jihu."

Postupovala jsem podél spodní zdi sadu – obešla jeho roh: byla tam branka otvírající se do louky, mezi dvěma kamennými sloupky zakončenými kamennými koulemi. Zpoza jednoho sloupku jsem mohla potichu nahlédnout rovnou k plnému průčelí sídla. Vysunula jsem hlavu opatrně, přejíc si zjistit, zda jsou žaluzie některých ložnic už zvednuty: cimbuří, okna, dlouhé průčelí – vše mi bylo z tohoto zastíněného postavení k dispozici.

Havrani plavící se nad hlavou mě snad pozorovali, zatímco jsem si prováděla tuto obhlídku. Zajímalo by mě, co si mysleli. Museli si pomyslet, že jsem zprvu velmi opatrná a plachá a že jsem se postupně stala velmi smělou a bezohlednou. Nahlédnutí, a pak dlouhé upřené zírání; a pak odchod z mého výklenku a potulování se do louky; a náhlé zastavení přímo před velkým sídlem a protáhlé, odvážné zírání k němu. „Jaké předstírání nesmělosti to bylo zprvu?" mohli se ptát; „jaká tupá nedbalost nyní?"

Vyslechni ukázku, čtenáři.

Milenec najde svou vyvolenou spát na mechovém břehu; přeje si zahlédnout její krásnou tvář, aniž by ji probudil. Krade se tiše po trávě, dbá, aby neudělal ani zvuku; zastavuje se – zdá se mu, že se pohnula: ustupuje: za nic by se nedal vidět. Vše je tiché: znovu se blíží: naklání se nad ní; lehký závoj spočívá na jejích rysech: zdvíhá ho, naklání se níž; teď jeho oči očekávají vidinu krásy – teplé, kvetoucí a půvabné v odpočinku. Jak uspěchaný byl jejich první pohled! Ale jak se zafixují! Jak sebou trhne! Jak náhle a prudce svírá v obou pažích postavu, které se před chvílí neodvážil dotknout ani prstem! Jak nahlas volá jméno a upouští svou tíži a hledí na ni divoce! Takto svírá a volá a hledí, protože se už nebojí probudit ji žádným zvukem, který může

vyslovit – žádným pohybem, který může udělat. Myslel, že jeho láska sladce spí: shledává, že je mrtva jako kámen.

Já hleděla s plachou radostí k honosnému domu: viděla jsem zčernalou ruinu.

Nebylo třeba krčit se za sloupkem brány, vskutku! – nahlížet nahoru do oken komnat se strachem, že za nimi je živo! Nebylo třeba naslouchat otvírání dveří – představovat si kroky po dlažbě nebo po štěrkové cestě! Trávník, zahrady byly zdupané a opuštěné: portál zel prázdný. Průčelí bylo, jak jsem je kdysi viděla ve snu, jen skořápkovitou zdí, velmi vysokou a velmi křehce vypadající, proděravěnou okny bez tabulí: žádná střecha, žádná cimbuří, žádné komíny – vše se zřítilo.

A kolem bylo ticho smrti: samota osamělé pustiny. Není divu, že dopisy adresované lidem sem nikdy nedostaly odpověď: stejně dobře by se mohly rozesílat listy do hrobky v chrámové lodi. Mračná černota kamenů vypovídala, jakým osudem sídlo padlo – požárem: ale jak byl zažehnut? Jaký příběh patřil k této pohromě? Jaká ztráta, kromě malty a mramoru a dřeva, po něm následovala? Byl zničen i život, nejen majetek? Pokud ano, čí? Strašná otázka: tady nebyl nikdo, kdo by na ni odpověděl – ani němé znamení, mlčící pokyn.

Jak jsem se potulovala kolem rozbitých zdí a prošla zpustošeným vnitřkem, nasbírala jsem důkazy, že ta katastrofa není nedávného data. Zimní sněhy, pomyslela jsem si, se nahnaly skrze onen prázdný oblouk, zimní deště šlehaly dovnitř oněmi dutými okenicemi; neboť uprostřed promočených hromad trosek jaro pečovalo o vegetaci: tu a tam mezi kameny a spadlými krokvemi rostla tráva a plevel. A ach! kde byl zatím nešťastný majitel této trosky? V které zemi? Pod jakou záštitou? Mé oko mimoděk zabloudilo k šedé kostelní věži u brány, a já jsem se zeptala: „Je s Damerem de Rochester, sdílí útulek jeho úzkého mramorového domu?"

Nějakou odpověď na tyto otázky musím dostat. Mohla jsem ji najít jen v hostinci, a tam jsem se za chvíli vrátila. Hostinský sám mi přinesl snídani do salonku. Požádala jsem ho, aby zavřel dveře a posadil se: mám několik otázek. Když vyhověl, sotva jsem věděla, jak začít; tak jsem se bála možných odpovědí. A přece mě vidina zpustošení, kterou jsem právě opustila, do jisté míry připravila na vyprávění bědy. Hostinský byl počestně vypadající muž středních let.

„Znáte přece sídlo Thornfield?" podařilo se mi konečně říci.

„Ano, paní; kdysi jsem tam žil."

„Opravdu?" V mém čase ne, pomyslela jsem si: jsi mi cizí.

„Byl jsem komorník nebožtíka pana Rochestera," dodal.

Nebožtíka! Zdálo se mi, že jsem v plné síle dostala ránu, které jsem se snažila vyhnout.

„Nebožtíka!" vyrazila jsem. „Je mrtev?"

„Myslím dnešního pána, otce pana Edwarda," vysvětlil. Znovu jsem se nadechla: krev mi obnovila tok. Zcela ujištěna těmito slovy, že pan Edward – *můj* pan Rochester (Bůh mu žehnej, ať je kdekoli!) – je přinejmenším naživu: je, krátce řečeno, „dnešní pán". Potěšující slova! Zdálo se, že vše, co má přijít – ať jsou odhalení jakákoli – mohu vyslechnout s poměrným klidem. Když není v hrobě, snesu, pomyslela jsem si, dozvědět se, že je na Protinožcích.

„Žije pan Rochester nyní na Thornfieldu?" zeptala jsem se, znajíc ovšem, jaká bude odpověď, ale přece dychtíc odložit přímou otázku, kde opravdu je.

„Ne, paní – ach, ne! Nikdo tam nežije. Předpokládám, že jste v těchto krajích cizí, jinak byste byla slyšela, co se stalo loni na podzim – ze sídla Thornfield je úplná ruina: shořelo asi v době žní. Strašná pohroma! Takové obrovské množství cenného majetku zničeno: sotva co z nábytku se dalo zachránit. Oheň vypukl v hluboké noci, a než přijely stříkačky z Millcote, byla budova jediná hmota plamene. Byla to hrozná podívaná: viděl jsem to na vlastní oči."

„V hluboké noci!" zamumlala jsem. Ano, to byla vždycky hodina osudu na Thornfieldu. „Vědělo se, jak vznikl?" dožadovala jsem se.

„Dohadovali, paní: dohadovali. Vskutku, řekl bych, že to bylo zjištěno nad vší pochybnost. Snad nevíte," pokračoval, přisunuv svou židli blíž ke stolu a mluvě tiše, „že v domě byla chována – jedna paní – blázen?"

„Něco jsem o tom slyšela."

„Byla držena ve velmi těsném vězení, paní; po léta si lidé ani nebyli zcela jisti, zda existuje. Nikdo ji neviděl: jen po doslechu věděli, že na sídle taková osoba je; a kdo nebo co byla, bylo těžké uhádnout. Říkali, že ji pan Edward přivezl ze zámoří, a někteří věřili, že to byla jeho milenka. Ale před rokem se stala podivná věc – velmi podivná věc."

Teď jsem se bála slyšet svůj vlastní příběh. Snažila jsem se ho přivést zpět k hlavnímu faktu.

„A ta paní?"

„Ta paní, paní," odpověděl, „se ukázala být manželkou pana Rochestera! Odhalení se stalo nejpodivnějším způsobem. Byla tam mladá paní, guvernantka na sídle, do níž se pan Rochester zamil –"

„Ale ten požár," naznačila jsem.

„K tomu se dostávám, paní – do níž se pan Edward zamiloval. Služebnictvo říká, že nikdy neviděli nikoho tak zamilovaného, jako byl on: pořád za ní chodil. Pozorovali ho – však služebnictvo, znáte to, paní – a cenil si jí nad všechno: a to nikdo kromě něho ji nepokládal za tak krásnou. Byla malá drobná věcička, říkají, skoro jako dítě. Sám jsem ji nikdy neviděl; ale Léa, komorná, mi o ní vyprávěla. Léa ji měla docela ráda. Panu Rochesterovi bylo asi čtyřicet, a téhle guvernantce ani ne dvacet; a víte, když se páni jeho věku zamilují do dívek, bývají často jak očarovaní. Nu, chtěl si ji vzít."

„Tuto část příběhu mi povězte jindy," řekla jsem; „ale teď mám zvláštní důvod, proč chci slyšet všechno o tom požáru. Měli podezření, že ta blázniva, paní Rochesterová, v tom měla ruku?"

„Trefila jste to, paní: je docela jisté, že to byla ona a nikdo než ona, co to zapálila. Měla u sebe ženu, co se o ni starala, jmenovala se paní Poolová – schopná ve svém oboru a velmi důvěryhodná, až na jednu chybu – chybu, společnou mnohým těm ošetřovatelkám a dozorkyním – *měla u sebe soukromou lahev ginu* a čas od času si přihnula víc, než měla. Je to omluvitelné, protože měla tvrdý život: ale přesto to bylo nebezpečné; neboť když paní Poolová tvrdě spala po ginu s vodou, ta šílená paní, co byla lstivá jako čarodějnice, jí vytáhla klíče z kapsy, pustila se z komnaty a toulala se po domě a dělala, jakou divokou neplechu ji napadlo. Říkají, že jednou málem spálila manžela v posteli: ale to nevím. Nicméně té noci zapálila nejdřív závěsy pokoje vedle jejího vlastního, pak sešla o patro níž a dala se cestou do komnaty, která bývala guvernantčina – (bylo to, jako by nějak věděla, jak se věci vyvinuly, a měla na ni spadeno) – a zapálila tam postel; ale naštěstí v ní nikdo neležel. Guvernantka utekla dva měsíce předtím; a jakkoli ji pan Rochester hledal, jako by to byla ta nejcennější věc, kterou měl na světě, nikdy o ní neslyšel ani slovo; a stával se divokým – docela divokým z toho zklamání: nikdy nebyl divoký muž, ale po tom, co ji ztratil, se stal nebezpečným. Chtěl být i sám. Paní Fairfaxovou, hospodyni, odeslal k jejím přátelům na dálku; ale udělal to pěkně, protože jí ustanovil celoživotní rentu: a zasloužila si to – byla to velmi dobrá žena. Slečnu Adèlu, chráněnku, kterou měl, dal do školy. Přerušil styky se všemi lepšími lidmi a zavřel se jako poustevník na sídle."

„Jakže! Neopustil Anglii?"

„Opustit Anglii? Chraňte vás, ne! Nepřekročil by práh domu, kromě v noci, kdy se po pozemcích a sadu procházel jako duch, jako by přišel o rozum – a to je můj názor, že přišel; neboť živějšího, odvážnějšího, bystřejšího pána, než byl před tím, co se mu připletla do cesty ta komáří guvernantka, byste neviděla, paní. Nebyl to muž oddaný vínu, kartám nebo závodům, jako někteří, a nebyl zvlášť krasavec; ale měl odvahu a vůli, jakou málokdo. Znal jsem ho od chlapce, víte: a co se

mne týká, často jsem si přál, aby slečna Eyrová byla potopena v moři, než přišla na sídlo Thornfield."

„Tak pan Rochester byl doma, když vypukl požár?"

„Ano, byl; a vyšel do podkroví, když všechno nahoře i dole hořelo, a vytáhl služebnictvo z postelí a pomohl jim dolů sám, a vrátil se, aby vytáhl svou šílenou ženu z její cely. A pak na něj zavolali, že je na střeše, kde stála, mávala rukama nad cimbuřím a volala, až ji bylo slyšet na míli daleko: viděl jsem ji a slyšel ji na vlastní oči. Byla velká žena, s dlouhými černými vlasy: viděli jsme je, jak jí vlají proti plamenům, jak tam stála. Byl jsem svědkem – a bylo nás víc svědků –, jak pan Rochester vystupuje střešním oknem na střechu; slyšeli jsme ho volat ‚Berto!' Viděli jsme ho, jak se k ní blíží; a pak, paní, zavřískla a skočila, a za minutu ležela rozpláclá na dlažbě."

„Mrtvá?"

„Mrtvá! Ba, mrtvá jako kameny, na nichž byl její mozek a krev rozstříknuty."

„Dobrý Bože!"

„Dobře to říkáte, paní: bylo to děsivé!"

Zachvěl se.

„A potom?" naléhala jsem.

„Nu, paní, potom byl dům spálen do základů: zůstalo jen pár kousků zdí."

„Byly zmařeny i jiné životy?"

„Ne – snad by bylo bývalo lepší, kdyby ano."

„Co tím myslíte?"

„Chudák pan Edward!" vykřikl, „ani jsem si nemyslel, že se toho dožiju! Někteří říkají, že to byl spravedlivý soud nad ním, že své první manželství tajil a chtěl si vzít druhou ženu, dokud měl jednu živou: ale já ho ze své strany lituji."

„Řekl jste, že žije?" vykřikla jsem.

„Ano, ano: žije; ale mnozí si myslí, že by bylo lépe, kdyby byl mrtev."

„Proč? Jak?" Krev mi znovu stydla. „Kde je?" dožadovala jsem se. „Je v Anglii?"

„Ano – ano – je v Anglii; nemůže se, myslím, dostat ven z Anglie – je teď pevně zakotven."

Jaká to byla úzkost! A ten muž byl zřejmě odhodlán ji protahovat.

„Je úplně slepý," řekl konečně. „Ano, je úplně slepý, pan Edward."

Bála jsem se horšího. Bála jsem se, že je šílený. Shromáždila jsem sílu, abych se zeptala, co způsobilo tuto pohromu.

„Byla to všechno jeho vlastní odvaha, a dalo by se říci, svým způsobem i jeho laskavost, paní: nechtěl opustit dům, dokud nebyli všichni ostatní venku před ním. Když konečně sestupoval velkým schodištěm, poté co se paní Rochesterová vrhla z cimbuří, přišel velký zřícený pád – vše se sesulo. Byl vytažen z trosek, živ, ale zle zraněn: trám spadl takovým způsobem, že ho zčásti chránil; ale jedno oko bylo vyraženo a jedna ruka tak drcena, že ji pan Carter, lékař, musel okamžitě amputovat. Druhé oko se zanítilo: přišel i o jeho zrak. Je teď skutečně bezmocný – slepý a mrzák."

„Kde je? Kde teď bydlí?"

„Ve Ferndeanu, panském domě na statku, který má, asi třicet mil odsud: zcela opuštěné místo."

„Kdo je s ním?"

„Starý John a jeho žena: nikoho jiného nechtěl. Je prý úplně zlomen."

„Máte nějaký kočár?"

„Máme lehký kočár, paní, velmi pěkný lehký kočár."

„Ať je okamžitě přichystán; a dokáže-li mě váš kočí dovézt do Ferndeanu před setměním ještě tohoto dne, zaplatím vám i jemu dvojnásobek obvyklé sazby."

Kapitola 37.

Sídlo Ferndean bylo stavení značného stáří, mírné velikosti a bez jakýchkoli architektonických nároků, hluboko zabořené do lesa. Slyšela jsem o něm už dříve. Pan Rochester o něm často mluvil a občas tam zajížděl. Jeho otec koupil toto panství pro bažantnici. Dům by byl rád pronajal, ale nemohl najít nájemce, protože místo bylo nevhodné a nezdravé. Ferndean tedy zůstal neobydlený a bez zařízení, až na dva či tři pokoje upravené pro ubytování majitele, když tam v době sezóny přijížděl na hon.

K tomuto domu jsem dorazila těsně před setměním, večer poznamenaný smutnou oblohou, chladnou vichřicí a vytrvalým, drobným pronikavým deštěm. Poslední míli jsem ušla pěšky, vůz i kočího jsem propustila s dvojnásobnou odměnou, kterou jsem slíbila. Dokonce i když jste byli docela blízko sídla, nebylo z něj vidět nic – tak hustě a temně vzrostlo dřevo chmurného lesa kolem něj. Železná vrata mezi žulovými pilíři mi ukázala, kudy vstoupit, a jakmile jsem jimi prošla, ocitla jsem se rázem v soumraku těsně nahuštěných stromů. Travou zarostlá cesta sestupovala lesní lodí mezi šedé a sukovité kmeny a pod rozvětvenými oblouky. Šla jsem po ní v očekávání, že brzy dospěji k obydlí, ale cesta se táhla a táhla, vinula se dál a dál: žádná stopa po lidském přebývání ani po parku se neukazovala.

Myslela jsem, že jsem se dala špatným směrem a zabloudila. Snášela se na mne tma přirozeného i lesního soumraku. Rozhlížela jsem se po jiné cestě. Žádná tu nebyla: všechno byl propletený kmen, sloupový kmen, hustá letní zeleň – nikde žádný průlom.

Pokračovala jsem dál: nakonec se moje cesta otevřela, stromy se trochu prořídly; vzápětí jsem spatřila zábradlí, pak dům – v tom matném světle sotva rozeznatelný od stromů, tak vlhce a zeleně vyhlížely jeho tlející zdi. Vstoupila jsem portálem zajištěným pouhou klikou a stanula uprostřed ohrazeného prostranství, od něhož se les odvracel v půlkruhu. Žádné květiny, žádné záhony: jen široká pískem vysypaná cesta obkružující travnatý plácek a to vše zasazené do těžkého rámu lesa. Dům ukazoval v průčelí dva špičaté štíty; okna byla mřížovaná a úzká: vchodové dveře byly rovněž úzké, vedl k nim jediný schod. Celek vypadal, jak to pověděl hostinský z Rochester Arms, „jako docela pustá končina". Bylo tam ticho jako v kostele ve všední den: pleskání deště do lesního listí byl jediný zvuk, který se v jeho okolí ozýval.

„Může tu být život?" otázala jsem se.

Ano, nějaký život tu byl; neboť jsem zaslechla pohyb – ty úzké vchodové dveře se otvíraly a jakási postava se chystala vyjít ven ze stavení.

Dveře se otvíraly pomalu: do soumraku vyšla postava a stanula na schodě; muž bez klobouku: natáhl ruku, jako by zkoušel, zda prší. Ačkoli byla tma, poznala jsem ho – byl to můj pán, Edward Fairfax Rochester, nikdo jiný.

Zarazila jsem krok, skoro i dech, a zůstala jsem stát, abych ho pozorovala – abych si ho prohlédla, sama nespatřena, a ach! jemu neviditelná. Bylo to náhlé shledání, a takové, v němž byl jásot bedlivě držen na uzdě bolestí. Nedělalo mi žádné potíže udržet svůj hlas, aby nevykřikl, svůj krok, aby se nevrhl kupředu.

Jeho postava měla týž pevný a statný obrys jako dříve: jeho držení bylo stále vzpřímené, jeho vlasy byly stále havraní černi; ani rysy nebyly změněné nebo propadlé: za jediný rok nemohl žádný zármutek zdolat jeho atletickou sílu ani zprahnout jeho rozkvět mužné zralosti. Ve tváři jsem však spatřila proměnu: vypadala zoufale a zasmušile – připomínala mi zuboženou a spoutanou divokou šelmu nebo ptáka, nebezpečného se přiblížit v jeho sveřepém hoři. Orel v kleci, jemuž

ukrutnost uhasila zlatě lemované oči, mohl vypadat tak, jak vypadal tenhle oslepený Samson.

A, čtenáři, myslíš, že jsem se ho v jeho slepé divokosti bála? – pokud ano, pak mě málo znáš. Měkká naděje se mísila s mým žalem, že se brzy odvážím zlehka políbit to skalnaté čelo i ty rty tak přísně pod ním sevřené: ale ještě ne. Ještě jsem ho neoslovila.

Sestoupil ten jediný schod a pomalu, tápavě postupoval k travnatému plácku. Kde byl teď jeho smělý krok? Pak se zarazil, jako by nevěděl, kterým směrem se obrátit. Zvedl ruku a otevřel víčka; prázdně a s úsilným napětím pohlédl k nebi a k amfiteátru stromů: bylo vidět, že pro něj je vše prázdná temnota. Natáhl pravou ruku (levou, tu zmrzačenou, držel skrytou v záňadří); zdálo se, že chce dotykem získat představu o tom, co ho obklopuje: nenarazil však na nic než na prázdno; stromy totiž stály několik yardů od místa, kde stál. Pokusu zanechal, zkřížil paže a stál tiše a němě v dešti, který nyní prudce padal na jeho nekrytou hlavu. V té chvíli k němu z nějakého směru přistoupil John.

„Vezmete si mě pod paží, pane?" řekl; „blíží se vydatná přeháňka: nebylo by lepší jít dovnitř?"

„Nech mě na pokoji," zněla odpověď.

John se vzdálil, aniž si mě všiml. Pan Rochester se nyní pokusil jít kolem: marně – vše bylo příliš nejisté. Tápal zpátky k domu, vstoupil znovu dovnitř a zavřel dveře.

Teď jsem přistoupila blíž a zaklepala: otevřela mi Johnova žena. „Mary," řekla jsem, „jak se máte?"

Zarazila se, jako by uviděla ducha: uklidnila jsem ji. Na její spěšné „Jste to opravdu vy, slečno, že přicházíte v tuto pozdní hodinu na tak osamělé místo?" jsem odpověděla tím, že jsem vzala její ruku; a pak jsem ji následovala do kuchyně, kde teď John seděl u pěkného ohně. Pár slovy jsem jim vysvětlila, že jsem se dozvěděla všechno, co se od mého odchodu z Thornfieldu stalo, a že přicházím za panem Roches-

terem. Požádala jsem Johna, aby zašel dolů k mýtnici, kde jsem nechala vůz, a přinesl mi kufr, který jsem tam zanechala; a pak, zatímco jsem si odkládala čepec a šál, jsem se Mary zeptala, zda se mi dá na sídle poskytnout nocleh. Když jsem zjistila, že to sice bude obtížné, ale ne nemožné, oznámila jsem jí, že zůstanu. Právě v té chvíli zazvonil zvonek v salonku.

„Až tam půjdete," řekla jsem, „vyřiďte svému pánovi, že si s ním někdo přeje promluvit, ale neříkejte mu moje jméno."

„Myslím, že vás nepřijme," odpověděla; „odmítá každého."

Když se vrátila, zeptala jsem se, co řekl.

„Máte mu vzkázat své jméno a svou záležitost," odvětila. Potom začala nalévat vodu do sklenice, postavila ji na podnos a přidala svíce.

„Pro tohle zazvonil?" ptala jsem se.

„Ano: za tmy si vždycky nechává přinést svíce, ačkoli je slepý."

„Dejte ten podnos mně; já ho tam odnesu."

Vzala jsem jí ho z ruky: ukázala mi dveře salonku. Podnos se mi třásl, jak jsem ho držela; voda ze sklenice se rozlila; srdce mi hlasitě a rychle bušilo o žebra. Mary mi otevřela dveře a za mnou je zase zavřela.

Tento salonek vypadal chmurně: v krbu dohořívala zanedbaná hrstka ohně; a nad ním, s hlavou opřenou o vysokou staromódní římsu, se rýsoval slepý nájemník pokoje. Jeho starý pes Pilot ležel na jedné straně, uhnutý z cesty, stočený do klubíčka, jako by se bál, že na něj někdo nedopatřením šlápne. Pilot nastražil uši, když jsem vstoupila; pak se s krátkým zavytím a kňučením zdvihl a vrhl se ke mně: málem mi vyrazil podnos z rukou. Postavila jsem ho na stůl; pak jsem ho pohladila a tiše řekla: „Lehni!" Pan Rochester se mechanicky otočil, aby *viděl*, co se to děje; ale protože *neviděl* nic, otočil se zpátky a povzdechl.

„Dej mi vodu, Mary," řekl.

Přistoupila jsem k němu s nyní už jen zpola naplněnou sklenicí; Pilot mě následoval, stále rozrušený.

„Co se děje?" otázal se.

„Lehni, Pilote!" řekla jsem znovu. Zastavil sklenici na její cestě ke rtům a jako by naslouchal; napil se a sklenici odložil. „Jsi to ty, Mary, že?"

„Mary je v kuchyni," odpověděla jsem.

Rychlým pohybem vztáhl ruku, ale protože neviděl, kde stojím, nedotkl se mě. „Kdo je to? Kdo je to?" dožadoval se a snažil se – jak se zdálo – *vidět* těma oslepenýma očima; marné a tísnivé úsilí! „Odpovězte mi – ozvěte se znovu!" rozkázal mocně a nahlas.

„Dáte si ještě trochu vody, pane? Rozlila jsem polovinu toho, co bylo ve sklenici," řekla jsem.

„*Kdo* to je? *Co* to je? Kdo mluví?"

„Pilot mě zná, John a Mary vědí, že jsem tu. Přijela jsem až dnes večer," odpověděla jsem.

„Velký Bože! – jaký klam mě to zachvátil? Jaké sladké šílenství se mne zmocnilo?"

„Žádný klam – žádné šílenství: váš duch, pane, je příliš silný na to, aby propadl klamu, vaše zdraví příliš pevné na to, aby propadlo šílenství."

„A kde je ten, kdo mluví? Je to jen hlas? Ach! *nemohu* vidět, ale musím cítit, nebo mi srdce stane a mozek se rozletí. Ať jsi cokoli – ať jsi kdokoli – staň se vnímatelnou dotykem, nebo nemohu žít!"

Tápal; zachytila jsem jeho bloudící ruku a uvěznila ji v obou svých.

„Její prsty!" vykřikl; „její drobné, útlé prsty! Je-li to tak, musí jí tu být víc."

Svalnatá ruka se vymkla mému zajetí; sevřela mi paži, rameno – šíji – pas – byla jsem k němu přitažena a objata.

„Jsi to ty, Jano? *Co* to je? Tohle je její postava – tohle je její velikost –"

„A tohle její hlas," dodala jsem. „Je tu celá: i její srdce. Bůh vám žehnej, pane! Jsem ráda, že jsem zase tak blízko vás."

„Jano Eyrová! – Jano Eyrová," bylo vše, co řekl.

„Můj drahý pane," odpověděla jsem, „jsem Jana Eyrová. Našla jsem vás – vracím se k vám."

„Opravdu? – ve vlastním těle? Má živá Jana?"

„Dotýkáte se mě, pane – držíte mě, a drží to pevně: nejsem studená jako mrtvola, ani prázdná jako vzduch, že ne?"

„Má živá miláčku! To jsou jistě její údy, a to její rysy; ale přece nemohu být tak blažen po vší své bídě. Je to sen; sny jako ty, co jsem míval v noci, když jsem ji ještě jednou tiskl k srdci jako teď; a líbal jsem ji, takhle – a cítil jsem, že mě miluje, a doufal jsem, že mě neopustí."

„Což nikdy neudělám, pane, od dnešního dne."

„Nikdy neudělám, praví vidina? Ale vždycky jsem se probudil a shledal, že je to prázdný výsměch; a byl jsem zpustošený a opuštěný – můj život temný, osamělý, beznadějný – má duše žíznivá a odepřená pít – mé srdce vyhladovělé a nikdy nemající být nasyceno. Něžný, lahodný sne, hnízdící teď v mých pažích – i ty uletíš, jako před tebou uletěly všechny tvé sestry: ale polib mě, než půjdeš – obejmi mě, Jano."

„Tady, pane – a tady!"

Přitiskla jsem rty na jeho dříve zářivé a nyní bezpaprsčité oči – odhrnula jsem mu vlasy z čela a políbila i to. Zdálo se, že se v tu chvíli probral: zmocnilo se ho přesvědčení, že je to všechno skutečné.

„Jsi to ty – že jsi, Jano? Vrátila ses tedy ke mně?"

„Vrátila."

„A neležíš mrtvá v nějakém příkopě pod nějakým potokem? A nejsi vyhoštěná, chřadnoucí mezi cizími?"

„Nejsem, pane! Jsem teď nezávislá žena."

„Nezávislá! Co tím myslíš, Jano?"

„Můj strýc na Madeiře zemřel a odkázal mi pět tisíc liber."

„Á! tohle je praktické – tohle je skutečné!" zvolal. „O tomhle bych se mi nikdy nesnilo. A pak, je tu ten její zvláštní hlas, tak oživující a pikantní, a přitom měkký: povzbuzuje mé zvadlé srdce; vrací mu život. – Jak to, Janet! Jsi nezávislá žena? Bohatá žena?"

„Zcela bohatá, pane. Jestli mi nedovolíte, abych žila s vámi, mohu si postavit vlastní dům hned u vašich dveří a vy můžete chodit a sedávat v mém salonku, kdykoli budete chtít večer společnost."

„Ale protože jsi bohatá, Jano, máš teď jistě přátele, kteří se o tebe postarají a nedovolí ti, aby ses obětovala slepému chromému nešťastníkovi, jako jsem já?"

„Řekla jsem vám, že jsem nezávislá, pane, a bohatá: jsem svou vlastní paní."

„A zůstaneš se mnou?"

„Jistěže – pokud nebudete mít námitky. Budu vaší sousedkou, vaší ošetřovatelkou, vaší hospodyní. Vidím, že jste osamělý: budu vaší společnicí – budu vám předčítat, chodit s vámi, sedávat s vámi, obsluhovat vás, být vám očima a rukama. Přestaňte se tvářit tak smutně, můj drahý pane; dokud budu živa, nezůstanete opuštěný."

Neodpověděl: zdál se vážný – zamyšlený; povzdechl; pootevřel rty, jako by chtěl promluvit, zase je zavřel. Trochu jsem se zarazila. Snad jsem překotně přeskočila konvence; a on, podobně jako St. John, viděl v mé neopatrnosti nemístnost. Vskutku jsem svůj návrh učinila s myšlenkou, že si přeje a požádá mě, abych byla jeho ženou: očekávání, o nic méně jisté, že bylo nevyslovené, mě neslo – že si mě ihned vezme jako svou vlastní. Když mu ale neuklouzl žádný náznak v tomto směru a jeho tvář se víc a víc kalila, náhle jsem si vzpomněla, že jsem se možná ve všem mýlila a snad bezděčně hrála hloupou úlohu; a začala jsem se zlehka vymaňovat z jeho náručí – ale on mě dychtivě přitáhl ještě blíž.

„Ne – ne – Jana; nesmíš odejít. Ne – dotkl jsem se tě, slyšel jsem tě, pocítil jsem útěchu tvé přítomnosti – sladkost tvé útěchy: těchto ra-

dostí se vzdát nedovedu. V sobě mi zbylo málo – musím mít tebe. Svět se smát bude – ať mě nazve bláznem, sobcem – nezáleží na tom. Má samotná duše tě žádá: dostane se jí, co chce, nebo si vezme smrtelnou pomstu na svém těle."

„Dobře, pane, zůstanu s vámi: však jsem to řekla."

„Ano – ale ty tím, že se mnou zůstaneš, rozumíš něco jiného než já. Ty bys snad svolila být mi po boku a po ruce v křesle – obsluhovat mě jako laskavá malá ošetřovatelka (neboť máš soucitné srdce a velkorysého ducha, jenž tě vede obětovat se pro ty, nad nimiž máš lítost), a to by mi mělo zajisté stačit. Předpokládám, že bych k tobě nyní měl chovat jen otcovské city: myslíš si to? Pojď – řekni mi to."

„Budu si myslet, co si přejete, pane: jsem spokojená být vám jen ošetřovatelkou, zdá-li se vám to lepší."

„Ale nemůžeš být mou ošetřovatelkou navždy, Janet: jsi mladá – jednou se musíš vdát."

„O vdávání nestojím."

„Měla bys o něm stát, Janet: kdybych byl tím, čím jsem býval, snažil bych se, abys o něm stála – ale – slepý kus dřeva!"

Znovu propadl chmuře. Já se naopak rozveselila a nabyla nové odvahy: tato poslední slova mi dala nahlédnout, kde vězí ta nesnáz; a protože to pro mě nesnáz nebyla, cítila jsem úplnou úlevu od svých dřívějších rozpaků. Dala jsem rozhovoru živější spád.

„Je načase, aby se někdo ujal úkolu znovu vás učinit lidským," řekla jsem a rozhrnula jeho husté, dlouho nestříhané kadeře; „neboť vidím, že se proměňujete v lva či něco podobného. Máte v sobě *faux air* Nabuchodonozora, co se těch luk kolem vás týče, to je jisté: vaše vlasy mi připomínají orlí peří; zda vám narostly nehty jako ptačí drápy, to jsem si zatím nevšimla."

„Na téhle ruce nemám ani ruku, ani nehty," řekl, vytáhl zmrzačený úd ze záňadří a ukázal mi ho. „Je to pouhý pahýl – příšerný pohled! Nemyslíš, Jano?"

„Je lítost na to pohledět; a je lítost pohledět na vaše oči – i na jizvu po ohni na vašem čele: a nejhorší je, že člověk je v nebezpečí, aby vás pro to všechno nemiloval ještě víc; a nepřeceňoval vás."

„Myslel jsem, že se budeš odvracet, Jano, až uvidíš mou paži a mou zjizvenou tvář."

„Myslel jste? Neříkejte mi to – nebo bych snad něco pronesla na uraz vašeho úsudku. Teď mě na okamžik nechte, abych rozdělala lepší oheň a nechala vymést krb. Poznáte, kdy hoří dobrý oheň?"

„Ano; pravým okem vidím záři – rudavou mlhu."

„A vidíte svíce?"

„Velmi matně – každá je světelným oblakem."

„Vidíte mě?"

„Ne, můj skřítku: ale jsem jen přespříliš vděčný, že vás slyším a cítím."

„Kdy večeříte?"

„Nikdy nevečeřím."

„Ale dnes večer dostanete něco k večeři. Mám hlad: a vy také, dovoluji si tvrdit, jen si na to nevzpomínáte."

Zavolala jsem Mary a pokoj byl brzy v příjemnějším pořádku: připravila jsem mu rovněž pohodlné jídlo. Byla jsem vzrušená a s potěšením a lehkostí jsem s ním hovořila při večeři i dlouho po ní. Nebylo tu nic trýznivého, žádné potlačování radosti a živosti; neboť s ním jsem byla v naprosté pohodě, protože jsem věděla, že mu vyhovuji; všechno, co jsem řekla nebo udělala, se zdálo buď ho utěšovat, nebo ho oživovat. Nádherné vědomí! Vzkřísilo celou moji přirozenost k životu a světlu: v jeho přítomnosti jsem skutečně žila; a on žil v mojí. Ačkoli slepý, hrály mu po tváři úsměvy, na čele mu svítala radost: jeho rysy změkly a oteplely se.

Po večeři mi začal klást mnoho otázek – kde jsem byla, co jsem dělala, jak jsem ho našla; dávala jsem mu však jen velmi dílčí odpovědi: té noci bylo pozdě pouštět se do podrobností. Krom toho jsem si ne-

přála dotknout se žádné hluboce chvějivé struny – otevřít v jeho srdci žádnou novou studnu citu: mým jediným cílem pro tu chvíli bylo rozveselit ho. Rozveselen, jak jsem řekla, byl: a přece jen po přetržkách. Narušilo-li konverzaci chvilkové ticho, zneklidněl, dotkl se mě a pak řekl: „Jano."

„Jsi veskrze lidská bytost, Jano? Jsi si tím jistá?"

„S plným svědomím tomu věřím, pane Rochestere."

„A jak jsi na tomhle tmavém, žalostném večeru mohla tak náhle vystoupit na mém osamělém krbu? Napřáhl jsem ruku pro sklenici vody k najatému sluhovi, a dostal jsem ji od tebe: položil jsem otázku v očekávání, že mi odpoví Johnova žena, a tvůj hlas promluvil u mého ucha."

„Protože jsem vstoupila místo Mary s podnosem."

„A je v samotné hodině, kterou s tebou nyní trávím, kouzlo. Kdo může říct, jaký temný, pochmurný, beznadějný život jsem po celé minulé měsíce vlekl? Nic jsem nedělal, nic jsem neočekával; splýval mi den s nocí; vnímal jsem jen chlad, když jsem nechal oheň vyhasnout, a hlad, když jsem zapomněl jíst: a potom neutuchající žal a občas pravé delirium touhy spatřit svou Jana znovu. Ano: po jejím vrácení jsem toužil daleko víc než po návratu svého ztraceného zraku. Jak je to možné, že Jana je u mě a říká, že mě miluje? Neodejde zase tak náhle, jak přišla? Zítra, obávám se, ji už nenajdu."

Běžná, praktická odpověď, ležící mimo řetězec jeho rozrušených myšlenek, byla, jak jsem si byla jistá, pro něj v tomto rozpoložení nejlepší a nejvíc uklidňující. Přejela jsem mu prstem po obočí a poznamenala, že jsou spálená, a že nasadím něco, co je rozroste zase do staré šířky a černi.

„Co je platné prokazovat mi dobro jakýmkoli způsobem, dobrotivý duchu, když v nějaké osudné chvíli mě zase opustíš – prchneš jako stín, kam a jak, to pro mne neznámo, a pro mne poté nenalezitelno?"

„Máte u sebe kapesní hřeben, pane?"

„K čemu, Jano?"

„Jen rozčesat tuhle rozcuchanou černou hřívu. Shledávám vás trochu děsivým, když si vás prohlížím zblízka: mluvíte o tom, že já jsem skřítek, ale jsem si jistá, že vy jste spíš skřet."

„Jsem ohyzdný, Jano?"

„Velmi, pane: však vždycky jste byl, to víte."

„Chm! Zlobivost z tebe nezmizela, ať jsi dlela kdekoli."

„Avšak byla jsem s dobrými lidmi; mnohem lepšími než vy: stokrát lepšími lidmi; vlastnícími představy a názory, které jste nikdy ve svém životě nechoval: dalece vybranějšími a vznešenějšími."

„S kýmže ďáblem jsi to byla?"

„Jestli se budete takhle vrtět, vytrhnu vám vlasy z hlavy; a myslím, že pak přestanete pochybovat o mé hmotné podstatě."

„S kým jsi byla, Jano?"

„Dnes večer to ze mě nedostanete, pane; budete muset počkat do zítřka; nechat svou povídku rozpovídanou vpůli bude, jak víte, jakousi zárukou, že se objevím u vaší snídaně, abych ji dopověděla. Mimochodem, musím pamatovat, abych se vám tehdy nezjevila u krbu jen se sklenicí vody: musím přinést přinejmenším vejce, nemluvě o smažené šunce."

„Ty posměšný podvrženče – zrozený z vílí krve a vychovaný mezi lidmi! Nutíš mě cítit, jak jsem se těchto dvanáct měsíců necítil. Kdyby tě byl mohl mít Saul za svého Davida, byl by zlý duch vymítnut i bez pomoci harfy."

„Hle, pane, jste učesán a slušně upraven. Teď vás opustím: cestovala jsem poslední tři dny a myslím, že jsem unavená. Dobrou noc."

„Jen jedno slovo, Jano: byly v tom domě, kde jsi byla, jen dámy?"

Zasmála jsem se a utekla, stále se smějíc, zatímco jsem běžela nahoru. „Dobrý nápad!" pomyslela jsem si potěšeně. „Vidím, že mám prostředek, jak ho na nějakou dobu vyhánět z jeho zádumčivosti."

Časně druhého rána jsem ho slyšela, jak vstal a chodí sem a tam, bloudě z jednoho pokoje do druhého. Jakmile Mary sešla dolů, zaslechla jsem otázku: „Je slečna Eyrová tady?" Pak: „Do kterého pokoje jste ji dala? Byl suchý? Je už vzhůru? Jděte se zeptat, jestli něco nepotřebuje; a kdy sejde dolů."

Sešla jsem dolů, jakmile se mi zdálo, že se blíží snídaně. Vstoupila jsem do pokoje velmi tiše, takže jsem ho viděla dřív, než mě zpozoroval. Bylo opravdu smutné sledovat podrobení toho statného ducha tělesné neduživosti. Seděl v křesle – nehybně, ale nikoli v klidu: zřejmě v očekávání; v jeho silných rysech se rýsovaly linky teď už navyklé smutnosti. Jeho tvář připomínala uhašenou lampu, která čeká, až bude znovu zapálena – a ach! nebyl to on sám, kdo nyní mohl zažehnout lesk oživeného výrazu: v této službě závisel na jiném! Měla jsem v úmyslu být veselá a bezstarostná, ale bezmoc silného muže se mi dotkla srdce až v hlubině: přesto jsem ho oslovila s takovou živostí, jaké jsem byla schopná.

„Je jasné, slunečné ráno, pane," řekla jsem. „Déšť je pryč a po něm nastalo něžné svitání: brzy se půjdete projít."

Probudila jsem ten plamen: jeho rysy se rozzářily.

„Ach, ty jsi tu opravdu, můj skřivánku! Pojď ke mně. Nezmizela jsi: nevytratila? Před hodinou jsem slyšel jednoho z tvého druhu, zpíval vysoko nad lesem: ale jeho píseň pro mě neměla hudbu, stejně jako pro mě vycházející slunce nemělo paprsky. Všechna melodie na zemi je pro mé ucho soustředěna v jazyku mé Jana (jsem rád, že od přírody mlčenlivý není): všechen sluneční svit, který mohu cítit, je v její přítomnosti."

Při téhle výpovědi jeho závislosti mi do očí vhrkla voda; bylo to, jako by královský orel, přikovaný k bidýlku, musel prosit vrabce, aby se stal jeho zásobovatelem. Nechtěla jsem však být uplakaná: strhla jsem si slané krůpěje a dala se do příprav snídaně.

Většinu dopoledne jsme strávili pod širým nebem. Vyvedla jsem ho z mokrého a divokého lesa na nějaké veselé louky: popsala jsem mu, jak jsou zářivě zelené, jak květiny a živé ploty vypadají osvěžené, jak jiskřivě modré je nebe. Vyhledala jsem mu sedátko na skrytém a půvabném místě, suchý pařez stromu; a neodmítla jsem, když mě, jakmile usedl, posadil na své koleno. Proč bych také měla, když jsme my oba byli šťastnější blízko sebe než od sebe? Pilot ležel vedle nás: všude bylo ticho. Náhle propukl, zatímco mě svíral v náručí –

„Krutá, krutá uprchlice! Ach, Jano, co jsem cítil, když jsem zjistil, že jsi utekla z Thornfieldu, a když jsem tě nikde nemohl najít; a když jsem prohlédl tvůj byt a ujistil se, že sis nevzala žádné peníze ani nic, co by mohlo jako peníze posloužit! Perlový náhrdelník, který jsem ti dal, ležel nedotčený ve své malé krabičce; tvé kufry byly přivázané a zamčené, jak byly připraveny pro svatební cestu. Co může má drahá dělat, ptal jsem se sám sebe, ponechána bez majetku a bez haléře? A co dělala? Nech mě slyšet teď."

Takto popohnána, začala jsem vyprávět o svých zkušenostech za uplynulý rok. Značně jsem zmírnila to, co se týkalo těch tří dní bloudění a hladovění, protože povědět mu všechno by znamenalo způsobit mu zbytečnou bolest: to málo, co jsem řekla, zranilo jeho věrné srdce hlouběji, než jsem si přála.

Neměla jsem ho opouštět takhle, řekl, bez prostředků, jak se protlouci: měla jsem mu říct svůj úmysl. Měla jsem se mu svěřit: nikdy by mě byl nenutil, abych se stala jeho milenkou. Prudký jak se zdál ve svém zoufalství, ve skutečnosti mě miloval příliš dobře a příliš něžně, aby se vůči mně postavil jako tyran: raději by mi dal polovinu svého jmění, aniž by žádal třeba jen jediný polibek, než abych se vrhla bez přátel do širého světa. Snesla jsem, byl si jist, víc, než jsem se mu přiznala.

„Dobrá, ať bylo mé utrpení jakékoli, bylo velmi krátké," odpověděla jsem: a potom jsem pokračovala a vylíčila mu, jak jsem byla přijata

v Moor House; jak jsem získala úřad učitelky, a tak dále. Získání jmění, objev mých příbuzných následovaly v náležitém pořádku. Samozřejmě, jméno St. Johna Riverse se v průběhu mého vyprávění vyskytovalo často. Když jsem domluvila, to jméno se okamžitě chytilo.

„Tenhle St. John je tedy tvůj bratranec?"

„Ano."

„Mluvila jsi o něm často: máš ho ráda?"

„Byl to velmi dobrý muž, pane; nemohla jsem ho nemít ráda."

„Dobrý muž. Znamená to úctyhodného, dobře se chovajícího muže kolem padesátky? Nebo co to znamená?"

„St. Johnu bylo pouhých devětadvacet, pane."

„*Jeune encore*, jak říkají Francouzi. Je to osoba drobné postavy, flegmatická a bez půvabu? Osoba, jejíž dobrota spočívá spíš v tom, že se neprovinila neřestí, než v jakémkoli hrdinském výkonu ctnosti."

„Je neúnavně činný. Velké a vznešené skutky jsou tím, pro co žije."

„Ale jeho mozek? Ten je pravděpodobně dost měkký? Myslí to dobře: ale pokrčíš rameny, když ho slyšíš mluvit?"

„Mluví málo, pane: co řekne, trefuje vždy přímo do věci. Jeho mozek je prvotřídní, dle mého názoru nikoli ovlivnitelný, ale rázný."

„Je to tedy schopný muž?"

„Opravdu schopný."

„Důkladně vzdělaný muž?"

„St. John je dokonalý a hluboký vzdělanec."

„Jeho způsoby, myslím, jsi řekla, nejsou podle tvého vkusu? – strojené a farářské?"

„Nikdy jsem se o jeho způsobech nezmínila; ale pokud bych neměla velmi špatný vkus, musely by mu vyhovovat; jsou uhlazené, klidné a gentlemanské."

„Jeho zjev – zapomněl jsem, jaký popis jsi mi dala jeho zjevu; – nějaký nedopečený kurát, napůl rdoušený svým bílým šátkem a vysazený na tlustopodrážkových polobotkách, hm?"

„St. John se obléká dobře. Je to krásný muž: vysoký, světlovlasý, s modrýma očima a řeckým profilem."

(Stranou:) „K čertu s ním!" – (Ke mně:) „Měla jsi ho ráda, Jano?"

„Ano, pane Rochestere, měla jsem ho ráda: ale na to jste se mě už ptal."

Postřehla jsem ovšem, kam můj společník míří. Zmocnila se ho žárlivost: štípla ho; ale to štípnutí bylo zdravé: dalo mu oddech od hryzavého tesáku zádumčivosti. Nechtěla jsem proto toho hada hned začarovat.

„Snad byste raději neseděla už déle na mém koleni, slečno Eyrová?" bylo další poněkud nečekané pozorování.

„Pročpak ne, pane Rochestere?"

„Obraz, který jsi právě vykreslila, naznačuje poněkud příliš drtivý kontrast. Tvá slova velmi pěkně vylíčila půvabného Apollóna: je přítomen tvé představě, – vysoký, světlovlasý, modrooký a s řeckým profilem. Tvůj zrak se zastavuje na Vulkánovi, – skutečném kováři, hnědém, širokoplecém: a slepém a chromém k tomu."

„Nikdy mě to předtím nenapadlo; ale skutečně se Vulkánovi dost podobáte, pane."

„Nu, můžeš mě opustit, paní: ale než půjdeš" (a držel mě pevnějším stiskem než kdy předtím), „budeš tak laskavá a odpovíš mi na otázku dvě." Odmlčel se.

„Jaké otázky, pane Rochestere?"

Následoval tento křížový výslech.

„St. John tě udělal učitelkou v Mortonu dřív, než zjistil, že jsi jeho sestřenka?"

„Ano."

„Vídala jsi ho často? Chodil občas do školy?"

„Denně."

„Schvaloval tvé plány, Jano? Vím, že musely být chytré, protože jsi talentovaný tvor!"

„Schvaloval je – ano.”

„Objevil v tobě mnoho věcí, jež nemohl čekat, že najde? Některé z tvých dovedností nejsou obvyklé.”

„O tom nic nevím.”

„Měla jsi malou chaloupku blízko školy, říkáš: chodil tam za tebou někdy?”

„Jen občas.”

„Večer?”

„Jednou nebo dvakrát.”

Pauza.

„Jak dlouho jsi s ním a jeho sestrami bydlela, poté co se zjistilo příbuzenství?”

„Pět měsíců.”

„Trávil Rivers mnoho času s dámami ze své rodiny?”

„Ano; zadní salonek byl jeho pracovnou i naší: on seděl u okna a my u stolu.”

„Studoval mnoho?”

„Hodně.”

„Co?”

„Hindustánštinu.”

„A ty jsi mezitím co dělala?”

„Učila jsem se nejprve německy.”

„Učil tě on?”

„Německy neuměl.”

„Nic tě tedy neučil?”

„Trochu hindustánštiny.”

„Rivers tě učil hindustánštinu?”

„Ano, pane.”

„A své sestry také?”

„Ne.”

„Jen tebe?”

„Jen mě.”

„Žádala jsi, aby tě to učil?”

„Ne.”

„Přál si tě to učit?”

„Ano.”

Druhá pauza.

„Proč si to přál? K čemu by ti hindustánština mohla být?”

„Chtěl mě vzít s sebou do Indie.”

„Á! tady se dostávám ke kořeni věci. Chtěl, aby sis ho vzala?”

„Žádal mě, abych si ho vzala.”

„To je výmysl – drzá vymyšlenost, aby mě potrápila.”

„Prosím za prominutí, je to doslovná pravda: žádal mě víckrát než jednou a trval na své věci stejně neoblomně, jak jste to kdy dokázal vy.”

„Slečno Eyrová, opakuji to, můžete mě opustit. Jak často mám totéž říkat? Proč se umíněně držíte na mém koleni, když jsem vám dal výpověď?”

„Protože je mi tu pohodlně.”

„Ne, Jano, pohodlně ti tu není, protože tvé srdce není u mne: je u toho bratrance – u toho St. Johna. Och, až do této chvíle jsem si myslel, že má malá Jana je celá moje! Byl jsem přesvědčen, že mě milovala i tehdy, když mě opouštěla: to byl atom sladkosti v mnoha hořkostech. Jakkoli dlouho jsme byli odloučeni, ať jsem nad naším odloučením ronil jakkoli horké slzy, nikdy jsem si nemyslel, že zatímco já jsem pro ni truchlil, ona milovala jiného! Ale neužitečné je to trápení. Jana, opusť mě: jdi a vezmi si Riverse.”

„Setřeste mě tedy, pane, – odstrčte mě, protože já z vlastní vůle neodejdu.”

„Jano, mám vždy rád tón tvého hlasu: stále obnovuje naději, zní tak pravdivě. Když ho slyším, přenáší mě o rok zpátky. Zapomínám, že jsi uzavřela nové pouto. Ale nejsem blázen – jdi –”

„Kam mám jít, pane?"

„Svou vlastní cestou – s mužem, kterého sis vybrala."

„Kdo to je?"

„Víš – tenhle St. John Rivers."

„Není to můj manžel, ani jím nikdy nebude. Nemiluje mě: já nemiluju jeho. On miluje (jak *dokáže* milovat, a to není, jak milujete vy) krásnou mladou dámu jménem Rosamond. Chtěl si mě vzít jen proto, že si myslel, že bych mu byla vhodnou manželkou pro misionáře, čímž ona nebyla. Je dobrý a velký, ale přísný; a pro mě studený jako ledovec. Není jako vy, pane: nejsem šťastná vedle něj, ani blízko něho, ani s ním. Nemá pro mě shovívavost – ani vřelost. Nevidí na mně nic přitažlivého; dokonce ani mládí – jen pár užitečných duševních stránek. – Mám vás tedy opustit, pane, abych šla za ním?"

Mimoděk jsem se zachvěla a instinktivně se přitiskla blíž k svému slepému, ale milovanému pánovi. Usmál se.

„Jak to, Jano? Je tomu tak? Je takový skutečně stav věcí mezi tebou a Riversem?"

„Naprosto, pane! Ach, nemusíte žárlit! Chtěla jsem vás trochu podráždit, abyste byl méně smutný: myslela jsem, že hněv bude lepší než zármutek. Ale přejete-li si, abych vás milovala, kdybyste jen viděl, jak *moc* vás miluju, byl byste hrdý a spokojený. Celé mé srdce je vaše, pane: patří vám; a s vámi by zůstalo, i kdyby mě osud navždy vyhnal z vaší přítomnosti."

Znovu, když mě líbal, zatemnily jeho tvář bolestné myšlenky.

„Mé zjizvené vidění! Má zmrzačená síla!" zamumlal lítostivě.

Hladila jsem ho, abych ho utišila. Věděla jsem, nač myslí, a chtěla jsem promluvit za něj, ale netroufala jsem si. Když na okamžik odvrátil tvář stranou, viděla jsem slzu, jak se vyklouzla zpod zavřeného víčka a stékala mu po mužné tváři. Srdce se mi sevřelo.

„Nejsem na tom o nic lépe než ten starý bleskem zasažený kaštan v thornfieldském sadu," poznamenal zanedlouho. „A jaké právo by

měla ta ruina velet rašící zimolezu, aby jí svěžestí přikryl její trouchnivění?"

„Nejste žádná ruina, pane – žádný bleskem zasažený strom: jste zelený a plný síly. Rostliny se rozrostou kolem vašich kořenů, ať je o to žádáte nebo ne, protože mají potěšení z vašeho štědrého stínu; a jak porostou, budou se k vám naklánět a ovíjet vás, neboť vaše síla jim nabízí tak bezpečnou oporu."

Znovu se usmál: dala jsem mu útěchu.

„Mluvíš o přátelích, Jano?" zeptal se.

„Ano, o přátelích," odpověděla jsem spíše váhavě: neboť jsem věděla, že myslím víc než přátele, ale neuměla jsem říct, jaké jiné slovo použít. Pomohl mi.

„Ach! Jana. Ale já chci ženu."

„Chcete, pane?"

„Ano: je to pro tebe novina?"

„Ovšem: dřív jste o tom nic neříkal."

„Je to nevítaná novina?"

„Záleží na okolnostech, pane – na vašem výběru."

„Ten uděláš za mě, Jano. Podřídím se tvému rozhodnutí."

„Vyberte si tedy, pane, – *tu, která vás nejvíce miluje*."

„Vyberu si přinejmenším – *tu, kterou nejvíc miluji*. Jana, vezmeš si mě?"

„Ano, pane."

„Chudého slepého muže, kterého budeš muset vodit za ruku?"

„Ano, pane."

„Zmrzačeného muže o dvacet let staršího než ty, kterého budeš muset obsluhovat?"

„Ano, pane."

„Opravdu, Jano?"

„Zcela opravdu, pane."

„Ach! můj miláčku! Bůh ti žehnej a odměň tě!"

„Pane Rochestere, jestli jsem kdy ve svém životě vykonala dobrý skutek – jestli jsem kdy pomyslela dobrou myšlenku – jestli jsem kdy přednesla upřímnou a bezúhonnou modlitbu – jestli jsem kdy učinila spravedlivé přání, – jsem nyní odměněna. Být vaší ženou je pro mne být tak šťastná, jak jen mohu na zemi být."

„Protože se vyživáš v obětech."

„V obětech! Co já obětuji? Hlad za jídlo, čekání za spokojenost. Mít výsadu obejmout to, čeho si vážím – přitisknout rty k tomu, co miluji – spočinout na tom, čemu důvěřuji: je to oběť? Je-li tomu tak, pak se jistě vyživám v obětech."

„A snášet mé neduhy, Jano: přehlížet mé nedostatky."

„Kterých pro mne, pane, není žádných. Miluji vás víc teď, kdy vám skutečně mohu být užitečná, než ve stavu vaší pyšné nezávislosti, kdy jste pohrdal každou úlohou kromě úlohy dárce a ochránce."

„Doposud jsem nenáviděl, aby mi bylo pomáháno – aby mě někdo vedl: od této chvíle cítím, že to nenávidět nebudu. Nerad jsem vkládal ruku do ruky najatého sluhy, ale je příjemné cítit ji sevřenu Janinými drobnými prsty. Dával jsem naprosté osamocení přednost před stálou obsluhou služebnictva; ale Janino jemné starání se bude věčnou radostí. Jana se mi hodí: hodím se já jí?"

„Až k nejjemnějšímu vláknu mé přirozenosti, pane."

„Když je to tak, nemáme na světě na co čekat: musíme se vzít okamžitě."

Vypadal a mluvil dychtivě: povstávala jeho stará impulzivnost.

„Musíme se stát jedním tělem bez jakéhokoli odkladu, Jano: zbývá jen opatřit si licenci – pak se bereme."

„Pane Rochestere, právě jsem zjistila, že slunce je už daleko za svým poledníkem, a Pilot vlastně odešel domů za svým obědem. Ukažte mi vaše hodinky."

„Připni si je k pasu, Janet, a nos je od této chvíle: já už je nepotřebuji."

„Je skoro čtyři hodiny odpoledne, pane. Nemáte hlad?"

„Třetí den od dneška musí být náš svatební den, Jano. Nedbej ted na krásné šaty a šperky: to všechno nestojí ani za cvrnknutí."

„Slunce vysušilo všechny dešťové kapky, pane. Vítr se utišil: je docela horko."

„Víš, Jano, že mám v tuto chvíli tvůj malý perlový náhrdelník uvázaný kolem svého bronzového krku pod kravatou? Nosím ho ode dne, kdy jsem ztratil svůj jediný poklad, jako upomínku na ni."

„Půjdeme domů skrz les: to bude nejstinnější cesta."

Sledoval své vlastní myšlenky, aniž mi věnoval pozornost.

„Jano! Pokládáš mě, troufám si tvrdit, za nenábožného psa: ale mé srdce právě teď přetéká vděkem k dobrotivému Bohu této země. On nevidí, jako vidí člověk, nýbrž mnohem jasněji: nesoudí, jak soudí člověk, nýbrž mnohem moudřeji. Jednal jsem špatně: byl bych pošpinil svou nevinnou květinu – vdechl bych vinu v její čistotu: Všemohoucí mi ji vytrhl. Já jsem ve své zatvrzelé vzpouře téměř proklínal to rozhodnutí: místo abych se sklonil před výrokem, vzepřel jsem se mu. Boží spravedlnost šla svou cestou; pohromy na mne dolehly hustě: byl jsem nucen projít údolím stínu smrti. *Jeho* tresty jsou mocné; a jeden mě skolil, který mě pokořil navždy. Víš, že jsem byl pyšný na svou sílu: ale co z ní je teď, když ji musím vzdát cizímu vedení, jako to dítě dělá se svou slabostí? V poslední době, Jano – teprve – teprve v poslední době – jsem začal vidět a uznávat ruku Boží ve svém osudu. Začal jsem pociťovat výčitky, pokání; touhu po smíření se Stvořitelem. Začal jsem občas se modlit: velmi krátké to byly modlitby, ale velmi upřímné.

„Před několika dny: ne, dovedu je sečíst – čtyři; bylo to minulé pondělí v noci, přišla na mne zvláštní nálada: taková, v níž místo zuřivosti nastoupil žal – místo vzpurnosti smutek. Dlouho jsem měl dojem, že jelikož tě nikde nemohu najít, musíš být mrtvá. Pozdě té noci – snad to mohlo být mezi jedenáctou a dvanáctou hodinou – než jsem ulehl ke svému žalostnému odpočinku, jsem úpěnlivě prosil Boha, aby

mě, pokud se mu to zdá dobré, brzy odvolal z tohoto života a přijal na onen svět, kde ještě zbývá naděje na shledání s Jana.

„Byl jsem ve svém pokoji a seděl u okna, které bylo otevřené: utěšovalo mě cítit balzámový noční vzduch; ačkoli jsem nemohl vidět hvězdy a jen podle neurčité, světelné mlhy jsem věděl o přítomnosti měsíce. Toužil jsem po tobě, Janet! Ach, toužil jsem po tobě duší i tělem! Prosil jsem Boha, zároveň v úzkosti a pokoře, zda jsem nebyl dost dlouho opuštěn, sužován, mučen; a zda mi nebude brzy znovu dopřáno ochutnat blaženost a pokoj. Že jsem si zasloužil všechno, co jsem snesl, jsem uznával – že sotva mohu snést víc, jsem prosil; a alfa i omega přání mého srdce se mi mimoděk draly ze rtů ve slovech – ‚Jana! Jana! Jana!'"

„Vyslovil jste tato slova nahlas?"

„Vyslovil, Jano. Kdyby mě byl nějaký posluchač slyšel, byl by mě pokládal za šílence: pronesl jsem je s tak zběsilou silou."

„A bylo to minulé pondělí v noci, kolem půlnoci?"

„Ano; ale na čase nezáleží: co následovalo, to je ten zvláštní bod. Budeš mě pokládat za pověrčivého, – jistou pověrčivost mám v krvi, a vždy jsem ji měl: ale přesto je to pravda – pravda alespoň jest, že jsem slyšel, co nyní vyprávím.

„Když jsem zvolal ‚Jana! Jana! Jana!', hlas – nevím, odkud ten hlas přišel, ale vím, čí to byl hlas – odpověděl: ‚Jdu! Čekej na mne!'; a za okamžik putoval šeptem po větru slovy – ‚Kde jsi?'

„Povím ti, dokážu-li to, představu, obraz, který mi tato slova otevřela v mysli: ale je obtížné vyjádřit to, co chci vyjádřit. Ferndean je, jak vidíš, pohřben v těžkém lese, kde zvuk padá dutě a odumírá bez odrazu. ‚Kde jsi?' znělo, jako by bylo pronášeno mezi horami; neboť jsem slyšel ozvěnu z kopce opakovat ta slova. Chladněji a svěžeji v té chvíli vítr jako by zavál mé čelo: mohl bych uvěřit, že v nějakém divokém, osamělém kraji jsme se já a Jana setkali. V duchu, věřím, jsme se musili setkat. Ty jsi nepochybně v onu hodinu byla v bezvědomém spán-

ku, Jano: snad duše tvá vyšla ze své cely, aby utěšila moji; neboť to byly tvé tóny – stejně jistě, jak žiji – byly to tvoje!"

Čtenáři, bylo to v pondělí v noci – kolem půlnoci –, kdy jsem i já obdržela tu tajemnou výzvu: byla to tatáž slova, jimiž jsem na ni odpověděla. Naslouchala jsem vyprávění pana Rochestera, ale sama jsem nic neprozradila. Shoda okolností mě napadla jako příliš strašlivá a nevysvětlitelná, než abych ji sdělovala nebo o ní debatovala. Kdybych něco řekla, mé vyprávění by nutně muselo zanechat hluboký dojem na mysli mého posluchače: a ta mysl, dosud ze svých utrpení příliš nakloněná chmuře, nepotřebovala hlubší stín nadpřirozeného. Uchovávala jsem tedy ty věci a rozjímala o nich ve svém srdci.

„Nemůžeš se nyní divit," pokračoval můj pán, „že jsem, když jsi na mě včera večer tak nečekaně vystoupila, měl potíže uvěřit, že jsi něco jiného než pouhý hlas a vidina, něco, co se rozplyne v tichu a zániku, jako se před tím rozplynul půlnoční šepot a horská ozvěna. Nyní, díkybohu! Vím, že je tomu jinak. Ano, díkybohu!"

Sundal mě z kolene, povstal a uctivě pozdvihl klobouk z čela, a sklopiv své nevidomé oči k zemi, stál v němé zbožnosti. Jen poslední slova té bohoslužby byla slyšet.

„Děkuji svému Stvořiteli, že si uprostřed soudu vzpomněl na milosrdenství. Pokorně prosím svého Vykupitele, aby mi dal sílu vést od této chvíle čistší život, než jsem vedl doposud!"

Pak natáhl ruku, aby byl veden. Vzala jsem tu drahou ruku, přidržela si ji okamžik u rtů, pak jsem ji nechala obejmout si rameno: jsouc tolik menší postavy než on, sloužila jsem mu zároveň jako opora i jako průvodce. Vstoupili jsme do lesa a zamířili domů.

Kapitola 38.

Závěr

Čtenáři, vzala jsem si ho. Tichá to byla svatba: byli jsme na ní jen on a já, farář a kostelník. Když jsme se vrátili z kostela, zašla jsem do kuchyně sídla, kde Mary vařila oběd a John čistil nože, a řekla jsem –

„Mary, dnes ráno jsem se vdala za pana Rochestera." Hospodyně i její manžel byli oba z onoho slušného flegmatického druhu lidí, jimž lze kdykoli bezpečně sdělit pozoruhodnou zprávu, aniž by hrozilo, že člověku prorazí uši nějakým ječivým výkřikem a vzápětí ho omráčí příval mnohoslovného údivu. Mary vzhlédla a opravdu na mě upřela pohled: naběračka, kterou polévala pár kuřat opékajících se nad ohněm, visela celé tři minuty jako přibitá ve vzduchu; a po tutéž dobu měly odpočinek od leštění i Johnovy nože: Mary se však zase sklonila nad pečínku a řekla jen –

„Opravdu, slečno? No tedy, pro všechno na světě!"

Krátce nato pokračovala: „Viděla jsem vás vycházet s pánem, ale netušila jsem, že jste šli do kostela se dát oddat;" a dál polévala pečínku. John, když jsem se obrátila k němu, se šklebil od ucha k uchu.

„Já říkal Mary, jak to bude," řekl: „Já věděl, co pan Edward" (John byl starý sluha a znal svého pána ještě jako nejmladšího z domu, takže ho často oslovoval jeho křestním jménem) „– já věděl, co pan Edward udělá; a byl jsem si jistý, že nebude dlouho čekat ani on: a udělal správně, pokud něco vím. Přeji vám radost, slečno!" a zdvořile si zatahal za pramen vlasů na čele.

„Děkuji, Johne. Pan Rochester mi řekl, abych vám a Mary dala tohle." Vložila jsem mu do ruky pětilibrovou bankovku. Aniž jsem čekala, co dál řekne, odešla jsem z kuchyně. Když jsem po chvíli procházela kolem dveří té svatyně, zachytila jsem slova –

„Ona se pro něho možná bude hodit líp než kterákoli z těch velkých dam." A ještě: „Není-li z nejhezčích, zato není nijak škaredá a je velmi dobré povahy; a v jeho očích je docela krásná, to může každý vidět."

Napsala jsem ihned do Moor House a do Cambridge, abych oznámila, co jsem udělala; a také jsem plně vysvětlila, proč jsem tak jednala. Diana a Mary ten krok bez výhrad schválily. Diana oznámila, že mi dá právě tolik času, abych se oklepala z líbánek, a potom se za mnou přijede podívat.

„Měla by raději nečekat tak dlouho, Jano," řekl pan Rochester, když jsem mu její dopis přečetla; „jestli bude, přijde pozdě, neboť naše líbánky budou svítit celý náš život: jejich paprsky vyhasnou teprve nad tvým nebo mým hrobem."

Jak St. John tu zprávu přijal, nevím: na dopis, v němž jsem mu ji sdělila, nikdy neodpověděl: a přesto mi po šesti měsících napsal, aniž ovšem vyslovil jméno pana Rochestera nebo se zmínil o mém sňatku. Jeho dopis byl pak klidný, a ačkoli velmi vážný, laskavý. Od té doby udržuje pravidelnou, byť ne častou korespondenci: doufá, že jsem šťastná, a věří, že nepatřím k těm, kdo žijí ve světě bez Boha a hledí jen k pozemským věcem.

Nezapomněl jsi docela na malou Adèle, viď, čtenáři? Já ne; brzy jsem si vyžádala a získala od pana Rochestera dovolení navštívit ji ve škole, kam ji umístil. Její šílená radost, že mě zase vidí, mě hluboce dojala. Vypadala bledě a hubeně: řekla, že není šťastná. Shledala jsem, že pravidla toho ústavu jsou příliš přísná, jeho učební plán příliš tvrdý pro dítě v jejím věku: vzala jsem si ji s sebou domů. Chtěla jsem jí být opět guvernantkou, ale brzy jsem zjistila, že to není uskutečnitelné; můj čas i mou péči si teď nárokoval někdo jiný – manžel potřeboval

všechno. A tak jsem vyhledala školu vedenou podle shovívavějšího řádu, dost blízko, abych ji mohla často navštěvovat a občas si ji přivézt domů. Dbala jsem o to, aby jí nikdy nescházelo nic, co by mohlo přispět k jejímu pohodlí: brzy se v novém sídle usadila, byla tam velmi šťastná a dělala pěkné pokroky ve studiu. Jak dospívala, hodné anglické vzdělání z velké míry napravilo její francouzské vady; a když opustila školu, nalezla jsem v ní příjemnou a úslužnou společnici: povolnou, dobře naladěnou a mravně pevnou. Svou vděčnou péčí o mě a mé blízké mi dávno plně oplatila jakoukoli nepatrnou laskavost, jíž jsem jí kdy mohla prokázat.

Mé vyprávění se chýlí ke konci: jedno slovo o mé zkušenosti z manželského života, a jediný krátký pohled na osudy těch, jejichž jména se v tomto vyprávění nejčastěji opakovala, a budu hotova.

Jsem nyní vdána deset let. Vím, co znamená žít zcela pro to a s tím, co na zemi nejvíc miluji. Pokládám se za nesmírně blaženou – blaženou nad to, co dokáže jazyk vyjádřit; neboť jsem životem svého manžela stejně plně, jako je on životem mým. Žádná žena nebyla kdy blíže svému druhu, než jsem já: žádná nebyla nikdy úplněji kostí z jeho kostí a tělem z jeho těla. Neznám únavy z Edwardovy společnosti: ani on z mojí, o nic víc, než každý z nás zná tep srdce, který mu bije v hrudi; v důsledku toho jsme vždy spolu. Být spolu je pro nás být zároveň tak svobodní jako o samotě, a tak veselí jako ve společnosti. Hovoříme, myslím, celý den: hovořit spolu je pro nás jen oživenější a slyšitelné myšlení. Veškerá moje důvěra je svěřena jemu, veškerá jeho důvěra je svěřena mně; dokonale si odpovídáme povahou – výsledkem je dokonalý soulad.

Pan Rochester zůstal slepý první dva roky našeho manželství; snad to byla právě ta okolnost, co nás přitáhlo tak blízko k sobě – co nás tak těsně spojilo: neboť já byla tenkrát jeho zrakem, jako jsem dodnes jeho pravou rukou. Doslova jsem byla (jak mě často nazýval) zřítelnicí jeho oka. Viděl přírodu – viděl knihy skrze mne; a nikdy mě neunavilo

hledět pro něho a vkládat do slov účinek pole, stromu, města, řeky, oblaku, slunečního paprsku – krajiny před námi; počasí kolem nás – a vtlačovat zvukem do jeho ucha to, co světlo již nemohlo vrýt do jeho oka. Nikdy mě neunavilo číst mu; nikdy mě neunavilo vést ho tam, kam si přál jít: dělat pro něj, co si přál mít uděláno. A má služba mi přinášela potěšení, nejplnější, nejvybranější, i když smutné – protože si tyto služby nárokoval bez trýznivého studu a bez tíživého ponížení. Miloval mě tak upřímně, že necítil žádné zdráhání přijímat prospěch z mé péče: cítil, že já ho miluji tak něžně, že poskytnout mu tu péči znamená dopřát si svá nejsladší přání.

Jednoho rána na konci těch dvou let, zatímco jsem psala dopis podle jeho diktátu, se nade mnou sklonil a řekl: „Jano, máš na krku nějakou lesklou ozdobu?"

Měla jsem zlatý řetízek od hodinek: odpověděla jsem „Ano."

„A máš na sobě světlemodré šaty?"

Měla. Oznámil mi tehdy, že se mu už nějakou dobu zdá, že temnota halící jedno oko se stává méně hustou; a že nyní si je tím jist.

Jeli jsme spolu do Londýna. Měl radu vynikajícího očního lékaře; a nakonec se mu zrak toho jednoho oka vrátil. Nyní nedokáže vidět velmi zřetelně: nemůže moc číst ani psát; ale dokáže si najít cestu, aniž by byl veden za ruku: obloha pro něj již není prázdnotou – země už není propastí. Když mu první syn byl vložen do náručí, viděl, že chlapec zdědil jeho vlastní oči, jaké je míval – velké, zářivé a černé. Při té příležitosti znovu, s plným srdcem, uznal, že Bůh zmírnil soud milosrdenstvím.

Můj Edward a já tedy jsme šťastni: a tím více, že ti, které nejvíc milujeme, jsou šťastni stejně. Diana a Mary Riversovy jsou obě vdané: střídavě, jednou do roka, přijíždějí za námi, a my jezdíme za nimi. Dianin manžel je kapitán u námořnictva, statečný důstojník a dobrý muž. Mariin manžel je duchovní, kolejský přítel jejího bratra, a svým

vzděláním a zásadami hoden toho spojení. Jak kapitán Fitzjames, tak pan Wharton milují své ženy a jsou od nich milováni.

Co se St. Johna Riverse týče, odjel z Anglie: šel do Indie. Vstoupil na cestu, kterou si pro sebe vytyčil; a sleduje ji dál. Odhodlanější, neúnavnější průkopník nikdy nepracoval mezi skalisky a nebezpečími. Pevný, věrný a oddaný, plný energie, horlivosti a pravdy, pracuje pro svůj rod; prošlapává jim bolestnou cestu k nápravě; kácí jako obr předsudky vyznání a kasty, které ji zavalují. Může být přísný; může být náročný; může být ještě ctižádostivý: ale jeho přísnost je přísnost bojovníka Velkosrdce, který střeží svou poutnickou družinu před útokem Apollyónovým. Jeho náročnost je náročností apoštola, jenž mluví toliko pro Krista, když praví: „Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne." Jeho ctižádostí je ctižádost vznešeného panujícího ducha, který se snaží zaujmout místo v první řadě těch, kdo jsou vykoupeni ze země – kdo bez poskvrny stanou před trůnem Božím, kdo mají podíl na posledních mocných vítězstvích Beránkových, kdo jsou povoláni a vyvoleni a věrní.

St. John je neženatý: a již se nikdy neožení. Dosud sám sobě stačil k svému úkolu, a úkol se blíží ke svému konci: jeho slavné slunce spěchá k západu. Poslední dopis, který jsem od něj dostala, mi vehnal do očí lidské slzy, a přece naplnil mé srdce božskou radostí: předvídal svou jistou odměnu, svůj nehynoucí věnec. Vím, že příště mi napíše ruka cizí, aby mi oznámila, že dobrý a věrný služebník byl konečně povolán do radosti svého Pána. A proč nad tím plakat? Žádný strach ze smrti nezatemní poslední hodinu St. Johnovu: jeho mysl bude bezoblačná, jeho srdce bude neohrožené, jeho naděje bude jistá, jeho víra pevná. Jeho vlastní slova jsou zárukou –

„Můj Mistr," praví, „mě předem varoval. Denně zřetelněji ohlašuje: ‚Přijdu brzy!' – a hodinu po hodině odpovídám dychtivěji: ‚Amen; přijď, Pane Ježíši!'"

Charlotte Brontëová: Jana Eyrová

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #1260.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/jana-eyrova-bronte/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/jana-eyrova-bronte/.